

TARTU ÜLIKOOL
USUTEADUSKOND

MAURICIUS DE REVALIA

in

VITA CRISTINE STUMBELENSIS

quod

PETRUS DE DACIA

conscripsit

Tallinna Mauricius Gotlandi Petruse kirjutises „Stommelni Cristina elu“

Editsioon ja tõlge

MAGISTRITÖÖ

SIIRI REBANE

JUHENDAJAD

MARJU LEPAJÕE

ANTI SELART

TARTU a.D. MMVIII

*Magnum dominum et magnam uirtutem eius merito laudarem, si indignitas non obstaret, ut
diuine gratie eo graciosior fierem, quod per me ad fontem gratarum fluuius gratarum
reflueret...*

(Fol. Ir¹)

Sisukord

Sissejuhatus.....	7
Vita Cristine Stumbelensis. Stommelni Cristina elulugu	19
Petruse eessõna.....	Ir ^{1*}
Esimene külastus.....	Ir ²
Teine külastus.....	IIv ²
Kolmas külastus.....	IIIv ²
Neljas külastus.....	IVr ²
Viies külastus (koos Mauriciusega).....	Vv ²
Kuuks külastus.....	VIr ¹
Seitsmes külastus (koos Mauriciusega).....	VIv ¹
Kaheksas külastus.....	VIIIv ¹
Üheksas külastus.....	VIIIv ²
Kümnes külastus.....	Xv ²
Üheteistkümnes külastus.....	XIIr ²
Kaheteistkümnes külastus (koos Mauriciusega).....	XIIv ¹
Kolmeteistkümnes külastus (koos Mauriciusega).....	XIVr ¹
I kiri. Petrus Cristinale.....	XIVr ²
II kiri. Cristina Petrusele.....	XIVv ²
III kiri. Gerardus de Grifone Petrusele.....	XIVv ²
IV kiri. Cristina Petrusele.....	XVr ¹
V kiri. Petrus Cristinale.....	XVIr ²
VI kiri. Mauricius Petrusele.....	XVIIv ²
VII kiri. Cristina Petrusele.....	XVIIv ²

* Vt joonealune märkus lk 8.

VIII kiri. Petrus Cristinale.....	XIXr ¹
IX kiri. Petrus Cristinale.....	XIXr ¹
X kiri. Petrus Cristinale.....	XIXv ²
XI kiri. Mauricius Petrussele.....	XXIV ¹
XII kiri. Kogudusepreester Johannes Petrussele.....	XXIV ¹
XIII kiri. Cristina Petrussele.....	XXIV ¹
XIV kiri. Petrus Cristinale.....	XXIIr ¹
XV kiri. Petrus Cristinale.....	XXIIr ²
Neljateistkümmes külustus (koos Mauriciusega).....	XXIIv ¹
Cristina elulugu lapsest peale.....	XXIIIv ¹
XVI kiri. Cristina Petrussele.....	XXVIIIr ¹
XVII kiri. Cristina Petrussele.....	XXVIIIv ¹
XVIII kiri. Cristina Petrussele.....	XXIXv ¹
XIX kiri. Cristina Petrussele.....	XXIXv ²
XX kiri. Petrus Cristinale.....	XXXr ²
XXI kiri. Cristina Petrussele.....	XXXIv ¹
XXII kiri. Laurencius Petrussele.....	XXXIIr ¹
Viieteistkümmes külustus.....	XXXIIr ¹
XXIII kiri. Petrus Cristnale.....	XXXIIIv ²
XXIV kiri. Petrus Cristnale.....	XXXIVv ¹
XXV kiri. Cristina Petrussele.....	XXXVr ²
XXVI kiri. Cristina Petrussele.....	XXXVIIIv ²
XXVII kiri. Petrus Cristnale.....	XLr ²
XXVIII kiri. Cristina Petrussele.....	XLv ¹
XXIX kiri. Cristina Petrussele.....	XLIIr ¹
XXX kiri. Cristina Petrussele.....	XLIVr ²
XXXI kiri. Laurencius Petrussele.....	XLIVv ²
XXXII kiri. Petrus Cristinale *	XLIVv ²
XXXIII kiri. Petrus Cristinale.....	XLVr ²

* Siit algab see osa, mida Petrus ei ole toimetanud.

XXXIV kiri. Petrus Cristinale.....	XLVIr ¹
XXXV kiri. Petrus magister Johannesele ja Cristinale.....	XLVIv ¹
XXXVI kiri. Petrus Cristinale.....	XLVIv ²
XXXVII kiri. Petrus Cristinale.....	XLVIIr ²
XXXVIII kiri. Petrus Cristinale.....	XLVIIv ²
XXXIX kiri. Petrus Cristinale.....	XLVIIIv ¹
XL kiri. Petrus Cristinale.....	XLIXr ¹
XLI kiri. Petrus Cristinale.....	XLIXr ²
XLII kiri. Petrus magister Johannesele ja Cristinale.....	XLIXv ²
XLIII kiri. Petrus magister Johannesele.....	Lr ¹
XLIV kiri. Petrus magister Johannesele.....	Lr ¹
XLV kiri. Magister Johannesele.....	Lv ¹
XLVI kiri. Ordurüütel Johannes Cristinale.....	Lv ¹
XLVII kiri. Petrus Cristinale.....	Llr ¹
XLVIII kiri. Petrus magister Johannesele.....	Llr ¹
XLIX kiri. Bertoldus Cristinale.....	Llv ¹
L kiri. Petrus Hilla de Montele.....	Llv ¹
LI kiri. Mauricius Cristinale.....	Llv ²
LII kiri. Petrus kogudusepreestrite, magister Johannesele ja Cristinale.....	LlIr ²
LIII kiri. Helborgis Cristinale.....	LlIv ¹
LIV kiri. Mauricius Cristinale.....	LlIv ²
LV kiri. Petrus Cristinale.....	LlIrr ¹
LVI kiri. Aldebrandinus Cristinale.....	LlIrr ²
LVII kiri. Volqinus Cristinale.....	LlIv ²
LVIII kiri. Petrus Cristinale.....	LlIVr ¹
LIX kiri. Petrus Cristinale.....	LlIVr ²
LX kiri. Mauricius Cristinale.....	LlIVv ²
LXI kiri. Wilhelmus Cristinale.....	Lvr ¹
LXII kiri. Volqinus Cristinale.....	Lvr ²
LXIII kiri. Laurencius Cristinale.....	Lvv ¹
Kokkuvõtteks. Eluloolisi andmeid Tallinna Mauriciusest459

Allikad ja kirjandus	463
Mauricius de Revalia in „Vita Cristine Stumbelensis“ by Petrus de Dacia. Summary	465
Lisa 1. <i>Codex Juliacensis</i> 'e kronoloogia	467
Lisa 2. Tartu piiskopi kiri 1284. aastast.....	473
Lisa 3. Pildid <i>Codex Juliacensis</i> 'e lehekülgedest.....	

Sissejuhatus

Ad fontem...

Käesoleva töö eesmärgiks on Eestis senisest mõnevõrra laiemalt kättesaadavaks teha tähtsaim allikas, kust pärinevad peaaegu kõik olemasolevad andmed ühe meie keskaja kirikuloo olulise tegelase, XIII sajandi teise poole Tallinna dominiiklaste kloostrikaauaegse lektori Mauriciuse kohta. Tema kohta on teadaolevalt säilinud täpselt kaks kaasaegset allikat. Neist üks on Tartu piiskop Friderik (sks Friedrich, ld Fridericus) Haseldorpi kiri Lüübeki raehärradele aastast 1284 (LUB I col. 607), ja teine, sündmustiku poolest varasem tekst, mille ainus meie päevini säilinud eksemplar on umbkaudu XIII–XIV sajandi vahetusse või XIV sajandi algupoolde dateeritav manuskript, niinimetatud *Codex Juliacensis* (edaspidi CJ). Piiskopi kirjast saame teada, et vend Mauricius jutlustajavendade (see tähendab dominiiklaste) kloostrist oli üks tema testamendi tunnistaja ja -täitja. CJ sisaldab kogu ülejäänud teadaoleva informatsiooni Mauriciuse kohta, keda on uusaja teadustöodes ja populaarsetes kirjutistes ka mõnevõrra käsitletud. Kuna suurem osa käsitlustest on äärmiselt sekundaarsetes kirjutistes, kusjuures mitmekordse refereerimise käigus kipub ikka ebatäpsusi sisse tulema, siis pole ehk huvituseta teha ka meil kõigile huvilistele kättesaadavaks see alliktekst, mille on koostanud Mauriciuse õpingukaaslane ja lähedane sõber, vend Petrus de Dacia, ja mis moodustab CJ kolmest osast teise, tingliku pealkirjaga, mida üldiselt on publikatsioonides kasutatud, *Vita Cristine Stumbelensis*;

vastavalt väljaande tavadele mõnevõrra erinevas kirjaviisis. Kättesaadavuse laiendamiseks ka ladina keelt mittevõlaldavate huviliste seas tõlkisin selle ka eesti keelde.

Mis laadi andmeid võib CJ-st Mauriciuse kohta loota

Petruse eesmärk selle teksti koostamisel oli muidugi hoopis muu kui Eesti kirikuloolaste varustamine meie jaoks oluliste andmetega, mistõttu me ei saa siit teada ei Mauriciuse isikuandmeid ega sünnidaatumit, rahvust, seisust, täpsemat päritolu ega muid eluloolisi ja elukondlikke fakte; kuid võib siiski küllalt kindlalt arvata, et ta astus dominiiklaste orduusse Tallinna kloostri – sest kahes kohas on teda nimetatud Tallinna Mauriciuseks (*Mauricius de Revalia*) (VIIr¹ ja LIVv², vt ka pilte^{*}). Millest edasi juba julgem ja nõrgemalt põhjendatud oletus on, et ta võis olla linnakodaniku poeg, sest enamik dominiiklasi pärines just sellest klassist. Tema võimaliku etnilise päritolu kohta käivad hüpoteesid julgen tunnistada absoluutselt irrelevantseteks, sest kindlasti ei mänginud see tema enda meelest tema identiteedis mingit rolli, ja pealegi ei ole isegi hüpoteeside püstitamiseks mitte mingit alust; ammugi väitmiseks, et ta oli kindlasti *resp.* pigem sakslane (baltisaksa ajalookirjutus; sest ta kasutab kirjas Cristinale väljendit *patria nostra* (Amelung 1882: 11)) või kindlasti *resp.* pigem eestlane (eesti rahvusromantiline populaarjalugu; sest kelle jaoks peale eestlase on Pariisi tähtsaim uudis see, et süüa saab seal halvemini kui Kölnis). Mauriciuse identiteet koosnes arvatavasti sellest, et ta oli 1) kristlane-katoliiklane, 2) dominiiklane, 3) tallinlane; enamvähem selles järjekorras. Tallinnas oli XIII sajandil ilmselt vähemalt kaks kohalikku keelt, mida dominiiklane pidi oskama selleks, et kohalikele jutlustada – keskalamsaksa ja eesti. Kumb neist, või ehk mõni kolmas oli tema emakeel, ei ole mõtet isegi oletada mitte; kui, siis ehk ajaloolise romaani tarbeks. CJ-st saame küll näiteks täpselt

* Kasutan käesolevas töös töösiseseks viitamiseks mõnevõrra tavatut süsteemi; mitte tavaliste leheküljenumbritega vaid CJ teise osa lehekülje ja veeru tähistega, mis moodustavad töös paarislehekülje, originaal + tõlge. Iga originaali veerg võrdub ühe leheküljega minu editsioonis, mille kõrval vastasleheküljel on selle tõlge. Siinne viide tähendab niisiis, et Tallinna (*Revalia*) on mainitud VII lehe esikülje (*recto*) esimeses veerus ja LIV lehe tagakülje (*verso*) teises veerus. Nii viitan tegelikult korraka kolmele kohale: koodeksile (*resp.* vastava lehekülje pildile lisas, kui see on olemas), ladinakeelsele editsioonile ja selle tõlkele. Mõnes mõttes tundub see käepärane. Samad tähised on Paulsoni editsioonis (1896) märgitud sisemistele veeristele.

teada, mida tegi Mauricius esmaspäeval, 23. juulil 1268 pärast lõunat (VIir), kuid mitte seda, kus ja millal ta sündis või millal orduusse astus. Sedagi, et ta oli *socius diffinitoris** 1282. aasta generaalkapiitlil Viinis, on mainitud vaid tänu sellele, et ta teel Stommelnist läbi läks. Sest teksti keskseks teemaks on ühe nn Reini naismüstikute esindaja, õndsakskiidetud Stommelni Cristina üleloomulikud ja muud üleelamised ning tema sõprus Petrus de Daciaga, viimane kirjeldab üksikasjalikult oma kohtumisi selle tütarlapsena ja lisab neile kirjeldustele valiku Cristina ja enda kirjavahetusest. Mauricius on üks paljudest teise järgu kõrvaltegelastest, kes selle sõpruskonna välisringi kuulusid. Mauriciust on mainitud umbes parkümmend korda, vähemalt sama palju kui teisigi nende kaasvendi, kes Cristinaga tuttavad olid. Kui siit palju muud informatsiooni ei saa, siis saab siin vähemalt rakendada ekstrapoleerimise põhimõtet „ütles mulle, kes on su sõbrad ja ma ütlen, missugune oled sina“.

Editeerimis- ja tõlkepõhimõtted

Teataval määral võib käesolevaga esitatud uueditsiooni *Vita Cristine Stumbelensis*'est mõttetuks pidada, sest tegemist on juba kaks korda publitseeritud tekstiga. Kriitilise editsiooni on omal ajal väga hoolikalt valmistanud rootsi keeleteadlane Johannes Paulson, ja tema tööst on olemas ka taastrükk 1985. aastast, välja andnud prof dr Alf Önnersfors (Paulson 1985), mille üks eksemplar leidub ka Tartu Ülikooli raamatukogus. Samuti on seal olemas 1707. aasta *Acta Sanctorum*'i vastav köide (edaspidi AS), kus õndsas Cristina lugu on täielikult edastatud, kuigi editeerimispõhimõtted olid selles teatmeteoses ja üldse tol ajal teised, kuid lugu ise on seal ära trükitud ja loetav igale ladina keele oskajale. Tõsi küll, selle sissejuhatuses, mille on kirjutanud AS toimetaja, on mainitud, et Albertus Magnus oli alates 1262. aastast Kölnis lektoriks (AS 1707: 272), millest on nii Rootsi kui ka Eesti ajalookirjutusse ning vastavateemalistesse populaarsetesse kirjutistesse tekkinud

* Tehnilistel põhjustel ja minu andestamatu hooletuse tõttu korrektuuri lugemisel sattus artiklisse „Kes ütles, et Tallinna Mauricius oli Albertus Magnuse õpilane?“ ajakirjas *Acta Historica Tallinnensia* väga pahandav ja eksitav sisuline viga (2003, lk 4). Seal on nimelt kirjas: „...käis 1282. aastal Taani provintsi esindajana (*diffinitor*)..“ Palun võimaluse korral see viga käsitsi ära parandada, õige on: „...*Dacia* provintsi esindaja kaaslasena (*socius diffinitoris*)..“, või teadmiseks võtta, et vältida järjekordse ajaloolise fakti tekkimist. Taani *pro Dacia* on väiksem viga, kasutan siin vaid juhust sellegi õiendamiseks.

kindel veendumus, et Albertus oli seega Petruse ja Mauriciuse õpetaja. (Kahjuks ei ole uuemate, s.t XVIII sajandist hilisemate soliidsete uurimuste valguses sellel veendumusel piisavat alust (Rebane 2003).)

Kuid praktiliselt pole kumbki neist publikatsioonidest lugemiseks kuigi mugav. Paulsoni väljaanne on ajaloolis-kriitiline, ta on keskendunud tekstile täht-tähelt, tema arvukates joonealustes märkustes on näiteks välja toodud kõik nüansid, mille poolest erineb tekst *Acta Sanctorum*'is, ning äärmiselt täpselt kõik parandused käsikirjas ja parandamiseelsed sõnakujud. Mis kõik on huvitav teksti enda ajaloo seisukohalt, kuid pigem hajutab tähelepanu, kui soovida süveneda sisusse ja tegelastesse – mõned üksikud sisu aspektist olulised märkused, nt lugemisvariandid, millest oleneb sündmustikust arusaamine, lihtsalt kaovad massi hulka ära. Lugemise mugavuse ja sihipärasuse huvides jätsin Paulsoni joonealustest märkustest suurema osa välja, alles on need üksikud, kus on toodud sisuliselt tõesti olulisi lugemisvariante või konjektuure, mis tõlkimist mõjutavad. Reavahetused on Paulsonil tähistatud püstkriipsudega teksti sees, minul vastavad editsiooni read originaali ridadele ja editsiooni lehekülg originaali ühele veerule. Ühtlasi on nii lihtsam võrrelda editsiooni teksti ja originaalmanuskripti pilti, kus see on olemas (või ka koodeksit ennast Aacheni piiskoplikus arhiivis), ehk kontrollida huvi korral editsiooni adekvaatsust ning samuti tõlget. Kohati olen ka välja jätnud Paulsoni konjektuure ja parandusi põhitekstis, ning viinud sinna lugemisvariandi, mis temal oli joonealuses; peaaegu alati eelistasin sealjuures koodeksis kirjas olevat esimest varianti tema poolt ette pandule; milline teguviis on kooskõlas ka uuema editeerimistavaga. Nii tõlkes kui ka originaalis tähistasin Paulsoni editsiooni leheküljenumbreid, osalt austusest tema töö vastu, osalt mõeldes vajadusele selle tekstiga edasi töötada. Ladina tekstis on vastavad numbrid kaldkriipsude vahel, tõlkes helehallid – nii ei häiri nad loodetavasti lugemist, kuid vajadusel on olemas. Paulson on väga hoolikalt editeerinud ka koodeksi veeristele kirjutatud märkmed, mis aga sisule mitte midagi ei lisa ning võivad mõnel juhul olla isegi eksitavad; peamiselt on tegemist lugemismärkidega nt „pane tähele neitsi kannatusi“. Võtsin endale vabaduse need märkmed editsioonist lihtsalt välja jätta. Erilise huvi korral saab nendega tutvuda Paulsoni editsiooni taastrükis (Paulson 1985). Ladina tekstis on Paulson avanud kõik ligatuurid ning tähistanud need kursiivkirjaga. Need tähistused olen üritanud hoolikalt säilitada; sellel on vähemalt üks praktiline põhjus. Nimelt annab niimoodi originaali faksiimile ja editsiooni võrdlemine

algajale keskaja ladina keele huvilisele lihtsa ja meeldiva võimaluse õppida lugemise käigus tundma tähtsamaid manuskriptides esinevaid ligatuure.

Ajaloolise tausta täpsustamise huvides lisasin kommentaaride hulka võimalikult täpsed daatumid, mis üldjuhul pärinevad Jarl Galléni kirjutatud *Dacia* dominikaaniprovinci ajaloost “La Province de Dacie de l’Ordre des Frères Prêcheurs” (1946), abiks oli Hermann Grotefendi surematu teatmik „Taschenbuch der Zeitrechnung“ (1991). Samuti lisasin loetu ja selle tausta mõistmiseks hädavajalikke kommentaare, kusjuures nende hulga ja mahu üritasin teadlikult hoida võimalikult väikese, et eelkõige tõuseks esile siiski originaalteos. Laiemale lugejaskonnale, eeskätt ajaloolastele ja keskajahuvilistele Eestis (eriti juhul, kui õnnestub see tekst ka raamatuna välja anda), kes ladina keelt ei valda, on suurepärase keskaegse armastusromaaniga lugemisel abiks tõlge eesti keelde, mis töömahu poolest moodustabki käesoleva magistritöö põhiosa. Paralleelselt toodud originaaltekst annab igale ladina keele oskajale võimaluse vajadusel tõlget kontrollida ja täpsustada; mõnel juhul on see ainus võimalus teksti peenemate nüansside tabamiseks – tüüpnäide on ladina *dilectio*, *caritas* ja *amor*, millele eesti keeles on tavaline vaste kõigil kolmel juhul ‘armastus’. Siiski paistab, et need on ka autori jaoks peaaegu sünonüümid, mida ta kasutab lihtsalt vaheldumisi; mõnel üksikul juhul on ta neid vastandanud ehk täpsustanud. Tõlkimisel muid erilisi probleeme ei esinenud, sest originaal on üldiselt väga selges ja asjalikus keeles, mõeldud ilmselt lugemiseks vähem haritud inimestele kui kõrgesti õpetatud dominiiklased. Paratamatult esineb tõlkes mõningast ebahütlust; sama sõna ei ole alati tõlgitud sama vastega, eriti väga sageli esinevatest, sest eesmärgiks oli tekitada eestikeelne tekst, mis oleks vähemalt sama lususalt loetav kui originaal. Siiski üritasin võimaluse korral säilitada adekvaatsust originaaliga; näiteks kui mõni lause tundub grammatiliselt ebatäpne või kohmakas, siis on nii olnud ka algtekstis.

Codex Juliacensis

Koodeksi kirjeldus

Ilus, maitsekalt ja võrdlemisi tagasihoidlikult kaunistatud pärgamentkäsikiri, umbes 39 × 29 cm (Nieveler 1975: 13), teistel andmetel (Asztalos 1982: 17) 38,5 × 28 cm. Kullaga ja suure initialsialiga (3 ja 5 rea kõrgused, vt vastavalt Ir ja XIVr) on kaunistatud ainult vähesed

olulised algused, 2. osas näiteks algus ja teise poole algus. Väiksemad initsiaalid, kahe rea kõrgused, on üldiselt järjekindlalt vaheldumisi sinised ja punased (nt XXIv). Ilusa selge tekstiga, arvata võib, et keskmise lugemisoskusega inimeste tarbeks mõeldud; ligatuurid on, eriti 2. osas, enamasti ainult kõige tavalisemad, ja neid ei ole väga palju. Näiteks on peaaegu alati sõnake *et* välja kirjutatud, mitte lühendina antud; arvatavasti annab see visuaalselt parema lugemirütmi kätte, eriti kui lause sellega algab. Tekst on lehel mõlemal küljel kahes veerus, keskmiselt 40 rida, tekstiosa kõrgus leheküljel on 30 cm (vt pilti nr 01). Koodeks on väga hästi säilinud; mõned lehed on küll puudu, kuid olemasolev osa on enamasti kahjustamata ja väga hästi loetav; teise osa esimene lehekülg on mõnevõrra kulunud ilmega. Kuna koodeksi seisund on hea ja ta ei ole liiga populaarne, antakse Aacheni piiskoplikus arhiivis vabalt lugeda, isegi magistritöö tarbeks. Restaureerimise käigus uuesti köidetud. Materjaliks on hea tugev pärgament, arvatavasti üsna kallis. Alates viimasest restaureerimisest 1992. aastal on lehtede järjestus natuke segamini, vähemalt 2007. aasta suvel oli – 2. osa XXVIII lehele järgnevad XXXVII ja XXXVIII, siis jätkub normaalne järjekord XXIX lehega. Arvata võib, et segadus ei saanud tekkida varem, sest Paulson ja Nieveler ei oleks seda kindlasti mainimata jätnud. Praeguse seisuga koosneb terve koodeks kokku 127 kahelt poolt täiskirjutatud lehest, sellest 2. osa on 55 lehte. CJ on, nagu Asztalos seda väljendab, homogeenne käsikiri, mis jaguneb kolmeks osaks (1982: 16). Tinglike pealkirjadega, mida on varasemate editsioonide puhul kasutatud (Paulson, Asztalos) *De gracia naturam ditante sive De virtutibus Christinae Stumbelesensis* (esimene osa); *Vita Cristine Stumbelesensis* (teine osa); *Passiones virginis Cristine* (kolmas osa). Need lehed, mis on 1. osast praegu puudu, olid kaduma läinud juba enne seda, kui Bollandus (AS esimene toimetaja) koodeksit kirjeldas, s.t enne 1641. aastat. Kirja väljanägemise põhjal võib kindlaks teha kaks põhiteksti ümberkirjutajat. (Asztalos 1982: 17) Ümberkirjutus- ja muid vigu on keegi hiljem parandanud, võimalik et väga pika aja vältel, ja palju eri inimesi. Samuti on veeristele kirjutatud lugemismärkmeid ja sisujuhte, arvatavasti üsna palju aega hiljem põhiteksti valmimisest, neist annab detailse ülevaate Asztalos (1982: 19–21). Kuna need mitte mingit sisulist informatsiooni ei lisa, puudub tarvidus siinkohal neid märkmeid käsitleda.

Koopiad, variandid ja publikatsioonid

Koopiaid sama mahuga tekstist kui praegune CJ on olnud, CJ kaasa arvatud, üks kuni kuus (Nieveler 1975: 29). Kokku on eri allikates mainitud nii palju, kuid kuna säilinud on üks eksemplar, siis pole teada, kui palju neid tegelikult kokku oli – mõned ülejäänud mainimistest või ka kõik võivad kergesti käia mitte eraldi koopiate, vaid sellesama käsikirja kohta. Niipalju on kindel, et pärast seda, kui Petrus selle materjali enda käest ära andis, on seda üks või mitu korda ümber kirjutatud keegi, kes dominiiklaste *Dacia* provintsi ei tundnud, sest ühes kohas (vt LIVv² 8. rida alt, Paulson 1896: 254) on *Revalia* asemel välja loetud ja kirja pandud *Seevalia* või pigem *Secualia*, ja on teisigi sellelaadseid ilmseid ümberkirjutusvigu. CJ kirjutamise täpne koht ja aeg jääb avatuks spekulatsioonidele; üsna kindel on, et Saksamaal, Kölnis või selle lähikonnas. Kaunistused, kuigi lihtsad ja seega suhteliselt ebaoriginaalsed, on identsed pigem Prantsusmaal kirjutatud käsikirjade omadega, näiteks on täpselt samasuguste kaunistustega üks Bambergi toomraamatukogu omanduses olnud prantsuse päritolu motetikäsikiri 13. sajandi lõpust (praegu Bambergi riiklikus raamatukogus (Staatsbibliothek Bamberg); nähtud sealsamas vanade käsikirjade näitusel (Motettenhandschrift)); ka Asztalos mainib näitena ühte Põhja-Prantsusmaalt pärinevat käsikirja 1293. aastast, mille initsiaalid on kujunduselt identsed CJ omadega (1982: 23). Mis võib viidata sellele, et vastava skriptooriumi töötajad (millise täpselt, ei ole võimalik ühemõtteliselt kindlaks teha) olid tuttavad prantsuse eeskujudega, näiteks ise sealkandis õppinud.

Üks ligikaudu sama sisuga tekst, arvatavasti Cristina loo lühendatud ümberjutustus on näiteks paberkäsikiri *Codex Einsidlensis* 1635. aastast, publitseerinud Isak Collijn 1936. a, veel üks on nn “Vita anonymi” (trükitud AS lk 431–454). (Nieveler 1975: 32) Mauriciust seal ei mainita, mistõttu nad meile suurt huvi ei paku. CJ tervikuna pole trükitud; suurem osa on üllitatud *Acta Sanctorum*’is, kuid mitte täpselt selles järjekorras nagu käsikirjas, muist on puudu. CJ 1. osa kohta ütleb AS toimetaja ausalt, et tegemist on väga igava ja teoloogiliselt mittemidagiütleva traktaadiga, mistõttu ta seda ära ei trüki. Selle osa on editeerinud Asztalos (1282); 2. osast on Paulsoni editsioon; samuti 3. osa *Acta Sanctorum*’is puuduvast osast, mis tegelikult dubleerib teksti mõnel 2. osa leheküljel (Paulson, Johannes, *In tertiam partem libri Iuliacensis annotationes*, Göteburg 1896; viidatud Paulson 1896: nummerdamata lehekülgedega eessõna).

CJ teine osa ehk *Vita Cristine Stumbelensis* (VCD): autor, sisu, tegelased

Autor ja koostaja on enamjaolt Petrus de Dacia ehk Gotlandi Petrus. Rootsi dominiiklane. *Lexikon des MA* (1999) annab tema kohta suhteliselt usaldusväärsed andmed; eludaatumid pole muidugi nii täpselt teada, eriti sünniaastat pole võimalik täpsustada rohkem kui kümnendi täpsusega. Tõenäoline, et ta suri 1289. aasta paastuajal (Gallén 1946: 238), see tähendab, kindel, et paastuajal ja tõenäoline, et 1289. aastal. Võimalik, isegi väga võimalik, et surmapäev oli täpsemalt paastuaja esimene ehk *Invocavit*-pühapäev, mille kohta võib samuti öelda *quadragesima*, 1289. aastal 27. veebruar. Selle informatsiooni allikaks on kronoloogiliselt viimane kiri, mis on ära toodud CJ-s, kiri nr LXII.

Vita Cristine Stumbelensis sisaldab detailitäpseid kirjeldusi Kölni dominiiklaste külaskäikudest Stommelni, kus elas Cristina, selle teine pool koosneb peamiselt Cristina ja Petrus kirjavahetusest alates sellest ajast, kui Petrus Pariisis õppis, ning mõnedest nende sõprade ja ühiste tuttavate omavahelistest kirjadest. Lõplik koostaja pole teada. Petrus toimetatud osa lõppeb koodeksis lehel XLIV *verso* (Paulson 1896: 210), sest edasi puuduvad kirjade vahele ja teksti sisse paigutatud toimetaja, s.t Petrus kirjutatud märkused. Arvatavasti oli lõplikuks koostajaks Stommelni kooliõpetaja ja (hilisem) preester Johannes, keda tekstis tavaliselt nimetatakse magister Johanneseks, kellel Petrus palus Cristina elusündmusi, eriti müstilisi, kirja panna. Tema hakkas Cristina eest kirju kirjutama ja tema kohta tekste kirja panema pärast Cristina eelmise sekretäri, kogudusepreester (*plebanus*) Johannese surma. Magister Johannes on ka selle teksti autor, mis praegu moodustab CJ kolmanda osa.

Kui Petrus suri, jõudmata Cristina eluloole viimast lihvi anda, lisas magister Johannes arvatavasti tema käes olevale materjalile, Petrus toimetatud osale, Stommelnis kättesaadavad kirjad Cristinale, hoolimata nende järjekorrast; ilmne, et kõiki neid ei oleks Petrus nii tähtsaks pidanud. Eesti kirikuloo aspektist on selline valimatu teksti kuhjamine selge õnn, sest nii sattusid sinna hulka ja säilisid sisu poolest veel kolm Mauriciuse kirja, ja paar tükki, kus on teda mainitud, mida Petrus ilmselt nii oluliseks ei pidanud, et neid Cristina eluloo illustreerimiseks kasutada.

Vita Cristine Stumbelensis'e lugemiseks on kaks võimalust. Esiteks kirjanduslik lähenemine, Petrus kompositsiooni järgides, nii nagu tema selle teksti koostas ja kirjad sinna paigutas. Alates XXXII kirjast lk XLIV^{v2} (Paulson 1896: 211), kui Petrus

toimetatud osa lõppeb, võib abiks võtta kronoloogilise tabeli (lisa 1). Teine võimalus on ajalooline lähenemine, algusest peale kronoloogiliselt, kasutades tabelit alates sellest, kui lõppeb XV kiri lk XXIIv¹ (Paulson 1896: 105). Kronoloogiliselt järgneb sellele XXXII kiri, lk XLIVv² (Paulson 1896: 211). Petrus on oma jutustuse ja sinna põimitud kirjad hästi läbi mõelnud, nii et ka tema kompositsioonile tasub tähelepanu pöörata. Võib öelda, et ta polnud mitte üksnes esimene, vaid ka üks parimaid Rootsi kirjanikke.

Sisu poolest tähtsaim tegelane on Stommelni Cristina, meile on olulisem Tallinna Mauricius, kes käis Petrusega koos Cristinal külas. Tähtsaim puuduv tegelane on Albertus Magnus – muidugi pole kindel, kas teda oleks mainitud, kui ta oleks sel ajal Kölnis viibinud, isegi kui ta oleks loenguid pidanud; ega Pariisist kirjutades ka keegi vendadest Aquino Thomast ei maini. Kuid Kölni kloostri on mõningad tähtsamad ülemused siiski mainitud, näiteks prior ja *magister studencium*, mis küll eriti rohkem ei kinnita, kuid ka ei lükka ümber oletust, et Albertus Magnus ei tulnud Kölni enne 1270. aasta lõppu, ja seega ei saanud olla ei Petruse ega Mauriciuse õpetaja.

Cristina eluloo koostamise eesmärk

Petruse eesmärk selle kirjutamisel ei ole täpselt teada. Koguda andmeid vaga neitsi Cristina loodetava ametliku kanoniseerimise tarvis; lihtsalt mälestuseks kirja panna... *Vita Cristine Stumbelensis*'e alguses ei ole eesmärgist ega adressaadist selgelt juttu, millest võib arvata, et Petrus hakkas neid sündmusi kirja panema tõesti lihtsalt iseendale ja mõnedele lähedastele mõeldes: „...üritan mõne sõnaga kirja pannes valgustada seda, mis on mulle, vääritle, arvatud heaks teada anda. Et kui keegi seda siiski loeb, siis, ma arvan, suudab ta selgesti mõista Kõigevägevama väge ja tarkust ja heatahtlikkust.“ (Ir¹) Ühest küljest võiks arvata, et kui tegemist oleks olnud kellegi, näiteks abtiss Geva tellimisel kirjutatud tekstiga, siis ei oleks tellijat arvatavasti sissejuhatuses mainimata jäetud. Teisest küljest, abtiss Gevast on tekstis allpool, seal kus ta ise sündmustikus osaleb, juttu kõige soojemate ja aupaklikumate sõnadega, ning ühes kohas (Paulson 1896: 109) on ka mainitud lootust, et seda teksti loetakse ja kuuldakse ette loetavat – mis võib viidata kloostrite jms kolleegiumite tavale pühakute elulugusid jms ette lugeda. Nii et emand Geva on igati tõenäoline tellija või ka adressaat. Üsna tõenäoline on, et emand Geva tellis endale ja oma

õeskonnale Cristina loost, kui Petrus, kogudusepreester Johannes ja magister Johannes olid selle mingil kujul kirja pannud, ühe eksemplari, mis võib olla kasutusel olnud vaga ettelugemisvarana Kölni püha Cecilia kolleegiumi kanonisside (sks *Stiftsdamen*) juures. Abtiss Geva oli Cristina suur toetaja ja ka dominiiklaste hea ja emalik sõber, nagu Petrus tänulikult meenutab (VIIr¹; Paulson 1896: 30). Säilinud koodeksit ongi mõned õpetlased pidanud endiseks Kölni püha Cecilia kanonisside kolleegiumi omandiks. (Asztalos 1982: 25) Kuid tõenäoline on ka oletus, et Aachenis hoitav CJ on koopia tollest eksemplarist. Paulson ja Gallén seostavad CJ tekkimise Kleve krahvi imelise tervenemisega Cristina haul 1340. aastal. Asztalos leiab selle daatumi olevat piisava põhjendusega, kuid peab põhimõtteliselt võimalikuks ka seda, et teksti lõpliku koostamise saab paigutada aega pärast Cristina surma 1312. a; ja kui oletada, et CJ on sel ajal kirjutatud teksti hilisem koopia, siis on CJ vanuse suhtes õigus Gallénil, kuigi tema konkreetsed põhjendused pole võibolla piisavad. (Paulson 1985: väljaandja eessõna nummerdamata lehekülgedel märkus nr 6) Kuid märkmed CJ esimese osa lõpus, kus on muuhulgas juttu Cristina surmast ja krahv Dietrichi tervenemisest on ilmselgelt hilisema käega tehtud kui ülejäänud koodeks. Nieveler seostab CJ tekkimise sellesama krahvi asutatud kanoonikute kolleegiumiga, mis asus algul Stommelnis, siis Nideggenis ja lõpuks Jülichis, kuhu lõpuks jõudsid ka Cristina reliikviad, s.t tema surnukeha. Tema väitel on CJ see Cristina loo eksemplar, mis oli ette nähtud alati Cristina reliikviade lähedal hoidmiseks (Nieveler 1975: 142). Viimane oletus tundub CJ uusaegset asukohta arvestades üpriski tõenäoline – praegu kuulub see Jülichi praostkonnale.

Lugeja mugavuse mõttes olgu siinkohal ära toodud ka CJ peategelaste kohta käivad artiklid autoriteetsest teatmeteosest „Lexikon des Mittelalters“, tõlgitud saksa keelest. Peamiselt sellepärast, et rõhutada: kogu see informatsioon pärineb ainult ja tervenisti CJ-st (välja arvatud märkused Einsiedelni käsikirja ja Aquino Thomase kohta), mistõttu ehk on niiviisi käepärane neid artikleid informatsiooni algallikaga võrrelda.

Christine v. Stommeln, õndsakskiidetud müstik sünd. 1242 Stommelnis, surn. 6. nov.

1312 sealsamas. Talutütar Christine elas 10-aastaselt läbi ekstaatilise kihluse Kristusega ja põgenes 1255. a Kölni begiinide juurde, kes saatsid ta kestvate deemonlike üleelamiste tõttu 1259. a tagasi. Sestpeale elas Stommelnis vanemate juures – ka

kohaliku kogudusepreestri ja begiinide juures. Nii tema enda kui teiste tunnistusel elas läbi saatana nägemusi ja kehalisi piinu; teisest küljest taevalikku tröösti ja märke, stigmatiseeringu ja Kristuse kannatustes osalemise. Kannatas vaimselt ja kehaliselt, 1288 oli raske verejooks, pärast seda polnud enam mingeid üleloomulikke kogemusi. Tema eluloo koos kirjavahetusega on koostanud tema *Seelenführer*, rootsi dominiiklane Petrus de Dacia. (Peter Dinzelbacher, Stuttgart) (Lexikon des Mittelalters II, 1999)

Petrus de Dacia OP (P. Gutensis [Gothensis]) sünd. umbes 1235 Gotlandil, surn 1289 Visbys Gotlandil. Pärast dominiiklaste orduusse (põhja-eur. provints Dacia) astumist õppis 1266–1269 Kölnis ja 1269–1270 Pariisis, kus sel ajal õpetas Aquino Thomas. Rootsis oli 1271. a alates Skänninge ja Västeråsi lektor, siis Visby dominiiklaste kloostri, mille priorina ta suri. Kölnis viibimise ajal kohtus 20. dets. 1267 müstiku Stommelni Christinega. Olles Christine *Seelenführer*, koostas tema eluloo, mille pikem versioon on Jülichi käsikiri, lühendatud variant Einsiedelni käsikiri. See peegeldab dominikaanimüstika rikkust, näitab neoplatonismuse mõjusid, samuti Augustinuse, Dionysius Areopagita, Clairvaux' Bernardi ja Richard de St. Victori oma. Töö sisaldab koostaja autoportreed ja on väljapaistev vaimu- ja kultuuriajaloodokument elust Kesk- ja Põhja-Euroopas 13. sajandil. (Ruprecht Volz, München) (Lexikon des Mittelalters VI, 1999)

Minu kõige siiramad tänuavaldused abivalmis inimestele, kelle abi käesoleva töö ettevalmistamisel oli hädavajalik ja hindamatu. Mariina Viiale abi eest prantsuskeelsete tekstide lugemisel. Aacheni piiskopkonna arhiivi töötajatele, kes lubasid väärtuslikku koodeksit lähedalt vaadata ja lugeda, ka väljaspool ametlikku külastusaega, ning eriti pr Marita Hermanns-Kuckile, kes tegi koodeksi Eesti kirikuloo jaoks tähtsaimatest lehekülgedest, kus on Mauriciust mainitud, või aastaarve selgesti välja kirjutatud, „tudengihinnaga“ digifotod, ühe väikese segaduse tõttu sain neid rohkemgi kui alguses tellisin. Jülichi praostkonnale, kellele *Codex Juliensis* kuulub ja kelle loal neid fotosid kasutan. Eriline tänu kuulub Jülichi praostile Karl Theodor Bechtele, kelle korraldusel hr

Heinrich Keuter päästis koodeksi hävingust, võttes selle oma käsipagasi hulgas evakuatsiooni kaasa, enne kui liitlased 1944. a novembris Jülichi maatasid pommitasid; kusjuures Cristina säilmed jäid puutumata, kuigi kirik nende kohal kokku varises (Nieveler 1975: 144; 1992: 23).

Vita Cristine Stumbeles
Stommelni Cristina elulugu

<p>✘ Incipit liber secundus de uita benedicte uirginis cristi cristine.*</p>	<p>Magnum dominum et magnam uirtutem eius merito laudarem, si indignitas non obstaret, ut diuine gracie eo graciosior fierem, quod per me ad fontem graciaram fluuius graciaram reflueret; unde largiter effluerat; ut ad graciaram actiones eo alacrior assurgerem referendas, quod me non antiquorum tantum exempla, sed et in prospectu uisorum recorderer mirabilium. Quamuis ergo plurima sint et inconprehensibilia, que de dei bonitate posteris antiquorum mandauerit auctoritas, paruitas tamen mea, ex inmensis minima, ex summis infima, ex eternis caduca percipiens, aduertit, quod se in productione creaturarum ostenderit omnipotentem, cuius dicere est cuncta facere; in continencia scripturarum se probauerit sapientem; in effusione graciaram et reconpensatione erumnarum, ad mensuras laborum premiorum mensurarum, se demonstraabit largum et benignum. ideo, quod michi indignissimo ostendere dignatus est, perpaucis uerbis scripto commendatis propono elucidare; in quibus tamen si aduertatur, et potencia et sapiencia et beniuolencia omnipotentis clare, ut estimo, intelligi poterunt. /2/</p> <p>Quantum ad memoriam possum reducere, a primeuo etatis mee diluculo, quando uitam et mores, passiones et mortes sanctorum et precipue cristi domini et gloriose matris eius audiui, in audiendo medullitus delectabar et in recolligendo audita ex corde consolabar, ita ut ex tunc inciperet michi mundus uilescere cum suis delectacionibus, ita ut ex tunc cum fratribus meis secundum carnem sepius tractarem, ut mundo renunciarem. inter hec cordi meo cogitationibusque quoddam desiderium innascebatur, cepique desiderare et optare, ut dominus me sua gracia in hac parte dignaretur uisitare, ut aliquem seruatorum suorum michi ostendet, in quo conuersacionem sanctorum suorum non solum uerbis sed factis et exemplis secure et plane addiscerem; cui caritate ex corde coniungerer et consociarer; cuius mo-</p>	<p>Ir¹</p>
--	--	-----------------------

* See pealkiri on lehekülje ülemisel veerisel. Paulsoni märkus.

<p>Ir¹</p>	<p>1 Algab teine raamat, Kristuse õnnistatud neitsi Cristina elust.</p> <p>Suurt Issandat ja tema suurt väge kiidaksin vääriliselt, kui ei takistaks minu vääritus, et saaksin Jumala armu jaoks seeläbi armsamaks, et minust voolaks armude allikale tagasi armude hoovus, sinna, kust ta oli rohkelt välja voolanud^a, nii et armutegude kirjeldamise ülesande kõrgusele tõuseksin jõudsamalt, nende imede, mida mäletan mitte ainult vana aja näidetest, vaid ka nähes nähtute. Kuigi need on rohked ja mõistetamatud, mida vanad autoriteedid on järelepõlvedele Jumala headusest lähetanud, aga minu väiksus on mõõtmatuist vähim, kõrgetest madalaim, igavikust kaduv, pöörasin tähelepanu sellele, mis kreaaturide siginemises kuulutab Kõikväelist, kelle jaoks ütlemine on kõige tegemine, kes Pühakirja sisus tõestab oma tarkust, kes armude väljavalamises ja vigade eest tasumises, vastavalt töö määrale tasu mõõtes näitab end suuremeelse ja heldena. Seetõttu üritan mõne sõnaga kirja pannes valgustada seda, mis on mulle, vääritle, arvatud heaks teada anda. Et kui keegi seda siiski loeb, siis, ma arvan, suudab ta selgesti mõista Kõigevägevama väge ja tarkust ja heatahtlikkust. 2</p> <p>Niipalju, kui ma suudan meenutada, oma nooruse ajast peale, kui pühakute ja eriti Issand Kristuse ja tema ülla ema elust ja tegudest, kannatustest ja surmadest kuulsin, nautisin kuuldot üliväga ja selle üle järgi mõeldes leidsin oma südames lohutust, nii et sellest ajast peale hakkas maailm oma naudingutega mulle vilets tunduma ning arutasime sageli mu lihaste vendadega^b maailmast loobumist. Nende südame mõtiskluste seas sündis alaline ja sagedane soov, et Issand oma helduses selles osas mulle vastu tuleks, et ta näitaks mulle mõnda oma sulast, et saaksin tema pühade eluviisi õppida mitte ainult sõnadest, vaid kindlalt ja selgelt ka tegudest ja eeskujust; kelle armastuses oleksin südamest osaline ja kaaslane, kelle kommetest võtaksin eeskuju,</p>	<p>^a Albertus Magnus <i>Super Dionysium de caelesti hierarchia</i>, proloogi algus (<i>Opera omnia</i>. t. XXXVI, pars I. Münster, 1993).</p> <p>^b Petrusel oli (vähemalt) kaks lihast venda, kes olid siis ilmselt sama vaga mõttelaadiga kui tema, kuid rohkem pole neist midagi teada. Nende surm on mainitud Petrusel kirjas nr XXXVII (XLVIIv²; Paulson 1896: 224).</p>
-----------------------	---	---

<p>ribus informarer; cuius deuocione inflammarer et ab accidia, <i>que</i> me a puericia depresserat, excitarer; cuius collocucione illuminarer; cuius familiaritate consolarer; cuius exemplis de omnibus certificarer dubiis, maxime que ad conuersacionem pertinent <i>sanctorum</i>. Sub hoc affectu meo fluxerunt tempora multa et dies plurimi et anni, ut puto, ultra uiginti, in quibus dominus ex sua liberalissima benignitate, non meis meritis uel desideriis exigentibus, plures utriusque sexus personas demonstrauit michi, quibus cor meum sepius letificauit, non tamen intencionis mee appetitum saciauit, sed nec cordis motum quietauit. Quas tanto diligencius consideraui, quanto amplius intueri desiderauit, quantoque plures uidi, tanto plures uidere concupiui, quia in nulla inueni, quod querebam, et ideo affectum meum semper famelicum inueniebam.</p> <p>Tandem autem pater misericordiarum, per uiscera misericordie sue me uisitans, cui uidebat merita non suppetere, ex inopinato michi personam quandam hoc modo ostendit, cuius aspectu simul et affatu* me multipliciter /3/ letificauit non solum per presencie exhibicionem, sed memorie recordacionem. Domina alfradis, genere nobilis et mariti preclari coniunctione honestata, infirmata grauiter misit pro fratre waltero, confessore suo ab antiquo; qui me assumens in socium in uigilia beati thome apostoli ad eam profectus est. Cum autem tarde uenissemus et ipse sederet et confessionem dicte domine audiret, accessit ad me in eadem domo sedentem begina quedam, nomine aleidis, et querebat, unde uenissem. cui cum respondissem »de colonia», adiecit: »utinam fuisses in uilla nostra et mirabilia, que ibi fiunt in quadam puella, uidisses!» Contigit autem sequentis diei uespere nos secundum ordinationem predicti walteri ad domum plebani parrochie declinare; ubi et predicta puella tunc temporis fuit propter instantis tribulacionis necessitatem; propter cuius eciam uisitacionem frater predictus, qui fuerat</p>	<p>Ir²</p>
---	-----------------------

* Imselt tuleks lugeda "affectu". Paulsoni märkus.

<p>Ir²</p>	<p>kelle vagadusest süttiksin ning laiskusest, mis mind poisieast peale vaevas, vabaneksin; kelle sõnadest saaksin valgustust; kelle sõpruses leiaksin kosutust; kelle eeskju abil vabaneksin kahtlustest; eriti selles osas, mis puudutab pühade osadust. Selles tundmuses möödus mul palju aega, hulgaliselt päevi, arvan, et kokku üle kahekümne^a aasta, mil Issand oma ülisuuremeelses helduses, mitte minu teenete või soovide tõttu, näitas mulle paljusid mõlemast soost inimesi, kes sageli minu südant rõõmustasid, siiski mitte ei rahuldanud minu soovi ihalust ega rahustanud südame püüdlusi. Ma uurisin neid seda hoolikamalt, mida rohkem ma neid näha soovisin, ja mida rohkemaid ma nägin, seda rohkemaid soovisin näha, kuna üheski ei leidnud, mida otsisin, ja minu südamesoov jäi ikka rahuldamata.</p> <p>[Esimene külastus]</p> <p>Lõpuks siiski tuli oma südamlikus halastuses minu juurde halastuse Isa, kes nägi, et teenetest ei piisa, näidates mulle ootamatult ühte isikut, kelle välimuse ja tunnetega mind paljukordselt 3 rõõmustas, mitte ainult juures olles ja silmaga nähes, vaid ka mälestuste meenutamises.</p> <p>Emand Alfradis, õilsast soost ja väerika abikaasaga austatud, oli väga haige ja saatis isa Walteri järele, kes oli tema ammune pihhiisa. See võttis mind kaaslaseks ja läks tema juurde püha apostel Tooma mälestuspäeva eelõhtul^b. Kui me olime hilja kohale^c jõudnud ja tema istus ja kuulas mainitud emanda pihti, ja mina istusin sealsamas majas, tuli minu juurde üks begiin, Aleidise-nimeline, ja küsis, kust ma tulen. Kui ma talle olin vastanud, et Kölnist, lisas ta: “Oh et sa oleksid olnud meie külas ja oleksid näinud imesid, mis siin juhtusid ühe tüdrukuga!”</p> <p>Järgmise päeva õhtul^d juhtus aga nii, et vastavalt mainitud Walteri plaanidele läksime kogudusepreestri majja, kus ka mainitud tütarlaps sel ajal oli, teda ründavate vaevade tõttu. Sellepärast läks teda eelnimetatud majja külastama ka</p>	<p>^a Kui see tähistab tema vaimsete otsingute pikkust, peaks Petrus 1267. a olema üle 30 (oletame, et inimene peab vaimseteks otsinguteks olema vähemalt 10-aastane), sündinud enne 1237. aastat Huvitav, kas sellele vihjabki Gallèn, kui ta väidab (1946: 227), et CJ-st saame teada, et Petrus sündis Gotlandil millalgi 1230. ja 1240. a vahel, tõenäolisemalt 1230. paiku? Gallèn ei viita oma väite juures konkreetsemalt.</p> <p>^b Teisipäev, 20. detsember 1267.</p> <p>^c Stommelni. Kohanime mainimata jätmine võib Petrusel olla isegi taotluslik – ka Cristina nime mainib ta alles palju hiljem. Kuid see võib tulla ka sellest, et siis kui Petrus seda jutustust kirja pani, oli tema sõprus Cristinaga niivõrd üldteada fakt, et ta unustas nimesid alguses mainida.</p> <p>^d 21. detsember 1267.</p>
-----------------------	---	--

<p>confessor suus <i>quasi</i> a puericia, ad domum predicatam intrauit. In ueniendo autem in corde meo statui, ut, si <i>qua</i> inusitata aut mirabilia ibi contingeret me uidere, ut de hiis omnino tacerem, quia, cuius essent <i>precii</i> apud <i>presentes</i>, nesciui. Domum ergo <i>prefatam</i> ingressi, uidi in ea <i>pauperem</i> suppellectilem, <i>familiam</i> <i>tristem</i>, <i>puellam</i> <i>unam</i>, <i>pallio</i> <i>cooperatam</i> <i>habentem</i> <i>faciem</i>, <i>seorsum</i> <i>aliquantulum</i> <i>sedentem</i>; quam, <i>cum</i> <i>fratri</i> <i>waltero</i> <i>assurrexisset</i>, <i>demon</i> <i>incontinenti</i> <i>inter</i> <i>uerba</i> <i>salutationis</i> <i>retrosum</i> <i>proiecit</i>, et <i>caput</i> <i>ad</i> <i>parietem</i> <i>tam</i> <i>grauiter</i> <i>allisit</i>, ut <i>paries</i> <i>totus</i> <i>sit</i> <i>commotus</i>. <i>Inter</i> <i>hec</i> <i>turbabantur</i> <i>presentes</i> <i>super</i> <i>eo</i>, <i>quod</i> <i>acciderat</i>, <i>sed</i> <i>multo</i> <i>plus</i> <i>timebant</i> <i>super</i> <i>futura</i> <i>tribulacione</i>, <i>quam</i> <i>secundum</i> <i>inolitum</i> <i>cursum</i> <i>certitudinaliter</i> <i>expectabant</i>; <i>cunctisque</i> <i>dolentibus</i> /4/ <i>qui</i> <i>aderant</i> <i>super</i> <i>malis</i> <i>illatis</i> <i>et</i> <i>timentibus</i> <i>super</i> <i>peioribus</i> <i>expectatis</i>, <i>solus</i> <i>ego</i> <i>gaudio</i> <i>quodam</i> <i>inusitato</i> <i>perfundebam</i> <i>intimeque</i> <i>consolabar</i> <i>et</i> <i>in</i> <i>stuporem</i> <i>mentis</i> <i>suspendebam</i>; <i>quod</i> <i>ualde</i> <i>admiratus</i>, <i>quid</i> <i>accidisset</i>, <i>uerecundabar</i>, <i>quia</i> <i>timui</i> <i>de</i> <i>hoc</i> <i>notari</i>; <i>adueri</i> <i>enim</i> <i>aliquid</i> <i>insolitum</i> <i>mox</i> <i>futurum</i>. <i>Nichil</i> <i>enim</i> <i>talium</i> <i>sensibus</i> <i>forinsecus</i> <i>offerebatur</i>, <i>quod</i> <i>cordi</i> <i>tantum</i> <i>intrinsicus</i> <i>gaudium</i> <i>posset</i> <i>causare</i>. <i>Quin</i> <i>pocius</i>, <i>ut</i> <i>predictum</i> <i>est</i>, <i>demonis</i> <i>adesse</i> <i>senciebatur</i> <i>presencia</i>, <i>timebatur</i> <i>seuicia</i>, <i>Familie</i> <i>audiebatur</i> <i>mesticia</i>, <i>puelle</i> <i>prememorate</i> <i>facile</i> <i>adueri</i> <i>poterat</i> <i>tristitia</i>; <i>et</i> <i>inter</i> <i>hec</i>, <i>queso</i>: <i>unde</i> <i>oriri</i> <i>poterat</i> <i>leticia</i> <i>et</i> <i>inmutacio</i> <i>tam</i> <i>insolita</i>? <i>ad</i> <i>occultandum</i> <i>ergo</i>, <i>quod</i> <i>sensi</i>, <i>cum</i> <i>familia</i>, <i>hoc</i> <i>est</i> <i>cum</i> <i>domino</i> <i>plebano</i>, <i>matre</i> <i>eius</i> <i>et</i> <i>sororibus</i> <i>et</i> <i>aliis</i> <i>personis</i> <i>presentibus</i> <i>in</i> <i>eadem</i> <i>domo</i> <i>me</i> <i>occupauit</i>, <i>in</i> <i>qua</i> <i>socius</i> <i>meus</i> <i>cum</i> <i>predicta</i> <i>puella</i> <i>aliquantulum</i> <i>seorsum</i> <i>sedit</i> <i>et</i> <i>de</i> <i>crisi</i> <i>et</i> <i>sanctorum</i> <i>pacientia</i> <i>recitauit</i> <i>exempla</i> <i>diuersa</i>. <i>supra</i> <i>memorate</i> <i>autem</i> <i>leticie</i> <i>tam</i> <i>fortis</i> <i>in</i> <i>me</i> <i>uenit</i> <i>inpressio</i>, <i>ut</i> <i>usque</i> <i>nunc</i>, <i>cum</i> <i>iam</i> <i>undecimus</i> <i>uertatur</i> <i>annus</i>, <i>apud</i> <i>me</i> <i>non</i> <i>solum</i> <i>eius</i> <i>remaneat</i> <i>memoria</i>, <i>sed</i> <i>certa</i> <i>presencia</i> <i>perseueret</i>. <i>Dei</i> <i>enim</i> <i>in</i> <i>ipsa</i> <i>hora</i>, <i>ut</i> <i>estimo</i>, <i>influenciam</i> <i>qualemcumque</i> <i>suscepi</i>. <i>Cumque</i> <i>predicto</i> <i>modo</i> <i>sederem</i>, <i>uerba</i> <i>familie</i> <i>audiens</i> <i>et</i> <i>iocis</i> <i>seria</i> <i>inter-</i></p>	<p>Iv¹</p>
--	-----------------------

<p>Iv¹</p>	<p>eelnimetatud vend, kes oli olnud tema pihhiisa peaaegu tema lapseest peale. Minnes otsustasin oma südames, et kui näen seal juhtumisi midagi ebatavalist või imelist, vaikin täielikult kõigest, sest ma ei teadnud siis, kui väärtuslik isik on kohalviibijate seas. Sinna majja sisse minnes nägin seal viletsat majakraami, tujutat perekonda ja ühte tütarlast^a, mantliga kaetud, nii et ka nägu oli varjus, pisut eraldi istumas. Kui ta vend Walterit tervitades tõsis, paiskas deemon ta tervitussõnade vahel taltsutamatult tagurpidi vastu seina, ja lõi tema pea nii kõvasti ära, et terve sein värises. Kohalolijad olid mures juhtunu pärast, kuid veelgi enam kartsid edasisi kiusamisi, mida kindlasti oli oodata. Kui kõik, 4 kes seal olid, muretsesid juhtunud halva pärast ja kartsid hullemat oodates, täitis ainult mind tavatu rõõm ja sisemine lohutus ja meelerahu, mille üle ma väga imestasin ja mida häbenesin, sest kartsin seda märgatavat, sest arvasin, et varsti juhtub midagi ebatavalist. Välised meeled ei tajunud ju midagi, mis südames seesugust sisemist rõõmu võiks põhjustada. Palju enam, nagu juba mainitud, oli tunda demoni juuresolekut, kardeti metsikusi, perekond oli rõhutat meeleolus, mainitud tütarlaps võis kergesti kurb olla – ma küsin, kuskohast võib kõige selle keskel tulla nii kohatu rõõm ja meeleolumuutus? Et varjata seda, mida tundsin, vestlesin perekonnaga, see tähendab, isand kogudusepreestri, tema ema ja õdedega ja teiste isikutega, kes seal majas olid. Minu kaaslane istus koos mainitud tütarlapsel pisut eraldi ja jutustas talle Kristuse ja pühakute kannatlikkusest igasugu eksemplumeid. Ülalmainitud rõõm jättis mulle aga nii tugeva mulje, et kuni praeguseni, mil sellest möödub juba üheteistkümnese aasta^b, pole see mul mitte ainult meeles, vaid on nii, nagu praegu juhtuks. Arvatavasti sain tol hetkel Jumalalt mingi otsese mõjutuse. Kui ma seal mainitud kombel istusin, kuulasin perekonna vestlust ja pistsin nalju tõsise jutu sekka,</p>	<p>^a Cristina. Tema nime mainib Petrus oma jutustuses alles hulk maad hiljem, neljanda külaskäigu kirjelduses (Vr¹; Paulson 1896: 20).</p> <p>^b See esimene kohtumine oli 1267. aasta lõpus. Arvutuste järgi hakkas Petrus oma mälestusi kirja panema oletatavasti 1277–1278. aasta paiku; tegelikult vist 1279. Sellega on arvatavasti seotud Petruse palve kirjas magister Johannesele (Galléni dateering 24. november 1279 (1946: 242)), et ta paneks ka täpselt kirja Issanda imesid, mis Cristinaga juhtuvad (Paulson 1896: 235, kiri nr XLIV); ilmselt sai sellest kirjatööst sai lõpuks CJ kolmas raamat. Aastat 1279 mainib ta hiljem ka ise seoses andmete täpsustamisega (Paulson 1896: 110).</p>
-----------------------	--	--

<p> <i>miscens, ibi tamen erat oculus non solum corporis, sed et intencio cordis, ubi personam esse sciebam, cuius presencia me credidi inmutatum; non enim persona me, tam dilecta in futurum, latebat, cuius gracia dominus tantum donum in presenti contulerat: inter hec ergo, socium meum et puellam predictam cum diligenter considerarem, uidi quod dyabolus eam sepcies proiecit, – quater ad parietem, qui erat a tergo eorum, et ter /5/ ad cistam quandam, que erat ad sinistram puelle posita, – tam ualide, ut sonus ciste et strepitus parietis a remotis posset audiri. ad hec cepi admirari, quod inter tot ictus et tam graues nullos audiui puellam emittere gemitus uel singultus, sed et quod nec alicuius alterius, non dico impaciencie, sed nec doloris signa in uerbis uel factis depromebat, sed immobilis permansit, non murmur nec queremoniam resonans. Dixi ergo fratri waltero, amplius dissimulare non ualens: »karissime pater, nescio, si aduertitis, quod demon puellam, que iuxta uos sedet, tam grauiter affligit; melius esset, quod remocius sederetis a cista et pariete, et poneretis aliquod puluinar inter eam et dicta obstacula, ut, si eam amplius proiecerit, a mollibus obiectis suscipiatur». factumque est ita. et cum sic ad tempus modicum sedissemus, audiui dictam puellam suspirantem, quasi ex inopinato aliquid doloris ei euenisset. quod et mulieres circa eam sedentes cum aduertissent, inquirebant predicti suspirii causam. Respondit: »in pedibus sum uulnerata». quesitum est et ita inuentum; in utroque enim pede ulnus, recenti sanguine fluens, inuenerunt. Cumque sic successiue quater ingemisset, compassione quadam commotus inter assidencium compassionem et lacrimas, qui ad quemlibet gemitum noua uiderunt uulnera, surrexi et ego, et, ut credo, uicibus duabus ultimis respexi, et tam recencia uidi uulnera, quod puto, quod visu sanguinis fluxum preuenerim: solet enim inter uulnus inflictum et sanguinis exitum morula quedam intercidere. In hoc autem fine hoc negocium est conclusum, quod in unius pedis parte su-</i> </p>	<p>Iv²</p>
--	-----------------------

Iv²

polnud siiski ainult ihu silm, vaid ka südame tähelepanu seal, kus teadsin olevat isiku, kelle juuresolek oli mind muutnud. Ei jäänud ju minu eest varjatuks see, tulevikus nii armastatud isik, tänu kellele Issand andis mulle praegu nii suure kingituse, minu kõrval. Selle juures nägin, kui tähelepanelikult vaatasin oma kaaslast ja mainitud tütarlast, et saatan tõukas teda seitse korda – neli korda seina vastu, mis nende taga oli, ja kolm 5 korda mingi tunni vastu, mis tüdrukust vasakul pool seisis, nii tugevasti, et tunni kõmin ja seina kolin oli kaugele kuulda. Sellepeale hakkasin imestama, et nii paljude ja tugevate löökide peale ei kuulnud tüdrukult ühtki oiet ega nuuksatust, ja ka keegi teine ei andnud sõna ega liigutusega mingit märku, ei häiritusest, ega ka mitte valust, vaid kõik jäid paigale, ilma porisemata ja häda kaebamata. Ütlesin niisiis vend **Walterile**, suutmata kauem teeselda olla: “Kallis isa, ma ei tea, kas panite tähele, et demon nii kõvasti kiusab tütarlast, kes teie kõrval istub; oleks parem, kui vaadist ja seinast kaugemale istuksite ja paneksite midagi polstriks tema ja nimetatud asjade vahele, et kui teda veel tõugatakse, siis pehmete asjade vastu.” Ja nii tehti. Ja kui me nii mõnda aega olime istunud, kuulsin mainitud tütarlast ohkamas, nagu oleks teda tabanud mingi ootamatu valu. Kui seda märkasid ka naised, kes tema ümber istusid, küsisid nad mainitud ohke põhjust. Ta vastas: “Jalgadest sain haavata.” Vaadati järgi ja nii oligi: mõlemas jalalabas oli värske veritsev haav. Kui ta oli niimoodi neli korda järjest oianud, tõusin ka mina, liigutatud kaastundest keset seal istujate kaastunnet ja pisaraid, kui nad iga oige juures nägid uut haava, ja ma usun, et nägin kahte viimast haavamiskorda, ja nii värskeid haavu, et nägin haava enne, kui sealt hakkas verd jooksuma – tavaliselt ju on haavamise ja verejooksu vahel väike ajavahemik. See asi lõppes nii, et ühe jalalaba pealmisel poolel

<p>prema uidi quatuor uulnera sanguine fluencia, et in pedis alterius eadem parte tria recenti cruore madencia. /6/ quia autem bis surrexeram et negocium michi cordi multum inerat, aduerti quod in qualibet uice uulnera numero multiplicabantur. Dum autem hec fierent, nox in suo cursu processit, que inmediate festum beati thome apostoli sequebatur, cepique compassione promoueri, qui prius fueram gaudio commotus, visumque fuit fratri waltero, cui socius datus eram, ut completorium diceremus. Quod cum in presencia dicte puelle dixissemus cum omnibus attinenciis secundum ordinem, posuit dictus frater walterus utramque manum, genibus flexis, super caput puelle et dixit ewangelium: »In principio erat uerbum», in tutelam contra iniquissimi inimici seuciam. quo facto, petiui ab eo licenciam, ut cum familia possem per noctem uigilare. qua obtenta, sequebar eum ad lectum, qui infra eandem domum erat preparatus propter sue etatis et religiositatis reuerenciam; erat enim uir ualde religiosus, etate pariter et gracia prouectus, capite canus, uultu decorus et ab omnibus religiosis et secularibus approbatus. cum eius ergo licencia ad supra memoratam personam ueniens, ut eam consolarem et per eam consolarem in domini mirabilibus, duo lumina, que usque ad diem ardebant, in hospicio inueni cum ·vii· personis, que usque ad diem, non uicissim, sed omnes simul, custodiebant uigilias noctis, nullo interposito intersticio nullaque persona ad dormiendum collocata. Necessitas enim hec erat uigilandi, quia quilibet presencium non solum de rebus, sed de uita timere poterat propter demonis seuciam simul et maliciam, que tam grauiter et uiribus humanis tam inportabiliter crudeliter grassabatur. Regressus ergo et cum magno solacio assidencium susceptus, cum me ad eorum instanciam in loco, de quo socius meus surrexerat, collocassem et tacitus ad tempus sedissem, dixit michi sepius iam memorata puella: »quod est nomen uestrum?» respondi: »petrus vocor». adiecit illa: »Bone frater petre, dicatis michi aliquid de deo, quia libenter audio, quamuis propter instantem necessitatem non multum possim intendere; de quo doleo». ad eius ergo in-</p>	<p>Iir¹</p>
---	------------------------

<p>IIr¹</p>	<p>nägin nelja veritsevat haava, ja teisel jalal samas kohas kolme värsket verest 6 nõretavat haava. Kuna tõusin kaks korda ja see asi läks mulle väga südamesse, nägin, et iga kord suurenes haavade arv. Kuni see kõik juhtus ja õõ omasoodu edenes, see, mis kohe järgneb püha apostel Tooma päevale^a, hakkas mind, kes enne olin rõõmust puudutatud, liigutama kaastunne; ja vend Walter märkas, et peaksime kompletooriumi lugema. Kui me siis mainitud tütarlapse juuresolekul seda hoolikalt olime lugenud koos kõige juurdekuuluvaga, põlvitas mainitud vend Walter ja pani mõlemad käed tüdruku pea peale ja ütles evangeeliumi: “Alguses oli Sõna”^b, kaitseks reeturliku vaenlase julmuse vastu. Kui see oli sündinud, palusin talt luba koos perekonnaga õõ läbi valvata. Luba saadud, saatsin ta voodisse, mis talle oli samas majas valmistatud tema ea ja vaimuliku seisuse pärast; ta oli väga usklik mees, väga edenenud samavõrd ea ja armu poolest, hallipäine, õilsa näoga ja austatud kõigi vaimulike ja ilmikute poolt. Kui ma tema loaga ülalmainitud tütarlapse juurde tulin, et teda lohutada ja tema kaudu lohutust leida Issanda imedes, leidsin seal varjupaigas kaks lampi, mis hommikuni põlesid ja seitse isikut, kes päevavalgeni valvasid, mitte kordamööda, vaid kõik korraga, vahetpidamata, ja ükski neist ei läinud magama. Sellepärast oli vaja ärkvel valvata, kuna kõik juuresviibijad kartsid mitte ainult asjade pärast, vaid ka elu pärast, mida ähvardas deemoni metsikus ja õelus, millega ta inimjõule talumatult julmalt määratses.</p> <p>Niisiis, tagasi tulnud, kusjuures kohalolijad sellest suurt lohutust leidsid, istusin nende hulka selle koha peale, kust minu kaaslane oli tõusnud, ja istusin mõnda aega vaikides; siis ütles mulle see juba tihti mainitud tütarlaps: “Kuidas on teie nimi?” Vastasin: “Mu nimi on Petrus.”^c Tema lisas: “Hea vend Petrus, rääkige mulle midagi Jumalast, sest ma parema meelega kuulan, ehkki praeguses hädas ei suuda ma kaua jälgida – see teeb mulle haiget.” Tema ja 7 juuresistujate õhutusel,</p>	<p>^a Õõ 21./22.12.1267.</p> <p>^b Joh 1,1 (evangeelium, mida loeti iga missa lõpus).</p> <p>^c Esimene viide käesoleva kirjutise autorile.</p>
------------------------	---	---

<p>stanciam /7/ et assidencium, licet ydioma <i>perfecte</i> nescirem, retuli tamen duo edificatoria, ut <i>michi</i> uidebatur, exempla, <i>sumpta</i> de uitis <i>fratrum</i>, unum, <i>quomodo</i> beata uirgo <i>quendam</i> cartusiensem docuit sibi servire et se amare, et alterum, <i>quomodo</i> frater ordinis <i>predicatorum</i> liberatus fuit de purgatorio xv annorum <i>propter</i> <i>missam</i> cuiusdam <i>fratris</i> senioris sibi multum familiaris; hiis <i>pernarratis</i> silui <i>modicum</i>, et ecce puella <i>prememorata</i> cepit subito <i>ingemiscere</i> solito <i>grauius</i>. Et cum ab ea <i>quesiuissem</i>, <i>quid</i> accidisset sibi, respondit: »<i>Iuxta</i> genu uulnerata sum». <i>modica</i> autem <i>morula</i> interposita, in <i>quanta</i> unum »<i>miserere</i> mei, <i>deus</i>» dici possit, iterum <i>ingemuit</i> et <i>dextram</i> manum <i>per</i> <i>manicam</i> ad interiora retraxit et <i>clauum</i> <i>ferreum</i> <i>sanguine</i> <i>recenti</i> <i>perfusum</i> <i>protulit</i> et <i>in</i> manu mea posuit. <i>morule</i> autem <i>interposite</i> <i>hec</i> erat <i>ratio</i>, <i>quia</i>, <i>quodcumque</i> illud erat, siue <i>ferreum</i> siue <i>lignum</i> <i>instrumentum</i>, <i>per</i> <i>quod</i> <i>demon</i> <i>eam</i> <i>uulnerauit</i>, illud de <i>ulnere</i> nemo poterat, nisi ipse <i>demon</i>, <i>extrahere</i> et <i>euellere</i>, <i>quod</i> <i>infra</i> <i>euidenti</i> <i>probabitur</i> <i>argumento</i>. <i>clauum</i> autem, <i>tali</i> <i>modo</i> <i>michi</i> <i>datum</i>, <i>sensi</i> <i>tactu</i> <i>fore</i> <i>calidior</i> <i>quam</i> <i>ex</i> <i>carne</i> <i>humana</i> <i>potuisset</i> <i>fieri</i>, siue <i>fuisset</i> <i>in</i> <i>manu</i> <i>retentus</i> siue <i>in</i> <i>sinu</i> <i>gestatus</i>. <i>Cum</i> <i>autem</i> <i>media</i> <i>nox</i> <i>aduenisset</i> <i>secundum</i> <i>meam</i> <i>opinionem</i>, <i>accessi</i> <i>ad</i> <i>socium</i> <i>meum</i> <i>pro</i> <i>matutinis</i> <i>secundum</i> <i>modum</i> <i>ordinis</i> <i>dicendis</i>. et <i>cum</i> <i>diceremus</i> <i>matutinas</i> <i>de</i> <i>beata</i> <i>uirgine</i> <i>et</i> <i>laudes</i> <i>earundem</i> <i>incepissimus</i>, <i>murmur</i> <i>tocius</i> <i>familie</i> <i>in</i> <i>tantum</i> <i>insonuit</i>, ut, <i>pre</i> <i>admiratione</i> <i>interruptis</i> <i>matutinis</i>, <i>nuncium</i> <i>preuenientes</i>, <i>ad</i> <i>personam</i> <i>sepe</i> <i>dictam</i> <i>et</i> <i>sibi</i> <i>assedentes</i> <i>accederemus</i> <i>et</i> <i>causam</i> <i>quereremus</i>, <i>quid</i> <i>accidisset</i>. <i>dictumque</i> <i>nobis</i>, <i>quod</i> <i>puella</i>, <i>cuius</i> <i>supra</i> <i>sepius</i> <i>habita</i> <i>est</i> <i>mencio</i>, <i>grauiter</i> <i>esset</i> <i>uulnerata</i>. et <i>cum</i> <i>socius</i> <i>meus</i> <i>ad</i> <i>eam</i> <i>accessisset</i> <i>et</i> <i>se</i> <i>iuxta</i> <i>eam</i> <i>collocasset</i> <i>consolandi</i> <i>gracia</i>, <i>inuenit</i> <i>eam</i> <i>grauiter</i> <i>afflictam</i> <i>et</i> <i>pene</i> <i>deficientem</i>. <i>Post</i> <i>modicum</i> <i>autem</i> <i>resumpto</i> /8/ <i>spiritu</i>, <i>altera</i> <i>manu</i> <i>modo</i> <i>superiori</i> <i>ad</i> <i>interiora</i> <i>retracta</i>, <i>alium</i> <i>clauum</i>, <i>cruore</i> <i>recenti</i> <i>infectum</i> <i>et</i> <i>precedentis</i> <i>clau</i> <i>caliditate</i> <i>accensum</i>, <i>sed</i> <i>multo</i> <i>horribiliori</i> <i>forma</i> <i>uestitum</i>, <i>protulit</i> <i>et</i> <i>in</i> <i>manu</i> <i>socii</i> <i>mei</i> <i>posuit</i>, <i>dicens</i>: »<i>ecce</i> <i>quo</i> <i>uulnerata</i> <i>sum</i>». <i>omnibus</i> <i>autem</i> <i>qui</i> <i>aderant</i></p>	<p>IIr²</p>
--	------------------------

<p>IIr²</p>	<p>kuigi ma keelt^a väga hästi ei osanud, jutustasin kaks õpetlikku, nagu mulle tundus, eksemplumit “Vendade eludest”^b, ühe, kuidas püha Neitsi õpetas ühte kartuuslast end teenima ja armastama, ja teise, kuidas jutlustajate ordu vend vabanes viieteistkümne aastasest puhastustulest tänu ühe vanema venna missale, kes oli tema hea sõber olnud. Need ära jutustanud, vaikisin veidi, ja järsku hakkas eelmainitud tütarlaps oigama kõvemini kui muidu. Ja kui ma temalt küsisin, mis temaga juhtus, vastas ta: “Põlve kohast sain haavata.” Mõningase ajavahemiku järel, mille jooksul jõuaks lugeda ühe <i>Miserere mei, deus</i>^c, oigas ta jälle ja tõmbas parema käe varrukasse sisse ja tõi välja raudnaela, mis oli värske verega kaetud, ja andis minu kätte. Vahepealse viivituse põhjuseks oli see, et mis iganes see polnud, millega demon teda haavas, rauast või puust riist, ei saanud keegi seda haavast välja tõmmata ega kiskuda, peale demoni enda, mis allpool ilmselgelt tõestamist leiab. Aga selle naela, mis mulle niimoodi anti, tundsin olevat puutudes palju kuumema, kui inimihu võiks teha, olgu kas käes hoides või põues. Kui minu meelest oli kätte jõudnud kesköö, läksin üles oma kaaslase juurde, et lugeda matutiini, nagu meie ordis kombeks. Ja kui me lugesime püha Neitsi matutiini ja alustasime tema kiituslauluga, kostis terve perekonna säärane häälekõma, et üllatusest jätsime matutiini pooleli, enne kui keegi meid kutsuda jõudis, tulime selle isiku juurde, keda tihti on mainitud, ja uurisime põhjust, mis juhtus. Meile öeldi, et tütarlaps, kellest ülalpool tihti juttu oli, on raskelt haavatud. Ja kui mu kaaslane talle lähenes ja lohutamiseks tema juurde istus, leidis ta tole olevat väga ärevil ja peaaegu nõrkenud. Mõne aja pärast aga jõudu kogunud, 8 tõmbas teise käe riiete alla, samuti kui enne, ja tõi välja teise naela, värske verega koos ja eelmise naela sarnaselt kuuma, kuid palju koledama kujuga, andis mu kaaslase kätte, öeldes: “Näe, millega haavata sain.” Kui kõik juuresviibijad</p>	<p>^a Ilmselt on see keskülemsaksa keel, mille oskamises Petrus kindel ei ole; alamsaksa peaks selgem olema. Köln asus nende keelealade piiri lähedal.</p> <p>^b Arvatavasti “Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum”, koostanud Gerardus de Fracheto (†1271). Publikatsioon: MOPH 1, 1896.</p> <p>^c Ps 51 (Jumal, ole mulle armuline).</p>
------------------------	---	---

<p>clauum considerantibus et ob horrorem eius stupentibus pariter et timentibus, petiui eum michi dari pro magno munere et perpetuo memoriali; quem impetratum usque in hodiernum diem penes me conseruui, inprimens in eo signum infallibile, quantum in femore uirgineo fuisset infixus; caro enim clauo adherens et sanguis eum perfundens certissimum huius rei testimonium perhibebant. et sic nox predicta terminata quo ad ea, que uisui assidencium apparebant, ut de hiis ad tempus taceatur, que dominus familiariter est operari dignatus. Nam eorum inferius mencio fiet specialis. mane autem facto coloniam redii, ex qua exiui; sed nescio, si in tota uita mea usque ad illam horam talem sensi cordis mei dispositionem, ita quod tunc nichil libencius fecissem quam missam de beata uirgine celebrassem pro donorum diuinorum collacione graciaramque actione. quamuis michi tunc temporis huius solacii oportunitas data non fuisset, uidebatur ita michi, quod tunc intelligerem, quod dictum esset: »et nox illuminacio mea in deliciis meis, quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur et tenebre eius sicut lumen eius». o felix nox! o beata nox! que diuinarum illuminacionum, que noctis et diei differencias nesciunt, michi principium extitisti! o dulcis et delectabilis nox, in qua michi primum est degustare datum, quam suauis est dominus! hec nox est, in qua domini mei sponsam primo uidere merui et quod crissostomus in sermone de innocentibus, ut uidetur michi, tunc primum intellexi: »Cessant humana, cum diuina tractantur», et infra: »Necesse est enim terrena subcumbere, cum celestia predicantur, naturalia simile*, /9/ cum uirtutes locuntur». et cum omnia noctis predicte intersticia† uel spacia placuerint, licet satis penaliter pertransierint, duo tamen molestiam michi aliqualem intulerunt, uidelicet more breuitas et nominis nocuitas. nox enim eo, quod oculis noceat, nomen accepit: que ergo lumen intellectui ingessit, cordi iocunditatem multiplicauit, quare nox uocata est? dies enim magis debuisset appellari, quam fecit dominus, in qua propheta dicit exultandum et letandum; cui et ego consentirem, nisi misteria noctis aduerte-</p>	<p>Iiv¹</p>
--	------------------------

* Nii on algne kuju; parandus "naturalia similiter silere". Paulsoni märkus.

† Koodeksis "in tristicia". Paulsoni märkus.

<p>IIv¹</p>	<p>naela vaatlesid ja olid sellest õudusest võrdselt hirmul ja hämmingus, palusin selle mulle anda kui kalli kingituse ja igavese mälestuse. Mille ma ka sain, ja hoian hoolega tänini enda juures, nähes selles eksimatut märki, sest see oli torgatud neitsi reie sisse. Naela külge jäänud liha ja seda kattev veri annavad sellest asjast kindlaimat tunnistust. Ja nii lõppes see öö, selle poolest mis juuresolijaile näha oli. Sellest aga praegu vaikitagu, mida Issand on arvanud heaks lähemalt korda saata. Sellest tuleb allpool lähemalt juttu.</p> <p>Hommikul^a läksin Kölni tagasi, kust olin tulnud, aga ma ei tea, kas olin elu sees kuni selle tunnini tundnud sellist südamehägust, nii et ma midagi ei oleks teinud parema meelega kui oleksin pidanud püha Neitsi missat Jumala andide saamise ja nende eest tänamise puhul. Kuna mul siis selleks lohutuseks võimalust ei olnud, näis mulle niimoodi, et mõistsin sel hetkel, mis on öeldud: "...ja öö on minu rõõmude valgus, sest pimedus ei ole pime sinuga ja öö on sama valge kui päev, ja varjud on valgus."^b Oo õnnelik öö! Oo õnnistatud öö!^c Kes Jumala valgust, kes öö ja päeva vahet ei teadnud, olid enne minu algust! Oo sulnis ja armastusväärne öö, mil mulle esmakordselt maitsta anti, kui hea on Issand! See on öö, mil ma minu Issanda pruuti esimest korda väärisin näha. Ja nagu Chrysostomus^d ütleb jutluses süütalastest, nagu mulle näib, taipasin seda siis esimest korda: "Vaibub inimlik, kui jumalikust räägitakse." Ja edasi: "On vaja maine alla suruda, kui taevalikust jutlustatakse, samuti loomusetaolised, 9 kui voorustest räägitakse." Ja iga hetk või ajavahemik sellest ööst oli meeldiv, kuigi möödus piinarikkalt; siiski vaevasid mind mõnevõrra kaks asja, nimelt selle lühidus ja nime kahjulikkus. Sõna "öö" (<i>nox</i>) tuleb ju sellest, et on silmadele kahjulik (<i>noceat</i>); aga kui mõistust valgustab, südame rõõmu rohkendab, miks siis öeldakse "öö"? Pigem peaks seda kutsuma päevaks, mille Issand on teinud, millest prohvet ütleb, et siis tuleb rõõmustada ja hõisata. Millega ma oleksin küll nõus, kui ma ei vaatleks öö müsteeriume</p>	<p>^a Neljapäev, 22. detsember 1267.</p> <p>^b Ps 139,12 (Vulgata 138).</p> <p>^c Sõnad paasaöö hümnist.</p> <p>^d Kirikuisa Johannes Chrysostomuse (Kuldsuu) või temale omistatud jutlus.</p>

<p>rem et eorum similitudinem in me qualemcumque recognoscerem. noui iudam de collegio discipulorum <i>crisi</i> nocte exisse; credo uirginem gloriosam nocte dei filium peperisse et, euangelio narrante, nocte dominum de mortuis resurrexisse. Quod utinam, ut estimo, in me sentirem impletum! opto enim, quod iudas cum infidelitate sua sic de corde meo exeat et laqueo suspensus sic intereat, ut omnibus ponatur in exemplum, vtinam peccatrix anima mea nouum puritatis concipiat affectum, ut tamquam uirgo filium generet! utinam in nouam transformatus naturam, sic resurgam in nouum uiuendi modum, ut numquam amplius mortem gustem in eternum! et quamuis horum rem nondum teneam, spem tamen habeo, quod ex tunc a facie deum conceperim et quasi parturierim spiritum salutis. vnde et per totum festum natalis domini inmediate sequens quasi parturiens fui nichilque tunc libencius fecissem, quam quod tunc cum persona predicta fuisset, cuius presencia semen anime mee predictum iniecerat. Estimabam enim eo citius illud in fructum pullulaturum, si fuisset calore genitricis confortum; et ideo desiderauit mirabilibus dei intendere et interesse, que in persona predicta lucide et multifarie ostendebantur, cui iam in spiritu ueritatis et dilectione sinceritatis anima mea erat conglutinata /10/ in tantum, ut uix dei potuerim recordari sine illius recordacione. uidebatur enim michi inter eos quedam summa familiaritas esse, cuius eciam quendam gustum cor meum sibi ex tunc inbibit, quo plenarie inebriari desiderauit, licet oportunitas tunc non daretur propter aliorum fratrum similem et forte maiorem deuocionem, quibus cedendum iudicauit, quia erant nociores.</p> <p>Deinde in xl:a inmediate sequenti data oportunitate, redii ad locum prememoratum et desideratum cum fratre gerardo de Grifone, confessore predictae puellae, uiro morum honestate decorato, laudabiliter litterato et deuocionis gracia pre multis priuilegiato, magistro studencium in domo fratrum predicatorum colonie. uenimus autem sabbato ante primam dominicam xli:e ad locum prenominatum. In dominica autem dominus plebanus supramemoratus propter fratrem Gerardum, cui familiarissimus erat, inuitauit</p>	<p>Iiv²</p>
--	------------------------

<p>IIv²</p>	<p>ja nende teatavat sarnasust enda juures tähele ei paneks. Tean, et Juudas läks jüngrite hulgast öösel välja; usun, et aurikas Neitsi sünnitas öösel poja, ja, nagu evangeelium jutustab, et Issand tõusis öösel surnuist üles. Oh et ma seda endas tajusin täide minemas! Ma soovin, et Juudas tükkis oma reetlikkusega nii minu hingest välja läheks ja nõõri otsas rippudes nii sureks, et oleks kõigile hoiatavaks näituseks. Oh et minu patustaja hing saaks viljastatud uue puhtuse tundmusega, et sünnitaks justkui neitsina poja! Oh et muutuks uueks minu loomus, nii et oleks mul ülestõusmine uues eluvormis, et ma iialgi ei maitseks surma igavesti! Ja kuigi mul neid asju ei ole, on mul siiski lootus, et nüüdsest on nägemise läbi minus viljastatud Jumal ja justnagu võiksin sünnitada päästmise vaimu. Sellest ajast ja terve järgneva Issandasündimise püha olin nagu sünnitusvaevas ja ei oleks teinud midagi meelsamini kui olnud koos selle mainitud isikuga, kelle juuresolek minu hinge külvas mainitud seemne. Arvasin, et see idaneb ja kannab vilja kiiremini, kui teda soojendab viljastaja soojus, ja soovisin näha Jumala imesid ja juures olla, kui need mainitud isikus selgelt ja mitmesuguselt ilmnevad, kellega tõe vaimus ja siiras armastuses minu hing oli kokku sulatatud 10 niivõrd, et vaevalt sain mõelda Jumalast ilma temast mõtlemata. Mulle paistis, et nende vahel on suur sarnasus, millest ka minu hinge nüüdsest midagi imbus, millest igatses täielisemalt joobuda, kuid siis ei antud võimalust, teiste vendade sarnase ja küllap tugevamagi pühendumuse pärast, millest mina arvasin, et see nõrgeneb, sest nad olid patusemad.</p> <p>[Teine külastus]</p> <p>Siis, kui paastuajal, mis järgnes, sain võimaluse, läksin tagasi ülalmeenutatud ja igatsetud kohta koos vend Gerardus de Grifonega, kes oli mainitud tütarlapse pihhiisa^a, ausate kommetega kaunistatud mees, kiiduväärselt haritud ja vagaduse poolest paljudest eespool, Kölni dominiiklaste kloostri^b <i>magister studencium</i>. Jõudsime siis laupäeval^c enne paastuaja esimest pühapäeva eelnimetatud kohta. Ja pühapäeval^d kutsus isand kogudusepreester, keda on ülalpool meenutatud, vend Gerarduse pärast, kes oli talle hea tuttav,</p>	<p>^a Enne on Cristina pihhiisana nimetatud isa Walterit; arvatavasti loobus viimane sellest kohustusest, näiteks kõrge ea tõttu.</p> <p>^b Originaalis on selge ideeline vahe: dominiiklaste klooster on <i>domus fratrum</i>, mitte <i>monasterium</i>, nagu benediklastel. Tõlgin need siiski mõlemad eesti keelde kui 'klooster'.</p> <p>^c 24. veebruar 1268.</p> <p>^d 25. veebruar 1268.</p>

<p>filiam suam, puellam, cuius in superioribus sepius facta est mencio, ut cum eo comederet, que patris sui peticioni <i>consenciens secum commedit</i>. De quo plurimum <i>consolabar, quia ex tunc incepti mores eius et gestus sollicitate considerare et examinare et, in quantum potui, lance rationis ponderare, sicut prius pacenciam et modestiam fui contemplatus</i>. Et <i>quamuis pleraque circa statum eius inuenerim rationi mee inperuia et inscrutabilia et meo iudicio mirabilia in tantum, ut consideracio mea, inproporcioni luminis claritate reuerberata, in sinum suum reuerteretur et diceret: »Mirabilis facta est sciencia tua ex me, confortata est et non potero ad eam;» ex tanto tamen, hoc est ex minimo, quod intelligere potui, uidi eam mirabili et pluribus, qui non uiderunt, incredibili abstinentia peditam, decenter affabilem et religiose iocundam; inter humiles humillimam et de abiectioe et contemptu sui letam; per se pauca, sed edificatoria loquentem /11/ et modeste ad interrogata respondentem, iocunda interdum, sed ociosa numquam proferentem. habitu religioso induebatur, in quo nichil superfluitatis uel fice humilitatis notari poterat. mirabili honestate morum pollebat, quibus se intuentes et secum conuersantes plurimum in deo edificabat, quia quantum secundum deum potuit mores suos conformabat et in hoc aliorum paci prouidebat. sed de hiis et de similibus que notauit, in uersibus quibusdam, quos scripsi, collegi. Ex tantillo ergo, quod tunc uidi, tacitus ex precordiis delectabar et in corde deum benedicebam, sperans, quod iam desiderium meum exaudisset et implere inchoasset. facto prandio, dum plebanus infirmum uisitare, accidit, quod persona quedam ex deuocione coram nobis cantaret: »ihesu dulcis memoria», et theutonice uerba, deuotissima interposita simul concineret, que me sepius ad lacrimas promouerunt: et rapta est predicta puella in tantum mentis excessum, ut in omnibus sensibus immobilis facta et toto corpore indurata nullum uite sensibilis preferret indicium, et – quod plus addidit stuporis – nec perpendi poterat, quod attraheret spiritum. fateor: dum hec fierent, pre gaudio flebam et pro miraculo stupebam et pro tanto diuine influ-</i></p>	<p>IIIr¹</p>
---	-------------------------

<p>IIIr¹</p>	<p>oma [vaimuliku] tütre, tütarlapse, keda ülalpool tihti on mainitud, koos meiega sööma. Isa palvega nõustudes tuligi ta tema juurde sööma. Millest leidsin palju lohutust, sest nüüd hakkasin tema kombeid ja käitumist hoolikalt jälgima ja vaatlema ja, niipalju kui sain, mõistuse kaaluga kaaluma, nagu enne mõtisklesin tema kannatlikkusest ja tagasihoidlikkusest. Ja kuna ma hulgaliselt leidsin tema hoiakus minu mõistusele läbistamatut ja läbinägematut ja minu otsustusele niivõrd imelist, et minu taip, võrreldamatu valgusega tagasi löödud, pöördus tagasi oma paika ja ütles: „Imeline on sinu teadmine minust, ja ma ei küüni selleni.“^a Sellest, mida ma mõista suutsin, see tähendab, väga vähesest, nägin, et ta on imepärase ja uskumatu (nende jaoks uskumatu, kes seda ise ei näe) askeesivõimega õnnistatud, sündsalt armastusväärne ja vagalt rõõmsameelne, alandlikem alandlikest ja oma vaevadest ja põlatusest rõõmus. Endast rääkis vähe, kuid õpetlikult 11 ja vastas mõõdukalt küsimustele, oli rõõmsameelne, kuid ei hakanud kunagi lobisema. Kandis nunnarüüd, mille juures ei olnud mingit ülepakkumist ega võltsi alandlikkust märgata. Tema tugevuseks oli imeliselt aus käitumine, millega ta neid, kes teda vaatasid ja temaga rääkisid, vagaduses palju edendas, sest niipalju kui sai, seadis ta oma käitumist Jumala tahte järgi ja sellega tekitas teistele rahu. Kuid need ja teised sarnased asjad, mida märkasin, kogusin kokku ja panin kirja mõnedes värssides.^b Sellest vähesest, mida tookord nägin, rõõmutsesin mõttes vaikselt ja kiitsin südames Jumalat, lootes, et ta oli juba kuulda võtnud minu südamesoovi ja hakanud seda täitma.</p> <p>Pärast lõunasööki, kui kogudusepreester läks haiget külastama, juhtus, et keegi hakkas meie lähedal hardalt laulma hümnit <i>Iesu dulcis memoria</i>^c, ja laulis seda ka saksakeelsete sõnadega ülivagalt, mis mullegi sageli pisarad silma tõid. Ja eelnimetatud tütarlaps sai sellest sellise üleemeelise ekstaasi hoo, et jäi täiesti liikumatuks ja kogu kehast kangeks ja ei andnud mingit elumärki, ega ka, mis eriti ärevaks tegi, isegi hingamist ei olnud märgata, arvan ma. Kui see sündis, nutsin rõõmust ja olin meelest ära selle ime pärast ja sellise jumaliku märgi</p>	<p>^a Psalm 139,6 (Vulgata 138,6), Septuaginta järgi. Sama tsiteerib näiteks Grosseteste <i>Dictum</i> 19-s.* Ja Aquino Thomas, Summa contra gentiles, lib.2 cap.2.*</p> <p>^b <i>Codex Juliacensis</i>'e esimese osa algus, Petruse luuletus Cristina vooruste ülistuseks (Asztalos 1982: 83–85).</p> <p>^c Eestikeelne variant: „Jeesuse helge mälestus“, tlk Rein Õunapuu (Kiriku Elu, 1991). Aga oluline on see, et (keskülem)saksa tõlge oli olemas juba vähemalt XIII sajandil.</p>

* <http://www.grosseteste.com/cgi-bin/dicta-display.cgi?dictum=100>

* <http://www.corpusthomicum.org/scg2001.html>

<p>encie dono <i>gracias</i> largitori referebam; <i>Nichil enim</i> de hiis <i>nature</i> uel <i>humane industrie</i> attribuebam, <i>sed</i> diuinam <i>presenciam</i> in hoc <i>facto</i> sum ueneratus; <i>sed</i> de hoc <i>quid</i> sensi et <i>pro</i> quo habui, <i>inferius</i> dicitur. Cum ergo <i>talem</i> <i>disposicionem</i> in <i>homine</i> <i>mortali</i> <i>numquam</i> uidissem, <i>putabam</i> hoc <i>esse</i>, <i>quod</i> in apostolo legi: »siue <i>mente</i> <i>excedimus</i>;» <i>nulli enim</i> alii rei <i>michi</i>, <i>quod</i> uidi, uidebatur <i>esse</i> <i>similius</i> <i>cepique</i> <i>tanto</i> <i>solicicius</i> <i>cuncta</i> <i>considerare</i> <i>facta</i>, <i>ascultare</i> <i>uerba</i>, <i>motus</i> et <i>gestus</i> <i>ponderare</i> et <i>memorie</i> <i>alcius</i> <i>recommendarere</i>, <i>quia</i> <i>priuilegio</i> <i>gracie</i> <i>singularis</i> <i>omnia</i> <i>esse</i> <i>iudicaui</i> /12/ <i>tribuenda</i>. Cum ergo sic <i>sedisset</i> <i>inclinata</i> <i>aliquantulum</i> <i>super</i> <i>quoddam</i> <i>scampnum</i> et <i>faciem</i> et <i>manus</i> <i>peplo</i> <i>uelatas</i> <i>haberet</i>, <i>ad</i> <i>trium</i> uel <i>quatuor</i> <i>horarum</i> <i>spacium</i>, <i>singultando</i> <i>ingemuit</i> <i>ita</i>, <i>ut</i> <i>in</i> <i>toto</i> <i>corpore</i> <i>modicum</i> <i>moueretur</i>, et <i>post</i> <i>cepit</i> <i>aliquantulum</i> <i>spirare</i>, <i>multo</i> <i>tamen</i> <i>rarius</i> et <i>minori</i> <i>motu</i> <i>quam</i> <i>soleant</i> <i>homines</i> <i>communiter</i> <i>spirando</i> <i>spiritum</i> <i>attractere</i>. <i>fuit</i> <i>autem</i> <i>spiracionis</i> <i>motus</i> <i>adeo</i> <i>modicus</i>, <i>quod</i> <i>non</i> <i>posset</i> <i>aduerti</i>, <i>nisi</i> <i>precipua</i> <i>diligencia</i> <i>obseruaretur</i>, <i>quia</i> <i>modo</i> <i>communi</i> <i>non</i> <i>fiabat</i>. <i>erat enim</i>, <i>ut</i> <i>dictum</i> <i>est</i>, <i>minor</i> <i>motus</i> <i>spiracionis</i> <i>quam</i> <i>soleat</i> <i>fieri</i> <i>communiter</i>, et <i>maius</i> <i>spacium</i> <i>inter</i> <i>inspiracionem</i> et <i>respiracionem</i>, <i>que</i> <i>tamen</i> <i>sibi</i> <i>inuicem</i> <i>uidentur</i> <i>contrariari</i>. et <i>cum</i> <i>sic</i> <i>ad</i> <i>moram</i> <i>duarum</i> <i>missarum</i> <i>sedisset</i> <i>sub</i> <i>hoc</i> <i>modo</i> <i>uite</i>, <i>cepit</i> <i>paulatim</i> <i>apercius</i> <i>spirare</i> et <i>ad</i> <i>modum</i> <i>communem</i> <i>quodammodo</i> <i>in</i> <i>hac</i> <i>parte</i> <i>uenire</i> <i>hominum</i>. <i>post</i> <i>hec</i> <i>cepit</i> <i>loqui</i>, <i>adeo</i> <i>tamen</i> <i>submisse</i>, <i>quod</i> <i>ab</i> <i>ascultante</i> <i>diligenter</i> <i>uix</i> <i>poterat</i> <i>percipi</i>, <i>non</i> <i>tamen</i> <i>oratione</i> <i>perfecta</i>, <i>sed</i> <i>uno</i> <i>enunciato</i> <i>uerbo</i> <i>dulci</i> et <i>amatorio</i>, <i>ut</i> <i>est</i> »<i>amantissimus</i>» »<i>dulcissimus</i>» uel »<i>precordialissimus</i>», »<i>intimus</i>» uel »<i>sponsus</i>;» <i>tanto</i> et <i>tam</i> <i>inuitato</i> <i>exultauit</i> <i>tripudio</i>, <i>ut</i>, <i>toto</i> <i>corpore</i> <i>tremefacto</i>, <i>plus</i> <i>longe</i> <i>quam</i> <i>soleat</i> <i>ridentibus</i> <i>accidere</i>, <i>ad</i> <i>moram</i> <i>unius</i> »<i>miserere</i> <i>mei</i> <i>deus</i>», <i>sub</i> <i>uno</i> <i>spiritus</i> <i>attractionis</i> <i>motu</i> <i>in</i> <i>hoc</i> <i>permanserit</i> et <i>post</i> <i>equali</i> <i>temporis</i> <i>spacio</i> <i>quasi</i> <i>inmobilis</i> <i>perseuerauit</i>. <i>perdurauit</i> <i>autem</i> et <i>hic</i> <i>modus</i> <i>risus</i> uel <i>tripudii</i>, <i>exultacionis</i> uel <i>gaudii</i> – <i>nescio enim</i>, <i>quo</i> <i>nomine</i> <i>debeat</i> <i>censeri</i>, <i>quia</i> <i>huius</i> <i>simile</i> <i>nichil</i> <i>prius</i> <i>uidi</i> – <i>ad</i> <i>moram</i>, <i>ut</i> <i>puto</i>, <i>duarum</i> <i>missarum</i>. <i>Cessante</i> <i>autem</i> et <i>hoc</i> <i>modo</i>, <i>qui</i> <i>plerosque</i> <i>secus</i> <i>eam</i> <i>sedentes</i> <i>commo-</i></p>	<p>IIIr²</p>
--	-------------------------

IIIr ²	<p>eest tänasin selle anni heldet andjat. Sest sellest ei pannud ma midagi looduse või inimese pingutuse arvele, vaid kummardasin selles sündmuses Jumala kohalolu ees. Aga sellest, mida ma tundsin ja mõtlesin, olgu juttu allpool. Kuna ma sellist seisundit sureliku inimese juures kunagi polnud näinud, arvan, et see oligi, millest apostli kirjas lugesin: „kui me oleme olnud arust ära“^a, ükski muudest nähtud asjadest ei paista olevat sarnasem sellega. Ja ma hakkasin hoolikalt vaatlema kogu juhtunut, kuulama sõnu, kaaluma liikumist ja liigutusi ja kõike paremini meelde jätma, kuna otsustasin, et see kõik tuleb panna erilise armu privileegi 12 arvele. Kui ta seal oli istunud mingil järil või pingil, nägu ja käed pealinikuga varjatud, kolm või neli tundi, tõmbas suure ohkega hinge, nii et terve keha kergelt võpatas, ja siis hakkas vaikselt hingama, siiski harvemini ja vähema liikumisega, kui tavaliselt inimesed hingates sisse hingavad. Hingamise liikumine oli nimelt nii kerge, et seda polnud peaaegu märgatagi, kui just ei vaadeldud eriti hoolikalt, sest see ei olnud üldse tavaline. Nagu öeldud, oli hingamine liikumiselt palju väiksem kui tavaline on, ja suurem vahe sisse- ja väljahingamise vahel, mis siiski olid korrapärased. Ja kui ta oli seal kahe missa jagu aega istunud sellises elu seisundis, hakkas natuke sügavamalt hingama ja tavalist moodi, vähehaaval jälle inimese moodi olema. Pärast seda hakkas rääkima, kuid nii väga vaikselt, et hoolikalt kuulates vaevalt sai aru, siiski mitte perfektset kõnet, vaid esile tuues üht sulnist armusõna, nagu on „armsaim“, „sulneim“ või „südamekalleim“, „lähedane“ ja „peigmees“, ja siis puhkes nii eksalteeritult naerma, et, tervest kehast vappudes, kauem kui tavaline naerja teeb, jäi ühe sissehingamise liigutusega sellesse seisundisse ühe <i>Miserere mei, deus</i>^b ajaks, ja pärast oli sama kaua nagu täiesti liikumatu. Ka sel kombel naermine või rõõmutsemine – ma ei tea, kuidas seda peaks nimetama, sest midagi sellesarnast polnud ma varem näinud – kestis, ma arvan, umbes kahe missa jagu aega. Kui see seisund lõppes, mis paljusid tema juures istujaid liigutas</p>	<p>^a 2Kr 5,13 „Sest kui me oleme olnud arust ära, siis on see Jumalale, kui oleme selge aruga, siis teile.“</p> <p>^b Ps 51 „Jumal, ole mulle armuline...“. Selle psalmi lugemiseks kuluv aeg näib Petrusel olevat käepäraseks mõõtühikuks. Samuti missa aeg, arvatavasti umbes pool tundi või rohkem.</p>

<p>uit ad fletum <i>propter</i> excellentis deuocionis et ardentis dilectionis multiplex indicium, cepit plura <i>in</i> loquendo uerba continuare et oraciones <i>quasi</i> ex integro formare, in quibus <i>graciarum</i> actio et uox laudis resonabat. <i>memoriam enim</i> quandam faciebat status, <i>in</i> quo fuerat, et <i>beneficiorum</i> que <i>perceperat</i> in generali, licet ad specialia /13/ non descendebat. Dulcissimum hoc fuit audire, quomodo suam recognouit uilitatem et sui sponsi magnificentissimam largitatem et familiarissimam benignitatem. hinc inde <i>enim</i> oracio percurrebat; nunc <i>enim</i> sonabat propriam humilitatem et indignitatem, nunc dei magnificauit bonitatis immensitatem. Durauit autem et hic <i>modus</i> ad spacium unius misse. Quo cessante, exilii sui multiplices miserias cepit cum maxima cordis amaritudine et lacrimarum profusione conqueri, ut talem lacrimandi modum numquam prius uiderim. vnde, quod pedes domini rigati fuerint lacrimis mulieris, quamuis prius crediderim, narrante ewangelio, ex tunc tamen forcius cordi inpressi, tali monitus exemplo; puto <i>enim</i>, quod non tantum pedes, sed et manus et caput lacrimis regasset, si oportunitas data fuisset.</p> <p>hac quoque hora per se pertranseunte, cepit quasi homo deuotus ex intima deuocione recommendatos sibi deo affectuosissime recommendare. Quod ideo taliter pono, quia hic primum aduertit, quod humana ratione et instinctu naturali mouebatur; huius eciam exemplum, quamuis diminutum, prius uideram inter mortales et cum amicos et benefactores, in quocumque genere beneficii ei subuenissent, attente recommendasset, pro inimicis summa instantia, si qui essent, deuotissime dominum exorauit, ut eis indulgeret, siue ex industria siue ex ignorancia in eam pecassent, et ideo addidit, – quia quidam factis suis detraxerunt, – »quia ueritatem non intellexerunt«. hiis sic siue per deum siue per eam completis, cepit hominibus loquentibus sibi respondere et uite humane modum tenere, preteritorum nullam omnino faciens mencionem; quin potius et egre uidebatur ferre, si de hiis aliquem audiuit loquentem. Infra tempus autem, quo ibi morabar, querebam ab ea, quomodo ualuisset, post quam eam uidi ante natale domini; et respondit: »conpetenter«, /14/ et addidit: »octo di-</p>	<p>IIIv¹</p>
--	-------------------------

<p>IIIv¹</p>	<p>nii, et nad nutsid ülima harduse ja kuuma armastuse rohkete märkide pärast, hakkas ta paljude sõnadega rääkides seda jätkama ja palveid, mis lähtusid justkui tervest olemusest, sõnana, kus kõlas tänu ja kiitus. Ta meenutas natuke oma seisundit, milles oli viibinud, ja üldiselt õnnistusi, millest oli osa saanud, kuid ei laskunud peensustesse. 13 Seda oli väga armas kuulata, kuidas ta tunnistas enda vääritust ja oma peigmehe ülisuurt heldust ja kõige südamlikumat heasoovlikust. Nii kestis see palve, pea tunnistas oma alandlikkust ja vääritust, pea ülistas Jumalat tema mõõtmatu headuse eest. Ka see seisund kestis umbes ühe missa jagu aega. Kui see lõppes, hakkas oma viletsuse rohkeid vaevu sellise südamevalu ja pisararohkusega nutma, et sedamoodi nutmist polnud ma kunagi enne näinud. Nüüd uskusin veel rohkem kui enne seda evangeeliumi jutustust, et Issanda jalad said naise pisaratega pestud,^b selle näite manitsusel olid need sõnad nüüdsest tugevamini südamesse sisse vajutatud; ma arvan, et mitte ainult jalad vaid ka käed ja pea oleks pisaratega pestud saanud, kui oleks võimalust antud. Selles mõne ajaga üle saanud, hakkas ta nagu vaga inimene Jumalat palavalt paluma nende eest, kes olid palunud eestpalvet. Ma kirjeldan seda nii, sest märkasin siin esimest korda, et ta tegutseb inimhõimuse ja loomuliku tunde ajal. Sellelaolist näidet, kuigi vähemal määral, olin suurel seas varemgi näinud. Kui ta oli oma sõprade ja heategijate eest tungivalt palunud, kes talle mis iganes head olid teinud, hakkas ta ülima kirglikkusega paluma oma vaenlaste eest, kui neid leidub, ülivagalt paludes Issandat nende peale halastada, olid nad siis patustanud tahtlikult või teadmatusel, ja sellepärast lisan – kuna nad oma tegudes kõrvale kaldusid – „sest nad ei ole tõde ära tundnud“^a. Ja kui see oli lõpetatud, kas Jumala või tema enda poolt, hakkas ta vastama inimestele, kes teda kõnetasid, ja tavalise inimese moodi olema, juhtunud milgi kombel mainimata; pigem oli talle vastumeelt, kui kuulis kedagi sellest rääkivat. Kuid sel ajal, kui ma seal olin, küsisin tema käest, kuidas ta oli elanud pärast seda, kui ma teda enne jõulu viimati nägin. Ta vastas: 14 „Tulin toime,“ ja lisan: „Kaheksa</p>	<p>^a Umbkaudu 1Kr 2,8. ^b Lk 7,38.</p>

<p>ebus ante purificationem, cum essem in oracione post completorium ante lectum meum, audiui sonum buffonis et presenciam intellexi demonis; ad cuius uocem in primis territa fui, sed ad cor rediens mansi in eodem loco in oracione, quam inceperam, et audiui, quod michi appropinquauit; tandem sensi, quod sub uestes meas intrauit. post hoc probaui, quod paulatim per membra mea scandeat et ultimo se in pectore meo collocabat. Erat autem adeo magnus, quod fere totum pectus meum cooperiebat; adeo etiam fortiter unguis suos carni mee inpressit, quod grauius uulnera post se reliquit. sic ibidem, quocumque ibam, per omnes octo dies remansit, siue ecclesiam frequentarem, siue orarem, siue aliud quid facerem; erat autem hoc michi pena non parua. Cum autem in uespere ante uigiliam predicti festi essem in oracione et intellexissem, quod deus uellet me liberare a predicta tribulacione, manum meam traxi ad interiora per manicam et posui digitos meos inter pectus meum et uentrem buffonis, et uiolenter eum euulsi, et a me in pavementum proieci, et sonuit, quasi calceus antiquus fuisset proiectus, et dixi ei quasi ex indignacione: »infelix, cur tam cito reuertebaris? Nonne in aduentu me satis afflixisti et satis et crudeliter persequebaris?» et respondit michi demon de buffone: »non sum ego ille; alterius crimen michi inponis. ego enim numquam plus ad te ueni, sed et nunc sic deuictus sum et confusus, quod numquam reuertar». et adieci: »fuge, miser!» et statim fugit, sed et buffo disparuit». et post hoc ad me loquebatur: »nunc iiiia uertitur septimana, post quam hec acciderunt. et adhuc in pectore meo sunt uulnera, que demon inflixit, perseuerant». /15/</p> <p>Cum frater karulus reuerteretur de parisiis in daciam et uenisset coloniam, ubi ego tunc causa studii commorabar, et ad edificacionem suam quedam narra- sem de persona memorata, in tantum accensus est deuocione, ut omnino eam uellet uisitare et corporaliter uidere. Cum autem pro signo certitudinis dictorum clauos ferreos uisu horribiles, quos demon dicte puelle tibiis infixisset, ostendissem, petiuit instantissime unum ex eis; Quem et ego dedi et ille accepit pro magno munere. ut ergo et ipsam personam uideret, licenciam peti-</p>	<p>IIIv²</p>
---	-------------------------

IIIv²

päeva enne küünlapäeva, kui olin palves oma voodi ees pärast kompletooriumi, kuulsin kärnkonna häält ja sain aru, et deemon on lähedal. Algul olin tema häälest hirmul, aga tegin südame kõvaks ja jäin palves sinnasamma, palvesse, mida olin alustanud, ja kuulsin, kuidas ta lähenes. Lõpuks tundsin, kuidas ta minu riiete alla tuli. Siis tundus, et ta ronib mööda mu liikmeid ja lõpuks asutas ennast mulle põue. Oli nii suur, et võttis ruumi terve põue, ja peale selle ajas oma küüned nii sügavale mu ihusse, et jäid sügavad haavad. Nii ta oli sealsamas, ükskõik kus ma käisin, kaheksa päeva, kas ma käisin kirikus või palvetasin, või tegin midagi muud. See oli päris raske piin. Aga kui ma õhtul enne nimetatud püha vigiiliat olin palves, sain aru, et Jumal tahab mind sellest katsumusest vabastada, tõmbasin käe varrukast sisse ja panin sõrmed oma rinna ja kärnkonna kõhu vahele, ja rebisin jõuga välja ja viskasin põrandale. See kõlas, nagu oleks vana saabas maha visatud, ja ma ütlesin talle nagu vihaselt: „Sa õnnetu, miks sa nii ruttu tagasi tulid? Kas sa mind advendi ajal veel küllalt ei vaevanud ja piisavalt julmalt ei piinanud?“ Ja deemon vastas mulle kärnkonna seest: „Ega mina ei ole tema, teise kuritegu paned mulle süüks, mina ei ole rohkem sinu juures käinud, ja olen nüüd ka võidetud ja segamini, nii et ei tule enam kunagi tagasi.“ Ja ma heitsin: „Kao, sa vilets!“ ja ta kadus minema ja ka kärnkonn kadus.“ Ja pärast seda rääkis mulle: „Nüüd on neljas nädal pärast seda, kui see juhtus, ja siiani on mul rinnal haavad alles, mis deemon jättis. 15

Kui vend **Karulus** oli teel Pariisist tagasi Taani ja tuli Kölnist läbi, kus ma sel ajal viibisin õpingute pärast, ja tema hingekosutuseks jutustasin talle mõnda asja mainitud isikust, sai ta nii hardaks, et igal juhul tahtis teda külastada ja oma lihasilmaga näha. Kui ma talle näitasin selle tõestuseks, mida ma olin rääkinud, hirmsaid raudnaelu, mida deemon oli lõõnud nimetatud tütarlapse jalgadesse, palus ta kohe ühte neist endale, mille ma ka andsin ja tema vastu võttis kui kalli kingituse.

[Kolmas külastus]

Et ka seda isikut ennast näha, palus

	<p>uit et accepit a priore coloniensi; cui <i>datus</i> fui in <i>so-</i> <i>cium</i>; et sic <i>iii:a</i>* uice ad <i>prefatam</i> ueni <i>personam</i> in die <i>an-</i> <i>nunciacionis dominice</i> post <i>tempus completorii</i>, que tunc in <i>sabbato</i> celebrabatur. <i>Intrantes</i> ergo <i>domum domini pleba-</i> <i>ni</i>, qui <i>fratres</i> solebat <i>infatigabiliter</i> hospicio recipere, <i>mansimus</i> illic <i>per noctem</i>. <i>Cum</i> ergo <i>negocium nostrum</i> <i>plebano</i> dixissem et <i>modum</i> quesuissem, <i>quomodo</i> <i>frater</i> <i>karulus personam</i>, <i>quam</i> uidere uolebat, possit <i>inuenire</i>, <i>Respondit</i> honeste satis – <i>erat enim</i> uir <i>multarum graciaram</i>, <i>magne puritatis</i> et <i>morum honestatis</i>, simul <i>et lar-</i> <i>gитatis</i> et <i>precipue deuocionis</i>, <i>que</i> aperte in eo <i>fulserunt</i> –: <i>»Inuitate eam</i> cras, ut comedat uobiscum». ad quem dix- <i>i</i>: <i>»Non est meum aliquem inuitare»</i>. <i>respondit</i>: <i>»ipsa li-</i> <i>bencius</i> ueniet, si uos <i>eam</i> inuitaueritis». <i>Quod cum factum</i> <i>esset in crastino</i> et ad <i>prandium</i> deberemus <i>accedere</i>, <i>inue-</i> <i>nimus eam paratam</i> primo ad <i>aquam</i> <i>manibus nostris</i> infun- <i>dendam</i>; et <i>cum</i> nos <i>inuitaret</i> ad <i>aquam accipiendam</i>, <i>su-</i> <i>bito in uerba</i> beate elyzabeth <i>prorupi</i> dicentis: <i>»et un-</i> <i>de hoc michi</i>, ut ueniat <i>mater domini mei</i> ad me?» <i>Indignum</i> <i>enim</i> iudicaui, ut <i>aquam</i> <i>manibus meis</i> administraret. <i>humilitatem tamen</i> suam et <i>deuocionem</i> attendens, <i>sedi</i> <i>tacens</i>, <i>quamuis uerbum</i> emissum <i>circumstantes</i> nota- <i>rent</i>. <i>Facto</i> ergo <i>prandio</i>, <i>cum sederemus</i> ad <i>ignem</i> <i>secun-</i> <i>dum morem theutonicorum</i> et in <i>memoriam /16/ reuocarem</i>, <i>ut attenderem</i> <i>manum</i> eius <i>sinistram</i> – <i>secundum quod</i> <i>premo-</i> <i>nitus</i> fui in <i>precedente uespere</i> –, <i>quam</i> et in <i>commedendo</i> <i>et bibendo</i> aduerteram et <i>propter custodiam</i> eius <i>nimis</i> <i>sollicitam nichil</i>, <i>quod</i> uidere uolui, uidi; accidit, ut <i>rogaret</i> me, ut de deo ei <i>aliquid</i> dicerem. <i>Cum ergo</i> <i>iiii:or</i> <i>uel iii primas</i> <i>proprietates</i> <i>seraphin</i> <i>posuissem</i> <i>secun-</i> <i>dum beatum dyonisium</i> – <i>sciebam enim</i>, <i>quod</i> de dei <i>dilectione</i> <i>li-</i> <i>benter</i> audiret –, in <i>tantam</i> uenit <i>affectionem</i> <i>cordis</i>, <i>ut famule matris</i> sue ad se <i>misse</i> <i>ter loquenti</i>, <i>non</i> <i>aduerteret</i> ad <i>interrogata</i> <i>respondere</i>. <i>Quod cum</i> <i>aduer-</i> <i>tissem</i>, <i>tacui</i>; et, <i>modico interuallo</i> <i>facto</i>, <i>dixi</i> ei, <i>modi</i> <i>sui</i> <i>adhuc ignarus</i>: <i>»Quare non</i> <i>expediuisti</i> <i>famulam</i> <i>matris tue?»</i> <i>respondit</i>: <i>»si omnia</i>, <i>que</i> ad <i>matrem meam</i> <i>per-</i> <i>tinent</i>, <i>periclitarentur</i>, <i>nunc</i> de <i>suis negociis</i> <i>me</i> <i>nesci-</i> <i>rem</i> <i>intromittere»</i>. <i>Dum</i> sic <i>occupata</i> <i>erat spiritu</i>, <i>aperuit</i> <i>manum</i> <i>sinistram</i>, et <i>rem</i> uidi ab <i>infancia</i> <i>desideratam</i>,</p>	IVr ¹
--	---	------------------

* Parandus; algselt **iiii:a**. Paulsoni märkus.

IVr ¹	<p>ja ka sai loa Kölni priorilt, ja mind anti tema kaaslaseks. Ja nii läksin Maarja kuulutamise päeval, mida sel aastal tähistati laupäeval^a, pärast kompletooriumi aega kolmandat korda mainitud isiku juurde. Jõudsime isand kogudusepreestri majja, kes tavatses tüdimatult vendadele külalislahkust osutada, ja jääme sinna ööseks. Kui ma kogudusepreestri seletasin, mida me tahame, ja küsisin, mismoodi vend Karulus võiks leida isiku, keda tahtis näha, vastas ta täitsa ausalt (ta oli üldse paljude andidega õnnistatud mees, kombekas ja ausa käitumisega, samuti helde ja eriti vaga, mis temast kohe välja paistis): „Kutsuge ta homme meie juurde lõunale.“ Selle peale ütlesin: „Mina ei saa kedagi kutsuda.“ Tema vastas: „Ta tuleb siis parema meelega, kui teie kutsute.“ Kui see oli sündinud, ja pidime järgmisel päeval^b lõunalauda istuma, leidsime ta valmis meile käte peale pesemiseks vett valama, ja kui ta meile vett pakkus, tulid mulle äkitselt keelele õndsas Elisabeti sõnad: „Ja kust see mulle tuleb, et minu Issanda ema tuleb minu juurde?“^c Tundsin, et ma ei ole seda väärt, et ta mu kätele vett valab. Siiski hoolides tema alandlikkusest ja vagadusest, istusin vaikselt, kuigi juuresviibijad öeldud sõnu märkasid. Pärast sööki, kui saksa kombe kohaselt istusime tule juures, ja pidasin meeles, 16 et vaataksin tema vasakut kätt, nagu mulle eelmisel õhtul soovitati. Mida jälgisin ka süües ja juues, kuid ta varjas seda väga hoolikalt ja ma ei näinud midagi sellest, mida tahtsin näha. Juhtus, et ta palus mul endale midagi Jumalast rääkida. Kui ma rääkisin seeravite esimesest kolmest või neljast omadusest püha Dionysiose^d järgi (ma ju teadsin, et Jumala armastusest kuulab ta meelsasti), oli ta südamest nii liigutatud, et ta ei vastanud oma ema teenija küsimustele, kes oli tema juurde saadetud ja kõnetas teda kolm korda. Kui ma seda nägin, vaikisin, ja natukese aja pärast ütlesin talle, tema seisundit siis veel teadmata: „Miks sa oma ema teenijat ära ei saatnud?“ Ta vastas: „Kui ka kõik, mis mu emasse puutub, kaalul oleks, ma ei kuulnud praegu midagi tema asjadest.“ Kui ta oli niimoodi vaimus keskendunud, avas ta oma vasaku pihu, ja ma nägin seda, mida olin lapsest peale igatsenud,</p>	<p>^a 24. märts 1268. ^b Pühapäev, 25. märts 1268. ^c Lk 1,43. ^d Dionysios „De caelesti hierarchia“, võimalik, et Albertus Magnuse järgi (<i>Super Dionysium de caelesti hierarchia</i>).</p>

<p>et nescio, si <i>usque ad illam horam rem aspexi tam deuotam et tam decoram et que cor meum tantum letificauit et edificauit. vidi enim in manu uirginea candida crucem dominicam colore sanguineo rubentem. Quam pulchra fuerit hec conueniencia, uix poterit estimare, cui non fuerit datum contemplari. erat enim crux illa non colore uel cruore tantum depicta, sed carni ipsi cum uulnere manifesto inpressa, non simpliciter formata, sed decentibus et pulcherrimis floribus adornata et adeo mirabiliter ordinata, quod cuilibet aspicienti patuit, quod eam ars humana numquam efficasset, quamuis in hoc totum studium suum expendisset. hanc crucem oculis uidi, sed uirtutem eius corde meo intrinsecus percepi. Nam ab illa hora familiarius michi fuit de cruce et crucifixo meditari, qua dominus me tali miraculo dignatus est consolari. sed de /17/ hiis alciior ratio. frater autem karulus, cuius eram socius, ex aspectu et presencia premissorum plurimum edificatus in crastino recessit, et quia audiuit, quod demon uiolenter abstulerat et de manibus potenter libellum eriperat puelle prememoratae in die conuersionis apostoli pauli, quem solum possidebat, dedit ei in signum specialis deuocionis et dilectionis psalterium ualde pulcherrimum, sed paruulum, quod per se parisius procurauit. cui et ego arridens dixi: »plus uult deus dare quam dyabolus poterit tollere;» et protuli diurnale paruulum, quod michi felicis memorie frater absolon prouincialis dacie dederat in nouiciatu, et dixi: »ecce, ex quo dyabolus abstulit tibi unum libellum, dedit deus tibi duos;» et diurnale predictum sibi contuli, et sic recessimus edificati.</i></p> <p>Quarta uice hoc modo contigit me personam, de qua narro, uisitare. ante festum pasche eiusdem anni dixit michi prior coloniensis, ut cum supra memorato fratre Gerardo de grifone exirem. Cum ergo obedientiam implerem non inuitus, in uigilia pasche de domo fratrum, facto prandio, exiuimus. et dum post meridiem ambularem et inter nos de deo et de statu puelle, cuius sepius mencio habita est superius, tractarem, incaluit intra nos cor nostrum pre admiracione</p>	<p>IVr²</p>
--	------------------------

IVr ²	<p>ja ma ei tea, kas ma olin selle tunnini näinud midagi nii harrast ja ilusat, mis minu südant niivõrd rõõmustaks ja kosutaks. Nägin nimelt neitsi valges käes Issanda risti verekarva punavat. Kui kaunis oli see kooslus, vaevalt suudab seda hinnata see, kellele ei ole antud seda näha. See rist ei olnud ainult värvi või verega joonistatud, vaid otse lihasse nagu haav surutud, mitte lihtsa vormiga, vaid sobivate ja imekauniste õitega ehitud ja nii imeliselt kujutatud, et iga vaataja tundis, et seda ei ole mingi juhul inimkunst teinud. Kui ma seda kõike vaatlesin, nägin risti oma silmadega, kuid tema väge tundsin oma südames sisimalt. Sellest tunnist alates oli mul lihtsam risti ja ristilöömise üle mediteerida, kui Issand oli heaks arvanud mind sellise imega lohutada. Kuid 17 sellest on juttu teisel.</p> <p>Vend Karulus, kelle kaaslaseks ma olin, tuli järgmisel päeval [Kölni] tagasi, leidnud palju hingekosutust kõige ülalmainitu nägemisest ja juuresolekust. Kui ta kuulis, et deemon oli apostel Pauluse pöördumise mälestuspäeval^a eelmainitud tütarlapselt vägisi ära võtnud ja jõuga talt käest rebinud tema ainsa raamatu, kinkis ta talle erilise harduse ja armastuse märgiks väga ilusa, kuigi väikese, psaltri, mille ta oli endale Pariisis hankinud. Selle peale ütlesin ka mina naerdes: „Jumal tahab rohkem anda, kui saatan suudab ära võtta,“ ja võtsin välja väikese kalendri, mis <i>Dacia</i> provintsiaal, õnnis vend Absalon^b mulle minu novitsiaadi ajal kinkinud oli, ja ütlesin: „Näe, selle eest, et saatan sult ühe raamatu ära võttis, annab Jumal sulle kaks,“ ja andsin koos vennaga talle mainitud kalendri. Ja nii tulime tagasi, olles kosutust leidnud.</p> <p>[Neljas külastus]</p> <p>Neljandat korda külastasin isikut, kellest jutustan, niimoodi. Enne sama aasta ülestõusmispüha ütles mulle Kölni prior, et ma koos ülalpool mainitud vend Gerardus de Grifonega välja läheksin. Kuulekuse kohustust täites, mitte vastu tahtmist, läksime kloostrist välja ülestõusmispüha eelpäeval^c pärast sööki ja kui me pärast keskpäeva kõndisime ja omavahel rääkisime Jumalast ja selle tütarlapse olukorrast, kellest on ülalpool tihti juttu olnud, hõõgusid meie südamed imetlusest</p>	<p>^a Kolmapäev 25. jaanuar 1268.</p> <p>^b <i>Dacia</i> dominiiklaste provintsi provintsiaal 1241–1261.</p> <p>^c Laupäev 7. aprill 1268</p>

<p>operum mirabilium, que uideramus circa predictam puellam ex parte dei, et miserabilium et nimis pen- narium ex parte dyaboli, mirabilem autem deum ambo laudauimus in sanctis suis. cum ergo de hiis loquere- mur et iuxta palludem quandam, in qua ranarum erat magna multitudo coaxantium et nos inpedientium, iremus, dictus frater Gerardus, tedium pas- sus, eleuauit in altum brachium dextrum et fecit signum crucis et dixit: »precipio uobis, rane, in nomine patris et filii et spiritus sancti, ut taceatis». et statim, teste deo, /18/ omnes siluerunt, ac si non fuissent ibidem, nec am- plius sonum aliquem emisissent, cum tamen adhuc iuxta eandem palludem uiam per longum spacium per- sequeremur. Dixi autem ad predictum fratrem: »Quid factum est de ranis istis, que tantum tumultum fecerunt?» at ille parum subrisit, sed nichil respon- dit; Quod et ego aduertens ad aliam materiam uer- ba mea conuertit. cum autem ad uillam, quo ibamus, uenissemus, ad hospicium plebani iter direximus, qui nos uocauerat. et ecce, ante quam limen in- traremus, occurrit michi mater plebani, mulier e- tatis ad modum prouecte, et dixit michi, filium me uocans – nouerat enim me iam pridem –: »karissime fili, doleo, quod heri non fuisti hic; uidisses enim dei mirabilia, si affuisses». cui cum respondissem quasi iocando: »forte cras similia potero uidere», illa respondit: »Numquam in terra ista temporibus nostris uisa fuerunt, et credo, quod uix amplius uidebuntur». cum ergo rem tantum pon- deraret et ex quodam feruore cordis uerba pronun- ciaret, cepi aduertere in ea quandam insolitam dispo- sitionem, quasi de magno aliquo esset locutura, et dixi: »Que noua acciderunt, de quibus tantam facis men- tionem?» et cepit michi recitare dicens: »heri in quadam puella in uilla hac expresse apparuerunt signa do- minice passionis». et cum aliquid michi de modo dicte aparicionis dixisset, quamuis dissimulauerim, corde tamen commouebamur. et tunc temporis personam, de qua au- dieram, libenter uisitassem, si o- portunitas data fu- isset; que negata fuit propter socii mei debilitatem. In die autem pasche, cum persona, de qua michi relatum</p>	<p>IVv¹</p>
---	------------------------

IVv ¹	<p>imeliste tegude ees, mida olime näinud mainitud tütarlapse juures Jumala poolt, ja piinavate ja väga vaevarohkete kuradi tegude ees. Imelist Jumalat ülistasime mõlemad tema pühakutes. Kui me sellest rääkisime, jõudsime ühe tiigini, kus oli suur hulk konni, kelle krooksumine meie juttu mitte vähe ei seganud. Nimetatud vend Gerardus, keda see väga tüütas, tõstis parema käe üles ja tegi ristimärgi ja lausus: „Ma käsin teid, konnad, Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel, olge vait.“ Ja kohe, Jumal olgu tunnistajaks, 18 jäid kõik nii vait, nagu ei olekski neid seal, ega teinud enam üldse mingit häält, kuigi meie tee läks veel pikalt ümber selle tiigi. Ja ma ütlesin mainitud vennale: „Mis nende konnadega juhtus, kes nii palju lärmi tegid?“ Selle peale ta naeratas, kuid ei öelnud midagi. Seda märgates tegin ka mina juttu teistest asjadest. Aga kui me jõudsime külla, kuhu teel olime, seadsime sammud kogudusepreestri külalistemaja poole, kes meid oli kutsunud. Ja näe, enne kui me üle läve astusime, jooksis minu juurde kogudusepreestri ema, mõnevõrra juba elatanud naine, ja ütles mulle, mind pojaks nimetades (ta tundis mind juba varem): „Armas poeg, kahju, et sind eile siin ei olnud, oleksid Jumala imet näinud, kui siin oleksid olnud.“ Selle peale vastasin naljatamisi: „Küll ma homme ka taolist näen.“ Tema vastu: „Ei ole siinkandis meie ajal midagi taolist nähtud, ega usu ma, et iial näha saab.“ Kuna ta sellele asjale nii suure tähtsuse andis ja rääkis väga tuliselt ja südamest, hakkasin märkama, et ta on millestki tugevasti mõjutatud, nagu oleks mingis ebatavalises seisundis, ütlesin: „Mis siis enneolematut juhtus, millest sa niimoodi räägid?“ Ta hakkas mulle sellest jutustama, öeldes: „Eile ilmusid ühel tüdrukul meie külas ilmselged Issanda kannatuste märgid.“ Kui ta mulle veel sellest ilmutusest rääkis, olin südames väga liigutatud, kuigi teesklesin ükskõiksust, ja oleksin kohe seda isikut, kellest kuulsin, külastanud, kui oleks olnud võimalik, mida aga takistas minu kaaslase nõrkus. Ülestõusmispüha hommikul,^a kui isik, kellest mulle jutustati,</p>	^a Pühapäev, 8. aprill 1268.

<p>fuit, de summo mane <i>communicasset</i>, et post <i>factum prandium</i> ad eam cum domino plebano uenisset, <i>inuenimus eam in lecto iacentem, coopertam cum peplo ex diligencia faciem habentem. Quod quoniam tam dominus plebanus quam ego aduertimus, quod</i></p> <p><i>aliquid significaret, collocauimus nos, ipse ad caput lectuli sui et ego ad pedes. et cum sic sederemus, adhibui omnem diligenciam, /19/ ut faciem suam possem intueri, non curiositate motus sed dilectione passionis cristi, cuius signa in ea audieram iam de nouo aparuisse. sciui eciam, quod nulla precum inportunitate hoc possem ab ea optinere, ut uoluntarie faciem suam, ut tunc erat disposita, michi ostenderet; Nam et de illa aliquid audieram. Dixerat enim michi mater plebani inter cetera, quod facies sua tota esset liuida, quasi cum baculis esset grauiter concussa. vt ergo ueritatem huius dicti possem probare, predictam adhibui sollicitudinem; sed et deus omnipotens, qui donum, quod dederat, quod inpresserat, uoluit manifestare, hac michi ostendit illud occasione. Cum dominus plebanus sic sedens conferret cum ea de agno paschali, qualis fuisset, quem sumpsisset, et inter uerba ex deuocione parum risisset pre habundancia gaudii, quod senserat, Respondit: »qualitercumque michi sapiebat, ad minus uidetur, quod uos eum ualde dulcem senseritis, ex eo quod risistis». Inter huiusmodi ergo uerba, que non erant multitudine numerosa, sed dulcedine plurimum saporosa, non puto casu, sed natura cogente et dei prouidencia procurante, cum dicta persona debuit spuere, peplum, quo facies tecta erat, eleua- uit; et quia ad pedes sedi, intuitus sum sub peplo uultum eius, utique non uultum angeli, sed tamquam uultum simi- orem uultui pontificis summi; quo quis aspectu mente poterat ulnerari. erat enim totaliter liuidus et quasi ad nigredinem declinans, qualem faciem humanam numquam as- pexi, quasi cum baculis totus fuisset concussus. ad hanc uisio- nem secundo iteratam /20/ erat stupor quidam in oculis meis et admiracio et mira ad cristum passum in corde meo nascebatur compassio; et nescio, si ad illud tempus de uisis uel auditis, lectis uel scriptis, usque ad illam horam aliquid cor meum sic penetrauit et cristi passio- nem in eo sic profundauit. Cogitau enim et quasi per ratio- nem uisum examinaui: si ex eo, quod crucifixo- res iudei</i></p>	<p>IVv²</p>
--	------------------------

<p>IVv²</p>	<p>varahommikul armulaual oli käinud, ja kui me pärast sööki läksime teda vaatama koos isand kogudusepreestriga, leidsime ta voodil lebamasa, nagu hoolikalt sõbaga kaetud. Kuna nii mina kui ka isand kogudusepreester lootsime, et ta midagi ütleb, seadsime ennast sisse, tema voodi peatsi juurde ja mina jalutsis, ja kui seal niimoodi istusime, üritasin igal moel leida 19 võimalust lamaja nägu näha, mitte uudishimust aetuna, vaid armastusest Kristuse kannatuste vastu, mille märke olin kuulnud olevat talle uuesti ilmunud. Kuid teadsin ka, et mingi palvega ma ei suudaks seda saavutada, et ta ise mulle oma nägu näitaks, mis praegu oli sel viisil varjatud, või et ta midagi ütleks. Preestri ema oli mulle muuhulgas öelnud, et ta nägu oli üleni sinine, nagu nuiaga pekstud. Et selle öeldu õigsust kontrollida, sellepärast olingi nii innukas. Ja ka Kõikväeline Jumal, kes tahtis seda andi, mille oli osaks andnud, nähtavaks teha, näitas seda mulle sel juhul. Kui isand kogudusepreester nii seal istudes vestles tütarlapsiga paasatallest, kes see oli, keda ta oli vastu võtnud, ja sõnade vahel vagas meeles pisut naeris selle rõõmu ülikülluse tõttu, mida tundis, ja vastas tütarlaps: „See, kuidas see mulle maitstes, tundub küll vähene võrreldes teie magusate tundmustega, sest te ju naerate õnnest.“ Neid sõnu üteldes, mida ei olnud arvult palju, aga maitseid väga magusalt, usun, et mitte juhuslikult, vaid looduse sunnil ja Jumala providentsi juhatusel [sündis], et kui nimetatud isik tundis tarvidust sülitada, tõstis rätikut, millega nägu oli kaetud. Ja kuna ma istusin jalutsis, nägin rätiku alt tema nägu, mis ei olnud siiski mitte nagu ingli nägu, vaid palju rohkem sarnane kõrgeima Ülempreestri^a näoga, mille nägemine võib meele haigeks teha. Oli üleni sinine, ja peaaegu mustjas, nagu ma inimese nägu kunagi polnud näinud, justkui nuiaga üleni pekstud. Selle nägemuse teise korduse peale 20 oli minu silmades segadus ja imetus ja minu südames sündis imeline kaastunne kannatanud Kristusele. Ja ma ei tea, kas kuni selle ajani oli midagi nähtust või kuuldust, loetust või kirjutatust niivõrd minu südamesse tunginud ja Kristuse kannatuse sinna nii sügavale viinud. Mõtisklesin ja uurisin nähtut mõistusega: kas sellest, et ristilööjad juudid</p>	<p>^a Jeesus Kristus. Hb 4,14 „Et meil nüüd on suur ülempreester Jeesus..“</p>

<p><i>dominum cristum</i> arundine percusserunt et palmis ceciderunt, facies sua sic liuida fuit ex percussione grauitate uel multiplicitate, quale putandum est fuisse dorsum ex flagellorum acerbitate? que tanta erat, ut per eam etiam crudelis et impius pylatus, iudex iniustus, inimicos suos, <i>id est cristi</i>, intenderit ad misericordiam emollire; in qua iudicantis cogitauit se uicium, flagellantis in misericordiam, sed populi aspicientis horri detestabilem superbiam. feruorem ergo uel, si apercius dicatur, dolorem quendam cor meum ex eo concepit, accensusque est in corde meo ignis quidam; sed et in promptu fuisset imber copiosus lacrimarum, nisi morem gessissem circumsedentium et timuissem notari, ac per hoc et ignem extinxissem et fluuium lacrimarum repressissem. sed hiis sopitis, iui cum domino plebano ad officium uespertinum peragendum. Cum autem in uia frater Gerardus nobis occurrisset cum pluribus personis utriusque sexus, inter ceteros aduenit et quedam femina, <i>cristina</i> nomine, et quasiuit a me iocando, an <i>cristinam</i> diligerem, seipsam notans. cui cum dicerem – uerba sua parum ponderans, sed potius flammam cordis celare non ualens – »diligere«, ridendo subdidi, »non te notans«. Quod et uerum erat. personam enim, de qua recessi, notaui. unde quamuis illa ex puericia <i>cristina</i> uocata, ego tamen eam ab ea hora <i>cristinam</i> uocare statui, qua in ea <i>cristi</i> stigmata, numero et loco debito, domino concedente, respexi; De cuius dilectionis /21/ ratione infra dicitur. officio ergo uespertino secundum morem patrie mane completo, ut uix dici posset: »quoniam aduesperascit«, et fratre Gerardo et plebano ad <i>cristinam</i> redeuntibus et me sequente eos, inuenimus alios duos fratres in uia, uidelicet fratrem iohannem de müffindorp et fratrem Nicolaum. Nos ergo iiii:or fratres predicti cum quibusdam aliis personis deuotis, ad dictam <i>cristinam</i> intrantes et eam uisitantes et salutantes supradicto modo in lecto iacentem, ad modicam morulam secum loquebamur. Inter cetera autem <i>cristina</i> dixit Fratri Gerardo: »Cur me prius non uisitastis in tanta necessitate constitutam?« illo autem se excusante, sic post cetera determinauerunt, ut frater Gerardus et frater Iohannes in crastino comederent cum aduocato antiquiore et Frater Nicholas et ego cum dicta</p>	<p>Vr¹</p>
---	-----------------------

<p>Vr¹</p>	<p>Issand Kristust pillirookepiga peksid ja kätega löid, oli tema nägu sinine löökide tugevuse või rohkuse tagajärjel; missugune pidi olema tema selg pärast piitsutamist? Mis oli seesugune, et isegi julm ja uskmatu Pilatus, ebaõiglane kohtunik, kavatses oma vaenlasele, see tähendab Kristusele, halastust näidata. Milles mõtlesin kohtumõistja julmuse, piitsutajate halastamatuse peale, kuid pealtvaatava rahva juures põlgasin jälestusväärset ülbust. Erutus, või otse öeldes, valu, tungis sellest minu südamesse ja mu südames süttis justkui tuli. Oleks ka kohe vallandunud ohter pisaratevool, kui poleks arvestanud juuresviibijatega ja kartnud, et nad märkavad, seega summutasin tule ja surusin alla pisarate voolu. Need vaigistatud, läksin koos isand kogudusepreestriga õhtupalvust pidama. Kui siis teel tuli meile vastu vend Gerardus koos paljude mõlemast soost isikutega, oli seal ka üks naisterahvas, Cristina-nimeline, ja küsis mult naljatades, et kas ma armastan Cristinat, pidades silmas ennast. Kui ma ütlesin (vähe oma sõnu kaaludes, aga südame leeki varjata suutmata): „Armastan,“ lisasin naerdes juurde: „aga ma ei räägi sinust.“ Mis oli ka tõsi: mõtlesin isikut, kelle juurest just tulin. Kuigi tema nimi oli lapsest peale Cristina^a, hakkasin mina teda sellest tunnist peale Cristinaks kutsuma, kui temas nägin, Issanda loal, Kristuse kannatuste märke, kuigi mitte arvu ja asukoha poolest. Selle armastuse 21 põhjustest on allpool juttu. Õhtupalvuse kodumaa kombe kohaselt varakult lõpetanud, nii et vaevalt võis öelda „sest õhtu jõuab“^{cb}, läksid vend Gerardus ja kogudusepreester Cristina juurde tagasi ja mina nende järel, ja tee peal leidsime veel kaks venda, nimelt vend Johannese Muffindorpist ja vend Nicolause. Meie, neli eelmainitud venda ja veel mõned vagad isikud, läksime Cristina juurde, kes ülalkirjeldatud viisil voodil lebas, tervitasime teda rääkisime temaga veidi aega. Muuhulgas küsis Cristina vend Gerarduselt: „Miks te mind varem ei külastanud, kui ma olin sellises vaevas?“ Kui tema oli ennast välja vabandanud, otsustati pärast muud juttu, et vend Gerardus ja vend Johannes lõunatavad järgmisel päeval vanema advokaadi juures ning vend Nicolaus ja mina mainitud</p>	<p>^a Esimene kord, kui Petrus oma jutustuses Cristina nime mainib. ^b Lk 24,29.</p>

<p><i>cristina comederemus. Que ordinatio michi plurimum placuit; ex corde enim desideravi, si michi deus dignaretur ostendere, supramemorata matris plebani relacionis ueritatem conprobare, cuius dominus iam partem michi manifestauit. In crastino ergo, officio diurno in ecclesia peracto, tempore prandii adueniente, uenimus frater Nicholaus et ego ad domum cristine et, officiis de spiritu sancto et beata uirgine coram ea lectis, quia officium sine libro ignorauerimus, consedimus ante lectum suum ad comedendum. et tempore, quo cum ea comedimus, tertia uice signa salutifere passionis cristi in manibus eius sum contemplatus; Quorum modus hic erat: In medio palme utriusque manus uidi uulnus; caro enim nuda aparuit ad latitudinem unius sterlingi, formam habens rotundam, non pictam, sed carni absque notabili profunditate inpressam; quod et per octo dies continuos perseuerauit, licet successiue et paulatim per singulos dies minueretur. erat autem et in exteriori manus parte uulnus, interiori in quantitate et loco respondens proporcionaliter, ac si uestigium esset clauis manum penetrantis; et /22/ ut uerum fatear, aspectus huius uulneris erat michi graciosus ferculum in mensa, ita ut pre dulcedine illius facile cetera uiluissent, eciam si plura fuissent et lauciora. octo autem diebus sequentibus, ut puto, cotidie suus fui commensalis, in quibus satis, quantum licuit, de predictis perscrutabar. sed preter ea que uidi, ea que a familiaribus audiui eciam hic recitabo, quamquam eam nec uno uerbo audiui hiis facere mencionem, sed sic tacebat, ac si ei nichil accidisset, sicque dissimulabat, ac si negocium omnino ignoraret; immo quod plus est, multum ei displicebat et quasi offensam se ostendebat, si quis coram ea de hoc mencionem faciebat. verumptamen ego, qui placere non studebam et displicere non formidabam, familiariter contuli cum personis, que presentes adfuerant, audierant et uiderant uniuersa. erant autem hee precipue: hilla de monte, cognata sua et in omnibus tribulacionibus et consolacionibus suis comes indiuidua, cuius faciem inter aduersa et prospera numquam uidi mutatam; uirgo per omnia laudabilis, ad tristia inperterrita, in letis et prosperis cauta; uirginem actu, habitu, affatu ubique preferens. Locus eius erat serius,</i></p>	<p>Vr²</p>
---	-----------------------

<p>Vr²</p>	<p>Cristina juures. Milline asjakorraldus mulle väga hästi meeldis, sest soovisin südamest, et Jumal arvaks heaks mulle näidata ja ülalmainitud kogudusepreestri ema jutu tõesust kinnitada, millest Issand juba osa mulle oli ilmutanud. Järgmisel päeval^a seega, päevane teenistus kirikus peetud, lõunaaeg saabumas, tulime, vend Nicolaus ja mina, Cristina majja. Lugesime tema juures Püha Vaimu ja püha Neitsi palvused, sest [päeva] palvust me ilma raamatuta ei osanud, ja istusime tema voodi ette sööma. Ja sel ajal, kui me temaga koos sõime, nägin kolmandat korda tema kätel Kristuse õndsusttoova kannatuse märke, mille kuju oli seesugune: mõlema käe peopesa keskel nägin haava, verilihal ühe sterlingi laiuselt, kujult ümmargune, mitte nagu pilt, vaid natuke ihusse pressitud, mis veel kaheksa päeva järjest püsisid, kuigi edasi päevade jooksul vähenesid mõnevõrra. Ka käeseljal oli haav, seismisele suuruse ja asukoha poolest proportsionaalselt vastav, nagu oleks käelaba läbistava naela jälg. Ja 22 ma tunnistan tõtt, et selle haava nägemine oli mulle meeldivam roogadest laual, nii et selle sulniduse kõrval kergesti kõik teised oleksid kahvatunud, isegi kui oleks olnud rohkem ja peenemaid roogi.</p> <p>Ma arvan, et järgnevad kaheksa päeva olin iga päev tema lauakaaslane, mille vältel piisavalt, niipalju kui sain, vaatlesin ülalmainitud nähteid. Aga peale selle, mis ma nägin, ja selle, mida ma tuttavatelt kuulsin ja siin edasi annan, ei kuulnud ma temalt endalt mitte ainsat sõna, millega ta oleks neid asju maininud, vaid vaikis niiviisi, nagu ei oleks talle midagi juhtunud, ja oli nii ükskõikne, nagu ei teaks ta midagi sellest. Veel enam, talle üldsegi ei meeldinud, ja paistis justnagu haavuvat, kui keegi tema kuuldes seda mainis. Mina siiski, kes meeldida ei püüdnud ega vastumeelsust ei kartnud, vestlesin intiimselt isikutega, kes olid juures, olid kõike kuulnud ja näinud. Need olid järgmised: Hilla de Monte, tema sugulane ja kõigis vaevades ja lohutustes tema lahutamatu kaaslane, kelle nägu raskustes ja õnnes iialgi ei muutunud; igati kiiduväärne neitsi, kurbuses kartmatu, rõõmus ja hüves vaoshoitud, alati neitsiliku käitumise, riietuse ja kõnega; tema naljatlemine oli tõsine,</p>	<p>^a Esmaspäev, 9. aprill 1268.</p>

<p>et serium uidebatur iocosum propter uerborum et morum equanimitatem; post <i>cristinam</i> nescio, si uidi puellam tante puritatis; uidebatur enim michi, quod peccare nesciret, et ipse deus scit, quod gestum, signum uel uerbum lasciuię in ea, quamuis multum considerauerim, numquam aduerti, quamuis familiarissime secum fuerim sepius et diucius conuersatus, ut infra patebit. secunda erat gertrudis, soror plebani, morum et ipsa honestate preclara, de qua inferius dicitur. Tercia aleidis ceca, que plorando, ut creditur, oculos amiserat et eorum amissionem non doluit, et insuper in lecto vii annos decubuerat et mirabilem pacienciam in omnium uirium destitucione exhibuerat; virtus eius non est scripto enumeranda, maxime ei, qui nouit personam; Nam putabit omnem /23/ laudem factis eius inferiorem. Quarta erat puella paruula, bone indolis, uoto castitatis ex corde uoluntario in seculari habitu obligata. Cum hiis ergo personis secretariis de dei secretis, quia omnes pro uirginibus habebantur et uere, ut credo, sic erant, seorsum et diuisim contuli, et omnes una uoce de premissis magnalibus sic respondebant: »post matutinas dictas de parasceue post crepusculum in die cene, cum ad hospicium aleidis <i>cristinam</i> deduxissemus, – in quo omnia premissa huius tractatus contigerunt, – cepit nobis inusitato modo loqui et dicere: »karissime socie, nescio quid michi inconsuetum accidit». et cum hoc dixisset, cepit grauissime pauere et medullitus conturbari; in tantumque autem excreuit turbacio, quod parum ante mediam noctem sudauit sanguinem; et hec turbacio usque in diem crastinum perdurauit, donec propter officium diei ad ecclesiam omnes iremus». aleidem autem, que propter cecitatem et uirium debilitatem sola remanserat, cepi deinceps singulariter interrogare: »Bona aleidis, audisti aliquid uel intellexisti de hiis, que gesta sunt circa <i>cristinam</i> in parasceue tempore officii, quo sola secum fuisti?» et respondit: »sonum magnum audiui, ac si unus homo in tantum fuisset extensus, ut omnia ossa sua a compagibus suis dissoluerentur». et cum interrogarem, si uocem aliquam audiuisset, Respondit: »uoces et uerba audiui, que numquam, dum uixero, reuelabo». et sic terminata est colloquio respondentis et interrogantis, non sine utriusque</p>	<p>Vv¹</p>
---	-----------------------

Vv ¹	<p>ja tõsidus paistis rõõmus tema sõnade ja kommete malbuse tõttu, peale Cristina ma ei ole näinud ühtegi nii puhtameelelist tütarlast, mulle näis et ta patust ei tea; Jumal teab, et niipalju kui ma vaatesin, et ühtki kergemeelset liigutust, märki ega sõna ma tema juures ei märganud, kuigi olin temaga tihti koos ja vestlesin pikalt ja sageli, nagu allpool näha. Teine oli Gertrud, kogudusepreestri õde, ka tema oli kommete ja aususe poolest silmapaistev, kellest räägin allpool. Kolmas oli pime Aleidis, kellest arvati, et ta on silmad nutmisega kaotanud, ja selle all ei kannatanud, ja pealegi oli seitse aastat voodihaige ja näitas üles imelist kannatlikkust kogu jõu hääbumises. Tema voorused on kirjas loendamatud, eriti kui teda tunda. Ta ise arvas, ²³ et ei ole mingit tunnustust väärt. Neljas oli üks noor tüdruk, hästi andekas, kes oli vabatahtlikult andnud neitsilikkuse töötuse ja saanud ilmikõe haabiti. Nende isikutega, Jumala saladuste kaasteadjatega, keda kõiki peeti neitsiteks, ja tõesti, ma usun, seda ka olid, vestlesin kõigiga koos ja ükshaaval, ja nagu ühest suust rääkisid nad äsjajuhtunud imetegudest nii: „Suure neljapäeva õhtul, kui oli juba pimedaks läinud, pärast suure reede matutiini, kui me Cristina viisime Aleidise varjupaika,“ – kus oli juhtunud kõik, mis selles jutustuses enne on kirjas – „hakkas ta meiega ebatavalisel viisil rääkima ja ütles: „Armsad kaaslased, ma ei tea, mis imelik asi minuga juhtus,“ ja kui ta oli seda öelnud, hakkas kõvasti värisema ja oli väga rahutu. Nii kaugele läks see vaev, et natuke enne keskööd higistas verd, ja see vaev kestis kuni järgmise päevani. Siis me läksime kõik kirikusse selle päeva teenistusele.“ Ja ma hakkasin Aleidist, kes oma pimeduse ja jõupuuduse tõttu oli siis üksi maha jäänud, eraldi küsitlema: „Hea Aleidis, kas sa kuulsid midagi või said teada sellest, mis Cristinaga juhtus suurel reedel teenistuse ajal, kui sa temaga üksi olid?“ Ja ta vastas: „Kuulsin sellist valju häält, nagu oleks üht inimest niimoodi venitatud, et kõik tema luud liigestest välja tulevad.“ Ja kui ma küsisin, kas ta kellegi häält ka kuulis, vastas ta: „Kuulsin hääli ja sõnu, mida ma mitte kellelegi ei avalda, niikaua kui ma elan.“ Ja nii lõppes vastaja ja küsitleja kohtumine, mitte ilma mõlema</p>	

<p>exultacione et edificacione.</p> <p>Post festum pasche, cum ad domum fuisset reuersi, conseruauit omnia predicta et multo plura, conferens de eis in corde meo, et hinc inde cogitaciones mee oriebantur; Nunc enim de uisis dei mirabilibus admirabar, /24/ nunc deo pro suis beneficiis regraciabar, nunc de meis defectibus in conspectu domini humiliabar. In uigilia autem beati petri Martyris de ordine predicatorum uocatus fui ad portam, quod michi perraro contigit, et inter ceteras personas, que michi loquebantur, eciam predictam cristinam uidi et salutauit; que ob deuocionem festi in coloniam uenerat ad ecclesiam fratrum uisitandam, ut participationem indulgentie reportaret. Cum ergo dixissem, quod frater mauricius me rogasset, ut aliquibus diebus cum eo exirem, rogauit nos ambos, ut ad uillam, in qua manebat, declinarem; Quod et factum est. Nam in uigilia sancte crucis ad eam uenimus et tam ab ipsa quam ab aliis uillanis recepti fuimus benigne. In crastino autem, hoc est in die sancte crucis, cum, facto prandio, coram pluribus gradus contemplacionis secundum ricardum de sancto uictore exponerem, aduertit ego cum aliis, quod cristina in mirabilem deuocionem et exultacionem per predictos gradus fuit deducta In tantum, quod gaudium suum non poterat occultare, quin illud uerbis et gestibus manifestaret. Facta autem collacione, cum placuisset pluribus, qui aderant, ut modicum deambularem ad quandam aquam. contigit, duobus et duobus simul quasi in processione euntibus, me cristinam associare. Dum autem sic iremus et de dei dulcedine tractarem, inter cetera quesuit cristina a me, quare quidam sacerdotes diucius celeriusque alii celebrarent. at ego respondi per similitudinem: Qui manum plenam semine papaueris proiceret in os suum et singulorum dulcedinem uellet degustare, oporteret eum diucius masticare quam qui grana integra deglutiret; sic qui singulorum uerborum mellifluorum in canone positorum suauitatem uult sentire, necesse est eum in quolibet uerbo aliquam morulam contrahere in proferendo. placuit ei solucio et secundam mouit questionem dicens: »Bone frater petre, non displicet tibi, quod a te quero: Quomodo est tibi, cum celebras?» et ego /25/ respondi: »Bene et optime». Quod cum dixissem, utrumque genu in terram fixit et quasi se totam in terram inclinando coequauit. Cum autem surrexisset et ad hospicium,</p>	<p>Vv²</p>
--	-----------------------

<p>Vv²</p>	<p>rõõmu ja kosutusetä.</p> <p>Pärast ülestõusmispuha, kui olime koju tagasi jõudnud, hoidsin kõik, millest ülalpool juttu oli, oma meeles ja südames ja selles suunas liikusid minu mõtisklused. Kord imetlesin Jumala imetegusi, mida nägin, 24 kord tänasin Jumalat tema heategude eest, kord tundsin alandlikkust oma puuduste pärast Issanda palge ees.</p> <p>Kuid jutlustajate ordu õndsas märtris Petruse mälestuspäeva eelõhtul^a kutsuti mind väravasse, mida juhtus üliharva. Teiste inimeste seas, kes mind kõnetasid, nägin ja tervitasin ka ülalmainitud Cristinat; ta oli vagalt tulnud selleks pühaks Kölni, vendade dominiiklaste kirikusse, et sellest indulgentsist osa saada. Kui ma talle ütlesin, et vend Mauricius oli palunud, et mõnel päeval koos temaga välja läheksin, kutsus Cristina meid mõlemaid oma kodukülla teda külastama. Mida me ka tegime.</p> <p>[Viies külastus]</p> <p>Nimelt puha risti leidmise puha eelõhtul^b jõudsime tema juurde, kusjuures ta koos teiste külainimestega meid lahkesti vastu võttis.</p> <p>Järgmisel päeval, niisiis puha risti päeval^c, pärast lõunasööki, seletasin paljude juuresolekul kaemuse astmeteid vastavalt Ricardus de Sancto Victore'le. Koos teistega märkas, et Cristina on juhitud neid astmeid mööda imelisse hardusesse ja rõõmu. Niivõrd, et ta ei suutnud oma rõõmu varjata, vaid väljendas seda sõnade ja žestidega. Pärast ettekannet niisiis tuli paljudel, kes kohal olid, tahtmine jalutada ühe oja juurde. Juhtus, et kui me paarikaupa nagu protsessioonis läksime, kõndisin mina koos Cristinaga. Ja kui me siis niimoodi jalutasime ja vestlesime Jumala sulnidusest, küsis muu seas Cristina minu käest, et miks mõned preestrid kauem missat peavad ja mõned kiiremini. Vastasin sellele võrdlusega, et kui pihutäis mooniseemneid suhu panna ja tahta neist igäühe maitset tunda, peab kauem mäluma kui siis, kui terved terad alla neelata. Niisamuti ka see, kes tahab nautida missateksti iga mesimagusat sõna, peab iga sõna juures mõne hetke mõtisklema ja enne väljaütlemist sellesse süvenema. Talle meeldis see selgitus ja teiseks küsis: “Hea vend Petrus, ega sa ei pahanda, kui ma sinu käest seda küsin: kuidas sul missat pidades tunne on?” Ja mina 25 vastasin: “Hea ja suurepärane.” Kui ma seda olin öelnud, laskus ta maha, mõlemale põlvele ja nagu kummardas üleni maani. Kui ta aga üles tõusis ja me jõudsime tagasi varjupaiga juurde,</p>	<p>^a Laupäeval, 28. aprillil 1268.</p> <p>^b Esmaspäev, 2. mai 1268.</p> <p>^c 3. mai 1268.</p>
-----------------------	--	--

--	--	--

<p>de quo exieramus, reuersi fuisset, inuenimus ante nos duos fratres, henricum de beitbur et socium eius. Cum quibus cum cenassemus, cum dicta cristina intrauimus pomerium cenaculo adiunctum et, me ad petitionem eorum qui affuerunt exponente, quod de uirginibus cantatur: »post te canentes cursitant»; et magnitudinem latitudinemque celi probante per illud: »o israel, quam magna est domus dei;» et per opinionem tholomei, qui dicit omnes stellas equali tempore equale spacium pertransire nullamque esse aliam causam, quod luna transit circulum suum xxvii diebus et stella, que dicitur fixa, ·xxxvi· milibus annorum, nisi diuersam latitudinem circulorum suorum, esseque tantam differentiam inter spherarum latitudines in quantitate continua, quanta est in quantitate discreta inter ·xxvii· duodecies multiplicatum et ·xxxvi· milia, hoc audito, quod ·xxvii· duodecies sumptum non perficit anni solaris numerum dierum – puelle et qui circa cristinam sederunt, postquam hec dixeram, eam modum uite humane mente excessisse inuenerunt; eramus autem in modum corone simul considentes, persone circa numerum duodenarium. Interrupto ergo uerbo propter insolitum euentum, qui contigerat, quem quidam ex nobis non uiderant prius, cepimus omnes modum illius euentus et circumstantias considerare. Nescio, quo nomine quod uidi debeat uocari, nisi quod a clericis, qui affuerunt, audiui, quod raptum illud nominare consueuerunt. Modum ergo dicti raptus, si ita debeat dici, considerans, eundem inueni, quem supra /26/ in secunda uisitacione exposui, et eundem reuertendi ad se modum, hoc superaddito, quod diffusio miri odoris et suauiissimi omnes presentes et circumsedentes letificauit et ad stuporem prouocauit. Mansit autem in hac deuocione a solis occasu fere usque ad ortum diei et supradicto modo ad seipsam rediit. Mane autem facto, eam salutaui et sic recessimus, terminataque in hoc quinta uisitacio.</p> <p>Sexte uisitacionis hic erat modus: in festo penthecostes, cum de mandato prioris coloniensis uenisset in stumbele in uillam, ubi cristina manebat, cum fratre Gerardo de grifone, cuius supra mencio habita est, et ipsa cristina in missa post omnes communicantes communicasset, cum summa deuocionis reue-</p>	<p>Vlr¹</p>
--	------------------------

<p>Vlr¹</p>	<p>kust me olime tulema hakanud, leidsime eest kaks venda, Henricus de Beitburi ja tema kaaslaste^a. Kui me olime koos nendega õhtust söönud, läksime koos nimetatud Cristinaga õunaaeda, mis söögitoa kõrval oli, ja mina seletasin, kohalolijate palumise peale, seda, mida neitsitest lauldakse: “nad tulevad lauldes sinu järel”^b; ja taeva suurust ja laiust, mis järeldeb järgnevast: “Oo, Iisrael, kui suur on Jumala koda,”^c ja Ptolemaiose^d arvamust, kes ütleb, et sellel, et kõik tähed sama ajaga sama teekonna läbivad, ja sellel, et kuu läbib oma ringi kahekümne seitsme päevaga, ja tähed, mida nimetatakse kinnistähedeks, kolmekümne kuue tuhande aastaga, pole muud põhjust, kui nende ringide diameetri erinevus; ja sfääride laiuse erinevus on pidevalt sama suur, kui suur on erinevus 27 korda 12 ja 36 000 vahel. Olles seda kuulnud, et, 27 korrutada kaheteistkümnega ei anna välja päikeseaasta päevade arvu – tüdrukud, ja kes Cristina ümber istusid, leidsid pärast seda, kui ma olin seda öelnud, nagu oleks inimlikud elumärgid temast lahkunud. Me istusime koos ringis, umbes kaksteist inimest. Kuna jutt katkes selle ootamatu sündmuse tõttu, mis juhtus, mida keegi meist ei olnud varem näinud, hakkasime kõik seda sündmust ja selle olusid arutama. Ei tea, mis nimega seda, mida nägin, peaks nimetama, kui vaimulikelt, kes juures olid, poleks kuulnud, et seda tavatsetakse nimetada ekstaasihooks. Selle nimetatud ekstaasi, kui nii peab ütleva, viisi uurides leidsin sedasama, mida ülal 26 teise külaskäigu^e juures kirjeldasin, ja samamoodi oli ka endasse tagasi tulemine pärast seda, ja lisaks, et imepärase ja sulneima lõhna hõng rõõmustas ja hämmeldas kõiki juuresviibijaid. Ta jäi sellesse pühendumusseisundisse päikese loojangust kuni päevatõusuni välja, ja ülalmainitud kombel pöördus endasse tagasi. Hommikul me jätsime temaga hüvasti ja nii tulime tagasi, sellega lõppes viies külaskäik.</p> <p>[Kuues külustus]</p> <p>Kuues külaskäik toimus nõndaviisi.</p> <p>Nelipühaf, kui Kölni priori ülesandel läksin Stommelni, külasse, kus Cristina elas, koos vend Gerardus de Grifonega, keda on ülalpool mainitud, ja Cristina ise pärast kõiki armulaualisi sai armulauda, ülima vagaduse ja aukartusega,</p>	<p>^a Mauricius?</p> <p>^b Hümnist „Jesus corona virginum“[*]</p> <p>^c Brk 3,24.</p> <p>^d Kreeka astronoom (umbes 83–161), astroloog, matemaatik ja geograaf.</p> <p>^e Laupäeval, 24. veebruaril 1268. III r¹.</p> <p>^f Pühapäev, 27. mai 1268.</p> <p>^g Cristina pihhiisa.</p>

* http://www2.fh-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lspost04/Ambrosius/amb_hy01.html

<p> rencia, nullis <i>tamen</i> motibus uel gemitibus uel singultibus forinsecus ostensis, et iuisset ad partem orientalem altaris et se inter murum ecclesie et altare collocasset, mansit ibidem usque longe post <i>completorium</i>. Dispositio autem sua talis erat: ad truncum unum <i>quasi</i> sedens in oracione iacebat et <i>quasi</i> iacens sedebat, sicut mos est colonie partibus beginis orare; faciem peplo opertam habebat et pallio manus. Insensibilis autem omino sic erat, quod nullo sensu senciebat, et toto corpore indurata eo modo, quo supra in secunda uisitacione est explanatum, hoc addito, quod longior fuit mora excessus et odor suauius per totum presbiterium est diffusus. Cum ergo tempus uespertinum aduenisset et, uesperis <i>completorio</i> addito, inciperemus: »Ecce nunc benedicite dominum, omnes serui domini, – ecce liber <i>cristine</i>, quem ei uiolenter in die <i>conuersionis</i> apostoli pauli, ut supra dictum est in uisitacione tertia, demon abstulerat, uenit uolans ab occidentali parte ecclesie, plerisque qui in ecclesia fuerunt uidentibus, et ad parietem orientalem sanctuarii, ubi <i>crisina</i> iacebat, adeo ualide est percussus, quod propter strepitum omnes psalmodiam dimisimus, respicientes nos /27/ mutuo, ignorantes, quid accidisset. putabam autem quod scolares, qui ex opposito mei sedebant, id est a parte meridionali altaris, aliquid inter se ex leuitate proiecissent, donec libellum ante pedes meos proiectum aspexi; quem tamen tollere dissimulaui, expectans plurimum testimonium. cum ergo plebanus ultra fratrem Gerardum, qui medius inter nos sedit, ad me oculos conuertisset, uidit librum in sacculo suo in pauimento iacentem et alta uoce inclamans dixit: »Frater petre, tolle librum». Nouit enim librum, quem scripserat, et sacculum, quem sepiissime uiderat. Iacuit autem liber ante omnium nostrum prospectum; quem cum extenta manu accepissem – adeo enim prope me eccidit et iacuit, quod non erat opus surgere pro eius acceptione – et eum plebano porrexissem eciam sedendo propter mei ad eum uicinitatem, uidens eum more patrie sue Iurauit, dicens: »per animam patris mei, iste est liber <i>cristine</i>» Erat autem sacculus totus madidus ac uilissimo fetore, ac si in cloaca iacuisset, perfusus. librum ergo extraxit et extremam partem camisie sue inuenit madidam, sed librum ipsum totaliter </p>	Vlr ²
--	------------------

<p>Vlr²</p>	<p>mida ta küll ühegi liigutuse ega ohkega välispidi ei näidanud, ja läks altari idapoolse osa juurde ja asus altari ja kiriku seina vahele ja jäi sinna veel kauaks pärast kompletooriumi. Tema asend oli seesugune: toetudes ühele pakule peaaegu istudes oli kummargil palves ja nagu istus peaaegu kummuli lamades, nagu on Kölni kandis begiinidel kombeks palvetada; näo oli katnud pealinikuga ja käed mantliga. Oli üleni täiesti tuim, nii et mitte midagi ei tundnud, ja tervest kehast jäik, samal viisil nagu ülalpool teise külaskäigu juures on kirjeldatud, ja lisaks veel, et ekstaasi aeg oli pikem ja sulneim lõhn levis terves altariruumis. Kui saabus õhtune aeg ja, vesprit kompletooriumiga jätkates, võtsime üles: <i>Ecce nunc benedicite dominum, omnes servi domini</i>^a, ennäe, Cristina raamat, mille demon talt apostel Pauluse pöördumise päeval^b vägisi ära võttis, nagu on öeldud ülalpool kolmanda külaskäigu^c kohta, tuli lennates kiriku läänepoolsest osast, paljude kirikus olijate nähes, ja lendas nii kõvasti vastu altariruumi idaseina, kus Cristina kummargil oli, et selle kära peale jätsime psalmilaulmise katki ja vaatasime üksteisele otsa, 27 sest me ei teadnud, mis juhtus. Ma arvasin, et koolipoisid, kes minu vastas istusid, see tähendab altarist lõuna pool, loobivad midagi omavahel vallatult, kuni nägin oma jalgade juurde kukkunud raamatut; mille üles tõstmisest hoidusin, oodates rohkem tunnistajaid. Kui siis kogudusepreester, kes istus teisel pool vend Gerardust (kes istus meie vahel), minu poole vaatas, nägi ta raamatut selle ümbrises põrandasillutisel lebamas ja ütles valju häälega hüüdes: “Vend Petrus, võta raamat!” Ta tundis ju seda raamatut, mille oli ise ümber kirjutanud, ja ümbriskotti, mida oli tihti näinud. Raamat lebas meie kõigi silme ees; võtsin selle väljasirutatud käega üles – see kukkus mulle nii lähedale ja jäi lebama, et mul polnud vaja selle kätte saamiseks üles tõusta – ja ulatasin selle istudes endast mööda tema poole, nähes teda tema kodumaa kombe kohaselt vandumas, öeldes: “Mu isa hinge nimel, see on Cristina raamat.” Aga ümbris oli üleni märg ja haises vastikult, nagu oleks peldikuaugus olnud lebanud. Ta võttis siis raamatu sealt välja ja leidis, et tema rüüäär oli märjaks saanud, aga raamat ise oli täiesti</p>	<p>^a Kompletooriumipsalm “Ennäe! Önnistage nüüd Issandat, kõik Issanda sulased” Ps 134 (Vulgata 133) ^b 25. jaanuar 1268, IVr², Paulson lk 17. ^c Laupäev 24. märts 1268</p>

<p>illesum et optime <i>conseruatum</i>, cui nec fetor eciam inerat memoratus. cum ergo uidissemus <i>hec</i>, et stupore simul ac feruore quodam <i>perfusi</i> fuissetus, completo psalmo, quem <i>obmiseramus</i>, incepimus alta uoce hymnum: »veni creator;» quem adeo sollempniter fuimus <i>persecuti</i>, ut omnes audientes, qui tamen <i>ignorabant</i>, admirabantur. plures enim affuerunt, quia ecclesia plena populo esse uidebatur. Dicto ergo <i>completorio</i> et <i>facto</i> a fratre Gerardo sermone ad <i>populum</i>, idem frater Gerardus librum, quem a plebano ante sermonem <i>sumpsit</i>, cum sacculo posuit ad <i>olfaciendum</i> <i>sacculum</i> ante nares <i>quarundam personarum</i>, que prius <i>cristine</i> detraxerant, et <i>sacculum</i> recognoscentes <i>fetorem</i> horruerunt, et plurime ex eis de <i>preterita</i> detractioe penituerunt. sub hiis omnibus <i>cristina</i> omnino iacuit <i>inmobilis</i> et <i>supradicto</i> modo <i>insensibilis</i> in sua deuocione. Cum /28/ autem nos solos, qui in <i>presbiterio</i> fuimus, dum <i>hec</i> agerentur, <i>predictorum</i> crederemus esse <i>conscios</i>, et quilibet alii diceret, ut <i>pro</i> secreto quod uiderat teneret, egressi ad cenandum in uillam <i>audiuimus</i> quasi <i>publicam</i> non solum <i>fabulam</i>, sed et <i>famam</i>, et de <i>supradicta</i> libri <i>proiectione</i> plerorumque ora loquebantur; et cum ab aliquibus eorum <i>quereremus</i>, unde scirent, dixerunt: »ceci adeo non fuimus, quod non potuimus librum ante oculos nostros uolantem uidere:» et motum, quo liber uolauit, quem solos nos scire credebamus, ab eis didicimus. Dicebant enim, quod uiderunt librum uenientem, quasi <i>proiectus</i> fuisset ab hostio occidentali, per totam ecclesiam, donec ei occurrisset paries orientalis; ad cuius <i>concussionem</i> strepitum fecit <i>supramemoratum</i>, quod nos ignorauimus, qui <i>sedimus</i> in <i>presbiterio</i>. Quatuor autem diebus post hoc <i>ibidem</i> <i>peractis</i>, ad domum fratrum fuimus reuersi, in quibus et post quos nichil uerius alius, quamuis <i>inuestigauerim</i>, potui percipere de <i>premissis</i>. per <i>predictum</i> autem festum cordibus nostris inerat <i>gaudium speciale</i>, dico autem plebani, fratris gerardi et meo, quod ex signis et uerbis eorum conieci; facile enim erat probare, quod uisu aparuit.</p> <p>De <i>premissis</i> et aliis plurimis rumor ortus plurimorum aures perculit, quorum oculi et <i>supradicta</i> non uiderant. erat autem tunc temporis colonie studens pro <i>prouincia tuscie</i> Frater <i>albrandinus</i>, uir <i>litteratus</i> et bonus <i>predicator</i>, qui, rumoris fama <i>predicti</i></p>	Viv ¹
---	------------------

<p>Vlv¹</p>	<p>rikkumata ja väga hästi säilinud, ega olnud seal sees isegi mainitud haisu. Kui me olime seda näinud, ja üleni täis nii hämmastust kui ka erutust, lõpetasime psalmi, mille olime pooleli jätnud, alustasime suurel häälel hümnit <i>Veni creator</i>^a, mida esitasime nii pidulikult, et kõik kuulajad, kes siiski millestki aru ei saanud, imestasid. Paljud olid seal, sest kirik oli rahvast täis, nagu näha oli. Kui kompletoorium oli loetud, ja vend Gerardus oli rahvale jutluse pidanud, võttis seesama vend Gerardus raamatu, mille oli enne jutlust kogudusepreestri käest võtnud, ja pani koos ümbriskotiga mõnedele isikutele, kes enne olid Cristinast eemale hoidnud, nuusutamiseks nina alla. Nad tundsid raamatu ümbrise ära ja ehmusid haisust, ja paljud neist kahetsesid eelnevat eemalehoidmist. Kogu selle aja püsis Cristina liikumatult ja ülalmainitud moel tundetult oma pühendumuses.</p> <p>Meie, 28 kes me altariruumis olime, arvasime, et ainult meie teame sellest, mis juhtus, ja keegi meist arvas, et seda, mis me nägime, peaks saladuses hoidma. Aga kui me läksime tagasi küllasse, et õhtust sööma minna, kuulsime nagu täitsa avalikult, mitte ainult juttu vaid ka kuuldusi, ja paljud suud rääkisid ülalkirjeldatud raamatuloopimisest. Ja kui me mõnedelt neist küsisime, kust nad seda teavad, vastati: „Ega me pimedad ole, et me oma silma ees lendavat raamatut ei näe.“ Ja kuulsime nende käest, kuidas raamat liikus ja lendas, millest me olime uskunud, et ainult meie nägime. Nad ütlesid, et nägid, kuidas raamat tuli, nagu oleks läänepoolsest uksest sisse visatud, läbi terve kiriku, kuni idasein vastu tuli, mille vastu põrkamisest tuli see müra, millest ülalpool juttu oli, mida me ei teadnud, kes istusime altariruumis.</p> <p>Neli päeva pärast seda^b, kui see niimoodi juhtus, läksime tagasi kloostri, mille jooksul, ja ka pärast seda, midagi tõepärasemat ülalöeldu kohta teada ei saanud, kui palju ma ka uurisin. Selle mainitud püha ajal oli meie südameis erilise rõõm, nimelt kogudusepreestri, vend Gerarduse ja minu, mida ma nende käitumisest ja sõnadest oletasin. See, et me kõike oma silmaga nägime, tõendas ju hästi.</p> <p>Sellest eelnenust ja paljudest muudest asjadest jõudis kuuldus paljude kõrvu, kes ka ise seda oma silmaga ei näinud. Sel ajal oli Kölnis õppimas vend Albrandinus Tusciana [Toskaana] provintsist, õpetatud mees ja hea jutlustaja, kes, olles liigutatud eelmainitud kuuldusest,</p>	<p>^a „Tule, Looja Vaim!“, kompletooriumihümn.</p> <p>^b 1. juuni paiku.</p>

<p>commotus, rogauit me, ut eum ad <i>cristinam</i> deducerem. putauit enim ei esse me familiarem, quia sciuit me eam sepius uisitasse; et uere sic erat, ut opinor: Noticiam enim uillanorum acquisieram aliqualem et precipue apud dominam uille, uidelicet abbatissam sancte cecilie. licencia ergo accepta per fratrem albrandinum a priore et me sibi dato in socium, in die beate marie magdalene uenimus – non curiositatis causa, sed deuocionis, – in uillam, ad quam ire intendebamus, et tempore /29/ officii uespertini ecclesiam intrauimus. quo completo, mutuo nos salutauius et post hec ad hospicia destinata singuli reuertabamur, sed et post illam horam domina abbatissa cum suis puellabus uillam intrauit. In crastino autem, mane facto, cum ad ecclesiam uenissemus et dominam abbatissam cum missa expectaremus, iui in ecclesia ad <i>cristinam</i> et salutaui eam, et inter cetera quesui ab ea, quomodo haberet. et respondit: »debilis sum in capite, quia in xiiii:or diebus et noctibus non dormiui». et rogauit, ut pro ea dominum orarem, et addidit, causam uigiliarum tantarum exponens: »Quando depono me in lectum ad dormiendum, tantus calor me inuadit, ac si ponerer in aquam bullientem; unde et corpus meum totum est plenum pustulis, erumpentibus propter calorem: et hec necessitas uigilandi». Consolabar ergo eam, quantum sciui et tunc potui, et ad pacienciam hortabar et presbiterium intraui, ea relicta, et audiui unam missam pro defunctis, et aliam dixi de angelis secundum consuetudinem meam. erat enim secunda feria, in qua de angelis solebam celebrare, nisi aliqua legitima causa impediret. Memor autem petitionis cristine et mee promissionis, memoriam sui habui specialem. Dictis autem missis et facto prandio cum domina abbatissa, institit frater albrandinus plebano, ut secum uellet ire ad <i>cristinam</i>, uisitandi eam gracia. Quod cum factum esset et domum, in qua erat, intrassemus, inuenimus eam in lecto iacentem et, ut uidebatur, dormientem. Que cum ad uocationem plebani surrexisset et nobiscum sedisset, adeo cogitacionibus occupabatur, quod uix attendit loquentibus sibi respondere. Quod aduertens, dixi ei: »Quid tibi est, quo sic occuparis?» Respondit: »sompnium uidi, dum dormiui, et circa illud occupor». et michi roganti, ut illud michi diceret, respondit: »non est necesse, quia oculis tuis eius uidebis inplecionem». Dixi: »narra michi, quod uidisti, et dico ego eciam tibi sompnium, quod /30/ ante octo</p>	<p>Viv²</p>
---	------------------------

<p>Viv²</p>	<p>palus mind, et juhataks ta Cristina juurde. Ta arvas, et ma olen hea tuttav, sest teadis, et ma külastan teda tihti. Ja ma arvan, et see oligi nii. Olin saanud külaelanike hulgas üsna tuntuks ja eriti maaemanda^a, püha Cecilia [kanonisside kolleegiumi] abtissiga.</p> <p>[Seitsmes külastus]</p> <p>Vend Albrandinus sai priorilt loa ja minu endale kaaslaseks, ja jõudsime püha Maarja Magdaleena päeval^b (mitte uudishimust aetuna, vaid vagast hardusest) sinna külasse, kuhu tahtsime minna, ja 29 astusime kirikusse õhtuteenistuse ajal. Kui see oli lõppenud, tervitasime omavahel kõiki, ja pärast seda läksime igaüks oma tavalisse ööbimiskohta. Aga pärast seda tundi tuli külasse ka emand abtiss koos oma tüdrukutega. Järgmisel päeval,^c hommikul, kui läksime kiriku juurde ja ootasime emand abtissi missale, läksin kirikusse Cristina juurde ja tervitasin teda, ja muu seas küsisin talt, kuidas tal läheb. Ja ta vastas: „Pea on nõrk, sest neliteist päeva ja ööd pole maganud.“ Ja palus, et ma tema eest Issandat paluksin, ja lisas, selle magamataolemise põhjust näidates: „Kui ma heidan voodisse, et magada, tuleb mu peale nii suur kuumus, nagu heidaksin keeva vette; sellest on ka terve mu keha kaetud villidega, mis ilmuvad kõrvetusest, sellest ka vajadus üleval olla.“ Lohutasin teda, niipalju kui ma oskasin ja hetkel suutsin, ja kutsusin üles kannatlikkuseks ja läksin tema juures ära, altariruumi. Ja kuulasin ühte missat surnute eest, ja teise pidasin inglite missa, nagu mul tavaks oli, oli ju esmaspäev, mil tavatsesin inglite missat pidada, kui mõni mõjuv põhjus ei takista. Meeles kandes Cristina palvet ja oma lubadust, meenutasin teda eraldi. Missad peetud ja hommikupoolikune söök söödud koos emand abtissiga, kutsus vend Albrandinus kogudusepreestrit, et too tuleks koos temaga Cristina juurde, et teda külastada. Kui see sündis, ja me sisenesime majja, kus ta oli, leidsime ta voodis lamamas ja, nagu paistis, magamas. Kui ta oli preestri kõnetamise peale üles tõusnud ja istus koos meiega, oli ta nii hõivatud mõtetega, et vaevalt suutis vastata neile, kes temaga rääkisid. Seda märgates ütlesin talle: „Mis sinuga on, et nii mõttes oled?“ Ta vastas: „Nägin und, kui magasin, ja sellega olen hõivatud.“ Ja kui ma palusin, et mulle sellest räägiks, vastas: „Ei ole vaja, sest sa näed oma silmaga selle täideminekut.“ Ütlesin: „Jutusta mulle, mida sa nägid, ja ma räägin ka sulle unenäost, mida 30 nägin kaheksa</p>	<p>^a <i>domina ville</i> – kohalik maaomanik. Kanonissid (sks <i>Stiftsdamen</i>) elasid kloostriarnaselt koos, kuid ei loobunud isiklikust varast.</p> <p>^b Pühapäev 22. juuli 1268.</p> <p>^c Esmaspäev 23. juuli 1268.</p>

<p>dies uidi». respondit: »partem eius tibi dicere possem, si esset necesse; sed totum nulli umquam dicam uiuenti». et in hoc collatio terminata est, quod nec ego ei dixi meum sompnum, nec ipsa suum michi reuelauit. ante ergo tempus uespertinum ab ea recedentes, cum uesperas dixissemus, superuenerunt alii duo fratres, constudentes fratris albrandini, de colonia, uidelicet frater baldwinus de flandria et frater mauricius de reualia, prouincia dacie; et facta cena cum domina Geua, dicta abbatis- sa de sancta cecilia, quia mater quasi fratrum erat et precipue benefica, uirgo honesta et per omnia bone fame et eta- tis ad modum prouecte, ibat domina abbatissa ad campum pro deductione cum suis puellis et domicellabus. Quam et nos fratres quatuor ad petitionem suam sequebamur. erant autem domine de ordine suo sex, uirgines nobiles et bene litterate, quas dominas nominauerim pro professione, sed domicel- las pro nobilitate et quarundam iuniorum etate. Comple- ta autem deambulacione, domina abbatissa in colle quodam ante suam curiam super sedem resedit, circa quam et nos fratres et dicte domicelle resedimus. Inter cetera autem, que hinc inde dicta fuerunt, dixit plebanus domine abbatisse: »Domina, ecce in presencia uestri sunt quatuor studentes litterati de ordine pre- dicatorum, diuersarum prouinciarum; dicatis eis, ut aliquam questionem theologiam coram nobis tractent». Qua me uocante, non propter scienciam, sed quia mei maiorem habuit noticiam, et mandante, ut de aliqua questione conferremus, roga- ui eam, ut nos supportaret. timui enim, ne inde, ut as- solet, fieret tumultus inter disputantes. et cum peticio- nem meam non acceptaret, quia curiositas quedam eam mo- uit, quia numquam disputantium audierat collacionem, uocatis sociis, proposita est dubitacio a domina abbatis- sa ad instinctum domini plebani, utrum plus fuit, quod dominus commisit petro, ecclesiam, an iohanni, cui commisit uirginem gloriosam matrem suam. et cum frater albrandinus, inter nos senior et in patrimonio beati petri natus, staret pro /31/ petri dignitate et ego pro iohannis puritate et familiarita- te, et argumenta et soluciones eorum hinc inde persona- rent, adiuuantibus nos aliis constudentibus nostris du- obus predictis: ecce subito puella currens et gemens uenit et plebanum uoce sedula uocitauit, dicens et rogans, ut ueniret. et cum omnes opinaremur, ut</p>	<p>VIIr¹</p>
--	-------------------------

VIIr ¹	<p>päeva tagasi. “ Ta vastas: „Osa võin ma sulle rääkida, kui vaja, aga tervet ei räägi ma mitte kunagi ühelegi elavale inimesele.“</p> <p>Ja sellega lõppeski meie kohtumine, et ei rääkinud mina talle oma unenäost, ega tema ei avaldanud mulle enda oma. Enne õhtut tema juurest ära tulles, kui lugesime vesprit, jõudsid kohale veel kaks venda Kölnist, vend Albrandinuse õpingukaaslased, nimelt vend Baldwinus Flandriast ja vend Mauricius Tallinnast, <i>Dacia</i> provintsist. Ja kui me olime õhtust söönud koos emand Gevaga, mainitud püha Cecilia abtissiga, kes oli vendadele nagu ema eest ja väga heategev, auväärne neitsi ja igati hea kuulsusega ja pisut elatanud, läks emand abtiss väljale, saatjaskonnaks tema tüdrukud ja nooremamad. Kellele ka meie, neli venda, tema palve peale järgnesime. Olid seal tema kolleegiumist kuus emandat, kõrgeaulised neitsid ja hästi haritud, keda nimetaksin emandateks töotuste pärast, aga nooremandateks sünnipärase seisuse ja mõnevõrra noorema ea pärast. Jalutuskäik lõppenud, istus emand abtiss ühel künkal oma mõisa ees pingile, ja tema ümber istusime ka meie, vennad, ja mainitud nooremamad. Muu hulgas, mis siin juba öeldud sai, ütles kogudusepreester emand abtissile: „Emand, näete, siin on teie juures neli õpetatud studentit jutlustajate ordust, eri provintsidest, öelge neile, et nad meie ees mõnda teoloogilist küsimust arutleksid.“ Kui emand minu poole pöördus, mitte et ma kõige targem oleksin, vaid et ta mind paremini tundis, ja käskis, et alustaksime arutelu mõne küsimuse üle, palusin teda, et ta meid sellest säästaks. Ma kartsin, et nagu tavaliselt, läheb disputantide vahel tülik. Kui ta minu palvet kuulda ei võtnud, sest teda tõukas tagant uudishimu, sest ta ei olnud kunagi kuulnud disputantide kohtumist, kutsusin kaaslased ja, isand kogudusepreestri ärgitusel, pani emand abtiss diskuteerimiseks ette küsimuse, kummale Issand usaldas enam, kas Peetrusele, kiriku, või Johannesele, kellele andis püha Neitsi, oma üliauväärse ema. Ja kui vend Albrandinus, meist vanim ja püha Peetruse valdustes sündinud, seisis 31 Peetruse väarikuse eest ja mina Johannese puhtuse ja omasuse eest, ja argumendid ja järeldused siia-sinna kõlasid, kusjuures kaks ülejäänud venda ja õpingukaaslast meid toetasid, äkki tuli joostes ja ähkides üks tüdruk ja kutsus kogudusepreestrit tungival häälel, öeldes ja paludes, et ta tuleks temaga kaasa. Ja me kõik arvasime, et</p>	

<p>eum ad aliquem infirmum, cui mors inmineret, uocaret: cum ipse ad eam uenisset et negocium intellexisset, alta uoce me uocauit et ut, assumpto socio, uenirem celeriter, rogauit. tractatu ergo obmisso et fratre albrandino socio assumpto, cum ad eum uenissem, dixit michi: »Diabolus proiecit cristinam in cisternam luto plenam, et timeo, quod submerget eam, nisi cito ueniamus». Quo audito, cucurri, quantum potui, ita ut aspicientes in uia mirarentur, omnesque qui me sequebantur preueniens, inueni cristinam in luto inmundissimo totam, excepto capite, immersam, quod hilla de monte, in sola camisia et pelliceo sine manicis, nudis pedibus stans, sustentauit. erat autem lutum usque ad genua; In quod cum calciis insiliens, conabar eam cum hilla leuare de luto; sed non preualui, donec dominus plebanus et Frater albrandinus superuenerunt. extracta autem ea de luto, exui cappa mea et proieci super stramina, et eam super eam posuimus, et domum intrauimus, ut a superuenientibus negocium occultaremus; qui propter celerem cursum nostrum et inusitatum admirati nos fuerant secuti. illis autem ad propria reuersis et nichil de casu intelligentibus, cristinam in domum deportauimus ita, ut Frater albrandinus caput sustentaret, ego humeros portarem et brachia, puelle autem pectus et membra, que sequebantur, que aderant, deferrent. Cum autem eam in lectum collocassemus, erat omnino insensibilis supradicto modo, ut /32/ in secunda uisitacione et quinta est declaratum, excepto eo, quod corpus suum non fuit tactu durum uel induratum. et per totum tempus, quo in luto iacuit, et quo deportata fuit, sic insensibilis manserat. cum in lecto ad dimidiam horam iacuisset, ad se quasi ex quodam defectu sine premissis gradibus cepit redire et statim amarissime flere, et hiis uerbis, quantum aduertere potui, conquerendo ualde submisse loquebatur domino: »karissime et amantissime domine, dulcissime sponse, tantam honestatem de te audiui et tantam bonitatem in te sum experta, quod non credidissem, quod me, miseram et abiectam ancillam tuam, permetteres ad tantam ignominiam peruenire, ut uirorum manibus trac-</p>	<p>VIIr²</p>
---	-------------------------

VIIr ²	<p>kutsutakse mõne haige juurde, kes on suremas, ja ta ise läks koos tüdrukuga ja sai teada, milles on asi, ja kutsus mind valju häälega ja palus, et ma võtaksin kellegi kaasa ja tuleksin ruttu. Jätsin dispuudi sinnapaika ja võtsin vend Albrandinuse kaasa, ja kui ma tema juurde jõudsin, ütles mulle: „Kurat paiskas Cristina muda täis tiiki ja ma kardan, et uputab ära, kui me ei kiirusta.“ Seda kuulnud, jooksin nii kiiresti kui suutsin, nii et tee peal vaatajad imestasid. Kõigist järgneajatest ette jõudes leidsin Cristina üleni kõige jäledamasse mudatiiki sisse vajunud, ainult pea väljas, mida hoidis Hilla de Monte, ainult särgi ja varrukateta pealiskleidi väel, seistes paljajalu. Muda ulatus põlvini, kuhu ma koos kingadega sisse hüppasin, ja üritasin koos Hillaga teda mudast välja tõsta, kuid see ei õnnestunud, kuni isand kogudusepreester ja vend Albrandinus kohale jõudsid. Olles ta mudast välja tõmmanud, võtsin oma keebi ja panin õlgedele, ja Cristina selle peale, ja läksime majja, et möödujate eest seda varjata, kes meie kiiret ja ebatavalist jooksmist imestades meile järgnesid. Kui nad olid oma asjade juurde tagasi läinud, midagi toimuvast teada saamata, kandsime Cristina koju, nii et vend Albrandinus hoidis pead, mina õlgu ja käsivarsi, tüdrukud, kes tulid järele ja olid juures, rindkeret ja ülejäänud liikmeid. Kui me ta voodile asetasime, oli täiesti teadvusetu ülalmainitud moel, nagu 32 teise ja viienda külaskäigu juures kirjeldatud, välja arvatud see, et tema keha ei olnud puudutades nii kange või kõva. Ja kogu selle aja, kui ta mudas lamas ja teda kanti, jäi niimoodi teadvusetuks. Kui ta oli voodis umbes pool tundi lamanud, hakkas endasse tagasi tulema nagu mingist haigusest, ilma vaheastmeteta, ja kohe väga kibedasti nutma, ja nende sõnadega, niipalju kui ma aru sain, kaebles vaikselt Issandale: „Kalleim ja armastavaim Issand, sulnis peigmees, olen sinu aususest nii palju kuulnud ja nii palju headust kogenud, et ei oleks uskunud, et mind, oma vaest ja hüljatud ümmardajat, lased niisugusesse häbisse langeda, et meeste käed mind puudutavad</p>	

<p> tarder et portarer. <i>super omnia michi graue est sic confundi. perfacile michi esset quidquid me preciperes pati, eciam quantumcumque graue sentiretur, quod, te solo teste conscio, me contingeret sufferre; verumptamen, dulcissime, omnem confusionem et uerecundiam, que michi umquam euenire precipis, pro tui nominis amore non contempno. fac de ancilla tua, precor, dulcissime domine, quidquid tibi placet: honorabile debeo iudicare quidquid de me facere decreueris». uerba hec et multo plura cum tanto dixit pondere et cordis deuocione et lacrimarum effusione, quod puto neminem affuisse, qui ad lacrimas non fuerat prouocatus. post hec ergo uerba et plurimas effusas lacrimas quesui, cur sic turbaretur. Respondit: »mirari non debes de mea turbacione. Quomodo enim me decuit manibus uirorum tractari et portari?» Et cum eam consolarer per hoc, quod in ea nichil indecens sit uisum uel gestum, consolacionem meam non acceptauit, sed dei ordinacionem in omnibus magnifice commendauit. prouiderat autem diuina clemencia, quando eam dyaboli seuicia et malicia proiecit, quod totaliter fuit decenter cooperta, ita quod in ea nichil nudum aparuit, neque eciam facies neque manus. erat enim induta tunica alba, que ultra pedes extendebatur, qua ad carnem uti solebat. Caput et collum peplo tegebantur, quo et manus ante faciem /33/ eleuate erant inuolute. sic ergo eam in lecto dimisimus iacentem et ad hospicium nostrum cum plebano sumus reuersi. In crastino, id est in die beate cristine et in uigilia beati iacobi apostoli, fratres omnes predicti cum plebano reuersi, quos et ego sequebar, cum eam salutassent, benigne eis respondit. Inter cetera autem quesui ab ea, quid priori die uiderat. dixit: »hoc ipsum uidi inter alia, quod postea sum experta; non tamen putabam, quod adeo cito michi hoc deberet euenire». cui ego respondi: »michi eciam ante octo noctes, in dormitorio fratrum, dum dormirem, uisum est quod et de aqua extraherem et totam madidam inter brachia mea deportarem». hiis dictis iuimus ad ecclesiam pro missis dicendis, et post missam fratris albrandini celebraui ego missam de spiritu sancto; et cum memoriam facerem cristine afflicte et proiecte, datus est michi ymber lacrimarum cum inexperta quadam cordis dulcedine, quantam numquam prius in tota uita mea </i></p>	VIIv ¹
--	-------------------

<p>VIIv¹</p>	<p>ja kannavad. Kõige raskem on mulle selline häbi. Väga kerge oleks olnud mul kannatada, mida iganes käsed, isegi kui see oleks väga tõsine, sest kui ainult sina oled tunnistajaks, suudan kannatada; siiski, sulneim, kogu segadust ja häbistust, mida kunagi lased mulle osaks saada, sinu nime armastuse pärast, ei põlga. Ma palun, tee oma ümmardajaga, mida iganes tahad; pean auväärseks pidama kõike, mida sa sunnid mind tegema.“ Need sõnad ja veel rohkem rääkis sellise kaaluga ja südame pühendumisega ja pisaravalamisega, et arvan, et kedagi ei olnud juures, kes poleks tahtnud nutta. Pärast neid sõnu ja rohkeid valatud pisaraid küsisin, miks ta nii endast väljas on. Ta vastas: „Sul pole vaja imestada minu vaevlemise pärast. Kuidas see sobib, et pidin laskma end meeste kätel end puudutada ja kanda?“ Ja kui ma teda lohutasin sellega, et temast midagi sündsusetut ei olnud näha ega tunda, ei võtnud ta minu lohutust vastu, vaid kõiges pöördus Jumala tahte poole. Jumala heatahtlikkus oli seda ette näinud, et kui teda kuradi metsikus ja õelus tiiki paiskas, oli ta üleni sündsalt kaetud, nii et mitte midagi paljast ei olnud temast näha, isegi mitte nägu ega käsi. Tal oli seljas kandadeni ulatuv valge särk, mida ta tavatses ihu peal kanda. Pea ja kael olid kaetud pealinikuga, mille sisse olid mähitud ka näo ette 33 tõstetud käed. Nii jätsime ta voodisse lamama ja läksime oma peatuspaika koos kogudusepreestriga. Järgmisel päeval, see tähendab püha Cristina mälestuspäeval ja apostel Jacobuse püha eelpäeval^a, läksid kõik ülalnimetatud vennad koos kogudusepreestriga tema juurde tagasi, ja mina järgnesin neile. Kui nad teda tervitasid, vastas ta neile lahkelt. Muuseas küsisin temalt, mida ta eelmisel päeval [unes] nägi. Ta ütles: „Sedasama nägin muuhulgas, mida pärast kogesin; siiski ei arvanud ma, et nii kiiresti see mulle osaks saab.“ Mina vastasin selle peale: „Aga mina nägin kaheksa ööd tagasi, kloostri dormitooriumis, kui ma magasin, unes, et tõmbasin sind veest välja ja sa olid täiesti märg ja ma kandsin sind oma kätel.“ See öeldud, läksime kirikusse missasid^b pidama, ja pärast vend Albrandinuse missat pühitsesin mina Püha Vaimu missat, ja kui ma meenutasin piinatud ja löödud Cristinat, anti mulle pisaratevool koos sellise südamerõõmuga, nagu ma elu sees polnud iial</p>	<p>^a Teisipäev 24. juuli 1268. ^b Kontselebreerimine, et mitu preestrit peavad koos ühte missat, ei olnud kuni II Vatikani kirikukoguni (1963) lubatud.</p>

<p>sensi. dum autem hec fierent, plebanus ibat ad <i>communican-</i> <i>dum dictam cristinam</i>. expeditis autem missis, <i>institit michi frater</i> <i>albrandinus</i>, ut <i>iremus et cristinam uideremus</i>; audierat <i>enim</i>, quod post <i>communione</i>m solebat mente supradicto modo ex- cedere et indurata corpore iacere. <i>factum</i> audierat, <i>sed</i> nondum intellexerat modum. <i>Quem</i> hoc modo datum est ei uidere. ad instanciam ergo suam, quo peccit, <i>ibamus</i>; et dum ille in uia sepem scanderet, nescio quo casu manum meam sinistram aspexi et tria rubea signa paruula in ea considerauit, que prius numquam conspexeram; quorum duo adhuc usque ma- neant, cum iam undecimus annus uertatur. Quorum signi- ficacionem aliam nescio, nec tunc aliam sciui, nisi pro quo- dam data michi fuissent memoriali, <i>scilicet</i>, ut memor essem persone, in qua dominice passionis expressissima uideram uulnera. ex uisis ergo stupefactus, <i>sed</i> in corde letificatus, /34/ et animo quodammodo certificatus sum, quod a domino erat, quod sic circa <i>cristinam</i> sincera quadam dilecti- one afficiebar. omnino tamen omnibus mortalibus il- lud secretum occultaui, donec post tres annos, sine scitu meo, illud cuidam persone deus reuelauit, cui numquam tanti secreti dedi cognoscendi occasionem. ut ergo quo modo hoc contigit obmittatur et negocium prosequar inchoatum, domum intrauimus, in qua <i>cristina</i> fu- it, quam frater <i>albrandinus</i> uisitare et uidere uolebat. Intrantes autem inuenimus eam in lecto iacentem, faciem pe- plo uelatam habentem, tam immobilem, ut nec spirare eam potuimus aduertere; Totum autem corpus reliquum suum co- opertorio lecti erat decenter, licet pauperi modo, contectum. post quam ergo, cum reuerencia stantes in pauimento, hoc consideras- semus, frater <i>albrandinus</i> ad lectulum suum accessit et hume- rum suum tetigit, ut, an induratus esset, ut sibi fuit dictum, experiretur. Et cum sensisset, quod non erat ultra modum hu- mani corporis induratus, conuersus ad me cum indignacione prorupit in hec uerba – erat enim homo multum feruidus –: »Frater petre! mendacium est, quod de ista puella michi est relatam, quod in tantum rapiatur, quod corpus eius induretur». Cui respon- di, ut modicum expectaret, quia nondum uenit hora il- la iuxta solitum. solebat enim mora ad modum longa intercidere inter <i>communione</i>m et corporis induracionem, quod frater <i>albrandinus</i> ignorabat, et ideo turbatus recede-</p>	VIIv ²
---	-------------------

VIIv²

kogenud. Kui see juhtus, läks kogudusepreester mainitud Cristinale armulauda andma. Kui missad olid peetud, käis vend Albrandinus peale, et me läheksime Cristinat vaatama; ta oli ju kuulnud, et pärast armulauda ta oli tavaliselt meelest ära ja lamas liikumatult, kehast jäik. Ta oli sellest kuulnud, kuid ei teadnud täpselt, kuidasmoodi. Ja sel moel anti talle seda näha. Tema pealekäimise peale läksimegi, nagu ta oli palunud, ja kui ta tee peal üle aia hüppas, silmasin ei tea mis põhjusel oma vasakut kätt ja märkasin seal kolme väikest punast märki, mida ma varem kunagi näinud ei olnud, millest kaks on siiaaani näha, kui juba üksteist aastat on möödas. Nende tähendust ma teist ei tea, ja siis ei teadnud, kui et nad anti mulle mälestuseks, et ma peaksin meeles isikut, kelles ma kõige selgemalt nägin Issanda kannatuste haavu. Nähtust niisiis jahmunud, kuid südames rõõmustades, ³⁴ ja olin hinges kinnitust saanud, et see oli Issandalt, et ma Cristina vastu seda siirast kiindumust tundsin. Hoidsin seda saladust kõigi surelike eest salajas, kuni kolme aasta pärast, ilma minu käsuta, ilmutas Jumal selle ühele isikule, kellele ma iialgi selle saladuse teadasaamiseks võimalust ei olnud andnud. Ja niisiis, jättes kõrvale, mis moel see oli sündinud, ja jätkates alustatud asjaga, läksime majja, kus oli Cristina, keda vend Albrandinus tahtis külastada ja näha. Sisenedes leidsime ta voodis lebamas, nägu pealinikuga kaetud, nii liikumatu, et isegi hingamist ei võinud me märgata. Ülejäänud keha oli sündsalt, kuigi vaeselt, voodivaibaga kaetud. Pärast seda, kui me olime põrandasillutisel seistes seda aupaklikult vaadelnud, lähenes vend Albrandinus voodile ja puudutas teda õlast, et teada saada, kas ta on kehast jäik, nagu talle oli räägitud. Ja kui ta tundis, et ei olnud jäigem kui inimkeha tavalisel kombel, pöördus minu poole pettunult ja paiskas välja need sõnad (ta oli väga tuliseloomuline inimene): „Vend Petrus! Vale on see, mis mulle selle tüdruku kohta on räägitud, et tal käib selline hoog peal, et keha on jäik.“ Selle peale vastasin, et oodaku natuke, sest ei olnud veel kätte jõudnud see tavapärane hetk. Tavaliselt möödus ju mõnevõrra pikem aeg armulaua ja keha jäigastumise vahel, mida vend Albrandinus ei teadnud, ja sellepärast ärritus ning läks minema,

<p>bat, <i>conquerens falsum sibi fuisse relatum; Quod michi satis displicuit. facto ergo prandio in nona cum domina abbatissa, iterum frater /35/ albrandinus me sollicitauit, ut cristinam uisitaremus. dixi quod nollem. tandem tamen ad nimiam instanciam eius, assumpto plebano, sumus reuersi, et eam eodem modo, quo ad situm corporis, ut prius, inuenimus iacentem, faciem conuersam ad parietem habentem. Posuit ergo se frater albrandinus ad caput lectuli eaque que fiebant examinauit. Cum autem nullum in ea signum uidisset, sed nec spiracionis motum uel sonum percepisset, posuit iterum manum suam super humerum eius et tantam duriciam uel rigiditatem sensit, ac si mortua fuisset; et cepit ille ex illa induratione, quam tetigerat, ad cordis molliciem peruenire. Cum ergo sic taciti diucius sedissemus, cristina aliquantulum ad se reuersa, hoc est non ad particularium sensibilibus cognicionem, sed ad spiritus adtractionem et corporis mocionem, sinistram manum, palma aliquantulum aperta, extendit, quod frater albrandinus plurimum desiderauit intueri. Respexit ergo et in medio palme eius uidit crucis figuram pulcherrimam, cum floribus adornatam, qualem descripsi supra, uisitatione tertia; et cepit ex uehemencia commocionis cordis subito alta uoce clamare: »heu me infidelem! heu me infidelem! qui umquam ausus fui tante sanctitati derogare! Numquam talia uidi nec narrantibus credidissem, si uidere datum michi non fuisset. heu me! quid tantam prorupi insaniam, ut tante sanctitati derogarem? vere totus mundus nec scit nec potest talem facere crucem». cum ergo hec et similia sepius ex corde maximo motu ..., omnes qui affuimus habundantissime fleuimus propter deuocionem eius, qui prius non crediderat, et propter mirabilia dei, que intuebamur, ipse autem frater albrandinus usque ad tempus uespertinum continue flebat, cum quibusdam uerbis nunc seipsum increpans, nunc dei magnalia commendans, incedens, quasi /36/ spiritu esset inebriatus. Cum autem ex deuocione manum suam posuisset circa manum puelle, ut signum crucis predictum desiderabile et desideratum perfecte contemplaretur – erat enim pulcherrimum uidere signum sponsi in manu sponse, hoc est crucem dominicam in manu uirginea, et fa-</i></p>	<p>VIIIr¹</p>
--	--------------------------

VIIIr ¹	<p>arvates, et talle on valejuttu räägitud, mis mulle küllalt ebameeldiv oli. Kui me olime koos emand abtissiga üheksandal päevatunnil lõunat söönud, kiirustas vend 35 Albrandinus mind, et me külastaksime Cristinat. Ütlesin, et ei taha; siiski tema tugeva pealekäämise peale, võtnud kaasa kogudusepreestri, läksime tagasi, ja leidsime ta samamoodi ja samas asendis lebamas, nägu oli seina poole pööratud. Vend Albrandinus asus voodi peatsi juurde ja uuris, mis juhtus, sest ei näinud temas mingit märki, isegi mitte hingamise liikumist või häält polnud näha ega kuulda. Ja ta pani jälle oma käe tema õla peale, tundis sellist kõvadust ja jäikust, nagu oleks surnud olnud, ja tema süda läks pehmemaks sellest jäikusest, mida ta puudutas. Kui me niimoodi vaikides edasi istusime, tuli Cristina natuke endasse tagasi, see on, mitte üksikute meeltega tundmise, vaid sissehingamise ja keha liikumisega, sirutas vasakut kätt, peopesa natuke avatud, mida vend Albrandinus väga tahtis näha. Ja ta nägigi tema peopesa keskel väga ilusat ristikujutist, lilleõitega kaunistatud, mida kirjeldasin ülalpool, kolmanda külaskäigu juures.^a Ja ta hakkas südameliigutuse tugevusest järsku valjul häälel halama: „Häda mulle uskumatule! Häda mulle uskumatule! Et ma julgesin sellise pühaduse vastu rääkida! Kunagi ei ole ma midagi taolist näinud ja ei oleks uskunud jutustajaid, kui mulle poleks seda näha antud. Häda mulle! Kuidas ma võisin sellise meeletusega hakkama saada, et sellise pühaduse vastu rääkida! Tõesti ei oska ega suuda kogu maailm sellist risti teha.“ Kui ta nii ja sarnaselt suurest südameliigutusest rääkis, nutsime kõik, kes juures olime, tema harduse pärast, tema, kes enne ei uskunud. Ja vend Albrandinus ise nuttis järjest kuni õhtuni Jumala imede pärast, mida me nägime; kord ennast igasuguste sõnadega noomides, kord Jumala suuri tegusid ülistades, põledes, nagu 36 oleks vaimust joovastatud. Kui ta hardalt oma käe pani tüdruku käe ümber, et mainitud ristimärki, soovivat ja soovitut, paremini näha (oli ju imekaunis näha peigmehe märki pruudi käes, see on, Issanda risti neitsi käes, ja</p>	<p>^a IVr², Paulson 1896: 16.</p>

<p>cile <i>affectum aspiciendum in se conuertit, immo rapuit totum – cum ergo in hiis contemplandis albrandinus afficeretur, iterum puella rapta est et extendit celeriter manum suam ad parietem, sicque accidit, ut manus fratris albrandini inter manum eius et parietem adeo fortiter concluderetur, quod eam omnino non potuit retrahere, donec puella iterum ad se reuersa manum suam contraxit. Tempore uero uespertino adueniente, recessimus ab ea et iuimus ad ecclesiam, et in uia inuenimus abbatissam sedentem in hostio domus sue, que <i>cristinam, quasi mater filiam, diligebat et multum ei benefaciebat. Quesiuit, an cristinam uidissemus. Respondit frater albrandinus: »Magnifica et mirifica dei opera uidimus hodie; Non credidi, quod talia fierent hiis temporibus».</i> et narrauit ei omnia memorata. <i>Cum autem uenisset ad hoc, quo modo manus eius fuit ad parietem conclusa, addidit: »uere tota illa compressio non fuit naturalis. Nam si naturalis fuisset, omnino in manu premente sensissem motum intensionis et remissionis in premando; Nunc autem hoc non sensi, sed sic immobiliter manum meam detinuit, quasi cum clauo me confixisset. vnde hoc credo fuisse supernaturale»</i>, et multum deum magnificauit. <i>In crastino facto prandio et licencia accepta a domina abbatissa, ut in coloniam rediremus, intrauimus ad cristinam, ut eam salutarem, et debilem eam inuenimus, modum tamen uite humane communem gerentem; a qua cum inter cetera quesissem, quomodo hoc contigit, quod diabolus eam proiecit, respondit: »In vigilia beate cristine, postquam a me recessisti, inuasit me tantus horror et tanta cordis anxietas, quod mirabar, quid michi accidisset. vt ergo illud tedium a me expellerem, exui /37/ tunicam meam superiorem et strau lectos sociarum mearum; et cum hoc perfecissem, et dolor cordis nec sic quidem abscessisset, exiui camerulam, in qua eram cum sociabus, et flexi genua coram quadam cista, que stabat in domo maiori, prope tamen hostium hospicii, de quo exieram. et cum sic orarem, ut deus tribulacionem mitigaret uel pacienciam daret: ecce, subito uidebatur michi quod per hostium orientale maius domus</i></i></p>	<p>VIIIr²</p>
--	--------------------------

<p>VIIIr²</p>	<p>see vaatepilt tekitas kergesti vaatajas tugevaid tundeid, isegi ekstaasi) tuli tüdrukul jälle hoog peale ja ta sirutas kiiresti oma käe seinu vastu, ja nii juhtus, et vend Albrandinuse käsi jäi tema käe ja seinu vahele nii kõvasti kinni, et ei suutnud seda ära tõmmata, kuni tüdruk teadvusele tulles käe tagasi tõmbas. Kui vespri aeg kätte jõudis, tulime tema juurest ära ja läksime kirikusse, ja tee peal nägime abtissi istumas oma maja uksele, kes armastas Cristinat nagu ema tütar, ja tegi talle palju head. Ta küsis, kas me Cristinat nägime. Vend Albrandinus vastas: „Me nägime täna suuri ja imelisi Jumala tegusid; ma ei oleks uskunud, et nendel aegadel midagi sellist juhtub,“ ja jutustas talle kõigest, mis meelde jäi. Kui jõudis selleni, kuidas tema käsi oli seinu küljes kinni, lisas: „Tõesti kogu see surve ei olnud loomulik. Kui oleks loomulik olnud, oleksin kindlasti suruvas käes tundnud pinget ja lõtvumist surumises, nüüd aga ei tundnud seda, vaid ta hoidis mu kätt nii liikumatult, nagu oleks paigale naelutatud. Sellepärast usun, et see oli üleloomulik,“ ja ülistas väga Jumalat. Järgmisel päeval^a, kui olime lõunat söönud, ja saanud emand abtissilt loa Kölni tagasi minna, läksime Cristina juurde sisse, et temaga hüvasti jätta. Ja leidsime ta väga nõrgana. Siiski igati nagu tavaline elus inimene. Kui ma talt muuhulgas küsisin, kuidas see juhtus, et saatan teda tiiki viskas, vastas ta: „Püha Cristina päeva eelõhtul, pärast seda, kui sa minu juurest ära läksid, haaras mind selline õudus ja südame rahutus, et imestasin, mis küll minuga on juhtunud. Et sellest rahutusest üle saada, võtsin ära 37 pealiskleidi ja hakkasin kaaslaste asemeid kohendama. Kui ma sellega valmis sain, ja südamevalu kuidagi järele ei andnud, läksin välja sellest kambrist, kus ma olin koos kaaslastega, ja põlvitasin selle tünni juurde, mis suures majas seisab, varjupaiga ukse juures, kust ma välja olin tulnud. Ja kui ma seal palvetasin, et Jumal minu piinu kergendaks või kannatust annaks, ennäe, järsku näis mulle, nagu oleks suure maja idapoolsest suurest uksest välja tulnud</p>	<p>^a Kolmapäev 25. juuli 1268.</p>
--------------------------	--	---

	<p>maioris nubes nigra et horribilis ingrediebatur et ueniebat super caput meum. Quid amplius circa me accidit, nescio, donec aduerti me in lecto collocatam». Tali autem percepta ratione, reuersi sumus in coloniam.</p> <p>Septima* uisitacio hunc habuit modum: ante festum omnium sanctorum plebanus inuitauit fratrem albrandinum et me ad dictum festum; Mira enim deuocione frater albrandinus circa cristinam mouebatur, et libenter eam sepius uisitasset, si oportunitatem habuisset. hac ergo oportunitate obtenta, uenimus in uigilia festi ante missam ad uillam intentam, et benigne et humane fuimus recepti. Cum autem ad prandendum fuisset uocati, requisiiuit frater albrandinus, ubi cristina esset, et dictum fuit ei, quod ideo non uenisset, quia in deuocione et oracione esset, quia in crastino proponeret communicare. placuit ei excusacio. in crastino autem, omnibus secundum morem festi usque ad uesperas completis, cum cristina in missa post alios modo, quo supra dixi uisitacione vi:a[†], communicasset, ibat et posuit se inter altare et parietem templi orientalem; ut uidebatur, in oracione se collocauit et ibi mansit in sua deuocione, cuius superius modus est expositus, usque longe post completorium. Dicta ergo nona, dum ad prandendum iuimus, ecclesia super eam serata fuit. Facto ergo prandio, iuimus ad ecclesiam pariter cum plebano, ut aliquod edificatorium possemus uel uidere uel audire. cum ergo ad ecclesiam uenissemus /38/ et clausam eam inuenissemus et seratam, et custodem cum clauis habere non possemus, mansimus ad horam ante fores et ascultauimus; et ecce, uocem quandam audiuius dulcissimam, humanam tamen, ut puto, sed non humano modo formatam, in modo et dulcedine et subtilitate humanum modum excedentem: vnica tamen esse audiebatur eratque modulacione ordinata, sed non in uerba distincta, adeo subtilis et dulcis, ut quasi sonus melleus commixtus esset cum uoce humana, quasi corde melle in gutture humano sonarent. huic simile uidebatur, quod audiuius. intrantes autem ecclesiam, nullum intus inuenimus</p>	VIIIv ¹
--	---	--------------------

* Nii on koodeksis kirjas; rea kohal parandus **Octava**, nagu tegelikult peakski olema, külaskäikude järjekorranumbri järgi. Paulsoni editsooni põhitekstis **Octava**, tõlkes samuti “kaheksas”.

[†] Parandus veerisel; koodeksis v:a. Paulsoni märkus. Parandus on õige, viidatud on kuuendale külaskäigule.

<p>VIIIv¹</p>	<p>must ja õudne pilv ja tulnud minu pea kohale. Mis veel juhtus, ma ei tea, kuni leidsin ennast voodisse panduna.“ Võtnud teatavaks sellise seletuse, pöördusime tagasi Kölni. [Kaheksas külustus]</p> <p>Kaheksas külaskäik toimus nõndaviisi. Enne kõigi pühakute päeva kutsus kogudusepreester vend Albrandinust ja mind nimetatud pühale. Vend Albrandinus oli ju Cristina suhtes nii imelisest hardusest haaratud, et oleks teda meeleldi sagedamini külasthanud, kui tal oleks võimalust olnud. Selle võimaluse ettekäännet kasutades jõudsimegi selle püha eelpäeval^a enne missat kavatsetud külla, kus meid meeldivalt ja külalislahkelt vastu võeti. Kui meid lõunale kutsuti, uuris vend Albrandinus, et kus Cristina on. Talle öeldi, et pole ikka veel tulnud, sest on harduses ja palves, kuna kavatses järgmisel päeval armulauale minna. Talle meeldis see vabandus väga.</p> <p>Järgmisel päeval^b, kui vastavalt selle püha tähistamise korrale oli kõik lõpetatud, kuni vesprini, kusjuures Cristina oli missal pärast teisi, nagu ülal kirjeldatud kuuenda külaskäigu juures, armulaual käinud, läks ja istus altari ja pühakoja idaseina vahele, nagu näha, palvesse ja jäi sinna oma harduses, mille viisist on ülalpool juttu olnud,^c veel kauaks pärast kompletooriumi.</p> <p>Kui üheksanda tunni palve oli loetud ja me läksime lõunat sööma, pandi kirik tema järel lukku. Lõuna söödud, läksime koos kogudusepreestriga kiriku juurde, et saaksime näha või kuulda midagi hingekosutuseks. Kiriku juurde jõudnud, 38 ja leidnud selle suletud ja lukus, ja kirikuvahti võtmega ei leidnud, jäime sinna tunniks ajaks ja kuulatasime väljast. Ja ennäe, kuulsime mingit ülisulnist häält, siiski inimese häält, arvan ma, kuid mitte inimese kombel kõlavat, mis olemuselt ja sulniduselt ja peenuselt ületas inimlikku, tundus, et on ainult üks hää, korrapärase kõlaga, kuid mitte selgete sõnadega, nii peen ja sulnis, nagu oleks mesine kõla segatud inimhäälega, nagu mesikeeled oleks inimese kõris kõlanud. Sedamoodi näis see, mida kuulsime. Aga kui me kirikusse sisse läksime, ei leidnud seal kedagi,</p>	<p>^a Kolmapäev 31. oktoober 1268. ^b Neljapäev 1. november 1268. ^c Kuuenda külaskäigu kirjelduses, 27. mai 1268, VIr², Paulson 1896: 26.</p>

<p>nisi solam <i>cristinam</i>, in loco, ubi eam dimiseramus iacentem, <i>insensibilem eo modo</i>, quo <i>supra</i> expositum est, et toto corpore rigidam, pallio faciem habentem <i>contectam</i>. ad eam ergo accedentes <i>ascultauimus</i>, si uocem <i>predictam</i> possemus audire; et <i>post modicum</i> aduertimus, quod sonus <i>supradictus</i> <i>audiebatur quasi in pectore esset cristine</i>, nichilque uerius potuimus iudicare. et sic disposita mansit usque ad officium <i>uespertinum</i>. In crastino suscitauit dyabolus <i>turbacionem magnam per matrem et sororem plebani contra cristinam</i>; cuius <i>remedium frater albrandinus</i> et ego <i>efficacius non inuenimus</i>, nisi quod <i>cristina ad tempus in coloniam iret</i>, et <i>currenti cederet furori</i>; hoc et <i>factum est</i>. Cum autem ego ad domum fratrum uenissem, incepti examinare mecum, cuiusmodi uox esset, quam audieram; et nulli in scripturis similiorem inueni, quam »iubilo«, <i>secundum illum modum</i>, quo <i>glosa super secundo iubilate exponit</i>, inter cetera dicens: »Iubilacio uera fit corde et uoce, quasi si iubilat uox exterius, cor intelligat interius; Iubilus est sonus leticie sine uerbis, quia eis leticia non potest animi explicari, quando uidelicet homo gaudens ex hiis, que non /39/ possunt explicari uerbis, erumpit in uocem quandam exultacionis sine uerbis, Ita ut apareat eum ipsa uoce gaudere, sed quasi repletum intimo gaudio non posse uerbis explicare, quod gaudet«. et infra: »Iusti gaudent, uidentes mundo corde, quis deus, quanta et quo ordine et quam mirifice fecit; vnde exultantes cantant, et ista iubilacio est coronanda«.</p> <p>None uisitacionis</p> <p>hic erat modus: ante aduentum domini modicum uenit pater <i>cristine</i> carnalis ad me in coloniam, et duxit me in capitulum fratrum, et loquebatur michi; premisit autem salutacionis uerba, hunc modum <i>continencia</i>: »<i>cristina</i>, filia tua, te salutat«, merorem quem animo gerebat non ualens dissimulare, quin eum facie et gestu ostenderet. cui ego respondi: »noli sic dicere! Te enim recognoscit patrem«. respondit: »negare non possum; attamen si erga nos aliqua moueris pietate, ueni et uisita nos; sumus enim in periculo constituti. sed sicut de te confidimus, non pigriteris nos consolari«. Quesiui, cur sic turbaretur, et dixit: »aduersarius nimis fortis nobis aduenit, propter cuius seuciam in periculo sumus</p>	<p>VIIIv²</p>
--	--------------------------

VIIIv ²	<p>ainult Cristina üksi, samas kohas, kuhu me ta olime jätnud, teadvusetu samal kombel, nagu ülalpool kirjeldatud on, ja tervest kehast jäik, nagu mantlihõlmaga kaetud. Temale lähenedes kuulatasime, kas eelmainitud häält on kuulda, ja natukese aja pärast panime tähele, et ülalmainitud hääl kõlas justnagu Cristina rinnast, midagi tõelähedasemat me ei suutnud arvata. Ja nii ta jäi sinna kuni õhtuteenistuseni. Järgmisel päeval^a tõstis kurat kogudusepreestri ema ja õe kaudu suure segaduse Cristina vastu, mille vastu meie vend Albrandinusega paremat rohtu ei leidnud, kui et ta tuleks mõneks ajaks Kölni ja oleks eemal käesolevast vihast; nagu ka sündis.</p> <p>Kui ma kloostriisse jõudsin, hakkasin endamisi järele mõtlema, missugune see hääl oli, mida kuulsin, ja pühakirjas ei leidnud midagi kohasemat kui „iubilo“, sel kombel nagu seletab gloss <i>Iubilate</i>^b teise salmi juures, muuhulgas öeldes: „Tõeline ülistus on südame ja häälega, nagu siis kui ülistab väline hääl, süda teab sisemiselt; Ülistamine on rõõmu hääl ilma sõnadeta, kuna nendega ei saa hinge rõõmu väljendada. Nimelt kui inimene rõõmustab selle üle, mida ei 39 suuda sõnadega väljendada, hakkab ta tegema teatavat rõõmutsemise häält ilma sõnadeta, nii et ta paistab rõõmustavat üksnes häälega, kuid nagu ei suudaks täielikku sisemist rõõmu, mida ta tunneb, sõnadesse panna.“ Ja allpool: „Õiged rõõmustavad, nähes puhta südamega, mida Jumal on teinud, kui palju ja kui imeliselt; sellest nad laulavad suures rõõmus, ja see ülistus saab kroonitud.“^c</p> <p>Üheksas külaskäik toimus nõnda. Natuke enne Issanda adventi^d tuli Cristina lihane isa minu juurde Kölni ja viis mind kloostri kapiitlisaali ja rääkis minuga, alustades tervituse sõnadega: „Cristina, sinu tütar, tervitab sind.“ Muret, mis ta hinges kandis, ei suutnud varjata, seda oli näost ja liigutustest näha. Vastasin talle: „Ära ütle nii! Sind ta ju tunnistas isaks.“ Tema vastu: „Ei saa vastu vaielda; sellegipoolest, kui sa meie vastu mõningast halastust tunnend, tule ja külasta meid, sest me oleme suures hädas. Aga niipalju kui ma sind usaldan, sa ei viivita meie lohutamisega.“ Küsisin, et miks ta nii mures on, ja ta ütles: „Väga tugev vaenlane ründab meid, kelle metsikuse pärast on ohus</p>	<p>^a Reede 2. november 1268.</p> <p>^b Ps 100,2 (Vulgata 99)</p> <p>^c Augustinuse kommentaar, Corpus Christianorum Series Latina 39, 1394 (viide Asztalos 1982: 13 järgi).</p> <p>^d Esimene adventipühapäev – 2. detsember 1268.</p>

<p>rerum et personarum». <i>Quod cum audissem, ad compassionem commotus sum, quamuis letum uultum forinsecus ostendi; sciui enim, quod grauibus tribulacionibus fuerat assuetus et quod nisi ob magnam causam ad me non uenisset. finaliter tamen dixi: »uade cum deo; dominus uos consoletur». ad quod uerbum tristis abscessit. post octo autem dies rediit, uerba similia prioribus referens, longe tamen cum maiori cordis amaritudine et dolore et uultus tristitia. Et cum similem ei respensionem priori dedissem, secundo mestus recessit. facto iterum interuallo sex dierum rediit et me sollicite querens tandem inuenit. post uerba autem salutacionis secundum formam prescriptam satis lugubriter emissa, adiecit: »Rogat te filia tua, ut ad eam uenias, sicut eam in domino diligis; Quod et ego et mater sua obnixe rogamus, si non uultis, ut omnia nostra a demone incendio deuastentur». audiui uerba, /40/ sed ipsis me plus modus prolacionis et tristitia proferentis ad compassionem commouerunt, Et post cetera dixi; »si licenciam habuero, libenter uos uisitabo». Quo accepto responso, aliquantulum hilarior recessit. Cum ergo hec fratri albrandino retulisse, commotus est corde et exarsit spiritu, et ambo communi sensu iuimus ad fratrem hermannum de haelbrech, qui tunc fuit prior coloniensis, et dixit ei frater albrandinus: »Reuerende pater, licet nobis ire in stumbele et uidere mirabilia dei, que nobis narrantur, quod fiant in quadam puella ibidem commorante?» No- uit enim, quod eorum fama ad eum peruenerat. at ille nobis benignissime respondit; — erat enim uir mire mansuetudinis et excellentis benignitatis, omnium uirtutum decore prefulgens, qui fuerat diu socius magistri ordinis iohannis primi et decem prouincias cum eo uisitauerat, ut dicere interdum solebat, et bis exstiterat in theutonica prior prouincialis —: »Karissimi filii! optime uobis cupio, ut ad locum eatis predictum, ut uidere dei magnalia possitis. Tanta de puella eadem audiui mirabilia, quod libentissime ad ea uident- da uobiscum irem, si michi uacaret; sed uos dilectissimi, qui iuuenes estis et de remotis partibus uenistis, eatis et uideatis res mirabiles et edificatorias, quas in partibus uestris, eciam in senili etate, possitis aliis ad edificacionem pro tempore narrare. Multum gaudeo, quod in talibus delectamini et quod circa res divinas</i></p>	IXr ¹
---	------------------

IXr ¹	<p>nii meie asjad kui isikud.“ Kui ma seda kuulsin, liigutas mind kaastunne, kuigi väliselt näitasin heatujulist nägu; ma ju teadsin küll, et millegi muu kui olulise asja pärast ei oleks ta minu juurde tulnud. Lõpuks ütlesin siiski: „Mine Jumalaga, Issand lohutagu teid.“ Milliste sõnade peale ta kurvalt ära läks. Kuid tuli kaheksa päeva pärast tagasi, ja rääkis nagu eelminegi kord. Kuid pikalt ja suurema südamekibeduse ja -valuga ja kurvema näoga. Ja kui ma talle vastasin samamoodi kui eelmine kord, läks teist korda nukralt minema. Kui oli möödunud vaheaeg kuus päeva, tuli tagasi ja otsis mind hoolega ja leidis. Pärast samalaadset tervitust nagu eelkirjeldatud, kuid hulga süngemal toonil, lisas: „Sinu tütar palub sind, et tuleksid tema juurde, kui teda Issandas armastad; mida palume tungivalt ka mina ja tema ema, kui sa ei taha, et kõik mis meil on, deemoni tules ära põleb.“ Kuulasin neid sõnu, 40 kuid neist rohkem liigutas mu kaastunnet nende toon ja ütleja kurbus. Peale muu ütlesin: „Kui saan loa, siis külastan teid meeleldi.“ Saanud sellise vastuse, läks ta natuke rõõmsamalt minema.</p> <p>[Üheksas külastus]</p> <p>Kui ma seda vend Albrandinusele edasi jutustasin, sai ta südamest liigutatud ja vaimus sütitatud ja läksime mõlemad ühel nõul vend Hermannus de Havelbrechi^a juurde, kes siis oli Kölni [dominiiklaste kloostri] prior, ja vend Albrandinus ütles talle: „Auväärne isa, kas me tohime minna Stommelni ja näha Jumala imesid, mida räägitakse olevat juhtunud ühe tütarlapsena, kes seal elab?“ Ta ju teadis, et kuuldused neist oli priorini jõudnud. Selle peale vastas too (ta oli imeliselt leebe ja ülimalt heatahtlik mees, kõigi voorustega kaunistatud, kes oli kaua olnud ordumeister Johannes Esimese^b <i>socius</i> ja visiteerinud koos temaga kümme provintsi, nagu ta vahel öelda tavatses, ja oli kaks korda olnud <i>Teutonia</i> provintsiaal): „Armsad pojad! Sooviksin väga, et lähete mainitud kohta, et saaksite näha Jumala suuri tegusid. Olen sellest tütarlapsesest seesuguseid imesid kuulnud, et suurima heameelega tuleksin koos teiega, kui aega oleks. Kuid teie, armsad, kes olete noored ja pärit kaugetest kohtadest, minge ja nähke imelisi ja hinge kosutavaid asju, mida võite oma maal veel vanas eas aeg-ajalt teistele kosutuseks rääkida. Mul on väga hea meel, et olete jumalike asjade</p>	<p>^a Hermann Havelbergist, <i>Teutonia</i> provintsiaal 1251–1254 ja 1260–1265 (Gallén 269).</p> <p>^b Johannes Wildeshausenist, neljas ordumeister. Johannes Esimene sellepärast, et Petruse ajal oli ametis juba teine Johannes, Vercelli (ordumeister 1264–1283).</p>

<p>et opera dei estis curiosi examinatores. In solis enim diuinis negociis <i>sancta</i> est curiositas et laudanda, dum modo humilitati, ueritati studuerit et utilitati». Accepta autem licencia, cum frater albrandinus fuisset propter occupationes impeditus, assumpto fratre wiperto boemo, de prouincia polonie, profectus sum, et cum longe post crepusculum ad locum, quem querebamus, uenissemus cum magna quidem cordis leticia, sed non sine afflictione /41/ corporea propter imminenciam pluuię et profunditatem uie, intrantes domum, ubi <i>cristina</i> manebat, inuenimus in hospicio cum ea dominum Godefridum priorem de bruwilre, nigrorum monachorum de regula beati benedicti, uirum fame per omnia bone et magne modestie et honestatis morum precipue, in tantum ut absque diminucione sanctitatis ceterorum non recolo me de ordine suo uirum uidisse tante perfectionis; Cuius socius erat dominus celerarius eiusdem monasterii, uir proeacte etatis et magne discrecionis, simul et commendabilis maturitatis. Istis adiunctus erat dominus iohannes plebanus de stumbele, cuius superius sepius habita est mencio, uir deuotus et tante castitatis, ut uirgo credatur obisse. hii omnes sacerdotali officio fungebantur pariter et decorabantur, quod iam exercuerant tempore longiori. sub horum testimonio gesta sunt, que narro. Ingressi ergo hospiciolum <i>cristine</i>, inuenimus eam in lecto sedentem; non enim ei licuit iacere propter instantes tribulaciones sine interpolacione. et cum eam salutassemus et omnes secum commorantes, exiimus ad ignem, qui ante hostium camerule ardebat, ut uestes nostras exsiccaremus. et cum sic ad modicum tempus sederemus, et dominus celerarius nobiscum sedens pedem ocrea calciatum ad ignem extenderet: ecce subito, omnibus nobis uidentibus, percussus est cum stercore humano super ocream ad latitudinem palme humane. Mirantibus autem nobis qui de nouo adueneramus et, quid ageretur, ignorantibus, cum hoc dominus celerarius aduertisset, dixit: »Frates, oportet nos ad talia assuescere». et modico facto interuallo, audiimus eos qui erant intra camerulam inter se querulantes. Cuius tamen querelle causam cum quereremus, intelleximus, quia demon secundum morem,</p>	IXr ²
---	------------------

IXr ²	<p>ja Jumala tegude huvilised uurijad. Ainuüksi jumalikes asjades on uudishimu püha ja kiiduväärt, sest uurib neid alandlikult, tõe huvides ja kasulikult.“ Saanud loa, ja kuna vend Albrandinust takistasid muud kohustused, võtnud endaga kaasa vend Wipertus Boemuse, <i>Polonia</i> provintsist, ja jõudsime hulk aega pärast hämardumist^a soovitud kohta, südames rõõm, kuid mitte ilma ihu vaevadeta 41 kestva vihma ja põhjatu tee pärast. Sisenedes majja, kus Cristina elas, leidsime varjupaigas koos temaga isand Godefridi, Brauweileri mustade püha Benedictuse reegli munkade prior, mehe, kes oli väga hea kuulsusega, väga tagasihoidlik ja ausameelsete kommetega, niivõrd, et ilma liialdamata võin öelda, et tema ordust ma ei mäleta olevat näinud nii täiuslikku meest. Tema kaaslasena oli sellesama kloostris keldriülem, vanem mees, väga viisakas ja samuti kiiduväärselt kindlameelne. Nendega oli koos Johannes, Stommelni kogudusepreester, keda on ülalpool tihti mainitud, vaga ja nii karske mees, et usuti neitsina surevat. Need kõik olid juba kaua aega preestrina teeninud ja oma ameti ehteks olnud. Nemad on nende sündmuste tunnistajateks, millest nüüd jutustan. Astunud sisse Cristina nurgakesse varjupaigas, leidsime ta voodis istumas; ta ei saanud enam isegi pikali heita nende pidevate hädade pärast mis teda vahetpidamata vaevasid. Kui me olime teda tervitanud ja kõik olime koos, läksime välja tule juurde, mis põles kambri ukse ees, et oma riideid kuivatada. Ja kui me olime nõnda natuke aega istunud, ja isand keldriülem, kes meiega istus, sirutas säärekaitsega kaetud jala tule poole, ennäe, järsku, meie kõigi nähes, tabas tema sääresidet inimese pask, umbes käelaba laiuselt. Meie, kes olime hiljem saabunud, imestasime ega teadnud, mida teha, kuid isand keldriülem pöördus ja ütles: „Vennad, meil tuleb säherduste asjadega harjuda.“ Ja mõne aja pärast kuulsime neid, kes olid kambri, omavahel vaidlemas. Kui me selle põhjust küsisime, saime teada, et demon oli vastavalt oma kombele,</p>	<p>^a 13. detsembril 1268.</p>

<p>quem toto aduentu exercuerat, <i>cristinam</i> defedasset. Quo audito, omnes qui extra fuimus, ex inopinato euentu commoti, intrauimus et sic /42/ inuenimus, ut nobis fuit narratum. Ingressus autem posui me super terram ante lectum <i>cristine</i>, domino priore Godefrido ad caput lectuli eius, hoc est ad orientem ex parte mei, et domino celerario ad pedes lectuli, hoc est ad occidentem ex parte mei, positus, domino autem plebano a pari situ, hoc est ad aquilonem, posito mecum. paries autem camerule meridionalis ... hiis ergo custodibus signato lecto — qui melius monumentum dici possit, — quorum quilibet non solum lectum, sed et personam in manu contingere posset, si esset necesse, quia prope omnes sederunt Et quantum ego aduertere potui, demon <i>cristinam</i> plus quam xx uicibus diuersis modis defedauit. hanc enim penam presentes pro tempore illo solebant nominare defedacionem, eo quod per fetidissimam materiam, scilicet stercus humanum, infligebatur. Et demon eam hac materia aliquando totam sub tunica perfudit; aliquando solam faciem; aliquando in capite suo sub pepis quasi quandam pastam posuit, Et — quod mirabilius uidebatur — inter oculos et pupillas spissam inmundiciam composuit; aliquando eciam os eius predicta inmundicia impleuit; aliquando inter dentes eius eam adeo fortiter uel tenaciter inpressit, ut uix cum panno posset euelli et emundari. falsum dico, si hanc inmundiciam sic administratam manibus meis de locis predictis non excepi. Mirabilissimum autem uidebatur esse et fuit, quod, cum predicta materia non sentiretur ab aliis nisi tepida, <i>cristine</i> tamen adeo erat feruida, ut magne pustule in eius corpore ad eius contactum orirentur. Cum ergo inter hec et multo plura, que non occurrunt memorie, nox fuisset transacta, adueniente die, domini prior et celerarius ad monasterium suum redierunt; sed et temptacio predicta cum ortu diei abscessit. hec si quis uidisset, dicere potuisset, quoniam opus inmundi spiritus fuisset. Mane uero facto et missis a me et socio /43/ meo secundum morem celebratis, dies illa pertransiit sine manifesta demonis molestacione et afflictione. post occasum uero solis, cum dies iam abscederet et nox cum suis tenebris adueniret, rediit ille, qui ab eterna et interna luce ceciderat in tenebras exteriores eter-</p>	<p>IXv¹</p>
---	------------------------

IXv ¹	<p>nagu terve advendiaja jooksul, Cristina täis pasandanud. Seda kuulnud, läksime kõik sisse, kes väljas olid, ärevil ennekuulmatust sündmusest, ja leidsime kõik nii, ⁴² nagu meile jutustati. Sisse astunud, asusin ise põrandale Cristina voodi ette, isand prior Godefridi tema voodi peatsisse, ja isand keldriülem jalutsi juurde, see tähendab minust ida poole, isand kogudusepreester aga seina poole, see tähendab põhja poole, minu poolt. Aga kambri lõunasein ... Kui niimoodi valvurid olid ümber voodi – mida pigem hauakiviks võiks nimetada – võinuks igaüks vajaduse korral mitte üksnes voodit, vaid ka isikut voodis puudutada, kuna kõik istusid lähedal. Ja niipalju kui mina jõudsin märgata, deemon määris Cristinat pasaga mitmel moel rohkem kui kakskümmend korda. Seda kiusamise viisi tavatsesid sel ajal juures viibijad nimetada pasasajuks, sellest et väga haisvat ollust, nimelt inimese paska ilmnes. Ja deemon toppis talle seda ollust vahel särgi alla, vahel ainult näkku, vahel määris pähe pearätiku alla nagu mingit kreemi. Ja, mis kõige imelikum näis, silmade ja laugude vahele toimetas seda paksu roojust, vahel isegi täitis tema suu mainitud roojusega, vahel surus seda nii tugevasti või kleepuvalt tema hammaste vahele, et vaevalt sai seda rätikuga välja urgitseda ja puhastada. Ma ütlesin, et see on vale, kui poleks oma käega seda roojust, mis nii manustati, mainitud kohtadest eemaldanud. Kõige imelikum aga tundus olevat ja oli, et kui mainitud ollus teistele tundus kõigest leige, oli see Cristinale niivõrd kuum, et suured villid tulid tema kehale sellega kokkupuutumisest. Kui niimoodi nende juhtumitega ja veel paljude teistega, mis meelde ei tule, sai öö mööda saadetud, ja päev saabus, läksid isandad prior ja keldriülem oma kloostriisse tagasi, kuid ka mainitud kiusamine lakkas päevatõusuga. Kui seda keegi nägi, võis öelda, et see oli rüveda vaimu töö. Kui saabus hommik ja tavapäraselt olime mina ja mu ⁴³ kaaslane oma missad pidanud, möödus see päev ilma nähtavate deemonlike rünnakute ja kiusamisteta. Kuid pärast päikese loojumist, kui päev taandus ja peale tuli öö oma varjudega, tuli tagasi ka see, kes igavesest ja sisemisest valgusest langes igavesse välisesse pimedusse,</p>	

<p>nas, ille <i>inmundorum operum</i> administrator, ut ab <i>inmundicia operis in confusionem</i> sui <i>inmundus spiritus</i> possit dici, et <i>secundum modum afflictionis</i> prioris noctis <i>cristinam</i> multipliciter, quo ad modum et numerum, defedauit, licet <i>semper cum materia prenominata</i>, quia non ex facili inuenisset fetidiorem. Circa <i>mediam autem noctem</i> quesui a <i>cristina</i>, si demonem uideret, cuius opera tam <i>inmunda omnes qui aderant</i> tocians et tam manifeste senserunt, non uno tantum, sed pluribus sensibus. oculis enim poterant uidere, naribus olfacere et manibus tangere, et aliquando eciam auribus, ut infra patebit, poterant sonum eius percipere. Respondit illa modeste satis: »ego continue demonem uideo, eciam si oculos claudam aut uelamen eis circumponam». et ego addidi: »Cuius figure tibi esse uidetur?» respondit: »impossibile estimo alicui esse, ut transfiguraciones eius multiplices et uarias explanet; sed quantum ad presens, nunc faciem unam uideo turpissimam, nec plus de partibus eius uideo. et quamuis adeo deformis sit, ut non credo aliquem talem posse fieri per naturam, tamen nulli rei uidetur esse similior quam humane faciei, excepto quod uultus demonis habet duo cornua promi-nencia». hoc dicto, secundam proposui questionem: »in quo loco nunc eum uides?» et illa inquit: »inter illas duas puellas;» et extendit manum ad aquilonem, ubi hilla de monte et Gertrudis, soror plebani, sedebant, ad distanciam a lecto suo ad duos uel tres cubitos in eadem camerula. Que uerbum audientes horruerunt et se ab inuicem diuiserunt; et ego dixi: »Numquid demon non fugeret, si camerulam aqua benedicta aspergeremus?» /44/ et illa: »fugeret», inquit, »sed statim rediret, sub momento in ictu oculi». Cum ergo sic nox mirabiliter et penaliter cum multis tediis transisset, quia dyabolus <i>cristinam</i> in ea plus quam xx uicibus, ut estimo, defedauit — Non enim distincte licuit numerare pre multitudine et cordis occupacione — adueniente tamen die pax qualiscumque reddita est et predicta tribulacio cessauit, quantum ad apparenciam exteriorem et corporalem afflictionem. Nocte autem iii:a adueniente, que precedebat <i>dominicam terciam aduentus</i>, affuit ille <i>diuine trinitatis</i> desertor et <i>contemptor</i>, et solitis tribulacionibus et <i>inmundiciis cristinam</i> afflixit, nichil de numero et modo</p>	<p>IXv²</p>
---	------------------------

IXv ²	<p>see rüvedate asjade tegija, rüve vaim, nagu võib öelda tema tegude roojusest ja segadusest. Sama moodi nagu eelmisel ööl tabas Cristinat pasaga, mitu korda ja suurel hulgal, kuid alati sama ollusega, sest kergesti ei leia midagi sellest haisvamat. Umbes kesköö paiku küsisin Cristinalt, kas ta näeb seda deemonit, kelle roojaseid tegusid kõik juuresviibijad nii palju ja nii ilmselt tunda said, mitte ainult ühe, vaid mitme meelega. Silmadega sai näha, ninaga lõhna tunda ja kätega katsuda, ja vahel koguni kõrvadega, nagu allpool juttu, võis tema häält kuulda. Cristina vastas väga vaoshoitult: „Ma näen deemonit kogu aeg, isegi kui silmad sulen või kinni katan.“ Ja mina lisasin: „Miskujuline ta sulle paistab?“ Tema vastu: „Arvan, et kellel tahes on võimatu tema arvukaid ja mitmesuguseid moondumisi kirjeldada, kuid niipalju kui praegusse hetke puutub, siis nüüd näen ühte hästi koledat nägu, mitte midagi rohkemat tema kehaosadest ei näe, ja on nii moondunud, et ma ei usu et keegi loomu poolest selline saab olla. Kuid siiski on kõige rohkem inimnäo sarnane, ainult et deemoni näol on kaks etteulatuvat sarve.“ Kui see oli öeldud, esitasin teise küsimuse: „Kuskohas sa teda praegu näed?“ Ja tema ütles: „Nende kahe tüdruku vahel,“ ja sirutas käe põhja poole, kus Hilla de Monte ja kogudusepreestri õde Gertrudis istusid, voodist kahe või kolme küünra kaugusel samas kambris. Neid sõnu kuuldes nad ehmusid ja nihkusid teineteisest kaugemale, ja mina ütlesin: „Kas deemon ei põgene, kui kambrit püha veega piserdada?“⁴⁴ Tema vastas: „Põgeneb, kuid tuleb kohe tagasi, ühe silmapilgu jooksul.“ Öö möödus niisiis imeliselt ja vaevaliselt, paljude kiusamistega, kusjuures saatan Cristinat rohkem kui kakskümmend korda, arvan ma, täis pasandas – ei olnud hästi võimalik täpselt loendada, sest seda juhtus nii palju ja süda oli vaevas – kuid päeva saabudes taastus mingil määral rahu ja mainitud kiusamine lakkas, mis puutub välist nähtavust ja ihulist piina. Kui saabus kolmas öö, see, mis eelnes advendi kolmandale pühapäevale^a, oli kohal see Kolmainu Jumala reetur ja põlgaja, ja kiusas Cristinat tavaliste vaevade ja roojusega, vähendamata midagi eelmiste</p>	<p>^a 16. detsember 1268.</p>

<p>afflictionum <i>precedencium</i> noctium <i>diminuens</i>. et cum ego sederem ad caput lectuli et Frater wipertus ad pedes, et dominus plebanus a latere lecti, aliquantulum a lecto remotus, et nos mutuo respiceremus et ad inuicem conferremus, audiui omnes strepitum quendam sub banco concauo, super quem sedit frater wipertus, quasi aliquis contunderet oua ad sorbicium parandum, et coniecimus, hoc demonis esse tumultum. et cum frater wipertus sonum sub banco audiret, accepit baculum suum arundineum, — quem de partibus tuscie detulerat, quia de nouo de curia redierat, — et fortissime cum stimulo baculi trusit sub bancum, dicens et sepius iterans: »vilissime demon, ego eruam tibi oculos». Et cum nec sic strepitus premissus cessaret, dixit frater wipertus domino plebano: »karissime, scisne aliquas adiuraciones, quibus iste aduersarius noster possit expelli?» et ille dixit: »ad minus illam scio, qua pueri exorzizantur: »ergo, maledicte dyabole, /45/ recognosce sentenciam tuam» et cetera. Et ille: »legatis illam, et ego eam post uos cum intencione repetam, ut istum immundum spiritum possumus effugare». Dum hec illi inter se tractarent, dixit michi <i>cristina</i>: »De quo conferunt et quid facere intendunt?» Respondi: »demonem uolunt adiurare, ut fugiat». Et illa: »dicite eis», inquit, »ut non contentur frustra contra dei permissiones; Quam diu enim dominus uoluerit, oportet me ista tollerare». audiuit hec frater wipertus, et tamen a sua non destitit intencione. Cum ergo dominus plebanus ad petitionem suam dictam adiuracionem legeret, et ille singula uerba post eum repeteret, et iam fere usque ad finem peruenissent: ecce, subito strepitus magnus et horribilis insonuit in camera, in qua eramus, ac si per subitam compressionem aliquis uesicam rupisset, et extinxit candelam, que ad duos cubitos stabat super caput meum. hoc strepitu frater wipertus timore percussus surrexit et uoluit exire. et ecce, in medio pauimenti occurrit ei dyabolus et percussit eum, et predicta inmundicia perfudit adeo fortiter, ut clamaret et sepius repeteret: »ve michi! ego perdi unum oculum. ve michi!» et hoc iterans exiit ad ignem, qui erat ante hostium camerule copiosus immediate ardens, ut, si quis fuisset a demone defedatus, in promptu haberet aquam calidam, in qua posset purificari ab inmundicia. Cum ergo fuisset egressus, puella, que ibi erant lauerunt scapulare suum;</p>	<p>Xr¹</p>
--	-----------------------

<p>Xr¹</p>	<p>ööde kiusamiste hulgast ja viisist. Ja kui ma seal istusin voodi peatsi juures ja vend Wipertus jalutsis ja isand kogudusepreester külje pool, kuulsime kõik mingit müra selle nõgusa pingi alt, millel istus vend Wipertus, nagu keegi klopiks mune koogelmoogeliks, ja arvasime, et see on deemoni tekitatud segadus. Kui vend Wipertus pingi alt lärmi kuulis, haaras oma rookepi (mille oli Toskaanast kaasa toonud, kui viimati kuuria juurest tagasi tuli) ja kogu jõust surkis kepi terava otsaga pingi all, öeldes, ja seda mitu korda korrates: „Närune deemon, ma torkan sul silmad välja.“ Ja kui eelnenud müra ei lakanud, ütles vend Wipertus isand kogudusepreestrile: „Lugupeetav, kas te ei tea mõnda vormelit, millega meie vaenlast saaks minema ajada?“ Ja see ütles: „Ei tea eriti ühtki peale laste eksortsismi^a: „Niisiis, neetud saatan, 45 näe oma kohtuotsust,“ ja nii edasi. Vend jälle: „Lugege seda, ja mina kordan seda teie järel tõsise kavatsusega, et saaksime selle roojase vaimu minema ajada.“ Kuni need kaks omavahel kõnelesid, ütles mulle Cristina: „Mida nad räägivad ja mida teha kavatsevad?“ Vastasin: „Tahavad deemonit vannutada, et ta põgeneks.“ Tema vastu: „Õelge neile, et nad ei näeks asjata vaeva selle vastu, mida Jumal on lubanud; niikaua kui Issand heaks arvab, niikaua pean ma seda taluma.“ Vend Wipertus kuulis seda, kuid siiski ei loobunud oma kavatsusest. Kui siis isand kogudusepreester venna palve peale luges mainitud vannutust, ja too neid sõnu pärast teda kordas, ja olid juba peaaegu lõpuni jõudnud – ennäe, äkitselt kõlas kambri, kus me olime, suur ja kohutav müra, nagu oleks keegi täispuhutud põit katki pigistanud, ja kustutas ära küünla, mis kahe küünra kõrgusel minu pea kohal oli. Sellest mürast kohkunud, tõusis vend Wipertus ja tahtis välja minna, ja näe, põranda keskel jõudis saatan talle järgi ja ründas teda ja valas üle mainitud roojusega nii tugevasti, et see karjus ja kordas mitu korda: „Oh häda mulle! Kaotasin ühe silma, häda mulle!“ Ja seda korrates läks tule juurde, mis kambri ukse juures alati suurelt põles, selleks et kui deemon kedagi täis pasandab, oleks kuum vesi kohe käepärast, millega roojus maha pesta. Kui ta oli välja läinud, pesid tüdrukud, kes seal olid, tema skapulaari;</p>	<p>^a Eventuaalsete kurjade vaimude väljaajamine kuulus ristimisrituaali juurde.</p>

<p>Turpiter enim fuerat tractatus: perfudit enim diabolus dimidiam faciem suam a summo usque deorsum et alterum oculum et dimidium nasum, similiter et dimidium pectus usque ad baltheum, et alterum humerum et brachium stercore humano aliquantulum liquido, quasi ex solutione fuisset emissum. lotus autem ad nos ingressus est, habundanter ridens, quasi ei aliquid solaciosum occurrisset; et residentem interrogavi, quid sibi accidisset et cur /46/ sic rideret. respondit: »demon me defedavit et adeo fortiter percussit, quod putabam eum unum oculum michi eruisse. Insuper et in corde gaudio magno et prius inconperto sum perfusus, et ideo a risu me non possum continere». Dixit autem michi cristina: »multum gaudeo, quod frater wipertus tam hillaris est; Nisi enim gaudium sensisset, timeo, quod ad displicenciam fuisset prouocatus». sed et ego in hoc plura sum suspicatus, uidelicet repressam fratris wiperti audaciam in timoris incussione; ostensam dyaboli maliciam in eius percussione et defedacione; probatam cristine meritorum efficaciam in consolationis inpetracione; sed cristi manifestatam clemenciam in gaudii comunicacione. Quis inter tot fetores et squalores letus esse posset, nisi cristus daret et cristina inpetraret? huius autem argumentum, quod in meipso eciam sensi, hoc fuit: Quicumque intra camerulam cristine erant, securi erant et intrepidi; qui autem cameram exhibant, horrore et terrore demonis percuciebantur; vnde cum semel exissem, timore concussus reingredi festinaui. sub talibus ergo et multo pluribus tribulacionibus nox illa penosa peracta est. apropinquante autem die diximus matutinas nostras in camerula coram cristina; non enim, dum demonis furebat insania, dicere licebat; de cuius inmundiciis non modicus fetor exalauit. Dum ergo matutinas diceremus, cristina se deposuit ad iacendum in lecto, in quo et cum quo tociens fuerat defedata, nulla adhibita uel prehabita sui uel uestium locione, nulla lectisterniorum facta inmutacione. operuit autem faciem suam peplo, totum uero corpus suum reliquum coopertorio lecti erat tectum et conuertit se ad parietem et orauit. finitis matutinis cum prima, dixi fratri wiperto: »karissime, apropinqua ad lectum, ante quem stamus, et considera, quomodo se habeat cristina». acces-</p>	<p>Xr²</p>
--	-----------------------

Xr ²	<p>teda oli üsna karmilt koheldud: saatan oli tal vedelapoolse pasaga, nagu kõhulahtisuse tulemus, ära määrinud pool nägu eest ülevalt kuni kukla taha välja, teise silma ja pool nina, samuti pool rinnaesist kuni vööni ja teise õla ja käsivarre. Pestud, tuli ta sisse meie juurde tagasi, laialt naerdes, nagu oleks temaga midagi lohutavat juhtunud, ja kui ta istus, küsisin, mis temaga juhtus ja miks 46 ta niimoodi naerab. Tema vastas: „Deemon määris mind ja lõi nii kõvasti, et ma arvasin, et lõi ühe silma välja. Selle peale valdas mind südames suur rõõm, ennekogematu, ja sellepärast ei suuda naeru tagasi hoida.“ Cristina ütles mulle: „Mul on väga hea meel, et vend Wipertus nii rõõmus on; kui ta seda rõõmu ei tunneks, ma kardan, et ta langeks vastumeelsesesse meeleollu.“ Kuid ka mind mõjutas see väga, nimelt nähes, kuidas vend Wipertuse julgus kadus rünnaku hirmu all, ja ilmselget saatana tigidust selles rünnakus ja roojastamises; ja kiusatud Cristina teenete tulemust lohutuse saavutamisel, kuid Kristuse halastus ilmnes rõõmu annetamises. Kes võiks kõige selle haisu ja roppuse sees rõõmus olla, kui seda ei anna Kristus ja Cristina ei toeta? See argument, mida ma eneses mõtlesin, oli seesugune: kes iganes Cristina kambris sees on, tunnevad end turvaliselt ja puutumatult; kes aga kambrist välja astub, seda tabab deemoni hirm ja õudus. Kui ma mõned korrad väljas käisin, kiirustasin tagasi, hirmust haaratud. Säherduste ja veel paljude kiusamistega möödus see vaevane öö. Kui päev lähenes, lugesime oma matutiini kambris Cristina juures, sest sel ajal kui määrates deemoni hullus, ei saanud midagi lugeda; tema roojusest ei tulnud mitte vähe haisu. Kui me niisiis matutiini lugesime, heitis Cristina voodisse pikali, kus ja koos millega ta oli mitu korda ära määritud, ilma ennast või riideid pesemata või voodiriideid vahetamata. Kattis oma näo pearätikuga, terve keha aga voodivaibaga, pööras näoga seina poole ja palvetas. Lõpetanud matutiini koos <i>prima</i>'ga, ütlesin vend Wipertusele: „Kallis vend, mine voodile lähemale, mille ees seisame, ja vaata, kuidas läheb Cristinal.“ Tema lähenes</p>	

<p> sit ille et <i>inclinauit se ad parietem ultra caput cristine</i>, sine <i>contactu tamen eius</i>, et post modicam <i>morulam se erexit /47/</i> et ex magno cordis motu et <i>affectu michi dixit</i>: »Bone frater petre, <i>stupenda sunt que hic sencio</i>, et <i>omni humane arti impossibilia</i>. En, <i>in loco isto et lecto</i>, <i>tociens per fetidissima maculato</i>, <i>odorem sencio omnibus aromatibus meliorem</i> et <i>omnibus conposicionibus suauiolem</i>». <i>audiui et tacui</i>, et <i>rogau eum</i>, ut <i>dissimularet et cristinam non inquietaret</i>. <i>Qui et uerbis meis acuietavit</i>. Post modicum et ego <i>accessi ad lectum</i>, et <i>hiis credidi que audiui et que frater wipertus michi dixerat</i>. Et ego dixi <i>cristine</i>: »<i>Intendis hodie communicare, sicut heri mecum contulisti?</i>» Respondit: »<i>intendo</i>». Et ego ad <i>illam</i>: »<i>omni ergo sollicitudine cor tuum custodi</i>, ut <i>de nullo alio cogites nisi de domino ihesu, quem es acceptura</i>». et <i>illa</i>: »<i>molestum</i>», <i>inquit</i>, »<i>michi esset, si de alio aliquo cogitarem</i>». <i>hiis dictis, iuimus ad ecclesiam</i>, et <i>hora competenti ambo celebrauimus</i>, ego <i>scilicet</i> et <i>frater wipertus</i>. <i>Dum autem nos circa diuinum officium occupabamur</i>, <i>plebanus iuit ad comunicandum cristinam</i>, et <i>completis omnibus, que tunc temporis erant facienda</i>, <i>ibamus cum plebano ad domum suam ad prandendum</i>. Et <i>facto prandio, quia uolumus recedere</i>, <i>iuimus uisitare cristinam, quia sperabamus nos ibi aliquid diuini prodigii uisuros, ut essemus participes consolacionis, sicut fuimus et compassionis</i>. Et <i>benedictus deus, quia non sumus a desiderio nostro defraudati</i>; ante <i>enim quam intraremus camerulam cristine, in ipso introitu ostii occurrit nobis tantus odor suauitatis, ut obliti omnium fetorum, quos prius senseramus, leti in apothecam odoramentorum celestium ingrederemur, paradysum utique domini et thalamum sponsi, camerulam dico cristine, que inmediate in nocte precedenti cloacauerat, ut uidebatur, et dicere liceat, stercore humanorum. o mutacio dextere excelsi! omnia enim transformata sunt in faciem meliorem; Nam odor /48/ suauissimus pro horrendo fetore; dulcissima quies pro multiplici labore et dolore; laus et iubilus pro afflictione et timore; decor honestatis et mundicie pro uilissimo stercore sunt inmutata. o anima mea,</i> </p>	Xv ¹
---	-----------------

<p>Xv¹</p>	<p>voodile ja kummardus seinä poole Cristina pea kohal, siiski puudutamata, ja natukese aja pärast ajas end sirgu 47 ja ütles suure südameliigutuse ja tundmusega mulle: „Hea vend Petrus, hämmastav on see, mida siin tunnen, ja inimese tegudest võimatu. Näe, siin selles kohas ja voodis, nii palju haisvaima asjaga määritud, tunnen kõigist aroomidest parimat lõhna, kõigist lõhnaõlisedegudest magusamat.“ Kuulasin ja olin vait, ja siis palusin, et ta sellest nii väga välja ei teeks, et Cristinat mitte häirida. Natukese aja pärast läksin ka mina voodi juurde ja uskusin seda, mida kuulsin ja mida vend Wipertus mulle oli öelnud. Ja mina ütlesin Cristinale: „Kas sa kavatsed täna armulauale minna, nagu sa eile mulle rääkisid?“ Ta vastas: „Kavatsen.“ Ja mina talle: „Hoia siis oma südant hoolikalt, et ei mõtleks millelegi muule kui Issand Jeesusele, keda vastu võtad.“ Ja tema: „Mul oleks väga kahju, kui ma millelegi muule mõtleksin.“ See öeldud, läksime kirikusse ja seatud ajal pidasime mõlemad missat, see tähendab, mina ja vend Wipertus. Kuni meie jumalateenistusega lõpetatud olime, läks kogudusepreester Cristinale armulauda viima, ja kui kõik oli tehtud, mis sel ajal oli vaja teha, läksime koos kogudusepreestriga tema majja lõunat sööma. Pärast sööki, kuna tahtsime tagasi minna, läksime Cristinat vaatama, sest lootsime seal mõnda Jumala imeandi näha, et saaksime osa ka hingekosutusest, nagu olime olnud osalised kannatustes. Ja õnnistatud olgu Jumal, meid ei petetud meie lootustes. Enne, kui me astusime Cristina kambrisse, tuli meile juba välisukse juures vastu niivõrd sulnis lõhn, nagu astuksime taevalike aroomide hoiupaika^a, kõik hais unustatud, mida me enne tundsim, Issanda paradiisi ja Peigmehe pulmakambrisse, nimelt Cristina kambrisse, mis vahetult eelnenud ööl oli olnud, nagu näis, ja kui nii tohib öelda, inim-pasa kloaak. Oo Kõrgeima meeldivat muudatust! Kõik oli näolt muutunud paremuse poole – 48 magusaim hõng kohutava haisu asemel; sulneim rahu paljude vaevade ja valude asemel; kiitus ja ülistus mure ja hirmu asemel; aususe ja puhtuse ilu oli asendanud räpaseima pasa. Oo, mu hing,</p>	<p>^a Apteeki...?</p>
-----------------------	---	---------------------------------

<p>recordare eorum, <i>que</i> illo tempore uidisti et sensisti, ut saltem memoriam suauitatis illius eructues, <i>quia presenciam retinere non meruisti</i>, ut ex hiis reliquie cogitationis diuine diem festum agant tibi. Ingressi ergo inuenimus testes consolacionis, quos habueramus desolacionis: uidelicet hillam de monte, hillam sororem <i>cristine</i>, hillam de hingindorp et Gertrudem, sororem plebani; <i>cristinam</i> autem inuenimus in lecto iacentem, decenter satis copertam, licet modo pauperi, in mentis excessu omnino immobilem et eo modo, quo supra positum est, insensibilem. Dum autem ad aliquantulam moram sedissemus, <i>cristina</i> ad se rediit, quo ad membrorum motum, non quo ad sciendi actum, et extendit manum sinistram aliquantulum apertam, et omnes uidimus signum crucis gloriosum in medio palme sue triplicatum, quasi una crux esset principalis et due minores de brachiis illius procederent. In hunc modum has cruces satis et, ut puto, deuote omnes, qui affuimus, considerauimus; perfusi enim fuimus insolito quodam cordis affectu et data est nobis habundancia lacrimarum pro tot mirabilium, <i>que</i> uidimus et sensimus, contemplacione et tam insperata rerum mutacione. hiis gestis Frater wipertus et ego recessimus, <i>cristina</i> in sua deuocione remanente et nichil de recessu nostro percipiente.</p> <p>Dominica quarta aduentus eiusdem, <i>que</i> inmediate precessit uigiliam natalis domini, <i>que</i> tunc erat in secunda feria, assumpsit me frater Gerardus de griphone in socium, de mandato prioris coloniensis fratris hermanni, et duxit me in stumbele. Ingressi autem domum <i>cristine</i>, /49/ quia pluuia fuerat, exuimus cappas nostras et tradidimus illis, qui erant ad ignem, ad siccandum, et intrauimus camerulam <i>cristine</i>. postquam ergo frater gerardus Iohannem de mûfindorp et socium suum et dominum plebanum et <i>cristinam</i> et secum commorantes salutasset, addidit iocando: »Domine demon, non me defedes, <i>quia</i> ego sum amicus tuus». et ego respondi: »si tu es demonis amicus, et ego tuus et illius sum inimicus». De hiis uerbis qui audierunt subriserunt, et uoce concordi optauerunt, ut dyabolus amicum suum cum aliquo clenodio, prout solebat, salutaret. Post hec deposuit se frater Gerardus ad pedes</p>	Xv ²
---	-----------------

<p>Xv²</p>	<p>mäleta seda, mida sa sel ajal nägid ja tajusid, et siiski säilitaksid sulnid mälestused sellest, mille juures viibimist sa polnud ära teeninud, et neist jäänud mõtete meenutamine oleksid sulle jumalikuks pidupäevaks. Sisse astunud, leidsime seega hingekosutuse tunnistajatena need, kes olid ka vaevades kaaslased olnud, nimelt Hilla de Monte, Cristina õde Hilla, Hilla Hingindorpist ja kogudusepreestri õde Gertrudis. Cristina leidsime lamamas voodis, viisakalt kaetud, kuigi vaesel kombel, meeleülenduses täiesti liikumatu ja samal moel, nagu ülalpool juttu, tundetu. Kui me olime seal nõndaviisi mõnda aega istunud, tuli Cristina endasse tagasi, niivõrd kui see puutub ihuliikmete liigutamist, mitte tunnetatud tegevust, ja sirutas välja oma vasaku käe, peopesa natuke nähtaval, ja me kõik nägime aurikast ristimärki kolmekordselt tema peopesa keskel, nagu oleks üks olnud keskne rist ja kaks väiksemat selle harudest välja kasvanud. Nii me vaatlesime kõik neid riste küllaldaselt, ja nagu ma arvan, vagalt, kes me seal juures viibisime. Meid kõiki valdas ebatavaline südamehigutus ja saime nendest imedest, mida me nägime ja tundsim, nende üle mõtisklemisest ja nii ootamatust asjade muutumisest, suure pisaravoolu. Kui see kõik oli sündinud, läksime meie vend Wipertusega [Kölni] tagasi, Cristina aga jäi oma pühendumusse ega märganud sellest midagi.</p> <p>[Kümnes külastus]</p> <p>Sama advendi neljandal pühapäeval^a, mis oli vahetult enne jõululaupäeva, mis siis langes esmaspäevale, võttis vend Gerardus de Grifone mind endale kaaslaseks, Kölni prior Hermanni käsul, ja viis mind Stommelni. Kui olime Cristina majja jõudnud, 49 võtsime keebid ära, sest vihma sadas ja andsime neile, kes tule juures olid, kuivatada, ja läksime Cristina kambrikesse. Kui vend Gerardus oli Johannest Mufindorpist ja tema kaaslast ja isand kogudusepreestrit ja Cristinat ja teisi, kes seal olid, tervitanud, lisan naljatades: “Isand demon, ära mind määri, sest ma olen sinu sõber.” Ja mina selle peale: “Kui sa oled demoni sõber, siis olen mina sinu ja tema vaenlane.” Kuulajad naersid nende sõnade peale ja arvasid üksmeelselt, et saatan võiks oma sõpra kombekohaselt mingi väikese kingitusega tervitada. Pärast seda asutas vend Gerardus end istuma Cristina voodi jalutsisse,</p>	<p>^a Pühapäev, 23. detsember 1268.</p>

<p>lectuli, in quo <i>cristina</i> sedebat, ad sedendum, et ego ad caput <i>prope hostium</i> resedi. Ecce, cum sic <i>quasi</i> a pari sederemus, subito ex angulo, in quo nullus sedit, uenit inpetu humor colore <i>albus</i> et ualde tenuis, <i>sed</i> cuius <i>substancie</i> nescio, <i>quasi</i> de scultella effunderetur, et perfudit humeri mei dextri et nasi extremitatem, <i>sed</i> et <i>hostium</i>, quod <i>prope</i> me erat, <i>quasi</i> totum perfudit. hoc <i>facto</i>, iuimus ad cenandum, et sub cena <i>nichil</i> de demonis operibus sensimus nisi hoc solum quod, quocienscumque <i>cristina</i> orabat, ille alta uoce, quam omnes audiuiimus, sibillabat. post cenam <i>frater Gerardus</i> surrexit et uoluit ire ad ignem <i>qui</i>, sicut <i>supredictum</i> est, ante <i>hostium</i> camerule continue ardebat, <i>indutus</i> scapulari nouo et candido, quod illa die <i>prima</i> uice induerat. Dum ergo ad medium pauimenti uenerat, perfudit <i>dyabolus</i> faciem suam et capucium scapularis et totum <i>pectus</i> uilissimo stercore, liquido, humano, fetente, in tanta copia, ut stans in medio pauimenti, in <i>conspectu omnium nostrum</i>, faceret de facie sua et naso <i>predictam</i> immundiciam distillare; Quod <i>quibusdam</i> non displicuit, quod eum, qui se <i>amicum</i> suum uocauerat, sic deturpauit. Quid amplius? <i>Demon</i> cum suis <i>immundiciis</i> in tantum <i>insaniuit</i>, quod <i>pre</i> grauitate <i>inminencium</i> tribulacionum obliuioni tradite sunt angustie <i>priores</i>; <i>Grauia enim</i> inferebantur et <i>grauiora</i> cum metu expectabantur. <i>paruipendebamus</i> /50/ iam stercora et immundicias, ad <i>eorum</i> squalores et fetores assueti; sed ignis <i>instrumenta</i> et tormenta nunc expectabamus. <i>Dixerunt enim</i>, qui illa nocte fuerunt <i>presentes</i>, quoniam sex <i>precedentibus</i> noctibus <i>demon</i> cum ignitis lapidibus <i>cristinam</i> <i>combussisset</i>, et hanc <i>penam</i> cum <i>mesticia</i> quadam <i>prestolabamur</i>. Circa <i>mediam</i> autem <i>noctem</i>, cum ego iuxta <i>cristinam</i> sederem et <i>eam</i>, quantum sciui, uerbis <i>consolarer</i>, subito cepit se <i>contrahere</i> et tota <i>tremere</i> et multum <i>sudare</i>; Et <i>aduerti</i> <i>insolitum</i> modum <i>incessus</i> eius et dixi ei: »<i>Quid</i> accidit? cur sic angustiaris et tantum <i>sudas</i>?» Respondit: »<i>non mireris super hoc</i>, quia hic ante oculos meos et tuos uideo <i>horribilem demonem</i> stantem et <i>lapidem</i> <i>ignitum</i> in <i>manibus</i> habentem, quo uult me <i>conburere</i>, ut <i>comminatur</i>». <i>Consolabar eam</i>, quantum potui, et ad <i>pacientiam</i> <i>prouocaui</i>. et post <i>quam</i> sic <i>tremisset</i> et su-</p>	<p>XIr¹</p>
---	------------------------

Xlr ¹	<p>kus see istus, ja mina peatsisse, ukse poole. Ennäe, kui me seal nagu paariviisi istusime, tuli nurgast, kus keegi ei istunud, suure hooga vedelik, värvilt valge ja väga selge, kuid mille ainet ma ei tea, nagu oleks kausist valatud, ja tegi märjaks mu parema õla ja ninaotsa, kuid ka ukse, mis minu lähedal oli, tegi peaaegu üleni märjaks. Pärast seda juhtumit läksime sööma, ja lauas ei tundnud midagi deemoni tegudest, ainult et ta sisises valju häälega, mida me kõik kuulsime, kui Cristina palvetas. Pärast sööki vend Gerardus tõusis ja tahtis minna tule juurde, mis, nagu ülal öeldud, pidevalt põles kambri ukse ees, seljas uus ja valge skapulaar, mis tal esimest korda seljas oli tol päeval. Kui ta põranda keskele jõudis, valas saatan tema näo ja skapulaari kapuutsi ja rinnaesise peale kohutavat vedelat haisvat inimese paska, säärasel hulgal, et tema seistes põranda keskel, meie kõigi nähes, tilkus ta nägu ja nina mainitud roojusest. Teisi see ei puudutanud, vaid üksnes teda, kes ennast tema sõbraks nimetas, mõnitas niimoodi. Mida veel? Oma roppustega märatses deemon niivõrd, et vahetu ohu tõttu langesid unustusse eelmised ahistused; kuid midagi hullu oli toimumas ja veel hullemat oodati hirmuga. Mõtisklesime 50 pasa ja roojuse üle, millega on seotud roppus ja hais; kuid nüüd oli oodata tuliste asjadega piinamist. Ütlesid ju need, kes tol ööl kohal olid, et kuus eelmist ööd oli deemon Cristinat tuliste kividega kõrvetanud, ja seda piina eeldasime suure hirmuga nüüd. Umbes kesköö paiku, kui mina istusin Cristina kõrval ja lohutasin teda sõnadega, niipalju kui oskasin, hakkas ta järsku tõmblema ja üleni värisema ja palju higistama; tähele pannud ebatavalist viisi kuidas teda rünnati, ütlesin talle: “Mis juhtus? Miks sa oled rahutu ja higistad niimoodi?” Ta vastas: “Ära imesta selle üle, sest ma näen siin oma ja sinu silmade ees koledat deemonit seismas, tuline kivi käes, millega ta tahab mind kõrvetada, nagu ta ähvardab”. Lohutasin teda, palju oskasin, ja kutsusin kannatlikkusele. Ja pärast seda ta värises niivõrd ja higistas</p>	

<p>dasset ad longam moram, demon, quod comminatus fuerat malicia sua, opere impleuit. Posuit enim ad carnem suam intra uestes, in latere sinistro, lapidem ignitum, ad quantitatem humani pugni, et tam fortiter impressit, ut omnino esset immobilis, ac si eodem loco fuisset incorporatus. heu me! tantam tunc uidi penam in <i>cristina</i>, quantam non recolo me in aliquo uidisse. Erat enim horrendum certamen: demonis affligentis per terrorem, ignis adurentis per feruorem scilicet, uirginis patientis propter interiorem et exteriorem dolorem. omnibus autem qui aderant lapidem tangentibus, demon post longam moram de omnium eorum manibus eum subtulit et super humerum <i>cristine</i> dextrum eum collocauit; qui et illic mansit, donec gallus cantauit. sub hac pena gemitus et suspiria audiebantur, /51/ et lacrimae non pauca effundebatur tam compatiencium quam patientis. facto gallicinio, hec pena cessauit et, quantum perpendere potui, ultra non rediit per modum eundem, fuitque qualiscumque pax usque mane. facto mane, sciens diabolus, quia tempus breue haberet et quia hora eum ad cessandum urgeret, cepit contra morem precedentium dierum acrius deseuire et atrocius insanire, in tantum ut omnes qui affuimus attoniti et admirantes diceremus: »Quid nam uult hoc esse?» Cum omnes qui aderant turpiter modo dicto macularet in tantumque debaccaretur, ut timeremus <i>cristinam</i> dimittere solam, deliberauimus, ut frater <i>iohannes</i> et socius suus irent ad ecclesiam et populo de confessionibus et aliis negociis satisfacerent, et frater <i>Gerardus</i> et ego cum <i>cristina</i> remaneremus. Illis autem abeuntibus, in tantum diabolus defedaciones et inmundicias suas continuauit et multiplicauit, quod teduisset nos uiuere, nisi diuina consolacio affuisset, et liberacionem a tali miseria speraremus celeriorem; Non enim in hiis erat modus, sed et numerus propter continuacionem non potuit attendi. vt enim de <i>cristina</i> taceam, que totum pondus afflictionis sustinuit. Frater <i>Gerardus</i> quater et ego tribus uicibus fuimus turpiter defedati, in tantum ut uix uestem habuimus, quam induere possemus. Inter hec dixit nobis <i>cristina</i>: »parcite uerecundie</p>	<p>XIr²</p>
---	------------------------

Xlr ¹	<p>kus see istus, ja mina peatsisse, ukse poole. Ennäe, kui me seal nagu paariviisi istusime, tuli nurgast, kus keegi ei istunud, suure hooga vedelik, värvilt valge ja väga selge, kuid mille ainet ma ei tea, nagu oleks kausist valatud, ja tegi märjaks mu parema õla ja ninaotsa, kuid ka ukse, mis minu lähedal oli, tegi peaaegu üleni märjaks. Pärast seda juhtumit läksime sööma, ja lauas ei tundnud midagi demoni tegudest, ainult et ta sisises valju häälega, mida me kõik kuulsime, kui Cristina palvetas. Pärast sööki vend Gerardus tõusis ja tahtis minna tule juurde, mis, nagu ülal öeldud, pidevalt põles kambri ukse ees, seljas uus ja valge skapulaar, mis tal esimest korda seljas oli tol päeval. Kui ta põranda keskele jõudis, valas saatan tema näo ja skapulaari kapuutsi ja rinnaesise peale kohutavat vedelat haisvat inimese paska, säärasel hulgal, et tema seistes põranda keskel, meie kõigi nähes, tilkus ta nägu ja nina mainitud roojusest. Teisi see ei puudutanud, vaid üksnes teda, kes ennast tema sõbraks nimetas, mõnitas niimoodi. Mida veel? Oma roppustega märatses demon niivõrd, et vahetu ohu tõttu langesid unustusse eelmised ahistused; kuid midagi hullu oli toimumas ja veel hullemat oodati hirmuga. Mõtisklesime 50 pasa ja roojuse üle, millega on seotud roppus ja hais; kuid nüüd oli oodata tuliste asjadega piinamist. Ütlesid ju need, kes tol ööl kohal olid, et kuus eelmist ööd oli demon Cristinat tuliste kividega kõrvetanud, ja seda piina eeldasime suure hirmuga nüüd. Umbes kesköö paiku, kui mina istusin Cristina kõrval ja lohutasin teda sõnadega, niipalju kui oskasin, hakkas ta järsku tõmblema ja üleni värisema ja palju higistama; tähele pannud ebatavalist viisi kuidas teda rünnati, ütlesin talle: “Mis juhtus? Miks sa oled rahutu ja higistad niimoodi?” Ta vastas: “Ära imesta selle üle, sest ma näen siin oma ja sinu silmade ees koledat demonit seismas, tuline kivi käes, millega ta tahab mind kõrvetada, nagu ta ähvardab”. Lohutasin teda, palju oskasin, ja kutsusin kannatlikkusele. Ja pärast seda ta värises niivõrd ja higistas</p>	

<p>mee et ad modicum exite, et hostium post uos claudite. nimium enim turpiter et uiliter fui tractata». fecimus, ut rogauit, et stetimus extra ante hostium; nolimus autem nos ab ea elongare, timentes, ne diabolus adhuc maiora attemptaret, si cristinam solam inueniret; Minus enim seuire presumpsit, ubi custodia sacerdotalis affuit, ut inferius pluribus probatur exemplis. dum ergo ad breuem horam maneremus ante hostium, factus est tantus strepitus intra camerulam, quod uehementer timuimus, quod demon aliquid contra cristinam moliretur, Diximusque ad inuicem: »non tantum uerecundie /52/ parcamus, ut uitam negligamus». Et hiis dictis celeriter intrauimus et, quid accidisset, inuestigauimus. Et dixit: »nichil ultra solitum, excepto eo, quod demon super cistam, que stat ad pedes meos, corizaui adeo fortiter, quod magnum strepitum fecit». Cum ergo dubitaremus, quid in tanto periculo essemus facturi, quia iam tempus meridiei appropinquaret et fratres non erant reuersi, eligimus sub hoc euentu magis missa carere, quam cristinam desolatam deserere, et conuenit nobis in hoc, ut officium de beata uirgine diceremus. inchoantes autem officium: »Rorate celi desuper», cum ad ewangelium uenissemus: »Missus est,» ut eo magis uirtus sacrorum uerborum cristine inprimerentur, vtrumque genu in terram coram lecto flexi et utramque manum super caput cristine posui. Et cum fere ewangelium perfecissem, ecce ille immundicie administrator, qui primum fuit malicie inuentor, non ueritus dei omnipotenciam nec attendens sacrorum uerborum continenciam, multipliciter beatissime uirginis commendantem gratiam et mundiciam, sub manibus meis, per totum caput cristine, tortam, ad latitudinem dimidii digiti spissam, inter pepla et caput de uilissimo stercore, sed spisso posuit; Quam pro parte post officium digitis meis euulsi, et erat ad modum paste spissa. sub talibus et pluribus infestacionibus fuimus, donec dominus plebanus de ecclesia ad nos uenit, annuncians nobis fratrum nostrorum celerem aduentum; vnde et nos sub hac spe iuimus ad ecclesiam, missam celebraturi, gaudentes, quod ad so-</p>	<p>XIv¹</p>
--	------------------------

<p>XIv¹</p>	<p>minge natukeseks ajaks välja ja pange uks enda järel kinni, sest mulle sai osaks väga julm ja vastik kiusamine.“ Tegime nii, nagu ta palus ja seisime väljas ukse juures; me ei tahtnud temast kaugemale minna, kartes, et saatan midagi veel hullemat üritab, kui leiab Cristina üksinda; paistis, et ta on vähem metsik, kui preestrid juures viibivad, nagu allpool paljud näited tõestavad.</p> <p>Kui me olime natuke aega ukse taga seisnud, tuli toast selline kolin, et me kartsime väga, et demon Cristinat kuidagi kahjustab. Ütlesime teineteisele: „Ei saa ometi häbelikkusega nii palju 52 arvestada, et elu ohtu seada.“ Nii öelnud, läksime ruttu sisse ja uurisime, mis juhtus. Ta ütles: „Ei midagi peale tavalise, ainult seda, et demon müdistas selle tunni peal, mis jalutsis seisab, nii kõvasti, et tegi suurt kolinat.“ Kui me seal siis kõhklesime, mida küll sellises hädas teha, kui juba keskpäev lähenes ja vennad ei olnud veel tagasi, otsustasime selle sündmuse peale pigem missale mitte minna kui et Cristinat üksi jätta. Ja meile tuli ette, et peame õige püha Neitsi palvuse. Palvusega alustades „Kastke, taevad, ülevalt“^a kui jõudsime evangeeliumini „Saadeti“^b; et pühade sõnade vägi Cristinat paremini kaitseks, laskusin tema voodi kõrval mõlemale põlvele ja panin mõlemad käed Cristina pea kohale. Ja kui ma vaevalt olin evangeeliumi loetud saanud, ennäe, see rüveduse tooja, kes oli esimene kurjuse leiutaja, ei häbenenud Jumala kõikväelisust ega hoolinud pühade sõnade sisust, mis rääkisid paljukordselt pühima Neitsi õndsusest ja puhtusest, toppis minu käte alla, üle terve Cristina pea, junni kole haisvat, kuid üsna paksu paska, umbes keskmise sõrme jämeduse, pea ja pearätiku vahele. Pärast palvust koukisin sellest osa oma sõrmedega välja, see oli umbes sama paks kui tainas.</p> <p>Olime selliste ja sarnaste kiusamiste all, kuni isand kogudusepreester tuli kirikust ja ütles, et meie vennad tulevad varsti. Siis läksime ka meie kirikusse missat pidama, lootuses ja rõõmustades, et</p>	<p>^a Advendihümn <i>Rorate celi</i>, sellega algab advendi ajal esimene tunnipalve.</p> <p>^b Advendiaegne evangeelium: <i>Missus est angelus Gabriel in Galileam...</i> – Ingel Gabriel läkitati Galileasse... Lk 1,26.</p>

<p>ladium <i>cristine</i> potuimus post nos relinquere sacerdotem. In uia autem occurrit nobis frater iohannes cum socio suo, <i>totus</i> in facie rubicundus et <i>quasi</i> ignitus, et <i>quesiuit</i> a nobis, quomodo res se haberet circa <i>cristinam</i>. Et respondimus: »Nimis penaliter«. et ille <i>in spiritu</i> quodam uehementi: »eamus illuc, cum demone conflicturi;» Et uerbo dicto recessit cum festinatione, <i>quasi</i> deuotione quadam inebriatus et fiducia confortatus. Nos uero ad ecclesiam iuimus, missam celebrauimus /53/ et, superueniente plebano, <i>secundum</i> morem patrie uesperas misse continuauimus. Interim dum plebanus nobiscum fuit, accidit hoc stupendum mirandumque prodigium sub hiis testibus presentibus et nobis postea euentum rei exponentibus, uidelicet fratre iohanne et socio eius, hilla de monte et Gertrude sorore plebani. ille <i>enim</i> demon, hostis antiquus et superbus et temerarius, qui <i>in</i> celo deo assimilari uoluit – ille <i>in</i> tantam audaciam, superbiam et blasphemiam in terris proteruit, ut lectum <i>cristine</i> subintraret et totum stratum euidenter et fortiter concuteret, et uerba blasphemie cum cantus melodia et uerborum consonancia, ut fit <i>in</i> ritmis, alte et arroganter decantaret: »vbi est deus tuus nunc? ubi est deus tuus?» et cum <i>hec</i> multociens et interposita morula interpolate repetiisset, ipse sibimet respondit aususque est ille <i>spiritus</i> inmundissimus et malignissimus nomen deitatis infinite maiestatis et bonitatis arroganter sibi ascribere, <i>quasi</i> memoriam non haberet, quam uilia et immunda modo opera exercuerat, <i>que</i> longe a diuina operatione prius elongantur. Dixit ergo infelix ille, omnium malorum reus: »Ego sum deus tuus! ego sum deus tuus!» et post horum crebram et blasphemam repetitionem adiecit: »saltem nunc recognosce, quia ego sum deus tuus; quia potestatem habeo de te facere quicquid michi placet«. Cum ergo nomen dei, quod est super omne nomen, blasphemasset, ad iniuriam quoque seruorum dei sermonem conuertit, dicens: »vbi sunt rasi fatui, qui tecum fuerunt nunc? Ego eos sic /54/ tractabo, quod tibi non audebunt appropinquare«. longissima mora pertransiuit sub uerbis premissis cum melodia cantatis,</p>	<p>XIv²</p>
---	------------------------

XIV ²	<p>saime enda asemel Cristinale preestri abiks jätta. Tee peal tuli meile vastu vend Johannes koos oma kaaslasega, näost üleni punane ja nagu põlevil ja küsis meilt, kuidas Cristinaga on. Me vastasime: „Väga piinaline. Ja tema nõudis kaunis ägeda tooniga: „Lähme sinna ja võitleme deemoniga.“ Need sõnad öeldud, kiirustas ta edasi, nagu pühendunud joovastuses ja kindlas usus. Meie aga läksime kirikusse, pidasime missa ära 53 ja, kui kogudusepreester oli kohale jõudnud, jätkasime kodumaa kombe kohaselt kohe vespriga. Sel ajal, kui kogudusepreester oli koos meiega, juhtus see hämmastav ja imekspandav tunnistäht nende tunnistajate juuresolekul, kes meile sellest sündmusest pärast rääkisid, need olid vend Johannes ja tema kaaslane, Hilla de Monte ja kogudusepreestri õde Gertrud. Seesama deemon, vana vaenlane, kõrk ja kannatamatu, kes taevas tahtis Jumala sarnane olla, seesama trampis maa peal ringi sellise häbematus, ülbuse ja jumalavallatusega, et ronis Cristina voodi alla ja raputas tervet aset silmnähtavalt ja tugevasti, ja leelutas jumalakartmatuid sõnu kirikulaulu viisil ja sellega riimis sõnadega, et läheks rütmi, valjusti ja häbematul: „Kus on nüüd sinu jumal? Kus on sinu jumal?“ Ja kui ta seda mitu korda koos vahelepistetud värsisilpidega korrutanud oli, vastas endale ise ja sellel rüvedal ja kuritahtlikul vaimul jätkus häbematus lõpmatu suure ja ülima hea Jumala nime enda kohta pruukida, justnagu ta ei mäletaks, kui rüvedaid ja alatuid tegusid ta oli toime pannud, mis olid väga kaugel Jumala tegudest. See vilets, kõige kurja juur ütles: „Mina olen su jumal! Mina olen su jumal!“ Ja pärast selle rohket jumalateotust lisas: „Vähemalt nüüd tunnista, et ma olen su jumal, sest mul on võimu teha sinuga, mida iganes tahan.“ Kui ta oli Jumala nime, mis on üle kõigi nimede, teotanud, rääkis ta ka Jumala teenijatest teotavaid sõnu, öeldes: „Kus on nüüd see nõme inimrämps kes sinu juures olid? Nüüd ma neile alles 54 näitan, nii et nad ei julge enam sinu ligigi tulla.“ Pikka aega kestis see lugu nende sõnadega ja kirikulaulu viisiga,</p>	

<p>sub qua <i>cristina</i> in lecto iacebat, quem demon concuciebat. Post huiusmodi ergo uerba et multo plura nimis horrenda <i>cristina</i>, omnibus circumsedentibus audientibus, dixit ex blasphemia nomini dei illata, ut arbitror, commota: »adiuro te, demon, per uirtutem passionis domini nostri ihesu cristi, ut a te dictorum uerborum elucides ueritatem». at ille infelix ad hanc uocem uerba mutauit, cantum dimisit et modum ritmicum neglexit; et qui ante, quasi pugil de duello cum uictoria reuersus, cum pompa et cantus resonancia et uerborum consonancia alte decantauerat, deinceps, quasi uetulus decrepitus, uix tremula uoce cum raucedine cepit simplicibus uerbis ueritatem profiteri et se mentitum fuisse confiteri, dicens: »vere omnia sum mentitus, que sum loquutus; Non enim deus sum ego, cuius non solum non participo naturam, sed et eius beatitudinis communionem iuste et irrecuperabiliter perdi. Malicie tamen mee exequende in uos ab eo auctoritatem accepi; Quam et studiose sum exsecutus, ut ultra uel citra diuinam permissionem nichil diminuerim uel superaddiderim; Et quia per uirtutem passionis domini me adiurasti, ueritatem non possum negare. Quamuis ergo multa tibi penosa et ignominiosa intulerim, quia tamen de te nullam potui optinere uictoriam, certus sum, quod hoc in me ipso cum centuplici augmentacione in eternum recipiam cum sociorum meorum perpetua irrisione. Despicient me tamquam ignauum, quia contra unam puellam non preualui». Et hiis et similibus pluribus dictis, strepitum magnum fecit, quasi uesicam rumperet subito comprimendo, Et sic recessit; Motus autem uel concussio lecti statim ad uocem adiuracionis conquieuit. Minimo facto intervallo post demonis recessum, plebanus et Frater Gerardus et ego camerulam intrauimus, ita ut presentes mirabantur, quod diximus nos /55/ strepitum premissum non auduisse, et inuenimus omnes, qui cum <i>cristina</i> in camerula erant, esse in mirabili deuocione et lacrimacione, ipsam autem <i>cristinam</i> in uberrima <i>graciarum</i> actione, que nunc referabantur pro malorum euasione, nunc pro bonorum collacione, nunc pro communicata diuina consolacione. Et hec uarietas <i>graciarum</i> actionum tam dulcis erat et delectabilis, ut omnes presentes ad lacrimas promouere-</p>	<p>XIIr¹</p>
---	-------------------------

<p>XIir¹</p>	<p>mille ajal Cristina lamas voodis, mida demon raputas. Pärast seesuguseid sõnu ja veel paljusid teisi veel koledamaid, ütles Cristina kõigi juuresistujate kuuldes, ma arvan, et tõugatud Jumala nimega seotud teotustest: „Ma vannutan sind, demon, meie Issanda Jeesuse Kristuse kannatuste väega, ütle, mis on sinu sõnades tõde.“ Selle ütluse peale vaigistas see vilets oma sõnad, jättis laulu ja lõpetas rütmilise viisi; kes oli enne, nagu võidukas vägilane kahevõitluselt tulles, uhkelt ja kõlavalt ja valjusti riimis sõnu lauldes, nüüd, nagu vana sant, hakkas väriseva käheda häälega lihtsate sõnadega tõde teatama ja ennast valetajaks tunnistama, öeldes: „Tegelikult on kõik vale, mis ma rääkisin; ma ei ole Jumal, mul puudub mitte ainult tema loomus, vaid kaotasin ka oma osa tema õndsuses, õiglaselt ja pöördumatult. Siiski sain ma temalt loa teie peale oma viha valada; ja ma jälgisin väga hoolikalt, et üle või alla Jumala lubatu ma mitte midagi ei vähenda ega pane juurde. Kuna sa vannutasid mind Issanda kannatuste väega, ei saa ma tõde salata. Kuigi ma sulle palju ja raskeid kannatusi tõin; kuna ma ei saa sinu üle mingit võitu, olen kindel, et selle eest saan ma sada korda rohkem kannatusi igavesti koos minu kaaslaste lõpmatu mõnitamisega. Nad põlgavad mind kui jõuetut, sest ma ei saanud ühe tüdruku vastu hakkama.“ Seda ja veel palju sellesarnast öelnud, tegi suurt kära, nagu oleks täispuhutud põis lõhki pressitud. Ja niimoodi kadus minema; voodi liikumine või rappumine lakkas kohe vannutamise sõnade peale. Peaaegu kohe pärast demoni lahkumist astusime meie koos kogudusepreestri ja vend Gerardusega kambrisse, ja juuresolijad imestasid, kui me ütlesime, et 55 ülalmainitud lärmist midagi ei kuulnud. Me leidsime kõik, kes koos Cristinaga kambris olid, imelises harduses olevat ja pisarais. Cristina ise oli ülimalt tänulikus seisundis, kord mainides kurjast pääsemist, kord toimunud heategusid, kord osakssaanud jumalikku lohutust. Ja need tänusõnad olid nii sulnid ja meeldivad, et liigutasid kõiki juuresviibijaid pisarateni.</p>	

<p>ret. hiis expletis, <i>iuimus omnes nos iiii:or fratres cum plebano ad domum suam ad prandendum, et cristine ante hostium camerule sue calida aqua in dolio ad laudum parabatur; Qua secundum hominem plurimum indignit, quia per totum aduentum in inmundiciis, quas demon administrauerat, sine lauacro iacuerat. puella autem, que eam iuuerunt, dixerunt, quod in corpore suo plurima uulnera inuenerunt facta per lapidum combustionem, adeo profunda aliqua, quod manum possent continere; Que tamen omnia sine humana cura sunt curata per dei mirabilem clemenciam, sicut fuerant inflicta per demonis detestabilem maliciam. Dictis autem matutinis in die natalis domini et missa prima, plebanus iuit et cristine corpus domini administrauit. In ortu autem diei, longo facto spacio a communione predicta, ibat frater iohannes, quem et ego sequebar, ad cristinam, et inuenimus eam in lecto iacentem, modo supra exposito induratum et modum uite humane mente excedentem; Que et in deuocione sua per totum diem natalis usque in profundam noctem sequentem permansit. cum qua postea in reliquis diebus predicti festi comedimus, et diuine consolacionis et interne dilectionis plura signa uidimus, ut aperte possimus conuicere, quia supra multitudinem dolorum, quos passa fuerat, consolaciones dei eius animam letificauerunt. /56/</i></p> <p>Cum iam tercius annus fini aprouinquaret, post quam iui in coloniam ob studii exercitacionem, et rumor ad me uenisset, quod parisiis deberem proficisci, cogitauit, ut exirem et amicos meos salutarerem. accepta ergo licencia et assumpto fratre iohanne daco, dicto hespe, ibam in xl:a uisitare cristinam. et cum una dierum circa conpletorium dixissem ei quedam deuota, in magnum cordis accensa est affectum, ut ex uerbis suis poterat probari; et rogauit me, ut in crastino missam de beata uirgine cum nota celebrarem. In crastino ergo, dum missam : »Rorate celi desuper» dixissem cum omnibus attinenciis et ad illud officium spectantibus, — quia ad illud officium speciali mouebat deuocione, propter filii dei incarnationem et gloriose uirginis matris eius</p>	<p>XIIr²</p>
---	-------------------------

<p>XIIr²</p>	<p>Kui see kõik oli niimoodi lõppenud, läksime meie neli venda koos kogudusepreestriga tema majja lõunale, ja Cristinale toodi tema kambri ukse ette suur kannutäis kuuma vett pesemiseks, mida ta inimlikult väga igatses, sest oli terve advendi ilma pesemata lebanud roojuses, mida demon tõi. Tüdrukud, kes teda abistasid, rääkisid, et nägid tema kehal palju haavu, mille oli tekitanud kiviga kõrvetamine; mõned nii sügavad, et terve käsi mahuks sisse. Mis aga kõik paranesid ilma inimliku ravita, Jumala helduse abil, nagu nad olid tekitatud demoni kohutava julmusega. Kui oli loetud Issanda sündimise matutiin ja esimene missa, läks kogudusepreester ja viis Cristinale armulauda. Päevatõusul^a, tükk aega pärast mainitud armulauda, läks vend Johannes, kellele ka mina järgnesin, Cristina juurde, ja leidsime ta voodil lebamasa, ülalpool kirjeldatud viisil kangestunud ja vaimus nagu inimese elust ära. Sellisesse hardusse jäi ta terveks esimeseks jõulupühaks kuni järgneva ööni. Kui me pärast, mainitud pühade ülejäänud päevadel koos temaga sõime, nägime hulgaliselt märke jumalikust lohutusest ja sisemisest armastusest, nagu võisime avalikult jälgida, et rohkem kui möödunud valude hulk teda vaevas, rõõmustab tema südant Jumala loutus.</p> <p>[Üheteistkümnnes külastus] 56</p> <p>Kui juba lähenes lõpule kolmas aasta^b, mis ma Kölnis õppinud olin, ja jõudis minuni kuuldus, et pean edasi Pariisi minema, mõtlesin et lähen ja tervitan oma sõpru. Sain loa ja võtsin kaasa vend Johannes Dacuse, keda kutsutakse Hespeks, läksin paastuaja esimesel pühapäeval^c Cristinale külla. Kuna ühel päeval kompletooriumi ajal olin talle öelnud mõned harduspalved, ja tema sõnadest võis aru saada, et see läks talle väga südamesse ja nüüd ta palus, et järgmisel päeval peaksin püha Neitsi missat lauldes. Niisiis, järgmisel päeval, kui olin missa <i>Rorate celi desuper</i> ära pidanud (selle missaga on mul alati sügavad tunded seotud, sest selles tekstis on nii prohvetlikult kui ajalooliselt juttu Jumala poja inimesekssaamisest ja tema ülla ema</p>	<p>^a Teisipäev 25. dets. 1268.</p> <p>^b Esimene vihje Petrusse õpingute dateerimiseks. Kolmas aasta oli õppeaasta 1268/69, seega saadeti Petrus de Dacia Kölni õppima suvel 1266.</p> <p>^c Gallén arvab, et <i>quadragesima</i> tähendab siin 'paastuaeg' ja dateerib selle (11.) külastuse umbmääraselt, 30. jaanuarist 16. märtsini 1269 (kuigi tuhkapäev oli tol aastal 6. veebruaril). Kuid seesugune ajamäärang võib tähendada ka paastuaja esimest pühapäeva (<i>Invocavit</i>), seega võib võrdlemisi kindlalt väita, et 11. külastus toimus pühapäeval, 10. veebruaril 1269. aastal.</p>

<p> multiplicem <i>commendacionem</i>, <i>que</i> in illo officio tam prophetice quam historice plenissime et dulcissime enarrantur, — <i>populus</i> exhibat, excepta <i>cristina</i>, <i>que</i> immobilis in suo loco manebat, <i>Dixitque</i> michi <i>plebanus</i>: »videtur michi, <i>quod cristina</i> sit rapta». <i>assumpsi fratrem iohannem</i> et <i>iuimus ad considerandum</i>; et, deo teste, ipsam quidem omnino <i>immobilem</i> et <i>induratam</i>, <i>sed pallium suum</i>, quo caput cooperuerat, <i>plenum subtilissimo humore quasi rore</i> — <i>quem et omnes</i>, qui uidimus, <i>pro rore habuimus</i> — <i>inuenimus</i>; <i>Erat autem humor ille tantum super in illa parte pallii</i>, <i>que caput tegebat</i>. <i>cum autem frater iohannes ad xiiii:or dies et amplius quandam excrescenciam in iunctura pugni et brachii sensisset</i>, <i>que ad quantitatem dimidii fere oui excreuerat</i>, de qua timuit, <i>quod usum manus deberet impedire</i>: accessit et <i>aliam manum in humore /57/ illo</i> <i>ma-defecit et super excrescenciam posuit</i>, <i>que ab illa hora cicius inceptit decrescere quam prius potuit excrescere</i>, ita ut <i>infra paucos dies omnino deficeret</i>. <i>cristina autem in sua mansit deuocione usque ad tempus completorii</i>. <i>Nos autem in mane sequentis diei uersus coloniam sumus profecti</i>, licet <i>dominum priorem in bruwilre uisitarem</i>. </p> <p> Sed cum nuncii, qui me <i>parisius</i> <i>deducerent</i>, ante festum pasche non uenissent, <i>contulimus ad inuicem</i>, <i>frater albrandinus</i>, Frater mauricius et ego, de mirabilibus, <i>que in precedenti pascha contigerant circa cristinam</i>, et <i>deliberauimus</i>, quomodo in festo pasche, <i>quod iam imminebat</i>, <i>possemus sic ordinare</i>, ut <i>mirabilia dei possemus contemplari</i>, si <i>deus aliqua in eadem persona ostendere dignaretur</i>. <i>factum est autem</i>, ut <i>frater iohannes de mûfildorp</i>, qui a <i>domino plebano ad festum fuerat uocatus</i>, me in <i>socium assumeret de mandato prioris coloniensis fratris hermanni supradicti</i>, et <i>fratres albrandinus et mauricius</i> <i>licenciam ab eodem priore acciperent</i>, ut <i>nobiscum ire possent</i>. <i>obtenta ergo licencia</i>, <i>omnes iiii:or simul in cena domini, facto prandio, exiuimus</i> et <i>circa completorium in stumbele uenimus</i>. <i>Et cum ecclesiam ingressi fuissetus et reliquias sanctorum, uel potius</i> </p>	XIIv ¹
--	-------------------

<p>XIIv¹</p>	<p>rohketest eestpalvetest), läks rahvas välja, peale Cristina, kes jäi liikumatult oma kohale. Ja kogudusepreester ütles mulle: “Mulle näib, et Cristina on jälle ekstaasihoo saanud.” Võtsin ühes vend Johannese ja läksime vaatama. Jumal olgu tunnistajaks, leidsime Cristina täiesti liikumatu ja kange, kuid tema mantel, millega ta pea oli katnud, oli üle piserdatud peene niiskusega, nagu kastega – mida me kõik, kes seda nägime, kasteks pidasime. See niiskus oli ainult selle mantli osa peal, mis pead kattis. Vend Johannesel oli juba neliteist päeva ja kauemgi randmeliigesel mingi kasvaja olnud, mis oli juba umbes poole muna suurune; ja ta kartis, et see hakkab käe liikumist takistama. Ta astus ligi ja tegi teise käe selles niiskuses 57 märjaks ja pani kasvaja peale, mis sellest tunnist peale hakkas kiiremini kahanema kui enne oli kasvanud, nii et mõne päevaga oli täitsa kadunud. Cristina aga jäi oma vagasse seisundisse kuni kompletooriumini. Kuid meie läksime järgmisel päeval Kölni poole tagasi, et teel ka Brauweileris isand priorit külastada.</p> <p>[Kaheteistkümnes külastus]</p> <p>Kuid kui saadikud, kes pidid mind Pariisi saatma, ei tulnud enne ülestõusmispühi, rääkisime omavahel, vend Albrandinus, vend Mauricius ja mina, neist imetegudest, mis eelmisel ülestõusmispühil Cristinaga toimusid, ja arutasime, kuidas me saaksime nii korraldada, et saabuval ülestõusmispühil saaksime näha neid Jumala imesid, kui Jumal arvab heaks mõnda neist selles samas isikus näha anda. Ja sündis nii, et vend Johannes Muffindorpist, kelle kogudusepreester oli pühadeks sinna kutsunud, võttis eelpool mainitud vend Hermannuse, Kölni priorid käsul minu endale kaaslaseks, ja vend Albrandinus ja vend Mauricius said samuti priorilt loa, et nad saaksid koos meiega tulla. Niisiis, loa saanud, läksime meie kõik neli suurel neljapäeval^a pärast lõunasööki välja ja jõudsime kompletooriumi ajal Stommelni. Ja kui me olime kirikusse astunud ja pühi reliikviaid, või pigem</p>	<p>^a 21. märts 1269.</p>

<p><i>sanctos, quorum reliquie ibi continebantur, salutassemus, accessi ego ad cristinam, que multum debilis ante altare beate uirginis residebat: Communicauerat autem eodem die et post communionem summam leticiam perceperat, de qua de nouo redierat, ita quod postea ecclesiam non exierat. Debilitatem autem non ex communionem uel leticie perfructuione incurerat, sed ex demonis afflictione, ut infra dicitur. postquam ergo eam salutaueram, dixerunt michi uirgines, que circa eam sederunt et condiciones suas diligenter aduertunt: »solicite aduertas, si palmam sinistre manus eius possis intueri; Est enim mirabiliter quasi depicta». Cum /58/ ergo manum predictam ex deuocione magis quam ex curiositate diligenter obseruarem, accidit, ut illa pre debilitate deficeret et, manum non obseruans, eam aliquantulum apertam extra pallium suum relinqueret; et uidi rem mirandam, uisu pulchram, sed significacione ignotam. aspexi enim in manu uirginea quindecim signa, dimensione modica, aspectu subrubea, forma rotunda, situ ordinatissima: In medio palme erat signum rotundum, sterlingno minus, sed omnibus aliis signis maius: circa quod erant iiii:or in modum crucis in hunc modum disposita, aliquantulum primo minora, sed reliquis decem maiora, ita ut, quantum a primo excedebantur, tantum reliqua excedebant. Quinque ergo predicta erant in carne palme depicta, residua autem decem per v digitos manus erant sic diuisa, ut cuilibet digito duo inessent, in medio illorum articulorum, qui palme erant propinquiores, Ita tamen, quod uno tantum signo quilibet articulus decoraretur; quod adeo erat pulchrum uidere, quod non credo me uidisse manum tanta pulchritudine insignitam. fateor, in aspectu delectabar, sed in affectu inmutabar, quid dicere possem, ignorans; omnem enim corporis sensum et cordis intellectum res uisa superabat. Completorio autem dicto et matutinis secundum morem patrie circa crepusculum inchoatis, dum cantaremus post »benedictus in tenebris» kirieleyson, quidam in ecclesia ex dissolutione concitauerunt magnum clamorem et strepitum, per que nos in choro non minime inpediuerunt, sed non absque confusibili uindicta. Nobis enim cantantibus et passionis crisi memoriam celebrantibus, illis autem dissolutionem</i></p>	<p>XIiv²</p>
---	-------------------------

<p>XIIv²</p>	<p>pühakuid, kelle reliikviaid seal hoiti, tervitanud, astusin mina Cristina juurde, kes oli väga nõrk ja istus püha Neitsi altari juures. Ta oli samal päeval armulaual käinud ja pärast armulauda tundis suurt rõõmu, mis ikka kordus, nii et ta pärast seda ei tulnudki kirikust ära. Nõrkus aga ei tulnud armulauast ega rõõmutundmusest, vaid deemoni kiusamisest, nagu allpool juttu. Pärast seda, kui ma olin teda tervitanud, ütlesid mulle neitsid, kes tema ümber istusid ja jälgisid tähelepanelikult tema seisundit: „Pange tähele, kas saate näha tema vasaku käe peopesa; seal on nagu üks imeline kujutis.“ Kui 58 ma siis mainitud kätt pigem hardusest kui uudishimust hoolikalt vaatlesin, juhtus, et ta jõuetusest nõrkes ja ei pööranud oma käele tähelepanu, jättes selle natuke avatud peopesaga mantli alt välja. Ja ma nägin imelist asja, mis oli ilus vaadata, kuid mille tähendust ma ei tea. Nägin neitsi käel viitteist märki, tagasihoidliku suurusega, välimuselt punakad, kujult ümarad, paigutuselt väga korrapärased: peopesa keskel oli ümmargune märk, sterlingist väiksem, kuid kõigist teistest märkidest suurem; selle ümber oli neli tükki niimoodi ristikujuliselt paigutatud, esimesest pisut väiksemad, kuid ülejäänud kümnest suuremad, suuruselt täpselt vahepealsed. Mainitud viis märki olid kujutatud peopesa nahal, ülejäänud kümme aga olid nii jaotatud käe viiele sõrmele, et igal sõrmel oli kaks, nende sõrmelülide keskel, mis peopesale lähemal on, kuid nii, et ühe sõrmelüli peal oli ainult üks märk. Mis oli kokku nii ilus vaadata, et ma ei usu end olevat näinud nii ilusasti kaunistatud kätt. Tunnistan, et nautisin nähtut, kuid ei teadnud, mida võiksin selle kohta öelda või arvata, sest see vaatepilt ületas kõik ihulised tunded ja südame mõistmise. Kui kompletoorium oli loetud ja alustasime kodumaa kombe kohaselt matutiiniga, siis kui hämardus; kui pärast hümnit <i>Benedictus in tenebris</i>^a laulsime küürialeisonit tekitas keegi kirikust lahkudes suurt lärmi ja kolinat, mis meid altariruumis mitte vähe ei häirinud, kusjuures me olime väga segaduses. Kui meie seal laulsime ja Kristuse kannatuse mälestust pühitsesime, nemad aga tõusid püsti ja</p>	<p>^a Kannatusnädala hümn.</p>

<p>excitantibus, affuit inter eos eciam sathan et magnam partem plebis in ecclesia defedauit /59/ cum materia, que sepius est nominata, de qua fetor pessimus exalauit. Et fuit mirabile, quia, cum plereque persone, que circa cristinam fuerunt, ab ante et retro, a dextris et sinistris fuissent defedate, quedam in tunicis, quedam in palliis, quedam in peplis, cristinam in medio eorum constitutam nec una gutta immundicie contingebat. hec nos, qui fuimus in choro, dum fiebant, latebant, que, dictis matutinis et candelis reaccensis, intelleximus fuisse perpetrata; Tunc enim quilibet sibi proximo uel proxime de iniuria et contumelia sibi illata conquerebatur. attamen, et si omnes tacuissent, fetor tamen pessimus opus inmundum prodidisset. Cum ergo plebanus et fratres in turbam tumultuantem exissent, uisu et olfactu relacioneque et querimonia plurium rem factam cognouerunt. fuerunt autem qui dixerunt, quod hec defedacio ideo est a deo fieri permissa et a dyabolo administrata, quia plurimi fuerunt, qui cristine detraxerant, quasi falsum esset et fictum, quod ipsa fuisset per defedaciones afflicta, et dicebant, quod nunc ille persone turpius fuerunt tractate, que illi plus derogauerant. Dum ergo hec fierent, accessi ego ad cristinam, que adhuc in loco oracionis consueto iacebat. et quesui ab ea, quid populus tumultuans haberet. et illa respondit: »ignoro; audio tamen, quod plures conqueruntur, quod turpiter sint maculati». finito autem tumultu, ibant singuli ad sua hospicia; sed et pater cristine eam ad domum suam duxit, quia per se ire non poterat pre debilitate; Quem et ego adiuui usque ad biuium, ubi alia uia ad domum plebani declinaret. Fuit autem cristina tota nocte illa in quadam exthasi propter cordis ocupacionem circa cristi passionem, in tantum ut se alloquentibus non attendebat respondere, nichil quia /60/ aliud uerba sua sonabant, que quamuis pauca diceret, nisi cristi passionem. hec ab eis audiui uirginibus, que circa illam illa nocte uigilabant. mane autem facto in die parasceues, dixerunt fratres albrandinus et Mauricius, quod uellent redire coloniam, et rogauerunt plebanum, ut cum eis cristinam uisitare; Quod et fecit. et, quantum a plebano et eciam ab ipsis postmodum intellexi, nichil aliud uiderunt nisi cristinam in lecto iacentem, to-</p>	<p>XIIIr¹</p>
--	--------------------------

<p>XIIIr¹</p>	<p>läksid minema, oli nende hulgas ka saatan ja määris suure osa rahvast kirikus ära 59 ollusega, mida on tihti nimetatud, millest levis väga vastik hais. Ja oli imeline, et kuigi paljud isikud, kes Cristina ümber seisisid, said eest ja tagant, paremalt ja vasakult roojaseks; mõnedel särgid, mõnedel mantlid, mõnedel pearätikud, ei tabanud Cristinat nende keskel mitte üks tilk seda roojust. See kõik oli meile selle toimumise ajal teadmata, kes me altariruumis olime, kuni pärast matutiini lõppu, kui küünlad jälle süüdati, saime teada, mis oli juhtunud. Siis rääkis igaüks oma naabriga sellest õnnetusest ja hädast mis teda oli tabanud. Pealegi, kui ka kõik oleksid sellest vaikinud, oleks kohutav hais andnud vihje rüvedast teost. Aga kui kogudusepreester ja vennad läksid rahutu rahva hulka, siis nad said teada sündinud asjast, nähes, lõhna tundes, kuuldes ja paljude inimeste kurtmisest. Oli neid, kes ütlesid, et see roojastamine on sellepärast Jumalast lubatud ja kuradist täide saadetud, et oli palju neid, kes Cristina kohta halvasti ütlesid, nagu oleks vale ja väljamõeldis, et teda roojusega kiusati; ja räägiti, et nüüd said need isikud kõige rohkem kannatada, kes teda kõige rohkem laimasid. Sel ajal kui see kõik toimus, läksin ma Cristina juurde, kes ikka veel oma palve kohas tavaliselt viisil kummardas, ja küsisin talt, mis see rahva rahutus tähendab. Ja tema vastas: „Ma ei tea; kuulsin siiski, et paljud kaebasid, et said kohutavalt määritud.“ Kui see möll oli lõppenud, läksid kõik laiali oma öömajadesse, aga Cristina isa tuli ise teda koju viima, sest ta ei saanud nõrkuse tõttu ise käia. Saatsin neid kuni teelahkmeni, kust teine tee kogudusepreestri maja juurde viis. Cristina oli kogu öö nagu ekstaasis, süda tulvil mõtisklusi Kristuse kannatuste üle, niivõrd, et ta ei pannud tähele vastata neile, kes teda kõnetasid; mitte midagi muud kui 60 kõlasid need sõnad, mida ka vähe kuuldavale tõi, Kristuse kannatuste kohta. Kuulsin seda neitsitelt, kes tema juures sel ööl valvasid. Kui tuli hommik, mis oli suur reede^a, ütlesid vend Albrandinus ja Mauricius, et nad tahavad Kölni tagasi minna, ja palusid kogudusepreestrit, et ta koos nendega Cristinat külastaks; mida ta ka tegi. Ja, niipalju kui ma pärast teada sain neilt endilt ja preestrilt, ei näinud nad midagi muud kui Cristinat voodis lamamas, tervest</p>	<p>^a Suur reede, 22. märts 1269.</p>

<p>to corpore tremementem, faciem peplo et lecti coopertorio uelatam habentem; et hoc uiso discesserunt. frater iohannes autem et ego circa terciam iuimus ad <i>cristinam</i> uisitandam et supradicto modo eam inuenimus iacentem, hoc addito, quod omnino facta fuit immobilis et omnibus membris rigida, ut solent esse corpora defunctorum, in qua nullum signum uite potuimus perpendere. Quo audito et considerato, iuimus ad ecclesiam, et hiis que ad officium illius secundum morem pertinebant completis, post meridiem reuersi fuimus cum plebano ad ea que circa <i>cristinam</i> gerebantur consideranda. et cum camerulam intrassemus et <i>cristinam</i> supradicto modo reperissemus, facta oracione a nobis tribus, ut deus nobis aliquid ex hiis ostendere dignaretur, que circa <i>cristinam</i> facta suspicabamur, dixi ad illos duos: »uobis liberum est tempus, sed ego recessurus sum, et numquam spero me hac die rediturum ad hunc locum uel personam, et ideo multum doleo, si consolacione debeo defraudari, quam me sperabam hic habiturum». credebam me de hiis que audiui alio anno nunc debere certificari; Et dixi plebano, audiente fratre iohanne: »optime nosti, quia nec curiositas nec carnalitas nos mouet ad puellam istam uisitandam et considerandam, sed <i>cristi</i> caritas, et ut gestorum eius possit ueritas elucidari et omnis falsitas et dubietas propulsari. Extende ergo manum tuam et tange plantam pedis eius». ad instanciam meam fecit hoc ualde timorate, et manum retraxit totam sanguine perfusam. /61/ et ego dixi: »vocemus unam puellam, que extremitatem pedum detegat, ut uidere possimus, quid ista significant». illis consencientibus uocaui hillam de monte et rogau i eam, ut extremitatem pedum <i>cristine</i> reuelaret. Que licet se excusaret, prece tamen et racione uicta, cum magna reuerencia et timore quod pecii fecit; Et nos iiii:or uidimus, quod scribo: in medio pedis dextri, in parte superiori et inferiori, uulnus erat lacius sterlingno aliquantulum, de quo iiii:or riui sanguinis, non ad pedicas, sed per transuersum pedis fluxerunt, in latitudine non modica. Quo uiso quilibet nostrum locum fletui aptum querebat, eo quod <i>cristo</i> passo conpaciebatur,</p>	<p>XIIIr²</p>
---	--------------------------

<p>XIIIr²</p>	<p>kehast värisemas, näo pealinikuga ja voodivaibaga kinni katnud. Seda näinud, läksid nad ära.</p> <p>Aga mina ja vend Johannes läksime teda kolmanda tunni paiku vaatama ja leidsime ta ülalkirjeldatud viisil lamamas, lisaks see, et ta oli täiesti liikumatu ja kõigist liikmetest jäik, nagu tavaliselt on surnukehad, kus me mingit elumärki ei täheldanud. Seda kuulnud ja näinud, läksime kirikusse, ja toimetanud need talitused, mis tavaks olid, läksime pärast keskpäeva koos kogudusepreestriga tagasi nende juurde, kes tavaliselt Cristina juures olid ja panid kõike tähele mis oluline oli. Ja kui me kambrisse astusime ja jälle nägime Cristinat ülalkirjeldatud moel, ja palvetasime kõik kolm, et Jumal arvaks heaks meile midagi sellest näidata, mida me arvasime Cristinaga sündivat, ütlesin ma neile kahele: „Teil on aega vabalt, aga mina pean ära minema ja ma ei usu et ma kunagi sel päeval saan siia kohta või selle isiku juurde tagasi tulla, ja sellepärast kardan väga, et pean pettuma lohutuse lootuses, mis mul siinjuures oli.“ Ma ju olin uskunud et leian tõestust sellele, mida olin eelmisel aastal kuulnud. Ja ma ütlesin kogudusepreestrile, nii et vend Johannes kuulis: „Tead väga hästi, et meid ei too selle tütarlapse juurde mitte uudishimu ega lihahimu, vaid Kristuse armastus, ja et siinsetest sündmustest säraks tõde ja kaoks kõik valed ja kahtlused. Siruta ometi oma käsi ja puuduta tema jalatalda.“ Ta tegigi seda minu ärgituse peale, väga arglikult, kui ta käe tagasi tõmbas, oli see üleni verine. 61 Ja mina ütlesin: „Kutsume ühe tüdruku, et ta katte tema varvastelt ära tõmbaks, et me näeksime, mida see tähendab.“ Nende nõustudes kutsusin Hilla de Monte ja palusin teda, et ta Cristina jalapõida meile näitaks. Kuigi ta alguses keeldus, mõjusid meie palved ja põhjendused, ja ta tegi mida ma palusin, suure aukartusega ja arglikult. Ja meie neli nägime seda, mis ma kirja panen: paremal jalalabal, nii tallas kui pealpool oli umbes sterlingisuurune haav, millest voolasid neli vereniret, mitte varvaste poole, vaid põiki üle jalalaba, laiuse poolest märkimisväärsed. Seda nähes tahtis igauks meist nutta, sest me nägime Kristuse kannatusi,</p>	

<p>cuius expressa uulnera in <i>crisina</i> intuebamur. finito fletu, ad domum plebani iuimus et, facto prandio illi diei debito, parum ante horam completorii ad domum <i>crisinae</i> sumus reuersi et adhuc nullum uite sensibilis in <i>crisina</i> inuenimus signum, quia nec spirabat, nec mouebatur, sed adhuc tota rigida permanebat. Dixi ergo plebano: »probemus, si aliquod signum similitudinis passionis <i>crisi</i> possimus in <i>crisinae</i> capite reperire». Et ille dixit: »modum non uideo, quo hoc possit fieri, quia facies sua simul cum capite cum magna diligencia est cooperta». posuerat enim per modum crucis brachia super pectus suum et pugnum manus dextre ad sinistram maxillam et sinistre pugnum ad maxillam dextram collocauerat. modo cancellato, et inter digitos peplum ex parte superiori strinxerat, quibus caput et faciem uelauerat satis diligenter et artificiose. ad instanciam tamen meam temptauit plebanus circa aurem dextram caput discooperire, et quantum aduertere potui, ibi nullum signum ualuimus inuenire. Cum autem anteriorem partem capitis discooperuisset, inuenimus iii riuos quasi de uno fonte sanguinis defluere, Quorum quilibet tenebat latitudinem duorum digitorum; Ex quibus duo extremi tendebant ad tempora, /62/ medius medium iter uersus nasum tenebat. Diuine ergo presencie, que se per signa tam euidencia prodiderat, honorem exhibentes, amplius diuinum misterium formidauimus perscrutari. Post diem autem pasche audiuius a uirginibus secretariis suis, quod uestis sua intima, corpori proxima, erat sanguine perfusa, ad latitudinem palme humane, circa locum, quo situm cordis attingebat. sed et signa in manibus eius euidencia intus et extra, sterlingnis laciora, sed rotunda, omnes, qui commedimus et bibimus cum ea, per totos octo dies diligenter contemplabamur; Modicum autem ante solis occasum, cum ad se fuisset <i>crisina</i> reuersa, quod motus attractionis spiritus indicabat, dixi ei: »Quomodo habes?» Respondit: »Debilis sum plurimum; Noli michi plura loqui, quia non ualeo tibi respondere pre oris et palati amaritudine». Et di-</p>	<p>XIIIv¹</p>
--	--------------------------

<p>XIIIv¹</p>	<p>mille ilmsed haavad Cristinal näha olid.</p> <p>Nutmise lõpetanud, läksime kogudusepreestri majja ja, selle päeva söömaaja lõpetanud, läksime pisut enne kompletooriumi Cristina majja tagasi ja ikka ei olnud Cristina juures mingit elumärki märgata, ei hingamist ega liigutusi, vaid lamas täiesti kangena. Ütlesin siis kogudusepreestritele: „Proovime, kas me Cristina peas näeme mõnda sarnast Kristuse kannatuste märki.“ Tema vastu: „Ma ei näe selleks võimalust, sest ta nägu ja pea on väga hoolikalt kaetud.“</p> <p>Cristinal olid nimelt käed rinnal risti, parema käe rusikas vasaku põse juures ja vasak rusikas parema põse juures, nagu kaitseks, hoidis pealinikut, millega oli pea ja näo väga hoolikalt ja kenasti katnud, kõvasti sõrmede vahel. Minu ärgitamise peale üritas kogudusepreester siiski parema kõrva juurest pead kattest vabastada, ja niipalju kui ma nägin, polnud seal miskit märki leida. Kui ta aga tõi nähtavale pea tagumise osa, leidsime kolm vereniret, mis nagu oleksid ühest allikast voolanud, igauks oli kahe sõrme laiune. Neist kaks äärmist ulatusid meelegahtadeni, 62 keskmine suundus keskelt nina suunas. Tundes aukartust jumaliku juuresoleku ees, mis end nii ilmselgetes märkides ilmutas, ei julenud me neid jumalikke saladusi rohkem uurida. Aga pärast esimest ülestõusmispüha kuulsime tema usaldusalustelt neitsitelt, et tema alusriietus, otse ihu peal, oli verest läbi imbunud, inimese käelaba laiuselt, selles kohas, mis on südame asukoha juures. Kuid meie, kes me temaga koos sõime ja jõime, vaatlesime hoolikalt tervelt kaheksa päeva ka tema kätes ilmselgeid märke, käeseljal ja peos, sterlingist laiemad, kuid ümmargused.</p> <p>Natuke enne päikeseloojangut, kui Cristina oli teadvusele tulnud, millest andis märku sissehingamise liikumine, küsisin temalt: „Kuidas sa end tunnend?“ Ta vastas: „Väga nõrk olen; ära minuga palju räägi, sest ma ei suuda sulle vastata, sest suus ja kurgulaes on väga kibe.“ Ja</p>	

<p>ligenter considerauī, quod hec ipsa uerba cum magno conamine formauit; et quamuis laborauerit, adeo tamen ea submissee protulit, quod uix poterant eam aure apposita percipi. Rediit autem ad se sine singultatione et sine quibuslibet uerbis, que a circumsedentibus poterant audiri. Nos autem, ea relicta, reuertebamur ad ecclesiam nec eam uidimus prius quam circa completorium in sabbato sancto. Et cum ante lectum suum sederem et Frater iohannes confessiones audiret, leticiam cordis cristine magnam per signa aduerti euidentia tam uerborum quam factorum uel gestium. oratio enim et collatio inter nos de dei dilectione et contemplatione percurrerebat, cuius cristina materiam habundantem ministrabat et ministratam augmentabat. Summo autem mane, in die sancto pasche, a patre suo in equo ad ecclesiam est deducta sub habitu seculari; erat enim lintheo exterius cooperta loco pallii, quia propter uulnera pedum non potuit ambulare et ut, quod contigerat, omnino occultaret. Nam in priori anno fama percrebuerat, quod sibi acciderat; quod ex eo precipue contigit, quia in /63/ domo propria communicauit. hac ergo arte usa est, ne cognosceretur, neque quod factum est circa eam diuinitus diulgaretur. Cum autem in prima missa communicasset, immobilis in omnibus membris et rigida permansit ultra meridiem, nec ad particularium sensorum discrecionem rediit ante completorium; Deuotionis autem signa et exultationis plura uidimus in cristina. vna autem dierum in septimana pasche, predicante fratre wiperto, rapta est cristina, et illo die mansit supradicto modo insensibilis usque ad uesperam. In sabbato autem ante dominicam in albis uenit frater salomon ungarus in stumbele, meus amicus familiarissimus, iturus parisiis ad studendum. et cum a me audisset que contigerant illis diebus circa cristinam, rogauit me, ut dicerem ei, qua subtilitate uti deberet, ut ea uidere posset. Cui dixi: »Noli eam super hoc rogare, quia manus suas statim abscondet; sed potius aliquid resuendum in uestibus tuis require et roga eam, ut illud reficiat». Quesiuit ille et rupturam in cappa sua inuenit. Quam cum illa resueret,</p>	<p>XIIIv²</p>
---	--------------------------

<p>XIIIv²</p>	<p>ma nägin väga hästi, et need sõnad moodustas ta väga vaevaliselt, ja mida enam vaeva nägi, seda vaiksemalt neid kuuldavale tõi, kuni neid vaevalt kuulsin isegi kui kõrva lähedale panin. Tuli teadvusele ilma hingeldamata ja ilma sõnadeta, mida juuresistujad oleks kuulnud. Meie aga, jätnud ta sinnasamma, läksime tagasi kirikusse ega näinud teda enne kui vaikse laupäeva^a kompletooriumi ajal. Ja kui mina istusin tema voodi ees ja vend Johannes kuulas pihte, nägin, kui rõõmus oli Cristina süda, mida oli näha nii märkidest kui ka sõnadest ja žestidest. Jutt ja vestlus meie vahel käis Jumala armastusest ja kaemusest, mille kohta Cristinal oli palju öelda, ja lisada sellele, mida talle öeldi.</p> <p>Vara hommikul, püha ülestõusmispäeva hommikul, viis isa ta hobusega kirikusse, ilmalikes riides, tal oli mantli asemel lina ümber, sest jalahaavade tõttu ei saanud ta käia ja et niipalju kui võimalik, kõike varjata. Oli ju mineval aastal kuuldus levinud, mis temaga juhtus; eriti sellepärast et ta 63 oma kodus armulauda sai. Ta kasutas seda moodust, et teda ära ei tuntaks, ja et temaga juhtunud Jumala imed teatavaks ei saaks. Kui ta oli esimesel missal armulaual käinud, jäi liikumatuks ja kõigist liikmetest kangeks kuni keskpäev läbi oli, ega tulnud täiesti teadvusele enne kompletooriumi. Kuid nägime Cristinas palju harduse ja juubelduse märke.</p> <p>Ühel ülestõusmisnädala päeval, kui vend Wipertus jutlustas, tuli Cristinale ekstaasihoog peale ja oli sel päeval ülalmainitud viisil teadvuseta kuni õhtuni.</p> <p>Aga laupäeval^b enne paasapühade aja teist pühapäeva jõudis Stommelni vend Salomon Ungarus, minu väga lähedane sõber, kes oli teel Pariisi õppima. Ja kui ta oli mult kuulnud, mis oli neil päevil Cristinaga sündinud, palus, et ma talle ütleksin, mis kavalust ta peaks kasutama, et midagi sellest näha saada. Ütlesin talle: „Ma ei taha teda paluda, sest oma käsi hoiab ta ikka varjul; aga otsi oma riiete juures üles mõni katkine koht ja palu tal see ära parandada.“ Siis ta otsis ja leidis oma mantlist ühe rebendi. Ja kui Cristina seda nõelus,</p>	<p>^a Vaikne laupäev, 23. märts 1269.</p> <p>^b 30. märts 1269.</p>

<p>uidit frater salomon quod desiderauit, uidelicet in medio utriusque manus intus et extra signa, de quibus supra feci mencionem. hac ergo arte usus pie eam circumuenit, ut ignorans secretum proderet, quod uolebat esse occultum. Circa uesperas in dominica in albis frater hermannus, prior coloniensis, et Frater arnoldus de sanctis, prior argentinensis, tunc diffinitor capituli generalis, cum sociis suis uenerunt in stumbele, in uia ad capitulum generale, quod in proximo festo pentecostes parisius erat celebrandum; quos domina abbatissa de sancta cecilia preuenerat cum suis domicellabus, ut eos colligeret. Quod et factum est. Eramusque in domo sua ·xiii· fratres collecti et honeste recepti. In crastino autem cum frater hermannus prior cristinam uidisset, quam numquam /64/ prius aspexerat, hoc de ea protulit testimonium: hec facies non est hominis super terram conuersantis. Et uere testimonium hoc uerum erat. In facie illa quidam nitor eciam corporaliter relucebat, cuius similitudinem numquam uidi in uultu alicuius mortalis, excepto uno. Cum missam de beata uirgine celebrarem et prior arnoldus predicaret de ewangelio; stabat iuxta crucem ihesu, quod illo tempore solent de beata uirgine legere seculares, rapta est cristina et usque ad uesperam immobilis et insensibilis permansit; quam plerique fratres considerantes in deuocionem sunt accensi. Facto autem prandio, fratres quidam parisius ibant, quidam coloniam reuertebantur, inter quos fuimus frater iohannes et ego. reliquimus autem cristinam in sua deuocione permanentem.</p> <p>Facto interuallo quasi ·xv· dierum, uenit coloniam frater nicholaus henricus tunc temporis de prouincia dacie diffinitor capituli generalis, et dixit mihi, quod missus essem parisius ex parte prouincie pro studii exercitacione. Et quia eum sequi tam subito non poteram, quia festinauit, assumpto fratre mauricio, eum subsequebar. Et quia non longe erat a uia, diuertimus in stumbele, ut ibidem amicos nostros salutaremus. Cum ergo sequenti nocte ibi pernoctassemus, in crastino facto prandio profecti sumus, prosequente iter nostrum domino plebano et cristina et pluribus aliis usque in engendorp, et ibi corporaliter a cristina, di-</p>	<p>XIVr¹</p>
--	-------------------------

<p>XIVr¹</p>	<p>nägi vend Salomon seda, mida ta näha soovis, nimelt mõlema käe peopesas ja käeseljal neid märke, millest ma ülalpool rääkisin. Seda trikki kasutades kavaldas ta tema vagalt üle, et teadmatult teeks nähtavaks saladuse, mida tahtis varjata. Valge pühapäeva^a vespri ajal jõudsid Stommelni vend Hermannus, Kölni prior, ja vend Arnoldus de Sanctis, Strasbourg'i prior, <i>diffinitor</i> generaalkapiitlil, koos kaaslastega, teel generaalkapiitlile, mis järgneval nelipühil Pariisis pidi toimuma. Enne neid tuli veel emand püha Cecilia abtiss koos oma nooremandatega, et nendega kohtuda, mis ka sündis. Tema majas kogunesime kokku kolmteist venda, kus meid ausalt vastu võeti.</p> <p>Järgmisel päeval^b, kui ka prior Hermannus nägi Cristinat, keda ta polnud 64 seni veel kunagi kohanud, tõi ta tema kohta sellise arvamuse kuuldavale: „See ei ole maise inimese nägu.“ Ja tõesti oli see tunnistus tõsi. Tema näos oli teatav sära isegi ihuliselt, millesarnast ma pole kunagi näinud ühegi suureliku juures, välja arvatud üks. Kui ma pidasin püha Neitsi missat ja prior Arnoldus jutlustas evangeeliumi üle „seisis Jeesuse risti all“, mida sel ajal tavatsesid ilmikud püha Neitsi kohta lugeda, sai Cristina ekstaasihoo ja jäi kuni vesprini liikumatuks ja teadvuseta, ja paljud vennad tulid tema hardust lähedalt vaatama.</p> <p>Pärast lõunasööki läks osa vendi Pariisi poole tee, osa pöördus tagasi Kölni, kelle hulgas olime ka meie vend Johannesega. Jätsime Cristina tema jätkuvasse hardusseisundisse.</p> <p>[Kolmeteistkümnes külastus]</p> <p>Kui oli möödunud umbes 15 päeva pikkune ajavahemik^c, tuli Kölni vend Nicholaus Henricus, kes oli sel ajal <i>Dacia</i> provintsi esindaja generaalkapiitlil, ja ütles mulle, et provints saadab mind Pariisi õppima. Ja kui ma temaga otsekohe kaasa minna ei saanud, sest ta kiirustas, võtsin kaasa vend Mauriciuse ja järgnesin talle. Ja kuna see ei jäänud meie teelt palju kõrvale, põikasime Stommelni, et seal meie sõpradega hüvasti jätta.</p> <p>Kui me seal olime järgneva öö veetnud, asusime järgmisel päeval pärast sööki tee, kusjuures isand kogudusepreester ja Cristina ja palju teisi saatsid meid kuni Engendorpini, kus ma ihu poolest lahkusin Cristinast, Issandas</p>	<p>^a 31. märts 1269.</p> <p>^b Esmaspäev 1. aprill.</p> <p>^c 14. aprilli paiku.</p>
-------------------------	---	---

	<p>lecta mihi in domino, sum separatus, non absque sui cordis et mei intimo dolore, ut littere infra posite attestantur. <i>veni autem parisius sexta feria ante festum penthecostes anno domini ·m^o·cc^o·lxix·</i>* Omnia autem, que a principio usque huc posita sunt, a fine anni m^o·cc^o·lxvii· id est a /65/ festo beati thome apostoli usque ad dominicam terciam post pascha anni ·m·cc·lxix· contigerunt temporibus prememoratis; vnde hic terminatur tractatus primus.</p> <p>Incipiunt epistole eiusdem fratris petri ad se- pissime predictam karissimam sponsam cristi cristi- nam et e conuerso et cetera prout pate- bit per processum.</p> <p>Dicto de hiis, que oculis uidi et auribus audiui tempore quo colonie studui.</p> <p>Nunc illa subicienda sunt que scripto illorum illorum intellexi qui interfuerunt, dum ego parisius morabar. et ut lucidius illa intelligantur, necessarium uisum fuit mihi, ut et ea que scripsi ego, uel saltem partem eorum, huic interponerem narrationi, ut ex hiis intencio cordis mei intelligatur et rei geste plenaria cognicio habeatur. post quam ergo ueni parisius ·vi^a· feria, ut dictum est, ante pentecosten cum fratre mauricio, cum eodem post festum coloniam redeunte talem rescripsi litteram: Karissime in uirginis filio uirgini cristi cristine in uisceribus caritatis in eternum diligende Frater petrus sincere caritatis augmentum in spiritu sancto. Cum certitudinaliter connciam in corde meo, quod uobis uerbis exprimere non possum et forte non decet, quod sencio, ingens mihi est certamen, utrum omnino silere debeam, an aliquid dicere uel scribere insufficienter; sed decreui, postposita uerecundia et neglecta insufficientencia, aliquid uobis de statu meo significare. Cum mihi in memoriam uenerunt dies preteriti, in quibus in domo dei non solum cum consensu spirituali, sed et cum consolacione et deuocione multiplici ambulabamus – quia ut puto in /66/ conuersacione religi-</p>	XIVr ²
--	---	-------------------

* Parandus **lxxix** (1279). Paulsoni märkus. Parandus on ilmselgelt vale, nagu ka kaks järgmist aastaarvu parandust.

armastatust, mitte ilma tema ja minu südame sügavaima valuta, nagu tunnistavad kirjad, mis on toodud allpool. Jõudsin Pariisi reedel^a enne nelipühi Issanda aastal 1269. Kõik, mis siin algusest alates kirjas on, on juhtunud alates 1267. aasta lõpust, see tähendab, 65 püha apostel Tooma päevast kuni kolmanda pühapäevani pärast ülestõusmispüha 1269. aastal.^b Ja siin lõpeb esimene jutustus.

Algavad sellesama vend Petruse kirjad eelpool tihti mainitud kalleimale Kristuse pruudile Cristinale ja vastupidi ja ka teised, nagu on järgnevalt näha.

Räägitud sellest, mida ma silmaga nägin ja kõrvaga kuulsin sel ajal, kui ma Kölnis õppisin, järgneb see, mida sain teada nende kirjutatust, kes kohal viibisid, kuni mina Pariisis olin. Ja et see oleks selgemini arusaadav, paistis mulle tarviline, et ka need kirjad, mis ma ise kirjutasin, või nende osad siia jutustusse põimida, et neist oleks aru saada minu südame kavatsused ja sündinud asjadest täielik teadmine oleks. Niisiis, kui ma olin reedel^c, nagu öeldud, enne nelipühi jõudnud Pariisi koos vend **Mauriciusega**, saatsin sellesamaga, kui ta pärast pühi^d Kölni tagasi pöördus^e, seesuguse kirja:

[I kiri^f]

Neitsi Pojas, kalleimale Kristuse neitsile **Cristinale** südamlikus armastuses ja igavesti armastav vend **Petrus**, siirast kristliku armastuse tugevnemist Pühas Vaimus. Kuna ma kindlasti hoian oma südames varjul oma tunded, mida ma teile sõnadega väljendada ei suuda ja mis polegi sobilik, on mul suur sisemine võitlus, kas peaksin täiesti vaikima või midagi ebapiisavat ütleva või kirjutama. Kuid otsustasin, häbelikkust kõrvale heites ja ebatäiuslikkusest hoolimata, midagi oma olukorrast teile teatada. Kusjuures mulle tulevad meelde möödunud päevad, mil kõndisime Jumala koidas mitte üksnes vaimses kooskõlas, vaid ka rohkes hingeosutuses ja harduses. Edenesime 66 usulises vestluses, arvan ma,

^a 10. mai 1269.

^b Esimene kord, kui autor aastaarve mainib. Siit on kõik eeltoodud kuupäevad ekstrapoleeritud. Ja siit selgub ka, et Petrus kasutab ajaarvamises jõuluaastat.

^c 10. mai 1269.

^d Pärast pühapäeva, 12. maid.

^e Mõned autorid (Käppeli (1980, 131) jt tema järgi) väidavad, et Mauricius õppis Pariisis alates 1269. aastast. Huvitav, kas see on neil trükiviga, tuleb Galléni dateeringutega mittenoostumisest või sellest, et nad ei ole seda lauset lõpuni lugenud?

^f Kirjad on publikatsioonides nummerdatud vastavalt järjekorrale koodeksis. See ei vasta kirjutamise kronoloogiale, eriti mitte lõpupoole, selles osas, mida Petrus ei ole toimetanud, alates kirjast nr XXXII (Paulson 1896: 211). Ja see esimene kiri siin on siis järelikult jutustuse vanim osa; nagu Petrus ise ütleb, on see mis raamatus eelnes, hiljem kirja pandud, üksteist aastat pärast sündmusi endid. Täpsemat kronoloogiat vaata tabelist lisa 1.

osa proficiebamus, quando interdum, licet rara hora *et* modica mora, ab ubertate domus dei inebriabamur et torrente uoluptatis potabamur – quibusdam nunc tenebris, tediis et angustiis inuoluor. Nec mirum: quia mutacio subito facta contra uoluntatem de contrario in contrarium tristicie plurimum ingerit et turbacionis. Et licet hoc sit omnibus generale, michi tamen nunc ut tormentum infligitur speciale, utique cui siue iussio humana siue permissio diuina, peccatis tamen meis exigentibus, tantum bonum cordis mei, dilectionis deuocionem et consolacionem, ad tempus subtraxit, et exilium, tedium et laborem continuum subire iniunxit. o commutacio lacrimosa, tediosa, laboriosa! ubi pro cordis gaudio, uoluntatis desiderio, mentis iubilo, consciencie solacio, dolor, labor et mereor inmutantur. Nam huius grauissime inmutacionis uel potius desolacionis, ut nunc datur intelligi, prenuncie fuerunt ille piissime lacrimae uestre, commixte utique cum cordis mei gemitu, quas tam inconsolabiliter in meo recessu effudistis; Quas utique precordiis meis infixas medullitus nulla umquam delebit obliuio: quin potius eas in conspectu domini obtuli et offeram, frequenter et feruenter rogans et supplicans, Quatinus uos, mei causa tam grauiter turbatam, sua uelit dulcedine omnem tollente amaritudinem consolari et in sua consolacione delectatam conseruare iugiter dignetur. Quare autem hec et hiis similia uobis in meo recessu non reuelauit, nec uos familiariter salutauit, puto uos causam, quam sepissime experta estis, non latere. Nam uerecundia ex parte mei et dolor, ut uidetur, ex parte uestri nec me loqui nec uos, etiam si dixissem, audire permiserunt. Ceterum hec de preteritis ad presens dicta sufficiant, ne me iterum uos de nouo contingat perturbare, quam intendo consolari. In hoc ergo sit finis, quod uobis sine fine pro preteritis beneficiis et familiaritatis precipuis indicium dominus secundum diuicias bonitatis sue retribuere dignetur. sed /67/ et ego ex intimis precordiis anime mee, non quales teneor, sed quantulascumque possum, graciaram uobis refero actiones, certissime uos certificans,

kui, kuigi harva ja lühikest aega, joovastusime Jumala koja küllusest ja jõime rõõmude voogudest.^a Kuid nüüd olen mähitud varjusesse, tüdimusse ja masendusse. Pole ka midagi imestada: kuna muutus toimus äkitselt, vastu tahtmist, ühest vastandist teise, ja tekitas suurt kurbust ja hingesegadust. Ja kuigi see on kõigile üldine, on mul nüüd otsekui eriline piin, kas siis inimlikust käsust või Jumala soovitusel, siiski minu pattude tõttu, on see niivõrd minu südame rõõmu, armastuse harduse ja hingekosutuse maha surunud, ja toonud kaasa hüljatuse, tüdimuse ja vaevad. Oh milline pisararohke, masendav, vaevav muutus! Kus südame rõõmu, meeldivad soovid, meele nauding ja teadmise lohutuse on asendanud valu, vaev ja kurbus. Selle raske muutuse või pigem hingekõrbe ettekuulutajaks olid need teie ülimalt vagad pisarad, mis te minu lahkumisel valasite, segatud viimaks minu südame ohetega. Need pisarad on minu südamesse sisse sööbinud, ja ükski unustus ei suuda neid kustutada. Tõin nad pigem Jumala ette ohvriks, tihti ja tuliselt paludes ja anudes, et teie, minu rahutuse põhjus, oma kõike kibedust taluvas sulniduses suvatseksite lohutust anda ja oma lohutuses alati armsamat hoiaksite. Selle põhjus, et ma seda ja selletaolist teile ei avaldanud siis, kui ma lahkusin, ega ka teiega eriti soojalt hüvasti ei jätnud, ei ole see, mida te sageli olete kogenud. Sest ei tagasihoidlikkus minu poolt ega valu, nagu näib, teie poolt; kui ma ka oleksin sellest rääkinud, ei oleks seda kuulda olnud. Pealegi piisab juba praegu sellest jutust mineviku kohta, et ma teid, keda ma tegelikult lohutada tahan, hoopis ei vaevaks. Olgu lõpuks nii, et Issand teile tasuks teie juba tehtud heategude ja sõpruse eriliste väljenduste eest, vastavalt tema headuse varandusele. Aga 67 ka mina tänan teid südamest oma hinge sügavaimast põhjast, mitte nii palju, kui ma tunnen, vaid nii natuke kui väljendada suudan, ja kinnitan teile kindlalt,

^a Ps 36 „Nad saavad söönuks su koja küllusest, ja sa joodad neid oma rõõmujoovastuse ojust.“

quod qualis fui presens, talis ero et absens, et opto, quod uobis possim esse fidelior et deuocior. Huic littere duas litteras respondententes recepi in die assumptionis beate uirginis, in hunc modum:

Epist. II

Dillecto fratri petro daco parisius
 existenti Cristina filia sua in stumbele suas
 in *domino* oraciones. Noueritis, *quod* de recessu *uestro* ultra *quam* credidisset fui *perturbata, quia* fidelitatem *uestram*, licet *non multum* referrem uobis, *multum* considerauit, et sperabam, sicut adhuc spero, uos me debere sepelire. Quedam requisuistis a me, *que* uobis *non* reuelauit, vnde postea dolui; Et scio *michi* bonum fuisse illa et alia plura uobis recitasse. scire eciam debetis, *quod* a festo iohannis baptiste *non* possum orare neque confiteri, *quin* demon ignito ferro me *con-*burat et pustulas *michi* faciat *extra*, in *aparencia* oris, et *intus*; et hoc credo durare debere usque ad *assumpcionem* beate marie uirginis. Et *quoniam* *michi* fidelis fuistis in omnibus, quos *michi* ad amicitiam dequirere potuistis, Rogo *precum* *meatum* *instanciam*, *quod* uos *michi* acquirere plures uelitis amicos *pro* me *intercedentes*. Duo corporalia misisset uobis *per* latorem *presencium*, si uoluisset deferre. Et *quicquid* uolueritis, *michi* demandetis, *que* omnia *parata* sum *facere*. valet *karissime*. salutat *dominus* plebanus uos, et *intercedite* *pro* patre meo, *sicut* uobis *commisi*. et scire debetis, *quod* *non* est homo, quem libencius uiderem. vnde, si uobis placuerit, me uideatis, quando potestis. /68/

Epist. III

Dillecto sibi in *cristo* fratri,
 petro gothensi, *studenti* parisius, Frater Gerardus de Grifone, *quicquid* honoris et felicitatis poterit exoptari. Nouerit, *karissime*, *uestra* *michi* cara fraternitas, *quod* dilecta *uestra* cristina post recessum *uestrum* usque circa octauas *sancte trinitatis* *competenter* ualuit et, *secundum* *cursum* *status* sui, in satis tollerabili tranquillitate carnis et *spiritus* requieuit. *post* octauam uero *trinitatis* febres habuit *tercianas*, *que* tenuerunt eam fere tribus septimanis et ualde grauiter afflixerunt. Quibus abcedentibus, ille nequissimus et antiquus omnium malorum inuentor accessit;

et niisugune, nagu ma olin juures viibides, samasugune olen ka eemal olles, ja arvan, et suudan olla teile ustavam ja kiindunum.

Vastuseks sellele kirjale sain püha Neitsi taevavõtmise pühal^a kaks kirja, sellise viisiga.

[II kiri]

Armastatud vend **Petrus Dacusele** Pariisis, **Cristina**, tema tütar Stommelnis, palvetega Issandas. Te teate, et teie äramineku tõttu vaevlesin rohkem, kui oleksin iial uskunud, sest teie ustavus on mulle väga oluline, kuigi ma sellest teile palju ei rääkinud, ja ma lootsin, ja loodan praegugi, et teie mind matate. Selle pärast, mida te minult tahtsite, ja mida ma teile ei ilmutanud, kannatasin pärast väga; ja ma tean et mulle oleks head teinud sellest ja veel paljust teile rääkida. Peate teadma, et Ristija Johannese pühast peale ei ole ma saanud ei palvetada ega pihtida, sest demon kõrvetab mind tulise rauaga nii väljast, eriti suu ümbert, ja seestpoolt, ja ma usun, et see peab kestma kuni püha neitsi Maarja taevavõtmise pühani. Ja kuna te olite mulle ustav sõber kõiges, mida te mulle sõpruses tõestada saite, palun teid oma praeguse palvega, et hangiksite mulle palju sõpru, kes minu eest palves kostaksid.

Saatsin teile selle kirja toojaga kaks korporaali, kui ta nad ikka toimetab kohale. Ja kui te midagi soovite, küsige minult, sest olen valmis kõik tegema. Olge terve, armsaim.

Teid tervitab isand **kogudusepreester**, ja palvetage mu isa eest, nagu ma teilt palusin. Ja te peate teadma, et ei ole kedagi teist inimest, keda ma meelsamini näeksin, nii et, tulge mind vaatama, siis kui teil võimalik on. 68

[III kiri]

Kristuses armastatud vennale, **Gotlandi Petrusele**, Pariisi studendile, vend **Gerardus de Grifone**, soovides nii palju au ja õnne kui võimalik. Teadku, lugupeetavaim teie mulle kallis vennalikkus, et teie armastatud Cristina oli kuni umbes kolmainupüha oktaavini^b täiesti terve ja, vastavalt oma eluolule, puhkas võrdlemisi rahuldavas rahuseisundis. Pärast kolmainupüha oktaavi oli tal palavik, mis kestis tal ligi kolm nädalat ja vaevas teda üpris väga. Kui see taandus, tuli kohale seesama vanahalb, kõige halva leiutaja,

^a Neljapäev, 15. august 1269.

^b Pühapäev, 26. mai 1269.

qui eam, sicut ei uidetur, *super omnes penas preteritas crudelius nunc molestat. semper enim quando uult orare, uel quicquam boni meditari, uel suas negligencias confiteri, aparet ei in horrore intollerabili, et lanceis et cultellis eam perforare nititur et minatur, et hoc iam uersa est in tedium omnis boni. accidit quoque nuper, cum sederet ante reclusorium cum multis personis aliis et aliquid orare uel meditari conaretur: uenit dyabolus et sensibiliter ei lanceam infixit in ore, ita quod continuo, uidentibus cunctis qui aderant, in magna quantitate euomuit sanguinem, quasi de recenti uulnere emanantem. Insuper et quod sibi grauius reputat omni malo, uidetur ei quasi omnino eam dereliquerit deus, quia iam aliquociens consuetas dulcedines in communione non sensit. unde, quod ex istis grauius tribulatur, rogo uos, quatinus oretis pro ea diligenter; quod tamen facitis, sicut credo. Hiis duabus litteris coniuncta erat littera tertia quo ad materiam, quia omnes agunt de tribulacionibus, quas cristina sustinuit a festo iohannis baptiste usque ad assumptionem uirginis gloriose; quam accepi in uigilia beati francisci eiusdem anni. Tenor autem eius erat talis: /69/*

Epist. IV

Dilectissimo ac precordialissimo in *cristo ihesu fratri petro daco de ordine predicatorum, parisiensis* existenti, *cristina* filia sua de *stumbele* totum suum affectum et suarum precum effectum, eciam posse proprium. Cum quadam uice ex tenore litterarum uestrarum cognoscerem, qualiter specialiter ad me habetis affectum – nec oporteret mirari, si hoc uel saltem ore uel manu uel penna deberetis producere in effectum, quod intus in cordis coram oculis domini lateret affectu – scire debetis, quod non minor, sed omnino idem est ad uos michi coram deo affectus, quam in uestri presencia, sicut in ausencia numquam fui experta, quia raro est, cum uestri memor sum in oratione, quin oculi mei deducant fontem lacrimarum, recordans uestre fidelitatis et in *cristo* dilectio-

kes teda, nagu talle paistab, vaevab rohkem kui kõigi eelmiste vaevamiste ajal. Alati ju, kui ta tahab palvetada, või millegi hea üle mõtiskleda, või oma eksimusi pihtida, ilmub ta talle talumatute õudustega, ja ähvardab teda haavata odade ja nugadega. Ja nii on kõik hea tema jaoks muutunud vaevaseks. Hiljuti juhtuski, et kui ta istus erakla ees koos paljude teiste isikutega ja üritas natuke palvetada või mediteerida – tuli kurat ja tuntavalt surus talle oda suhu, nii et pidevalt, kõigi nähes, kes juures viibisid, oksendas suurel hulgal verd, mis oleks nagu värskest haavast voolanud. Peale selle, ja mis talle endale kõige raskem tundub kõigest halvast, tundub, nagu oleks Jumal ta täiesti maha jätnud, sest ei tunne enam armulauda vastu võttes selle tavapärasest sulnidust. Sellepärast, kuna see teda väga vaevab, palun teid, et palvetaksite hoolega tema eest. Mida te juba niikuinii teete, usun ma.

Nende kahe kirjaga on seotud kolmas kiri, mille sisuks oli, nagu teistelgi, Cristina kannatused Ristija Johannese pühast kuni aurikka Neitsi taevavõtmiseni. Sain selle kätte püha Franciscuse mälestuspäeva eelpäeval^a samal aastal. Ja selle sisu oli säherdune: 69

[IV kiri]

Jeesuses Kristuses armsaimale ja südamele kalleimale vend **Petrus Dacusele** jutlustajate ordust, Pariisis; **Cristina**, teie tütar Stommelnist, kogu kiindumusega ja palvete jõuga, kuigi ehk väga isiklike. Kuna nii mõnigi kord olen teie kirjade sisust aru saanud, et te tunnete minu suhtes erilist kiindumust – mille üle pole midagi imestada, kui peate selle kas sõnade, käte või sulega avalikuks tegema, mis tunded on südames, ja Jumala silmade ees – peate teadma, et sugugi mitte vähem, vaid sama palju olen Jumala ees mina teisse kiindunud, nagu teie juuresolekul, nii ka äraolekul. Kuid harva saan teid palves meenutada, sest minu silmadest saavad pisarate allikad, meenutades teie ustavust ja armastust Kristuses.

nis. litteras uestras cum audirem legere, non potui sustinere sine lacrimis, tum propter hoc, quia cognoui commendationis uerba ad me non pertinere, tum propter hoc, quia uestram fidelitatem in illis cognoscens, ad plenum mirabiliter fui consolata. Cum etiam frater **mauricius** ad me ueniret, tota die fui contristata pro eo, quod ipse fuisset uobiscum in recessu uestro, et quia repente recessistis, et non potui pre magna tristitia nobis loqui sicut desiderauit. et cum fratres de terra uestra ueniunt, desolor pro eo, quod longe a me in exilio permanetis, quia etiam de uerbis uestris specialem sepius habui consolacionem; et quando loquebamini de dilecto, uidi uos accensum in tantum, /70/ quod resoluebar in iocunditatem cordis mei et in quandam hilaritatem exteriorem, et prorupi in quedam uerba; Quam iocunditatem et que uerba coram nullo hominum potuissem exhibuisse, nisi coram uobis, quia uos noui meam intelligere intencionem. propter quod contristata sum, quia post recessum uestrum nullus est, coram quo possim uel audeam ita facere, cum omnes timeam, et non sit michi cum eis sicut uobiscum: Cum aliquando essem tribulata, et uos michi familiarius exhibuistis et e contrario ego uobis. sed scire debetis, quod tunc non propter uos ita incesi, sed propter alia in corde meo existencia. quare rogo, ne hoc uelit inuertere, quod ego me talem uobis exhibui. uerumptamen licet hoc rogem, tamen semper confido de uobis, quod nullus est, quem in meis libencius tribulacionibus haberem, quia semper paratus fuistis, cum tribularer, ad me uenire; propter quod contristata sum, quia post uestrum recessum plura passa sum et in corpore et in corde; Que omnia libencius uobis ore quam littera referrem. octo diebus ante festum iohannis baptiste usque ad assumptionem beate uirginis continue fui in tribulacione. statim post communionem altera die ad completorium territa fui candenti ferro —Cuius expositionem a confessore suo quesui et talem audiui: omni tempore, quando rapta fuit post communionem, libera illa die qua communicauit et sequenti usque ad completorium fuit, quocumque genere temptationis uel tribulacionis eam presumpsit molestare—* Et cum confiterer, ita quod obliuioni tradi-

* Ülipikkade mõttekriipsude vahel on Petrusse lisandused teiste kirjutatud tekstide sees.

Kui kuulasin teie kirjade ettelugemist, ei suutnud hoiduda pisaratest, kord sellepärast, et arvasin, et need kiidusõnad ei saa minu kohta käia, kord sellepärast, et tundsin neis ära teie ustavuse, ja olin imeliselt täiesti lohutatud. Isegi kui vend **Mauricius** minu juures käis, olin terve päeva kurb, sest ta oli koos teiega, kui te ära läksite, ja kuidas te kahetsesite minekut, ja ma ei suutnud suure kurbuse tõttu rääkidagi, nagu oleksin soovinud. Ja kui tulid vennad teie kodumaalt, olin masenduses, et olete kauaks ajaks minust eemal, kaugel maal. Isegi teie sõnadest sain sageli erilist lohutust, ja kui rääkisime armastatust, nägin teid niivõrd ülendatuna, ⁷⁰ et minu südames puhkes selline rõõm ja ka välispidine lõbusus, ja mulle tulid keelele mõned sõnad, millist rõõmu ja sõnu ei ole ma saanud ühegi inimese juuresolekul väljendada, ainult teie, sest ma teadsin, et teie mõistate minu kavatsusi. Sellepärast olen kurb, et pärast teie lahkumist ei ole kedagi, kelle juuresolekul saaksin või julgeksin nii teha, sest kardan kõiki ja ei ole mul nendega nagu oli teiega – kui mind vaevas miski, siis olite minu vastu väga sõbralik, ja mina teiega. Peate teadma, et praegu ma ei too seda sisse mitte teie pärast, vaid teiste pärast, mis mul südamel on. Sellepärast palun, ärge avaldage seda, kuidas ma ennast teile siin näitasin. Kuigi ma seda palun, usaldan teid alati, sest ei ole kedagi, keda ma vaevades parema meelega enda juurde tahaksin, sest te olite alati valmis, kui ma vaevlesin, minu juurde tulema. Sellepärast olen kurb, et pärast teie lahkumist olen palju kannatanud nii ihu kui südame poolest, millest ma teile palju parema meelega räägiksin, kui et kirja panna laseksin. Kaheksa päeva enne jaanipäeva, ja kuni Maarja taevavõtmiseni välja olin pidevalt vaevades. Iga kord pärast armulauda teisel päeval kuni kompletooriumini hirmutati mind hõõguva rauaga. —Mille kohta küsisin ka tema pihisalt ja kuulsin järgmist: kogu aeg, kui ta pärast armulauda ekstaasis oli, oli ta armulaua päeval ja järgmisel, kuni kompletooriumini vaba misiganes kiusamistest ja vaevadest, mis tal parasjagu kallal olid.— Ja kui pihile läksin, siis unustasin ära,

di *quecumque* dicere debui. /71/ *aliquando cum proponerem commu-*
nicare, in tanta fui pena ex horrore et ex uisio-
ne demonis illa nocte, quod putabam me sanguine-
as sudare guttas. illud durauit per quindenam.
postea non delectabar audire missam nec uer-
bum dei, nec loqui de deo nec orare ullo modo potui si-
ne terrore ferri igniti. statim corpore domini suscepto, cum
irem ad locum consuetum, cor meum omnino mansit incon-
solatum; vnde michi supra modum tribulacio fuit, et
hoc in omni mea communione usque ad dictum festum.
Tandem combusta sum extra in ore uisibiliter ita, quod uide-
bantur michi pustule albe circa mentum; — Quia toto
illo tempore numquam fuit rapta. — Illa combus-
tionem per aliquot tempus durante et tandem sana-
ta, alia quadam nocte combuste sunt michi aures.
illa cessante, combusti sunt oculi et frons et hoc adeo
miserabiliter, quod in oculis amicorum meorum uidebatur
miserabile, cum oculi essent ex lesione turgidi, et
pustule magne desuper; Et postea nasus, in pla-
tea fratre wilhelmo Bonenfant et fratre Godefri-
do de werde presentibus. et cum ista fuisset pena in cor-
pore, nichilominus maiorem habui in corde per temptaci-
onem: Consuluit enim michi demon, quod negarem deum meum,
et quod essem sicut reliqui homines. et cum perpenderem
me esse in afflictione cordis et corporis et omnino
carerem diuina consolacione, ita fui desolata, quod
aliquando uidebatur michi, quod quasi a deo meo essem omni-
bus modis derelicta. ita eciam, quod nusquam potui
me continere, sicut aliquando eciam uidistis. aliquando
cum /72/ orare deberem uel confiteri, uidebatur michi, quod totum
corpus meum combureretur et liber, quem manu tenui,
et ipse dominus meus plebanus, cui confitebar. Tandem,
cum soror mea Gertrudis dormiret mecum in lec-
to, una nocte combusta est illa in naso, vnde sequenti-
bus noctibus a me recessit. vltima nocte, a primo
galli cantu usque mane parum ante diem, fui in mi-
serabili bello. venit demon et ferens ferrum igni-
tum perforauit michi aures, et cum teneret ferrum in
auribus, clamauit, utrum adhuc uellem negare de-
um meum, uel ipse uellet me statim occidere, cum ha-

mida pidin rääkima. 71 Ühekorra, kui kavatsesin armulauale minna, vaevas mind eelneval ööl säärane hirm ja deemoni ilmutused, et arvasin end verepiisku higistavat. See kestis viisteist päeva. Pärast ei saanud enam üldse nautida missa kuulamist ega jumalasõna, ega Jumalast rääkida ega palvetada mingil moel ilma hirmuta hõõguva raua ees. Kui olin Issanda ihu vastu võtnud ja läksin oma tavalisse kohta, jäi minu süda ikkagi kosutusetu. See oli mulle kõige hirmsam vaev, ja nii kestis see, iga armulaua ajal, kuni mainitud pühani. Lõpuks põletati mind väliselt ümber suu niimoodi, et mul olid valged villid lõua juures. —Ja selle aja jooksul ei sattunud ta kordagi ekstaasihoogu.— See põletus püsis mõnda aega ja paranesin sellest; siis ühel ööl sain kõrvadest põletada. Kui see lõppes, sain põletada silmade ja lauba ümbert ja nii kohutavalt, et minu sõpradele paistis see nii kohutav, nagu oleks silmad paiste pekstud ja suured villid nende kohal. Ja pärast nina [põletus], keset tänavat, kui juures olid vend **Wilhelm Bonenfant** ja vend **Godefridus de Werde**. Ja kui see oli ihuline piin, siis mitte väiksem ei olnud südame vaev. Deemon soovitas mulle, et oma Jumala ära salgaksin, ja et oleksin nagu teised inimesed. Ja kui ma mõistsin end olevat südame ja ihu vaevas, ja täiesti ilma Jumala lohutusest, olin nii üksildane, et mulle üldse paistis, nagu oleks Jumal mind igas mõttes maha jätnud. Niivõrd, et ei suutnud end kuidagi talitseda, nagu te ühekorra ka nägite. Iga kord, kui 72 pidin palvetama või pihtima, tundus mulle, nagu põleksin tervest kehast, ja raamat, mida käes hoidsin, ja minu isand **kogudusepreester** ise, kellele pihtisin. Lõpuks, kui mu õde **Gertrud** minuga ühes voodis magas, sai ta ühel ööl ninast põletada, ja pärast seda hoidis järgnevatel öödel eemale. Viimasel ööl, esimesest kukelaulust kuni varahommikuni enne päeva, olin kohutavas võitluses. Deemon tuli hõõguva raudoraga ja torkas mu kõrvad läbi, ja kui hoidis ora kõrvades, ja karjus, et kas ma lõpuks salgan oma Jumalat, või tapab ta mu kohe ära, sest tal on

beret potestatem hoc facere. —Cuius expositionem talem audiui ab hiis, qui ulnera uiderunt: ferrum longum erat, quod dyabolus non auribus tantum infixit, sed per transversum ab aure in aurem caput transfixit—

Respondi, quia frustra laboraret, quia parata essem mille mortibus propter cristum subiacere. hoc dicto, uenit ignis quasi ex fornace et conbussit totam meam faciem, unde iacui quasi nesciens, ubi essem, per totam noctem, et caput conbussit circumquaque, et in gutture pustulas et cum sic iacerem et cum uenirem ad me ipsam, ita fuit michi, quod uoluisset iterato talia sustinuisse, et pena cordis et corporis a me penitus fuit auulsa. ipsa nocte apparuerunt michi iiii:or demones, stantes quasi coacti essent ad aparicionem et unusquisque demon nomen suum ibi dixit – Que nomina exponebant iiii:or penas illo tempore michi illatas – et fatebantur, licet inuiti, quod altissimus dedit eis potestatem hoc facere, et multum deum magnificabant, et quod ipsi erant propter hoc maiorem penam consecuturi. tandem inperterrita dixi: »Coniuro uos per uirtutem passionis cristi: quare sic me conbussistis?» qui responderunt aparentes, quod uellet deus purgare sensus meos ad festum. et cum inciperent me commendare, reposui me ad oracionem; inceperunt quasi flere, et cum rugitu magno, quasi tectum secum deferrent, recesserunt. sequenti die aparuit facies mea /73/ conbusta omnino: maxille, oculi, nasus, frons, et pustule magne, ita quod omnibus uisa fui, quasi non haberem faciem, sed apparerem quasi leprosa et percussa a deo.

—Dixit michi dominus iohannes plebanus, quod facies sua adeo turpiter erat lesa, quod eam nullo modo cognouisset, nisi per alias condiciones quasdam sanaretur.— **E**t ante habui afflictiones multas in facie, et adhuc apparent stigmata. post hec omnia apparuit michi demon duabus uicibus in specie begardi. requisui, quid intenderet, et quare me persequeretur. Respondit dicens: »propter hoc persequor te, ut possum te prouocare ad iram uel alia peccata. Tu autem statim eleuas manus ad deum et petis remissionem peccatorum; ipse autem misericors indulget tibi, et sic in uanum laboro». Quar-

võimu seda teha. —Selle kohta kuulsin neilt, kes haavu nägid, sellist kirjeldust: raudora oli pikk, nii et kurat ei löönud seda ainult kõrva, vaid ühest kõrvast teiseni, peast läbi.— Vastasin, et ta näeb asjata vaeva, sest olen valmis Kristuse pärast tuhat surma surema. Kui olin seda öelnud, tuli tuleleek nagu ahjust ja kõrvetas mul terve näo ära. Siis lamasin terve öö, teadmata, kus ma olen, ta kõrvetas mu pead, ja kõris villid ... Ja kui ma seal lamasin ja kui tulin teadvusele, oli mul selline tunne, et tahaksin seda veel kord kannatada, ja südame ja hinge vaev võeti mult lõplikult ära. Samal ööl ilmusid mulle neli demonit, seisid nagu oleks neid ilmuma sunnitud, ja igaüks neist demonitest ütles seal oma nime – need nimed tähistasid neid nelja piina, mis mulle sel ajal osaks said – ja tunnistasid, kuigi vastu tahtmist, et Kõigekõrgem andis neile väe seda teha, ja ülistasid väga Jumalat, ja et nad ise peavad nüüd palju suuremat karistust kandma. Lõpuks ütlesin kartmatult: „Vannutan teid Kristuse kannatuste väel: miks te mind niimoodi kõrvetasite?“ Sellele nad vastasid valmilt, et Jumal tahtis pühadeks minu tundmusi puhastada. Ja kui nad hakkasid mind kiitma, tõmbusin palvesse. Nemad hakkasid justnagu nutma ja kadusid minema, suure kolinaga, nagu oleks katuse endaga kaasa võtnud. Teisel päeval paistis mu nägu 73 täiesti kõrbenud – põsed, silmad, nina, otsaesine, ja nii suured villid, nii et kõigile näis, nagu poleks mul nägu peas, vaid paistsin nagu pidalitõbine ja Jumala poolt löödud. —Isand kogudusepreester **Johannes** ütles mulle, et ta nägu oli nii kohutavalt kahjustatud, et teda poleks üldse ära tundnud muidu kui teiste tunnuste järgi, mis olid mõnevõrra tervemad.— Ja enne oli mul palju haavu näos, ja nüüd siis ilmusid stigmad. Pärast seda kõike ilmus demon mulle kaks korda begardi kujul. Nõudsin, et mida ta tahab ja miks ta mind jälitab. Ta vastas, öeldes: „Jälitan sind selleks, et saaksin sind panna vihastama või muud pattu tegema. Aga sina tõstad alati käed Jumala poole ja palud pattude andeksandmist. Tema andestab sulle halastusega, ja nii näen ma ilmaasjata vaeva.“ Kolmapäeval

ta feria post exaltacionem sancte crucis, cum ego proponerem sequenti die communicare, de sero uenit ipse in specie fratris mei colonie manentis, in suo wambasio, candela ardente super cathedram iuxta lectum meum, apparens multum uulneratus et plenus sanguine; et dixit michi: »Ne terrearis, soror mea karissima! ecce cum deberem huc uenire, sicut consueui aliquo tempore, uenerunt inimici et uulnerauerunt me: iuua ergo ligare me uulnera mea, et celes, ne mater mea intelligat». respondi, corruens in terram et intelligens, quia ipse, dicens: »o cruenta bestia, quid me persequeris»? qui dixit: »video in te esse aliud consilium; uulnera hec tu michi fecisti». et sic disparuit. Nuper contigit michi, cum iacerem in ecclesia: fracta est pars ianue, et uulnerata fui et insuper perdidit pepla mea, et liber meus ablati est et perditus, quem uos michi satis pulchrum fecistis. — Iste est liber, quem dyabolus prius abstulit et in die pentecostes /74/ retulit, ut supra dictum est uisitatione iii:a et vi:a; Quem postea feci extra cum aureis floribus ornari et cum argenteis tenaculis et pulcris texturis et registris. — Postea per viii dies propter dolorem uulneris ire non potui, et timeo semper habere dolorem. propter hoc hec omnia uobis scripsi, ut multum regraciemini deo super omnibus suis beneficiis, qui semper michi in tribulacione succurrit et bonum finem michi semper in ipsa facit. scire debetis, quod neminem scio, quem libencius uellem scire de hiis et de omnibus michi contingentibus; quia uidetur michi quod multum prosit michi, cum uos scitis. ualete, Mille bene ualete habete. salutant uos multum plebanus, mater mea et pater, de quorum debitis aliquantulum sum tribulata; unde rogetis pro eis dominum. salutant uos soror mea hilla, et hilla de monte, et hilla, neptis mea, et aleidis ceca, et engilradis, sua neptis. Clenodia uobis mitto per latorem presencium: pilleum, quem personaliter portetis, et campanam. insunt herbe, quas comedetis. scire debetis, si aliqua haberem clenodia, que uos desideraretis, uobis libenter transmissem. hilla de monte mittit uobis peplum suum. Rogo uos per amorem dei ut, si aliquid a me habere uultis,

pärast ristiülendamispüha,^a kui ma kavatsesin järgmisel päeval armulauale minna, tuli õhtul seesama, minu **venna** kujul, kes elab Kölnis, tema tepitud vammusega. Kүүnla valgel, mis mu voodi kõrval tooli peal põles, paistis tal palju haavu ja oli väga verine, ja ütles mulle: „Ära karda, mu armas õde! Näe, kui ma pidin siia tulema, nagu mõnda aega tavatsesin, tulid vaenlased ja haavasid mind. Aita mul neid haavu siduda, ja hoia, et meie ema sellest teada ei saa.“

Langesin põrandale, ja vastasin, sest sain aru kes see on, öeldes: „Oh sa verejanuline koletis, miks sa mind jälitad?“

See vastu: „Näen, et sa midagi ikka taipad; need haavad oled sina mulle löönud.“ Ja kadus niimoodi. Hiljuti juhtus mulle, kui lebasin kirikus, et osa uksest murdus ära ja ma sain haavata, ja kaotasin oma pearätikud, ja mu raamat võeti ära ja kadus, see, mille te minu jaoks kaunistasite. —See on see raamat, mille kurat oli enne ära võtnud ja nelipühade ajal 74 tagasi tõi, nagu ülalpool on juttu kolmanda ja kuuenda külaskäigu^b kohta, mille ma pärast lasin kuldsete lilledega kaunistada ja hõbedast haakidega ja ilusate kaantega ja sisukorraga.— Pärast ei saanud haavavalu tõttu kaheksa päeva käia, ja kardan, et see valu jääbki alatiseks. Kirjutasin sellest kõigest teile sellepärast, et tänaksite väga Jumalat tema kõigi heategude üle, et tuli alati mu juurde minu vaevades ja alati lõpetas neis kõik hästi. Peate teadma, et ma ei tunne kedagi, kellest rohkem sooviksin, et ta teaks neist ja kõigist minu juhtumustest, sest mulle näib, et see teeb mulle palju head, kui te seda teate. Olge terve, tervitan teid tuhat korda. Palju tervisi saadavad **kogudusepreester**, minu **ema** ja **isa**, kelle võlgade pärast olen natuke mures, niisiis paluge nende eest Issandat. Teid tervitab minu õde **Hilla**, ja **Hilla de Monte**, ja minu nõbu **Hilla**, ja pime **Aleidis**, ja tema nõbu **Engilradis**. Saadan teile käesoleva kirja toojaga paar kingitust: mütsi, teile isiklikuks kandmiseks, ja kellukese, kus sees on maitsetaimed, mida kasutage söögiks. Peate teadma, et kui mul on võimalik midagi kinkida, mida te soovite, saadan teile heameelega. Hilla de Monte saadab teile oma sõba. Palun teid Jumala armastuse nimel, et kui te minult midagi soovite,

^a Kolmapäev, 18. september 1269.

^b Vastavalt IVr² ja VIr².

michi demandetis. Multum crucior super hoc, quod nescio, quam diu ibi stare debetis, et numquam recordor nisi cum tormento cordis. De statu uestro sollicitor, quomodo ualeatis, et hoc libenter scirem; Et hoc michi quantocius demandetis. Rogo etiam uos per amorem dei mei ut, si recedatis de hoc seculo, quod diu me, si potestis, post uos in exilio non mittatis. Iterum dico ualete. sitis michi fidelis ad omnes amicos. salutant uos reclusi multum. oretis pro eis, quia michi bene faciunt. oretis pro fratre Gerardo de griphone, quia multum infirmatur et timemus de morte sua; ipse enim michi multum est fidelis. /75/ Ad duo uerba, in littera premissa posita, uidelicet quod sibi sic non esset mecum sicut cum aliis hominibus, et de absentacione sui dilecti, sic per duas litteras respondi; Quantum ad primum sic:

Epist. V

Karissime in uisceribus caritatis *cristi* sorori *cristine*, precipuo amori dignissime, non in stumbele et in presenti tempore, sed in loco et in diebus eternitatis, frater, utinam sic intencione ut nomine notus, salutem, et preter diuinum amorem alienum non solum non suscipere, sed nec sentire quidem. karissima, non miremini, quod huic forte inusitate salutacioni forte inusitatam preposui optacionem, qua peto, ut sic meam putetis intencionem ut nomen. Quod utique sic uolo uos intelligere, quod, licet uos aliquando uiderim, aliquando uos uisitauerim, numquam tamen intendi, quod affectionem uestram circa me occuparem, uel saltem ad me inclinarem. Quin potius, quantum sciui, laboraui uerbis, ostendi signis, ut in *cristi* tota ferremini affectum, transferremini amplexum; quem tocians non solum non formidando, sed et iubilando sponsum nominatis, ipsoque intimo gaudio non solum nomen, sed et ipsam rem uobis uendicatis. Quomodo enim solum nomen tantum causaret gaudium, in tantum resolveret tripudium, tantum faceret aliorum fastidium, tantum optineret non solum exteriorum, sed et interiorum triumphum, ut oculus uigilans nil aliud uideat, auris nichil aliud audiat, et generaliter nullus sensus aliud senciatur? probatum est apud philosophos et approbatum apud theologos, quod non potest sensus non sentire presens suum sensibile, sed nec potest in proprio obiecto errando dissentire, nisi forte potencior sensus in tantum

pärast ristiülendamispüha,^a kui ma kavatsesin järgmisel päeval armulauale minna, tuli õhtul seesama, minu **venna** kujul, kes elab Kölnis, tema tepitud vammusega. Kүүnla valgel, mis mu voodi kõrval tooli peal põles, paistis tal palju haavu ja oli väga verine, ja ütles mulle: „Ära karda, mu armas õde! Näe, kui ma pidin siia tulema, nagu mõnda aega tavatsesin, tulid vaenlased ja haavasid mind. Aita mul neid haavu siduda, ja hoia, et meie ema sellest teada ei saa.“

Langesin põrandale, ja vastasin, sest sain aru kes see on, öeldes: „Oh sa verejanuline koletis, miks sa mind jälitad?“

See vastu: „Näen, et sa midagi ikka taipad; need haavad oled sina mulle löönud.“ Ja kadus niimoodi. Hiljuti juhtus mulle, kui lebasin kirikus, et osa uksest murdus ära ja ma sain haavata, ja kaotasin oma pearätikud, ja mu raamat võeti ära ja kadus, see, mille te minu jaoks kaunistasite. —See on see raamat, mille kurat oli enne ära võtnud ja nelipühade ajal 74 tagasi tõi, nagu ülalpool on juttu kolmanda ja kuuenda külaskäigu^b kohta, mille ma pärast lasin kuldsete lilledega kaunistada ja hõbedast haakidega ja ilusate kaantega ja sisukorraga.— Pärast ei saanud haavavalu tõttu kaheksa päeva käia, ja kardan, et see valu jääbki alatiseks. Kirjutasin sellest kõigest teile sellepärast, et tänaksite väga Jumalat tema kõigi heategude üle, et tuli alati mu juurde minu vaevades ja alati lõpetas neis kõik hästi. Peate teadma, et ma ei tunne kedagi, kellest rohkem sooviksin, et ta teaks neist ja kõigist minu juhtumustest, sest mulle näib, et see teeb mulle palju head, kui te seda teate. Olge terve, tervitan teid tuhat korda. Palju tervisi saadavad **kogudusepreester**, minu **ema** ja **isa**, kelle võlgade pärast olen natuke mures, niisiis paluge nende eest Issandat. Teid tervitab minu õde **Hilla**, ja **Hilla de Monte**, ja minu nõbu **Hilla**, ja pime **Aleidis**, ja tema nõbu **Engilradis**. Saadan teile käesoleva kirja toojaga paar kingitust: mütsi, teile isiklikuks kandmiseks, ja kellukese, kus sees on maitsetaimed, mida kasutage söögiks. Peate teadma, et kui mul on võimalik midagi kinkida, mida te soovite, saadan teile heameelega. Hilla de Monte saadab teile oma sõba. Palun teid Jumala armastuse nimel, et kui te minult midagi soovite,

^a Kolmapäev, 18. september 1269.

^b Vastavalt IVr² ja VIr².

in suis actibus intendatur, /76/ ut inferiores a suis indi-
 ciis abstrahantur. sed hoc solum uolo, ut frequenter
 cogitetis, intime ametis, feruenter desideretis quidquid
 illud sit, quod est tam uictoriosum, ut naturalia triumphet;
 tam intimum, ut omnes sensus exteriores in interiora
 introducat; tam iocundum, ut sui ipsius obliui-
 osum uel potius omnino insensibilem faciat; Tam gau-
 diosum, ut se in se continere non ualeat, quin in uerbis et in ges-
 tibus prodat inuitus, quod uult omnibus esse occultum; Quod
 utique gaudium non solum uos letificauit, cui se non
 solum exhibeat, sed et medullitus infundebat, immo
 quam et implebat et inebriabat sed et eructare
 faciebat; sed et me quoque indignum et in longinquo
 regionis dissimilitudinis positum non modice nec
 semel, sed multociens letificabat. Quomodo enim non
 letificarer in bono eius, quem sicut me diligebam?
 cuius bonum tantum sicut meum fouebam? cui bonum
 utique non aliud quam michi neque minus cupiebam. vos
 utique estis in deo et post deum principium et finis
 leticie mee et precipue spiritus mei primicie. sed et, si
 non sic fuerit usque in finem, obliuiscatur mei dexte-
 ra mea. Dicit quidam, quod amicus sponsi gaudio
 gaudet propter uocem sponsi. Et quid, queso, faceret, si ipsi-
 us quoque sponse interdum uocem audiret, de qua
 dicitur: vox tua dulcis et facies tua decora; spon-
 sus enim et sponsa dicunt: ueni. qui, inquam, audiret,
 numquid non gauderet? audeo dicere: non solum gau-
 deret, sed et iubilaret, sed et uerbum bonum eruc-
 taret, quia et qui audit dicat: ueni! Maxime certe,
 si ei daretur interdum preuento dilectione, inbuto de-
 uocione, induto cognicione, talibus nupciis interesse,
 thalamum cum obsequio et reuerencia introire, epi-
 thalamium intente et deuote audire. O deus, deus meus!
 quid tunc erit, immo quid tunc non erit, cum deus omnia in
 omnibus erit? /77/ quando mutuo sibi occurrent sponsus et
 sponsa? Et sponsus quidem de optentis optatis nu-
 pciis exhilaratus, propter tantum festum precipuis
 ornamentis decoratus, pro tam desiderabili coniunc-
 tione in distributione donorum magnificatus, mul-
 titudine ministrorum honorificatus: Cui sponsa oc-

oma tegevuses kavatseb, 76 nii et alamad meeled oma märguannetest eraldatakse. Kuid ma soovin seda üksnes, et sagedasti mõtleksite, sisimalt armastaksite, tuliselt ihaldaksite seda, mis on nii võidukas, et võidutseb loomuse üle, nii sisemine, et kahandab alamaks kõik välised meeled, nii õndsalik, et iseennast paneb unustama, või pigem teeb kõige suhtes tundetuks, nii rõõmustav, et ei õnnestu endas hoida, vaid paneb sõnade ja liigutustega välja näitama seda, mida tahab kõigi eest varjul hoida, niivõrd, et see rõõm ei rõõmusta üksnes teid, ei näidanud ainult ühele, kusjuures voolas südamlikult välja, nii et täitis ja joovastas ja voolas üle, vaid ka mulle, vääritule, kaugel teisel maal valmistas mitte vähe rõõmu, ja mitte üks, vaid palju kordi. Kuidas ma ei peaks rõõmustama selle headusest, keda ma armastan nagu iseennast? Kelle hüve hoian nagu enda oma? Kelle hüvest pole mulle ühtki suuremat soovi. Teie olete eriti, Jumalas ja pärast Jumalat minu rõõmu algus ja lõpp, ja eriti minu hinge uudsevilja lõikuspidu. Ja kui see ei jääks niimoodi kestma, siis parem unustagu ma oma parema käe.^a On öeldud, et peigmehe sõber rõõmustab väga, kuuldes peigmehe häält.^b Ja ma küsin, mida ta veel siis teeb, kui kuuleb vahepeal pruudi enda häält, mille kohta öeldakse: „Sinu hääl on magus ja sinu nägu on kaunis;“^c peigmees ja pruut ütlevad: „Tule!“^d Ma ütlen, kes neist, kes kuuleb, ei rõõmustaks? Julgen öelda, et mitte lihtsalt rõõmustab, vaid lausa juubeldab, voolab üle õndsalikest sõnadest, kes ütleb ja kes kuuleb öeldavat: „Tule!“ Kindlasti, kui talle on antud eelaimus armastusest, läbistatud hardusest, ümbritsetud tunnetusest, selles pulmas osaleda, astuda alandlikult ja hardalt pruudikambrisse, kuulda pulmalaule vagalt ja süvenenult. Oo Jumal, mu Jumal! Mis on siis, või pigem, mida siis ei ole, kui Jumal on kõik kõiges?

77 Kui peigmees ja pruut tulevad teineteisele vastu? Ja peigmees rõõmutseb soovitud soovide täitumisest pulmas, selle püha puhul erilisel ehitud, nii ihaldatu ühenduse tõttu suuremeelne andide jagamisel, austatud hulgaliste teenijatega; kelle pruut

^a Ps 137,5.^b Jh 3,29.^c Ül 1,14 „...su hääl on meeldiv ja su nägu on ilus!“^d Ilm 22,17 „Ja Vaim ja pruut ütlevad: „Tule!“

currit ab omni peccati macula purificata, omni uirtute decorata, omni gracia gratificata, omni uirtutum exercicio ditata, precipua familiaritate priuilegiata, sponsi sanguine qualibet purpura preciosiore et speciosiore ornata, secretorum cognicione illuminata, sponsi conuictu et consessu sublimate. *Quam mirificus occursus! quam floridus aspectus! quam iocundus affectus! quam deuotus et mundus affricus! quam delectabilis conuictus! quam familiare colloquium! quam deliciosum conuiuium! quam intimum osculum, vtique non forinsecus oblatum, sed in precordiis celebratum; non labiis expressum, sed medullis cordis inpressum; non os ori tamen coniungens, sed cristo cristinam uniens, sed unum spiritum cum eo efficiens; non cristum ad infima deiciens, sed cristinam quod in cristo est sentire faciens. ipse enim se cordi inprimit per dulcorem, intellectui se infundit per splendorem, in membris insignia sua ostendit per stigmatum decorem; In uerbis auditur, in factis percipitur, in moribus presens esse cernitur; efficacia autem presencie sue ex hoc percipitur, quia ipse uulnera sanat, dolores mitigat, timores propulsat, fugat, temptationes sedat, inimici rugientis seuciam superat, superbiam subiugat, maliciam punit et dampnat, obliuionem malorum tolleratum generat, audaciam tollerandi donat, inusitata gaudia inspirat, dulcedinem presencie sue ei communicat, secreta sua ei manifestat, inter brachia sua eam collocat et in sinu suo recreat, quando in abscondito faciei sue a conturbacione hominum eam occultat. ibi legitur et intelligitur: deus caritas est, et qui manet in caritate, in deo manet et deus in eo. Quis poterit estimari dulcior inhabitator /78/ quam ipse deus, qui ex eo, quod est dulcis hospes anime, commendatur? Que uel poterit dulcior habitacio inueniri, quam idem ipse deus, quia ei et de eo dicitur: sicut letancium omnium habitacio est in te? Manenti ergo in caritate deus seipsum hospicium exhibet, et in eo uiceuersa requirit domicilium. o felix familiaritas! o dulcis uicinitas! ubi deus recipit et recipitur. Felix hospes recipiens et receptus! et ut summa notetur familiaritas, uterque dicitur recipiens et uterque*

tuleb, kõigist patu plekkidest puhastatud, kõigi voorustega kaunistatud, kõigi armuandidega õnnistatud, kõigi vooruste väljendustega rikastatud, erilise lähedusega esile tõstetud, peigmehe verega, purpurist kallima ja kaunimaga ehitud, salajaste asjade teadmisega valgustatud, peigmehega suhtlemisest ja lähedusest ülendatud. Kui imeline kohtumine! Kui kaunis vaatepilt! Kui õndsalik tunne! Kui harras ja puhas puudutus! Kui nauditav suhe! Kui lähedane vestlus! Kui suurepärase ühendus! Kui südamlilik suudlus, siiski mitte väliselt antud, vaid südames pühitsetud, mitte huultele surutud, vaid südame sisimas pitseeritud, mitte suu suuga ühtides, vaid Kristust ja Cristinat ühendades, tehes neist ühe vaimu; mitte Kristust vähendades, vaid pannes Cristina tundma, mis on Kristuses. Tema ise vermib ennast südamesse heldusega, mõistusesse tungib hiilgusega, ihuliikmetes näitab oma märke stigmadega kaunistades; on sõnades kuulda, tegudest näha, käitumisest on aimata tema juuresolekut. Tema kohaloleku väge on tunda sellest, et ta parandab haavad, leevendab valu, kõrvaldab hirmu, ... ajab minema, kiusatused mahendab, võidab vaenlase metsiku märatsemise, alandab ülbuse, karistab ja mõistab hukka õeluse, annab julgust vastu pidada, sisendab ebatavalist rõõmu, annab talle teada oma sulnist juuresolekust, avaldab talle oma saladused, hoiab teda oma embuses ja laseb puhata oma süles, kui ta oma varjulise palge ees kaitseb teda inimeste häirimise eest. Siin on lugeda ja mõista: „Jumal on armastus, ja kes jääb armastusse, see jääb Jumalasse ja Jumal temasse.“^a Kes veel võiks olla arvatud väärilisemaks seal elama, ⁷⁸ kui see, keda Jumal ise omaks võtab, sest ta on hinge helde võõrustaja? Mis paremat elupaika oleks leida kui seesama Jumal ise, sest temale ja temast öeldakse: „Nagu rõõmustajad leiavad sinu juures kõik oma paiga“^b Sellele, kes jääb armastusse, annab Jumal iseenda varjupaigaks, ja vastupidi, Jumal elab temas. Oo õnnelik sõprus! Oo sulnis lähedus! Kus Jumal võtab vastu ja on vastu võetud. Õnnelik võõrustaja, kes on ise võõrustatud! Ja kõige suuremana pandagu tähele seda sõprust, nii vastu võtmas kui ka

^a 1Jh 4,16.

^b Antifoon Jumalaema ofitsiumist.

receptus, deus *scilicet* et eius *amicus*, *quia* uterque amat et amatur. est autem amor diuinus extasim faciens, ut dicit diuus dyonisius, *non sinens* su-
 i ... *sed amatorum*. Quid, queso, negare poterit deus habitanti in se et sibi hospicium preparanti in se, cui utique seipsum donauit? Et quomodo non omnia secum donabit? Numquid aliquid alienum a se *preciosius* quam se estimabit, ut se det et illud retineat? absit. Quin potius uenerunt michi omnia bona pariter cum illa, dicit ille precipuus amator, qui premiserat: *hanc amaui et exquisiui a iuuentute mea et amator factus sum forme illius; Quesiui eam michi sponsam assumere. Karissima cristina cristi sponsa, liceat michi tecum parumper confabulari. Dicitis michi, queso, ubi manetis, quando nec uos metipsam sentitis. puto quod nesciatis, an in corpore, an extra corpus; immo quod plus est: scio quod nescitis, an in mundo an extra mundum. o dulcissima, cui mundus angustus est et inmundus ad habitandum, ubi te queram et ubi te inueniam, Cui angusta est omnis creature latitudo, despecta quasi sub pedibus iacens est; omnis creature altitudo breuis cernitur et transitoria; quantacumque eius longitudo despectabilis estimatur; omnis eius pulchritudo amara sentitur et fallax eius dulcedo. si in hiis non inuenitis, ubi requiescat pes affectus uestri, quin ab hiis omnibus et super hec mente excedatis: indicate michi, ubi in meridie cubetis /79/ et pascatis. o karissima, cum illo tempore nesciatis, an sitis in corpore uel extra corpus, certus tamen sum, quod scitis, an sitis in deo uel extra deum. Numquid ergo, karissima, magis est anima uestra coniuncta deo tempore illo, quam corpori proprio, ut in illo se esse sciat et in corpore esse nesciat? vtique, vnde hoc, quod dicit Bernhardus: anima uerius est, ubi amat, quam ubi animat. vnde secundum dyonisium magnus paulus extasim passus dicit: uiuo ego, iam non ego, uiuit uero in me cristus. karissima, quando cristum scitis et uos ipsam nescitis, audire uellem, an uos uiuatis uel cristus uiuat in uobis. sed ut michi uideatur, uiuitis quidem, sed non uos, sed cristus in uobis,*

vastu võetud, nimelt Jumal ja tema sõber, mõlemad armastavad ja on armastatud. „See on Jumala armastus, mis viib ekstaasi,“ nagu ütleb jumalik Dionysius: „Ei otsi oma ..., vaid armastajate oma.“^a Mida oleks Jumalal keelata sellele, kes elab Temas ja kes Temale endas varjupaiga valmistab; kellele ta on ennast eriliselt kinkinud? Ja kas ta ei kingi endaga koos kõike? Kas siis on midagi muud Temast väärtuslikumaks arvata, et ta annab ennast, kuid seda mitte? Kindlasti mitte. Hoopis nii, et mulle tulevad kõik hüved koos temaga, ütleb see eriline armastaja, kes ruttab ette: „Seda olen armastanud ja otsinud oma noorusest peale ja olen hakanud armastama tema kuju; ihaldan teda endale pruudiks.“^b Kallis Cristina, Kristuse pruut, lubatagu mul mõnda aega sinuga juttu vesta. Ütelge mulle, ma palun, kus te viibite, kui ei taju isegi iseennast mitte. Ma arvan, et te ei tea, kas ihus või ihust väljas; veel enam – ma tean, et te ei tea, kas maailmas või maailmast väljas. Oo sulneim, kellele maailm kitsaks jääb ja elamiseks liiga räpane, kus ma sind otsin ja kus sind leian, kellele on kitsas kogu loodu laius, alla heidetud, nagu lamaks jalgade all; kogu loodu ulatus tundub lühike ja ajutine, kui pikk see ka ei oleks, paistab haletsusväärne; kogu ilu tundub mõru ja tema magusus petlik. Kui teid siin ei leia, kus puhkab teie armsama jalg, kui sellest kõigest ja enamastki veel olete vaimus väljas – näidake mulle, kus te keskpäeval puhkate ja karja hoiate.^c 79 Oo kalleim, kui te ka sel ajal ei tea, kas olete ihus või ihust väljas,^d ma olen siiski kindel, et teate, kas olete Jumalas või väljaspool Jumalat. Eks ole ju nii, kalleim, et sel ajal on teie hing rohkem seotud Jumalaga kui omaenda ihuga, kuna ta teab end viibivat Temas, kuid ei tea ihus viibivat? Sellest on ka see, mida ütleb Bernhardus: „Hing on tõelisemalt seal, kus ta armastab, mitte seal, kus ta elustab.“ Ja seda ka ütleb suur Paulus (Dionysiuse järgi siis kui oli olnud ekstaasis): „Enam ei ela mitte mina, vaid elab Kristus minus.“^e Kalleim, kui te Kristust teate ja iseennast ei tea, tahaksin kuulda, kas teie elate või elab Kristus teis. Kuid nagu mulle näib, elate küll, kuid mitte teie, vaid Kristus teis,

^a Dionysius IV cap. de Div.

Nom.

^b Trk 8,2–4 „Tarkust...“

^c Ül 1,7 „Kus sa karja hoiad, kus sa seda lõunaajal lased lebada?“

^d 2Kr 12,2.

^e Gl 2,20.

quia non uiuitis humano, sed cristi modo, immo non uestra uita, sed cristi uita; et hec est uita uitarum, uita uitalis omnium uitarum melior, in tantum dulcis, ut uita naturalis non senciatur; in tantum effi-
cax, ut omnis sensus ab actu suo eius predominancia rapiatur; in tantum segura, ut tunc temporis nichil timeatur; in tantum stabilis, ut longitudo uel breuitas eius non discernatur. vita enim illic fixa est et permanens in secula seculorum, et est melior uita secundum sapientem. In deo ergo, karissima, tempore illo manetis, quando non solum alias creaturas, sed et uos ipsam negligitis, relinquitis et superexceditis; sed et ipse in uobis manet, cum me presencie tam euidencia signa, tam mirifica insignia in uobis relinquit. uide, dictum est a quibusdam: si tunica filii tui sit, an non? sed et ipse dominus dixit: Cuius est hec ymago et superscripcio? et dicentibus: cesaris, dominus iudicium protulit: Reddite que sunt cesaris cesari, et que sunt dei deo. Karissima, nummista uideo, superscripcionem lego et relego, sed pre admiratione stupeo, pre multiplicitate figurarum perlegere non sufficio, pre sublimitate et subtilitate intelligere non ualeo, pre continencie ueritate dubitare non presumo. Tunicam /80/ uideo, ymaginem aspicio et superscripcionem lego, dum non picta sticmata, sed sanguine fluencia uulnera considero, proporcionatis locis sita, sed et numero congrua. sed de hiis alcior consideracio. Gloriatu autem quidam dicens: sticmata domini in corpore meo porto. et hanc credo esse uestem nupcialem, quam qui corde, fide et dilectione portare neglexerit, de nupciis absque dubio in exteriores tenebras eicietur. Fateor, quod de tali habitu non possum gloriari, sequor tamen, si quo modo apprehendam, et opto, ut saltem post presentem miseriam dominus me in thalamum suum introducere dignetur et eternalibus nupciis interesse concedat; cui iam spiritualium nupciarum qualemcumque in aliis ostendit prelibacionem et ex hoc extremam quandam contulit participacionem. Confiteor enim, quod, quamuis sponsi non meruerim uerba audire, quibus intrinsecus loquitur pacem in plebem

sest ei ela mitte inimese viisi, vaid Kristuse; üldse mitte teie elu, vaid Kristuse elu. Ja see on see elude elu, elusaim elu, mis on parim kõigist teistest eludest; nii sulnis, et loomulikku elu pole tunda; nii tõeline, et selle mõjul katkevad kõik meeled, alludes sellele, nii turvaline, et selle ajal pole mingit hirmu; nii püsiv, et selle pikkus või lühidus ei ole tajutav. See elu kestab ja jääb igavesest ajast igavesti, ja on tarkuse kohaselt parem elu. Järelikult, kalleim, viibite sel ajal Jumalas, mil te jätate maha mitte ainult teised olendid, vaid ka iseenda, ei märka neid ja olete neist üle; kuid ka Tema viibib teis, nagu mulle näitasid nii ilmsed märgid ja imelised nähtused teie juures. Näe, keegi on öelnud: „Kas see on sinu poja kuub või ei?“^a Ja ka Issand ise ütles: „Kelle kuju ja pilt see on?“ Ja kui öeldi, et keisri, siis andis teada otsuse: „Andke siis keisrile, mis kuulub keisrile, ja Jumalale, mis kuulub Jumalale.“^b Kalleim, seda münti ma näen, pealiskirja loen ja loen jälle, kuid olen imestusest häämingus, selle ülevuse ja peenuse tõttu ei suuda mõista, tõe sisalduse tõttu ei julge kahelda. Seda kuube 80 ma näen, pilti vaatan ja pealiskirja loen, kui vaatlen mitte joonistatud märke, vaid verd voolavaid haavu, mis on vastavuses nii asukoha ja paigutuse kui ka arvu poolest. Kuid selle üle arutlesime ülalpool. Teatav isik on ju juubeldades öelnud: „Kannan oma ihus Issanda haavu.“^c Ja ma usun, et see ongi see pulmarõivas, kes seda ei kannu südame, usu ja armastusega, visataks kahtlemata välja pimedusse.^d Tunnistan, et ma ei saa uhkust tunda sellise rüü üle, püüdlen seda siiski kuidagi saavutada ja igatsen, et pärast siinset viletsust Issand mind siiski arvaks heaks kutsuda oma pulmakambrisse ja lubaks viibida igavesel pulmapeol; kes ta juba on teistes näidanud vaimuliku pulma eelaimdust ja sellest servakese võrra lasknud osa saada. Tunnistan siiski, et kuigi ma ei ole olnud väärt kuulma peigmehe sõnu, millega ta sisimalt räägib rahu oma rahvale

^a 1Ms 37,32.^b Mt 22,21.^c Gl 6,17.^d Mt 22,12–13.

suam et super *sanctos* suos et *in* eos, qui *conuertuntur*
 ad cor, *intra quorum numerum non audeo me conpu-*
 tare, ex *uerbis* tamen uel *responsis* sponse, *que* pluries
 audiui, *dicta* eius uel *promissa* conieci. *sed inter hec quis,*
queso, fuit cordis mei *affectus?* uere *stupebam* *pre* ad-
 miracione, *gaudebam* *pre* consolacione, *ardebam* *pre* di-
 lectione, *magnificabam* deum *pro* tot *mirabilium* et
supernaturalium ostensione, tot *familiaritatum* exhibi-
 cione, tot *karismatum* infusione; Et hoc utique
 accepi et acceptaui *pro* *Clenodiis nupcialibus,* exe-
 niis et *uestibus.* hec igitur fuit mea *intencio,* cum
 uos uisitauit, uel *congaudere* uobis sponso *presente* et
nupcias celebrante, uel *saltem* in eius *absencia* de *tam*
delectabilis *presencie* *carencia* uos *qualitercumque* conso-
 lari. Nam licet *per* *experientiam* non noui, *per* scrip-
 turam tamen cognoui, *quam* *amarum* sit et *acerbum*
talibus *deliciis* frustrari, *talibus* *consolacionibus* defrau-
 dari ei, qui *semel* talia degustauit. *salua* igitur
in omnibus sit mea *intencio,* ut *uestra* *totaliter*
et integraliter circa uobis *dilectum* *specialiter* et *sin-*
gulariter occupetur *affectio* et *in eum* *congregetur,*
uniatur et *perficiatur,* *oracio* *autem* *uestra* et *con-*
passio *subueniat* *indigentibus,* /81/ *ueniam* *impetret*
delinquentibus et *uehiculum* *fiat* *proficientibus.* Con-
 sulo igitur et *sincerissime* *exhortor,* ut *summo*
studio, *ingenti* *desiderio* et *continuo* *exercicio* la-
 boretis, ut *talis* esse mereamini, ut *uita* *uestra* uobis
 sit *in meritum,* *amicis* *uestris* *in solacium,* *omnibus* *in*
exemplum, *angelis* et *hominibus* *in spectaculum,*
deo *in laudis* *preconium,* *Mors* *autem* *uestra* sit *in labo-*
rum et *dolorum* *terminum,* *omnium* *temptacionum* *trium-*
phum et *eterne* *glorie* *introitum.* *Quod* si fuerit comple-
 tum, *impletum* erit *desiderium* *meum* *precipuum,* *cordis*
mei *gaudium,* et ex hoc spero *quod* *inchoabitur* *michi*
eternitatis *premium.* *hec* *pro* *eo* *scripsi,* *quia* *scripsis-*
tis, *quod* *non* *uobis* *mecum* *est* *sicut* *cum* *aliis;* ut *sciatis,*
 uel *pocius* *conniciatis,* *quomodo* *michi* *est* *uobiscum.* *va-*
leat et *uigeat* *in* *uobis* *cristi* *caritas,* *uiuat* *humilitas,*
crescat *familiaritas.* *finem* *huius* *pariter* *audiamus.*
orate *pro* *inuicem,* ut *saluemini.* *Ante* *quam* *secundam*

ja üle oma pühakute ja neis, kes pöörduvad südamesse, kelle hulka ma ei julge ennast arvata, mõistatan tema öeldut või töötatut pruudi sõnadest või vastustest, mida olen palju kuulnud. Kuid missugused olid sealjuures tunded minu südames, ma küsin? Olin tõesti hämmingus imetlusest, rõõmustasin lohutusest, põlesin armastusest, ülistasin Jumalat nende nii imepäraste ja üleloomulike ilmutuste eest, niisuguse sõpruse näitamise eest, selliste armuandide jagamise eest, igatahes ma võtsin ja võtan seda kui pulmakinke, piduroogi ja pidurõivaid. See oligi minu kavatsus, kui ma teid külastasin, kas koos teiega rõõmutseda, kui peigmees on kohal ja pühitsetakse pulmapidu, või siis kõigest, tema eemalolekul teid mõnevõrra lohutada armastatu kohalolekust puudust tundes. Sest, kuigi ma ei tea seda oma kogemusest, olen lugenud pühakirjast, kui kibe ja mõru on olla ilma sellistest naudingutest, pettuda, oodates sellist kosutust, sellel, kes on kordki seda maitsnud. Seega oli minu kavatsus igati õnnis, et teie kiindumus täiesti ja lahutamatult keskenduks teie erilisele ja ainsale armastatule, ja et see koonduks, ühineks ja täiustuks temas; aga teie palved ja kaastunne aitaks abivajajaid, 81 saavutaks andestust patustele ja teoks edenejatele. Soovitan teile ja vannutan siiralt, et näeksite vaeva suurima hoolega, siira tahtega ja kestva püsivusega, et väärisksite olla seesugune, et elu oleks teile teene, teie sõpradele kosutus, inglitele ja inimestele vaatamisväärne, Jumalale kiituses soovitus; ja et teie surm oleks vaevade ja valude lõpetus, kõigi kiusatuste ületamine ja igavesse auhiilgusse sisenemine. Kui see saab teoks, täitub minu eriline südamesoov ja ülim rõõm, ja sellest loodan, et palute ka mulle igavesse autasu. Kirjutasin seda sellepärast, et teie kirjutasite, et teil ei ole minuga, nagu teistega; et te teaksite, või pigem järeldaksite, kuidasmoodi minul on teiega. Olgu Kristuse armastus teis terve ja valvel, elagu alandlikkus, tugevnegu sõprus; selle lõppu kuuleme koos. Palvetage üksteise eest, et saaksime päästetud. Enne kui oma teise

ponam litteram meam, prius ponam ea, que michi significata sunt de hiis, que *cristine* acciderunt in aduentu domini immediate post premissa sequente:

Epist. VI

Karissimo suo fratri petro
Gothensi, parisius studente, Frater **Mauricius**
colonie studens salutem cum sincere dilectionis affectu.
Karissime! significo uobis, quod Intellexi de stumbele, quod mater et soror plebani cum plebano sunt reconciliate. retractauerunt enim uerba maledica, que de ipso et aliis locute fuerant, coram personis illis, ubi ipsum infamauerunt, dicentes se a dyabolo instigatas ad hoc faciendum. Cristina nouum tortorem et nimis audacem modo habet per aduentum istum, qui miris et nouis tormentis eam affligit nimis uehementer, ita ut omnes qui /82/ circa eam sunt, pater et mater et fratres nostri, tribulentur et affligantur. Mordet enim carnes corporis eius more canino et frustratim extrahit, vestes eius conburi in corpore, quando induta est, et horribilibus aspectibus se ostendit. Non enim sufficit aduersario sua deformitas, sed etiam caput hominis mortui, carneum* uidelicet, assumens non solum apparet ei per oculos et loquitur, sed et aliis hominibus, qui caput illud nudum et decaluatum uident. Deum non timet et homines non reueretur. fratres nostros aliquos lesit et uulnerauit. Priorem de bruwilre multis uulneribus afflixit; et alios, uiros et mulieres, precipue quendam iudeum et uxorem suam, qui eum uolebant fugare, ita lapidando fugauit, quod de cetero ad curiam plebani non accedent; et alia multa operatur, que longum est scribere. orate pro ipsa. spero quod deus tranquillum faciet, sicut solet, post tempestatem. —Huic quantum ad materiam coniuncta erat alia littera per hunc modum:

Epist. VII

PRecordialissimo suo
amico et fidelissimo suo patri in cristo, fratri petro de dacia parisius existenti Cristina, sua filia, magnum suum affectum cum oratione. Karissime! non sufficio uobis regraciari pro uestris litteris quas sepius, postquam a me recessistis, michi misistis. scire debetis, quod nescio michi maius solacium extrinsecus esse, quam audire et percipere de uobis; vnde et ipsas sine la-

* Äkki on mõeldud “cranium”? – Bollandistide konjektuur (AS). Paulsoni märkus.

kirja ette panen, panen siia kirja need, kus mulle teatatakse sellest, mis juhtus Cristinaga advendiajal, vahetult pärast järgmise saatmist.

[VI kiri]^a

Kallile vennale **Gotlandi Petrusele**, kes õpib Pariisis, vend **Mauricius**, Kölnis õppimas. Lugupeetav! Teatan teile, mida sain teada Stommelnist, et kogudusepreestri **ema** ja **õde** on temaga ära leppinud. Võtsid halvastiütlemised tagasi, mida nad olid temast ja teistest rääkinud, nende inimeste juuresolekul, kellele nad teda laimanud olid, ja ütlesid, et kurat oli ajanud neid nii tegema. **Cristinal** on uus piin ja palju julmem selle advendi ajal, mis teda imelikul uuel moel ja väga tugevasti vaevab, nii et kõik, 82 kes tema ümber on, **isa** ja **ema** ja meie vennad, piinlevad ja vaevlevad.

Hammustab nimelt tema ihu nagu koer ja teeb, nagu põgeneks; rebib tema riideid ihu ligidalt, kui tal need seljas on, ja näitab ennast hirmsatel kujudel. Ei piisa vaenlasele isegi tema enda koledast kujust, vaid ta võttis ka kuju nagu surnu pea, täitsa ihuline^b, ja ei ilmu ja räägi mitte ainult talle, vaid ka teistele inimestele, kes näevad seda paljast ja nülitud pead. Jumalat ei karda ja inimesi ei häbene. Mõnesid meie vendi ründas ja haavas. Brauweileri **priorile** lõi mitu haava, ja teistele, meestele ja naistele, eriti ühele **juudile** ja tema naisele, kes tahtsid selle eest põgeneda. Siis kadus kive pildudes, nii et teiste hulgast kogudusepreestri elamist ei rünnanud. Ja tegi veel palju, mis oleks liiga pikk kirja panna. Palvetage tema eest. Loodan, et Jumal annab, nagu tavaliselt, rahu pärast tormi.

Sellega oli sisu poolest seotud teine kiri, seesugune:

[VII kiri]

Kristuses kõige lähemale sõbrale ja ustavale isale, vend **Petrus de Daciale** Pariisis, **Cristina**, tema tütar, suures kiindumuses ja palves. Kalleim! Ei suuda teid küllalt tänada teie kirjade eest, mida te mulle olete tihti saatnud pärast oma lahkumist. Peate teadma, et ei tea ma endale suuremat kergendust väljastpoolt, kui teist kuulda ja teada saada; sellepärast ei suuda ma iialgi kuulata teie kirjade lugemist ilma pisarateta.

^a Kirjutatud detsembris 1269.

^b Kui oletada et (ümber)kirjutaja on eksinud ja kirjas peaks olema „cranium“, siis: „nimelt kolp“.

crimis audire nequaquam possum. omnes litteras uestras habeo et reseruo usque ad aduentum uestrum. habui litteras iiii:a feria post dominicam »gaudete«, in quibus con-
 querebamini, qualiter nuper non esset remandatum de clenodiis missis et de statu meo. scire debetis, quod nuncius nimis celeriter recessit. sciatis eciam, quod, si nuncium haberem, multo frequencius uobis de statu remandarem. litteras fraternitatis ordinis uestri habeo, pro /83/ quibus multum uobis regracior. de penis meis queritis, quas libenter sciretis. sciatis, quod ante festum omnium sanctorum per quindenam habui quandam temptationem ita, quod uidebatur michi, quicquid orauit, quod in nomine demonis orarem, et hoc fuit michi passio maxima. et hoc idem demon loquebatur. et sicut scitis, quam magne michi solent esse temptationes, In eleuacione hostie non potui corpus domini videre, sed apparuit michi demon coram oculis, dicens: »ecce! nunc uides, quia ego sum deus tuus«. et illo tempore, quando debebam genua flectere, trusit me ad genua ita, quod non poteram de loco recedere. Quarta feria ante festum, cum essem in ecclesia, uenit demon et abstulit duo allecia et defedauit scutellam, quam percussit cum stercore in reclusorium, ipso clauso, et defedauit illud; et dixit michi, quod infra clausuram reclusorii abstulit cuidam begine antique, mee emule, ad x solidos colonienses, et quod deportauit in cloacam predicatorum, postea illa inuenit ita factum. ipsa nocte mansi in ecclesia una cum patre et amicis meis; in qua nocte confregit omnia membra mea, et calcium unum de pede meo abstulit, quem postea in domo patris michi manifeste proiecit ad caput famuli. fenestram proiecit in domum ita horribiliter, quod frater meus fere insanus effectus est. Quando orabam, cum ferro lesit me in nasum ad sanguinis effusionem. In uigilia omnium sanctorum recessit cum magno rugitu et defedacione reclusorii, presentibus hilla de engindorp et reclusis, et nominabat se, illis audientibus, berlabam, et recessit. In die omnium sanctorum desolata omnino a deo remansi, et postea raro sum consolata. ab illo tempore usque ad

Mul on alles kõik teie kirjad ja hoian neid teie tagasitulekuks. Sain teilt kirjad kolmapäeval^a pärast pühapäeva *Gaudete*, kus te kaebate, et miks ei ole viimasel ajal saadetud [teateid] läkitatud kingituste ja selle kohta, kuidas ma elan. Peate teadma, et saadik lahkus väga kiiresti. Ja te teate ka, et kui mul oleks kellega saata, läkitaksin teile teateid endast palju sagedamini. Sain teie ordu ilmikvennaskonnalt kirja, 83 mille eest ma teid väga tänan. Küsisite minu vaevade kohta, millest meeeldi teada saaksite. Teadke, et enne kõigi pühakute päeva^b oli mul kaks nädalat üks kiusatus nii, et mulle näis, alati kui palvetasin, et palvetan deemoni nimel, ja see oli mulle ülisuur kannatus. Ja seda rääkis ka deemon. Ja te teate ju, kui suured olid tavaliselt minu kiusamised. Hostia elevatsiooni ajal ei suutnud ma näha Issanda ihu, vaid mu silme ette ilmus deemon, öeldes: „Näed! Nüüd sa näed, et mina olen sinu Jumal.“ Ja sel ajal, kui pidin põlvitama, lükkas mind põlvedele nii, et ei suutnud pärast kohalt liikuda. Kolmapäeval^c enne püha, kui olin kirikus, läks deemon ja viis ära kaks soolakala ja roojastas liua, mille viskas koos pasaga eraklasse, mis oli suletud, ja roojastas seal. Ja ütles mulle, et erakla klausuuris võttis ühelt vanalt **beginilt**, kes oli minu peale kade, ära kümme Kölni tukatit ja viis need jutlustajavendade peldikusse, ja pärast ta leidis, et nii oligi. Sel ööl olin kirikus koos mu **isa** ja sõpradega, samal ööl ta vigastas kõiki mu ihuliikmeid ja võttis mul jalast ära ühe kinga mille ta pärast minu isa majas viskas avalikult sulasele vastu pead. Akna viskas sisse nii kohutavalt, et mu vend läks peaaegu segaseks. Kui palvetasin, torkis [deemon] mind raudoraga ninna nii et veri väljas. Kõigi pühakute päeva eelõhtul^d kadus minema, suure kolinaga ja reostas ära erakla, juures olid **Hilla Engindorpist** ja erakud. Ja ütles nende kuulates, et ta nimi on Berlabam, ja kadus minema. Kõigi pühakute päeval olin täiesti Jumalast maha jäetud ja pärast olen harva lohutust leidnud. Sellest ajast kuni

^a 18. detsembril 1269.

^b Reede, 1. november 1269.

^c 30. oktoobril 1269.

^d Neljapäev, 31. oktoober 1269.

natiuitatem domini semper fui /84/ in afflictione, – quod numquam accidit michi – Que talis fuit: sine intermissione ascendebant cogitationes in cor meum de deo, qualiter ipse esset dispositus sicut alius uir. – hanc penam nullus hominum nisi uos scire licebit. – unde et ex hiis alie cogitationes ascendebant, ita quod sine intermissione ipse meus dilectus ita indignus michi fuit, – licet michi esset nimis molestum et ultra quam credi possit me affligeret; uolebat enim cor meum ipsum maledicere et blasphemare nomen sanctum eius; – Quod postea a pluribus auditum est et a fratribus uestris, qualiter demon quasi per os meum aperte obloquebatur deo, et ita fuit michi meus sponsus, qui tanta bona fecit, res indigna, quasi alium odit. In qua resistencia tanta perpressa sum, ita quod fluxi sanguine ex ore et naso. In communiione idem fuit michi; unde qualis michi tunc amaritudo fuit, uos scire potestis. hec sicut fideli meo conqueror. Et territa sum supra modum, ita quod, quidquid michi accidit consolacionis et gaudii, totum michi amaritudo fuit, recordans, qualiter aliquando cum ipso fuit. alia fuit michi temptacio de domino meo plebano: quicquid egit audiendo meam confessionem – dedit michi corpus domini – non placuit michi, quod antea placere solebat, et quasi indignus michi fuit. super omnia hec fuit una temptacio michi, quam nec domino plebano, nec alicui hominum reuelari nec potui reuelare; super qua, sicut uobis confido, oretis dominum. De penis exterioribus hec uobis scribo: statim post primam dominicam aduentus uenit demon proiciens camere ianuam /85/ in domum ita, quod uidebatur hiis, qui ibi fuerunt, quasi domus caderet. Caput defuncti attulit, proiciens huc et illuc; per oculos illius me horribiliter aspexit, et sororem plebani Gertrudem ad caput proiecit et seruum nostrum ad latus, et eidem in colum fixit et tandem nobis illud reliquit; unde quasi tota parrochia in admiracionem mouebatur. —Dixit michi plebanus, quod caput aliquando demon possuit in terram, aliquando eleuauit supra crates domus pro ut uoluit.— Postea cum lapidibus horribi-

jõuludeni olin alati 84 vaevas – missugust pole mulle veel juhtunud – mis oli säherdune. Vahetpidamata tulid mulle südamesse mõtted Jumala kohta, kus ta oli nagu kestahe tavaline mees. – Sellest kiusatusest ei tohi keegi peale teie teada saada. – Sellest mõttest lähtusid teised mõtted, nii et vahetpidamata minu armastatu ise tundus mulle vääritud; kuigi see mõte valmistas mulle palju vaeva ja piinas mind rohkem, kui suudaksin uskuda. Tahtis ju minu süda teda ennast needa ja tema püha nime rüvetada. Seda kuulsid pärast paljud, ja ka teie vennad, kuidas deemon justnagu minu suust avalikult rääkis halvasti Jumalast, ja nii oli mulle minu peigmees, kes oli nii palju head teinud, justnagu vääritud asi, nagu keegi teine, kes vihkab. Sellele vastu pannes oli mul nii raske, et suust ja ninast jooksis verd. Armulauaga oli mul samamoodi, seda, missugune kibedus see mulle oli, võite isegi teada. Kaeblen selle üle nagu oma usaldusalusele. Ja olen kohutavalt hirmul, nii et, see, mis kunagi oli lohutuseks ja rõõmuks, on kõik saanud kibeduseks, meenutades, kuidas kunagi oli sellesamaga teisiti. Teine kiusatus oli minu isand **kogudusepreestriga**. Mida iganes ta tegi minu pihti kuulates, või andis mulle Issanda ihu, ei meeldinud mulle, mis enne tavaliselt meeldis, ja oli nagu vääritud mulle. Üle kõige oli mulle see kannatus, et ei isand kogudusepreestri ega ühelegi teisele inimesele seda ei avaldanud ega suutnud avaldada; nagu ma teid usaldan, paluge selle eest Issandat. Välistest vaevadest kirjutan teile seda: kohe pärast esimest adventipühapäeva^a tuli deemon, ja lükkas kambri ukse 85 niimoodi majja, et neile, kes seal olid, tundus, et maja kukub kokku. Tõi surnupealuu, loopides seda siia-sinna ja vaatas mind jubedalt selle silmadest, ja viskas kogudusepreestri õele **Gertrudile** vastu pead ja meie **sulasele** vastu külge ja sellelesamale torkas kaela ja lõpuks ta lahkus meie juurest; selle üle imestati terves kihelkonnas. —**Kogudusepreester** ütles mulle, et seda pealuud viskas deemon kord vastu maad, kord tõstis üle majade tarade, nagu tahtis.— Pärast loopis minu kallist **isa**

libus pluries proiecit patrem meum dilectum in caput et infixit ei duo uulnera in brachium. sororem plebani Gertrudem uulnerauit in frontem horribiliter. Iudeam quandam aduenientem et non curantem, et loquentem quasi sibi non auderet facere, proiecit in caput cum magno lapide. unde quod homines sic lesit, eiam michi adherentes, turbabar non modicum. Postea inter duos fratres, henricum de bethbure et nicholaum proiecit magnum lapidem. priorem de bruwilre in manum suam momordit xi uulnera. fratrem iohannem de müffindorp lesit uno magno uulnere. in manum suam plebanum momordit — Cuius cicatricem uidi, longitudine trium digitorum supra iuncturam pugni —, Quendam alium monachum v uulnera, Quendam beginam de bruwilre, adolfum, filium uestrum, scolarem domini decanis maioris ecclesie coloniensis. Tandem michi institit, proiciens me in caput cum lapide, Et michi uulnus in caput infixit quatuor uicibus, ad genua vi uicibus et tandem uulnus ibi fecit, Quinque uicibus super dorsum meum. fricans cum frusto cruselini, michi /86/ recens uulnus in genu.... Tandem proiecit me cum lapide pondere iiii:or talentorum inter scapulas, ita quod uomui sanguinem.... Quinque genera lapidum et ossa pecudum. Quinque uicibus ligauit me, pueris uidentibus, in digitis et in cruribus usque ad sanguinis effusionem. pedicias meas quasi ferrea manu compressit, ita quod sanguis de unguibus effluxit. Brachium quasi in alium locum compressit. specialem autem penam fecit, que durauit per totum tempus, mordens dorsum meum, infigens innumera uulnera et semper in eadem, ita quod sanguis de lateribus et dorso fluxit.

In pedes mirabiliter in tantum, ut duo dentes infra cutem semper sibi occurrebant; et hoc in extendo morsu, iterans semper morsum in talos et in crura, ita quod uidentes sanguinis effusionem non continebant lacrimas. vltima septimana tulit cattum decoriatum trudens michi in os et ibi relinquens. sequenti die posuit michi caput catti in os meum sanguinolentum, ita quod circumsedentes uiderunt illud ex-

kohutavate kividega vastu pead ja löi talle käsivarde kaks haava. Kogudusepreestri õde **Gertrudi** haavas otsaesisest koledasti. Ühele juudile kes tuli ja ei hoolinud, ja rääkis, et talle ei julge see midagi teha, viskas suure kivi vastu pead. Sellepärast et ta inimesi niimoodi ründas, eriti minu lähedasi, olin üpris väga vaevas. Pärast loopis kahe venna, **Bethbure Henricuse** ja **Nicholause** vahel suurt kivi. Brauweileri **priorile** hammustas kätte üksteist haava. Vend **Johannesele Muffindorpist** löi ühe suure haava. **Kogudusepreestrit** hammustas käest. —Selle armi ma nägin, kolm sõrme pikk, randmeliigesest ülalpool.— Ühele teisele mungale [hammustas] viis haava, veel [hammustas] ühte Brauweileri **begiini**, teie poega **Adolfust**, Kölni suurema kiriku isand dekaani õpilast. Lõpuks ajas mind taga, loopis kiviga vastu pead ja löi mulle pähe haava neli korda, põlve kuus korda ja lõpuks löi haava sinna, viis korda mulle selga, hõõrus arutult vastu sääri, nii et mu 86 värske haav põlves Lõpuks viskas mind nelja talendi raskuse kiviga abaluude vahele, nii et oksendasin verd. ... viis sorti kive ja lambakonte. Viis korda sidus, laste nähes, mul sõrmed ja sääred kinni kuni verd hakkas tulema. Surus mu varbaid nagu raudse käega, nii et küüntest jooksis verd. Käsivarre väänas nagu teise kohta. Eriliselt piinas mind nii, mis kestis kogu aeg, hammustades mind seljast, mitu haava ja alati samas kohas, nii et veri voolas külgedest ja seljast. Jalgades üleloomulikul kombel nii, et kaks hammast jäid löike sisse, ja see pikendas hammustamist, ta kordas hammustust alati kandades ja säärtes, nii et verejooksu nähes ei jätkunud pisaraid. Viimasel nädalal tõi kodukassi, toppis mulle suhu ja jättis sinna. Järgmisel päeval pani kassi pea mu veritsevasse suhu, nii et ümberringi istujad nägid seda

ire de ore meo, et carnes de cadaueribus posuit in
 os meum. Trusit me *contra cathedram cum pedibus*, ita
 quod ipsam nemo poterat euellere; *fratribus presenti-*
bus, conbussit pelliceum meum in dorso meo, et partem
paruulam circa collum dimisit; *Tunicam conbussit et*
rupit; *meliorem Tunicam, cum deberem exuere*, aliis ui-
dentibus, abstulit. sulphur inuisibile effudit in
os meum, ita quod non sapor nisi ille fuit michi; quasi flamma
tota nocte aparuit, quasi hoc emitteret in os meum, et cum
terribilibus dentibus, quasi cupiens me deuorare, diuersimo-
de michi aparuit; *Que magnum michi incusserunt terrorem.*
uoces audite sunt quasi bouis et ouis. Multociens /87/ lo-
quitur sublimia de fide, inducens scripturam; que omnia
non habui tempus uobis scribere. Karissime, numquid creditis,
quanta pena michi fuit, cum uos in hiis tribulacionibus
non haberem, qui semper michi fidelis estis? cum cor meum
innumerabiles producat lacrimas; cum recorder,
quam propicius, quam misericors, quam utilis coadiutor
michi fuistis, Iterum conqueror uobis de ausencia mei
dilecti, cum nullum scio, qui de tanta acerbitate michi sit
adeo credibilis, sicut uos; tamen nunc aliquantulum dies
clara effulsit. De tunica michi ualde dilecta regracior
et de clenodiis uestris; ostendistis enim quasi quicquid michi bo-
num, quod hoc ad effectum produceretis; Non solum pro hiis que
fecistis michi, sed et pro omnibus amicis meis, hec omnia
uobis scribo, quasi cui confido. valete, dilectissime in
domino! oretis pro patre meo et matre. uobis, sicut
michi est in corde, non possum propter erubescenciam, quam scitis
in me esse, scribere. Demandat uobis plebanus, ut hoc note-
tis. hoc scire autem debetis, Frater petre, quod filia
uestra cristina honeste in uigilia natiuitatis li-
berata est; clamauit enim demon multis presentibus
et audientibus – fratre Gerardo de grifone cum suo fratre
et priore de bruwilre et sociis suis et pluribus
aliis – quod deus bonus esset et seipsum fuisse menti-
tum, et quod scutericht appellaretur – et ab aliis tempta-
cionibus liberata est, et reuersa est dei gracia in ipsam habundanter.
hanc litteram manu confessoris sui recepi di-
e tercio ante purificationem. Huic littere per
plures litteras respondi, quia non modicum cor meum

minu suust välja tulemas; ja pani mulle suhu laipade liha. Lükkas mind jalgupidi tooli vastu, nii et keegi ei saanud seda ära võtta. Vendade juuresolekul rebis selja pealt puruks mu pealiskleidi ja viskas ära väikese tüki kaela ümbert, särki rebis ja lõhkus, parema särgi, mille pidin ära võtma viis teiste nähes minema. Valas mulle suhu nähtamatut väävlit, nii et ma ei tundnud mingit muud maitset. Terve öö ilmus nagu tuleleek, mis oleks nagu minu suust tulnud, ja ilmus mulle kohutavate hammastega, mitut moodi, nagu tahaks mind ära õgida. Mis mulle palju hirmu tegi oli kuulda nagu härgade ja lammaste hääli. Mitu korda ⁸⁷ räägiti usuasjade peensustest, pühakirja sisse tuues, millest kõigest mul polnud aega teile kirjutada. Kalleim, kas te usute, missugune piin mulle oleks, kui mul teid ei oleks nendes kannatustes, kes te mulle alati truu sõber olite? Siis, kui mu süda sünnitab loendamatul hulgal pisaraid, kui meenutan, kui lähedane, kui heasüdamlik, kui kasulik abistaja mulle olete, kaeblen jälle minu armastatu eemaloleku pärast, sest ma ei tea kedagi, kes selles kibeduses oleks mulle nii usaldusväärne kui teie; lõpuks siiski on tulnud natuke selgemat päeva. Tänan teid särgi eest, mis mulle väga meeldib, ja teie kingituste eest, tegite mulle nagu head, kui te need tegelikult hankisite. Tänan teid mitte ainult selle eest, mis te mulle tegite, vaid kõigi mu sõprade nimel. Kirjutan teile sellest kõigest, nagu kellelegi, keda usaldan. Olge terve, armsaim, Issandas! Palvetage mu **isa** ja **ema** eest. Nii nagu mul on südames, ei suuda ma teile kirjutada häbelikkuse pärast, mis te teate minus olevat. **Kogudusepreester** tahab, et te seda paneksite tähele. Te peate ju seda teadma, et teie tütar **Cristina** vabanes ausalt jõululaupäeval; demon karjus paljude juuresolekul ja kuuldes – vend **Gerardus de Grifone** koos oma vennaga ja Brauweileri **prior** oma kaaslastega ja paljude teistega – et Jumal on hea ja ta ise valetas, ja et ta nimi on Scutericht. Ja vabanes ka teistest kiusatustest ja Jumala arm tuli temasse ohtralt tagasi. Selle kirja, tema pihhiisa käega kirjutatud, sain kätte kolm päeva enne küünlapäeva.^a Sellele kirjale vastasin mitme kirjaga, sest minu süda ei olnud mitte vähe

commouit ad *compassionem*, proprie fragilitatis /88/ recognitionem et ad *cristi* et *cristine* dilectionem et deuotionem; Quarum prima erat talis:

Epist. VIII

Karissime filie et amice *cristine* Frater petrus salutem et sincere dilectionis affectum oracionibus plenum. Regracior uobis, quod me, licet indignum, tantorum iudicastis dignum fore conscium secretorum; De quibus quidem compassione et congratulacione pariter et timore moueor non mediocriter: Compassione quidem pro tribulacionum multiplicitate, diuturnitate, horribilitate, acerbitate; Congratulacione pro paciencie longanimitate, triumphorum numerositate et optate pacis reddita tranquillitate; Timore autem uehementer concucior, quia si sic examinantur, cruciantur, tribulantur, quos dominus diligit, de quorum uos fuisse et esse semper credidi et credo collegio, inpius et peccator ubi erunt, uel quid sustinebunt? de quorum numero doleo me fuisse et timeo adhuc esse. o dilectissima et dulcissima, queso, compaciamini michi misero et saltem de porta inferni eripere me non dissimuletis, ne inopinato in profundum demergar, ubi nulla est redempcio, et frustra postea pro uenia postuletis, quando tempus transierit miserendi. Karissima, hoc non fecte neque figuraliter rogo, sed ex intencione plena et deliberacione seriosa.

Epist. IX

Dilectissime sibi in *cristo* sorori *cristine* suus frater, frater petrus sincere caritatis plenitudinem in *spiritu sancto* cum oracionibus. Nosse uos credo et expertam esse non dubito, quod quanto plus intensior fuerit et intimior caritas, tanto paucioribus, sed tamen affectuosi- oribus contenta erit uerbis. scit enim quod sentit exprimere se non posse, et ideo se de sua paupertate consolatur, quam impossibilitas excusat. patet hoc in litteris uestris, quas michi misistis; quas cum legerem, letanter aduertit, quod ubi de dilecto – deo dico – oracio insonuit, mox desiit, cum adhuc libentissime ascultarem, quia credebam me magnum aliquid /89/ percepturum et auditorum; Quod utique de nullius corde libencius audirem quam de uestro. sed oracio mox, ut sonuit, siluit, quasi magis appetitum irritaret...., affectum sauciaret quam saciaret,

kaastundest liigutatud, omaenda haavatavust 88 tunnistades ja armastust ja pühendumust Kristuse ja Cristina vastu.

Esimene neist oli seesugune:

[VIII kiri]

Kalleimale tütrele ja sõbratarile **Cristinale** vend **Petrus**, tervitusi ja siira armastuse tunnet täis palveid.

Täna teid veel kord, et olete mind, kuigi vääritud, arvanud vääriliseks olema selliste saladuste kaasteadjaks; mis mind mitte tagasihoidlikult ei liiguta kaastundeks ja õnnitlusteks. Kaastunne kannatuste hulga, kestvuse, õuduse, kibeduse pärast; õnnitlused kannatlikkuse, pikameelsuse, võidutsemise hulga ja lõpuks saavutatud rahu leidmise pärast. Mind vaevab aga väga äge hirm, et kui niimoodi pannakse proovile, piinatakse, vaevatakse neid, keda Issand armastab, kelle hulka ma arvasin ja arvan teid minevikus ja nüüd kuuluvat, kus on siis jumalakartmatu ja patune, või kuidas üldse võivad püsida? Kelle hulka ma kardan ennast olevat kuulunud ja praegugi kuuluvat. Oo kalleim ja sulneim, ma palun, tundke kaasa mulle, viletsale, ja ärge keelduge mind lõpuks põrgu väravatest päästmast, et ma kujuteldamatusse sügavikku ei langeks, kus ei ole mingit lunastust, ja pärast paluksite asjatult leevendust, kui halastuse aeg on juba otsas. Kalleim, seda ma ei palu mitte suusoojaks ega moepärast, vaid täie kavatsusega ja tõsise tahtmisega.

[IX kiri]

Kristuses väga armastatud õele **Cristinale** tema vend, vend **Petrus** siiralt vennaarmastuse täiust Pühas Vaimus koos palvetega. Ma usun, et te teate ja olete kahtlemata kogunud, et mida tugevamaks ja intiimsemaks läheb armastus, seda vähemate, kuid tundelisemate sõnadega see rahuldub. See kes tunneb, teab, et ta ei suuda ennast väljendada, ja nii leiab lohutust oma vaesusest, keda võimetus vabandab. Seda on näha teie kirjades, mis te mulle olete saatnud; kui ma neid lugesin, leidsin rõõmuga, et kus armastatu poole – Jumala, see tähendab – palve kõlab, lakkab see peagi, kui ma veel meeeldi kuulaksin, kuna ma uskusin, et kuulen ja tajun midagi 89 suurt; mida ma kellegi teise südamest ei kuuleks meelsamini kui teie omast. Kuid palve lakkab peagi, kui oli vaevalt kõlanud, nagu ärritaks ainult isu ..., tundeid pigem haavab kui rahuldab,

ac si non legenti *sed* intelligenti, non dicto uel scripto, *sed* facto significaretur: »Dilectus meus michi et ego illi«. Quid, queso, ille uobis et quid uos illi? o utinam hoc michi legere liceret! sed o utinam et utinam sentire daretur! *sed* quoniam mensuram meam scio et prohibitum esse cognosco, ne sanctum quis inmundus ingrediatur, et ne secretum celeste indignis aperiatur, et preceptum esse, ut presumptuose se ingerens in tenebras exteriores eiciatur, malo in paupertate mea uiuere securus quam aliena et alciora me appetendo eici contumeliosus. *sed* ut ad propositum redeam: Quid sibi uolunt uerba, que in litteris uestris legi: »uobis, sicut michi est in corde, non possum scribere«, et iterum: »conqueror uobis de absentia dilecti«, et post pauca: »Tamen nunc aliquantulum clara dies effulsit? *sed* ut ad primum uerbulum, breue quidem, *sed* dulce, redeam: quid, queso, cum »sicut michi est in corde, non possum scribere«? uellem enim libentissime scire, utrumne et hoc legere possitis, an sit littera ita minuta, ut nec legi possit, aut adeo subtilis, ut non possit intelligi, aut adeo intima, ut non possit educi, aut adeo grandia continet, quod non possint exprimi, aut sit in corde scriptura adeo pulchra, quod in carta similis non possit formari, aut sit adeo singularis et familiaris, ut non debeat communicari. *sed*, ut uidetur michi, legi quidem potest et intelligi, simul et sentiri; alias enim non diceretur: »sicut michi est in corde«. /90/ *sed* a quo legi et intelligi potest? utique a spiritu dei et a spiritu tuo. nam hii soli scrutantur cordis tui interiora. *sed* ulterius uellem scire, quis eorum scripserit? an forte ambo? *sed* certum est deum posse exprimere quod ex se potest concipere. ex hiis ergo uidetur, quod alius spiritus scripserit et alius exprimere non potuerit: potuit tamen ex dono spiritus scribentis legere et intelligere. et hoc uidetur apostolus dicere ad corinthios: »Epistola estis cristi, scripta non attramento, *sed* spiritu dei uiui, non in tabulis lapideis, *sed* in tabulis cordis carnalibus«. et ideo apostolus alibi dicit conatum suum ostendens in expositione huius epistole: »os nostrum patet ad uos, o corinthii; cor nostrum dilatatum est«. *sed* que utilitas huius scripture, si exprimi non potest a suscipiente, nec audiri ab in-

nagu öeldaks sellega mitte lugejale, vaid mõistjale, mitte öeldu või kirjutatuga, vaid teoga: „Minu armsam on minu jaoks ja mina tema jaoks.“^a Kes, ma küsin, on tema teile ja teie temale? Oh, et ma tohiksin sellest lugeda! Või et seda mulle tunda antaks! Kuid kuna ma oma mõõtu tean ja mõistan, et see on keelatud, et pühasse ei tuleks ebapuhas, ja et taevast saladust ei avaldataks väärituile, ja et on seadus, et häbematuult sissetungija heidetakse viimasesse pimedusse, eelistan elada turvaliselt oma vaesuses, kui et minust kõrgemat ja teistsugust ihaldades saaksin häbiga välja heidetud. Kuid, tulles tagasi esimese mõtte juurde – mida endast kujutavad sõnad, mida teie kirjades lugesin: „Nii nagu mul on südames, ei suuda ma teile kirjutada,“ ja jällegi: „Kaeblen teile armastatu eemaloleku pärast,“ ja pisut edasi: „Lõpuks siiski on tulnud natuke selgemat päeva.“^c Esimese väljendi, lühikese, kuid armsa, juurde tulen tagasi – tahaksin väga meeeldi teada, kas te sealt lugeda suutsite, või on kiri nii väike, et ei loe välja, või nii peen sisult, et ei mõista, või nii isiklik, et ei saa välja tuua, või sisaldab nii suuri asju, et ei ole võimalik väljendada, või on südames kiri nii kaunis, et paberil ei ole võimalik seda kujutada, või nii ainulaadne ja lähedane, et ei tohi jagada. Kuid mulle näib, et keegi suudab seda lugeda ja mõista, samuti tunnetada; muidu ju ei öeldaks: „nii nagu mul on südames“. 90 Aga kes suudab seda lugeda ja mõista? Igatahes^b [üks kahest,] Jumala vaim või sinu vaim. Sest ainult nemad näevad sinu südame sisemusse. Kuid veel enam sooviksin teada, kes selle sinna kirjutas? Kas ehk mõlemad? Kuid kindel on, et Jumal suudab väljendada, mida iseendast suudab mõista. Järelikult on sellest näha, et üks vaim kirjutas ja teine on see, kes ei suuda väljendada; kirjutaja vaimu anni abil suutis küll lugeda ja mõista. Ja sedasama paistab ka apostel ütlevat korintlastele: „Te olete Kristuse kiri, kirjutatud mitte tindiga, vaid elava Jumala Vaimuga, mitte kivilauakestele, vaid lihastele südamelauakestele.“^c Ja sellepärast ütleb apostel teisel, oma sihti näidates, selle kirja alguses: „Meie suu on teile avatud, oo korintlased, meie süda on avalik.“^d Aga mis oleks sellest kirjutisest kasu, kui vastuvõtja ei suudaks seda lugeda ja see, kes vajab seda ja hingekosutust ja õpetust, kuulda?

^a Ü1 2,16.

^b Võibolla oleks mõttekas lugeda „utique“ asemel „utrum“? – „Kas Jumala vaim või sinu vaim.“?

^c 2Kr 3,3.

^d 2Kr 6,11. Tõlge ladina keele järgi.

digente et *consolationem* et *instructionem* requiren-
 te? si *nec* in libris *potest* scribi, *nec* uerbis exponi *nec*
 ex intimis educi? uel forte possunt *hec* aliquantulum fie-
 ri, non tamen sicut ibi sunt, *quia non cum* tanto *intellectus*
splendore, *nec cum* tanto *gustus dulcore*, *nec cum* tanto
affectus feruore, *nec cum* tanto *experientie sapore*; ut
 sufficiat *edere* de micis *cadentibus* *catellis* et *bibere*
 de *situla*, non de *fonte camelis*. et *hec* de *primo* uerbo.
 subditur autem: »*Conqueror* uobis de *absentia dilecti*«. Quo-
 so, an nomen habeat uel nominari debeat? uel notum
 eum *michi* esse *confidas*, et ideo eum *nominare* non oporteat?
 o *utinam* *intelligerem*, *quis* est iste *dilectus*, *tam* *dulcis*, ut
 de eo *taceri* non possit; *tantum* *amabilis*, *delectabilis*
 et *ineffabilis*, ut *effari* nequit. aduerto in hiis *summam*
dilecti bonitatis influenciam, que non potest enarrari;
precipuum familiaritatem, que cuiuslibet non debet *propalari*;
tantam dulcedinis infuse experientiam, quod non ualeat uer-
 bis significari; /91/ *tam* *singularem huius unici* et *unice*
dilecti caritatem, ut alter non possit *suspicari*; *Tantum* *in*
 eo *amicicie prehabitam experientiam*, ut sine dubi-
 tatione, sine *trepidatione* uel *hesitatione* *dilectus* debe-
 at et possit *nominari*. o *karissima*! magnum uerbum, *sed cum*
multiplici ratione suffultum et *euidenti* signis *pro-*
batum! *sed* tamen *intelligere uellem*, an ideo uocetis eum
dilectum, *quia* uos *diligit*, an ideo, *quia* uos eum *diligi-*
tis? *sed*, ut *michi* uideatur, *utrumque* oportet adesse;
quia ille *dilectus tuus* dicit: »ego *diligentes* me *diligo*«; et
 ille *precipuo* amore *dignus* *discipulus* dicit: »*Diligamus* deum,
quoniam ipse prior *dilexit* nos«; ne *michi* *occurat* opinan-
 di *daretur*, *quasi* uos eum *preueneritis* in *dilectione*. *Diliga-*
tis ergo *diligentem* et *dilectum* uocetis *amatorem*
uestrum, in *diligendo* *preuenientem*, *immo* et *quod* *diligere*
possitis, *uelitis* et *debeatis* *tribuentem*. *vere*, ut
estimo, ipse uos *magis* *dilectam* potest uocare, *quia*
 uos in *amando* *preuenit* et uobis *illum* tam inti-
 me *amare* *concessit*. *sed* de *amore uestro* *mutuo*
alciore habenda est *ratio*, et *familiarior* *adhiben-*
da est *discussio*. *sed* hoc *solum* *pro* *presenti* *uellem* ut
diceretis: *Quomodo*, si *diligit* et *diligitur*, se *absentat*?
 et si se *absentat*, *quomodo* uos eum *diligere* *delectat*?

Kui seda ei saa raamatusse kirja panna ega sõnadega väljendada ega lähedastelt õppida? Või ehk suudavad nad teataval määral selliseks [kirjutised arusaadavaks – ?] saada, küll mitte nii, nagu nad seal on, sest pole võrdset säravat mõistust, maitse magusust, tunnete tulisust ega kogemuse rafineeritust; piisab ju söögiks neist palukestest mis langevad kutsikatele ja juua ämbri, mitte kaamelite allikast. Ja seda esimesest väljendist, järgneb ju: „Kaeblen teile armastatu puudumisest.“ Kas sa arvad, et ta on mulle tuttav, ja sellepärast pole vaja tema nime nimetada? Oh et ma mõistaksin, kes on see armastatu, nii sulnis, et temast vaikida ei saa, nii armastatud, armastusväärne ja sõnulseletamatu, et väljendada ei saa. Näen siin ülimalt armastatu headuse mõju, mida ei saa jutustada, erilist lähedust, mida ei tohi igauhele avaldada, sellist sisemise sulniduse kogemust, et ei õnnestu sõnadega väljendada, 91 nii ainulaadset selle ainsa armastaja armastust, mida keegi teine ei suuda vastu võtta; sellist tema sõpruse tunnet juba ette tuntud, et kahtlemata tuleb ja saab teda ehmatamata ja kõhklemata armastatuks nimetada. Oo, kalleim! See on suur sõna, kuid seda toetavad paljud põhjused ja tõendavad ilmselged märgid! Kuid siiski tahaksin aru saada, kas kutsute teda sellepärast armsamaks, et ta armastab teid, või sellepärast, et teie teda armastate? Kuid mulle näib, et on mõlemat pidi; sest seesama sinu armastatu ütleb: „Mina armastan neid, kes mind armastavad.“ Ja see, kes seda erilist armastust väärt oli, ütles: „Armastagem Jumalat, sest tema on meid enne armastanud.“ Ega ma ei arvagi et teie teda armastuses ennetate. Armastate seega teda, kes teid kõigepealt armastas ja kutsute armsamaks seda, kes teid armastab, esimesena armastama hakkas, just selleks, et teie saaksite ja tahaksite armastada, ja oleksite kohustatud selle suhtes, kes seda nõuab. Tõesti, nagu ma arvan, pigem võib teid nimetada armastatuks, sest ta ennetas teid armastuses ja tunnistas seda teile nii lähedaselt. Kuid teie vastastikuse armastuse põhjusest on varem juttu olnud, ja arutlus on tuttav. Kuid siinkohal tahan, et te ainult ühte asja ütleksite: kuidasmoodi, kui ta armastab ja on armastatud, on ta eemal? Ja kui on eemal, siis kuidas ta teid armastab ja on armastatud?

an forte, *quia solacium subtrahit et recognitionem proprii defectus relinquit*, ut sic suum adiutorium magis necessarium declarat, dum homo illius aduertit bonitatem et suam recognoscit infirmitatem? sed *quid* sibi vlt quod additis: »tamen nunc aliquantulum clara dies effulsit»? Que, *queso*, est hec dies? uel *quis* sol eam efficiens? *Quod* celum, in quo oritur? Et *que* terra ipso lumino-
sa efficitur? secundum insipientiam dico. Diem hunc intelligo: dilecti *presenciam*; solem: *dilecti essenciam*; celum: iusti *animam* uel *conscienciam*; terram: *exteriorum sensuum* *quinariam officinam*. *effectum* uel *utilitatem* huius diei interpretor *interiorum secretorum* *intelligenciam*, *bonorum operum* *habundanciam* et *intimam /92/ cordis leticiam*. *Quod* et si uos hoc modo diem accipitis, gaudeo de collato uobis beneficio, exulto de infuso gaudio et congratulor de *communicato michi* secreto, licet uerbo satis obscuro. *sed qualitercumque* cetera accipiantur, aduerto *quod* diem hunc de dilecti *presencia* interpretamini causari; et ideo rogo et *consulo*, ut diligenter aduertatis, *quanta* sit *in* hac die claritas *cognicionis*, cum ipse sit fons *sapiencie* in excelsis; *quanta* uigorisitas *dilectionis*, cum crucifixus sit amor cuiuslibet *amatoris* *fidelis*; *quanta* *iocunditas* *coniunctionis*, cum *delicie eius* sint esse cum *hominum* *filiis*; *quanta* *familiaritas* *communicacionis*, *quia*: »ego dilecto meo et ad me *conuersio eius*»; *Quanta* *societas* *vnionis*: »ut sint unum, sicut et nos unum sumus, ego in eis et tu in me, ut sint *conuersati in unum*»; *quanta* *largitas* *influxionis*: *Quomodo* non omnia cum illo nobis donauit; uenerunt omnia bona pariter cum illa. *vere* dies ista melior super milia: exultemus ergo et letemur in ea. et hoc pro uerbo *tercio*. *Katissima*; quantum me *littere uestre* *consolentur* simul et delectent et in amorem dei accendant, in parte puto uos aduertere posse ex hac littera, *que* tantum ex tribus uerbis *uestris* est *confecta*. *Quid*, *queso*, faciunt alia, *que michi* scribitis de *uestris* *penis* et *triumphis* *necnon* de *affectu*, *quem* circa me *indignum* uos *profitemini* habere?

Epist. X

Dilectissime sue et inter cariores katissime, omni

Kas ehk sellepärast võttis ära oma lohutuse ja jättis oma puudumise taipamise, et väljendada sel viisil oma abi vajalikkust, et inimene näeks tema headust ja tunneks ära omaenda nõrkuse? Aga mida endast tähendab see, mis te lisasite: „Lõpuks siiski on tulnud natuke selgemat päeva.“? Ma küsin, mis on see päev? Või mis päike teda valgustab? Mis taevas, kuhu ta tõuseb? Ja mis maa saab temast valgustatud? Küsin seda oma rumalusest. Päeva mõistan nii – armsama juuresolek; päike – armsama olemus; taevas – õiglase hing või südametunnistus; maa – väliste meelte viiekordne tegevus. Selle päeva tegelikkust või kasu tõlgendan sisimate saladuste taipamisena, heade tegude küllusena ja südame sisima ⁹² rõõmuna. Kui ka teie päeva sel moel vastu võtate, rõõmustan teile osaks saanud heateo üle, juubeldan teie rõõmu üle ja olen tänulik mulle usaldatud saladuse üle, kuigi üpris hämarate sõnadega. Kuid kui ka saabub midagi muud, julgen arvata, et selle päeva põhjuseks on armastatu juuresolek. Ja seega palun ja annan nõu, et vaatleksite hoolikalt, kui palju on selles päevas tunnetuse selgust, sest ta ise on tarkuse allikas kõrges; kui suur on armastuse tugevus, sest ühe truu armastaja armastus sai risti löödud; kui suur on rõõm ühinemise üle, sest tema rõõm on olla koos inimestega; kui lähedane on suhtlemine, sest „mina olen oma armsama oma ja tema pöördub minu poole“; missugune on ühenduse seltskond „et nad oleksid üks, nagu meie oleme üks, mina neis ja sina minus, et nad oleksid ... ühiselt“^{aa}; kui heldelt see voolab, sest mitte kõike ei anneta ta ühes, samavõrd tulevad kõik ühed teises. Tõesti on see päev parem kui tuhat teist – rõõmustagem ja olgem rõõmsad selles. Niipalju kolmandast väljendist. Kalleim, kuivõrd mind teie kirjad hinges kosutavad ja rõõmustavad ja edendavad Jumala armastuses, arvan teid osaliselt mõistvat sellest kirjast, kus kõigest kolmest teie väljendist on nii palju kokku kirjutatud. Ma küsin, mida teevad teised, kus te mulle kirjutasite teie kannatustest ja võitudest, samuti kiindumusest minu, vääritu, vastu, nagu te arvate heaks väljendada, et tunnete?

[X kiri]

Väga armastatud ja kallite seas kalleimale, kõigist

caritatis nomine dignissime, siue filie, siue sorori, siue amice, siue *quicquid* elegerit, dum hoc conueniens *secundum* deum fuerit, secretarius, amicus et intimus salutem et dilecto suo, quem affectuosius desiderat, *cristo* dico, *perfrui* perpetuo. si uita uniuscuiusque est, quo magis delectatur, *secundum philosophum*, negare *nec* uolo *nec* possum, *quin* michi de rebus sub aspectu cadentibus in uita presenti uestre presencie, immo dei in uobis exhibicio, conuersacio et consolacio sit pars uite mee, uel potius uita mea, /93/ et pars utique non minima, sed in conspectu meo plurimum preciosa. et presencie quidem exhibicio defectuum meorum est recordacio; unde aduerto in me adimpletum: Respicens homines, dicet: peccaui. Conuersacio autem morum meorum est informacio, ut sic possim operari exemplar, quod michi in monte hoc monstratum est. sed consolacio interiorum, immo intimorum meorum est letificacio et exultacio, quia delectasti domine in factura tua. uere consolacionem uestram nescio alicui alii operi uel arti, facultati uel subtilitati, nisi diuine benignitati ascribere: planum est, quod non a carne est, quia in delectacione uel consolacione carnali sensus carnis in sensu carnis intenduntur et acuuntur; Nec uidetur esse a mundo, quia in consolacione mundana sensus corporis occupantur et distrahuntur, et quanto ad plura diuiduntur, tanto magis ad singula minuuntur; sed minime uidetur esse a dyabolo – si tamen aliqua consolacio ab eo esse dici debet –, quia in operibus dyaboli sensus seducuntur et falluntur. vbi ergo sensus in actibus naturalibus remittitur, patet quod ibi non dominatur carnis delectacio; vbi sensus a multis in unum colliguntur, non preualet mundi consolacio; vbi sensus fallacia non premuntur, sed ad diuina et supernaturalia subuehuntur, patet quod non est dyaboli temptacio, sed magis diuina dignacio. Quomodo ergo de uestra consolacione non gaude-rem et uobis gaudentibus non congratularer, cum quamuis contra multorum opinionem, vos tunc michi credo fore utilio-rem, quando non solum mei, sed et uestri uos gaudeo pre dulcedine dilecti esse oblitam? Quis audiuit umquam tale, aut quis uidit umquam simile,

rohkem armastuse nime väärivale, kas tütrele või **õele**, või sõbratarile, või kuidas keegi valib, kui see Jumala ees kohane on; tervisi ja ka tema armsamale, keda ta kiindunult ihaldab, Kristusele; tähendab, igavest naudingut. Kui see, mida igaüks kõige rohkem armastab on elu, nagu ütleb Filosoof, ei soovi ega suuda ma eitada, et mulle on teie praeguses elus praegu juhtuvad asjad, eriti Jumala ilmutused neis, neist rääkimine ja kosutus, osa minu elust, või pigem minu elu, 93 ja igatahes mitte kõige väiksem osa, vaid minu vaatepunktist väga palju väärtuslik. Ja käesolev on minu puuduste väljendus ja kirjapanek, sest ma vaatan end kui ebatäielikku. Inimesi vastu võttes ütleb: ma olen pattu teinud. Minu kommete pöördumine on teada andmine, et nii saaksin teenida näitena, mis mulle sel mäel on näidatud. Kuid sisemine lohutus, tõesti kõige lähedasem on rõõm ja juubeldus, et armastasid, Issand, oma loodus. Tõesti ei oska ma teie lohutust panna ühegi muu töö või teo, omaduse või osavuse arvele kui Jumala helduse. Selge on, et see ei ole liha poolest, sest armastuses ja lohutuses ihu meeled ihu meelte kaudu sirutuvad ja teravnevad. Ei paista see olevat ka maailmast, sest ilmalikus lohutuses on tegev kehalik meel ja hajub, ja mida enam seda jagada, seda enam väheneb see üksikasjades. Kindlasti pole see ka kuradist – kui võib üldse öelda et tema tegudest mingit lohutust tuleb – sest kuradi tegudes hullutatakse ja eksitatakse meeli. Seal kus meel pöördub ära loomuse tegudest, on näha, et seal ei valitse lihalik nauding; kus meel keskeneb paljudelt asjadelt ühele, seal ei valitse ilmalik lohutus; kus meel ei kaldu ekslema, vaid üleneb jumaliku ja üleloomuliku poole, on näha, et see pole kuradi kiusatus, vaid pigem Jumala au. Kuidas ma ei peaks rõõmustama ja teid rõõmustavana õnnitlema, kui siiski, vastu paljude arvamust, usun teid olevat palju vajalikuma, kui mitte ainult mulle vaid ka teile väljendan rõõmu, et te olete üle koormatud armastatu sulnidusega. Kes on seda kunagi kuulnud, või kes on näinud midagi sarnast,

ut uirgo delicata tantum cum dilecto suo occuparetur, ut sui penitus obliuisceretur, nil preter dilectum quereret, nil /94/ cuperet, nil saperet, nullo alio consolaretur, nullo alio delectaretur; pre dulcedine eius obstupesceret sensus, insensibile iaceret corpus, in ignoranciam caderet mundus uniuersus; non solum non timori, sed nec memorie occurreret diabolus? o karissima! o dulcissima! numquid cognacior ille uobis, quam uos uobis? Numquid intimior? numquid utilior? numquid delectabilior? ut uos contempnatis et illum diligatis; ut uos negligatis et illum teneatis; ut a uobis exeatis et ad illum ueniatis; ut tedium uestri paciamini et in illo gaudeatis? vere utique »Defecit cor meum et caro mea,» ait quidam; »deus cordis mei et pars mea deus in eternum». prius ergo oportet, ut cor deficiat, ante quam domini sui partem inueniat, et necesse prius carnem in melius commutari, prius quam cum parte, que deus est, ualeat innouari. sed ne in partem ponamus deum, qui secundum dyonisiuum et totum est et pars, et neque totum est neque pars, deus cordis efficitur et pars fruentis, cum cor et caro a propria natura non destituitur, sed tamen ab eis omnis indignitas et infirmitas, concupiscencia et immundicia tollitur et diuina participatio et fruicio conceditur. efficiuntur enim tunc per gratiam unum, que secundum naturam dissimilia et in infinitum distancia esse probantur. o mira et nimium miranda diuina dignacio! creauit deus spiritum rationalem ad sui ymaginem et similitudinem, et eum tante amicitie federe limo terre copulauit, ut nec sub quantacumque miseria ab eo uelit separari; et nunc, quasi oblitus preteritorum operum, eundem spiritum tanta dulcedine allicit ad se et se ipso afficit et illicit, ut non solum limi, sed et sui obliuiscatur, omniaque reputat ut stercora, ut cristum lucrifaciat. o dulcissime ihesu! o uiolentissime amor et amator! numquid dissoluere uis, quod bona ratione compactum /95/ est? »non» ait; »sed uolo hac arte corpus, cuius sensus in malum ab adolescencia sua proni sunt, per spiritum sic affectum ad me conuertere et attrahere, ut meo degustato spiritu desipiat omnis caro. quod ex eo manifestissime conprobabo, si eciam in uita presenti alicui tantam con-

et õrn neitsi on niivõrd hõivatud oma armsamaga, et unustab end täiesti, midagi peale armsama ei taha, midagi ei 94 soovi, midagi ei taipa, millestki muust ei leia lohutust, millestki muust ei leia naudingut; tema sulnidusest juhmistub meel, ihu jääb tundetult lamama, kogu maailm vajub teadmatusse; kuradit ei kardeta, veel enam, teda ei mäletata enam. Oo kalleim! Oo sulneim! Kas tõesti on ta teile tuttavam kui teie endale? Kas ehk lähedasemgi? Ehk vajalikum? Nii et te ennast põlgate ja teda armastate; ennast hülgate ja teda hoiate; endast lähete ära ja tulete tema juurde; teie väsimusest olete üle ja temas rõõmustate. Tõesti, kuigi „minu süda ja ihu on rahutu“, on keegi öelnud: „Jumal on minu südames ja minu pärisosa igavikus“. Esmalt peab nii olema, et süda tunneks puudust, enne kui ta leiab end osana Issandast, ja esmalt on vaja ihu paremaks muuta, enne kui tal õnnestub uueks saada Jumalas. Kuid Jumal pole mitte osa, vaid, nagu ütleb Dionysius, on tervik ja osa sellest, ning mitte tervik ega ka osa. Jumal on südames ja osa selle nautijast, kuna süda ja ihu ei koosne omaenda loomusest, kuid ometi sellest lähtub kõik vääritu ja nõrk, himud ja ebapuhtused; kogetakse ka jumalikku osalust ja tullakse naudingu juurde. Armus saab üheks see, mis loomuses on eraldi ja lõpmatutes leitakse kaugus. Oo imeväärne ja ülimalt imetletav Jumala au! Jumal lõi mõistusliku vaimu oma kuju ja sarnasuse järgi tegi ta säherduse sõpruse osaks, ühendades maa sügavuses, et ei mingi õnnetus ei lahuta teda temast; ja nüüd, justnagu unustades eelmised teod, ühendas selle endaga seesuguses sulniduses, ja ennast lähendas temale ja sidus temaga; et unustad mitte ainult pori vaid ka iseenda; kõik paistab nagu põrm, et Kristus võidutseks. Oo sulneim Jeesus! Oo vägevaim armastus ja armastaja! Sa ei taha ju lahutada seda, mis on heal põhjusel kokku pandud? 95 „Ei,“ ütles ta, „kuid tahan sel moel ihu, mille meeled on noorest east peale halvale kaldunud, vaimu mõjul nii minu poole pöörata ja ligi tõmmata, et minu vaimu maitstes januneks seda kõik liha. Mida sellest on kõige enam näha, et juba selles elus annan mõnedele

tulero mee beatitudinis et dulcedinis exuberanciam,
 ut mente excedat *propriam naturam*, ut magis uelit esse
mecum quam secum, cupiatque a se et *in se* dissolui, ut
 me possit *perfrui*. Tali *enim* arte ad me traham spiritum,
 mea ymagine insignitum, et *per eum* lucrabor limum ex
omni elementorum genere compositum, ut, *sicut* a me creata sunt
 corporalia et *spiritualia*, sic *utraque secundum modum* sibi pos-
 sibilem *pro me et in me beatificentur* et a se quodammodo a-
 lienentur, ut *in me transformentur*». Iohannes schotus primo libro
 de natura: »*sicut* aer, a sole illuminatus, nichil aliud uide-
 tur esse nisi lux, non quia sui naturam perdat, sed quia lux in
 eo *preualeat*, ut id ipsum lucis esse estimetur; sic huma-
 na natura, deo adiuncta, deus per omnia dicitur esse, non quod
 desinat esse natura, sed quod deitatis participacionem accipi-
 at, ut solus in ea deus esse uideatur». »In carne», inquit, »me-
 a uidebo deum saluatorem meum», ac si dixisset: In hac
 carne mea, que multis tempestatibus affligitur. tanta
 gloria futura sit, ut, quemadmodum nil in ea nunc aparet
 nisi mors et corruptio, ita in futura uita nichil in ea
 apparebit nisi solus deus, qui uere est uita immor-
 talis et incorruptio. huius future et beate uite expres-
 sior est similitudo in uobis quam in aliquo alio morta-
 lium. Quis michi det, ut desiderium meum audiat omnipotens,
 ut tali possim uiuere uiuendi modo uel, ut uerius di-
 cam, diuino dono, sicut uiuitis, quando abscondimini in
 diuine faciei abscondito et protegimini in tabernaculo
 ab hominum conturbacione /96/ et linguarum contradictione: si, in-
 quam, huiusmodi uite aliqua uel extrema participacio daretur
 michi, quam pacienter et diligenter ascultarem! quam
 intime iocundarer! quam affectuose congratularer de
 uestro et vestri dilecti concursu et conuictu, coniunctione
 et coniocundacione duorum michi tam dilectorum et de-
 sideratorum, sibi inuicem karissimorum, cum ex parte uestra audi-
 rem uota deuocionis, uerba dilectionis, sonos obedici-
 onis, preces expectacionis, gaudia suscepcionis, exul-
 tacionis, perfruicionis, desideria remansionis, suspiria separa-
 cionis et fletus desolacionis! ex illo aduerterem continu-
 am et sollicitam custodiam eciam in aduersis exhibitam,
 tutelam et cautelam, interdum quoque oblatam desidera-
 tam presenciam, tocius bonitatis exuberanciam, tocius

mõnevõrra oma õnnisutuse ja sulniduse ülevoolavusest, et mõistuses ületaks omaenda loomuse, et tahaks rohkem olla minuga kui iseendaga, et ihaldaks lahkuda endast ja endas, et minust täituda. Sel moel tõmban enda juurde vaimu, mis on minu kujuga märgitud, et sellega võidan ebapuhtuse, mis on kõigi elementide liikidest kokku pandud, nii et, nagu ma olen loonud ihulised ja vaimulikud, nii leiaksid mõlemad minus õnnistuse, vastavalt kuidas kummalgi võimalik on ja sel moel endast võõrduksid, et minuks ümber muutuda.“ Johannes Scotus kirjutab „De natura“ („Loomusest“) esimeses raamatus: „Nii nagu õhk, mida päike valgustab, ei paista olevat midagi muud kui valgus, mitte et ta kaotaks oma loomuse, vaid et valgus selles valitseb, nii et see ise ka näib valgusena, nii ka inimloomus, ühendatud Jumalaga, öeldakse kõiges olevat Jumal, mitte et ta lakkaks olemast loomus, vaid et kuna ta saab osa jumalikkusest, nii et temas paistab ainult Jumal.“ Ta ütleb: „Lihast näen Jumalat, minu Õnnistegijat,“ nagu ütleks, et selles minu ihus, mida vaevavad paljud tormid, on selline tuleviku auhiilgus, et, kuigi sellest praegu pole näha muud, kui surm ja häving, samavõrd pole selles tulevikus näha muud kui ainult Jumal, kes on tõesti surematu elu ja hävimatus. Enam kui teistes surelikes on teis väljendatud see tulevase ja õndsuse elu võrdkuju. Kes mulle annaks seda, et Kõigevägevam kuuleks minu soovi, et saaksin elada sel kombel, või, nagu tõepärasemalt ütlen, Jumala anni, nagu elate, kui varjute varjatud Jumala palge ees ja leiate pelgupaiga tema telgis inimeste segamise 96 ja vastuvaidlevate keelte eest. Kui, ma ütlen, seesugusest elust antaks mulle mingi või äärepealne osa, kui kannatlikult ja hoolikalt kuulaksin! kui sügavalt rõõmustaksin! Kui kirglikult tänaksin teie ja teie armsama, kahe mulle nii armastatu ja ihaldatu kokkusaamise ja kooselu, ühenduse ja koosolemise rõõmu eest, kes te olete teineteisele nii kallid, nagu ma teie poolt kuulsin truuduse tõotusi, armastuse sõnu, alistumise hääli, ootuse palveid, omaksvõtmise rõõmu, lahusoleku ohkeid ja ilmaolemise nuukseid! Sellest näen pidevat ja hoolivat hoolitsust isegi vastupidises väljendatuna, kaitset ja turvet, kuigi aegajalt on ära võetud ihaldatu juuresolek; kõige hüve ülevoolavust, kõige

gracie influenciam, tocius lucis resplendenciam, tocius gaudii habundanciam, tocius beatitudinis substanciam et perseueranciam: si, inquam, michi daretur talibus interesse conuiuuiis, uel potius tam sacris et secretis nupciis, tam desideratorum perfrui presenciis, quales creditis, quod in corde meo uerterentur cogitaciones, orirentur affectiones, multiplicarentur emulaciones? Numquid non isti, quamuis prius dilecte, indignarer, irascerer, inuiderem eo quod preripuit michi meum maritum, intimum amicum, iocundissimum cordis gaudium et precordiorum meorum desiderium? et illi offensus obiciam et impacienter murmurem, quare ad alium et non ad me ... declinauit, sua presencia letificauit, sua dignacione honorauit? Numquid audebo dicere: »ad me intrabis, quia mercede conduxisti te?» Non utique; quia omnino pauper et inops sum, nec habeo, unde hanc mercedem soluam, puritatem dico et caritatem, deuotionem simul et honestam conuersacionem, iugem et feruentem oracionem, sublimem et affectuosam contemplacionem; Cui enim presto sunt hec, areola est aromatum, ad quam dilectus descendit, et hortus liliorum, in quibus pascitur et que colligit. ideo utique soror mea, que hiis /97/ habundat bonis, iunior quidem etate, formosior caritate, amabilior puritate, locuplecior omnium bonorum copiositate, iocundior consciencie sinceritate, delectabilior uoti et uoluntatis conformitate, subripuit maritum meum michi. Et utique satis digne; quia et illi sponsus est pro meritis conueniencior, pro beneplacitis conformior, pro secretorum communione familiarior; sed et soror est ei in multiplicacione bonorum operum quasi filiorum procreacione fecundior. Quid igitur michi restat, qui annis antiquior, nupciis iam factus inepecior – quia corde frigidior, facie rugosior, mercede pauperior, fetu sterilior, superductione iunioris sororis despectior – nisi ut, qui in me placere non merui, saltem caueam displicere? scio, quid faciam. exhibebo me sorori mee familiarem et sponso eius deuotum et obsequiosum, ut et hec michi saltem de effluencia gaudiorum et sciencia secretorum aliquid communicet, et ille eo libencius, frequencius, festiuus et familiaris ueniat, dum in una sororum paratum inueniat thalamum cordis

armu mõju, kõige valguse sära, kõige rõõmu küllust, kõige õnnistuse olemust ja püsivust. Ma küsin, kui mulle antakse osa saada seesugusest pidusöögist, või pigem, nii müstilisest pulmamüsteeriumist, nautida nii ihaldusväärset juuresolekut, mis te usute, missugused keerlevad mõtted, tõusevad tunded, rohkenevad võistlevad tunded minu südames? Kas ehk mitte need, mis olid enne armastust; olin vääritu, vihastasin, kadestasin teda, kes võttis ära minu abikaasa, südamesõbra, südame ülima rõõmu ja sisima soovi eesmärgi? Ja jääksin sellesse solvangusse ja toriseksin rahulolematult, et miks teisele ja mitte mulle ... andis osaks, oma juuresoluga rõõmustas, oma auga austas? Kas ma kuulen: „Tule minu juurde, sest olen sinu eest hinna tasunud“? Ei mitte, sest olen täiesti vaene ja varatu, ega ole mul kuskilt seda tasu maksta, see tähendab, puhtust ja armastust, samuti andumust ja siirast pöördumist, kaalukat ja tulist palvet, hoolikat ja tundekindlat mõtisklust. Kellel need aga on käepärast, see on heade lõhnade aed, kuhu armastatu laskub, liiliate aed, kus ta puhkab ja mida nopib. Niisiis, mu õde, kellel seda 97 kõike head on küllaga, kuigi aastatelt noorem, armastuses kaunim, puhtuses armastusväärsem, rikkam kõigi hüvede külluse poolest, õnnelikum südametunnistuse siiruse poolest, armsama häälega ja tahte samasusega, rõõvis minu abikaasa minult. Kuigi see on piisavalt vääriline; sest see peigmees on ka teenete poolest väärilisem, meeldivuse poolest sobivam, saladuste jagamise poolest omasem. Kuid ka õde on talle heade tegude rohkendamise poolest nagu poegade saamise poolest viljakam. Mis siis mulle üle jääb, kes aastatelt vanem ja pulmadeks olen juba vähem kõlvuline, see tähendab, südameelt külmem, näolt kortsulisem, kaasavaralt vaesem, lastesaamise poolest viljatam, jume poolest nooremast õest inetum. Kui ma iseendast meeldida ei vääri, kuidas siis hädavaevalt väldin ebameeldiv olemist? Ma tean, mida teen. Näitan ennast oma õe sõbrana ja tema peigmehele ustavana ja kuulekana, et ta annaks mullegi natuke osa ülevoolavatest rõõmudest ja saladuste teadmisest, et ta tuleks seda meelsamini, sagedamini ja lähedasemalt, kui ühes ões leiab valmistatud südame pruudikambri

et in alia promptum reperiat obsequium corporis, in utraque autem desiderium deuote expectationis. sic igitur placabo sponsum precibus, placabo muneribus, placabo obsequiosis operibus; et dicam, ut facilius alliciam, efficacius suadeam et forcius traham: habeo sororem iuniorem, uenustioyem; ad illam ingredere, illi coniungere, illam amplectere, ut uel sic memoria mei ab affectu eius non deleatur. Tu autem, soror mea karissima, saltem tunc memento mei, cum bene tibi fuerit; – Et o quam bene! – ut suggeras dilecto, ut de isto carcere tedii et laboris, exilii et doloris me educat, quo in hoc corpore mortis detineor captiuus; Et si forte ei non placet, quia nondum merui, ut in locum lucis et refrigerii me inducat, saltem in statum pristinum me reducat, ut aliqua uel interrupta solacia spiritualisque matrimonii signa et intersignia intelligere et percipere merear simul et sentire, et delectabili perfrui presencia mee sororis et sui amatoris /98/ simul et consolatoris, et sibi congaudere in eorum consolacionibus, qui de meis desolacionibus non sufficerem, si aduerterem, plangere et dolere. quomodo non inuitor ad planctum et luctum, fletum et cilicium, qui iam de nouo expulsus de paradiso cogor carcerem horrendum intrare, et exilium ipsa morte grauius subire? Quid enim sum ego michi ipsi derelictus, nisi carcer horrendus? »Educ», ait quidam incomparabiliter me sanctior, »de carcere animam meam;» et alius non inferioris uir sanctitatis: »Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius?» sum ergo ego michi, sine sponso tuo et te, carcer tenebrarum et corpus mortis, que est finis infinitarum precedencium aliarum penarum, minimeque michi in me et ex me aliquod inuenio laborum remedium uel dolorum solacium. et quamuis uos intelligo meam intelligere intentionem, propter quorundam tamen carnalium et carnaliter diiudicantium uitandam deprauacionem ex superfluo addo: quia et uos, sine uestro dilecto et meo, estis ut domus scopis mundata; quia multiplicibus penis purgata et ornata, quia multifaria uirtutum serie decorata, domino tamen domus orbata. Que autem poterit esse familie sine domino leticia? Que obediencia? Que ordinacio recta? que execucio legitima?

ja teises ikka valmis kuuleka südame, mõlemas aga vaga ootuse ihaluse. Kui lepitan peigmehe palvetega, andidega, sõnakuulelike tegudega, ja ütlen, et kergemini juurde pääseda, tulemuslikumalt veenda ja tugevamini siduda: mul on noorem ja võluvam õde, mine tema juurde, ühine temaga, emba teda – et niimoodi ei kustuks tema kiindumusest mälestus minust. Aga sina, mu kalleim õde, vähemalt meenuta mind siis, kui sul hästi läheb; – ja oh kui hästi! – kui tood armsama ette, et ta viiks mind välja sellest tüütuse ja vaeva, hüljatuse ja valu vanglast, sellest surelikust kehast, kus ma kinni olen. Ja kui ehk ta ei arva seda heaks, sest ma ei ole seda ära teeninud, et mind viia valguse ja puhkuse kohta, siis vähemalt taastagu endine seisukord, et vääraksin näha, mõista ja ka tajuda üksikuid või katkendlikke vaimse abielu lohutuse märke ja tunnustähti, ja nautida minu õe ja tema armastaja meeldivat lähedust 98 ja lohutust, ja endas rõõmutseda nende kosutusest, kui ma ei suuda taluda oma meelega, kui vaatan seda nuttu ja valu, kuidas see ei paneks mind nutma ja halama, pisaraid valama ja kotiriides käima, kui mind jälle paradiisist välja aetakse ja sunnitakse sisenema sellesse koledasse vanglasse ja alistuma surmast endast hüllemale väljasaatmisele? Kes ma ikka endale, õnnetule, ise olen, kui mitte hirmus vangla? Keegi minust võrreldamatult püham on öelnud: „Vii mu hing välja vangistusest,“ ja teine, mitte vähem püha mees: „Oh mind õnnetat inimest! Kes mind vabastab sellest surma ihust?“ Niisiis olen ma endale, ilma sinu peigmehe ja sinuta, varjude vangla ja surma ihu, mis on teiste eelnevate vaevade lõpp, ja endast või endas ei leia ma mitte mingit vaevade kergendust või valude leevendust. Ja kuigi ma tean, et teie mõistate minu kavatsusi; selleks et vältida mõnede lihalike ja lihalikke vääritlemist selle rohkuse pärast, lisan, et ka teie olite ilma teie ma minu armastatuta nagu luudadega puhtaks puhitud maja; kuid paljude piinadega puhastatud ja ehitud, hulgaliste vooruste reaga kaunistatud, nagu Issandale puhastatud koda. Mis võib olla pererahval ilma Issanda heameele? Mis kuulekus? Mis korrapärane kord? Mis seaduste täitmise?

Que reconpensacio laborum iusta? *Karissima, hec omnia, absente domino domus, nutant et vacillant, et ideo nec in uobis sine uestro dilecto inuenit anima mea requiem sibi. eo autem adueniente et manum largitatis suae aperiente et omne animal benedictione implente, quis paradysum non estimet locum lucis et refrigerii, in quo cum sponso tuo tam deliciose conuersaris, tam familiariter confabularis, tam intime colletaris, tam utiliter et sinceriter fecundaris, tam priuilegiosis muneribus gloriaris, tam expresse eciam corporaliter illi assimularis? ubi nichil auditur nisi laus sponsi, nichil uidetur nisi sanctitas sponse? Nam ibi sponsus uehemenciam sui prodit amoris in familiari cohabitatione, secretorum reuelacione, priuilegiatorum gaudiorum communicacione. sed et sponsa, quamuis pre uerecundia opera sua /99/ occultet, tamen pre uiolencia dilectionis facit apertum, quod omnibus cupit esse incognitum.*

Inde est, quod in absentia sponsi altissima suspiria audiuntur, habundantissime lacrimae effunduntur, abstinentie uigiliis, oraciones disciplinis coniunguntur, ut uel sic ad misericordiam flexus reuertatur, In presencia autem uerba amatoria, dulcia, et dulcisona proferuntur, risus et iubilus, gaudium et tripudium non solum intus sentiuntur, sed et extrinsecus exprimuntur, odor mirificus et odor deificus eciam ad circumstantes mirabiliter et supernaturaliter sparguntur. Inter hec nescio, quid uobis rescribam de hoc, quod scripsistis: »Conqueror uobis de absentia mei dilecti». uerbum enim est nimie amaritudinis. »omnia simul in te uno habentes», ait quedam: »te non debuimus dimittere ire a nobis». de quo quasi dissimulo rescribere, quia non ualeo intelligere. Non enim potest de absentie acerbitate iudicare, qui dulcedinem presentie non meruit degustare. Conquerimini inuicem, quod me in uestris tribulacionibus non habuistis presentem; de quo et ego ex intimis precordiis meis doleo, quia deus hac gracia me permisit frustrari: qui licet in paruo uel nullo uobis profuissem, certus tamen sum, quod non obfuissem. scire uos credo, quod corde uobiscum semper presens sum, uel ut apercius dicam: vos semper presens estis cordi meo, immo et in corde, sicut

Mis õiglane tasu töö eest? Kalleim, ilma majaisandata kõigub ja väriseb see kõik, ja seega ei leiaks ka minu hing teie rahupaika ilma teie armsamata. Aga kui tema tuleb ja avab oma helled käed ja täidab kogu loodu õnnistusega, kas see valguse ja puhkuse koht pole siis paradiis, kus sa oma peigmehega nii meeldivalt vestled, nii sõbralikult mõtteid vahetad, nii lähedaselt koos rõõmutsed, nii tulusalt ja siiralt vilja kannad, nii eriliste andidega oled austatud, nii selgelt temaga sarnaned isegi ihuliselt? Kus pole kuulda midagi peale peigmehe kiituse, pole näha midagi peale pruudi pühaduse? Siin ju näitab peigmees oma armastuse jõudu lähedases kooselus, saladuste ilmutamises, eriliste rõõmude andmises. Kuid ka pruut, kes häbelikkusest oma töid ⁹⁹ varjab, teeb siiski armastuse väe pärast lahti ukse, mida ta kõigi eest tahab varjul pidada. Sellest tuleb, et peigmehe eemalolekul on kuulda valje ohkeid, valatakse hulgaliselt pisaraid, paast ja valvamine, palve ja lihasuretamine käivad koos, et halastus sellepärast tagasi pöörduks; kuid tema juuresolekul räägitakse kaunikõlalisi sulneid armusõnu, on naer ja juubeldus, rõõm ja tants mitte ainult seespool tunda vaid ka väljaspool näha, ilmeline lõhn ja jumalik lõhn levib üleloomulikult ka ümbritsevateni. Selle hulgas ma ei tea, mida teile kirjutada sellest, mis te kirjutasite: „Kaeblen teile armastatu puudumisest.“ Need sõnad on väga kibedad. Keegi on öelnud: „Kõik on sinus üks,“ ja [teisal] „me ei oleks tohtinud sind enda juurest ära minna lasta.“^{ca} Sellest ma nagu ei tahaks kirjutada, sest ei suuda mõista. Ei saa ju ilmaoleku kibeduse tõttu arvata, et juuresoleku magusust ei olda väärt maitsuma. Ka mina kaeblen, et teil ei olnud mind käepärast teie kannatustes; sellest valutab väga mu süda, et Jumal on arvanud heaks mind sellest armust ilma jätta. Kuigi ehk minust oli teile vähe või üldse mitte kasu, siiski olen kindel et ka mitte kahju. Ma usun, et te teate, et südames olen alati teie juures, või ütlen veelgi avameelsemalt – teie olete alati minu südame juures, pigem südames sees,

utique decet, immo necesse est mutuo amantem in amatum transformari. hoc ideo dico, quia non solum diligere, sed et diligere me scio. superest adhuc inter uerba plurima dulcisona, que michi mandastis, quod scripsistis: »vobis, sicut michi est in corde, non possum scribere«. Connicio enim, de quo exierit caritatis feruore, et quo continebatur uerecundie uirginalis pudore, ac si hoc sit, quod dicitur: absque eo quod intrinsecus latet. litteras uestras memoriter teneo, frequenter perlego, habundanter fleo et intime gaudeo. Que quomodo /100/ conueniant, qui legit, intelligat. Rogo uos, intuitu diuine dilectionis, eterne remuneracionis et mee consolacionis in perpetuum, ut michi scribi faciatis de statu uestro, quantum colligere potestis in unum quaternum. —Littere deinceps subiciantur continentes ea que contigerunt circa cristinam a natiuitate domini usque pascha:

Epist. XI

Karissimo suo fratri petro, studenti parisius, frater **mauricius** suus intimus salutem cum sincera dilectione. Diabolus omnes uestes cristine abstulerat circa natale domini, quas omnes retulit confusus in purificatione, et alias quasdam ei fecit penalitates. scripta festinanter in dominica: »exurge! quare obdormis?« hanc recepi in die beati Georgii.

Epist. XII

Dilecto in christo fratri petro de dacia parisius existenti, Iohannes plebanus in stumbele quidquid poterit honoris et dilectionis exoptare. Dilecte, litteras uobis scripsi, quas omni affectu meo scripsi. Et scire debetis, quod filia uestra cristina in afflictione magna est; tandem dominica »reminiscere«, predicante fratre gerardo de grifone de passione domini, recepit ipsa uulnera et in capite coronam, et felle potata est. hec uobis, ipsa nesciente, notauit. haguigi est ablatum suum psalterium a demone. hanc litteram cum sequenti recepi in die beati petri martiris.

Epist. XIII

Dilectissimo in christo ihesu fratri petro de dacia, parisius existenti, Cristina sua filia uel soror in stumbele salutem et quidquid in domino uel melius uel utilius possit exoptare. Karissime, scire debetis, quod pro uobis intime sollicitor, et licet uobis

nagu igatahes sobib, on ju armastajal vaja muutuda armastatuks. Ütlen seda sellepärast, et tunnen end mitte üksnes armastavat vaid ka armastatud olevat. Ülalpool on, nende paljude kaunikõlaliste sõnade seas, mis te mulle saatsite: „Nii nagu mul on südames, ei suuda ma teile kirjutada“.^a Ma järeldan niisiis, mis tuleb armastuse tulisusest, ja kus peituvad neitsiliku häbelikkuse varjatud asjad, ja kas on nii, nagu öeldakse, et ilma temata on sisemus peidetud. Teie kirju hoian meeles, loen tihti üle, nutan palju ja rõõmustan sisemiselt. 100 Saagu sellest igaüks, kes loeb, aru nii, nagu talle sobib. Palun teid, Jumala armastuse ja igavese õndsuse ees ning minu alaliseks lohutuseks, et laseksite mulle kirjutada, kuidas teil läinud on, niipalju kui saate mahutada ühte vihikusse.

Siia lisan kirjad, mis sisaldavad seda, mis juhtus Cristinaga jõuludest kuni paasapühadeni.

[XI kiri]

Mu kallile vennale **Petrusele**, kes õpib Pariisis, vend **Mauricius**, tema sõber, tervitus koos siira armastusega. Kurat võttis kõik Cristina riided jõulude^b paiku ära ja tõi kõik segamini tagasi küünlapäeval^c, ja tegi talle teisi vaevasid. Kirjutatud kiirustades pühapäeval „exurge! quare obdormis?“^d

Selle sain kätte jüripäeval.^e

[XII kiri]

Kristuses armastatud vennale **Petrus de Daciale**, kes on Pariisis; **Johannes**, kogudusepreester Stommelnis, niipalju kui suudab austust ja armastust. Armas vend, kirjutasin teile kirju, neid ma kirjutasin kogu kiindumusega. Ja te peate teadma, et Cristina, teie tütar on suures vaevas; lõpuks sai ta *remiscere*-pühapäeval^f, kui vend **Gerardus de Grifone** jutlustas Issanda kannatustest, viis haava lagipähe ja sai joogiks sappi. Seda teatan teile tema teadmata. Deemon võttis **Hedvigilt** tema psaltri ära.

Selle kirja sain koos järgmisega püha Petrus märtri päeval.^g

[XIII kiri]

Jeesuses Kristuses väga armastatud vend **Petrus de Daciale**, kes on Pariisis; **Cristina**, tema tütar või õde Stommelnis, tervist ja mida iganes, mida paremat või vajalikumat Issandas võib loota.

Kalleim, peate teadma, et hoolin teist väga, ja kuigi olen teile

^a VII kirjas.

^b 25. detsember 1269.

^c Pühapäev, 2. veebruar 1270.

^d Kaheksas pühapäev enne ülestõusmispühi, 16. veebruar 1270.

^e Kolmapäev, 23. veebruar 1270

^f Teine paastuaja pühapäev, 9. märts 1270.

^g 29. aprill 1270.

sepius scripserim, tamen adhuc dimittere non possum, quin uobis scribam, quantum sit meum /101/ desiderium circa uos, uidelicet habendi uestram presenciam, que michi ita bona fuit, et quomodo uos cupiam in uisceribus ihesu cristi et quomodo desidero nos uidere inuicem in regno dei nostri. unde rogo uos intime, quatinus, si aliquo modo procurare potestis, quod colonie per aliquod tempus stetis. Insuper uobis numquam sufficio regraciari super consolatione michi missa per litteras uestras, que ita bona michi fuit; quod deus uobis reddat in eternum. preterea ea que michi scripsistis nuper, qualiter iam dudum desiderastis scire de statu meo et notari in quaternum: scire debetis, quod hoc propono, quantum possum, et in hoc habetis prerogatiuam, quia nemini sub celo facere hoc bene possem. propter hoc sic uobis promitto, quia confido uobis, quia, sicut ego meipsam, uos me in omnibus consueuistis custodire. super hec omnia fidelissime uos rogo, quatenus michi, quantos habere potestis, intercessores procuretis et uos pro me, sicut de uestris habeo confidenciam oracionibus, intercedatis, quia magna michi incumbit necessitas, quia omni nocte in tanta sum passione, quod uidetur michi, quod non possim uiuere, quia de me tanto tedio afficior, quod uidetur michi, quod illi qui in seculo sunt meliorem habent uitam; et despero de deo, licet michi molestum sit. In hiis plus crucior, quam uobis ad presens scribere uelim, Et in tantum reluctor per dei adiutorium usque ad effusionem sanguinis naris et oris; nec eciam delector in aliquo bono: pro quo miseremini mei. Debilis sum in corpore, in latere, et in capite; exteriorem autem penam a demone a natiuitate non habui. Quarta feria post »inuocauit« uenit multitudo demonum in meam cameram et, me audiente a principio, vnus primo ad alium loquebatur, quantum malum michi fecerant, et quibus temptacionibus uicissent et quibus uicti essent, et que eorum pena fuisset. Tandem in recessu dimiserunt frustra pellicii ibi, quod conbusserant. Rogo uos intimo /102/ corde, Quatenus michi sepius de statu uestro scribatis, quia si sciretis, quantum michi gaudium esset uidere litteras uestras, libenter faceretis. salutant uos pater me-

tihti kirjutanud, siiski seni ei saa ära saata, mida ma teile kirjutasin, sest nii suur on minu 101 soov teie suhtes, nimelt et mul oleks teie juuresolek, mis oli mulle nii hea, ja niipalju igatsen teid Jeesuse Kristuse südamlikkuses, ja niipalju soovin, et me näeksime teineteist meie Jumala kuningriigis. Sellepärast palun teid tungivalt, et kui kuidagi on teil võimalik seda saavutada, et te mõneks ajaks Kölni tuleksite. Üle kõige ei suuda ma teid kunagi piisavalt tänada teie kirjade eest, mis mulle head tegid; et Jumal teile tasuks igavikus. Peale selle, mida te mulle hiljuti kirjutasite, nagu olete juba kaks korda avaldanud soovi teada saada, kuidas mul on läinud, ja vihikusse kirja panna – te peate teadma, et lükkan seda edasi, nii kaua kui saan, ja olgu teile põhjenduseks see, et hästi ei saa ma seda tegema panna kedagi siin maailmas. Luban seda teile sellepärast, et usaldan teid, sest, nagu mina iseendast, teie olete alati minu eest hoolitsenud. Selle eest palun teid usaldades, et niipalju kui saate, hankige mulle eestkostjaid ja ka teie palvetage minu eest, nii nagu ma teie palvetesse usun, sest mulle on tulnud suur häda, et igal ööl olen sellises piinas, et mulle näib, et ei suuda seda üle elada. Mind vaevab selline piin, et mulle näib, et ilmalikel inimestel on parem elu, ja olen kaotanud lootuse Jumala peale, kuigi see on väga vaevarikas. See on kõige suurem piin, millest ma teile praegu kirjutada tahtsin. Ja võitlen sellega, Jumala abil, nii et ninast ja kõrvadest voolab verd; ja ei leia rõõmu ühestki heast, halastage minu peale selles. Ihust olen nõrk, küljest ja peast, kuid väliseid deemoni piinamisi pole mul pärast jõule olnud. Kolmapäeval pärast *Invocavit*-pühapäeva tuli hulk deemoneid minu kambrisse, ja ma kuulsin neid algusest peale, kuidas nad üksteisele rääkisid, missugust halba nad mulle teevad, ja milliste kiusatustega võitsid, ja missugustes neid võideti, ja missugune oli nende karistus. Lõpuks ära minnes viskasid niisama pealiskleidi maha, kus see ära põles. Palun teid sügavalt 102 südamest, et niipalju kui võimalik, kirjutage, kuidas teil läheb, sest kui te teaksite, kui suur rõõm mul on teie kirju näha, teeksite seda meelsamini. Teid tervitavad minu **isa**

us et mater mea. Rogo uos, sicut uos *pro* me,
ita *pro* eis oretis. *hanc cum* precedenti recepi in die
beati petri martiris. *Huic littere per* duas res-
pondi, quarum prima est de sepius scribendo, se-
cunda de statu meo.

Epist. XIV

Karissime et omni caritatis affectu dignissime
sorori Cristine Frater petrus Copiose carita-
tis in spiritu *sancto* sinceritatem cum oracionibus. *Quoniam*
nou, quo *spiritu* familiaris dilectio *inter* nos concep-
ta est, et quo *conseruante* custodita, et quo *conce-*
dente, ut spero, *conseruabitur* in *eternum*, ideo uobis
familiarius, frequencius et feruencius scripsi, pro
ut *michi* cor suggestit, credens uos, eodem *spiritu* pre-
uentam et impletam, faciliter *intellecturam*, quod scribe-
bam. Et gaudeo et in *eternum* gaudebo, quia, sicut crede-
bam, euenit *michi*; quia, licet nunc monendo, nunc *quasi* argu-
endo, nunc exhortando, nunc *commendando pro* libito
scripserim et uerbis satis obscuris et sentenciis
quasi interruptis; quod tamen te unctio docuit de omnibus
intelligendis et *secundum* intencionem *interpretandis*.
vnde expositionem meam gaudeo uerificatam super il-
lo: »nonne cor *nostrum* ardens in nobis erat»? uerum licet
uos non lateat, quod in cordis mei intimis moni-
torem et efficacissimum motorem habeam, uestri *scilicet* in
diuina dilectione, *sancta conuersacione* et *spiritus sancti* con-
solacione *profectum*, sed et mutue caritatis, *sincere*
familiaritatis et *precordialis in* deo societatis
affectum, sed et nichilominus future glorie, *commu-*
nis leticie, *spiritualis amicie concors desiderium*,
addidistis tamen huic triplici tripliciter triplica-
to funiculo – qui difficiliter rumpitur, nisi prius
nos rumpamus – fortem agitorem et *continuum* so-
licitarem, /103/ *scilicet* uestram postulacionem, assignantes ra-
cionem, eam quam ex litteris meis habetis *consola-*
cionem, ut uobis sepius scriberem. Nostis autem, quod *con-*
solacioni uestre non possum deesse, dum modo cognouero
eam uobis *prodesse* et nulli obesse: hoc est, dum
uobis expediat et me deceat et utriue salubris
existat. Nam ex uestra *consolacione* tanto aliquando re-
pletus sum gaudio, ut magis iubilum quam gau-

ja **ema**. Anun teid, palvetage nende eest nagu palvetate minu eest.

Selle kirja sain koos eelmisega püha Petrus märtri päeval. Vastasin sellele kahe kirjaga, millest esimene on sagedamini kirjutamisest ja teine minu elust.

[XIV kiri]

Kalleimale ja kogu armastuse kiindumust väärt õele **Cristinale**; vend **Petrus** Püha Vaimu siiruses rohket armastust koos palvetega. Kui taipasin, mis vaimus on tärganud meie vahel lähedane armastus, ja kelle hoolitsusega hoitud, ja nagu loodan, hoitakse igavesti, siis kirjutasin teile sõbralikumalt, sagedamini ja kirglikumalt, nagu mind süda käskis, uskudes, et teie, olles täidetud ja hoitud samast vaimust, saate kergemini aru, mida ma kirjutasin. Ja rõõmustan ja saan rõõmustama igavesti, et nagu ma uskusin, nii mulle sündis; sest, kuigi kord noomides, kord nagu vaieldes, kord julgustades, kord oma soovidest juhindudes, kirjutasin teile ka päris hämarate sõnadega ja justnagu poolikute lausetega, mida siiski [Püha Vaimu] võidmine õpetas kõigest aru saama ja vastavalt eesmärgile tõlgendama. Sellepärast rõõmustan, et minu ootused on täitunud vastavalt sellele: „Eks põlenud ju meie süda meie sees?“ Tõesti pole teie eest varjul, mis on minu südames sisimaks liikumapanijaks, nimelt teie ja Jumala armastus, püha osaduse ja Püha Vaimu lohutuse väljendus, ja ka vastastikuse armastuse, siira sõbralikkuse ja südamliku kiindumusega suhtlemine Jumalas; ja eriti tulevase auhiilguse, ühise rõõmutsemise, vaimse sõpruse soov samal ajal. Lõpuks lisate sellele kolmekordsele kolm korda kolmekordseks korrutatud nõõri – mis ei katke kergesti, kui me seda ise enne ei katkesta – tugeva argumendi ja väsimatu advokaadi, 103 nimelt teie nõudmise, ära tähendades ka põhjenduse, et ma peaksin teile sagedamini kirjutama, sest minu kirjadest saate lohutust. Te ju teate, et teie lohutusest ma ei saa eemale jääda, kui ma sel moel tean, et see on teie juures ja ei tekita mingit kahju; see tähendab, on teile kasulik, mulle sünnis ja mõlemale tervislik. Mind ju täidab teie lohus nii suure rõõmuga et seda ma nimetaksin pigem juubelduseks kui rõõmuks.

dium dixerim. Rogo ergo uos, dilectissima soror mea, ut intente deum rogare uelitis, ut *michi gracia* uelit donare et *facundiam loquendi* et *scienciam scribendi* et *gustum sciendi*, ut et uelim et possim et sapiat *michi* uobis sepius scribere, quod et uos in dei amore accendat simul et audire dilectet. Karissima soror mea et in uisceribus *cristi ihesu* dulcissima, regracior uobis ex intimis cordis *pro litteris uestris* et *specialiter pro illis, quas* michi misistis in xl:a. *super omnia autem me consolatur uestra promissio, quod scilicet* facere uelitis, de quo uos rogauit, uidelicet ut aliqua de statu *uestro* in unum *quaternum* michi notari faceretis.

Epist. XV

IN uisceribus caritatis *cristi cristine karissime* sorori, *precipuo dignissime* amori, Frater petrus, *professione predicator, sed* re et actu humilis et uilis peccator, salutem et in *spiritu* saluari salutem eternam prospere negociari, dulciter meditari et in ea iugiter et per eam dulciter consolari. Quoniam rogastis me, ut uobis de statu meo significarem, *sed* et peticio uestra cordis mei penetralia pertransiit, Ideo uobis notifico, quod, quamuis ex *presencia uestra aliquando* fuerim intime consolatus et ex deo cohabitante uobiscum medullitus refocillatus et *precordialiter*, si dicere licet, illuminatus et diuinitus inflammatus, fateor tamen et deo *gracias* agens confiteor, quod michi interdum, /104/ licet forte rarius, hoc uestri confert memoria, quod *presencia conferre* solebat, attamen in tantum diminucius, in quantum differencius *hec pre illa delectat*; et similitudo ipsa rem ipsam representat. Ceterim, ut petitioni uestre satisfaciam, noueritis, quoniam in *parisiis* sunt nouicii deuotissimi, *studentes litteratissimi*, conuentuales religiosissimi et *prelati benignissimi*; inter quos, ut lapides ignitos, uiros splendidos, *quasi obprobrium hominum* et abiectio plebis conuersor, in tantum ut, cum illi sint, quibus dignus non est mundus, ego utique talis sim, qui mundo non sum dignus. o igitur, *karissima uirgo cristi cristina*, que *cristi pietatem nomine* predicas, moribus

Niisiis palun ma teid, mu kõige kallim õde, et te palvetaksite hoolega Jumala poole, et ta arvaks heaks mulle anda seda armu, ja kõnevoolu ja kirjatarkust ja head maitset, et tahaksin ja saaksin ja oskaksin teile sagedamini kirjutada, mis teid Jumala armastuses edendab ja samal ajal on meeldiv kuulda. Kallis õde, ja Kristus Jeesuse südames sulneim, tänan teid ikka sügavalt südamest teie kirjade eest ja eriti nende eest, mis te mulle paastu ajal saatsite. Kõigist rohkem lohutab mind teie lubadus, nimelt et tahate korraldada, mida ma teilt palusin, et midagi teie elust lasta ühes vihikus kirja panna. [XV kiri]

Kristuse südamlikus armastuses, **Cristinale**, kalleimale õele, eriti armastust väärivale; vend **Petrus**, töötuse poolest jutlustaja, kuid teo ja töö poolest alandlik ja vilets patune, tervist ja Lunastuse Vaimus igavest lunastust saavutada, magusalt mediteerida ja selles alati ja selle läbi meeldivalt kosutust leida.

Kuna te palusite mind, et teile kirjutaksin, kuidas mul siin läheb, ja ka et teie palve mu südame sügavalt läbistas, teatan seda teile, et kuigi teie juuresolekust olin kunagi väga lähedaselt kosutatud ja koos teiega Jumalas südamest sütitatud ja sisimalt, kui tohib öelda, valgustatud ja jumalikus hiilguses, tunnistan siiski ja Jumalat tänades annan tunnistust, et mul aegajalt, 104 kuigi üpris harva, toob mälestus esile selle, mida peaks esile tooma juuresolek, siiski niivõrd vähem, kuiivõrd on erinevus selles meeldivuses, ja kuiivõrd asja võrdkuju asja ennast esindab. Muuhulgas, et teie palvet rahuldada, teadke, et Pariisis on ülimalt pühendunud noviitsid, väga õpetatud studendid, väga vagad kloostrivennad ja õilsameelsed vaimulikud ülemad. Nende hulgas, nagu hõõguvad kivid, väärikad mehed, nagu inimeste häbistamiseks ja mõistmatu rahva põlguseks. Niivõrd, et kui nemad on need, keda maailm väärt ei ole, mina aga oleksin selline, kes ei ole maailmagi väärt. Aga seega, kalleim Kristuse neitsi Cristina, kes oma nimes kuulutad Kristuse vagadust, ja kommetes

uendicas, miseremini mei, qui in tanta et tantorum deuocione aridus, tam multorum feruenti dilectione frigidus, tam strenua conuersatione remissus, tam rigida religione dissolutus conuersari non formido. si qua igitur in uobis est mentis consolacio, si qua cordis compassio, si qua uiscera pietatis, si quis affectus caritatis, orate deum, ut me ab hoc insensibilitatis torpore, negligencie tepore, inherencie sopore dignetur sua gracia excitare. hec igitur est mea continua dieta, cotidiana pestilencia, et dolenda nimium miseria. sed licet cor habeam induratum, sensum obduratum, affectum infrigidatum, cogor tamen secundum apostolum gaudere cum gaudentibus, uel saltem gaudium dolens pretendere. unde noueritis, quod, licet rara hora et parua mora, illucescit tamen interdum dies serenior, aspirat aura salubrior, resplendet sol iocundior, sentitur deuocio cordis dulcior; et precipue cum sol iusticie manibus meis potius tangitur et geritur, quam oritur. Tunc licet enim cor modicum /105/ incalescit, oculus madescit, intellectus illucescit, mundus uilescit, omnis aliena delectacio euanescit, omnis temptacio obmutescit, omnis inordinatus appetitus quiescit; Tunc noua progenies celo dimittitur alto, tunc redit et uirgo. heu michi, dilectissima, quid dixi? et quid memini? nam transierunt omnia hec tamquam umbra, et uix sui memoriam reliquerunt, presenciam penitus subtrahentes. o quam iocundum et quam fecundum in hiis esset conmorari deliciis, talibus saturari conuiuuiis, talibus delicari epulis, nisi pigricia impediret, negligencia retardaret, peccatorum multitudo obstaret. sed hec et hiis similia deuocionis impedimenta plurima, que in me sencio et defleo, spero uestra compassione debere euanescere.

Quoniam a pascha usque post festum beati iacobi maioris continue in colonia ab amicis meis expectabar, ideo michi nichil scriptum de hiis, que a pascha usque ad illud tempus contigerunt circa cristinam, excepto eo, quod inferius ponetur de serpente, qui purgauit eam intus, et contigit ante festum pentecostes. audiui tamen, quod in die parasceues insignia dominice passio-

ülistad, andesta mulle, kes ma olen nii paljude ja nii suure vagaduse keskel kuiv, nii paljude tulises armastuses külm, nii sisukas vestluses hajameelne, usukommetes nii jäik, et ma ei hoidu suhtlemisest. Kui niisiis on teis vaimu kosutust, südame kaastunnet, südamlikku vagadust, armastuse kiindumust, paluge Jumalat, et ta arvaks oma armus heaks mind välja viia sellest mõistmatuse halvausest, hooletuse leigusest, sisutuse uimasusest. See ongi minu alaline toit, igapäevane haigus ja väga kahetsetav viletsus. Kuid kuigi mu süda on paadunud, meel kangedunud, tunded külmutatud, siiski üritan vastavalt apostlile rõõmustada koos rõõmustajatega, või siis vähemalt, ise valudes, rõõmu teeselda. Sellest te saite teada, et kuigi harva ja lühikeseks ajaks, paistab aeg-ajalt päev selgem, puhub tervislikum tuul, päike särab rõõmsamalt, südame pühendumust on meeldivamalt tunda; ja eriti siis, kui õigluse päikest saan pigem kätega katsuda ja kanda, kui et ta tõuseb. Kuigi nüüd süda mõnevõrra 105 soojeneb, silm läheb märjaks, mõistus valgustub, maailm kõduneb, kõik muu meeldivus haihtub, kõik kiusatus kustub, iga sobimatu soov taltub; „Nüüd kui taevasse kõrgesse tõstetakse uus sugupõlv, nüüd läheb tagasi ka neitsi.“ Häda mulle, kalleim, mida ma ütlesin? Ja mida meenutasin? Lähevad ju kõik siinsed mööda nagu varjud, ja vaevalt jätavad endast mälestuse, nende juuresolek kaob täiesti. Oo, kui meeldiv ja lõbus oleks jääda neisse naudinguisse, saada söönuks sellistest roogadest, nautida selliseid pidusööke, kui ei takistaks laiskus, peaks kinni hoolimatus, ei oleks ees pattude hulka. Aga ma loodan, et paljud need ja nende sarnased pühendumuse takistused, mida endas tunnen ja kahetsen, peavad kaduma teie kaastundes.

Kuna alates ülestõusmispühadest kuni ajani pärast Jakobus Vanema püha^a ootasid mu sõbrad mind kogu aeg Kölni, ei ole mulle midagi kirjutatud sellest, mis alates ülestõusmispühadest kuni selle ajani juhtus Cristinaga, peale selle, mis allpool kirjas on, kuidas madu teda seestpoolt puhastas, ja mis juhtus enne nelipühi.^b Kuulsin siiski, et suurel reedel^c ilmusid tal,

^a 13. aprillist kuni 25. juulini 1270.

^b 1. juuni 1270.

^c 11. aprill 1270.

nis, more annorum *precedencium*, in ea apparuerunt. hoc ergo tempore ignorancie *peracto*, cum ego *dominica proxima post festum beati iacobi de parisius exiuissem* et in die *precedenti uigiliam assumptionis beate et gloriose uirginis in stumbele uenisse*, in ipsa uigilia *cristinam* uerbis paucis salutau. et cum frater *nicholaus*, qui mecum *pariter de parisius uenerat*, eodem die uellet *coloniam accelerare*, ut in festo *assumptionis cum fratribus essemus colonie*, nichilominus *secundum consilium fratris hiddonis remansimus ibidem cum domina geua, domina abbatisa de sancta Cecilia, per festum prememoratum.* /106/ *predictus autem frater hiddo uir erat mire maturitatis et morum religiosorum culmen attigerat, fama quoque et sciencia illustris, qui ·ix· annorum fuit prior prouincialis in theutonia, qui et predictae domine abbatissae erat confessor et consiliarius specialis.* In die autem *assumptionis, facto prandio et licencia optenta, cum fratre hiddone conuentum fratrum colonie commorancium intraui.* In uigilia autem *predicta, cum loquerer cristine, quesiu it a me, an moram deberem colonie facere. dixi, quod non, nisi per infortunium impediret.* Respondit, *utinam sub quocumque euentu deberem morari.* Cum ergo *duabus noctibus fuisset colonie, et frater nicholaus omnino in crastino intenderet recedere, ecce ipsa nocte apprehendit eum febris ualidissima et uii septimanis usque ad desperationem uite afflixit.* sub illo tempore ego **fratrem mauricium** et fratrem *andream acsiensem*^{*}, euntes *parisius ad studendum, usque in stumbele prosequabar. sed inpeditus propter nicolai infirmitatem, prohibitus sum ibi pernoctare. in illis diebus cristina uenit in coloniam; et dum ibi esset, diabolus ei abstulit viii solidos coloniensem, quos michi dare intendebat, ut ex eis tunicam michi procurarem, qua me intellexerat plurimum indigere; sed diabolus nec suam beneficienciam nec meam indigenciam in hac parte ponderauit.* Cum autem frater *nicolaus uires resumeret, preueni et precessi eum in stumbele, ut ibi amicos meos salutarem. et dum in die sancti michaelis conferrem cum cristina de deo et eius dilectione, illa inter cetera subintulit: »Frater petre,*

* Paulson oletab, et peaks olema *arusiensem*. Tõenäolisem on siiski *Aosiensem* – Åhusi Andreas, nagu arvab Gallén (253).

nagu eelmistel aastatel, Issanda kannatuste märgid. Ja see teadmatus aeg sai läbi, kui ma järgmisel pühapäeval^a pärast õndsas Jakobuse püha Pariisist minema hakkasin ja päeval^b enne püha ja aulise Neitsi taevavõtmise püha eelpäeva jõudsin Stommelni ja eelpäeval tervitasin Cristinat väheste sõnadega. Kui vend **Nicholaus**, kes koos minuga samuti Pariisist tuli, tahtis samal päeval Kölni kiirustada, et taevavõtmispühalt oleksime vendade juures Kölnis, jäime siiski vastavalt vend **Hiddo** nõule nimetatud pühaks sinna [Stommelni], emand **Geva**, püha Cecilia abtissi juurde. 106 Eelmainitud vend Hiddo oli imekspandavalt väärikas mees ja usklike kommete poolest täiuseni jõudnud, samuti kuulus teaduse ja hariduse poolest, ta oli üheksa aastat olnud *Teutonia* provintsiaalprioriks, ja oli ka eelnimetatud emand abtissi pihhiisa ja eriline nõuandja. Taevavõtmispühalt^c, pärast lõunasööki ja loa saamist, läksin koos vend Hiddoga Kölnis asuvate vendade konventi. Aga eelmainitud püha eelpäeval, kui rääkisin Cristinaga, küsis ta minult, kas pean kauaks Kölni jääma. Ma ütlesin, et ei, kui just ei takista mõni õnnetus. Ta vastas, et oleks ometi nii, et mingil põhjusel peaksin jääma. Kui me siis olime kaks ööd Kölnis olnud, ja vend Nicholas tahtis kindlasti järgmisel päeval ära minna, ennäe, samal ööl tuli talle suur palavik ja vaevatas teda seitse nädalat, nii et elu oli ohus. Sel ajal saatsin ma vend **Mauriciust** ja vend **Andreas Acsienset**, kes läksid Pariisi õppima, kuni Stommelnini.^d Kuid vend Nicholause haigusest takistatuna ei saanud sinna ööbima jääda. Neil päevil tuli Cristina Kölni, ja kuni ta seal oli, võttis kurat talt ära kaheksa Kölni tukatit, mis ta kavatses mulle anda, et ma endale nende eest särgi ostaksin, kuna ta oli aru saanud, et ma olin väga puuduses. Aga kurat ei arvestanud selles osas ei tema heateoga ega minu puudusega. Kui siis vend Nicholas jõu tagasi sai, läksin tema ees ja jõudsin enne teda Stommelni, et seal sõpradega hüvasti jätta. Ja kui ma püha Michaeli päeval^e rääkisin Cristinaga Jumalast ja tema armastusest, tuli ta muu hulgas nende sõnadega välja: „Vend Petrus,

^a 27. juuli 1270.

^b Kolmapäeval, 13. augustil 1270, 18 päeva teel.

^c Reedel, 15. augustil 1270.

^d Arvatavasti septembri algul, või isegi augusti (*cf.* kiri nr LI, Paulson 243). Mauricius kirjutab, et jõudis Pariisi „läbi tule ja vee“ püha Mauriciuse päeval, s.t 22. septembril. Järelikult võis ta teel olla mõnevõrra kauem kui 18 päeva.

^e Esmaspäev, 29. september 1270.

quia iam a me es recessurus, interrogo te de quodam familiari secreto: si scis, dic michi causam mutue dilectionis nostre?» respondi, admirans, quid intenderet: /107/ »Deum actorem et auctorem credo nostre adinuicem caritatis simul et familiaritatis». et illa: »non», inquit, »dubito de hac responsione; sed requiro, an aliquod super hoc recepisti euidens experimentum.»* Cui cum dissimularem respondere, quia nolui dicere falsum et tiumui consciencie remorsum, propter ea, que supra posita sunt in uisitacione septima, illa adiecit: »scio, quia in proximo instat tempus nostre separacionis et mee desolacionis, et ideo secretum tibi reuelo, quod tibi alias non manifestarem. habetisne in memoria, quod, quando uos primo ad me uenistis cum fratre waltero bone memorie, circa crepusculum, quando uos primo uidi, quod parum me supra quendam cussinum iuxta uos collocaui me inclinando»? Cui cum dicerem: »memor sum», illa adiecit: »illo in tempore dominus michi apparuit et dilectum meum uidi, et audiui dicentem michi: »Cristina, uirum, prope quem es inclinata, agnoscis et condiciones eius diiudicasti»? Cui cum dicerem: »domine, uirum hunc non noui† et faciem eius numquam aspexi*», dominus adiecit: »considera hunc hominem diligenter, quia amicus tuus est et erit et multa pro te faciet; sed et tu pro eo facies ea, que pro nullo alio mortalium es factura. sed et scias, quod tecum commansurus est in uita eterna». et hec est causa, frater petre, quare te diligo et familiarum me uobis exhibeo. Quod ideo nunc tibi et non prius reuelo, quia nunc in breui corporaliter ab inuicem separabimur, et nescio, si amplius in hac uita nos mutuo poterimus uidere, ut ex hiis possitis consolari. Cum cristina hec diceret, cum lacrimis deo regraciabar, quod me tante persone dignatus est facere familiarem et quod me uoluerit esse conscium tantorum secretorum et tam diuinorum misteriorum; uerumptamen clausa hec in corde meo conseruauit, que intime michi /108/ fuerunt causa consolacionis. et quomodo non consolarer in amicitia cristine, quam sibi ipse cristus in sponsam elegit et arra tam nobili et euidenti insigniuit? Quamuis enim aduerti premissa longe exce-

* Rea kohale lisatud parandus "et specialem gratiam". Paulsoni märkus.

† Rea kohale lisatud parandus "prius corporaliter". Paulsoni märkus.

kuna sa juba varsti minu juurest ära lähed, küsin ühe sisima saladuse kohta – kui sa tead, ütle mulle meie vastastikuse armastuse põhjus.“ Vastasin, imestades, et mis tal mõttes 107 on: „Ma usun, et Jumal on meie omavahelise armastuse ja sõpruse tegija ja põhjus.“ Tema vastu: „Selles ma ei kahtlegi, et see on õige vastus, aga kas sa peale selle ei ole saanud mõnda nähtavat kogemust või erilist armu?“ Kui ma sellele ei osanud vastata, sest ei tahtnud öelda valesti ja kartsin südametunnistuse etteheiteid, sellepärast mis on ülalpool kirjas seitsmenda külaskäigu kohta, lisas ta: „Ma tean, et peagi saabub meie lahkumise aeg ja minu üksilduse, ja sellepärast avaldan sulle saladuse, mida pole sulle muul ajal ilmutanud. Kas teil on meeles, kuidas, siis kui te koos õndsas isa **Walteriga** minu juurde tulite, õhtuhämaras, kui ma teid esimest korda nägin, kui ma ühe padja peal teie lähedal kummargil?“ Kui ma olin öelnud: „Mul on meeles,“ jätkas ta: „Sel ajal ilmus mulle Issand ja ma nägin oma armsamat ja kuulsin, et ta ütles mulle: „Cristina, kas sa tunned ära mehe, kelle kõrval sa toetud, ja otsustasid tema joonte üle?“ Kui ma ütlesin: „Issand, ma ei tunne seda meest ja ei ole tema nägu kunagi näinud,“ lisas Issand: „Vaata seda inimest hoolikalt, sest ta on sinu sõber nüüd ja tulevikus ja teeb sinu pärast palju; kuid ka sina teed tema pärast seda, mida sa ühegi sureliku pärast ei tee. Aga tea ka seda, et ta jääb sinuga igaveses elus.“ Ja see, vend Petrus, on põhjus, miks ma sind armastan ja käitun teiega nagu lähedane sõber. Sellepärast avaldan seda sulle praegu ja ei ole seda teinud varem, et nüüd lahkume teineteisest ihu poolest, ja ma ei tea, kas üldse selles elus me teineteist veel saame näha; et sellest saaksite lohutust.“ Kui Cristina oli seda öelnud, tänasin pisarsilmil Jumalat, et on mul lubanud sellise isikuga sõbraks saada ja et tahtis mind selliste saladuste ja jumalike müsteeriumide kaasteadjaks. Tõesti pidasin need teadmised oma südames varjul, mis sisimalt olid mulle 108 lohutuseks. Ja kuidas ei peaks leidma lohutust Cristina sõprusest, kui Kristus ise valis ta endale pruudiks ja andis nii ilmsed ja auväärased tunnustähed? Kuigi ma nägin, et eeltoodu ületab kaugelt

* Rea kohale lisatud parandus “*corporalibus oculis*”. Paulsoni märkus.

dere mea merita, sperabam tamen et adhuc spero per cristinam cristi amicam posse optinere et ueniam peccatorum et gratiam exerceri bonorum operum. In crastino autem, hoc est in die beati ieronimi, anno domini **m:o cc:o lxx:o**, cum frater nicholaus et ego de stumbele proficisceremur, frater iohannes hespe et frater helinricus, studentes de prouincia dacie, dominus plebanus et soror sua Gertrudis et hilla de monte et cristina et alie plures persone iter nostrum ad tempus sunt consecute. et cum ego cum cristina ambularem, dedit illa michi quaternum, in quo plura de statu suo continebantur, que ipsa ad petitionem meam in eo fecerat notari; et hoc interpretor esse quod supradictum est, quod pro me deberet facere, quod pro nullo mortalium esset factura. Quaterni autem prememorati continenciam infra isti tractatui interponam. Cum ergo duo iremus, pariter mesti et tristes de inminente separatione, et plura suspiria quam colloquia commiseremus, dixi: »karissima cristina, tempus aduenit, ut ab inuicem separemur. vale in domino, karissima». Que hec audiens nichil respondit, sed pallio faciem operuit et super terram resedit, flens amarissime et habundantissime. Quod uidens fratrem nicholaum uocauit, qui paululum precesserat, et dixi ei, ut rediret ut cristinam salutaret, et sic iremus. Cui redeunti cristina assurrexit, et inuicem nos salutantes et mutuis oracionibus nos recommendantes ceptum iter carpebamus. dedit autem nicholaus cristine suum pater-noster, quod personaliter quatuor annis portauerat: Erat enim ipse in magnam deuotionem per cristine aspectum promotus, ut ipse fatebatur. Quando ergo ab ea recessimus, non absque cordium conturbacione et lacrimarum perfusione, illa /109/ iterum resedit et faciem pallio cooperuit et habundantissime fleuit, ut infra in suis litteris patebit. Nos uero uiam continuauimus inchoatam. Nunc tempus esse uidetur oportunum, ut ea, que dominus michi reuelare de statu sponse sue dignatus est, hiis interseram, rogans et exhortans lectorem simul et auditorem, ut deuote dicendis intendant, benigne

minu teened, lootsin siiski ja loodan ka praegu, et Kristuse sõbratari Cristina abil suudan paremaks saada ja pattude andeksandmist ja heade tegude tegemist.

Järgmisel päeval, see tähendab, püha Hieronymuse päeval, Issanda aastal 1270,^a kui vend **Nicholaus** ja mina hakkasime Stommelnist minema, saatsid meid teel tükike maad vend **Johannes Hesper** ja vend **Helinricus**, studendid *Dacia* provintsis, isand **kogudusepreester** ja tema õde **Gertrud**, ja **Hilla de Monte** ja Cristina ja palju teisi isikuid. Ja kui mina kõndisin koos Cristinaga, andis ta mulle vihiku, mis sisaldas palju tema elust, mis ta ise oli lasknud minu palumise peale kirja panna; ja sellest ma arvan, et see oli see, mis ülalpool öeldi, et minu pärast teeb seda, mida ühegi sureliku pärast ei tee. Mainitud vihiku sisu panen allpool selle jutustuse sisse. Kui me siis kahekesi käisime, sarnaselt rõhutud ja kurvad peatse lahkumise pärast, ja vahetasime rohkem ohkeid kui sõnu, ütlesin: „Kalleim Cristina, on tulnud aeg, et me teineteisest lahkume. Ole terve Issandas, kalleim.“ Seda kuuldes ta ei vastanud midagi, vaid kattis näo mantliga ja istus maa peale, nuttes väga kibedalt ja ülirohkest. Seda nähes kutsusin vend Nicholause, kes oli natuke ette jõudnud, ja ütlesin talle, et ta tuleks tagasi ja Cristinaga hüvasti jätaks, ja me läksime. Tema tulles tõusis Cristina üles, ja me jätkasime alustatud teekonda, vahetanud tervise- ja eestpalvesoove. Veel andis **Nicholaus** Cristinale oma paternosteri, mida ta oli isiklikult neli aastat kandnud; nagu ta ise tunnistas, oli ta väga vagalt liigutatud Cristina nägemisest. Kui me siis tema juurest ära läksime, mitte ilma südamevaluta ja pisarate valamiseta, 109 istus ta jälle maha ja kattis näo mantliga ja nuttis ohtralt, nagu allpool tema kirjadest nähtub. Aga meie jätkasime alustatud teed.

Nüüd näib olevat sobiv aeg, et siia panen vahele selle, mida Issand on heaks arvanud mulle oma pruudi elust ilmutada, ja ma palun ja kutsun üles nii lugejat kui ka kuulajat seda juttu hoolikalt jälgima, suuremeelselt

^a Teispäev, 30. september 1270.

Teine kord, kui autor tekstis aastaarve mainib. Oluline toetuspunkt kõige muu dateerimiseks.

Incipit de inicio
uite karissime
sponse cristi
cristine
conscripto a
domino Johanne
pastore in
stummele.*

suscipiant, ea in corde suo frequenter reuoluant, . . . recolligant, deo pro innumeris beneficiis gratias agant, cristine passe et patienti oracionibus suis subueniant et conpaciantur. Tenor ergo quaterni supramemorati talis erat: Karissime pater! rogo uos intuitu dei et sue passionis, quatenus ea, que uobis narrare propono de amica uestra, diebus uite mee numquam alicui homini reuelentur, ita quod possim ex hoc incurrere in perturbacionem, quia uos scitis meam intencionem. Quando fuit decem annorum, una nocte uidit in sompnis pulcherrimum iuuenem; quo uiso territa fuit, quia uiri pretendebat faciem; qui ait ad eam: karissima filia, ecce ihesus cristus sum; promitte michi fidem tuam, ita quod semper michi seruias. siquis de cetero te de altera fide requisierit, dicas: quia ihesu cristo eam promisisti in suas manus» – in quas igitur promisit /110/ – »cum beginis manebis». tota autem die sensit, quasi manus fuisset sibi inpressa, a die illa numquam poterat mens eius pacificari, quin supra modum anxaretur, qualiter ad beginas ueniret. —Anno domini m:o cc:o lxxix, cum iterum uidissem eam, contuli secum de predicta uisione, et dixit michi: »In tante glorie splendore et decore uidi dilectum meum, ut sensus humanus illum non possit sustinere; vnde mente excessi et corporaliter nichil sensi tribus diebus et tribus noctibus». — Cum esset annorum xi et deberet suum psalterium discere, semper, quando legit, uidebatur ei, quasi loqueretur illi, cui fidem promiserat. vnde supra modum ex quadam dulcedine fleuit, tamen ignorans de regno celorum et de omnibus aliis. Quando fuit xiii annorum, suis parentibus ignorantibus, iuit cum magno gaudio in coloniam; mater autem eius flendo ueniens non poterat animum eius flectere. ab illo tempore usque ad anni circulum nichil sibi ministrabat. —Et dixit quod quadam die, dum mater sua non esset in domo, linteamen unum posuit super caput suum, et nichil plus solacii habens de rebus paternis, cum quadam femina uenit coloniam, et quia inexperta erat et naturaliter uerecunda, plurimum in uia timuit, ne

* Pealkiri on lisatud vasakule veerisele (vt pilti). Paari tähe lauses on pärgamenti äärest lõigatud, kuid see ei takista teksti väljalugemist.

vastu võtma, seda oma südames tihti järgi mõtlema, ..., Jumalat tema loendamatute armutegude eest tänama, kannatanud ja kannatava Cristina eest palvetama ja talle kaasa tundma. Niisiis, ülalmainitud vihiku sisu oli järgmine. Kalleim isa! Palun teid Jumala ja tema kannatuste palge ees, et te seda, mis ma kavatsen teile teie sõbratarist jutustada, ei avaldaks minu eluajal mitte ühelegi teisele inimesele, et ma ei saaks sellest mingil moel häiritud; teie aga teate minu kavatsusi.

Kui ta oli kümneaastane, nägi ühel ööl unes imekaunist noormeest, seda nähes oli ta hirmul, sest see oli mehe nägu; kes ütles talle: „Kallis tütar, näe, ma olen Jeesus Kristus; pühenda mulle kogu oma usk, nii et sa alati mind teenid, kui keegi teine teist usku nõuab, ütle talle, et lubasid selle juba Jeesus Kristusele, tema kättesse,“ – mida ta siis ka lubas 110 – „ja sa jääd begiinide juurde.“ Ja terve päeva tundis ta endal nagu käe survet. Sellest päevast peale ei saanud tema meel kunagi rahu, mis ebatavaliselt rahutu oli, et kuidas ta begiinide juurde saab. —Issanda aastal 1279, kui ma teda jälle nägin, rääkisin temaga eelmainitud nägemusest, ja ta ütles mulle: „Nägin oma armsamat sellises auhiilguses ja ilus, et inimlikud meeled ei suuda seda vastu võtta; sellest läksin meelest ära ja ei tundnud ihu poolest mitte midagi kolm päeva ja kolm ööd.“ — Kui ta oli üksteist aastat vana ja pidi oma psalme õppima, näis talle alati, kui neid luges, nagu räägiks sellega, kellele usku tõotas. Sellest nagu sulnidusest nuttis ta väga palju, siiski ei teadnud taevariigist ja kõigest muust. Kui ta oli 13-aastane, läks ta vanemate teadmata suure rõõmuga Kölni; kui ta ema talle nuttes järgi tuli, ei suutnud see tema meelt muuta. Sellest ajast aasta otsa ei võtnud ta midagi vastu. —Ja ütles, et ühel päeval, kui ta ema ei olnud kodus, pani ühe rätiku pähe, ja rohkem ühtki vanemate asja kaasa võtmata, läks koos ühe naisega Kölni, ja kuna ta oli kogenematu ja loomu poolest häbelik, kartis tee peal väga, et ega

ductrix sua eam proderet et ad aliquem locum infamem deduceret, ubi ei aliqua confusio uel infamia possit euenire.— Multis diebus fuit, quando non habuit panem, et perpessa est magnam esuriam, donec begine quedam instabant, quod rediret ad suos parentes; Que rennuit, /111/ eligens potius esse cum deo in paupertate, quam cum parentibus in deliciis permanere. Inter beginas manens, semper sola sedit, sola orauit, ab omni consorcio omnis consolacionis se alienauit; semper in corde habuit, quod libenter esset in regno celorum, vnde non curauit consolari, sed orare. omni septimana in pane et aqua ieiunauit; omnes uigilias sanctorum per circulum anni ieiunauit in pane et aqua; lineis non utebatur; Cingulo* utebatur, quod frangebat totum latus eius; sola dormiuit, super lignum et lapides recubuit pro eo, ut eo citius ad orandum euigilaret; omni nocte cc flexit genua; de die orauit omnes sanctos, quos nominare poterat, ut optinerent ei, quod caritatem possit adipisci. Consuetudinarie dixit omnes suas horas in ueniis; Continue nudis pedibus incessit in calcibus absque soleis; ieiunauit dimidium annum sine carnibus; aquam bibit et potum tenuem et rarissime ceruisiam. omni sexta feria dixit suas horas in modum crucis, et in eodem ad lectum se deposuit. Quidquid molliciei ei fuit et quietis, contra suum cor fuit, quia omnes sensus sui sine intermissione fuerunt occupati, que et quanta passus est *christus*. —De isto secum contuli, et dixit, quod hoc contigit in fratrum predicatorum ecclesia colonie; et dixit se tantum fuisse a sensibus raptam, quod de ecclesia in hospicium suum deportata fuit, et excessus ille mentis tribus diebus continuis durauit. Begine autem, secum commorantes et non intelligentes, putabant, quod insaniret /112/ uel morbum caducum pateretur; vnde tamquam fatuam eam habebant.— Quidam uice cum sederet et inciperet ardentius cogitare de passione domini, insolite supra modum incepit flere, et in flendo uidebatur ei, quod appareret quedam ymago passionis, et eciam ipsa nocte eam uidit; vnde

* Rea kohale lisatud parandus “nodoso”. Paulsoni märkus.

tema teejuht teda ei reeda ja ei vii mõnda sündsusetusse kohta, kus ta võib ära eksida või häbisse sattuda.— Oli mitu päeva, kui tal ei olnud leiba, ja vaevas teda suur nälg, kuni mõned begiinid käisid peale, et ta oma vanemate juurde tagasi läheks, millest ta keeldus, ¹¹¹ eelistades pigem olla koos Jumalaga vaesuses kui koos vanematega mugavuses elada. Begiinide juures elades istus ta alati omaette, palvetas omaette, hoidus igast seltskonnast ja lohutusest, alati oli tal südames, et meelsamini oleks taevariigis, sellepärast ei tahtnud lohutust vaid palvetada. Iga nädal paastus leiva ja vee peal; kõigi pühakupäevade vigiiliatel paastus leiva ja vee peal; linast pesu ei kasutanud; kasutas okasvööd, mis hõõrus tal terve külje ära, magas üksi, lamas puu ja kivide peal, sellepärast, et seda sagedamini ärgata palvetama, igal ööl põlvitas 200 korda; päeval palvetas kõigi pühakute poole, keda nimetada oskas, et nad kostaksid tema eest, et ta suudaks saavutada kristliku armastuse. Tavapäraselt luges kõiki oma tunnipalveid silmili lamades; käis kogu aeg, paljad jalad ilma tallata kingades; paastus pool aastat ilma lihata; jõi vett ja lahjat jooki ja väga harva õlut. Igal reedel luges oma tunnipalveid ristina maas lamades, ja samamoodi heitis voodisse. Vahel oli täiesti nõrk ja liikumatu, seda mitte tahtlikult, sest kõik tema meeled olid täiesti hõivatud sellega, kuidas ja kui palju Kristus kannatas. —Rääkis temaga sellest ja ta ütles, et see juhtus Kölni jutlustajavendade kirikus, ja ütles et oli niimoodi meeltest ära, et ta kanti kirikust tema varjupaika, ja see meeltest ära olek kestis kolm päeva. Aga begiinid, kes tema juures olid ega saanud aru, arvasid, et ta on hull ¹¹² või kannatab langetõve all, sellepärast pidasid teda nagu napakaks.— Ühekorra kui ta istus ja hakkas süvenenult mõtlema Issanda kannatuste üle, hakkas järsku ebatavaliselt kõvasti nutma ja nuttes näis, et talle on ilmumas üks kannatuse märk, ja see tuligi selsamal ööl. Sestpeale,

postea mirabiliter – quod ante non fuerat – fuit ei dulce cogitare, *scilicet* de passione domini. ab illo die usque ad diem, qua aperiebantur manus sue, fuit semper in desiderio, quod haberet, in quo possit recordari dicte passionis. – Hoc tamen dico et per hoc ego scriptor certitudinaliter habeo: petit ipsa, quia taliter uobis reuelat, mirabiliter dolet, nisi propter uestrum desiderium; quia si non multum diligeret, nullo modo hoc ab ea optinueritis.* – Duobus annis sic uixit, antequam temptationes eam inuaderent. vna nocte, cum iaceret in sua oratione, uenit demon in specie sancti bartholomei†; et cum staret ante eam, dixit: »filia, tu multum oras et desiderium magnum habes ueniendi ad regnum celorum; scias pro certo te hoc habituram, si te occidas; quia hoc statim factum est, et sine omni penalitate transibis ad regnum». ab illa hora usque ad dimidium annum hec temptatio in corde eius uolebatur; omni hora, qua fuit sola, nichil libencius quam quod se ipsam occidisset, fecisset; et uidebatur, quod cor eius non diucius duraret, nisi hoc faceret. Quando fuit iuxta puteum, idem uoluit; quando fuit in ecclesia, pre maxima pena ad hoc ipsum faciendum exiuit; et cum iam diucius non possit continere, uenit in cor eius uerbum, quod audierat, si hoc faceret, quod deberet /113/ ire ad inferos; et hoc ipsam abstinere fecit. semel cum deberet minuere*, incepit cogitare, quod ex nimio fluxu sanguinis deberet mori. cum sola erat, uolebat iterum uenam aperire, et magna nigredo brachium subsecuta est, ita quod horruit et cogitauit, quod male faceret. multis noctibus uenit celeriter uox, dicens: »surge uelociter, quia uoluntas dei est, ut te occidas, quod si non feceris, statim suffocaberis et condempnaberis». In temptationibus istis diuersas consuluit uias, qualiter hoc faceret; illas autem semper credidit esse a deo. Post hanc temptationem modicum inuasit eam temptatio de corpore domini, bonum hoc quod nullo modo poterat facere; nec credidit deum aliquid

* Selle lause lisas jutustusse kogudusepreester Johannes. Paulsoni märkus.

† “bartholomei” on rea kohale lisatud parandus. Paulsoni märkus.

hiljem – nagu enne ei olnud – oli imeliselt meeldiv tal mõtiskleda, nimelt Issanda kannatustest. Sellest päevast peale kuni päevani, mil see avanes tema kätel, oli tal alati see soov, et tal oleks, mille abil meenutada nimetatud kannatusi. (Seda ma siiski ütlen ja selles olen mina, kirjutaja kindel – ta ise palus, et see teile niimoodi ilmutada, ta ei taluks seda, kui see poleks teie soov; kui ta nii tugevasti ei armastaks, ei saaks te seda mingil moel kätte.) Kaks aastat elas niimoodi, enne kui teda tabasid kiusatused. Ühel ööl, kui ta lebas oma palvetes, tuli deemon püha Bartholomeuse kujul, ja kui ta seisis tema ees, ütles: „Tütar, sa palvetad palju ja sul on suur soov jõuda taevasesse kuningriiki; tea, et sa saad kindlasti sinna, kui ennast ära tapad, kohe kui see juhtub, lähed ilma mingi karistusega taevariiki.“^a Sellest tunnist alates tuli see kiusatus ikka jälle tema südamesse. Iga hetk, kui ta oli omaette, ei oleks ta midagi meelsamini teinud, kui ennast ära tapnud, ja näis, et ta süda ei pea enam kauem vastu, kui ta seda ei tee. Kui oli kaevu juures, tahtis sinna [hüpata]. Kui oli kirikus, läks seal suures vaevas välja sedasama tegema. Kui ta enam ei suutnud seda taluda, tuli tema südamesse sõna, mida ta kuulis, et kui ta seda teeks, peaks 113 minema põrgusse, ja see hoidis teda tagasi. Ükskord, kui ta juba pidi alla andma, hakkas mõtlema, et ta peab surema suurest verejooksust. Kui oli üks, tahtis mitu korda sooni avada, ja käsivars läks täitsa mustaks, nii et ta hakkas kartma ja mõtles, et tegi halvasti. Mitmel ööl tuli kiiresti hääl, öeldes: „Tõuse ruttu, sest on Jumala tahtmine, et sa ennast ära tapaksid; kui sa seda ei tee, lämbud kohe ja lähed hukatusse.“ Nendes kiusatustes kaalutles erinevaid viise, kuidas seda teha; neid uskus alati olevat Jumalast. Natuke aega pärast seda kiusatust haaras teda kiusatus Issanda ihu pärast, et see ei tee midagi head. Ja ta ei uskunud, et Jumal on midagi

^a Ei ole väga originaalne kiusatus. Sama skeem esineb näiteks kuningas Alfonso X el Sabio (valitses 1252–1284) koostatud „Cantigas de Santa Maria“ *cantiga* nr 26, kus palverändurile ilmub püha Jakobus ja käsib tal ennast kohe ära tappa kui tahab põrgust pääseda.[†]

* Rea kohale lisatud parandus “sangvinem”. Paulsoni märkus.

[†] <http://brassy.club.fr/PartMed/Cantigas/CSMtext/c26.html>

creasse, nec credidit deum nec sanctos suos aliquid scire de persona eius. propter hoc nichil boni poterat facere, nec orare, nec ecclesias frequentare. decem et octo septimanis fuit, quod non fuit confessa. Quadam uice, cum staret in ecclesia infra missam, petiuit: »domine, quia semper intellexi, quod uerum corpus ibi esset, ostende michi hodie, in quo dubietas a corde meo cedat». statim in eleuacione hostie uidit puerulum in manibus sacerdotis, qui dixit: »ego sum ihesus». illa hoc uidens et hoc audiens, pre admiracione defecit a corde, et cum ad se reuerteretur, aliquantulum luminis sensit. sequenti die, cum communicaret, omnino recessit temptacio, quasi numquam habuerit eam. /114/ Post hanc uenit alia temptacio: quandocumque debebat comedere, uidebatur ei, quasi buffo, serpens, uel aranea supersederet et cibus esset. tunc statim reiecit et non poterat comedere nec audebat; et propter hoc passa est magnam esuriem. et cum timeret deficere et perire, ex consilio sacerdotis posuit cibum in os, et cum sentiret frigiditatem illorum corporum animalium, super omne quod dici potest doluit, et uomuit quidquid ante sumpserat. Et cum sorbicium faceret, statim plenum fuit uermibus. et cum deberet bibere, respondit ex amphora: »si biberis me, dyabolum bibes». et cum introspiceret, uidit supradictas bestias. In eleuacione hostie uisum fuit ei, quod dispositio talium esset ibi; et cum communicare deberet, ante magnam sustinuit penam in corde super eo, quod timuit buffonem sumere; et cum deberet accedere, adhuc timuit. in hac temptatione diuersa fuerunt huius forme, que non omnia sufficit enarrare. iste temptationes tres unaqueque durauit dimidio anno. post hec, dum adhuc maneret aput parentes, sustinuit plura, quia male se parentes erga eam habebant, quia recesserat ab eis contra eorum uoluntatem, nec cupiebant ei panem, et omnes begine deridebant omnia opera eius: quidquid orabat, quidquid de ueniis quesit, omnia uilipendebant. sic in domo et extra domum neminem inuenit, qui consolaretur eam. in omnibus, que debuit facere, dixerunt, quod pre-

loonud, ega seda, et Jumal ja tema pühakud midagi teavad tema isiku kohta. Sellepärast ei suutnud midagi head teha, ega palvetada ega kirikutes käia. Kaheksateist nädalat möödus, kui ta pihil ei käinud. Ühel korral, kui ta seisis missa ajal kirikus, palus: „Issand, kuna ma alati teadsin, et siin on [sinu] tõeline ihu, näita mulle täna, et kahtlus minu südamest ära langeks.“ Ja kohe nägi hostia elevatsiooni ajal preestri käes lapsukest, kes ütles: „Mina olen Jeesus.“ Seda nähes ja kuuldes läks ta südamest nõrgaks ja kui endasse tagasi tuli, tundis natuke valgust. Kui ta järgmisel päeval armulaua käis, läks see kiusatus lõplikult ära, nagu poleks tal seda kunagi olnudki. ¹¹⁴ Pärast seda tuli järgmine kiusatus – kui ta pidi sööma hakkama, näis talle, nagu istuksid selle peal kärnkonn, madu või ämblik ja oleks toit. Kohe heitis selle välja ja ei julgenud ega saanud süüa, ja sellepärast kannatas suurt nälga. Ja kui ta kartis nõrgaks jääda ja hukkuda, võttis preestri nõuandel toitu suhu, ja kui tundis nende loomade kehade külmust, kannatas rohkem kui võimalik öelda, ja oksendas välja, mis oli enne sisse võtnud. Ja kui ta suppi tegi, siis oli see alati usse täis. Kui pidi jooma, vastati kannust: „Kui sa mind jood, jood kuradit.“ Ja kui ta sinna sisse vaatas, nägi ülalmainitud loomi. Hostia elevatsiooni ajal paistis talle, et neidsamu näidatakse seal, ja kui pidi armulauda võtma, oli enne ta südames suur vaev, sest kartis, et võtab vastu kärnkonna, ja kui pidi tõusma, kartis veel rohkem. Selles kiusatuses oli palju sel moel, millest kõigest ei jaksa jutustada. Neist kolmest kiusatusest kestis igäüks pool aastat. Pärast seda, kui ta elas juba vanemate juures, talus palju, et vanemad käitusid temaga halvasti, sest ta oli vastu nende tahtmist nende juurest ära läinud, ja ei hoolitsenud tema leiva eest, ja kõik begiinid naersid kõigi tema tegude üle. Kui ta palvetas, kui silmili maas lamades palvetas, kõike põlastasid. Nii ei leidnud ei kodus ega väljaspool kedagi, kes oleks teda lohutanud. Kõiges, mida pidi tegema, öeldi talle, et teeskleb

tenderet *sanctitatem*; Inde fuit mirabiliter turbata. postea desiderium magnum habuit *communicandi* sepius; et *quia non* audebat *facere nec* petere, aliquando tantum doluit, *quod* effudit sanguinem de ore et naribus, et decubuit *per* quindenam et amplius, *quod* inflata fuit in uentre *pre* magno desiderio. In infirmitate quadam fuit semel, in qua omnino fuit occupata passione /115/ *domini* bene *per* sex ebdomas; et uidebatur ei, *quod* in *conspectu* eius suus occideretur *amantissimus*. inde iacens in *contemplatione* maxima, aliquando rigida manserunt eius membra, nobis uidentibus, —dicit scriptor— *nec quasi* omnino gustauit cibum. in qua *infirmitate* sepiissime apparuit sibi demon in specie *pulcherrima*, consolans eam et *dicens*: »*karissima*, bene te habe! *dominus tecum* est». et multum eam *commendans*, tandem *dixit*: »uide, *quia iam in* natura defecisti; abstineas adhuc a cibo *duobus* diebus, et statim uidebis deum tuum in gloria». illa statim a spiritu *sancto* edocta, petiuit cibum; et ille *confusus* recessit. In omnibus uigilia beati bartholomei sustinuit *magnam* penam, ita *quod* ungues eius aperiebantur et pectus eius rumpebatur. —Quando cum ea de hoc contuli, dixit se beatum bartholomeum *pre* omnibus *sanctis* diligere et eum *pro* specialissimo patrono habere, *quoniam* frequenter fuit experta eum in suis tribulationibus sibi assistere—. Numquam *quasi* inutilem cogitationem habuit, *sed* cogitans de deo non curauit de cuiuscumque morte *nec* uita. sic annis tribus uixit in tranquillitate cordis, *nec* adhuc, nisi *quod* est recitatum, aliquid paciebatur. Post hec uenit demon, *quasi* apostolus dei esset bartholomeus, lenissima uoce *dicens*: »*karissima* filia, opera tua bona sunt coram deo, cui supra modum places, *per* aliquod tempus in tranquillitate cordis et corporis fuisti: nunc superest unum, *quod* desiderio desideras uenire ad tuum dilectum, *quod* aliquid paciaris in tuo corpore». per mensem die ac nocte *quasi* omni hora in *conspectu* suo fuit, eadem uerba dicendo; vnde tandem detulit secum /116/ spinas, *que* di-

pühadust, see tegi talle üleloomulikult vaeva. Pärast oli tal suur soov sagedamini armulauda vastu võtta; kuna ta ei julgenud seda teha ega paluda, piinles vahel nii, et suust ja ninast jooksis verd, ja oli voodis viisteist päeva ja rohkem, kui kõht oli paistes suurest soovist. Haige olles juhtus üks kord, et oli ligi kuus nädalat üleni hõivatud 115 Issanda kannatustest, ja talle näis, et tema silme ees tapetakse armsaim. Niimoodi sügavaimas mõtiskluses lamades jäid kangeks ja liikumatuks kõik tema ihuliikmed, meie nähes, — ütleb kirjutaja— ja nagu üldse ei maitsnud toitu. Selle haiguse ajal ilmus talle tihti demon väga kaunil kujul, lohutades teda ja öeldes: „Kalleim, mingi sul hästi! Issand on sinuga.“ Ja teda palju kiitnud, ütles lõpuks: „Näed, sa oled juba loomu poolest nõrk. Hoidu veel toidust kaks päeva ja sa näed kohe oma Jumalat auhiilguses.“ Tema sai kohe õpetust Pühalt Vaimult ja palus süüa, ja too [demon] läks segaduses minema. Igal püha Bartholomeuse vigiilial sai suured kannatused, nii et küüned olid lahti ja rind rebenemas. —Kui ma sellest temaga rääkisin, ütles, et püha Bartholomeust armastab ta kõigist pühakutest kõige rohkem ja see on talle eriliseks patrooniks, sest oli tihti kogenud tema abi oma vaevades. — Kunagi ei olnud tal kasutuid mõtteid, vaid mõeldes Jumalast ei hoolinud midagi elust ega surmast. Nii elas kolm aastat südame rahu ega kannatanud peale selle, millest oli juttu, rohkem midagi. Pärast tuli demon, nagu oleks Jumala apostel Bartholomeus, ja ütles väga maheda häälega: „Kallis tütar, sinu teod on head Jumala ees, kellele sa üliväga meelt mööda oled; mõnda aega olid sa rahu südame ja ihu poolest, nüüd on kõige rohkem vaja ühte, et sa sooviksid üle kõige tulla oma armastatu juurde, seda, et sa oma ihus mõnevõrra kannataksid.“ Kuu aega oli see tal päeval ja öösel silme ees peaaegu iga tund, öeldes neidsamu sõnu. Pärast tõi endaga lõpuks kaasa 116 okkad, mida nimetatakse

cuntur hūls, et obtulit ei dicens: »quia nimis mollis fuisti hactenus, propter hoc tibi offero hec, ut corpus tuum in honorem dei castiges, quia hoc summe placeat deo». hoc fecit tempore matutinarum et tempore completorii, illa autem edocta a spiritu sancto cogitavit: »hic demon est; quia bene sentis, quia male uirgam discipline ferre potes, quanto minus tales»? hec secum cogitans, respondit illi: Male suades, quia suasio falsa est, quia deus wlt, quod omnia cum discrecione fiant». et licet ipso presente resisteret, tamen corde super eo mirabiliter temptabatur sic: »quare non admisisti tale consilium? forte dei uoluntas fuit». Et hoc erat in corde eius maxima afflictio; Quod, cum per unum mensem mansisset, euanuit. postea uenit demon octo noctibus affligens eam dictis spinis, ita quod non esset in carne sanitas. Nam tempore completorii hilla nesciens deposuit eam quasi semiuiuam super lectum. respondit demon: »quia non obedisti precepto dei, propter hoc uult deus, ut occidaris; et anima tua ibit ad inferos». Respondit: »non haberes in me potestatem, nisi desuper tibi datum fuisset. ego autem modo sencio intencionem tuam, quia non poteris michi auferre uitam, quia deus pro me est». Aliquando post illud tempus in sua oracione uenit in specie galli, cantando, sicut gallus, alas suas mouendo. et accessit ad pedes eius, ipsam impediens et ad impacienciam incitans. Tandem ipsa dixit: »numquid tu demon es? vade, sathana!» et faciens signum crucis, ille clamauit alta uoce quasi gallus. hec pena durauit tribus septimanis. Circa finem istius pene dixit illa: »precipio tibi in uirtute passionis cristi, quod recedas a me et amplius non inquietes me». ille quasi pullus suis pedibus dilacerauit sua crura usque ad sanguinis effusionem. /117/ Post hec uenit temptacio pediculorum, qui leserunt eam sex noctibus. et cum surgeret ad matutinas, ipsa et relique socie putabant, quod hilla accederet ad suum lectum et de ea fierent tales uermes. Tandem quasi impaciens facta requisiiuit:» quare sic accedis ad lectum et fa-

'huls' ja andis talle, öeldes: „Kuna sa oled senini väga pehme olnud, pakun sulle sellepärast need, et karistaksid oma keha Jumala auks, kuna see meeldib väga Jumalale.“ Seda tegi [deemon] matutiini ja kompletooriumi ajal, aga tema mõtles Püha Vaimu juhatusel: „See on deemon, sest kui oli õige see, et lihasuretamise rooska sa ei suuda kanda, siis seda vähem neid?“ Nii iseeneses mõeldes vastas sellele: „Halvasti soovivad, sest see soovitus on vale, sest Jumal tahab, et kõik toimuks varjul.“ Ja kuigi selle juuresolekul pani vastu, siiski oli tal südames suur kiusatus nii: „Miks sa ei võtnud kuulda seda nõu? Äkki oli Jumala tahtmine.“ Ja see oli tema südames ülisuur ängistus, mis kadus, kui oli kestnud ühe kuu aega. Pärast tuli deemon ja kaheksa ööd torkis teda nimetatud okastega, nii et tema ihus ei olnud tervet kohta. Ja kompletooriumi ajal tõstis **Hilla**, kes ei teadnud, ta nagu poolsurnuna voodile. Deemon vastas: „Kuna sa ei kuulanud Jumala käsku, sellepärast tahab Jumal, et sa ennast ära tapad, ja sinu hing läheb põrgu.“ Tema vastu: „Sul ei ole minu üle võimu peale selle, mis sulle on antud kõrgemalt poolt. Mina aga tunnen sel kombel sinu kavatsust, ja sa ei suuda minu elu ära võtta, sest Jumal on minu poolt.“ Mõni aeg pärast seda tuli tema palve ajal kuke kujul, lauldes nagu kukk ja tiibu liigutades, ja tuli tema jalgade juurde, segas ja tegi rahutuks. Lõpuks ta ütles: „Ega sa deemon ei ole? Tagane, saatan!“ ja tegi ristimärgi. See karjus kõva häälega nagu kukk. See piin kestis kolm nädalat. Selle piina lõpul ütles ta: „Vannutan sind Kristuse kannatuste väel, et sa lähleksid minu juurest ära ja ei tülitaks mind enam.“ See kriipis nagu kana oma jalgadega ta sääred verele. 117 Pärast seda tuli täidega kiusamine, kes hammustasid teda kuus ööd. Ja kui nad matutiiniks tõusid, arvasid tema ja kaaslased, et **Hilla** tuli tema voodisse ja temast tulid need söödikud. Lõpuks ta küsis, juba kannatust kaotamas: „Miks sa tuled niimoodi voodisse ja tood

cis michi tot uermes»? negauit illa omnino;
 unde coniecit, quod demon fuit. quando illa ascendit
 ad oracionem, ille ascendit lectum quasi nigerrimus
 hominum; habens panniculos plures in corpore quas-
 sauit illos et ridendo recessit. illa de mane ui-
 sibles inuenit innumerabiles uermes in suis lin-
 theaminibus. De die nichil poterat facere boni ex
 impedimento illorum; nec omnino poterat se mouere
 existens occupata cum talibus. Tandem omnes alie
 uiderunt oculis suis. vna autem, existens ceca*, non
 credit. illa autem postea plena fiebat talibus.
 Postea quidquid habuit ad caput reclinatorii
 subito extraxit; unde caput eius cecidit ad cistam,
 que ibidem fuit. aliquando intrauit cussinum et ibi
 tantum fecit tumultum, quod illa non potuit dormi-
 re; aliquando posuit lapidem sub caput eius; deposu-
 it tegumenta eius, et cum iterum resumeret, iterum amo-
 uebat. unde ipsa tandem impaciens effliciebatur, quia si-
 ne intermissione eam uexabat. sepe in die, aliis se-
 dentibus et colloquentibus, uenit demon in specie
 canis, dicens: »Quid facis«? illa autem territa supra modum
 respondit: »Cur me uexas»? respondit: »De quo in-
 tromittis te? ecce omnes consiliarii tui deceptores
 sunt quidquid locuntur». Ante quatuor aduentus pri-
 mo aduentu uenit demon, cum iaceret in sua /118/ ora-
 cione, et defedauit faciem suam et brachium su-
 um. illa dicens ·I· Pater-noster percussa est cum flagel-
 lo nodato. ille, que ibi erant persone, mirabantur
 de tali sono ictuum, quod non audiretur per totam uillam.
 cum iam diucius non posset sustinere, defecit a corde
 u uicibus. tandem dixit: »domine ihesu! rogo uos per uestram
 passionem, quatenus demoni precipiatis, quod abstine-
 at a uerberibus, quia diucius sustinere non possum; uel
 detis michi prouentum, ut possim sustinere». hoc dicto, de-
 fecit a corde; et cum esset reuersa ad se, cessauit tunc
 afflictio. postea deglutiuit ei crura usque ad ge-
 nua. que cum non posset sustinere, dixit: »precipio tibi,
 demon, ut recedas, per uirtutem passionis cristi».
 Tunc ille recessit. sequenti die intrans ipsa sta-
 bulum percussa est uirga circa manum unam, in

* Rea kohale lisatud parandus "aleidis". Paulsoni märkus.

mulle niipalju söödikuid?“ See eitas kõike. Sellest järeldas, et see oli deemon. Kui ta läks palvetama, tuli see voodisse nagu väga must inimene, tal oli palju räbalaid ihu ümber, raputas neid ja kadus naerdes ära. Tema leidis hommikul oma pesu seest loendamatul hulgal söödikuid. Päeval ei saanud midagi head teha nende takistuse pärast, ega saanud üldse ennast liigutada, sest oli säherdustega hõivatud. Siiski kõik teised nägid oma silmaga. Üks aga, olles **pime**, ei uskunud. See oli pärast ise neidsamuseid täis. Pärast, kui [deemonil] oli midagi magamiskambris, ja tõmbas järsku välja, siis ta [deemoni?] pea kukkus tunni, mis seal seisis. Teinekord ronis padja sisse ja tegi seal niisugust lärmi, et ta ei saanud magada. Teinekord pani kivi tema pea alla; viis ära kõik voodiriided, ja kui jälle tagasi tõi, siis viis jälle ära. Sellest oli ta väga rahutu, et teda vahetpidamata kiusati. Päeval, kui ta istus ja koos teistega ja ajas juttu, tuli tihti deemon koera kujul, öeldes: „Mida teed?“ Tema oli üliväga hirmul ja vastas: „Miks sa mind tüütad?“ See vastu: „Kellega sa ennast seod? Näe, kõik sinu nõuandjad on petised, mis nad ka räägivad.“

Enne nelja advendinädalat tuli esimesel adventipühapäeval deemon, kui ta lebas oma 118 palves, ja pasandas täis tema näo ja käsivarre. Tema luges 50 issameiet ja teda piitsutati sõlmilise piitsuga. Need, kes seal ise lähedal olid, imestasid sellise löökide kaja peale, mida ei olnud terves külas veel kuulnud. Kui ta enam ei suutnud taluda, nõrkes südamest viis korda. Lõpuks ütles: „Issand Jeesus! Palun teid teie kannatuste pärast, taltsutage deemonit, et ta lõpetaks peksmise, kuna ma ei suuda enam kauem seda taluda; või andke mulle jõudu, et suudaksin taluda.“ Seda öelnud, nõrkes südamest, ja kui tuli teadvusele, lakkas see kiusamine. Pärast oksendas tema sääred täis kuni põlvini. Kui enam ei suutnud taluda, ütles: „Vannutan sind, deemon, tagane, Kristuse kannatuste nimel.“ Siis see taganes. Järgmisel päeval, kui ta talli sisse astus, löödi teda roosaga ühe käe pihta,

qua sticma non fuit, ita quod fluxit sanguine; vnde ipsa fleuit supra modum, non quia inuite sustineret, sed quia uidit, quod sequentem sine consolacione multorum penam male sufferre potuisset, et quia oportebat illam cedere ab illa domo et se transferre in aliam. sic percussit eam diuersimode: aliquando ad caput, aliquando ad dorsum, aliquando ad pectus, ita quod defecit a suo corde sepius, et illi ictus fuerunt a deo horribiles, quod fere in platea audiebantur. Tenuibus unguibus dilacerauit pedes eius, ita quod una die tota parrochia conuenit, et uiderunt oculis suis plagam illam magnam. In uigilia natiuitatis domini, cum esset in domo patris sui, audiuit uocem quasi tauri; et cum inciperet horrere, subito uenit et deglutiuit caput eius; et cum absorbuisset, dimisit saliuam in faciem suam, ita quod fere suffocata fuit; et recessit.

/119/ Venit iterum quedam temptacio, quia, quandocumque audiebat missam uel cantum de deo, uel loqui de deo, uel quod personaliter orauit, tunc semper rugitus maximus fiebat ad aures eius, ita quod tunc temporis omnino obsurdit. propter hoc tedio afficiebatur in oracione et doluit supra modum, quia sic afflicta erat. hec pena durauit iiii:or septimanis. tandem rogauit deum, ut auferret ab ea hanc plagam. statim audiuit uocem optimam de deo psallentem, et uenit in cor eius gaudium, quale de cantu numquam habuit. Alia uice, quando debuit dicere oracionem, omnino obmutuit. si quis aliquid locutus fuisset de deo uel de quibus pertinebant ad eum, statim illa mirabiliter doluit caput, nec potuit aliquid respondere, sed omnino obmutuit. quando libenter dixisset: »domine deus»! uel »deus, miserere mei»! uel »dilectissime»!, tunc cor eius tantum affligebatur, quod quasi per quindenam pre nimio dolore rumpebatur pectus eius, et uomuit sanguinem. tunc uenit demon et dixit: »o stulta! ubi nunc est deus tuus»? et apparuit ei in pulcherrima specie dicens: »si deum habes, hunc adora uel inuoca; quia uides, quod ego sum creator omnium rerum». tunc illa nimis affligebatur, quia non poterat ei de deo respondere. multis uicibus sic locutus est ad eius mo-

kus stigmat ei olnud, nii et veri voolas. Siis ta nuttis väga palju, mitte et elu pärast kartis, vaid kuna nägi, et edaspidi peab palju kannatama ilma lohutuseta, mida ta halvasti talub, ja et ta peab oma kodust lahkuma ja teise majja elama minema. Nii löödi teda igale poole: kord vastu pead, kord vastu selga ja rinda, nii et nõrkes oma südamest mitu korda, ja need hoobid olid nii kohutavad, et kostsid peaaegu tänavale. Teravate küüntega rebis tema jalad lõhki, nii et ühel päeval tuli terve kihelkond kokku seda nuhtlust oma silmaga vaatama. Jõululaupäeval, kui ta oli oma isa majas, kuulis nagu pulli häält, ja kui ta hakkas kartma, tuli järsku ja oksendas tema pea täis, ja kui selle alla neelas, sülitas talle näkku, nii et oli peaaegu lämbunud; ja taganes. 119 Tuli jälle üks kiusamine, nii et iga kord kui ta kuulas missat või kirikulaule, või rääkis Jumalast, siis oli ta kõrvades alati kõva kumin, nii et sel ajal jäi täitsa kurdiks. Selle vaeva pärast oli takistatud palvetamine ja ta kannatas üliväga, et teda niimoodi vaevati. See piin kestis neli nädalat. Lõpuks ta palus Jumalat, et selle nuhtluse talt ära võtaks. Kohe kuulis parimat häält Jumalat kiitmas, ja tema südamesse tuli rõõm, mida tal laulust enne kunagi ei olnud. Teine kord, kui pidi palvet ütlema, jäi täitsa tummiks. Nii kui midagi räägiti Jumalast või sellest mis temasse puutub, kohe hakkas pea üleloomulikult valutama, ja ta ei suutnud midagi vastu öelda, vaid oli täitsa tumm. Kui oleks tahtnud öelda „Issand Jumal!“ või „Issand, heida armu!“ või „Armsaim!“, kohe oli ta süda nii vaevas, et umbes kaks nädalat oli tema rind suurest valust lõhkemas ja ta oksendas verd. Siis tuli demon ja ütles: „Oh sa loll! Kus su Jumal nüüd on?“ Ja ilmus talle imekaunil kujul, öeldes: „Kui sul on Jumal, austa ja palu seda; sest sa näed ju, et mina olen kõigi asjade looja. Siis ta oli väga suures vaevas, sest ei suutnud talle Jumala kohta vastata. Nii ütles talle mitu korda, et talle haiget teha.

lestiam. *Quadam uice temptabatur sic: omni tempore et omni hora in aures eius susurrauit quidquid criminis mundus agebat, et hoc sine intermissione. si quid alter alteri detraxit, illos cum nomine ei reuelauit: »ille fur est hoc furatus». et minabatur ei, quod uellet clamare in ecclesia, quod ipsa omnia perdita furata esset. hec pena durauit tribus septimanis, in quibus nocte et die nichil dormiuit, nec potuit, quia /120/ talis strepitus in eius auribus sine intermissione fuit. illo tempore decurrente, recessit temptacio omnino. illa timuit, quod talia uerba deberent ei in posterum nocere; que tamen, deo iuuante, non nocuerunt, quia et memoria illorum a corde eius recessit. Iterum temptabatur, quandocumque debuit in libro orare, quod uidebatur statim liber conburi; in quocumque loco orauit, uidebatur ei, quod totus locus conbureretur; quando debebat confiteri, uisum fuit ei, quod sacerdos conbureretur; Quando debebat communicare, fuit ignis succensus in conspectu suo quasi fornax, et uidebatur ei, quod deberet ignem illum pertransire; et hoc fuit ei maxima afflictio. hec temptacio durauit per quindenam. sequentem temptationem de clauis in corpus eius infixis uos scitis, quia quedam personaliter uidistis et audistis; et propter hoc non est necesse uobis scribere. Hec temptacio, quando eam primo uisitauit, contigit. preter ea que ego supra posui in uisitacione prima, que oculis uidi, dignum michi uidetur etiam ea ponere, que ab hiis audiui, qui interfuerunt: In aduentu ergo illo Frater gerardus de grifone et frater iacobus de andernaco cristinam predictam uisitauerunt; et tribus noctibus in hospicio, ubi fuit, hospitabantur; qui hec, que scribo, narrauerunt, consenciente eis tota familia. cum ergo debuisset cum gertrude et hadewige, sororibus plebani, cristina lectum intrare, rogauit eas, ut in medio earum posset iacere. quibus annuentibus dixit: »Nolo pelliceum meum exuere»; erat enim frigus intensissimum. Dum ergo incepissent omnes dormire, ecce subito strepitus magnus uenit*

Ühekorra kiusati teda niimoodi. Kogu aeg ja iga hetk sosistas talle kõrva, missuguseid kuritegusid maailm teeb, ja nii vahetpidamata. Kui pöördus teiste poole, ilmutas talle nende nimed: „See varas on seal varastanud.“ Ja ähvardas teda, et tahab kirikus karjuda, et tema [Cristina] ise on kõik varastanud, mis kellelgi kadunud on. See piin kestis kolm nädalat, mil ta öösel ega päeval ei maganud ega joonud, sest 120 selline lärm oli tema kõrvades vahetpidamata. Kui see aeg sai läbi, kadus kiusamine täiesti. Tema kartis, et sellised sõnad peavad talle hiljem kahju tegema; siiski, Jumala abiga, ei teinud kahju, sest isegi nende mälestus kadus tema südamest. Taas kiusati teda, iga kord kui tahtis raamatust palveid lugeda, sest talle näis alati, et raamat põleb; ükskõik kus paigas ta palvetas, näis talle, et terve see koht põleb; kui pidi pihile minema, paistis talle, et preester põleb; kui pidi armulauale minema, oli tema silme ees leegitsev tuli nagu ahi, ja näis nagu ta peaks sellest läbi minema, ja see oli kõige suurem piin. See kiusamine kestis kaks nädalat. Järgmist kiusamist tema ihusse torgatud naeltega te teate, sest seda te nägite ja kuulsite isiklikult; ja sellepärast ei ole vaja sellest kirjutada. —See kiusamine toimus siis, kui ma teda esimest korda küllastasin. Peale selle, mis ma ülalpool esimese külaskäigu kohta kirja panin, mida ma silmaga nägin, näib mulle sobilik ka see siia kirja panna, mida ma neilt kuulsin, kes juures viibisid. Niisiis, selsamal advendil küllastasid vend **Gerardus de Grifone** ja vend **Iacobus de Andernaco** nimetatud Cristinat, ja ööbisid kolm ööd samas varjupaigas kus tema oli. Nemad jutustasid seda, mis ma kirjutan, ja terve perekond on nendega ühel meelel. Kui Cristina pidi koos **Gertrudi** ja **Hadewigi**, kogudusepreestri õdedega voodisse heitma, palus ta neid, et ta võiks nende vahele heita. Kui nad olid nõus, ütles ta: „Ma ei taha pealiskleiti ära võtta,“ oli ju väga külm. Kui nad kõik hakkasid magama jääma, ennäe, kostis majas suur kolin,

in domum, qui omnes excitauit et omnes perturba-
 uit. insuper et ·iii· hostia domus /121/ in impetu spiritus
 patefecit; *cristinam* autem demon rapuit de medio
 puellarum, que in eo lecto secum iacebant, et per omnia
 tria hostia eam extra domum proiecit. surgentes
 ergo dicti fratres cum tota familia, cum candelis et
 faculis eam inquirentes, tandem eam semiuiuam in-
 uenerunt in loco, in quem demon eam proiecerat. – vna
 eciam die aduesperascente, cum dicti fratres circa *cristinam*
 sederent, unus ad dexteram et alter ad sinistram, dixit
 illis *predicta cristina*: »rogo uos, karissimi domini, ut ue-
 recundie uestre et mee condescendatis et a me ad tem-
 pus recedatis, quia demon comminatur, quod uelit me
 denudare». cui respondit frater Gerardus in spiritu ue-
 hementi – erat enim homo magni feruoris –: »uere, si
 ille denudauerit, ego te induam cappam meam; sed
 in tali necessitate nullo modo te solam derelinquam». .
 cumque sic loqueretur, ecce demon abruptit utramque
 manicam tunice eius ab humeris eius et secum detu-
 lit; modicoque interuallo facto, uenit et dilaniauit
 tunicam eius a brachiis eius usque ad extremita-
 tem eius, et hoc a latere utroque. tunc illa subrisit
 parumper, dicens: »quid ille miser intendit, hoc michi
 inferendo? nescis, infelix, quod facile est patri meo
 aliam michi tunicam conferre?» tercio demon rediit
 et ambas manicas pellicei sui subito abruptit
 et secum detulit; verumptamen tunc temporis ampli-
 ora facere non presumpsit. —Sub hoc defectu mi-
 rabilia contigerunt, super quibus me obligauit,
 ne alicui mortalium, ea uiuente, reuelarem; que
 illa michi dixit in secreto; pro quibus deus sit lau-
 dabilis eternaliter, qui in sanctis suis semper est lau-
 dabilis pariter et mirabilis.— In quadam xl:a temp-
 tabatur de passione domini, ita quod non credidit deum
 omnino fuisse passum. quando in ecclesiam intrauit
 et respexit crucem, cogitauit sic: »hec est pictura;
 quid pretendit? nichil ueri pretendit». vnde cor supra
 modum affligebatur in reluctando, et de hoc eciam
 multum doluit, /122/ quia passio domini semper refugium in
 omni sua tribulacione fuit. Tunc demon proposuit ei

mis kõiki ehmatas ja häiris. Peale selle paiskas tuulehoog maja kolm ust 121 lahti; deemon aga haaras Cristina tüdrukute vahelt, kes temaga samas voodis lamasid, ja viskas ta kolmest uksest läbi majast välja. Mainitud vennad tõusid üles koos perekonnaga ja otsisid teda küünalde ja tõrvikutega, lõpuks leidsid poolsurnult sealsamas kohas kuhu deemon ta paiskas. Ja veel ühel päeval, õhtu eel, kui nimetatud vennad Cristina kõrval istusid, üks paremal ja teine vasakul pool, ütles neile eelmainitud Cristina: „Palun teid, kallid isandad, hoolige teie ja minu häbitundest ja minge mõneks ajaks minu juurest ära, sest deemon ähvardab, et tahab mind paljaks võtta.“ Sellele vastas vend Gerardus ägedalt – ta oli üldse väga ägedaloomuline inimene – „Tõesti, kui ta sind paljaks võtab, ma annan sulle oma mantli ümber, aga ei jäta sind selles vaevas üksi.“ Kui ta niimoodi rääkis, ennäe, deemon rebis ära tema särgi mõlemad varrukad ja viis kaasa, natukese aja pärast tuli ja rebis tema särgi katki kätest kuni äärde välja, seda mõlemal küljel. Siis ta naeratas nõrgalt, öeldes: „Mida see vilets tahab, mulle seda kahju tehes? Kas sa, õnnetu, ei tea, et mu isal on kerge mulle uus särk tuua?“ Kolmandat korda tuli deemon ja rebis järsku ära tema pealiskleidi mõlemad varrukad ja viis kaasa. Siiski sel ajal midagi rohkem ei üritanud ette võtta. (Selles sündmuses olid veel imeteod sees, millest ta mind vannutas, et ühelegi surelikule seda ei avaldaks, kuni ta elab; mis ta mulle ütles salajas, mille eest Jumal olgu kiidetud igavesti, kes on kiidetud imeväärne oma pühakutes igavesti.)— Ühel paastuajal oli tal kiusatus Issanda kannatuste asjus, nii et ta ei uskunud et Jumal üldse kannatanud oli. Kui tuli kirikusse ja vaatas risti, mõtles nii: „See on pilt, mis see tahab olla? Mitte midagi tõelist.“ Sellest kannatas tema süda üliväga sellele vastu pannes, ja see tegi talle suurt valu, 122 sest Issanda kannatused olid alati tema vaevades talle pelgupaigaks olnud. Siis deemon väitis talle

statim, dicens: »credis deum tuum passum fuisse? non est uerum; quidquid de illo dicitur, non est uerum; quod de illo clerus faceret». nec in *communione* aliquid boni sensit, nec eciam in oracione suum dilectum omnino sentire potuit. vnde ipsa, martirizata in hac reluctance, uomuit aliquando sanguinis magna frustra. octo diebus ante cenam domini, cum esset in suis matutinis, rogauit suum dilectum, dicens: »dilecte mi! quia tu semper michi adiutor fuisti et scis, quia tua passio magna fuit mea consolacio: libera me nunc ab ista tribulacione, quia diucius istam infidelitatem sufferre non possum». ipsa hora desiderauit, quod deus ostenderet ei aliquod signum sue passionis, et statim uenit quasi spinea corona per totum caput eius, et inprimebatur ei ita, quod fluxit sanguis in totam faciem eius et in collum eius; sic statim defecit a corde. tunc que secum erant, uidentes sanguinem, stupefacte timebant, quod demon eam leserit. Cum autem ad se reuersa fuisset, euanuit omnis illa infidelitas. ab illa hora usque ad pascha non potuit aliud cogitare nisi de passione domini. In cena domini de sero cepit ex inprouiso anxari, et tremebat totum corpus eius. Tandem fluxerunt sanguinee gutte de eius corpore. hec anxietas non minor erat, quam quod expectaret in continenti occidi; que durauit usque in parasceuen usque ad nonam. tunc aperiebantur u uulnera, in latere, pedibus et manibus, et in capite spinea corona, et felle fuit potata, nec poterat propter acerbitem palati gustare aliquem cibum; et iacuit quasi semiuiuia per illos dies. ab illo tempore usque in hodiernum diem, quodcumque cogitaret uel audiret loqui de passione domini, nisi alie temptationes occuparent eam, deficiebat a corde. hec dicit scriptor*, /123/ quod in die pasche in tanto erat tripudio et iubilo, quod multum erat; et in tanto postmodum lumine erat, quod scripturam aliquam intellexit. et uidebatur ei, quod possit optinere quidquid petisset a deo; et cum sibi loquerentur homines, semper in corde intellexit, qua intencione hoc facerent. que sequuntur Infra pro

* See tähendab, kogudusepreester. Paulsoni märkus.

kohe, öeldes: „Usud, et su Jumal kannatas? Pole tõsi; miski, mis sellest räägitakse, pole tõsi, mis vaimulikud teevad.“ Ega tundnud ka midagi head armulauas, ega suutnud üldse tunnetada oma armsamat palves. Sellepärast, tundes märtripiinu selles võitluses, oksendas mõnikord palju verd välja. Kaheksa päeva enne suurt neljapäeva, kui oli matutiinil, palus oma armastatut, öeldes: „Minu armsam! Sa oled alati olnud mulle abiks ja tead, et sinu kannatustes oli mulle palju lohutust. Vabasta mind nüüd sellest kiusatusest, sest ma ei suuda seda uskmatust kauem taluda.“ Samal hetkel soovis, et Jumal annaks talle mõne märgi oma kannatustest, ja kohe tuli terve ta pea peale nagu okaskroon, ja surus teda nii, et üle terve näo ja kaela voolas veri, siis kohe nõrkes ta südamest. Need kes tema juures olid, ehmatasid ennast verd nähes kangeks, et demon vigastab teda. Aga kui ta teadvusele tagasi tuli, kadus kõik see uskmatust. Sellest hetkest peale kuni ülestõusmispühani ei saanud millestki muust mõelda kui Issanda kannatustest. Suurel neljapäeval hakkas õhtul juba ette rahutuks muutuma, ja värises kogu keha. Lõpuks voolasid veretilgad tema ihust. Sellest ei läinud rahutus mitte väiksemaks, sest arvas, et sureb sellest voolusest; see kestis kuni suure reede üheksanda tunnini. Siis avanesid viis haava, küljes, jalgades ja kätes, ja peas okaskroon, ja jõi sappi, ega suutnud suu kibeduse pärast maitsta ühtki sööki, ja lamas nagu poolsurnu need päevad. Sellest ajast peale kuni tänapäevani, kui teda just ei vaeva teised kiusamised, nii kui mõtleb või kuuleb räägitavat Issanda kannatustest, nõrkeb südamest. Seda ütleb kirjutaja, 123 et ülestõusmispühal oli nii suures õnnes ja juubelduses, et ime, ja pärast oli nii valgustatud, et mõistis mõnda kirjakohta. Ja talle näis, et ta saaks kõik, mida ta Jumalalt paluks; ja kui inimesed temaga rääkisid, sai alati südames aru, mis kavatsusega nad seda tegid. —Järgnevat

parte uidi, *quia* in uigilia pasche ad uillam, in qua fuit, ueni, et *in* die pasche eam uisitauit et *cum* ea *in* crastino pasche comedi; de quo *intel- ligitur quod* in *iiii:a uisitacione supra* est notatum: Quedam temptacio fuit, *quod* sine intermissione apparuit ei *quasi* passio *domini*; inde, quando hoc uidit, *supra modum* fleuit et sine intermissione. Tandem ad cor rediens, requisiiuit a suo sacerdote, *utrum* posset esse temptacio, *responsumque est* ei, *quod* posset. *unde* cogitauit illa, *quod* ille, *scilicet* demon, niteretur ad suam destructionem, et *minime* attendit. octo diebus durauit. Quando autem illa non attendit, de cetero non comparuit, et sic temptacio illa recessit. Quedam autem temptacio fuit, *quod* dixit demon ad illam: »ecce tu uides, quia tu pessimam et penalissimam habes uitam; tu uides, quod nullam habes quietam diem: illi, qui sunt in seculo, delicatissimam habent uitam in parentibus et amicis et maritis; Tu uides, *quia* habent diuicias multas». et hoc dicto, ostendit ei infinitos denarios, *dicens*: »si uelles sicut seculares uiuere et abrenunciare huic uite, uellem te facere diuitem; hoc uellem facere, quod non posses timere mortem, et uellem tibi prolongare uitam tuam, quam diu uelles». Respondit illa: »maledicte, tu mentiris! Nullam penam formido *propter* /124/ *deum*; *quocumque* promittis non poteris adimplere». respondit: »Religiosi et clerici et omnes continentales decepti sunt, quia heresis est sic uiuere, *quia* deus a principio sic ordinauit, ut omnes uiuerent in matrimonio; *Quod* si faceres, bene et melius posses saluari». omni nocte uenit cum duobus sociis: alter in specie uiri et alter in specie mulieris, *que* puerum secum detulit et habuit in sinu suo. Cum sic simul essent, nimis carnaliter se inuicem tractauerunt; postea mulier illa amplectabatur puerum, secundum quod mulieres solent pueris facere, et dixit: »non est delectacio super ista delectacione, qua uir coniungitur mulieri; et non est delectacio sicut illa, quam habet mulier ad puerum».

nägin osaliselt, kui ülestõusmispüha vigiilial tulin külla, kus ta oli, ja ülestõusmispühal teda küllastasin, ja koos temaga sõin järgmisel päeval; millest on teada, mis on ülalpool kirjas neljanda külaskäigu kohta.— Üks kiusamine oli, mis vahetult ilmus talle nagu Issanda kannatused; pärast seda kui ta seda nägi, nuttis üliväga ja vahetpidamata. Lõpuks teadvusele tultes küsis oma preestrilt, kas see võib olla kiusatus. Vastus oli, et võib küll. Siis ta mõtles et see, tähendab demon, hiilgab selleks, et teda hävitada, ja ei pööranud sellele tähelepanu. Kestis kaheksa päeva. Kui ta sellele siis tähelepanu ei pööranud, teistega ei võrrelnud, siis nii taganes see kiusatus. Üks teine kiusatus tuli, demon ütles talle: „Näe, sa ju näed, et sul on väga vilets ja vaevane elu, pole sul, nagu näed, rahulikku päeva. Neil, kes on maailmas, on väga meeldiv elu koos vanemate ja sõprade ja laste ja abikaasadega, sa näed et neil on palju rikkust.“ See öeldud, näitas talle lõpmatut rahahulka, öeldes: „Kui sa tahad elada nagu ilmalik ja loobuda sellest elust, tahan sind rikkaks teha; ma tahan teha, et sa ei pea surma kartma, ja tahan sinu elu pikendada, nii kaua kui sa tahad.“ Tema vastas: „Sa valetad, äraneetu! Ma ei karda ühtki piina, 124 Jumala pärast; ükskõik mida sa lubad, see ei lähe täide.“ See vastu: „Orduinimesed ja vaimulikud ja kõik enesepiirajad on eksiteel, sest see on ketserlus niimoodi elada, sest Jumal on algusest nii seadnud, et kõik elaksid abielus; kui sa nii teed, saad päästetud hästi ja paremini.“ Igal ööl tuli koos kahe kaaslasega – üks mehe ja teine naise kujul, tal oli laps kaasas ja hoidis seda oma süles. Kui nad nii seal olid, käitusid väga lihalikult, pärast naine kallistas last, nagu naised ikka lapsi kallistavad, ja ütles: „Ei ole suuremat armastust kui see, kui mees ühineb naisega; ja ei ole teist säärast armastust kui see, mis naisel on lapse vastu.“

ex hiis uerbis et factis, *que* audiuit, mirabiliter fuit temptata; et licet absconderet oculus, nichilominus talia uidit. hec temptacio durauit ·vi· septimanis; *in* qua cogitauit: »tu habes *pro* parte malam uitam; forte potest esse, quod illi possunt optime saluari». In hac resistencia mirabilem penam cordis est *per*pressa. ex hac temptacione tedio afficiebatur *in* sua oracione et *in* omnibus, que facere proponebat. – Ex illa uisione inuasit *eam* quidam timor, quod timebat sibi de futuro malo; *propterea* dedignabatur multum, quando uidit seculares homines et *eorum* decorem et gaudium. *nec* amicissimos suos uiros, consanguineos et notos* dico, poterat illa uice pati. dixit illi demon: »ex quo me non sequeris, scias *pro* certo, quod te confundam; dicam toti mundo, quod fuisti familiaris uiris, et confunderis». *unde* magnum timorem *in* omnibus locis sustinuit; Timebat *enim*, quod manifeste deberet clamare: »adhuc puerum parulum ponam *in* ecclesiam coram te, et confunderis, et dicam, quod tuus sit». et proposuit de duobus uiris, *eciam* religiosiis sibi familiaribus, quod *eam* uellent confundere; *unde* tantum torquebatur, quod *in* ecclesia, si audiuit rugitum uel strepitum, semper timebat, *nec* poterat orare. Tribus uicibus, quando temptacio durauit, quando /125/ debebat *communicare*, uidebatur ei, quod audiret strepitum, *quasi* homines dicerent: »ecce illa uilissima deceptrix! quomodo decipit homines! modo apparent sue truphe, quod sic genuerit filium». Inde omne desiderium *communicandi* recessit a corde eius et uoluntas, et timebat, si *pro*cederet ad altare, quod deberent inclamare *eam*, quomodo auderet accedere. Tandem restitit, quod cogitauit: »si clamauerint, deus scit, quod innocens es». – vna uice contigit ei, quando de mane proposuit *communicare*, tunc uidit *in* sompnis, qualiter diceret: »Dilecte mi! *con*paciamini michi *in* hoc timore posite, et auferte a me temptacionem hanc, quia diucius sufferre non possum». statim respondit uox quedam, dicens: »karissima filia, paciens

* “consanguineos et notos” on rea kohale lisatud parandus. Paulsoni märkus.

Nendest sõnadest ja tegudest, mida ta kuulis, oli üleloomulikult kiusatuses; kuigi pani silmad kinni, nägi ikkagi kõike. See kiusatus kestis kuus nädalat, kui ta mõtles: „Sinu osaks on halb elu; vabalt võib ju nii olla, et nemad saavad paremini päästetud.“ Selles võitluses kannatas suurt südamevalu. Sellest kiusatusest tuli suur tülpimus tema palvetes ja kõiges, mis ta teha üritas. Sellest nägemusest haaras teda selline hirm, et kartis halba, mida tulevik toob. Sellepärast oli väga masenduses, kui nägi ilmalikke inimesi ja nende ilu ja rõõmu. Isegi oma kõige paremaid tuttavaid meestest, sugulasi ja sõpru ei kannatanud sel ajal. Deemon ütles talle: „Kui sa mind ei järgi, ole kindel, et saadan sind häbisse; räägin kogu maailmale, et oled meestega läbi käinud, ja satud häbisse.“ Sellest tuli talle igal pool suur hirm, ta kartis et [deemon] peab hüüdma: „Nüüd ma panen väikese lapse kirikus sinu kõrvale, ja sa oled häbis, ja ma ütlen, et see on sinu oma.“ Ja rääkis kahest mehest, tema tuttavast kloostrivennast, et tahavad teda häbisse saata. Sellest oli ta nii paanikas, et kirikus, kui kuulis kära või lärmi, kartis alati ega suutnud palvetada. Kolm korda, kuni kestis kiusatus, kui 125 pidi armulauda võtma, näis talle, nagu kuuleks kära, nagu räägiksid inimesed: „Vahi seda kõlvatut petist! Kuidas ta on inimestele puru silma ajanud! Nüüd on tema pettus näha, kui ta niimoodi lapse sai.“ Sellest kadus kogu soov armulauale minna ja tahtmine, ja ta kartis, et kui läheb altari juurde, siis kohe hakatakse teda sõitlema, et kuidas ta julgeb sinna tulla. Siiski ta pani sellele vastu, kui mõtles: „Kui sõimavad, teab Jumal, et sa oled süütu.“ Ühekorra juhtus temaga, kui kavatses hommikul armulauale minna, siis nägi unes, nagu oleks öelnud: „Mu armsam! Anna mulle rahu sellest hirmust kus ma olen, ja võta mult ära see kiusatus, sest kauem ma ei suuda kannatada.“ Kohe vastas talle üks hääl, öeldes: „Kalleim tütar, ole kannatlik!

esto! tua pena hodie habebit finem. tuus sponsus dabit tibi tantam mercedem pro timore, quem habuisti pro tua confusione, quantam dedisset, si totus mundus clamasset ad tuam confusionem». tunc respondit: »Benedicte dulcissime! ego sum misera, ^{sed tua gracia felix}»*. et cum esset expergefata, euanuit ab eius corde omnis illa temptatio, et omnis timor ab ea recessit. sequenti die in communione habuit tale gaudium, quod tribus diebus non gustauit cibum nec potum nec loqui poterat. Quadam uice uenit demon dicens: »quomodo sic agis? quondam multum orabas, multum tacebas, ieiunabas, semper sola fuisti; non potuisti sustinere uiros: modo nimis es eis familiaris; cum fratribus et aliis nimis fabularis in ecclesia, et extra ecclesiam nimis es desidiosa. sic ad regnum celorum uenire non poteris et cum tali commodo. si possem ego adeo bene seruire deo sicut tu, omnes penas seculi uellem sustinere. non nosis deum; si scires tu, qualis ipse est, non sic faceres». quidquid ipsa negligencie, teporis /126/ uel peccati fecit, semper ei ostendit, dicens: »hoc et hoc fecisti hodie». Quadam uice, cum uigilaret, sicut semper solebat, quando communicare debebat, iacens et expectans suum dilectum, uenit ille antiquus dierum malorum dicens: »o karissima filia!»! et cum quadam uoce lenissima, sicut esset angelus de celo, dicens: »Karissima, tu proponis communicare; hoc non facies propter tres causas: prima est, quia, si tu hoc feceris, male facis; quia cum imponet tibi in os corpus cristi,* corruet hostia ad terram, et erit confusio magna. alia est causa: tu merito debes te cognoscere peccatricem et omnino indignam. tertia, cum tali consciencia cum plebanus ad hoc inductus est, quod iam male est uoluntatis». illa credens hunc esse angelum, et tamen dubitans, tunc ultimo rogauit suum sponsum, ut ostenderet ei, si hec uox sit ab eo, an ab alio: In continenti cum maximo strepitu recessit. illa mane ueniens, nec ausa communicare propter has causas, responsum est ei, quod demon uoluisset eam inpedire; et sic communicauit cum tremore. Quadam uice temptabatur a demone, qui dixit ei omnes uoluptates seculi. unde temptabatur de quodam uiro, miserabili et horribili

* «sed tua gracia felix» on rea kohale lisatud parandus. Paulsoni märkus.

Sinu piin lõpeb täna. Sinu peigmees annab sulle sellise tasu selle hirmu eest, mis sul oli sinu segaduses, nagu annaks, kui kogu maailm sind sõitleks sinu häbiks.“ Siis ta vastas: „Õnnistatud sulneim! Ma olen vilets, kuid sinu armust õnnelik.“ Ja kui ta ärkas, kadus tema südamest kogu see kiusatus, ja kogu hirm taganes temast. Järgmisel päeval oli armulauast säärane rõõm, et kolm päeva ei maitsnud sööki ega jooki ega saanud rääkida.

Ühekorra tuli demon öeldes: „Miks sa niimoodi teed? Nii palju palvetad, palju vaikid, paastud, alati olid üks, ei suuda mehi kannatada; tegelikult oled nendega väga lähedane, vendadega ja teistega jutustad palju kirikus, ja väljaspool kirikut oled väga tahtmist täis. Nii sa ei saa taevasesse kuningriiki minna ja niisuguse välimusega. Kui mul oleks võimalik nii hästi Jumalat teenida nagu sul, saaksin vältida kõiki maailma hädasid. Sa ei tunne Jumalat; kui sa teaksid, missugune ta ise on, ei teeks sa niimoodi.“ Mida iganes ta unustas, vastu tahtmist tegi 126 või pattu, näitas talle alati, öeldes: „seda ja seda tegid täna.“ Ühekorra, kui ta oli öösel üleval, nagu alati tavatses, kui pidi armulauale minema, lebades ja oodates oma armastatut, tuli seesama halbade päevade vanahalb öeldes: „Oo kalleim tütar!“ Ja seesuguse ülimalheda häälega, nagu oleks Jumala ingel, ütles: „Kalleim, sa tahad armulauale minna; seda sa ei tee kolmel põhjusel: esiteks, kui sa seda teeksid, teeksid halvasti; kui sulle [Issanda] ihu suhu pannakse, veereb hostia maha, ja tuleb suur segadus. Teine põhjus: teenitult pead sa ennast tunnistama patustajaks ja täiesti väärituks. Kolmandaks, selle kaasteadjaks on juba ka kogudusepreester, ja ta ei taha seda.“ Ta uskus selle olevat ingli, kuid siiski kaheldes, palus siis lõpuks oma peigmeest, et see näitaks talle, kas see hääl oli temalt või teiselt – kannatamatult läks too suure kolinaga minema. Kui tuli hommik ja ta ei julgenud neil põhjustel armulauale minna, sai ta vastuse, et demon tahtis teda takistada, ja nii ta läks värisedes armulauale.

Ühekorra kiusas teda demon, kes rääkis talle kõigist maailma ihadest. Pärast kiusas teda üks mees, vilets ja hirmus

* “*cristi*” on rea kohale lisatud parandus. Paulsoni märkus.

homine et desiderauit eum uidere et secum loqui.
 —Hunc hominem et noui, qui erat facinorosissimus et latro publicus; *sed et cum cristina* fui cum fratre **mauricio**, *quando* hec temptacio incepit, *quando* de nussia reuertebamur, deducto fratre karulo, /127/ ut supra habetur iii:a uisitacione.— Et *quia* suo non consensit desiderio, ita doluit, *quod* uidebatur, *quod* cor eius frangeretur, et quia *in* nullo malo eum dilexit, mirabatur, *quomodo* hoc esset, *quod* tam secularem hominem, et quem antea tamen, *sicut* demonem, horrebat, et cuius uocem sicut demonis abominabatur, desideraret uidere et loqui *cum* illo. postea uenit demon *omni* nocte in specie illius mali hominis, dicens ad eam: »dilectissima! ecce ego sum; intraui; *domus* aperta est; *nec* pater *nec* mater sciunt me hic esse: noli timere». *cum* sic loqueretur, credebat omnino illum esse, et sic cepit eam amplecti et tangere suas manus. Illa hoc senciens, retraxit suas manus, defendens se totis suis uiribus, dicens: »si me tetigeritis, scire debetis, *quod* dyabolus uos interficiet». et clamans uoce magna, sicut ei uidebatur, *cum* magna acerbitate cordis, monuit eum *per omnes domini* passiones, *quod* dimitteret eam. Respondit ille: »o precordialissima! numquam dilexi hominem sicut te. si me solum libenter uideres, nolo diucius esse malus, sed si uolueris, ero bonus, si uolueris, ero malus. semper te faciam *dominam*, emam tibi pulchras uestes, et denarios dabo *quot* uolueris, et nullius rei habebis indigenciam, et ducam te sine scitu parentum ad nobiles et delicatos homines, ubi tibi nimis bene erit». interea, *dum* sic ille loqueretur, cepit ipsa se comprimere et sine intermissione cogitare de *domini* passione. et *cum* ille uideret, *quod* nil responderet, cepit eiulare et flere, dicens: »dilectissima, uis tu me occidere? iam morior, si non conpateris michi, *quod* ita anxius sum *pro* te, *quod* nec dormire *nec* comedere possum causa tui». hoc dicto, *cum* hoc uideret, *quod* ipsum sperneret, dixit: »Nisi tu sis dyabolus, ego faciam tecum *meam* uoluntatem»: compre-

inimene ja tahtis teda näha ja temaga rääkida. —Seda inimest ma teadsin isegi, ta oli kurjategija ja tuntud röövel; ja siis ma olin Cristina juures koos vend **Mauriciusega**, kui see kiusatus algas, kui me olime saatnud vend **Karulust** ja tulime tagasi Neussist, 127 nagu on ülalpool kirjas kolmanda külaskäigu kohta.— Ja kui ta selle sooviga ei nõustunud, oli tal selline vaev, et tundus nagu süda puruneks; ja kuna ta teda üldse ei armastanud, pandi imeks, et kuidas ta nii ilmalikku inimest, keda pealegi enne jälestas nagu deemonit, tahab näha ja temaga rääkida. Pärast tuli deemon igal ööl selle koleda inimese kujul ja ütles talle: „Armsaim! Näe, see olen mina; tulin sisse, maja on lahti; ei isa ega ema ei tea et ma siin olen, ära karda.“ Kui ta niimoodi rääkis, uskus et see ongi tema ja nii see hakkas teda embama ja tema käsi puudutama. Kui ta [Cristina] seda tundis, tõmbas oma käed tagasi, kaitses end kogu jõust, öeldes: „Kui te mind puudutate, peate teadma, et kurat tegutseb teis.“ Ja valju häälega hüüdes, nagu talle paistis, suure südamekibedusega, vannutas teda kõigi Issanda kannatustega, et laseks ta lahti. See vastu: „Oo südamekallike! Kunagi pole ma ühtki inimest nii armastanud nagu sind. Kui sa mind ainult meelsamini näeksid, ei taha ma enam paha olla, vaid kui sa tahad, hakkas heaks, kui tahad, olen halb. Teen sinust alati emanda, toon sulle ilusaid riideid ja annan raha, nii palju kui sa tahad, ja sul pole ühestki asjast puudust, ja viin sind ilma vanemate teadmata suursuguste ja peente inimeste juurde, kus sul on väga hea olla.“ Sel ajal, kui see niimoodi rääkis, hakkas ta ise ennast vaos hoidma ja vahetpidamata Issanda kannatuste peale mõtlema. Ja kui see nägi, et ta midagi ei vasta, hakkas ulguma ja nutma, öeldes: „Armsaim, kas sa tahad mind tappa? Ma suren, kui sa ei halasta mulle kaasa ei tunne, sest ma olen sinu pärast nii rahutu, et ma ei saa magada ega süüa sinu pärast.“ Seda öelnud, kui ta nägi, et Cristina ta tagasi lükkab, ütles: „Kui sa ei ole kurat, teen ma sinuga mis ma tahan,“ haaras

hendit eam uiolenter, ita quod uidebatur /128/ illi, quod ab ea deberet auferre uitam. Illa autem inuocans suum sponsum, compressis manibus, dixit ei: »domine deus! conforta me in hac hora»; et omnibus uerbis dulcissimis, que poterat inuenire, alloquebatur deum; nec tamen aliquid dulcedinis in corde sensit, nec putabat, quod a deo audiretur. multas ei intulit penas, deposuit ei pepla, dilaniauit ei tunicas, dicens: »ex quo michi non das responsum, proclamabo ad omnes, quod tu feceris meam uoluntatem». respondit illa: »nec mortem, nec scandalum ullum uereor; demonis uocem libencius quam uestram audirem». tunc ille extraxit cultellum, et posuit super cor eius, dicens: »Cum hoc cultello occidam te statim, nisi dicas, quod me omnino sequaris». respondit: »Dominus meus ihesus cristus sponsus meus est, cui fidem meam promisi, in cuius nomine mori desidero». respondit: »non», et dixit: »pater tuus et mater primi erunt. omnes in hac domo occidam, te autem adhuc reseruabo», et exemit gladium: uidebatur ei, quod omnes occideret, quia audiuit, sicut uisum fuit ei, quod omnes flerent miserabiliter, sicut qui occiduntur. tunc respondit pater ad illum: »expecta; ego inducam eam, quod tibi consenciat, antequam occidar». venit ergo pater, dicens: »karissima filia! recordare, quia numquam dilexi hominem nec puerum, sicut te: ut meam optineam uitam, consencias isti; numquam recuperabis aduersus deum, si tua causa occidar». Respondit: »pater, dicitis, quod deum derelinquam; nescitis, quia deus pro nobis mortuus est? Letanter accedatis et paciamini mortem». Et sic ille inuasit patrem, occidens illum. tunc pater, sonans in gutture ex superfluitate sanguinis, mortuus est. tunc apropians illi, Illa autem statim arripiens cultellum, trudens se in propriam carnem, /129/ hoc fecit ea intentione, ne cor eius peruerteretur, si uiolencia aliquid facere uoluisset, quia penam corporis sensit. tunc in resistencia omnia membra eius sanguine perfundebantur. — Cultellum istum, cum quo se trusit in femur, sepius uidi et cum eo frequenter comedi; nam erat cultellus, cum quo ipsa comedere consueuit, quem dominus plebanus ab ea propter deuocionem mendicauit et

temast jõuga kinni, nii et talle paistis 128 et pigistab temast elu välja. Aga tema kutsus appi oma peigmeest, pani käed kokku ja ütles: „Issand Jumal! Anna mulle jõudu sel tunnil,“ ja kutsus Jumalat kõige kaunimate sõnadega, mida suutis leida; siiski ei tundnud oma südames kergendust ega arvanud, et Jumal võtab teda kuulda. See [tüüp] tegi talle palju haiget, kiskus ära tema pearätikud, rebis lõhki särgi, öeldes: „Sellepärast et sa mulle ei anna vastust, kuulutan kõigile, et sa tegid minu tahtmist.“ Tema vastu: „Ei ma karda ei surma ega laimu; meelsamini kuuleksin deemoni häält kui teid.“ Siis see võttis noa välja ja pani tema südame kohale, öeldes: „Tapan sind selle noaga kohe ära, kui sa ei ütle, et kuulad mu sõna kõiges.“ Tema vastas: „Minu Issand Jeesus Kristus on minu peigmees, kellele ma töötasin oma usu anda, tema nimel tahan surra.“ See ütles: „Ei,“ ja „sinu isa ja ema on esimesed. Tapan kõik ära siin majas, aga sinu jätan viimaseks,“ ja tõmbas mõõga välja. Talle paistis, nagu tapaks ta kõiki, sest kuulis, nagu talle näis, et kõik nutavad haledasti, nagu need, keda tapetakse. Siis ütles isa sellele: „Oota, ma käsin teda, et ta sulle alistuks, enne kui sa mu tapad.“ Ja isa tuli, öeldes: „Kallis tütar! Mäleta, et ma ei ole ühtki inimest ega last nii armastanud nagu sind, et minu elu säästa, teed sa selle meele järgi; sa ei saa kunagi Jumala käest andeks, kui mind sinu pärast tapetakse.“ Tema vastas: „Isa, te käsitate Jumalat salata; eks te tea, et Jumal on meie eest surnud? Alistuge rõõmuga ja leppige surmaga.“ Ja see ründas isa ja tappis ta ära. Siis isa korises kõrist vere ülevoolu tõttu ja suri. Siis Cristina lähenes sellele, haaras kiiresti noa ja torkas oma ihusse, 129 seda tegi selle eesmärgiga, et tema süda ei pöörduks, kui tahab teha midagi vägisi. Kui ta tundis seda kehalist piina, siis jooksid kõik ta liikmed verd vastu pannes. —Seda nuga, millega ta ennast reide torkas, olen tihti näinud ja sellega söönud; sest see oli nuga, mida ta ise söögi juures kasutas, mille isand **kogudusepreester** endale kingiks palus vagaks mälestuseks ja ka

accepit, et eo longo tempore utebatur—. *Hec temptatio durauit per vnam xlii:am*^{*}; in qua numquam potuit ulla uice credere, *quod demon esset*, licet a suis confessoribus ueraciter ei diceretur, *quod demon esset*; dilectio tamen eadem cordis ei fuit, licet sic resisteret. Et sic ille *confusus recessit*, relinquens ibi *materiam gladium*, qui *inuentus* fuit ibi: illa autem iacuit deficiens a corde suo omnino. postea *uulnus*, quod fecerat, fluxit sanguine *tribus diebus* et *tribus noctibus*. illa autem, *timens mori*, fleuit et mirabiliter *cruciabatur super eo*, quod *timuit se ipsam occidis*. et *cum* sic iaceret et *fleret*, uenit *pulcherrimus iuuenis*, dicens: »Noli timere, *karissima filia*; ecce ego sum *ihesus cristus*, cui *promisisti fidem tuam*, ante *quam* uenires ad *beginas*; *in manus meas te commenda*». —*Pannum plenum hoc sanguine uidi et michi fuit pro magno clenodio oblatum*—. »Noli turbari; hoc uulnere *non morieris*; hoc tempore *fidelis michi fuisti*; uideo, *quia nullum elegisti sponsum preter me*. et sicut *katherina sustinuit mortem*, *quia contempsit seculum propter me*, *preciosa fuit mors eius in conspectu meo*; *eiusdem meriti fuisses*, si tali *intencione propter me mortua fuisses*». sic *faciens signum crucis super uulnus*, *statim stetit sanguis*, et *dolor eius euanuit*. *hoc ipsa non /130/ pro aliquo reputauit, sed deo gracias egit*, qui *eam sic conseruauit*. *hec temptatio uobis scripta est, quam pro parte sciulistis, quia desiderat, quod uos sciatis meram ueritatem*. —*Tempore*, quo *predicta temptatio scribebatur* ab ore eius, a *remotis affui* et *uidi, quod pre uerecundia multum laborauit in exponendo singula usque ad sudoris effusionem*. Contigit autem *anno domini m:o cc:o lx.ix*. *Quam pulchre autem terminata fuit, patet ex uisitacione xii:a*—. *Tribus noctibus in lecto fuit, quod uidit omnes penas inferni: omnem eiulatum et fletum et malleos percucientes, caloris penam et frigoris, buffones et serpentes, fetorem et fumum et quam plures, quas dictis proderere non potest. propter hanc uisionem tantus eam inuasit horror propter sua peccata, quia uidit, quod*

* *Quadragesimam?* – sealt võib hea tahtmisega välja lugeda ka “xl-m” vms (vt pilti, lisa 2). Paulsonil “xliii:am” (129).
232

sai, ja kasutas seda pikka aega.— See kiusatus kestis neliteist päeva, mil ta ei suutnud kuidagi uskuda, et see on deemon, kuigi ta pihisid ütlesid talle õigesti, et see on deemon; siiski oli ta südames armastus, millele ta vastu pani. Ja nii läks see [kiusaja] segaduses ära, jättes maha päris mõõga, mis sealt leiti, aga tema [Cristina] lamas teadvuseta. Pärast see haav, mis ta lõi, jooksis verd kolm päeva ja kolm ööd. Aga tema, kartes surma, nuttis ja piinles üleloomulikult selle [tüübi] pärast, sest ta kartis et see tapab ta ära. Ja kui ta seal niimoodi lamas ja nuttis, tuli imekaunis noormees, öeldes: „Ära karda, kalleim tütar; näe, mina olen Jeesus Kristus, kellele sa lubasid oma usu, enne kui sa läksid begiinide juurde. Usalda ennast minu kätte.“ —Sellest verest läbi imbunud rätikut ma nägin ja see anti mulle suure kingitusena.— „Ära karda, sellest haavast sa ei sure, sel ajal sa olid mulle truu. Ma näen et sa ei valinud endale peigmeest peale minu. Ja nagu Katariina talus surma, sest põlgas maailma ära minu pärast, on kaunis tema surm minu ees; sellesama autasu oleksid saanud, kui oleksid minu pärast surnud.“ Ja tegi nii ristimärgi haava kohal, ja kohe jäi veri kinni, ja tema valu kadus. Seda ei 130 pidanud ta ise millekski muuks kui Jumala armuks, kes teda nii viisi hoidis. Sellest kiusatusest kirjutasin teile, millest te osa juba teate, et te teaksite tõe mõõtu. —Sel ajal, kui eelkirjeldatud kiusatus tema sõnade järgi üles kirjutati, olin pisut eemal juures ja nägin, kuidas ta häbelikkusest väga vaevles neid üksikasju välja tuues, nii et higistas. Ja see juhtus Issanda aastal 1269. Kui kenasti see lõppes, on kirjas 12. külaskäigu juures.— Kolm ööd oli voodis, kui nägi kõiki põrgupiinu: kõike ulgumist ja hala ja taguvaid haamreid, kuuma ja külma piinu, kärnkonna ja madusid, haisu ja suitsu ja mida kõike, mida välja öelda ei saa. Selle visiooni pärast haaras teda säärane hirm oma pattude pärast, kui ta nägi, et

propter modicum quid et in inferno et in purgatorio intol-
rabiles pene fuerunt preparate: propterea inuasit eam
quoddam desiderium de serpente quodam, quem uiderat,
si esset uoluntatis diuine, quod eam serpens purgaret
pro suis peccatis, si possibile esset, quod per hoc euaderet pe-
nam purgatorii. post has tres noctes uidit in
sua oracione serpentem ante pedes suos. Mirabi-
liter ille incessit: Insufflauit eam; propter hoc in tan-
tum horruit, quod nesciuit, quid orauit in ecclesia
et in omni loco. talis horror durauit octo diebus.
post hec serpsit per omne corpus eius et composuit
se circa crura eius et ibi mansit; Frigiditatem ser-
pentis sensit. postea sufflauit ei in aures sine in-
termissione quasi tuba; Intrauit oculos et aures.
propter has acerbitates incepit clamare ita, quod
nullus fuit in domo, qui non inquietaretur. circa
/131/ finem intrauit in interiora corporis sui et comedit;
et hec fuit pena super omnem estimacionem, et cre-
debat omnibus modis mori, et fregit eam ita, quod
tribus diebus fluxit sanguine. Quod sic eam uora-
uit, octo diebus durauit. vltima nocte, quando
debebat recedere, reliquit ibi tantum de sua immun-
dicia, quod quasi quarta uini recessit de corpore eius.
post hec uidit in sompnis, quod beata uirgo apparuit
ei et detulit secum quasi calicem et posuit ei ad os et
dixit: »accipe, karissima, et bibe! ex hoc enim recipies
sanitatem, et dolor, quem habes in corpore, fugabitur».
potus ille uidebatur dulcior omni melle. post hunc
non habuit alium saporem tribus diebus quam istum. pre-
cordialissime! sint uobis hec in omni bono commis-
sa. hic ergo fuit tenor predicti quaterni, et hic
finis; quem de manu eius accepi in die beati ieroni-
mi anno domini m.cc.lxx., scriptum manu domini io-
hannis plebani de stumbele, confessoris sui, ex
ore ipsius cristine. postquam ergo ab ea fui separa-
tus corpore, licet non animo, transierunt fere duo anni,
prius quam litteras merui recipere desideratas.
ad capitulum ergo arusiensem in iutia uenerunt
michi plures littere ab ea destinate. prime
autem tenor talis erat:

XXVIIv ²	<p>vähese pärast on põrgus ja purgatooriumis valmistatud väljakannatamatud piinad. Sellepärast haaras teda teatav soov mao järele, kui ta nägi, et kui see on Jumala tahtmine, kui teda madu puhastab tema pattudest ja, kui võimalik peaks olema, et seeläbi pääseb karistusest puhastustules. Pärast seda nägi kolm ööd madu oma jalgade ees. See ründas teda üleloomulikul kombel, ja ta läks paiste. Sellepärast oli nii hirmul, et ei teadnud, mida palus kirikus ja igas kohas. See õudus kestis kaheksa päeva. Pärast seda roomas mööda ta keha ja keeras ennast ümber ta sääarte ja jäi sinna, ta tundis mao külmust. Pärast puhus see talle vahetpidamata kõrvu nagu pasun, ja ronis silma ja kõrva. Nende kiusamiste pärast hakkas ta nii kaeblema, et majas ei saanud keegi rahu.</p> <p>Peaaegu 131 lõpus ronis tema keha sisse ja hammustas, ja see oli piin üle kõigi arvestuste, ja ta uskus, et sureb igal juhul, ja ta näris teda nii, et kolm päeva jooksis verd. See, et ta teda niimoodi näris, kestis kaheksa päeva. Viimasel ööl, kui ta pidi tagasi tõmbuma, jättis temasse niipalju oma roojust, et nagu mõõt veini voolas tema kehast. Pärast seda nägi unes, et püha Neitsi ilmus ja tal oli nagu karikas kaasas ja pani selle talle suu juurde ja ütles: „Võta, armsaim, ja joo! Sellest saad terveks, ja valu, mis sul ihus on, taandub.“ See jook tundus talle igast meest magusam. Pärast seda ei võtnud ta kolm päeva midagi suhu kui seda.</p> <p>Lugupeetav! Olgu see teile koos kõige heaga.</p> <p>See oli eelmainitud vihiku sisu, ja siin lõpp. Sain selle tema käest püha Hieronymuse päeval, Issanda aastal 1270, kirjutatud isand kogudusepreester Johannese, tema pihhiisa käega, Cristina enda sõnade järgi.</p> <p>Pärast seda olin niisiis temast lahutatud ihu poolest, kuid mitte hinge poolest; möödus peaaegu kaks aastat, enne kui väärisin kätte saada nii igatsetud kirjad. Aga Jüütimaal Aarhusi kapiitlil^a tuli mulle mitu kirja, mis ta oli saatnud.</p> <p>Esimese sisu oli siis seesugune:</p>	<p>^a Septembris 1272.</p>
---------------------	--	--------------------------------------

Epist. XVI	<p>Singulariter dilecto sibi fratri ac patri petro, lectori skenigie, ordinis <i>predicatorum</i>, singulariter dilecta ac diligens cristina de stumbele sincerum caritatis affectum ex intimo corde, in feruore et dulcore spiritus sancti, in splendore et decore ihesu <i>cristi</i>. Dilectissime! quando nuperrime separabamur, scire debetis, quod tantum fui perturbata, quod per duos dies oculi mei non cessaerunt a fletu, cum recordarer solacii michi in <i>cristo</i> a uobis exhibiti me debere /132/ carere. postea numquam uidi fratres de terra aliena existentes, quin grauius perturbarer de carencia uestre persone. sed heu! post uestrum recessum exul et sine spe abi, destituta omnino a fidelibus amicis, quia nullum inueni cordi meo tam aptum, qui sciret conpati meis infirmitatibus, expertum per omnia; quia uos solus fuistis, de quo confidebam, et confisa fuissem plura cordis mei secreta, plus quam alicui homini sub celo, si concessum michi fuisset apud uos manere. fratres plures sunt michi familiares; nichilominus non sunt michi adeo conuenientes sicuti uos. Causam scitis. viii paria litterarum michi transmisistis, unde uobis diebus uite mee non sufficio regradari, quia inter multa et innumerabilia bona, que michi fecistis, hoc quoque unum maximum de multis bonum michi fecistis. Numquam audiui expositionem dictarum litterarum, quin ego multum flerem cum propter delectationem auditus uerborum uestrorum, tum etiam quia uestram cognoui fidelitatem caritatis. nunc uobis significo, quod, transactis xiiii diebus post uestrum recessum, dixit michi hostis antiquus: »frater petrus in itinere a latronibus occisus est». unde octo diebus, super eo nimis credula et timens, supra modum fui perturbata, et rogavi deum dicens: »domine deus, qui solus es ueritas, ostende michi, utrum sit uerum dictum demonis». et hoc feci profusis lacrimis; postea in sompnis apparuit michi beata uirgo et dixit: »noli turbari! petrus uiuit adhuc; demon decepit te. in hoc excessisti, quia supra</p>	XXVIIIr ¹
------------	--	----------------------

[XVI kiri]

Eriliselt armastatud vennale ja isale **Petrusele**, Skänninge lektorile jutlustajate ordu, eriliselt armastatud ja armastav **Cristina** Stommelnist, kogu südamest siiras armastuse tundes, Püha Vaimu väel ja helduses, Jeesus Kristuse hiilguses ja ilus. Kalleim! Siis, kui me hiljuti lahku läksime, peate teadma, et olin sellest nii häiritud, et kaks päeva ei lakanud minu silmad nutmast, kui ma meenutasin et teie kaudu saadud lohutus Kristuses peab 132 lõppema. Pärast, kui ma nägin vendi võõralt maalt, olin alati väga lõõdud teie puudumisest. Kui oh häda!, pärast teie äraminekut olin hüljatud ja ilma lootuseta, täiesti ilma truude sõpradeta, sest ma ei ole kedagi leidnud mulle nii südamelähedast, kes oskaks kaasa tunda minu nõrkustes, teades neid kõiki; sest teie olite ainus, keda usaldas, ja kellele tunnistasin paljud minu südame saladused, rohkem kui ühelegi inimesele taeva all, kui mul oli võimalus teie läheduses viibida. Paljud vennad on mulle tuttavad; siiski pole ükski neist nii omane nagu teie. Põhjust teate. Kaheksa paari kirju olete mulle saatnud, mille eest ma teid ei suuda küllalt tänada minu elupäevade jooksul, sest paljude ja loendamatute heategude hulgas, mis te mulle olete teinud, see on siiski üks suurimatest paljudest heategudest, mis te mulle olete teinud. Alati kui kuulasin nende ettelugemist, nutsin sel ajal palju selle suure rõõmu pärast teie sõnu kuulda, eriti kui sain teada teie armastuse truudusest.

Nüüd teatan teile, et kui teie äraminekust oli möödunud 14 päeva, ütles mulle vana vaenlane: „Vend Petruse on teel röövlid ära tapnud.“ Sellest olin kaheksa päeva väga lõõdud, uskusin neid sõnu ja kartsin väga, ja palusin Jumalat, öeldes: „Issand Jumal, kes sa üksi oled tõde, näita mulle, kas on tõde see, mis deemon ütleb.“ Ja seda tegin pisaraid valades. Pärast ilmus mulle unes püha Neitsi ja ütles: „Ära muretse! Petrus elab senini; deemon pettis sind. See on liig, et sa nii väga

	<p>modum turbabaris; <i>non</i> debes adhibere <i>fidem</i> uerbis demonis». Ceterim, <i>karissime!</i> uerba aliquando dubitacionis <i>michi</i> scribitis me <i>uestri</i> fore <i>oblitam</i>: scire debetis, <i>quod</i>, sicut <i>promisi</i>, sic <i>per</i> dei <i>graciam</i> implebitur, quia spero una uobiscum me <i>eternaliter</i> uicturam. sepe dolui, /133/ <i>quod</i> ita raro <i>innotesco</i> uobis <i>meum</i> <i>statum</i>. scire debetis, <i>quod</i> uobis <i>libencius</i> <i>quam</i> uos <i>michi</i>, si <i>daretur</i> michi facultas <i>nuncii</i>, scriberem et scripsissem. sciatis <i>eciam</i>, <i>quod</i> si <i>personaliter</i> scirem scribere, ea, que modo <i>non</i> <i>decent</i> michi alicui reuelare, uobis reuelassem; et secundum <i>uestra</i> dicta: pluribus <i>intentus</i> minor est ad singula <i>sensus</i>, sic e <i>conuerso</i> desidero, <i>sicut</i> <i>affirmatis</i>, me <i>solum</i> esse <i>uestri</i>. . . . <i>karissime!</i> <i>quam</i> grauus dolor cor <i>meum</i> penetrat <i>propter</i> <i>uestram</i> <i>absenciam</i>, dicere <i>non</i> <i>sufficio</i>. est <i>eciam</i> <i>unum</i> <i>tormentum</i> <i>maximum</i>, <i>quod</i> <i>non</i> <i>datur</i> <i>michi</i> facultas uobis scribendi de <i>statu</i> <i>meo</i> <i>pro</i> <i>mea</i> uoluntate. sed, heu, <i>dilectissime!</i> <i>non</i> est sicut heri et <i>nudius</i> <i>tercius</i>, <i>quando</i> <i>cum</i> <i>fratre</i> <i>albrandino</i> <i>mecum</i> <i>ossindorp</i> <i>dignabamini</i> <i>ire</i>, exhibentes <i>multam</i> et <i>acceptissimam</i> <i>consolacionem</i>. talia et plura alia <i>mirabilia</i> <i>bona</i> <i>fuerunt</i> <i>michi</i> <i>semper</i> <i>uia</i> ad <i>maius</i> <i>bonum</i>. <i>Regracior</i> <i>non</i> <i>modicum</i> <i>super</i> pluribus <i>uestris</i> <i>beneficiis</i>, <i>quia</i> <i>numquam</i> <i>expensas</i> <i>ponderastis</i>, <i>sed</i> <i>plus</i> et <i>ultra</i> <i>quam</i> <i>uolebam</i> <i>ultra</i> <i>fecistis</i>. de <i>sanctuario</i> <i>uestro</i> et <i>tunica</i> <i>regracior</i>, <i>quam</i> <i>numquam</i> nisi circa <i> festa</i> <i>induo</i>, <i>hac</i> <i>intentione</i>, <i>quod</i> <i>uolo</i> <i>ea</i> <i>uti</i>, si <i>deus</i>, <i>uoluerit</i>, <i>diebus</i> <i>uite</i> <i>mee</i>. <i>eya</i>, <i>karissime!</i> <i>quid</i> <i>nocuit</i> <i>michi</i>, uobis <i>presente</i>, <i>cum</i> <i>non</i> <i>timebam</i> <i>uos</i>, <i>nec</i> <i>uos</i> <i>uerba</i> <i>mea</i>, <i>nec</i> <i>gestus</i>, <i>nec</i> <i>gaudium</i>, <i>neque</i> <i>tristiciam</i> <i>sinistre</i> <i>interpretabamini</i>, <i>sed</i> <i>omnia</i> <i>in</i> <i>bonum</i> <i>conuertistis</i>, <i>quasi</i> <i>amicus</i> <i>sciens</i> <i>faciliter</i> <i>meam</i> <i>intencionem</i>? <i>sed</i> <i>non</i> est modo <i>ita</i>. <i>sed</i> <i>inpono</i> <i>ori</i> <i>meo</i> <i>silencium</i>, <i>quia</i> uobis <i>similem</i> <i>non</i> <i>inuenio</i>, <i>nec</i> <i>curo</i> <i>inuenire</i>. <i>super</i> <i>omnem</i> <i>penam</i> <i>unam</i> <i>reputaui</i> <i>michi</i> <i>nimis</i> <i>magnam</i>, <i>quod</i> <i>uos</i> <i>ita</i> <i>exul</i> et <i>sine</i> <i>spe</i> <i>exteriori</i> <i>recessistis</i> <i>a</i> <i>me</i>. <i>cum</i> <i>fuis</i> <i>tis</i> <i>in</i> <i>uia</i>, <i>semper</i> <i>solicitabar</i> <i>de</i> <i>aura</i> et <i>de</i> <i>moles</i> <i>tia</i> <i>uie</i> et <i>prolixitate</i> et <i>infortunio</i> et <i>de</i> <i>hospicio</i> et <i>recep</i> <i>cione</i> <i>hospitum</i>, <i>semper</i> <i>rogans</i> <i>deum</i>, <i>ut</i> <i>semper</i> <i>prosperum</i> <i>faceret</i> <i>iter</i> <i>uestrum</i>. <i>summum</i> est</p>	XXVIII ²
--	--	---------------------

XXVIIIr ²	<p>löödud oled; ei tohi deemoni sõnu uskuda.“ Peale selle, kalleim, kirjutasite mulle mõned kahtluse sõnad, et ehk ma unustan teid; peate teadma, et, nagu ma lubasin, kui Jumala arm seda laseb täide minna, et loodan koos teiega elada igaveses elus. Tihti 133 vaevas mind, et nii harva annan teile teada, kuidas mul läheb. Peate teadma, et kirjutaksin ja kirjutan teile meelsamini kui teie mulle, kui ma saaksin võimaluse kellegagi saata. Teadke ka, et kui ma ise oskaksin kirjutada, avaldaksin teile ka seda, mida mul pole loomu poolest sünnis mitte kellelegi avaldada; ja vastavalt teie öeldule: paljudele määratud tunne on nõrgem kui ainsale; nii soovin teiselt poolt, nagu te kinnitasite, et ma olen teie ainus Kalleim! Kui suur valu on mu südames teie äraoleku pärast, ei suuda ma välja öelda. Ja kõige suurem piin on, et mulle ei ole antud võimet teile minu elust kirjutada oma tahtmist mööda. Kuid, oh häda, armsaim! Ei ole nii nagu eile ja üle eile, kui sain koos vend Albrandinusega Ossindorpi minna, mis oli suureks ja teretulnud lohutuseks. Seesugused ja paljud teised imelised head asjad olid mulle alati teeks suurema hea juurde. Tänan teid väga teie paljude andide eest, et kunagi ei mõelnud nende kulukusele, vaid tegite rohkem ja palju rohkem kui ma oleks tahtnud. Teie <i>sanctuarium</i>⁷ ja särgi eest tänan teid, seda ma ei pane kunagi selga muidu kui pühadeks, selle mõttega, et tahan seda kasutada, kui Jumal tahab, kuni mul elupäevi on. Oh, kalleim! No mis oli mul viga siis, kui teie olite kohal, ma ei kartnud teid, ega seda, et te minu sõnu, tegusid, rõõmu või kurbust kurjasti tõlgendaksite, vaid pöörasite kõik heaks, nagu sõber, kes taipab kergesti minu kavatsusi! Aga nüüd ei ole enam nii, vaid käsin oma suul vait olla, sest teiesarnast ei leia, ega hooligi sellest. Kõigist vaevadest pean ühte endale väga suureks, et teie läksite minu juurest ära, niimoodi hüljatud ja ilma välise lootuseta. Kui te olite teel, muretsesin alati tuulte pärast ja tee raskuste üle ning õnnestumise ja ebaõnne ning öömaja ja rändajate vastuvõtmise üle; palusin kogu aeg Jumalat, et ta alati teeks teie teekonna edukaks. Kõige suurem on</p>	<p>^a Väike relikviaar arvatavasti.</p>
----------------------	---	---

Epist. XVII	<p>/134/ <i>eciam desiderium meum, sicut scitis, quod uos plures michi procuretis amicos, qui pro me apud deum intercedant; et procurate michi post uestram mortem, si superuixerero, adeo fidelem amicum, sicut uos michi fuistis. Insuper coniuro uestram dilectionem, quatinus sic apud uestrum dilectum fideliter et sicut scitis me desiderare optineatis, ut post uestrum transitum non me diucius uiuere sinat, quin me uestris bonis participem una uobiscum faciat uti super dilectum, quousque perueniamus ad regnum celorum. licet hec dicam, tamen rogo et opto, quod, si aliquo modo unquam fieri potest, recordamini caritatis et dilectionis, quam habemus ad inuicem, quatenus uelitis me indignam ante uestrum obitum uisitare, cum propter hoc, quia supra modum uos uidere desidero, tum propter hoc, quia necesse habeo uobis multa reuelare, que nulli nisi uobis reuelabo. si aliquid est, quod desideratis, non parcatis, quin omnia michi significetis; quia parata sum omnia ad uestram uoluntatem procurare. valete in domino ihesu cristo! orate, rogo, karissime, pro domino meo Johanne*, scriptore harum litterarum.</i></p> <p>Predictae litterae plurimae consolationis et immense dilectionis coniuncta erat littera intollerabilis desolationis, talis tenoris: Dilectissimo et iure diligendo patri suo et amico speciali, fratri petro ordinis <i>predicatorum</i> lectori skenigie, cristina de stumbele <i>quidquid</i> poterit honoris et dilectionis exoptare. <i>karissime!</i> de penis meis, post recessum uestrum michi <i>contingentibus</i>, scire uos cupio, <i>quod statim</i> ante festum omnium sanctorum temptata fui malo consilio demonis; cui <i>cum nollem consentire per dei misericordiam</i>, minabatur michi, <i>quod uellet</i> me trahere <i>in aerem crinibus</i>; Tandem compleuit opere, <i>quia</i> traxit me <i>per crines super testudinem</i> camere mee, <i>quam</i> uos scitis, <i>ibi trudens corpus</i> /135/ <i>meum ad tectum. ante hoc factum</i> exemit gladium, quo lesit dorsum hille, scindendo <i>tunicam eius. Cum autem</i> sic <i>iacerem super cameram</i>, uibrauit <i>gladium, omnibus illic presentibus uidentibus, quo-</i></p>	XXVIIIv ¹
-------------	---	----------------------

* "Johanne" on lisatud parandus. Paulsoni märkus.

134 aga minu soov, nagu te teate, et te mulle hangiksite palju sõpru, kes minu eest Jumalat paluksid; ja pärast teie surma, kui ma peaksin teist kauem elama, sama truu sõbra, kui teie mulle olete olnud. Üldse vannutan teie armastust ja usaldan, et teie armastatu juures saavutaksite mulle selle, nagu te teate, et mu soov on, et pärast teie lahkumist siitilmast ei laseks mul enam kaua siin elada, et ta laseks mul koos teiega teie hüvedest osa saada selles armastuses, kui me jõuame taevariiki. Kuigi ma siin niimoodi ütlen, siiski palun ma ja loodan, et kui see kuidagiviisi sündida saab, peaksite meeles armastust ja sõprust, mis meie vahel on vastastikku, ja et siiski tuleksite enne lahkumist mind, vääritut, vaatama. Nii sellepärast, et üliväga tahan teid näha, kui ka sellepärast, et mul on teile palju avaldada, mida ma mitte kellelegi peale teie ei avalda. Kui on midagi, mida te tahaksite, ärge vaikige maha, vaid andke mulle kõigest teada, sest ma olen valmis kõike teie tahtmise järgi hankima. Olge terve Issandas Jeesus Kristuses! Palun teid, kalleim, palvetage mu isand **Johannese** eest, kes neid kirju kirjutab.

Eeltoodud kirjale, kus oli palju kosutust ja armastust, oli lisatud väljakannatamatut kurbust täis kiri, seesuguse sisuga: [XVII kiri]

Armsaimale ja õigusega armastatud erilisele isale ja sõbrale, vend **Petrusele** jutlustajate ordust, Skänninge lektorile; **Cristina** Stommelnist, niipalju austust ja armastust kui suudab. Kalleim! Tahan, et teaksite minu vaevadest, mis on mind pärast teie lahkumist tabanud, seda, et enne kõigi pühakute päeva oli mul kogu aeg deemoni halva nõu kiusatus. Kui ma Jumala halastuse pärast ei tahtnud temaga nõus olla, ähvardas mind, et tahab mind juukseidpidi õhku tõsta. Lõpuks viis selle täide, kui tõstis mind juukseidpidi minu kambri võlvide kohale, te teate neid küll, ja seal lükkas mu keha 135 katusele. Enne seda tõmbas välja mõõga, millega torkis **Hilla** selga ja rebis ta särgi katki. Kui ma nii seal kambri kohal lamasin, värises mõõk, nii et kõik juuresviibijad nägid, kuni

	<p>usque pater meus cucurrit <i>pro domino</i> meo plebano. at ille <i>accurrens statim</i> audiuit <i>in curia nostra sonum gladii</i>. <i>Cum autem intraret</i>, uidit <i>gladium uibrari sine manibus super testudinem</i>; et <i>cum apponeret scalam</i>, uolens ascendere, <i>prohibitus est, quia demon percussit caput eius multis ictibus</i>. pater meus <i>cum hasta remouit retrorsum gladium</i> et ipse <i>percussit in hastam</i>. <i>tandem cum audacter dominus meus uellet accedere</i>, dimisit <i>gladium</i>, et <i>accedentes deposuerunt me</i>. postea <i>cum deberem confiteri fratri iohanni de mûfindorp</i>, uenit <i>demon</i> et <i>percussit me ad oculum</i>. hic postea apparuit et dixit ad me <i>in specie eiusdem fratris statim</i>: »<i>Karissima filia!</i> hac temptacione, qua tu lederis, ego ledor; <i>quia propono omnibus modis tecum exire ordinem</i>». respondi: »<i>quid dicitis, domine?</i> putatis vos, <i>quod propter hoc dixerim uobis meas temptaciones, quod uelim eis consentire?</i> scire debetis, <i>quod ualde indignum est michi</i>. ego putabam, <i>quod me consolari deberetis</i>. nescitis, <i>quod prius mori eligerem, quam derelinquere deum meum</i>»? audiuit frater iohannes uerba mea et ualde <i>contristatus est</i>; timuit, <i>quod deberem clamare et eum confundere</i>, et nesciuit, <i>quod demon commouit litem</i>. postea <i>in aduentu domini</i> sic fui temptata, <i>quia demon cum duabus manibus armatis, positus super humerum meum, quassauit totum corpus meum</i>, ita <i>quod fere suffocata eram</i>, et <i>quod multi religiosi non poterant me continere</i>. Insuper <i>linguam meam detraxit de ore meo, omnibus uidentibus</i>, et ita rigida /136/ mansit, <i>quod nemo poterat eam remouere</i>. —hoc dicit scriptor—: <i>quandocumque ...</i>* dixi et orauit, <i>crucem cum pollice faciens supra linguam meam et dicens: »domine ihesu criste!</i> si <i>hec lingua umquam te digne laudauit, precipe isti malo hosti, ut dimittat linguam</i>». <i>statim dimisit eam</i>; et ego muta facta fui fere per quindecim. fratri iohanni incidit <i>magnum uulnus in manum</i>; fratri iohanni de crucinburch incidit <i>duos digitos</i>. et <i>cum idem sederet et legeret librum suum cum candela</i>, percussit <i>eum cum lapide magno ad caput suum</i> et reiciens <i>librum proiecit eum</i>, indutum</p>	XXVIIIv ²
--	---	----------------------

* Näib, et kahjustatud kohas on kustunud see, mis kirjutaja, s.t kogudusepreester Johannes lisas Cristina jutustusele, nagu tunnistas Petrus. Paulsoni märkus.

mu **isa** jooksis mu isand **kogudusepreestri** järgi. Kui see meile ruttas, siis kuulis meie talust kohe mõõgalööke. Kui ta sisse astus, nägi mõõka ilma käteta võlvi kohal; ja kui ta ronis redelile, tahtes üles ronida, takistati teda, kui deemon lõi talle pähe mitu haava. Mu isa tõrjus mõõka odaga, ja see lõi odasse sisse. Lõpuks kui mu isand julgemini hakkas üles ronima, tõrjus mõõga tagasi ja roninud mõlemad üles, võtsid mu alla. Pärast kui pidin vend **Johannesele Muffindorpist** pihtima, tuli deemon ja lõi mind vastu silma. See ilmus pärast ja ütles mulle, sellesama venna kujul kohe: „Kalleim tütar! See kiusatus, mis on sul, on ka mul; sellepärast panen ette kindlasti koos sinuga ordust põgeneda.“ Mina vastu: „Mis te räägite, isand? Kas te arvate, et selleks rääkisin teile oma kiusatustest, et tahan teid nendega nõustuda? Peate teadma, et see on mulle väga sündmatu. Mina arvasin, et te peate mind lohutama. Eks teie tea, et eelistan pigem surra kui oma Jumalat maha jätta?“ Vend Johannes kuulis neid sõnu ja kurvastas väga; ta kartis, et ma pean valjusti seda hüüdma ja teda häbisse viima, ja ta ei teadnud et see oli deemon, kes tüli põhjustas. Pärast advendi ajal^a oli mul selline kiusamine, et deemon tuli, kahe käega relvastatud, pani mulle õlgadele ja raputas mind kogu kehast, nii et olin peaaegu lämbunud, ja hulk orduvendi ei suutnud mind kinni hoida. Lisaks tõmbas mul keele suust välja, kõigi nähes, ja see jäi nii kangeks, 136 et keegi ei suutnud seda liigutada. —Seda ütleb kirjutaja:— ... ütlesin ja palvetasin, tehes põidlagi ristimärgi oma keele kohal ja öeldes: „Issand Jeesus Kristus! Kui see keel on sind iial vääriliselt kiitnud, siis käsi seda paha vaenlast, et ta keele vabastaks.“ Kohe vabastas selle, ja mina jäin tummaks peaaegu kaheks nädalaks. Vend **Johannesele** lõi suure haava kätte; vend **Johannesel Crucinburgist** põletas kahte sõrme. Ja kui ta istus ja luges oma raamatut, küünal juures, lõi teda suure kiviga vastu pead ja viskas raamatu ära, ja viskas tema,

	<p>cappa sua, extra <i>cameram</i>. sororis plebani incidit <i>pollicem</i>; secularis uiri fere absciderat <i>pollicem</i>. —hoc dicit scriptor* —: quando laborauerat <i>propter quas-</i> <i>sacionem</i> et <i>innuerat</i>, <i>quod</i> daretur ei bibere, <i>non</i> potuit <i>optinere</i>, <i>quod</i> biberet, licet v sacerdotes manus <i>apponerent</i>. Tandem <i>quando</i> ipsa in silencio orauit, ita <i>quod</i> uix <i>potuimus percipere</i>: »<i>domine</i> deus! <i>precipite</i> isti, <i>quod</i> me bibere dimittat», <i>deposuimus omnes</i> manus et libere bibit. <i>eodem</i> tempore <i>innuit michi</i>, <i>quod</i> demon in ecclesia deuorasset in cista matris mee <i>omnes</i> pannos eius. <i>quod</i> uerum fuit, <i>quia</i> inueni ita <i>factum</i> esse. In uigilia natiuitatis <i>domini</i> quassauit <i>corpus</i> eius sine <i>intermissione</i>. tandem <i>cum</i> deberet recedere dixit: »louelois scheindhof», – hoc est: sine laude <i>confusor</i> curie – »<i>potestas michi</i> data fuit, ut <i>temptarem</i> te; <i>cum</i> <i>confusione</i> <i>recedam et dignam</i> pro meritis <i>accipiam mercedem</i>!»! sequenti die <i>communicauit</i> cum <i>consueta consolacione</i>; postea in xl:a <i>inuasit</i> eam febris acutissima, <i>que</i> durauit <i>usque</i> ad diem cene <i>domini</i>. et <i>cum</i> ego cogitarem; »quid faciet, ex quo eam sic febris agitat maxime hoc festo»? /137/ audiuit soror mea Gertrudis, <i>quod</i> tota nocte rogauit <i>suum sponsum</i>, <i>quia</i> immineret festum, <i>quod</i> uellet auferre febres ab ipsa. audiuit <i>dominus</i> <i>oracionem</i> suam, <i>quia</i> de mane cene <i>domini</i> recessit ab ea febris, et ipsa hora diei, qua eam solebat <i>inuadere</i>, <i>inuasit</i> suam <i>germanam</i> hillam, et <i>eodem</i> omnino modo; illa <i>supra modum</i> mirabatur, <i>qualiter</i> <i>tantus</i> dolor eam <i>inuaderet</i>. Post <i>uestrum recessum</i> <i>statim</i> <i>factum</i> est <i>interdictum</i> in terra nostra, et oportuit eam <i>alias</i> <i>communicare</i>. <i>minabatur</i> sibi demon, <i>quod</i> resisteret ab eundo, <i>quia</i> sibi <i>aliter</i> <i>multas</i> molestias uellet inferre et <i>procurare</i>, <i>quod</i> <i>confunderetur</i>. in ecclesia bruwilre quadam uice, <i>cum</i> deberet <i>communicare</i> et <i>confessa</i> fuisset <i>domino</i> priori bone memorie, <i>in momento</i> deposuit <i>calcios</i> de <i>pedibus</i> eius et <i>in frustra</i> <i>concidit</i>; <i>Caput</i> eius <i>percussit</i> <i>contra</i> <i>parietem</i> et deposuit a <i>pedicis</i> <i>usque</i> ad <i>plantam</i> omnino <i>pellem</i> de suis <i>pedibus</i>. <i>Cum</i> tali pena <i>accessit</i> ad altare; <i>vnde</i> longo tempore doluit</p>	XXIXr ¹
--	---	--------------------

* S.t kogudusepreester Johannes. Siit alates kuni kirja lõpuni on tema jutt. Paulsoni märkus.

mantel ümber, kambriist välja. Kogudusepreestri **õe**le lõikas pöidlasse; ilmikmehel oleks pöidla peaaegu otsast ära lõiganud. —Seda ütleb kirjutaja.— Kui ta vaevles selle vappumise käes ja võitles, et antaks talle juua, ei suutnud seda vastu võtta ja juua, kuigi viis preestrit panid käed külge. Lõpuks kui ta ise vaikselt palvetas, nii et vaevalt võisime kuulda: „Issand Jumal! Käskige seda, et ta lubaks mul juua.“ Võtsime kõik käed ära ja ta jõi vabalt. Samal ajal vihjas mulle, et demon kirikus mu ema kirstus jãras ära kõik tema linad. Mis oli tõsi, leidsin et see oligi juhtunud. Jõululapäeval^a raputas [demon] tema [Cristina] keha vahetpidamata. lõpuks kui pidi lahkuma, ütles: „lovelois scheinhof^c, – see on: ilma kiitusega kõhn segaja – „mulle anti võim sind kiusata; lahkun häbiga ja võtan vastu vããrilise tasu oma tegude eest.“ Jãrgmisel päeval sai armulauda tavapärase lohutusega. Paastuajal tabas teda vããga äge palavik, mis kestis kuni suure neljapäevani^c. Ja kui ma mõtlesin: „Mida ta teeb, sest see palavik mõjub talle vããga sel pühal?“ 137 Minu õde **Gertrud** kuulis, kuidas ta terve õõ palus oma peigmeest, sest püha oli lähemas, et ta suvatseks palaviku talt ära võtta. Issand võttis tema palvet kuulda, sest suure neljapäeva hommikul lahkus palavik temast, ja selsamal tunnil kui tavaliselt teda tabas, tabas tema lihast õde **Hillat**, ja seda üleni; tema pani ülivããga imeks, miks talle tuli sããrane vaev.

Pãrast teie lahkumist tuli kohe interdikt meie maal,^d ja ta pidi mujale armulauale minema. Demon ähvardas teda, et ta ei lãheks, et ta saadab talle palju kannatusi ja teeb nii, et ta satub hããbisse. Brauweileri kirikus ühekorra kui pidi armulauale minema ja pihtis õndsale isand **priorile**, võttis hetkega tal kingad jalast ja lõikus puruks; lõi ta pead vastu seina ja eemaldas naha ta jalgadelt kuni taldadeni. Selles vaevas lãks ta altari juurde; pãrast seda valutasi jalad kaua aega.

^a Kolmapãev, 24. detsember 1270.

^b 2. veebruar 1271.

^c Petrus lahkus 30. septembril 1270. Ametlikult kehtestas paavsti nuntsius Castaneto Kõõlnis interdikti 3. augustil 1268. Seda otsust karmistas ta 23. augustil 1270, või siis hakkas tegelikult ellu viima. 25. septembril 1270 tõsteti protesti otsuse vastu (Rebane 2003: 12). Kuupãevade kerge vastu-rããkivuse põhjal võib teha loogilise jããrelduse, et 1270. aasta septembri lõpuks jõõdis interdikt ka Stommelni elanike praktilist usuelu mõjutama hakata; ametlik kehtestamise kuupãev ei olnud neile nii oluline. Gallén kirjutab: “Kirjas XVII on juttu interdiktist, mille paavsti legaati kehtestas septembris 1272” (1946: 229, m 12). Arvatavasti on 1272 trükiviga, sest on vastuolus mitte ainult õõlaltõõdud andmetega vaid ka Galléni enda dateeringutega: kõõnealuse kirja dateerib ta ise aega alates 2. aprillist 1271, ilmselt ei kirjutatud seda mitte vããga palju hiljem. Petrus sai selle kããte septembris 1272 (Gallén 1946: 242).

	<p>pedes. In aduentu <i>preterito</i> temptacio <i>inuasit</i> eam, que talis fuit, <i>quia semper, quando</i> orauit, uidebatur ei, <i>quod aperiretur</i> abyssus et infiniti demones traherent eam ad se. <i>aliquando</i> traxit eam demon, caput ad <i>terram</i> et pedes in altum girans. octo diebus ante natiuitatem una nocte <i>transfixit</i> pedes eius duabus uirgis de salice, et eam omnino traxit <i>per fenestram</i> suam et <i>ultra hortum</i> et <i>ultra sepem</i>, et suspendit eam in altam arborem, ligans eam pedibus in arborem et manus sursum in arborem; <i>ibique per</i> horam pependit, ante <i>quam</i> scirent, <i>qui presentes</i> erant, et <i>tam diu, quousque pro</i> me irent. et cum ego uenirem, inueni eam pendentem in arbore et iuxta eam matrem eius solam, que flens et iulans stabat. flebant omnes sui et deposuimus eam de cruce. in die thome apostoli circa meridiem iterum uirgis <i>transfixit</i> pedes eius et traxit <i>per fenestram</i> et ligauit eam ad terram in aliam arborem in sua camisia existentem, quousque /138/ ego et dominus leonius celerarius de bruwilre ueniremus et deponeremus eam, et hoc multis de parrochia uidentibus. —Frater iohannes de mûfindorp dixit <i>michi</i>, quod de extremitatibus uirgas fecit quasi quasdam flexas, sicut mulieres solent facere de crinibus suis, quas ipsa manu propria abscidit, et uirgas extraxit. — Arborem predictam uidi; huius autem talem audiui expositionem, quia mater eius, uidens eam nudam suspensam, accepit pallium suum et cooperuit eam, et quia eam deponere non ualuit, fleuit.— Sic <i>transfixit</i> uirgas <i>per dorsum</i> et <i>collum</i>, et sua ui trahens et retrahens, ad suum maximum tormentum. In uigilia ... orauit post magnam penam, sic dicens: »Domine! auferte a me temptacionem«. et statim absolutum est uinculum cordis. tandem <i>gracias</i> agens pro liberacione cordis, dixit et orauit, ut auferretur exterior temptacio, dicens: »domine! hoc fiat cum silencio, ne inanis gloria cor meum subuertat«. et sic demon, affligens supra modum, recessit; vnde statim spiritu sancto adueniente reficitur. adhuc uirge* <i>transfixe</i> stabant in pedibus, nec aliquis hoc aspiciens audebat <i>pre</i> pusillanimitate cordis illas auellere; sed ipsa, confortata a domino,</p>	XXIXr ²
--	--	--------------------

* Paulsoni konjektuur.

XXIXr²

Viimasel advendil^a tabas teda kiusamine, mis oli säärane, et alati kui palvetas, näis talle, et avaneb kuristik ja lõpmata hulk deemoneid tõmbab teda enda poole. Vahel tiris teda demon, pea alaspidi ja jalad ülespoole pööratud. Kaheksa päeva enne jõule^b torkas tal jalgadest läbi kaks pajuviitsa ja tiris ta täitsa läbi akna ja hoovist välja ja üle aia ja riputas ta kõrge puu otsa, sidudes ta jalgupidi puu külge ja käed ülalpool puu külge; seal ta rippus tund aega, enne kui need, kes juures olid, teada said, ja nii kaua, kuni minu järgi tulid. Ja kui ma kohale tulin, leidsin ta puu otsas rippumas ja tema kõrval ainult tema ema, kes seisis seal nuttes ja halades. Terve ta pere nuttis ja võtsime ta ristilt maha. Apostel Tooma päeval^c torkas jälle ta jalad vitstega läbi ja tiris aknast välja ja sidus ta maa külge teise puu juures, ainult särgiväel, kuni 138 mina ja isand **Leonius**, Brauweileri keldriülem, tulime ja päästisime ta lahti, ja seda nägid paljud koguduseliikmed. — Vend **Johannes Muffindorpist** ütles mulle, et vitste otsad painutas niimoodi kõveraks nagu naised oma juustega teevad; ta löikas need oma käega küljest ja tõmbas viitsad välja. Eelmainitud puud ma nägin, selle kohta kuulsin seesugust juttu, et tema **ema**, nähes teda seal paljalt rippumas, võttis oma mantli ja kattis ta kinni ja kui ei saanud teda maha võtta, hakkas nutma. — Nii torkas viitsad läbi selja ja kaela, ja kiskus neid oma jõuga edasi-tagasi, tema ülisuureks piinaks. Vigiilia vigiial^d palvetas pärast suuri piinu, öeldes nii: „Issand! Võta see kiusamine minu pealt ära.“ Ja kohe pääsesid lahti südame kütked. Siiski tänades südame vabastamise eest, rääkis ja palvetas, et võetaks ära väline piin, öeldes: „Issand! Sündigu see vaikselt, et tühine austus ei kallutaks minu südant.“ Ja nii läks demon ära, rünnates üliväga. pärast seda sai kohe terveks Püha Vaimu tulekuga. Siis seisis [viitsad] tal jala sees püsti, ja keegi, kes seda nägi ei julgenud neid oma südame nõrkuse tõttu välja tõmmata, aga tema ise, Jumalast tuge saanud,

^a Pärast 30. novembrit 1270.

^b 17. detsembril 1270.

^c Pühapäev 21. detsember 1270.

^d Nii on originaalis kirjas, ilmselt kirjutusviga. Arvatavasti on mõeldud jõululaupäeva – *vigilia nativitatis*.

<p>Epist. XVIII</p>	<p>nobis omnibus uidentibus, cum maxima difficultate extraxit. <i>propter hoc nos omnes quasi a corde defecimus</i>; postea in breui sanata est. valete! Istis duabus litteris coniuncta erat tertia, in qua <i>conqueritur de infortuniis et morte amicorum suorum et sibi attinencium, talem habens tenorem.</i></p> <p>Karo, cariori, <i>karissimo</i> fratri petro lectori <i>predicatorum in skenigia</i>* Cristina sua tota de <i>stumble salutem in uero salutari. post recessum uestrum, cum carerem longo tempore dilecto, tantum fui afflicta, quod magna frustra sanguinis, multis uidentibus, de ore meo emisi. /139/ de amicis meis, de quorum perturbacione afflicta sum, conqueror. Meum dolorem scire debetis de dilectissimo meo domino priore de bruwilre, qui post <i>assumpcionem beate uirginis obiit</i>; qui se michi <i>in sua infirmitate commisit tam miserabilibus uerbis, quod sine fletu nullatenus possum enarrare.</i> —Iste est, de quo <i>mencio fit in nona uisitacione, qui michi propter cristinam fuit familiaris</i>—. Idem prior desiderauit, <i>quod scriberem uobis, quod intercedetis pro eo; et hoc ego peto, quatinus ei, secundum quod confido de uobis, qualiter michi faceretis, si decederem, hoc anime eius faciatis; quia nescitis, quanta bona michi impendit diebus uite sue. Postea recessit frater Gerardus de griphone et effectus est prior in confluencia ad cumulum meorum dolorum, et sic quasi omnes amici mei me dereliquerunt.</i> —De isto <i>sepius in superioribus facta est mencio</i>—. Preterea alia tribulacio maxima de amicis meis aliis et parentibus, qui ad tantam peruenerunt <i>paupertatem, quod pater meus, causa fideiussionis inter iudeos et cristianos, omnino perdidit, quod habuit; unde, non audens manere, recessit a uilla tribus mensibus. Considerate ergo, karissime! cum pater meus, qui michi tanta bona fecerat, destitutus ab omni bono sic recederet, quanta michi fuerit tribulacio. et cum esset colonie, oportuit me sollicitari de eo, quid ageret, et ire ad eum; et quando uidi eum esse afflicto, effudi multas lacrimas. In die innocentum, cum mater mea deberet ire coloniam, causa uidendi patrem</i></i></p>	<p>XXIXv¹</p>
---------------------	--	--------------------------

* Koodeksis "sueuigia". Paulsoni märkus.

<p>XXIXv¹</p>	<p>tõmbas need meie kõigi nähes suure vaevaga välja. Pärast sai lühikese ajaga terveks. Olge terve!</p> <p>Neile kahele kirjale oli lisatud kolmas, kus kurdetakse tema sõprade ja lähedaste õnnetuste ja surma üle, selle sisu oli seesugune:</p> <p>[XVIII kiri]</p> <p>Kallile, kallimale, kalleimale vend Petrusele, jutlustajate lektorile Skänninges; tervenisti tema Cristina Stommelnist tervitusi tõelises pääsemises. Pärast teie lahkumist, kui olin kaua aega ilma armsamata, olin nii vaevas, et suur verevool tuli mul suust, paljude nähes. 139 Kaeblen minu sõprade pärast, kelle õnnetused mind vaevavad. Peate teadma minu valu minu kalli isand Brauweileri priori üle, kes pärast püha Neitsi taevavõtmise püha^a suri; kes mulle oma haiguse ajal rääkis nii kurbi sõnu, et ilma nutmata ei suuda neist kuidagi jutustada. —See on see, kellest on juttu kaheksanda^b külaskäigu ajal, kes oli mulle Cristina pärast väga hea tuttav.— Seesama prior soovis, et ma teile kirjutaksin, et palvetaksite tema eest; ja seda palun mina ka, et teeksite tema hinge heaks seda, samuti kui minu heaks teeksite, kui ma sureksin, nagu ma teid usaldan. Te ei teadnud, kui palju head ta tegi mulle oma elupäevade jooksul. Pärast läks ära vend Gerardus de Griphone, ja see on mõju poolest esimene minu paljude vaevade tipus, ja nii on nagu oleks kõik sõbrad mu maha jätnud. —Temast oli ülalpool tihti juttu.— Peale selle on veel üks ülisuur mure minu teistel sõpradel ja vanematel, kes on nii vaeseks jäänud, sest mu isa kaotas kõik, mis tal oli, ühe tagatiseprobleemi pärast juutide ja kristlaste vahel. Sellepärast, julgemata kohale jääda, läks külast kolmeks kuuks ära. Vaadake seda, kalleim! Mu isa, kes on mulle nii palju head teinud, kui ta niimoodi kõigist hüvedest ilmajäänuna ära läks, missugust vaeva see mulle tegi. Kui ta oli Kölnis, oli mul võimalus tema kohta teateid hankida, mida ta teeb, ja tema juurde minna; ja kui ma nägin kui suures vaevas ta on, valasin hulga pisaraid.</p> <p>Süütalastepäeval^c, kui mu ema pidi Kölni minema isa vaatama,</p>	<p>^a Pärast laupäeva, 15. augustit 1271.</p> <p>^b Tegelikult üheksanda; külaskäikude nummerdamine on Petrusel mõnevõrra segamini.</p> <p>^c Esmaspäev, 28. detsember 1271.</p>
--------------------------	---	--

<p>Epist. XIX</p>	<p>meum, cecidit de carruca, frangens suum brachium, et infigens suo capiti maximum uulnus, recessit coloniam. hoc iterum fuit michi magna tribulacio, quia oportuit eam diu decumbere et multas expensas habere; et ad hoc acutam habuit; et fratres uestri /140/ inunxerunt eam. Insuper pustulas habuit, ita quod nemo recognouit faciem suam. In talibus afflictionibus mansit sex septimanis ibidem; unde ego statim post natiuitatem domini, non ualens induere calcios propter recencia mea uulnera, in maximo frigore et in magno tormento corporis et animi inui coloniam. et cum reuerterer aliquando, inueni curiam et domum sine habitatore; et quasi exul et misera nichil inueniens in eis remansi, et sic oportuit me ire in omni pena huc atque illuc. talibus penis hodierna die plena sum et maiores expectans; tamen me oportet sollicitari, et tota die separationem inter nos expecto. unde, karissime! attente rogo uos et moneo, Quatinus causa mei uelitis intercedere pro me, – quia, secundum quod iam intelligitis, necessitas michi maxima incumbit –, ut deus me in istis tribulacionibus sine peccato conseruare dignetur, nichilominus suam gratiam propter distractionem non auferendo, ut mea tribulacio tandem in gaudium, quod nemo auferre poterit, commutetur. In hac quadragesima, in qua has litteras uobis scribo, scire debetis, quod ablata est michi omnis gratia et omnis delectacio orandi; nichilominus temptationem cordis habeo maximam. Insuper, cum oro, uenit demon in specie aranee magne sicut ouum, uolitans in meam faciem me molestando. In digito meo iam infixit pustulas, quas timeo plures ab ipsa aranea me passuram. karissime! iterum rogo uos: si fieri potest, quando poteritis, dignemini me uidere; quia uestro indigeo consilio et libenter uos uiderem. valete in domino ihesu cristo. Quartam a cristina missam litteram accipi, hec continentem:</p> <p>Dilectissimo patri et karissimo amico, fratri petro, lectori skenigensi, Cristina, sua filia de stumbele, celestibus semper corde interesse conuiuuiis,</p>	<p>XXIXv²</p>
-------------------	--	--------------------------

XXIXv²

kukkus kaarikust maha, murdis käeluu ja sai pähe kole suure haava, ja jäi Kölni. See oli mulle jälle suur mure, sest ta pidi kaua lamama ja oli palju väljaminekuid, ja on praegugi suures palavikus. Ja teie vennad 140 võidsid teda, sest tal olid villid, nii et keegi ei tundnud teda näo järgi ära. Sellistes vaevades jäi ta sinna kuueks nädalaks. Siis läksin ma kohe pärast jõulu suures ihu ja hinge piinas suure külmaga Kölni, ma ei saanud värskete haavade pärast kingi jalga panna. Ja kui kunagi tagasi tulin, leidsin talu ja elumaja ilma elaniketa, ja jäin sinna nagu hüljatu ja vaene, midagi leidmata, ja nii on mul läinud kõigis vaevades kuni senini. Selliseid vaevu on praegu päevad täis ja oodata on suuremaid. Lõpuks ma pean muretsema ja ootan terve päeva lahkumist meie vahel. Lõpuks, kalleim! Palun teid tungivalt ja vannutan, et te minu asjade pärast võiksite minu eest palvetada, sest, nagu te juba saite aru, on mind tabanud viletsus väga suur. Et Jumal arvaks heaks mind nendes vaevades patust puhta hoida, eriti et ei võtaks ära oma armu selle segaduse pärast, et minu vaev lõpuks muutuks rõõmuks, mida keegi tuua ei suuda. Sel paastuajal^a, mil ma teile neid kirju kirjutan, peate teadma, et mult on ära võetud kogu arm ja palvetamise rõõm; eriti on mul südames ülisuur kiusatus. Pealegi, kui ma palvetan, tuleb demon munasuuruse ämbliku kujul ja hüppab mulle näkku ja teeb haiget. Sõrme peal juba on villid, mida kardan, et pean veel palju sellest ämblikust kannatama. Kalleim! Palun teid jälle: kui see võimalik on, kui te saate, tulge mind vaatama, sest igatsen teie seltsi ja näeksin teid meelsasti. Olge terve Issandas Jeesus Kristuses.

Neljanda Cristina saadetud kirja sain kätte, mis sisaldas seda.

[XIX kiri]

Armsaimale isale ja kalleimale sõbrale, vend **Petrusele**, Skänninge lektorile; **Cristina**, tema tütar Stommelnis, alati viibida taevasel pidusöögil,

^a Pärast kolmapäeva, 9. märtsi ja enne palmipuudepäha, 16. aprilli 1272. Arvata võib, et kannatusnädal oleks täpsemalt ära mainitud. Galléni dateering: 24.2.–16.4.1272 (242).

	<p>affluere deliciis, eleuari miris et delectari influenciis. sepius me <i>super</i> eo, <i>quod</i> uobis non scriberem, arguistis; <i>nuper</i> tamen uobis /141/ scripsi ·iiii· litteras, que misse uobis fuerunt a fratribus – nescio tamen, utrum illas acceperitis –, in quibus intimaui uobis multa post recessum uestrum michi <i>per</i> demonem facta, et ex parte amicorum meorum. et <i>quia</i> desiderium uestrum in hoc agnosco, scire debetis, <i>quod</i> libentissime uobis scriberem, si facultatem nunciorum haberem. que contigerunt michi <i>usque</i> ad aduentum, scripsi uobis; Postea <i>in</i> xl:a in oracione mea semper uenit demon <i>in</i> specie aranee, inpediens me, quantum potuit. —hoc dicit plebanus—: In die pasceues omnia, que uidistis aliquando, contingebant illi in ·v· uulneribus, et in die pasche <i>ultra</i> modum consolabatur, et <i>ultra</i> non apparebant stigmata, <i>vnde</i> gaudebat supra modum. et credo, <i>quod</i> hoc optinuit a deo, licet nobis non reuelauit. ante assumptionem beate uirginis diu subtracta fuit sibi <i>gracia</i>, et fuit ei <i>quasi</i> deus <i>numquam</i> benefecerit ei; et in die beati laurencii, <i>cum</i> diu ante eadem et plura alia perpressa fuisset, manifestabatur*. et de nocte, <i>cum</i> resisteret temptacioni, <i>contra</i> interiora cordis <i>pugnans</i> <i>usque</i> ad conglutinationem sanguinis interioris, demon <i>conbussit</i> ei crines, ita <i>quod</i> fetebant per totam domum. postea intrusit gutturi eius <i>ferrum</i> <i>ignitum</i>, extrahens et iterum ponens <i>in</i> sua uiscera. mira et <i>inenarrabilia</i> sustinuit tormenta. ipsa autem proposuit <i>communicare</i> sequenti die et dixit: »dico tibi, demon, <i>quia</i> cras propono dilectissimum meum <i>sumere</i>«. respondit demon: »si hoc feceris, extendens cultellum trusalem, trudam <i>in</i> linguam tuam et <i>inpediam</i> tuum <i>propositum</i>«. <i>cum</i> autem <i>in</i> proposito perseueraret, trusit <i>cum</i> cultello <i>in</i> suam linguam et ibi eum dereliquit. de mane uisibiliter fluens sanguine uenit ad ecclesiam, et postea apparebant pustule <i>intus</i> et extra. /142/ – Rogo, karissime! ut sitis <i>michi</i> fidelis, <i>quia</i> supra omnem hominem de uobis confido et desidero uos uidere <i>ultra</i> quam creditis. michi <i>vtinam</i> hoc contingeret</p>	<p>XXXr¹</p>
--	--	-------------------------

* Paulsoni konjektuur (nagu ta ise tunnistab, kaheldes): “mane infestabatur”.

<p>XXXr¹</p>	<p>saada osaks hüvesid, üleneda imedes ja nautida ande. Tihti sõitlesite mind, et ma teile ei kirjuta; nüüd lõpuks ¹⁴¹ kirjutasin teile neli kirja, mis teile vendadega saadeti – siiski ma ei tea, kas te saite need kätte – kus tegin teile teatavaks palju, mis demon mulle tegi pärast teie lahkumist, ja minu sõpradest, ja et kuna ma saan siin aru teie soovist, peate teadma, et meelsasti kirjutaksin teile, kui mul oleks saadiku võimalust. Mis minuga juhtus kuni adventini, kirjutasin teile. Pärast paastuajal tuli, kui ma palvetasin, demon ämbliku kujul ja takistas mind, palju suutis. —Seda ütleb kogudusepreester:— Terve suure reede^b, nagu te kunagi juba nägite, sai oli tal viis haava, ja ülestõusmispühal^c sai suuresti kosutust, ja pärast ei ilmunud enam stigmad, millest ta üliväga rõõmustas. Ja ma usun, et seda ta saavutas Jumalalt, kuigi ta meile ei avaldanud midagi. Enne püha Neitsi taevavõtmise püha^d oli ta kaua armust ilma, ja talle näis, nagu ei oleks Jumal teda kunagi õnnistanud; ja lauritsapäeval^e, kui ta oli kaua enne kannatanud seda ja palju muud, ilmnes see, ja öösel, kui ta sõdis kiusatusega, südame sisima vastu võideldes kuni sisemise vere tardumiseni, kõrvetas demon ta juuksed ära, nii et terve maja oli haisu täis. Pärast toppis talle tulise raudora kõrri, tõmbas välja ja lükkas jälle tema sisse. Kannatas üleloomulikke ja kujutlematuid piinu. Tema ise tahtis järgmisel päeval armulauale minna ja ütles: „Ma ütlen sulle, demon, et homme kavatsen minu armsaimat vastu võtta.“ Demon vastu: „Kui sa seda teed,“ ja võttis välja viskenoa, „löön selle sulle keelde ja takistan sinu kavatsust.“ Kui ta siiski oma kavatsusele kindlaks jäi, lõi selle talle keelde ja jättis sinna. Hommikul läks kirikusse, nii et veri nähtavalt voolas, ja pärast ilmusid villid seespool ja väljas. ¹⁴² Ma palun teid, kalleim! Olge mulle ustav, sest usaldan teid rohkem kui kõiki teisi inimesi ja soovin teid näha rohkem, kui te seda usute. Et see mulle sünniks</p>	<p>^a Pärast kolmapäeva, 9. märtsi 1272. ^b Reede, 22. aprill 1272. ^c 24. aprill 1272. ^d Enne esmaspäeva, 15. augusti 1272. ^e Kolmapäev, 10. august 1272.</p>
-------------------------	--	--

<p>Epist. XX</p>	<p>ante mortem meam. prior mortuus est in bruwil- re, meus intimus amicus. karissime! sitis ei fidelis et orate pro meis parentibus, qui sunt in turbaci- one maxima. – Modo cum faceret scribere litteram, non poterat plus loqui, quia in continuo fuerat iubilo*. – Omnes premissas litteras scripserat dominus iohannes plebanus de stumbele manu sua, quia ille e- rat cristine familiarissimus et benefactor preci- puus, simul et confessor. – Quamuis autem ego ad pre- missas litteras plurima rescripserim, per negligen- ciam tamen meam tradita sunt obliuioni, excepta u- na littera, cuius tenor talis erat.</p> <p>Amice precordiali, socie speciali et sorori spirituali, karissime sibi cristine in cristo, caritatis inspirato- re, amicie preuentore et exhibitore, uel, si melius placet, cordi suo et anime dimidio Frater petrus, nomine et affectu non ignotus, cum spiritus sancti fer- uore ea, que sunt spiritus, semper sentire, amplecti et i- mitari. Cum spiritus sancti, qui est dilectio, efficacia non possit pre uehemencia, nec debeat sub pigricia, nec de- ceat sub dissimulacionis ignauia in solius cordis latere uel iacere consciencia, quin potius tanto uerior, efficacior et graciosior esse probatur, quanto plura, maiora et difficiliora pro dilecto agit uel patitur, quia caritas operatur magna, si est, si autem operari rennuit, caritas non est. et probacio dilecti- onis est exhibicio operis – Cum igitur michi spiritus et, ut estimo, diuinus specialem circa uestram personam dederit affectum, mirari neminem oportet – quia corporali pre- sencia, operum efficacia uel uerborum affluencia hunc affectum non ualeo manifestare – si saltem ma- nu uel penna ostendam, quod in corde occultum teneo et sencio. si uerum fatear, /143/ nec os nec lingua potest inuenire uerba, nec manus potest exarare in carta, quod sencio. Dicam tamen et scribam, quod possum. et in hoc gaudeo et gaudebo, quod lacius est michi cor ad sen- ciendum, quam os ad loquendum. Quantum circa statum uestrum sollicitus sim in conspectu domini, puto uos ex preteri- tis posse connicere presenciam uel futura; nam qualis fui in preterito, talis in presenti perseuero et in fu-</p>	<p>XXXr²</p>
------------------	---	-------------------------

* Sõnad “Modo” kuni “iubilo” Iisas kogudusepreester. Paulsoni märkus.

<p>XXXr²</p>	<p>enne minu surma. Minu lähedane sõber Brauweileri prior on surnud. Kalleim! Olge talle ustav ja palvetage minu vanemate eest, kes on suures vaevas. – Sel moel, nagu ta lasi selle kirja kirjutada, ei saanud enam rääkida, sest järjes tuli juubeldus. Kõik eeltoodud kirjad kirjutas isand Johannes, Stommelni kogudusepreester omaenda käega, tema oli Cristina lähedane tuttav ja eriline heategija, samuti pihhiisa. Kuigi ma ka kirjutasin eeltoodud kirjadele vastu mitu kirja, on need minu hooletusest unustusse jäänud, välja arvatud üks kiri, mille sisu oli selline: [XX kiri]^a</p> <p>Südame sõbratarile, erilisele kaaslasele ja vaimulikule õele, kalleimale Cristinale Kristuses, armastuse sisendajas, sõpruse edendajas ja väljendajas, või, kui see on eelistatav, oma südame ja hinge keskmeele; vend Petrus, nime ja kiindumuse poolest mitte tundmatu, tunda, emmata ja järgida Püha Vaimu tules alati seda, mis on vaimus.</p> <p>Kui Püha Vaimu, mis on armastus^b, mõju ei suuda ühes südames peituda või teadvuses puhata kas siis tormakuse tõttu või ei saa laiskuse tõttu või ei sobi ebameeldiva hoolimatuse tõttu, siis pigem kui palju tõelisema, tõhusama ja armulisemana teda kogetakse, kui rohkem, suuremaid ja raskemaid tegusid ta armastatu heaks teeb, kui tegutseb suur armastus^c, kui ta on olemas; kui ta ei tegutse siis see ei olegi armastus^c. Ja armastuse^b tõestuseks on tegudega näitamine.</p> <p>Kui vaim on, ja ma arvan, et jumalik, andnud teie isiku vastu erilise kiindumuse, ei peaks kedagi imestama panema. kuigi ma ei saa seda väljendada ihulise juuresoleku, nähtavate tegude ega väljendusrikaste sõnadega, vaid näitan üksnes käe või sulega, mida hoian ja tunnen oma südames salajas. Kui õigust rääkida, 143 siis ei suuda ei suu ega keel leida sõnu, ega käsi paberile kirja panna, mida tunnen. Siiski ütlen ja kirjutan, mida suudan. Ja rõõmustan nüüd ja ikka sellest, et mu süda on avaram tundma kui suu kõnelema. Kui palju ma teie elust Issanda ees hoolin, arvan, et võite minevikust tuletada praeguse ja tulevase; sest selline, nagu ma olin minevikus, selline olen ka praegu ja</p>	<p>^a Seda kirja on võimatu täpselt dateerida (Gallén 1946: 230). Kuid kui see on vastus 1272. aastal saadetud kirjadele, järgneb sellele ikkagi mitme aasta pikkune lünk kas kirjavahetuses üldse või säilinud kirjades. Järgmine kiri, mille Petrus ise oma jutustusse lülitas, on kirjutatud alles 1278. aastal; ajaliselt järgmine on teadaolevalt kiri nr LIX, mis on saadetud 11. oktoobril 1277 (Gallén 1946: 242).</p> <p>^b <i>Dilectio</i>.</p> <p>^c <i>Caritas</i>.</p>
-------------------------	---	---

	<p>turo perseuerabo; et qualis fui <i>presens</i>, talis maneo absens et manebo. Nec mirum, presertim cum nec futurum nec absens nec preteritum sit, quod amo; quod aliter non diligo, quod diligo, nisi in quantum illud est in deo et deus in eo; et illud, in quantum tale est, semper perseuerat propter primum, et ubique se representat propter secundum. quod autem semper est, neque preterit neque aduenit; quod autem ubique est, nusquam aufugit, uel, ut apercius dicam secundum sapientem: amicus meus numquam moritur, quia uirtutes quas uel solas uel maxime dilexi numquam moriuntur. iterum nec absens esse potest, quia, quod amo, in corde porto, affectu teneo, desiderio amplector, gaudio in domino perfruor. sed scire forsitan quis cupit, quid est, de cuius amore glorior pariter et consolor? quod est tam spirituale, ut interiora cordis penetret; tam immensum, ut ubique se representet; tam durabile, ut in eternum perseueret? ad quod respondeo: deitatis ymago in te expressa; cristi similitudo tibi tam lucide impressa; uirtutum omnium perfectio tibi concessa et quasi in te compressa. te enim deus pater, filii sui sponsam futuram, nobilissime in naturalibus donis ditauit et decorauit; te filius, ut sponsam suam, precordialiter amauit et signa uictorie sue communicauit; Te spiritus sanctus, ut suum habitaculum et filii dei thalamum, uirtutibus et donis honorauit et multipliciter et priuilegiante locupletauit. deum ergo et dei munera in te diligo; sed et te et tua uirtuosa opera in deo diligo. Cum ergo ex utraque parte deus sit /144/ causa affectionis et racio dilectionis, non deum a te separo in diligendo, sicut nec te a deo in cogitando et sentiendo; fateor enim te sic coniunctam esse deo in corde meo, ut quasi numquam uel raro fit ut tui michi occurrat memoria sine dei recordatione intima; sed et dei uix umquam recordor sine tui memoria dulcissima. Tu es ergo quedam excitatio cordis mei ad deum querendum; quoddam compendium ad deum inueniendum; quedam emulatio ad deum retinendum; quedam consolatio ad deum perfruendum. sed</p>	<p>XXXv¹</p>
--	---	-------------------------

XXXv¹

jään tulevikus; ja selline nagu ma olin kohal viibides, selliseks jään ka eemal olles. Pole ka ime, sest ta pole ei tulevik ega eemal ega minevikus, mida armastan. Teda ei armasta teisiti, keda armastan, kui vaid niipalju, kui ta on Jumalas ja Jumal temas; ja see, niivõrd kui ta on niisugune, jääb alaliseks nii esimese pärast, ja näitab ennast igal pool teise pärast. Mis on alati, ei lähe ju mööda ega ole saabumas; mis on igal pool, ei lahku ju iialgi; või, nagu otse ütlen ühe targa sõnadega: minu sõber ei sure iialgi, sest voorused, mida ainuüksi või eelkõige armastasin, ei sure iialgi. Seega ei saa ka olla eemal, sest seda, keda armastan, kannan südames, hoian kiindumuses, emban soovides, Issandas naudin rõõmu. Kuid ehk keegi tahab teada, kes see on, kelle armastusest juubeldan ja samuti leian lohutust? Mis on nii vaimulik, et läbib südame sisima; nii mõõtmatu, et esineb igal pool, nii püsiv, et kestab igavesti? Selle peale vastan: Jumala pilt, mis on sinus väljendatud; Kristuse sarnasus nii selgelt vermitud; kõigi vooruste täius, mis on sulle antud ja sinusse koondatud. Jumal Isa ehtis sind ja annetas sulle, tema poja tulevasele pruudile suursuguselt loomuande; Poeg armastas sind südamest nagu oma pruuti ja jagas sinuga oma võidu märke; Püha Vaim austas ja täitis sind vooruste ja andidega rohkelt ja eriliselt kui oma eluaset ja Jumala poja pruudikambrit. Niisiis armastan sinus Jumalat ja Jumala ande; kuid Jumalas armastan ka sinu vooruslikke tegusid ja sind. Kui nüüd mõlemas jaos on Jumal ¹⁴⁴ kiindumuse põhjus ja armastuse mõte, ei eralda ma armastuses Jumalat sinust, ega ka sind Jumalast mõtetes ja tunnetes; tunnistan, et oled mu südames Jumalaga seotud, nii et nagu ei kunagi või harva juhtub, et sina tuled mulle meelde ilma lähedase meenutuseta Jumalast; kuid ka Jumalat meenutan vaevalt ilma sinu kauni mälestuseta. Sina oled nagu mu südame ärgitus Jumalat otsima; teejuht Jumalat leidma; soov Jumalat hoidma; kosutus Jumalat kogema. Kuid

	<p>et ipse deus meus tota ratio est ad te diligendum, quia ipse te prior dilexit; ipse ratio ad te inspiciendum, quia te tam mirabilem et in penis et gratiis effecit; tota causa ad tecum sinceriter conuiuendum, quia te sua presencia repleuit; Tota oportunitas ad te imitandum, quia uias suas rectissimas in tuis moribus et actibus expressit. te ergo ut deitatis expressum signaculum diligo; ut <i>cristi</i> passionis uexillum inspicio; ut nupcialem eius thalamum reuereor; et ut propiciationis tabernaculum amplector. hunc ergo modum cognoscatis mee dilectionis, hoc obiectum mee affectionis, hunc finem mee intencionis. si ergo et uos talis estis, gaudeo nec me uos decepisse nec in uobis me deceptum fuisse. quod si aliter est – quod absit –, non me uos, sed aliquid sub specie uestri noueritis dilexisse. sed certum sit uobis, nisi aliquid certi haberem de status uestri condicione, numquam tantum uobis scripsissem de cordis mei affectione. proinde, si qua sunt in uobis uiscera pietatis, que carnalitas numquam infecit; si quis affectus caritatis, quem <i>christus</i> accendit; si qua compassio benignitatis, quam <i>christus</i> exhibere miseris precepit: uicem dilectionis mee rependatis et maxime in hoc, ut oretis deum, ut ipse me talem efficere dignetur, ut digne me diligere uelitis et possitis gaudiose et a me diligere ualeatis fructuose. Nam non parua facienda est uis in eo, quod /145/ quis diligit; ea enim est uis amoris, ut amantem transferat in amatum. sola ergo illa diligamus, quibus assimilari uel ea fieri non sit dampnosum, quin potius gaudiosum et gloriosum; quorum societate uel idemptitate melioremur, informemur et beneficemur. et hec fuit sola uel potissima causa, quare uos numquam ad mei dilectionem inuitabam, cum tamen uos affectuosissime diligerem, quia sperabam uestri, utpote melioris, dilectione in potiora, sublimiora et deo familiariora posse transformari; sed metuebam, uos mei familiaritate prolabi ad inferiora. Cum ergo dilectione uestra quasi quadam usus fuerim scala, sperans et desiderans ex meritis uestris me de die in diem in ea</p>	<p>XXXv²</p>
--	---	-------------------------

XXXv²

mu Jumal on ise ka täielik põhjus sind armastada, sest ta ise on sind esimesena armastanud^a; ta ise on sinu tundmise mõte, sest ta on sind teinud nii imeliseks nii vaevades kui armudes; täielik põhjus sinuga siiralt koos pidutseda, sest ta on sind täitnud oma kohalolekuga; täielik võimalus sind järgida, sest oma õigeid teid ta väljendab sinu kommetes ja tegudes. Seega armastan sind kui jumalikkuse nähtavat märki; nagu vaatan Kristuse kannatuste tunnustähte; nagu kujutlen tema pulma pruudikambrit; ja emban nagu armuandide tabernaaklit. Siin te siis tunnete ära minu armastuse viisi, minu kiindumuse objekti, minu kavatsuste eesmärgi. Kui ka teie olete niisugune, rõõmustan, et ei teie ei peta mind ega pole ka minu poolt eksiteele viidud. Kui aga on teisiti – mis olgu olemata – siis teate, et ma ei armasta teid, vaid kedagi teie sarnast. Kuid olgu teil kindlus, et kui ma ei oleks kindel teie seisundi tingimustes, ei kirjutaks ma teile midagi minu südame kiindumusest. Ja pealegi, kui teis on sisemine vagadus, mida lihalikkus pole kunagi määrinud, kui on armastuse tundmus, mis tõuseb Kristuseni; kui on õndsuse kaasteadmine, mida Kristus vaestele hoiab; siis täiendate teie minu armastuse puudujäärke ja eriti sel teel, et palute Jumalat, et ta ise arvaks heaks mind muuta selliseks, et väarikalt ja rõõmuga suudaksite ja tahaksite mind armastada ja minu poolt viljakalt armastatud olla. Sest suudab ju palju korda saata armastus selles, keda 145 keegi armastab; see on ju armastuse vägi, et muudab armastaja selleks, keda ta armastab^b. Järelikult armastame ainult seda, kellega sarnaneda ei ole needuseks, vaid hoopis rõõmuks ja auhiilguseks; kelle seltskonnast või juuresviibimisest saame paremaks, targemaks ja õnnelikumaks. Ja see on ainus või peamine põhjus, miks ma kunagi teilt vastuarmastust ei palunud, kuigi ma teid väga kiindunult armastasin, sest lootsin teie võrreldamatult parema armastuse abil olla võimeline muutuma tugevamaks, ülevamaks ja Jumalale lähedasemaks; kuid kartsin teid minu läheduse tõttu alamale laskuvat. Ma ju kasutasin teie armastust justnagu redelit, lootes ja soovides teie teenetest end päev-päevalt paranevat ja seda mööda

^a 1Jh 4,19 järgi: „Meie armastame, sest tema on meid enne armastanud.

^b Platon „Phaedrus“? (Leitud väga kaudse tsitaadina Internetist, puuduliku viitega, mida ei õnnestunud kopeerida...)

	<p><i>profectorum</i> et ascensiones <i>per</i> eam, quin <i>pocius</i> in ea in dei dilectione dispositurum, donec nobis occurreremus ad uidendum deum deorum, desiderium desideriorum, finem suspiriorum, gaudium precordiorum in syon: o qualis credis dies illa erit, qua regum mamilla lactabimur? quam desiderata, quam beata, quam amata, quam deliciosa, quam speciosa, quam luminosa? o precordialissima et amatissima sponsa <i>crisi cristina</i>, eleuemus aspectum, inflammemus affectum, augmentemus desiderium deo perfrendi. si iacob patriarcha, a deo <i>in</i>petratus et secundum quosdam in utero <i>sanctificatus</i> et <i>innocenter conuersatus</i>, dies exilii <i>remocioris</i>, tedii <i>prolixioris</i>, laboris <i>grauioris</i>, mercedis <i>incercioris</i>, temporis <i>diuturnioris</i>, paucos estimuit <i>pre</i> amoris magnitudine <i>omniaque hec</i> et multo plura et forsau <i>grauiora in</i> semetipso <i>pre</i> vnus puelle amore et desiderio triumphauit: quid <i>in</i> nobis estimandum? uel quomodo nobis desiderii et suspiriis est estuandum, quibus in premium proponitur et promittitur, ut deum non solum habeamus ut patrem, amicum et sponsum, sed ut conformes diuine nature fiamus? quod queso tedium, quod supplicium, /146/ quod exilium, quod carorum dissidium, quod temporis spacium non poterit in nobis tantorum bonorum desiderium, talis hereditatis patrimonium triumphare? si ergo aliquid graue occurrerit, si quid difficile euenerit, illuc oculum attollamus, desiderium intendamus, continuemus suspirium, vnde speramus auxilium et ubi collatum credimus nostri laboris premium; et aduertamus, quantum differunt eterna a transitoriis, inmensa a minimis, suprema ab infimis. secundum altitudinem celi a terra corroborauit misericordiam suam et quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras. illuc ergo erigamus mentis intentum et affectum, ubi dulcissime uidebimus, que nunc latent; perfecte perfruemur hiis, que nunc ex parte, et parte minima, placent; videmus enim nunc per speculum et ex parte cognoscimus, et ideo eciam fruimur imperfecte; ibi autem uidebimus diuinam essenciam et affluemus</p>	XXXIr ¹
--	---	--------------------

<p>XXXIr¹</p>	<p>tõusta, selle kaudu jõuda isegi Jumala armastusse; kuni lõpuks jõuame nägema jumalate Jumalat, ülimat igatsetut, ohkamiste lõppu, südamete rõõmu Siionis. Oo, milline on see päev, mida sa usud, mil me kuningriigi rinnast piima joome?^a Kui ihaldusväärne, kui õnnis, kui armas, kui hea, kui kaunis, kui helge? Oo südamekalleim ja armastavaim Kristuse pruut Cristina, tõstkem pilgud, sütitagem kiindumus, suurendagem ihaldust Jumalat nautida. Kui juba patriarh Jakob,^b Jumala õnnistatud, mõnedel andmetel juba emaüas pühitsetud ja süütu lapsena ära valitud, pidas võõrsiloleku päevi kaugeks, töövaeva kergeks, pingutust oluliseks, ebakindlat tasu ja pikka aega väheseks võrreldes armastuse suurusega ja üle selle kõige ja veel enama ja isegi tähtsama iseeneses võidutses ühe tütarlapse armastus ja iha; mida meist arvata? Või kuidasmoodi meil olla meie soovides ja ohkamistes, meil, kellele tasuks selle eest pannakse ette ja töötatakse, et Jumal poleks meile mitte ainult isaks, sõbraks ja peigmeheks, vaid et meil on ka osa Jumala loomuses? Ma küsin, missugune kurnatus, mis alandus, 146 mis hüljatus, mis lihalik õnnetus, mis ei võiks meis mõneks ajaks sellise pärisosa üle võidutseda? Kui midagi tõsist juhtub, kui läheb raskeks, tõstame siin silmad üles, sirutame soovid, jätkame ohkamist; seal loodame abi ja seal usume kätte saavat meie tööde tasu; ja saame näha, kui suuresti erineb igavene möödumast, mõõtmatu tillukesest, ülim alamast. Vastavalt taeva kõrgusele maast annab osaks oma halastust ja nii kaugele, kui on päevatõus loojangust, viib meist meie patud.^c Siin kasutame oma meeletavatsusi ja tundeid, seal näeme kaunisti, mis praegu on peidul; naudime selle täiust, mis praegu on üliväikeses osas meeldimas; nüüd näeme nagu peeglist ja tunneme ära osaliselt,^d ja seega ka naudime ebatäielikult; seal aga saame näha Jumala olemust ja saame sellest ülevoolavalt</p>	<p>^a Js 60,16. ^b Jakobi ja Raheli lugu, 1Ms 29,19–30. ^c Ps 103,12. ^d 1Kr 13,12.</p>
--------------------------	---	--

	<p>propter eius nimiam influenciam, mirabimur propter excellenciam et dilatabitur cor nostrum propter tante bonitatis presenciam. o quale uidere et quale affluere! quale mirari et quale dilatari! videre erit creatorem et creata cognoscere; qui enim uidentem omnia uidet, quid erit, quod non uidet? affluere erit in bonis et de bonis domini gaudere, quia habundancia bonorum perfruetur, malorum timore sublato; super omnia enim bona sua constituet eum. mirari autem est uel erit diuinam presenciam habere et intueri, nec tamen posse comprehendere; semper desiderare et numquam anxari; semper saciari et numquam fastidire. Dilatari autem erit creatorem cum creatis contemplari et nullo angustiari, sed in omnibus delectari et de omnibus gloriari. Ibi dabunt in sinum nostrum mensuram bonam propter anime beatificacionem, et confertam propter corporis glorificacionem, et coagitatam propter tocius creature ad gloriam cooperacionem, et super- /147/ effluentem propter deitatis beatificam contemplacionem. ibi amabimus et laudabimus, delectabimur et ab ubertate domus domini inebriabimur. et si illuc me preueneris et in gaudium domini prius intraueris, per sanguinem cristi uos adiuro, ut annuncietis dilecto, quia amore languo, ne me hic post uos derelinquat. Quomodo enim – ex quo nobis est cor unum et anima una – in domino poterit anime dimidium beatificari, reliqua parte in miseria remanente? quam leto autem uultu, quam iocunda facie suscipies me! quam dulcibus et affectuosis uerbis me salutabis! estimo, quod conuocabis amicas et uicinas, dicens: »Congaudete mecum et congratulami, quia amicus meus uenit ad me de uia, pater meus liberatus est de miseria, custos et consolator meus et coheres regni susceptus est cum gloria, nobiscum manebit in leticia, diuina perfruetur presenciam». hec queso, uirgo cristi, karissima cristina, recogita et sedulo mente pertracta, quoniam melior est dies illa super milia. et sciatis, numquam me uobiscum futurum fore perfecte letum, donec in domini gaudium, sponsi thalamum simul introierimus. Tunc enim securos uenemus in amplexus et osculabimur in osculo pacis. Quomodo non erit securus amplexus, ubi nulla</p>	XXXIr ²
--	--	--------------------

XXXIr²

osa tema suure helduse pärast, imetleme imepärasust ja meie süda avardub seesuguse headuse juuresolekus. Oo mida näha ja millest rikas olla! Mida imestada ja mida hõlmata! Näha saab tähendama Loojat ja loodut tunda; kes näeb kõige nägijat, kes siis veel oleks, kes ei näe? Rikas olla tähendab Issanda hüvedes ja nende üle rõõmutseada, mille üliküllust nautida; halbade asjade hirm on kadunud; üle kõige on temas tema headus. Imetleda aga tähendab Jumala juuresolekus olla ja seda näha, ja siiski mitte suuta seda haarata; igavesti ihaleda ja mitte iialgi masenduda; igavesti rahulduda ja mitte iialgi pettuda. Avarduda aga tähendab vaadelda Loojat koos looduga ja ilma kitsendusteta, vaid kõike armastada ja kõiges juubeldada. Seal antakse meie sülle hea mõõduga mõõdetu hinge õnnistuse pärast, ja hästi raputatud, sest kogu loodu osaleb juubelduses, ja kuhjaga,^a 147 sest süüvime õndsalt jumalikku. Seal me armastame ja ülistame, naudime ja joovastume Issanda koja heldusest.^b Ja kui sa siis jõuad enne mind sinna ja astud esimesena Issanda rõõmu, vannutan teid Kristuse vere nimel, et teataksite armsamale, missuguses armastuses ma nõrken, et ta ei jätaks mind siia pärast teid. Kuidas siis saakski – sellest et meil on üks süda ja üks hing – Issandas õndsaks saada pool hinge, kui teine pool jääb siia hädaorgu? Aga kui rõõmsa ilme ja naeratava näoga sa mind vastu võtad! Kui magusate ja kiindunud sõnadega mind tervitad! Ma arvan, et kutsud kokku sõbrad ja naabrid, öeldes: „Rõõmustage ühes minuga ja ilutsege, sest minu sõber on jõudnud teekonnalt minu juurde, mu isa on vabastatud hädaorust, mu abiline ja lohutaja ja kuningriigi kaaspärija on võetud auhiilgusse, jääb meiega rõõmutsemisse, naudib Jumala juuresolu.“ Seda ma palun, Kristuse neitsi, kalleim Cristina, mõtle ja kaalu hoolikalt meeles, kuivõrd parem on see päev tuhandest. Ja te teate, et tulevikus ei ole ma koos teiega täiuslikult rõõmus, kuni me koos astume Issanda rõõmu, peigmehe pulmakambrisse. Siis embame teineteist julgesti ja suudleme rahusuudlusega. Kuidas siis ei saaks julgelt emmata, kus ei ole

^a Lk 6,38 järgi.

^b Ps 36,9.

<p>Epist. XXI</p>	<p>erit carnis <i>concupiscencia</i>, nulla <i>membrorum indecencia</i>, <i>sed</i> <i>altrinsecus</i> utriusque <i>patebit consciencia</i> et ex hoc <i>communis</i> <i>consurget leticia</i> et <i>augmentabitur gloria</i>? <i>Item quomodo non pacis</i> erit <i>osculum</i>, <i>quod</i> erit <i>tam indiuidue</i> <i>indiuisibile</i> <i>societatis uinculum</i>? <i>qui</i> <i>posuit</i>, <i>inquit</i>, <i>finis</i> <i>tuos pacem</i>; <i>vbi nullus</i> erit <i>mutue familiaritatis</i> <i>peruersus</i> <i>interpretator</i>, <i>nullus</i> <i>familiaris</i> <i>colloquii</i> <i>maliciosus</i> <i>obseruator</i>, <i>nullus</i> <i>adulans affectionum</i> <i>callidus</i> <i>perscrutator</i>, <i>nullus</i> <i>morum</i> <i>uel factorum</i> <i>detractor</i>, <i>nullus</i> <i>bonorum</i> <i>diminutor</i>, <i>nullus</i> <i>uiciorum</i> <i>ab intra</i> <i>uel extra</i> <i>incentor</i>, <i>nullus</i> <i>serenitatis</i> <i>intime</i> <i>et mutue</i> <i>perturbator</i>. <i>tunc enim</i> <i>eciam</i> <i>id</i>, <i>quod</i> <i>in membris</i> <i>nostris</i> <i>aduersarium</i> <i>racioni</i> /147/ <i>portamus</i>, <i>extinguetur</i>, <i>cum</i> <i>nouissima</i> <i>omnium</i> <i>extinguetur</i> <i>mors</i>, <i>et</i> <i>uita</i> <i>redierit</i> <i>in</i> <i>eternum</i> <i>uictura</i>. <i>Ceterum</i>, <i>karissima</i>! <i>donec</i> <i>dies</i> <i>illa</i> <i>aduenerit</i>, <i>pacis</i> <i>securitas</i>, <i>sciencie</i> <i>claritas</i> <i>et</i> <i>cordis</i> <i>iocunditas</i>: <i>simus</i> <i>interim</i> <i>stantes</i> <i>super</i> <i>custodiam</i> <i>nostram</i>, <i>ut</i> <i>nullus</i> <i>de</i> <i>nostro</i> <i>consensu</i> <i>uel</i> <i>consessu</i> <i>siue</i> <i>affectedu</i> <i>dedificetur</i>, <i>quin</i> <i>pocius</i> <i>sic</i> <i>luceat</i> <i>lux</i> <i>nostre</i> <i>celestis</i> <i>conuersacionis</i>, <i>ut</i> <i>aliorum</i> <i>corda</i> <i>uita</i> <i>nostra</i> <i>illuminentur</i>, <i>in</i> <i>dei</i> <i>dilectione</i> <i>et</i> <i>deuocione</i> <i>informentur</i> <i>et</i> <i>errancia</i> <i>reformentur</i>; <i>quia</i> <i>simus</i> <i>de</i> <i>hoc</i> <i>certissimi</i>, <i>quod</i> <i>quot</i> <i>et</i> <i>quantos</i> <i>nostris</i> <i>operibus</i> <i>uel</i> <i>exemplis</i> <i>edificauerimus</i>, <i>de</i> <i>tot</i> <i>et</i> <i>tantorum</i> <i>meritis</i> <i>glorificabimur</i>; <i>Et</i> <i>quod</i> <i>quot</i> <i>nostris</i> <i>moribus</i> <i>scandalizauerimus</i>, <i>tot</i> <i>penarum</i> <i>suppliciis</i> <i>puniemur</i>. <i>Caute</i> <i>igitur</i> <i>est</i> <i>ambulandum</i>, <i>cum</i> <i>ante</i> <i>oculos</i> <i>omnia</i> <i>agamus</i> <i>iudicis</i> <i>cuncta</i> <i>cernentis</i>. <i>ualete</i> <i>in</i> <i>cristo</i>, <i>karissima</i> <i>cristina</i>! <i>Litteram</i> <i>de</i> <i>morte</i> <i>domini</i> <i>plebani</i> <i>Johannis</i> <i>Frater</i> <i>nicholaus</i> <i>de</i> <i>westra</i> <i>aros</i> <i>michi</i> <i>attulit</i>, <i>qui</i> <i>circa</i> <i>festum</i> <i>petri</i> <i>et</i> <i>pauli</i> <i>obiit</i> <i>anno</i> <i>domini</i> <i>m:o</i> <i>cc.lxxvii</i>; <i>unde</i> <i>litteram</i>, <i>que</i> <i>hic</i> <i>immediate</i> <i>subicitur</i>, <i>scripsit</i> <i>frater</i> <i>laurencius</i> <i>sweus</i> <i>studens</i> <i>tunc</i> <i>temporis</i> <i>colonie</i>: Reuerendo <i>in</i> <i>cristo</i> <i>patri</i> <i>sibique</i> <i>omnium</i> <i>reuerendissimo</i> <i>et</i> <i>amantissimo</i> <i>suarum</i> <i>filiarum</i> <i>minima</i> <i>Cum</i> <i>oracionibus</i>, <i>siquid</i> <i>salute</i> <i>melius</i>, <i>et</i> <i>seipsam</i>... <i>per</i> <i>fidelem</i> <i>uobis</i> <i>filium</i> <i>fratrem</i> <i>Laurencium</i>. <i>uestra</i> <i>recepta</i> <i>littera</i> <i>et</i> <i>plenius</i> <i>intellecta</i>, <i>post</i> <i>amicorum</i> <i>et</i> <i>rerum</i> <i>amissionem</i> <i>ac</i> <i>corporis</i> <i>grauissimam</i> <i>afflictionem</i> <i>reuixit</i></p>	<p>XXXIv¹</p>
-------------------	---	--------------------------

<p>XXXIv¹</p>	<p>mingit lihahimu, liikmete sündsusetust, vaid mõlemad on ülendatud meelega ja sellest tõuseb ühine rõõm ja kasvab juubeldus? Ja kuidas see suudlus ei oleks rahusuudlus, kui ta on nii lahutamatu ja jagamatu koosolu side? Kes võib sinu rahule piire seada, seal, kus pole ühtki vastastikuse sõpruse kurjameelset tõlgendajat, ühtki sõbralikule vestlusele halva pilguga vaatajat, ühtki orjalikult kavalat tunnetesse ninatoppijat, ühtki kommete või tegude hukkamõistjat, ühtki hüvede vähendajat, ühtki seest või väljast pahede sütitajat, ühtki lähedase ja vastastikuse mõistmise segajat. Isegi see, mis me oma liikmetes vaenlase kavatsusel 148 kanname, kaob siis, kui viimasena kõigist kaob surm^a, ja elu tuleb tagasi igaveseks elamiseks. Ja peale selle, kalleim! Kuni see päev saabub, olgu kindel rahu, südametunnistuse puhtus ja südames heameel. Vahepeal aga olgem enda suhtes valvel, et keegi ei pahanduks meie teineteisemõistmisest või koos olemisest või kiindumusest, vaid pigem säragu meie taevaliku suhtlemise valgus nii, et meie elu valgustaks teiste südameid; sest selles me võime olla täitsa kindlad, et kui paljusid ja missuguste meie tegude ja eeskujuga me ehitame, nii palju ja niiviisi oleme auhiilguses. Ja nii palju kui me oma käitumisega kedagi pahandame, niipalju saame vastavate karistustega karistada. Tuleb niisiis ettevaatlikult kulgeda, sest kõik mis me teeme, on kõikenägija kohtumõistja silma all. Olge terve Kristuses, kalleim Cristina!</p> <p>Vend Nicholaus Västerasist tõi mulle kirja isand kogudusepreester Johannese surma kohta, kes lahkus Peetruse ja Pauluse päeva paiku Issanda aastal 1277^b, pärast kirjutas mulle kirja^c, mis siin vahetult järgneb, vend Laurencius Sweus, kes sel ajal õppis Kölnis.</p> <p>[XXI kiri]</p> <p>Kristuses austatud ja endale kõige austatumale ja armastatumale isale, tema tütrest vähim, koos palvetega, mis on igast tervitusest paremad, ja iseennast ...; teie ustava poja vend Laurenciuse kaudu. Teilt saadud ja täiesti teadmiseks võetud kiri taaselustas pärast sõprade ja asjade kaotust ja suuri kehalisi kannatusi</p>	<p>^a 1Kr 15,26.</p> <p>^b Kolmapäev, 29. juuni 1277.</p> <p>^c Kirjad nr XXI ja XXII on saadetud reedel, 22. juulil 1278.</p>
--------------------------	---	--

	<p>nimirum <i>spiritus</i> cordis mei, et ab animi lassitudine incepti paululum respirare. <i>quam</i> quidem uestre dulcissime paternitatis litteram quanta deuotione susceperim, <i>quanta</i> etiam alacritate sibi /149/ non absque dispendio corporis et grauamine occurrerim, fide dignus utriusque internuncius testis erit. <i>quid enim</i> miri, si eius iocunda fuerit <i>presencia</i> literalis, cuius tam dulcis exstitit corporalis? ob <i>quam</i> utique mira dulcedine delectabatur <i>spiritus</i>, et tormenta, humane prosus fragilitate puellarique inbecillitati intolerabilia, tepuerunt. sane <i>statum</i> meum, quem uestre paternitati intimari petistis, nimis turbulentum esse noueritis, <i>uestreque</i> felicitatis prosperitati, <i>quam</i> uigor diuine uirtutis adaugeat, dissimilem et omnino contrarium. <i>nam</i> temporalium tanta est penuria <i>michi</i>, ut omnibus pene <i>consumptis</i>, curia quoque <i>nostra</i> in possessionem alienorum cesserit, <i>domus</i> quoque maior, in qua continue mansimus, que non absque personarum periculo <i>pre</i> uetustate corrui, reedificari minime <i>per</i> nos possit. amicorum etiam tam beneficorum quam solaciorum adiutorio sum penitus destituta. persecuciones etiam grauissimas et uexaciones ab aduersario pacior in tantum, quod de nouo per ipsum duodentes molares cum forpice michi crudeliter sunt extracti, <i>preter</i> alias infinitas tribulaciones, <i>quas</i> <i>pre</i> uerecundia exprimere non ualeo, nisi forte ore ad os uobis loquerer, quod ex toto corde super omnia desidero. hoc autem me <i>pre</i> omnibus molestat, quod in uilla nostra, ubi maneo sicut prius, penitus personam non habeo, cui cor meum quantum ad ea, que circa me mirabiliter geruntur, audeam reuelare. <i>propter</i> quod plura in corde meo sepulta teneo, que solus scrutator cordium mecum nouit; quem etiam bona consciencia testem inuoco. nichil michi in hac uita euenire posse estimo iocundius, quam quod hec ipsa uobis ualerem, ante quam morerer, reuelare. quod qualiter contingat, non uideo; nam ad uos transire secundum fidelissimam sanctitatis uestre exhibicionem nullatenus temptarem; /150/ quamquam hoc libentissime facerem, nisi mutuo uobiscum habito colloquio <i>michi</i> hoc consuleretis post</p>	XXXIv ²
--	--	--------------------

XXXIv²

minu vaimu üliväga, ja hakkasin hinge taagast natuke toibuma. Kuidas ma teie kõige kaunimalt isalikud kirjad vastu võtsin, mäherduse pühendumusega, isegi missuguse rõõmupalanguga, 149 mis ka kehalise vaeva ja raskusega tunda oli, seda tunnistab ustav mõlema vahendaja. Mida siin ikka imestada, et nii suurt rõõmu teeb tema juuresviibimine kirjade kaudu, kelle isiklik kohalolek oli nii meeldiv? Või viimaks, et missugust imelist magusust tunneb vaim, ja samal ajal piinleb, kui teda soojendab see, mis on lihtsalt inimlikule haprusele ja tütarlapselise nõrkusele talumatu. Minu olukord, mida te palusite teile kui isale teatavaks teha, on, teadke seda, väga häiritud, vaatamata teie headele soovidele ja lootustele, mida Jumala väe võim kasvatagu, on kõik täiesti vastupidi. Ajalikest asjadest on mul selline vaesus, sest kõik on meilt võlgade katteks ära võetud, ka meie talu on teiste kätte läinud; ja üks suurem maja, kus me endiselt elame, on nii vanadusest kokku kukkumas, nii et on elanikele ohtlik, ja me ei suuda seda kuidagi parandada. Isegi sõprade, nii heategijate kui lohutajate abist olen haletsusväärset ilma. Vaenlase kohutavat tagakiusamist ja vaevamist kannatan nii palju, et hiljuti ta tõmbas mul julmalt tangidega kaks purihammast välja, peale teiste piinade, mida ma häbenen teile väljendada, kui ma lõpuks ei saa teile seda suust suhu rääkida, mida ma kogu südamest üle kõige soovin. See ju vaevab mind üle kõige, et meie külas, kus ma elan nagu ennegi, pole mul ainsatki isikut, kellele julgeksin südant puistata, sellest, mis minuga üleloomulikku sünnib. Sellepärast hoian paljut oma südames salajas, mida teab ainult minu südame läbikatsuja, keda ma ka puhta südametunnistuse tõendajaks kutsun. Arvan, et siin elus ei saaks mulle midagi meeldivamat juhtuda, kui et saaksin seda kõike teile avaldada, enne kui a suren. Kuidas ma seda saan teha, ma küll ei näe, kuigi on olnud kiusatus teie juurde tulla, vastavalt teie pühaduse üliustavale väljendusele; 150 siiski teeksin seda meeeldi, kui te just ei anna mulle nõu teiega koos teiega vastastikku vesteldes pärast

<p>Epist. XXII</p>	<p>plenariam <i>noticiam</i> status mei. <i>pro</i> hac uestra exhibicione ipse uos remuneret, <i>qui</i> est spes desolatis magnaue <i>consolacio</i> in tormentis. valete, pater dulcissime, unice et fidelissime! <i>animas</i> patris mei et <i>domini</i> plebani uobis intime recomendo. Iterum valete! Cum predicta littera in eadem littera scripta erat alia littera <i>in hunc modum</i>:</p> <p>Karissimo <i>in cristo</i> patri, fratri petro, lectori skenigensi, <i>suorum filiorum minimus</i>. sex litteras uestras simul consutas, <i>quarum</i> una <i>michi</i>, altera uero cristine mittebatur, recepi <i>per fratrem</i> helinricum, uenientem de parisius, qui eas recepit a <i>fratre</i> olauo skarensi. ceterim noueritis, <i>quod</i>, cum diffinitor uenisset ad nos vi:a feria post margarete, sequenti die post memoriale misi in stumbele, mandans ei me habere litteras sibi missas, a me <i>personaliter</i> exponendas, et <i>quod</i> nisi modo, non daretur occasio respondendi forte isto anno; que statim sequenti die uenit coloniam, assumpta hilla, cognata sua, qui uos salutat; et hoc non sine dispendio, cum esset tempus messium. ipsam autem litteram, a me <i>pro</i> ut melius ualui expositam, quanta deuocione suscepit, large profuse lacrimae testabantur. notate de casu domus, <i>quod</i>, cum tota familia in domo esset et ualde parui pueri, et ignis copiosus succensus, subito corrui; nec tamen aliquem lesit, nec ignis nocuit; <i>quod</i> miraculo asscribitur a quibusdam. totaliter eciam corrui preter camerulam, in qua cristina mansit, cum tamen et ipsa supra se cadencium trabium sustineret graues ictus. multas eciam et malas tribulaciones sustinuit dicta cristina a matre plebani, dicente ipsam bona plebani distraxisse. scripta in festo marie magdalene. /151/</p> <p>Cum predictas litteras legissem et plura alia de cristine turbacione et desolacione intellexissem, quam dominus michi in tanta dulcedine commiserat et precordiis meis tam excellenter et singulariter inpresserant, et cuius secreta tot et tanta michi reuelauerat: efferbuit <i>spiritus</i> meus, et cor meum conturbatum est, cogitacioque cordi meo innasceba-</p>	<p>XXXIIr¹</p>
--------------------	--	---------------------------

<p>XXXIIR¹</p>	<p>minu olukorra täielikku teatavaksvõtmist. Sellepärast manitseb teid teie enda väljendus, mis on üksildase lootus ja suur lohutus piinades. Olge terve, kullakallis, ainus ja truu isa! Teie hoolde usaldan südamest minu isa ja isand kogudusepreestri hinge. Veel kord, olge terve!</p> <p>Koos eelmainitud kirjaga oli samas kirjas kirjutatud veel teine kiri, mis käis niiviisi:</p> <p>[XXII kiri]</p> <p>Kristuses kalleimale isale, vend Petrusele, Skänninge lektorile, tema poegadest vähim^a. Sain teie kuus kirja koos, millest üks oli mulle, aga teine Cristinale saadetud, vend Helinricuse käest, kes tuli Pariisist, kes oli need saanud vend Skara Olavi käest. Pealegi saite teada, et, kui <i>diffinitor</i> tuli meie juurde reedel^b pärast margareetapäeva, saatsin järgmisel päeval pärast mälestuspäeva Stommelni, käskides tal tuua mulle talle saadetud kirjad, mis ma ise ette loen, ja et kui mitte nii, siis ei anta võimalust üldse sel aastal vastata. Ta tuli kohe järgmisel päeval Kölni, kaasas Hilla, tema tuttav, kes teid tervitab; ja see ei olnud mitte kerge, sest oli lõikuse aeg. Selle kirja, mis ma nii hästi kui suutsin, ette lugesin, võttis vastu suure hardusega, millest tunnistasid ohtralt valatud pisarad. Pange tähele maja asja, kus, kui terve pere oli kodus ja väga väikesed lapsed, ja tõusis suur tuli, ja hävis ruttu, aga siiski keegi ei saanud viga, ega tulest kahjustada. Hävis täielikult peale kambri, kus Cristina elas, kuid ka tema sai talle peale kukkunud katusetükkidest raskeid hoope. Aga palju ja raskeid vaevu on nimetatud Cristinale põhjustanud kogudusepreestri ema, kes ütleb, et ta raiskab kogudusepreestri varandust. Kirjutatud Maarja Magdaleena pühal.^c 151</p> <p>Kui ma olin eelmainitud kirju lugenud, ja palju teisi, kust sain teada Cristina vaevadest ja hüljatusest, mida Issand mulle nii lahkesti usaldas, ja nii ainulaadselt ja eriliselt mulle südamesse vajutas, ja kelle saladusi ta mulle nii palju ja seesuguseid ilmutas. Mu vaim kerkis ja süda oli mures, ja südames sündisid mõtted,</p>	<p>^a Laurentius Sweus.</p> <p>^b 15. juuli 1278.</p> <p>^c Reede, 22. juuli 1278.</p>
---------------------------	---	--

	<p>tur, quomodo eam aliquo modo possim consolari; adique fratrem augustinum, priorem prouincialem, ut licenciam eundi coloniam optinerem. Cuius itineris causa fuit triplex: prima, quod desiderauit curari a defectu cordis, quem diu sustinueram et sepius me etiam ad desperationem uite afflixit; secunda, ut gloriosos patronos, martires et uirgines colonie quiescentes uisitare et de eis reliquias procurarem et ad patriam meam reportarem, ad quos specialem concepi deuocionem, quando colonie morabar ob studii exercitacionem; tertia, ut cristinam, michi in cristo karissimam et summe desideratam, uiderem et cum domino consolarer secundum suum desiderium et deuocionem meam et compassionem, quam ex litteris suis et multis tribulacionibus, que eam circumdederant, concepi, et ut per eam consolarer et de ea illuminarer. Cooperante autem deo et meritis cristine, ut certissime spero, coadiuantibus, omnia, que desiderauit, michi prospere successerunt expertusque fui, quod »amor improbus omnia uincit«. egressus ergo de westra-ros in ii:a feria pentecostes, ueni in gotlandiam; et ibi aliquamdiu commoratus, tandem ueni lubec; et uere, qui prius bis uel ter defeceram in dimidio miliari, inter onsterio et habitare ibi* una die absque graui labore in crastino octaue beati laurencii. Tandem in octaua natiuitatis beate uirginis uenimus in stumbele, locum utique desideratum et multis bonis a deo decoratum, specialiter autem inhabitancium deuocione. Cum ergo uille predictae appropinquarem, uidimus a remotis populum de missa redeuntem; – erat autem sexta feria; – et in ultimo duas beginas, et dixi ad fratrem folquinum, socium meum: »ecce ubi cristina uadit«. nam et ipse eam uidere desiderauit. Discerni autem poterat cristina ab aliis: sicut religiosior conuictu et deuocior aspectu, sic erat et in incessu maturior. Et, ut breuiter dicam, in omni actu, gestu, motu, et incessu eius decor quidam relucebat gracia specialis In tantum, quod quicumque ex deuocione mores eius consideraret, dubitare nullo modo posset, quin diui-</p>	<p>XXXIir²</p>
--	---	---------------------------

* Paulsoni konjektuur: "iui".

<p>XXXIIr²</p>	<p>kuidas ma saaksin teda kuidagi lohutada. Ja ma läksin vend Augustinuse^a, provintsiaalpiori juurde, et hankida luba Kölni minekuks. Millise teekonna põhjus oli kolmekordne: esiteks, kuna tahtsin end ravida südameveast, mida kaua olin kannatanud, ja mis mind vaevas sageli kuni elulootuse kadumiseni; teiseks, et külastada Kölnis puhkavaid auväärseid patroone, mätreid ja neitseid ning hangiksin nende reliikviaid ja tooksin oma kodumaale, nende suhtes oli mul eriline hardustunne sellest ajast, kui olin Kölnis õpingute pärast; kolmandaks, et näha Cristinat, mulle Kristuses nii kallist ja üliväga ihaldatut, ja koos Issandaga lohutaksin teda vastavalt tema soovile ja minu hardusele ja kaastundele, kellest teadsin tema kirjadest, et teda ümbritsevad paljud vaevad, ja ka temast ise lohutust leiaksin ja valgustatud saaksin. Jumala koostööga ja Cristina teenete abil, nagu ma kindlasti usun, läks mul kõik edukalt korda, mida soovisin, ja kogesin, et „kõikumata armastus võidab kõik“. Hakkasin niisiis Västeråsist minema nelipühade esmaspäeval^b, jõudsin Gotlandile, ja mõnda aega seal olnud, jõudsin lõpuks Lüübekisse. Ja tõesti, kuigi esiteks kaks või kolm korda väsisin keset teekonda ära, läksin ühe päevaga suurema vaevata Onsterist Habitaresse, järgmisel päeval^c pärast püha Laurenciuse oktaavi. Lõpuks jõudsime Stommelni püha Neitsi sünnipäeva oktaavil^d; kohta, mida niivõrd igatsesin ja mis on Jumala poolt paljude hüvedega õnnistatud, 152 eriti elanike vagadusega. Kui me siis eelmainitud külale lähenesime, nägime eemalt, kuidas rahvas missalt tuli – oli ju reede – ja viimaste hulgas kaht begiini, ja ma ütlesin vend Folquinusele, oma kaaslasele: „Näe, kus Cristina läheb.“ Sest ka tema tahtis väga teda näha. Ta võis Cristina kergesti teiste hulgast ära tunda: nii nagu ta oli käitumiselt usklikum ja välimuselt vagam, nii oli ka ta kõnnak soliidsem. Ja, lühidalt öeldes, kõigi tegevuste, liigutuste, hoiaku ja kõnnaku poolest paistis tema ilu erilises armus niivõrd, et kui keegi vagalt tema käitumist vaatas, siis ei saanud kuidagi kahelda, et Jumala</p>	<p>^a Dacia provintsiaal 1261–1266 ja 1272–1285. Suri 1285. aastal. (Gallén 1946: 252)</p> <p>^b Esmapäev, 22. mai 1279.</p> <p>^c Reede, 18. august 1279.</p> <p>Habern on üks asula Weseri jõel, kustkaudu ilmselt kulges tavaline tee Lüübekist Kölni poole, läbi Mindeni, kuid nende nimede identiteet pole kindel.</p> <p>^d Reede, 15. september 1279</p>
---------------------------	--	---

	<p>na <i>gracia</i> et <i>presencia</i> ei <i>adesset</i> et <i>inisset</i>. <i>Cum</i> ergo <i>uenissemus</i> ad <i>curiam</i> <i>plebani</i>, ut <i>necessaria pro missa procuraremus</i>, <i>stetit</i> <i>uxor campanarii</i> et <i>me</i> <i>solicite inspexit</i>; <i>tandem</i> <i>dixit michi</i>: »<i>quod est nomen vestrum?</i> »<i>petrus uocor</i>», <i> respondi</i>. at <i>illa</i>: »<i>vnde estis?</i>» et <i>ego</i>: »<i>de dacia</i>».</p> <p><i>Que</i> <i>statim</i> <i>exiliit</i> in <i>plateam</i> et <i>magna</i> <i>uoce</i> <i>cepit</i> <i>clamare</i>: »<i>cristina! cristina! reuertere</i>, <i>si uis missam audire</i>». <i>cum</i> ergo et <i>nos exiuissemus</i> in <i>plateam</i>, <i>occurrimus cristine</i> <i>reuertenti</i>. <i>quam cum salutassem</i>, <i>quasi in stupore quodam cordis posita</i>, <i>uix sciuit</i>, <i>quid responderet</i>. <i>Tandem</i> <i>dixit</i>: »<i>vnde uenitis?</i>» et <i>ego</i> <i> respondi</i>: »<i>a domino deo missus ueni</i>». et <i>sic</i> a <i>socio</i> <i>meo</i> et <i>me</i> <i>missis dictis</i>, <i>comedimus cum cristina in reclusorio</i>, <i>procurante</i> <i>nos magistro iohanne</i>, <i>uiro deuotissimo</i>; <i>sed et dominus plebanus</i> <i>nos associauit</i>. In <i>crastino</i> <i>autem</i> <i>post uesperas</i>, <i>cum</i> <i>ad instanciam cristine exposuissem</i> <i>illud uerbum</i>: »<i>mensuram bonam et confertam et coagitatam et superfluentem dabunt in sinum uestrum</i>», <i>ipsa in tantum mentis excessum uenit</i>, <i>quod cenare nullo modo potuit</i> <i>nec loqui</i>. <i>tandem</i> <i>eciam</i> <i>in tantum creuit</i> <i>sua deuocio</i>, <i>quod nec intendit</i> <i>hiis</i>, <i>que sibi dicebantur</i>, <i>sed</i> <i>tota</i> <i>erat</i> <i>occupata</i> <i>circa suum dilectum</i>, /153/ <i>nichil aliud senciens neque proferens</i>, <i>nisi uerba deuocionis</i> et <i>ex tante dilectionis sponsi</i>, <i>nullo utens sensu neque sensibilibus distinctione discreta</i>. <i>Inter hec</i> <i>autem</i> <i>alta uoce</i> <i>dixit</i> <i>bis</i>: »<i>karissimi! diligamus deum</i>, <i>quoniam nimis est amabilis</i>. <i>karissimi! quid faciemus</i> <i>ei pro tantis</i>, <i>que nobis ostendit et impendit?</i>» <i>erat</i> <i>hoc audire delectabile</i>, et <i>uidere mirabile</i>, <i>quantus</i> <i>erat ardor in corde sponse</i>, <i>et quantus dulcor</i> et <i>influentia sponsi</i>. <i>supra modum humanum</i> <i>erat</i>, <i>quod audiebatur</i> et <i>uidebatur</i>. <i>tandem</i> <i>cum aliquantulum</i> <i>ad se rediit</i>, <i>magister iohannes</i> et <i>aleidis</i> <i>eam</i> <i>ad suum hospicium deduxerunt</i>, et <i>ego cum semel iuxta</i> <i>eam irem</i>, <i>quesiuit</i>, <i>quis esset</i>; <i>dictumque</i> <i>est</i> <i>ei</i>: »<i>frater petrus</i>». et <i>illa</i>: »<i>Frater petre!</i> <i>si uis loqui</i> <i>de deo</i>, <i>bene ueneris</i>; <i>sin</i> <i>autem</i> <i>ad aliud quid uenisti</i>, <i>potes</i> <i>te cito expedire</i> et <i>ire</i>, <i>quia</i> <i>alias</i> <i>de</i> <i>te</i> <i>cito habebimus</i> <i>tedium</i>». <i>tota</i> <i>autem</i> <i>illa</i> <i>nocte</i> <i>ipsa</i> <i>in</i> <i>ta-</i></p>	<p>XXXIIv¹</p>
--	--	---------------------------

XXXIIv¹

arm ja lähedus oli tema peal ja sees. Kui me läksime kogudusepreestri tallu, et hankida missa jaoks tarvilikku, seisis seal kellamehe **naine** ja vaatas mind tähelepanelikult; lõpuks küsis mu käest: „Kuidas on teie nimi?“ „Petrus,“ vastasin. Tema jälle: „Kust te pärit olete?“ Ja mina: „Taanist.“ Tema hüppas kohe tänavale ja hakkas suure häälega hüüdma: „Cristina! Cristina! Tule tagasi, kui tahad missat kuulata.“ Kui ka meie läksime välja tänavale, kohtasime Cristinat tagasi pöördumas. Kui ma teda tervitasin, oli ta nagu südamest segaduses, vaevalt teadis, mida vastas. Lõpuks ütles: „Kust te tulete?“ Ja mina vastasin: „Tulen, Jumala saadetud.“ Ja kui me kaaslasega olime nii kumbki oma missa lugenud, einestasime koos Cristinaga eraklas, mille korraldas meile magister **Johannes**, väga vaga mees; kuid ka isand **kogudusepreester** oli koos meiega. Järgmisel päeval pärast vesprit, kui ma juhtumisi seletasin Cristinale seda kirjakohta: „Hea mõõduga mõõdetud, hästi raputatud ja üle mõõdugi antakse teie sülle,“^a sai ta meel nii ülendatud, et ei suutnud enam kuidagi süüa ega rääkida. Lõpuks kasvas tema hardumus isegi nii suureks, et ei pannud tähele seda, mis talle öeldi, vaid oli tervenisti hõivatud oma armsamaga, 153 ei võtnud vastu ega väljendanud midagi muud kui ainult vagu ja armastusest tulvil sõnu oma peigmehele, kasutamata ühtki meelt ja varjamata ühtki tunnet. Muuhulgas ütles kaks korda valju häälega: „Kallid! Armastagem Jumalat, sest ta on väga armastusväärne. Kallid! Kuidas me talle vastame selle eest, mida ta meile on näidanud ja annetanud?“ Seda oli väga meeldiv kuulda ja imeline näha, kui suur oli kirg pruudi südames ja kui suur peigmehe lahkus ja mõju. See, mida me nägime, oli inimlikust ülem. Kui ta lõpuks natuke endasse tagasi tuli, viisid **magister Johannes** ja **Aleidis** ta tema varjupaika, ja mina läksin natuke aega tema kõrval, ja ta küsis, et kes see on. Ja talle öeldi: „Vend Petrus.“ Ja tema: „Vend Petrus! Kui sa tahad rääkida Jumalast, siis on hästi, et sa tulid, aga kui millegi muu pärast, siis võid kohe lahkuda ja minna, sest siis me tüdineme sinust ruttu.“ Ning terve selle öö kestis tal see

^a Lk 6,38.

	<p>li deuocione perdurauit; In crastino autem ceperunt, qui audierunt <i>predicta</i>, <i>quasi</i> conquerendo proponere, <i>quasi michi aliquis</i> fuisset iniuriatus. illa respondit: »uere, quicumque talia dixit, nimis audax fuit». nullam enim habuit memoriam eorum, que in sero dixerat. Fuimus ergo ibi tribus diebus et ita intrauimus in coloniam, plurimum ex <i>presencia</i> cristine edificati et <i>consolati</i>; ubi benigne a fratribus recepti sumus et <i>specialiter</i> ab hiis, qui me nouerunt, dum studens inter eos conuersabar, <i>specialissime</i> autem a fratre gerardo de grifone, tunc existente supprior, et fratre Iohanne de mufeldorp. et dixit michi supprior: »numquid cristinam uidistis»? fuit enim, ut ex superioribus patet, deuocionis mee, quam ad eam habui, conscius. Cui respondi: »utique, pater!» et ille subridendo adiecit illud ieronimi ad paulinum: »habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque /154/ miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent, et quos ad contemplacionem sui colonia non traxerat, unius hominis fama perduxit»; et adiecit: »quomodo ualet cristina? et quomodo uobis placet status suus»? respondi: »per omnia bene, et plurimum sum consolatus, quia post meum recessum plurimum in sanctitate profecerat». et uere sic erat; nam notabiliter hoc aduerti, et ille: »uere, frater petre, ego idem scencio. et sciatis affectum meum circa eam nec ad unum crinem esse diminutum. quod autem eam rarius uisito, ratio est, quia illi, qui fratres colligere consueuerunt, plerique mortui sunt». fui ergo colonie quasi per unum mensem et per dei gratiam a defectu cordis fui curatus. sed et ·ix· capita uirginum et unum de legione Thebeorum procurauit, procurantibus michi in hoc fratribus coloniensibus et fratre folquino collaborante. Medio autem tempore, id est in crastino beati michaelis, redii cum fratre folquino in stumbele ad cristinam, et inuenimus eam super lectum suum recubentem, ualde debilem; que de aduentu nostro ualde exultauit. et cum ab ea quererem, cur sic debilis esset, respondit: »demon in presenti septimana extraxit de toto dorso meo cutem; insuper et grauissima uulnera michi infixit in tantum, quod mirum est, quod</p>	<p>XXXIIv²</p>
--	---	---------------------------

hardus. Järgmisel päeval^a hakkasid aga need, kes ülalmainitud olid kuulnud, nagu noomides väitma, nagu oleks ma kuidagi haavunud. Tema vastas: „Tõesti, kes seda ütles, oli väga julge.“ Ta ise ju ei mäletanud midagi, mida oli õhtul öelnud. Niisiis olime seal kolm päeva ja siis läksime Kölni,^b Cristinaga kohtumisest väga palju kosutatud ja lohutatud. Seal võtsid vennad meid väga lahkelt vastu, eriti need, kes mind tundsid sellest ajast, kui ma õpingute ajal nendega suhtlesin, ja eriliselt vend **Gerardus de Grifone**, kes oli nüüd abiprior, ja vend **Johannes Muffindorpist**. Ja abiprior ütles mulle: „Kas te Cristinat ikka nägite?“ Ta ju teadis, nagu ülaltoodust nähtub, minu pühendumusest Cristina suhtes. Mina selle peale: „Igatahes, isa!“ Tema selle peale naeratas ja tsiteeris seda kohta Hieronymuse kirjast Paulinusele: „Sel ajal on kõigile ajastutele enne kuulmatu ja pühitsematu 154 ime, et sinna linna tahetakse tulla teisalt, väljastpoolt linna, ja keda Köln ei tõmba, juhivad ühe inimese kuulsus,^c“ ja lisas: „Kuidas Cristinal läheb? Ja kuidas te tema olukorraga rahule jäite?“ Ma vastasin: „Üldiselt hästi, ja olen väga hästi lohutatud, sest ta on pärast minu lahkumist väga palju pühaduses edenenud.“ Ja nii oli tõesti; seda oli ju selgesti näha. Ja tema: „Tõesti, vend Petrus, ka mina tunnen seda. Ja te teate, et minu kiindumus tema vastu pole karvavõrdki vähenenud. Kui ma teda siiski harvem külastan, siis on selle põhjuseks, et neist, kes tavatsesid vendi vastu võtta, on paljud surnud.“

Olin niisiis Kölnis umbes ühe kuu ja Jumala abiga sain südamehaigusest terveks. Ja hankisin ka üheksa neitsi pead ja ühe Teeba leegionäri pea, mille juures aitasid mind Kölni vennad ja vend Folquinus. Selle aja keskel, see on päev^d pärast mihkclipäeva, läksin jälle koos vend **Folquinusega** Stommelni Cristina juurde, ja leidsime ta voodis lamamas, ise väga nõrk, ja ta rõõmustas väga meie saabumise üle. Ja kui ma tema käest küsisin, miks ta nii nõrk on, vastas ta: „Deemon nülgis mul sel nädalal tervelt seljalt naha maha, see on mul nii suur haav, et on ime, kui

^a Laupäev, 16. september 1279.

^b Esmaspäeval, 18. septembril? Kui mitte enne, siis vähemalt siis oli Petrusel võimalus kohtuda Albertus Magnusega. Kuid kuna ta seda ei maini, siis arvatavasti ei olnud see oluline. Võimalik, et Albertus oli juba loobunud igasugusest maisest suhtlemisest.

^c Arvatavasti täpsem sama kirja tsiteering: originaal jäi leidmatuks: „...quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa aetas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi, aliud extra urbem quererent.“ (Vita Socratis et Senecae)

^d Laupäeval, 30. septembril 1279.

	<p>aliquis potest uiuere cum talibus plagis». letabatur tamen, quasi omnium malorum suorum fuisset oblita. et cum quesisset causam debilitatis eius a magistro iohanne, ille respondit: »Ipsa communicauit pridie et in tanta fuit deuocione et raptu, quod usque nunc ad communem statum non rediit». in crastino autem, cum familiariter conferremus, secreti mei eam consciam feci et ostendi ei signum illud in sinistra mea, quod michi deus in die cristine in missa impressit ob eius memoriam sedulo habendam, ut supra patet in septima uisitacione; quod illa cum mirabili deuocione suscepit et aspexit; vnde et de hoc quasi inanimata, /155/ incepit michi plura de statu suo recitare. vnde quasi totum, quod prius fecerat inscribi in quaterno, ut patet in xiiii:a uisitacione, ex ore eius audiui; quibus et plura addidit, ex quibus illa, que predictis interposui, sunt accepta. dixit eciam quod ante signum quod accepit diuino munere in sinistram suam – quod et tunc actu habuit, quando hoc protulit –, quod quadam uice, dum in raptu esset et in omnibus membris rigida iaceret, persone, que circa eam iacerent, non intelligentes, uulnerauerunt eam in suo brachio tribus uulneribus, experimentum querentes, an sentiret. que dum immobilis permaneret et de hiis non sentiret, postquam ad se rediret, incepit sentire dolorem uulnerum, et mirabatur uehementer, quidnam esset. et hec uulnera in omni sua communione, bene ad duos annos, multum sanguinem effuderunt; quod eam plurimum grauauit primo, quia fluxus huiusmodi eam multum debilitauit; secundo, quia timuit, ne causa de hoc notaretur. huc accedit, quod a fratre gerardo de griphone et domino plebano iohanne et fere omnibus notis cristine audiui sepius relatum: quadam die, cum post communionem cristina, rigida in omnibus membris, rapta iaceret, quedam begina cum forficibus suis eam in suram pedis grauiter uulnerauit; de quo uulnere, dum illa rapta fuit, nec ipsa doluit nec sanguis exiuit. que ad se reuersa cepit uehementer dolere, sed et sanguis cepit effluere. attamen, quia non apposuit medicinam, cepit tibia grauiter inflari et wlnus putrescere. que tandem compulsa fuit predicto /156/ fratri Gerardo conqueri,</p>	<p>XXXIIIr¹</p>
--	---	----------------------------

XXXIIIr¹

keegi jääb ellu selliste vigastustega.“ Siiski ta rõõmustas niivõrd, et nagu oleks unustanud kõik oma hädad. Ja kui ma tema seisundi põhjuse kohta küsisin **magister Johanneselt**, vastas ta: „Cristina käis eile armulaual ja oli sellises hardumuses ja ekstaasis, et senini ei ole tavalisse seisundisse tagasi tulnud.“ Aga järgmisel päeval^a, kui me intiimselt vestlesime, tegin Cristinale teatavaks ja näitasin talle märki oma vasakul käel, mis Issand sinna tekitas püha Cristina mälestuspäeval, et mul oleks temast püsiv mälestus, nagu ülalpool on kirjas seitsmenda külastuse kohta.^b Ta vaatas seda ja võttis selle teadmiseks imelise hardusega, ja siis, nagu sellest inspireeritud, hakkas mulle oma elust jutustama. Siis ma kuulsin tema suust peaaegu kõike, mis ta enne oli lasknud vihikusse kirja panna, nagu oli juttu neljateistkümnenda külastuse^c kohta, millele ta ka palju lisas. Siit on pärit need osad, mis ma eelpool selle jutustuse vahele lisasin. Ta rääkis veel, et enne kui ta vasakule käele selle märgi sai – mis tal praegugi olemas oli, kui ta sellest jutustas – et ühekorra, kui ta oli ekstaasis ja lamas, üleni kange, siis isikud, kes tema ümber olid, ei saanud aru, mis toimub ja haavasid tema käsivart kolmest kohast, tahtes proovida, kas ta tunneb midagi. Mida ta ei tundnud, kuni ta oli liikumatu, aga pärast, kui ta jälle teadvusele tuli, hakkas haavade valu tundma ja imestas väga, et mis see küll on. Ja need haavad jooksid ligi kaks aastat hulgaliselt verd iga kord, kui ta armulaual käis, mis talle väga palju vaeva tegi; esiteks, et see verejooks teda väga nõrgaks tegi; teiseks, et kartis selle põhjust märgatavat. Ja veel üks juhtum, mida ma kuulsin tihti nii vend **Gerardus de Grifone** kui isand **kogudusepreester Johannese** kui ka peaaegu kõigi Cristina tuttavate käest. Ühel päeval, kui Cristina oma ekstaasis lamas, üleni kange, haavas raskelt üks begiin teda sääremarjast oma kääridega. Kuni tal see hoog kestis, ei tundnud ta valu, ja ka haavadest ei tulnud verd, aga kui ta teadvusele tuli, hakkas kohe väga valutama ja veri hakkas jooksuma. Ikkagi, kuna ta sinna rohtu peale ei pannud, tuli sääarde äge põletik ja haav läks mädanema. Lõpuks oli ta sunnitud eelmainitud 156 vend Gerardusele alistuma,

^a Pühapäev, 1. oktoober 1279.

^b Seitsmes külastus päriselt ka, kuigi Petrus ise sealkohal hoopis kaheksandat seitsmendaks nimetab (VIIv²; Paulson 1896: 33).

^c XXIIIr². Kui Petrus oli teel Pariisist kodumaale tagasi, käis ta kolm korda Cristinat vaatamas, neist viimasel korral sai selle vihiku. Need kolm võtab ta ise kokku üheks külastuseks, 14.-ks. Paulsoni numeratsioonis oli see kord, kui Petrus vihiku sai, 16. külastus (Gallén 1946: 241). Petrus ise seal järjekorranumbrit ei maini.

	<p>quod uehementer timuit sibi ex hoc graue dispendium inminere; cuius consilio factum est, ut iret in coloniam, ut ibi curaretur. quo cum uenisset, dixit fratri Gerardo: »quid factura sum, ut curer»? at ille respondit quod oporteret ut chirurgicus ad eam ueniret et tibiam suam uideret et uulnus incideret. at illa quasi indignata dixit: »debet uir uidere tibiam meam»? et ille: »estimo, quod aliter eam non possit curare». at illa: »vere, malle, quod totaliter putresceret, quam eam umquam uir secularis uideret», et sic recessit. De nocte autem, dum esset in oracione, curauit eam dominus sua uirtute, et mane rediens ad predictum fratrem, dixit: »non oportet uocare chirurgicum, quia dominus me sua benignitate curauit». Quarta feria, cum omnes begine de stumbele conuenissent, et fratri folquino et michi pulchrum prandium procurassent – cui interfuit dominus plebanus et gerardus, filius aduocati, et magister iohannes – et post prandium fecissem collacionem de leticia spirituali, de hoc uerbo: »letare, ierusalem»!, cepi cum cristina specialem habere collocucionem in ecclesia coram pluribus; cuius occasio fuit quoddam miraculum, quod frater folquinus recitauerat, quomodo sacerdos beatam agnetem per anulum desponsauit; cuius ymago anulum acceptauit et digitum suum de pariete porrexit, In quo usque hodie anulus perseuerat; quia cum hec dicerentur, uidi in cristina leticie euidencia signa et audiui eam dicentem: »Exemplum nimis audiui istud libenter». Cuius dicti causam cum quesuissem, adiecit: »quia huius rei aliquam similitudinem in nobis esse cognosco». et cum ei multum institissem, post plura ait: »Rem tibi secretam prodam, quam numquam homini uiuenti reuelauit. ab infancia mea uos cognoui, et faciem et uocem discreui et plus uos omnibus hominibus dilexi, In tantum quod uehementer timui, quod de hoc michi aliqua tribulacio temptacionis deberet pro tempore insurgere. numquam in oracione /157/ mea potui uestram personam ab intencione mea separare, quin tantum pro uobis quantum pro me orarem et in omnibus tribulacionibus meis uos semper habui consortem. et cum huius causam apud deum suppliciter inuestigarem, an ab eo esset, per plurimum temporis, in die beate agnetis de hoc fui cer-</p>	<p>XXXIIIr²</p>
--	---	----------------------------

XXXIIIr²

kes väga kartis, et sealt ähvardab suur kaotus, ja kes andis nõu, et ta tuleks Kölni ja seal ravi saaks. Kui Cristina sinna tuli, küsis ta vend **Gerarduselt**: „Mida pean tegema, et terveks saada?“ See vastu, et on vaja, et haavaarst tuleks tema juurde ja tema säärt vaataks ja haava lahti lõikaks. Selle peale vastas ta, justkui pahandades: „Kas siis mees peab minu säärt nägema?“ Gerardus jälle: „Ma arvan, et teistmoodi ta seda ravida ei saa.“ Tema aga: „Tõesti, ma tahan ennem, et see täitsa ära mädaneb, kui et mõni ilmalik mees seda näeb.“ Ja läks niimoodi minema. Aga öösel, kui ta oli palves, ravis Issand ta oma väga terveks, ja hommikul mainitud venna juurde tagasi minnes ütles: „Ei ole vaja haavaarsti kutsuda, sest Issand ravis mind terveks oma helduses.“ Kolmapäeval^a, kui tulid kokku kõik Stommelni begiinid ja korraldasid mulle ja vend **Folquinusele** toreda söömaaja – kus viibisid ka isand **kogudusepreester** ja advokaadi poeg **Gerardus** ja **magister Johannes**. Ja pärast söömaiega pidasin väikese loengu vaimulikust rõõmust, selle kirjakoha peale: „Rõõmusta, Jeruusalemm!“^b Mul oli Cristinaga kirikus paljude kuuldes eriline vestlus, mille aluseks oli üks imetegu, millest vend **Folquinus** jutustas; et kuidas preester püha Agnesega sõrmuse abil kihlus; selle pilt võttis sõrmuse vastu ja sirutas sõrme seinast välja, kus sõrmus veel tänapäevani näha on. Kui see oli räägitud, nägin Cristinas ilmse rõõmu märke ja kuulsin teda ütlemas: „Seda eksemplumit kuulasin väga hea meelega.“ Kui ma öeldu põhjust uurisin, lisis ta: „Sest ma näen meis teatavat sarnasust selle asjaga.“ Ja kui ma talle väga tungivalt peale käisin, ütles lõpuks: „Panen sulle ette ühe salajase asja, mida ma iialgi elavale inimesele pole avaldanud. Ma tundsin teid oma lapsepõlvest saati ja teadsin nägu ja häält ja armastasin rohkem kui teisi inimesi, nii et kartsin isegi väga, et sellest peab aja jooksul mulle mõni kiusatus tõusma. Palves ei suutnud 157 ma iialgi teie isikut oma intentsioonidest lahus hoida, nii et ma palvetasin teie eest sama palju kui iseenda eest ja kõigis minu vaevades olite alati mu kaaslane. Ja kui ma selle asja põhjust Jumala ees alandlikult järgi katsusin, kas see on temalt, kaua aega, siis püha Agnese päeval^c sain sellele kinnituse.

^a 4. oktoobril 1279?

^b Js 66,10.

^c 21. jaanuar.

<p>tificata. <i>nam</i> in <i>communione</i> mea <i>datus</i> michi fuit uisibiliter <i>anulus</i> et <i>in</i> <i>digito</i> meo <i>insignitus</i>. Et <i>quando</i> uos primo me salutastis et ego uos primo uidi, uocem tuam discreui et faciem tuam distincte recognoui et plurimum <i>stupefacta sum</i> et letificata. plurima sunt huius rei <i>argumenta</i> michi <i>diuinitus</i> data, que <i>pre</i> uerecundia tibi non possum reuelare; <i>nam</i> anuli figuram in huius rei certitudinem sepius accepi». – de hoc autem anulo <i>quid</i> ab aliis audierim, interponam: <i>dixit dominus iohannes plebanus</i>, felicis recordacionis, <i>quod</i> figura anuli non erat <i>in</i> <i>digito</i> picta, <i>sed</i> <i>carni</i> <i>inscripta</i>, cum diuersis ornamentis. <i>Nam</i> aliquando habuit in supremo figuram crucis, aliquando <i>insignitus</i> fuit gloriosissimo nomine <i>ihesu cristi</i> et hoc interdum litteris hebreis, aliquando grecis, aliquando latinis. similia <i>dixit michi</i> magister <i>iohannes</i>. et cum ego ei dicerem: »estimo uos eodem digito habuisse anulum, quia hoc michi <i>dixit</i> magister <i>iohannes</i>, quo ego habeo mutui amoris indicium», illa me humillime rogauit, ut numquam magistro <i>iohanni</i> aliquid de hoc dicerem. <i>in</i> hoc ergo terminata fuit <i>nostra consolacio</i> *, <i>quod</i> ab inuicem separabamur <i>consolati</i> et de hoc, de quo prius dubitauimus, certificati. de quo <i>quid</i> dicam uel scribam, ignoro, nisi laudem tribuam <i>domino pro omnibus</i>, que reddidit nobis, bonis. Et subieci et dixi: »Benedictus deus! optime recognosco me <i>laborem meum</i> collocasse, ex quo datum est <i>michi tantum intelligere secretum</i>». tercio iterum /158/ redii stumbele <i>in</i> die undecim milium uirginum, <i>in</i> <i>procinctu</i> redeundi <i>in</i> <i>prouinciam</i> meam; vnde cum <i>in</i> <i>crastino</i> <i>inuitasset</i> nos <i>dominus plebanus</i> et soror sua, <i>domina</i> benigna, habitu et actu begina, cum <i>in</i> <i>mensa</i> de reliquiis, quas optinui colonie, loqueremur, aduertens <i>dicta</i> begina deuocionem meam ad reliquias, ait: »si sciuissem hoc, libenter dedissem uobis caput unius uirginis, <i>quod</i> habeo colonie». et cum ego assererem, <i>quod</i> libenter illud mendicaret, ait: »ego libenter uobis illud darem, si scirem, quomodo illud habere possitis». et <i>dominus plebanus</i> addidit: »ante quam capite illo careat, ego prius uadam <i>in</i> <i>coloniam</i> pe-</p>	<p>XXXIIIv¹</p>
---	----------------------------

* Paulsoni konjektuur: "conlocucio".

XXXIIIv¹

Armulaual antigi mulle nähtav sõrmus ja märk minu sõrme. Ja kui te mind esimest korda tervitasite ja mina teid esimest korda nägin, siis tundsin su hääle ja kindlalt tundsin ära su näo ja olin üliväga hämmastunud ja õnnelik. Jumal on mulle selle asja kohta palju kinnitusi andnud, mida ma sulle avaldada häbenen, aga sõrmuse kujutise sain selle asja kinnituseks mitmeid kordi.“ Mida ma selle sõrmuse kohta teistelt kuulsin, lisan siin. Õnnis isand **kogudusepreester Johannes** ütles, et sõrmuse kujutis ei olnud sõrme nahal, vaid lihasse vajutatud, igasuguste kaunistustega. Ja vahel oli peal ristikuju, vahel oli kaunistatud Jeesus Kristuse aurikka nimega, ja see vahel heebrea, vahel kreeka, vahel ladina tähtedega. Samamoodi kirjeldas seda mulle magister Johannes. Ja kui ma Cristinale ütlesin: „Ma arvan et teil oli samas sõrmes sõrmus, sest seda ütles mulle magister **Johannes**, et mul on vastastikuse armastuse tundemärk,“ palus ta mind väga alandlikult, et ma iialgi magister Johannesele sellest ei räägiks. Sellega päädis meie lohutus, ja me lahkusime teineteisest kosutatult ja selles kinnitatud, milles enne kahtlesime. Ma ei tea, miks ma sellest räägin või kirjutan, kui mitte selleks, et kiita Jumalat kõige selle hea eest, mis ta meile on andnud. Ja ma alistusin ja ütlesin: „Kiidetud olgu Jumal! Ma näen väga hästi, et minu vaevad on ära tasunud, et mulle on selle eest teada antud seesugune saladus.“ Kolmandat korda 158 läksin jälle Stommelni üheteistkümne tuhande neitsi mälestuspäeval^a, valmis oma provintsi tagasi minema. Kui mind siis järgmiseks päevaks^b oli meid külla kutsunud isand kogudusepreester ja tema **õde**, lahke emand, riituse ja kommete poolest begiin, ja kui me laua ääres rääkisime reliikviatest, mis ma Kölnis hankisin, ja mainitud begiin nägi minu hardust reliikviate suhtes, ütles ta: „Kui ma oleksin seda teadnud, oleksin teile heameelega andnud ühe neitsi pea, mis mul on Kölnis.“ Ja kui ma kinnitasin, et võtaksin selle heal meelel vastu, ütles veel: „Ma annaksin selle teile meelsamini, kui ma teaksin, kuidas te selle kätte saate.“ Ja isand **kogudusepreester** lisas: „Et te sellest peast mitte ilma ei jääks, ma lähen pigem ise jala Kölni.“

^a Laupäev, 21. oktoober 1279.

^b Pühapäev, 22. oktoober 1279.

Epist. XXIII	<p>des». <i>quod</i> et in crastino summo mane fecit et ante crepusculum rediit, portans dictum caput in collo suo; <i>quod</i> summa auiditate accipiens, de stumbele usque in lubec in collo meo portauit, et magnam cordis dulcedinem ex presencia illius capitis sepiissime sensi. In uespere ergo <i>precedentis</i> diei, ante <i>quam</i> finaliter de stumbele recederemus, dum <i>cristina</i> uesperas suas diceret et iter <i>nostrum</i> domino <i>commenderet</i>, multum consolata fuit, <i>eciam</i> in tantum, <i>quod</i> hoc non potuit celare; nam in cena iocundior fuit solito. cum ergo post cenam causam* huius iocunditatis inuestigassem, ait: »Iam biduo grauissime fui afflicta de uestro recessu; et cum iam dicerem uesperas sub quadam arbore et uos cum magna cordis amaritudine deo recommendarem, dixit michi dominus: »noli turbari! ego cum fratre petro fui in ueniendo, et dux eius ero in redeundo»; et plura dixit michi, de quibus sum consolata, inter cetera addens: Ego amorem uestrum mutuuum in me plantaui et in me eum conseruabo». hac ergo accepta oportunitate, incepti ego loqui de dulcedine diuini amoris; et tantum <i>cristina</i> in deuocione defecit, ut a me recederet, ut tota a sensibus raperetur et indurata in membris omnibus immobilis iaceret. De mane autem, in die Crispini et Crispiniani, dictis missis et facto prandio, cum collacionem /159/ fecissem: »conuertere, anima mea, in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi», »ualedicentes <i>cristine</i> et commorantibus cum ea, profecti sumus, mutuo nos domino recommendantes; et in hoc uisitacio xv:a est terminata anno domini m:o,cc:o,lxxix.</p> <p>De stumbele ergo profectis omnia nobis prospere successerunt. De lubec autem <i>cristine</i> de statu meo rescripsi, secundum quod ipsa me instantissime rogauit: Precordialiter dilecte et in eternum diligende <i>cristine</i>, <i>cristi</i> sponse karissime, Frater petrus salutem et salubriter inter prospera et aduersa incedere, in spiritualibus proficere et ad eterna feliciter peruenire. Magna est michi materia uobis scribendi, sed et ualida et multiformis ratio uos diligendi. optime autem nostis, quod ratio nos mutuo diligendi et inter nos scri-</p>	XXXIIIv ²
--------------	---	----------------------

* Paulsoni konjektuur.

Mida ta ka tegi järgmisel päeval^a väga vara hommikul ja tuli tagasi enne pimedat, mainitud pead kaelas kandes; mille ma väga suure heameelega vastu võtsin ja kandsin kaelas Stommelnist kuni Lüübekini välja, ja tundsin mitu korda selle pea juuresolekust suurt südamerõõmu.

Eelmise päeva õhtul aga, enne kui me lõplikult Stommelnist lahkusime, kui Cristina luges oma õhtupalvet ja usaldas meie teekonna Jumala hoolde, oli ta väga lohutatud, isegi niivõrd, et ei suutnud seda varjata, oli ka laua ääres lõbusam kui tavaliselt. Kui ma siis pärast õhtusööki selle lõbususe põhjust uurisin, ütles ta: „Juba kaks päeva olin väga kurb teie lahkumise pärast; ja kui ma siis ühe puu all õhtupalvet lugesin ja teid suures südamekibeduses Jumalale usaldas, ütles mulle Issand: „Ära muretse! Mina olin koos vend Petrusega kui ta tuli, ja olen tema juht ka siis, kui ta läheb,“ ja ütles mulle veel palju, millest olen lohutatud, ja muuhulgas lisan: „Teie vastastikuse armastuse istutasin ma iseendasse ja hoian teda endas alal.““ Seda juhust kasutades hakkasin ma rääkima jumaliku armastuse sulnidusest, ja Cristinat haaras selline hardushoog, et ta läks minust eemale, ja oli täiesti meelest ära ekstaasis ja lamas, üleni kange. Aga hommikul, Crispinuse ja Crispinianuse päeval^b, missad loetud ja eine söödud, kui ma olin jutlustanud: 159 „Pöörd, mu hing, tagasi, oma rahupaika, sest Issand on sind õnnistanud,“^c jätsime hüvasti Cristinaga ja nendega, kes tema juurde jäid, ja liikusime edasi, andes teineteist Issanda hoolde. Ja nii lõppes viieteistkümnnes külastus^d, Issanda aastal 1279.

Stommelnist lahkunud, kulges meil kõik suurepäraselt. Aga Lüübekist kirjutasin Cristinale, kuidas mul läheb, nagu ta mind oli just äsja palunud.

[XXIII kiri]

Südamest armastatud ja igavesti armastatavale **Cristinale**, kalleimale Kristuse pruudile; vend **Petrus** tervist ja lunastuses edenemist nii hea kui halva keskel, vaimulikkuses kasvamist ja õnnelikku jõudmist igavikku. Mul on teile suurest asjast kirjutada, aga ka piisav ja mitmekordne põhjus teid armastada. Te teadsite ju väga hästi, meie vastastikuse armastuse ja kirjavahetuse

^a Esmaspäev, 23. oktoober 1279.

^b Kolmapäev, 25. oktoober 1279.

^c Ps 116,7: „Pöörd, mu hing, tagasi oma hingamisele, sest Issand on sulle head teinud!“

^d Galléni (1946: 242) numeratsioonis 19. külastus. Tema arvestab, et sel korral, kui Petrus nüüd Saksamaal käis, toimusid 17., 18. ja 19. külastus, mille aga Petrus loeb kokku üheks, mis tema arvestuses on siis 15.

	<p>bendi nulla alia est, nisi <i>communis</i> amici nostri amor et decor, honor et dulcor; ut nos mutuo excitemus et inuitemus ad illum amandum et contemplandum et honorandum, et ad degustandum, quam dulcis est dominus, et ad nos mutuo in illo consolandum; quod uos expercius experta estis, que iam in cellarium uinarium cum eo introire meruistis. quod ex eo probatur, quia mente exceditis deo frequenter et in uobis caritatem ordinat decenter. vnde, karissima! miseremini, miseremini misere anime mee; que de nouo de paradyso expulsa et eiecta, cogitur carcerem horrendum et abhominandum subire et exilium ipsa morte grauius introire. quis paradysum fore dubitet locum lucis et deliciarum, in quo cum sponso tuo tam deliciose conuersaris, tam familiariter confabularis, tam intime coniocundaris? fateor, quod, nisi dominus reliquisset anime mee semen huiusmodi recordacionis, facta esset quasi sodoma, et gomorre merito assimilaretur. Nunc autem uiuit, et interius leta efficitur ob gratiam /160/ et memoriam uestri. scire enim debetis, quod status uestri consideracio frequens est cordis mei meditacio, quam in intimis precordiis meis dilectio perfundat et multiplicitas uarificat et magnitudo uel mirabilitas continuat, quia, priusquam unam possim terminare, sibi altera continuo succedit; quam auide protinus mens suscipit cum quadam dulcedine et ea occupari delectatur. et quamuis secundum diuersitatem consideracionis diuersitas oriatur affectionis, nullam tamen possum aduertere maculam infectionis uel saltem impedimentum distractionis, quin potius in omnibus inuenio spiritualia carismata, diuina simulacra et eternorum simul et internorum expressa exemplaria. In hiis lego et relego et perlegere non sufficio, que uel quanta sit paciencia sanctorum in tollerandis, quanta prudentia in agendis, quanta prouidencia in cauendis, quanta examinacio in discernendis, quanta concupiscencia in diuinis sapiendis, quanta leticia in perfruendis. illic contemplari libet, quomodo dyabolo illuditur, mundus despicitur, corpus</p>	XXXIVr ¹
--	---	---------------------

XXXIV^{r1}

mõte pole midagi muud kui meie ühise sõbra armastus ja hiilgus, au ja sulnidus, et meie vastastikku ärgitaksime ja kutsuksime teineteist teda armastama ja kontemplerima ja austama, ja ka maitsema, kui hea on Issand, ja meid mõlemaid koos temas kosutust leidma. Milline kogemus on teil juba hästi läbi kogetud, kes te koos temaga väärсите sisse astumist veinikeldrisse. Mida tõestab see, et vaimus küünite tihti Jumalani ja tema korraldab teis sündsalt armastust. Niisiis, kalleim! Halastage, halastage mu vaese hinge peale; mis on taas paradiisist välja aetud ja heidetud, näeb enda eest koledat ja jälestusväärset vanglat, kuhu ta peab minema ja surmast endast hüllemasse hüljatusse. Kes küll võiks kahelda selles, et see on valguse ja rõõmude koht, kus sa oma peigmehega nii armsasti läbi käid, nii lähedaselt vestled, nii intiimselt koos rõõmutsed? Ma olen kindel, et kui Issand ei annaks minu hinge selle mälestuse seemet, muutuks see nagu Soodoma taoliseks ja õigusega võrreldaks seda Komorraaga. Kuid nüüd ta elab ja on sisemiselt rõõmu täis teie armu 160 ja mälestuse pärast. Te peate ju teadma, et teie olu on minu südame mõtisklustes tihti vaatluse all, mida minu südame sisimas armastus immutab ja paljusus vaheldab ja suurus või imelisus alal hoiab, sest, enne kui ühe suudan lõpetada, järgneb talle kohe teine; mille ahne vaim kohe haarab ja naudib sellega tegelemist armastuses. Ja kuigi vastavalt mõtiskluste mitmekülgsusele kerkib esile ka kiindumuse mitmekülgsus, ei leia ma siiski kunagi ühtki nakkuse plekki ega isegi kõrvalekaldumise viga, vaid pigem leian kõiges vaimsed annid, Jumala kujud ja igaveste ja sisemiste väljenduste näited. Nendes ma loen ikka ja jälle ja ei suuda küllalt lugeda, kui suur ja missugune on pühakute kannatlikkus selles, mida nad kannatavad, missugune tarkus tegudes, missugune ettenägelikkus tegematajätmises, missugune otsustus eristamises, missugune rõõm nauditavas. Siin saab vaadelda, kuidas kurat naeruväärseks tehakse, maailm ära põlatakse, ihu

<p>seruituti subicitur, viciis bellum indicitur, corona pro uictoria repromittitur. quantum ad primum, dyabolo illuditur, falsa ueris commiscenti, blanda promittenti, penalia exhibenti, crimina suadenti, seductioni continuo intendenti, temptato nullam requiem concedenti, mille artibus nocere cupienti, dum uerum a falso discernitur, blandis resistitur, penalia pacienter sufferuntur, crimina euaduntur, seductiones precauentur et temptacionibus infatigabiliter bella geruntur; sed et mundus illic despicitur, dum diuicie eius contempnuntur, honores non appetuntur, Breuitas eius et fallacitas aduertuntur et declinantur; sed et corpus illic subicitur, dum concupiscenciis eius resistitur, ieiuniis et uigi- liis atteritur, aspero uestitu affligitur; illic eciam continua pugna contra uicia geritur; Nam superbia humilitate comprimitur, gula abstinencia uincitur, luxuria uirginitate expellitur, auaricia contemptu terrenorum abbigitur, accidia continuo /161/ spiritali exerci- cio dominari non permittitur, Ira per pacienciam emollitur. Illic eciam non solum corona promittitur, sed iam preludi- um quoddam inmittitur, dum degustari datur, quam dulcis est dominus: incorruptio habetur in uirgini- tate, cognicio possidetur in contemplacionis limpi- ditate, fruicio sentitur in iocunditate, eternitas pregustatur in tranquillitate, licet diminute.</p> <p>Cum autem uenerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est. Quamuis autem predicta in scriptis lege- rim, numquam tamen ea sic datum est corporaliter intu- eri, sicut in status uestri uaria disposicione. ibi enim pro tempore excellencior sentitur dei gracia, lucidior et manifestior apparet diuina presenciam, uirtuosior cer- nitur eius efficacia. Item ibidem pro tempore crudelior fu- rit demonis seucia, astucior insurgit nequici- a, pertinencior debaccatur malicia. o quam dissimi- lia sunt hec! Nam demon, quando ei licencia datur, concutit terroribus, concidit uulneribus, affligit uer- beribus, spoliatur uestibus, percutit et conburit lapi- dibus, terret ymaginibus, falsis inuoluit opi- nionibus et mille non desistit insurgere machina- tionibus. sed sponsus tuus curat uulnera, sedat</p>	<p>XXXIV^r</p>
--	--------------------------

XXXIVr²

allutatakse teenima, pahedele sõda kuulutatakse, võidu eest pärg pälvitakse. Millest esimene on kuradi naeruvääristamine, kes segab valet tõe hulka, lubab meelitusi, põhjustab kannatusi, mahitab kuritegudele, pidevalt püüab võrgutada, ei anna kiusatusse viidule kunagi rahu, ihaldab tuhandel viisil kahju teha; samal ajal kui tõe vales eraldatakse, meelitustele vastu seistakse, kannatusi kannatlikult talutakse, kuritegudest hoidutakse, võrgutustele vastu pannakse ja nende vastu väsimatult sõditakse. Kuid ka maailma põlatakse siin, kui tema rikkustest ei hoolita, tema au ei taotleta, vaadatakse tema üürikest olekut ja pöördutakse sellest ära. Ja ka ihu allutatakse siin, kui tema ihadele vastu seistakse, nuheldakse paastude ja valvamistega, taltsutatakse tagasihoidliku riidetusega. Siin käib ka pidev võitlus pahede vastu; ülbus surutakse maha alandlikkuse abil, aplus võidetakse paastuga, liiderlikkus aetakse välja neitsilikkusega, ahnus peletatakse maiste hüvede põlgamisega, laiskusel ei lasta pidevate 161 vaimulike harjutuste abil võimust saada, viha vaigistatakse kannatlikkusega. Siin ei saa mitte ainult aupärga, vaid on juba tunda teatavat eelnaudingut, kui antakse maitsta, kui hea on Issand: kadumatus on olemas neitsilikkuses, tunnetusest saadakse osa puutumatuses vaatlemises, ülimalt naudingut tuntakse ette rõõmus, igavikku tajutakse ette rahu sees, kuigi vähesel määral. Aga kui tuleb see, mis on täiuslik, kaob see, mis on osaline.

Kuigi ma eelöeldut olen pühakirjas lugenud, ei ole seda siiski enne antud ihusilmaga näha, nii nagu teie elu mitmesugustes sündmustes. Siin ju on ajalikkuses suurepäraselt tunda Jumala armu, selgesti ja avalikult ilmneb Jumala juuresolek, jõuliselt tajutakse tema tegusid. Ja samuti, sealsamas määratseb ajalikult demoni metsikus, kavalalt tegutseb tigidus, pidevalt määratseb kurjus. Oo kui erinevad need on! Deemon ju, kui talle antakse luba, lööb hirmudega, vigastab haavadega, piinab peksuga, kärstab riideid, loobib ja põletab kividega, kollitab kujutistega, eksitab valede väidetega ja tuhandel moel ei lakka vahele segamast oma suskimistega. Aga sinu peigmees ravib haavad, leevendab

<p>Epist. XXIV</p>	<p>uerbera, detegit figmenta, tollit tormenta, <i>presenciam suam</i> manifestat, <i>dulcedinem communicat</i>, <i>secreta reuelat</i>, <i>uirtutes inspirat</i>, <i>audaciam condonat</i>, <i>perseueranciam conseruat</i>; Insuper <i>sponsam suam interdum inter brachia sua collocat</i>, <i>eam super lectum suum inclinat</i> et <i>iocundissime ei cohabitat</i>. <i>hec meditari dixi sapienciam</i>, in hiis conseruari <i>summam prudenciam</i> et <i>super omnem humanam fore estimo industriam</i>. <i>solius enim hec sunt sponsi ... dignacionis, solius sponse hec sunt priuilegia dignitatis</i>. <i>sed heu me!</i> qui a <i>talium saltem extrema participacione cecidi et recessi!</i> <i>Miseremini mei, miseremini mei saltem uos, amica mea!</i> et <i>memor esse mei dignemini, dum bene uobis fuerit cum sponso uestro</i>; /162/ <i>Et o!</i> <i>quam bene!</i> Inmo <i>optime in optimo</i>. <i>ualete in cristo, karissima cristina!</i> Huic <i>litteram subieci, quam misi de kalmarnia:</i></p> <p>Karissime sibi <i>in cristo</i> filie et amice, uirgini <i>cristi</i>, <i>cristine</i>, <i>frater petrus</i>, <i>lector gothensis, spiritualis</i> et <i>specialis dileccionis augmentum in spiritu sancto</i>. <i>hanc uobis secundam scribo litteram, postquam a uobis separabar, in qua summam repeto de status mei disposicione et tui in sponso tuo dilectione</i>. <i>quinta feria post lucie redii in meam prouinciam, non sine graui uite periculo, quod in nocte beate lucie pertuli, propter tempestatem; sed benedictus deus, qui me liberauit pro sua glorificacione et uestra consolacione</i>. <i>noueritis enim, quod in periculo mortis non fui uestri oblitus, sed magis confidebam de uestris meritis et oracionibus, erantque in corde meo due affectiones, ad se inuicem compungnantes</i>. <i>libenter mortem sustinuissem in uia, quam pro uestra agebam consolacione, sed et mortem horrebam, utique et pro uestra consolacione; sciebam enim, si me mori contingeret, uos grauius debere turbari</i>. <i>si ergo aduertitis, karissima, uos estis, pro cuius consolacione libenter uiuerem et libenter mortem sustinerem; unde credo, quod propter uestrum solacium, non propter meum desiderium, deus uitam michi concessit longiorem</i>. <i>karissima, rogate sponsum uestrum, ut nos ad huc ante mortem ex mutuo aspectu in seipso dignetur letificare</i>. <i>in se ipso dico; quia sine ipso omne dulce amarum, omne pulchrum fedum, omne quantacumque duracione exten-</i></p>	<p>XXXIVv¹</p>
--------------------	--	---------------------------

<p>XXXIV^{v1}</p>	<p>peksu, hajutab kujutlused, võtab ära piinad, ilmutab oma kohalolu, annab tunda oma sulnidust, avaldab saladused, innustab voorusejõudu, toetab julgust, hoiab püsivust; peale selle võtab oma pruudi embusse, paneb oma voodisse ja elab temaga ülimates rõõmudes. Ma ütlesin, et siin mõtiskletakse tarkuses, selles hoitakse ülimat mõistust ja üle kõige inimliku, nagu ma arvan, eesmärgikindlust. Ainult peigmehele kuuluvad need väärtuse ..., ainult pruudile kuuluvad väärikuse eelised. Kuid häda mulle! Kes pidi sellest kõigest, millest ta äärekeese võrra osa sai, loobuma! Halastage mu peale, halastage, vähemalt teie, mu sõbratar! Ja arvake heaks mind meeles pidada, kui teil on hea koos teie peigmehega; 162 ja oo! kui hea! Tõesti parim parimas. Olge terve Kristuses, kalleim Cristina!</p> <p>Sellele kirjale panen juurde selle, mis ma saatsin Kalmarist: [XXIV kiri]</p> <p>Kristuses kalleimale tütrele ja sõbratarile, Kristuse neitsile Cristinale; vend Petrus, lektor Gotlandil, vaimuliku ja erilise armastuse kasvamist Pühas Vaimus. Siin kirjutan teile teise kirja pärast seda kui teist lahkusin, kus kokkuvõtlikult kordan seda, mis puutub minu elusündmustesse ja sinu omadesse sinu peigmehe armastuses. Neljapäeval^a pärast luutsinapäeva jõudsin tagasi oma provintsi, kusjuures mu elu oli suures ohus, mida kogesin ööl vastu luutsinapäeva, tormi tõttu; kuid kiidetud olgu Jumal, kes päästis mind oma auks ja teie lohutuseks. Teadke, et surmaohus ma ei unustanud teid, vaid usaldas inimesi rohkem teie teeneid ja palveid, ja minu hinges võistlesid omavahel kaks kiindumust. Meeleldi oleksin võtnud surma vastu sel teekonnal, mille ma tegin teie lohutuseks; kuid ka kartsin surma, samuti ka teie lohutuse pärast; teadsin ju, et kui mind tabab surm, siis see peab teid väga masendama. Kui te seda näete, kalleim, et teie olete see, kelle lohutuse pärast ma meeeldi elan, ja ka meeeldi surma lähaksin; sestap usun, et mitte minu soovi vaid teie lohutuse pärast kinkis Jumal mulle pikema elu. Kalleim, paluge oma peigmeest, et ta arvaks heaks lasta meil teineteise nägemisest veel enne surma temas endas rõõmu tunda. Ma ütlen just, et temas endas; sest ilma temata on kõik magus – mõru, kõik ilu – närune, kõik üksipuha kui kaua kestev –</p>	<p>^a Neljapäev, 14. detsember 1279.</p>
---------------------------	---	--

	<p>tum breuissimum est, aut nichil, aut prope nichil. in eo ergo est <i>nostra</i> pulchritudo et dulcedo, a quo et ipsa existencie <i>nostrae</i> mensura dependet. <i>karissima!</i> si creata pulchritudo et dulcedo adeo <i>delectabilis</i> est, ut eam plurimi ament et amplectantur, quam dulcis, delectabilis, /163/ amabilis et desiderabilis est pulchritudo, que omnia pulchra formauit? et dulcedo quam dulcis, que omnia dulcia creauit? si uita <i>presens</i>, cunctis malis obsita, <i>peccatis</i> obnoxia, penis attrita, miseris plena, periculis anxia, utilium <i>quasi</i> ignara, futurorum <i>inprouida</i>, temporis mortis nescia, <i>sed</i> de sententia certissima, de eterne dampnationis inflictione timida, adeo est dulcis, ut ea nullus eciam de numero mortalium uelit carere, quam dulcis estimanda est uita eterna, que de deo, cum deo et in deo erit? <i>deus enim</i> solus est uite illius causa propter primum, solus conuiuia letificans propter secundum, solus habitacio et continuacio propter tertium. festinemus ergo in illam uitam ingredi, cuius causa solus deus, conuiuia deus et omnis boni conseruator solus deus. et quamuis de hiis tribus sit particulariter exemplatum, utiliter tamen est ab apostolo pronunciatum: »erit deus omnia in omnibus«. uerbum hoc dictu est mirabile; <i>sed</i> si racio aduertatur, non est incredibile. omne enim bonum deus est et a deo est et in deo est. primum respicit prescenciam, secundum causandi efficaciam, et tertium conseruacionis permanenciam. et quoniam id, quod nos sumus, proximum est nobis, non oportet exempla a remotis assumere, sed in intimis inquirere. siue ergo a uobis ego, siue uos a me queratis, an uos diligam uel a uobis diligar, certitudinaliter responderi potest ab utroque, quia: »diligo et diligor»; et ideo tertiam inducam personam, ut facilius elucidem ueritatem intentam. si quis ergo a me quereret, an <i>cristinam</i> diligerem, tota fiducia responderem: »diligo«. et si amplius <i>prosequeretur</i>, dicens et inquirens dilectionis causam uel racionem, cur <i>cristinam</i> diligerem, ex optima consciencia dicerem, quia »propter <i>cristum</i>«. amplius si instaret, quomodo <i>cristinam</i> diligerem inuestigans, intrepide confiterer: »sicut sponsam domini mei et coheredem regni«. ad quorum elucidacionem notandum,</p>	XXXIVv ²
--	--	---------------------

<p>XXXIV^{v2}</p>	<p>ülilühike; kas ei midagi või peaaegu ei midagi. Temas endas on ju meie ilu ja magusus, kellest ju sõltub kogu meie olemasolu. Kalleim! Kui loodud ilu ja magusus on nii väga nauditav, nii et seda paljud armastavad ja embavad, siis kui magus, kui nauditav, 163 kui armastusväärne ja ihaldatav on ilu, mis kujundab kogu ilu? Ja kui magus see magusus, mis on loonud kõik magusa? Kui see praegune elu, paljude halbustega asustatud, pattudest määritud, vaevadest piinatud, muresid täis, ohtude ees hirmul, kasu justnagu teadmata, tulevikku tundmata, surma aga teadmata, kuid kindel, et otsus tuleb; igavese hukatuse ohust ärevil; kui seegi on nii magus, et ükski surelike hulgast ei taha sellest loobuda, kui magusaks siis veel peab arvama igavest elu, mis on Jumalast, koos Jumalaga ja Jumalas endas? Jumal on ju selle elu ainus põhjus esimese pärast, ainus elav rõõmustaja teise pärast, ainus elupaik ja kestus kolmanda pärast. Rutakem siis sellesse elusse astuma, mille põhjus on Jumal üksi, milles elab Jumal, ja kõike head hoiab Jumal üksi. Ja kui palju ka on neist kolmest erilisi näiteid, on siiski kasulik apostli öeldu: „Jumal saab olema kõik kõiges.“^a See sõna, mis on öeldud, on imeline; kuid kui selle mõtet vaadata, siis ei ole uskumatu. Jumal on ju kõik hea, ja kõik hea on Jumalast ja Jumalas. Esiteks võtab etteteadmise, teiseks põhjustava mõjukuse ja kolmandaks alalhoidva püsivuse. Ja kuna see, mis meie oleme, on meile lähedane, siis pole vaja näiteid otsida kaugelt, vaid vaadata sisemusse. Kas siis mina küsin teilt või teie küsite minult, kas ma armastan teid või olen teie poolt armastatud, võivad mõlemad vastata: „Armastan ja olen armastatud.“ Ja veel toon sisse kolmanda isiku, et kergemini seletada tõde, mida ma tahan väljendada. Kui keegi niisiis küsiks minult, kas ma Cristinat armastan, vastaksin täie kindlusega: „Armastan.“ Ja kui edasi uuritakse, öeldes ja uurides armastuse põhjust või mõtet, et miks ma Cristinat armastan, ütlen puhtaimast südamest, et „Kristuse pärast.“ Ja kui ta veel peale käiks uurides, kuidasmoodi ma Cristinat armastan, vastaksin kõigutamatult: „Nagu mu Issanda pruuti ja kuningriigi kaaspärijat.“ Nende seletuste kohta pandagu tähele,</p>	<p>^a 1Kr 15,28.</p>
---------------------------	--	--------------------------------

	<p>quod in primo inquitur de condicione diligibilis /164/ secundo de fine dilectionis et intencione diligentis, tercio de mensura affectionis; et hoc, licet non eodem ordine, explanabo. cum ergo anima mea perscrutaretur omnia interiora sua desideria et precordia in consciencia pura, et ab eis inuestigaret, quo tenderent, et quid quererent, aut quid intenderent. Responderunt unanimiter: »cristum querimus, cristum inuenire uolumus, cristo uniri appetimus et illo frui cupimus». quod cum audissem et experimento sensissem, ab eis seriose inquisiui, qua arte uel quo compendio sperabant posse impleri, quod summe desiderauerunt consequi; et circumspexerunt omnia, que sensus corporis foris circumstabant, et multa longaque facta collacione, examinacione et comparacione et, ut uidebatur, non parua interiecta dubitacione et disputacione, post longa silencia et plurima scrutinia, post multos circuitus errorum et opinionum, tandem, quasi nocturna quadam uisione illuminata et quadam dulcedine interiori affecta. dixerunt: »per cristi sponsam cristinam». quod audiens, corde factus sum hillarior, mente securior; aduertens in nomine cristine ad cristi nomen dulcissimum conformitatem et in sponse uocabulo ad sponsum familiaritatem, cepi dilectionem cristine toto pectore admittere et dixi anime mee et consciencie: »Diligenda ergone est cristina»? et dixerunt: »utique, quia in ea expressa est cristi similitudo» nam in uerbis eius cristus auditur, in presencia eius cristi figura cernitur, in conuictu eius cristus sentitur et, ut cuncta breui uerbo concludamus, cristus in ea omnia factus est uel potius omnia fecit. et quoniam secretariam dei te esse sencio, deinceps ad uos, karissima cristina, sermo est dirigendus, quoniam negocium michi multum cordi a uobis quero: an cristi sponsam cristinam diligere debeam, quam omnia interiora mea protestata sunt ad cristum uiam esse directam et certam? an forte sit contempnenda sed quis adeo /165/ insensatus est, qui dicit cristi sponsam non esse casto amore diligendam? Clamet ergo mundus, irrideat, detrahat, irascatur et dehortetur: sponsam tamen domini mei ex intimo corde meo diligam propter sponsum ipsum. sed pro regula</p>	XXXVr ¹
--	--	--------------------

XXXVr¹

et esiteks küsitakse armastuse tingimuse kohta, ¹⁶⁴ teiseks armastuse eesmärgi ja armastaja kavatsuse kohta, kolmandaks kiindumuse mõõdu kohta. Ja seda ma seletan, kuigi mitte selles järjekorras. Kui niisiis minu hing katsub puhta südametunnistusega läbi kõik oma sisemised soovid ja südame mõtted, ja uurib neis, kuhu nad kalduvad ja mida otsivad, või kavatsevad, vastavad need ühel meelel: „Kristust otsime, Kristust tahame leida, Kristusega ühineda ihaleme ja temas naudingut leida igatseme.“ Kui ma seda kuulsin ja kogemuses tundsin, uurisin neilt tõsiselt, mil viisil või mille abil nad loodavad suuta seda täide viia, mida nad üle kõige soovivad järgida, siis nad vaatasid ringi, mis keha meeltega väljaspool tajutav on, ja pärast pikka arutamist, uurimist ja võrdlemist, ning, nagu näib, mitte vähest sisemist kahtlemist ja vaidlemist, pärast pikka vaikust ja paljusid uuringuid, pärast paljusid eksikäike ja eksiarvamusi, lõpuks, nagu oleks unenäo ilmutusest valgustust saanud ja sisemise magusa kiindumuse mõjul, ütlesid: „Kristuse pruudi Cristina abil.“ Seda kuuldes sai minu süda rõõmsamaks ja meel kindlamaks; vaadeldes Cristina nimes hurmavat sarnasust Kristuse nimega, hakkasin armastust Cristina vastu täiel rinnal tunnistama ja ütlesin oma hingele ja südametunnistusele: „Kas Cristinat peab siis armastama?“ Ja nemad vastasid: „Igatahes, kuna väljendatud on Kristuse sarnasus.“ Sest tema sõnades on kuulda Kristus, tema juuresolekul on näha Kristuse kaju, tema elus on tunda Kristus, ja et mõne sõnaga lühidalt lõpetada, Kristus on temas saanud kõigeks, või pigem teeb kõike. Ja kuna ma tunnetan, et sa oled Jumala saladuste kaasteadja, sellepärast läkitan teile, kalleim Cristina, selle sõna, sest see asi on mul väga südames, mida ma teada tahan: kas ma pean Kristuse pruuti Cristinat armastama, kellest kõik minu sisemised tunded ette tunnistavad, et ta on kindel ja sirge tee Kristuse juurde? Või peaks teda pigem vältima? Aga kes küll ¹⁶⁵ oleks nii tundetu, et ütleks, et Kristuse pruuti ei tohi süütu armastusega armastada? Las aga maailm laimab, irvitab, põlgab, vihastab ja mõistab hukka; mina armastan siiski oma Issanda pruuti kogu südamest, peigmehe enda pärast. Aga juhtnööriks

<p>Epist. XXV</p>	<p>ponitur: propter quod unumquodque, ipsum magis. si ergo <i>cristinam</i> propter <i>cristum</i> diligo, ergo plus <i>cristum</i> quam <i>cristinam</i> diligo; et <i>hec conclusio non solum necessaria, sed et uera</i>. si ergo <i>cristum</i> plus diligo, numquid <i>cristinam</i> eo minus diligo, quia <i>cristum</i> ei in dilectione prepono? <i>vere non, immo eam inordinate diligerem, si cristum ei non preponerem</i>. quare, quia tota ratio dilectionis <i>cristine cristus</i> est, nulla utique alia preter eum, quia nescio, ad quem usum uel fructum ualeat, nisi ad inueniendum <i>cristum</i>, <i>cristina</i> ergo, quia ad <i>cristum</i> diligendum, inueniendum et perfruendum michi uia facta est et in uia preuia, ideo michi nimis amabilis et desiderabilis est effecta. valete, in eternum ualeatis! Anno domini m:o cc:o lxxx:o in uigilia beati laurencii accepi subditam litteram in aslonia in capitulo prouinciali per fratrem iohannem estli, scriptam manu magistri iohannis in stumbele.</p> <p>IN <i>cristo ihesu</i>, sempiterno sponso et amico, dilectissimo patri ac specialissimo amico, fratri petro lectori <i>Cristina</i> in stumbele, deuota eius filia et amica in <i>cristo</i> intima, salutem per illud ineffabile cordis gaudium, quo sponsa <i>cristi</i>, ob eius dilectissimi sponsi absenciam diu inconsolabiliter languida, in ipsius delectabili presenciam iocundatur. diuinorum miraculorum archana illis panduntur non inmerito /166/ qui ea non solum deuoto cordi inserunt, verum eciam ad honorem et gloriam dei et proximorum utilitatem nituntur litterali memorie commendare. hinc est, quod, uestri cordis piissimum affectum circa deum considerans, uestre caritati decreui quedam diuine operacionis mirabilia declarare. Igitur post uestrum recessum, cum <i>cristina</i>, filia uestra, gaudium cordis, ab eius dilectissimo sponso intime celebratum et per uestram presenciam et piam consolacionem ampliatur, usque ad festum omnium sanctorum continuasset necnon et in ipsius festi uigilia in recordacione sanctorum omnium mirabiliter exultasset, in eadem nocte, cum se ad communionem preparare deuotis oracionibus debuisset, more solito, affuit ille callidissimus temptator et seuissimus persecutor, prius ipsam adulacionibus et blandis sermonibus a-</p>	<p>XXXVr²</p>
-------------------	--	--------------------------

XXXVr²

olgu see: see, mille pärast, on teisest suurem. See tähendab, kui ma niisiis Cristinat armastan Kristuse pärast, järelikult armastan ma Kristust rohkem kui Cristinat; ja see järeldus pole mitte ainult vajalik, vaid ka tõsi. Aga kui ma seega Kristust rohkem armastan, kas ei armasta ma sellepärast Cristinat vähem, kui ma armastuses Kristust temale eelistan? Kindlasti mitte, pigem ma armastaksin teda ebaseaduslikult, kui ma ei eelistaks Kristust temale. Seega, kuna Cristina-armastuse kogu põhjus on Kristus, vähemalt ma ei tea peale tema ühtki, mis oleks kasulik või viljakas, kui mitte Kristuse leidmiseks, see tähendab, Cristina, kes on mulle saanud Kristuse armastuse, leidmise ja osa saamise teeks ja sel teel teenäitajaks, on ta saanud mulle väga armsaks ja ihaldatuks. Olge terve, igavesti, jääge terveks!

Issanda aastal 1280, lauritsapäeva laupäeval^a, sain alltoodud kirja Oslo provintsi aalkapiitli, vend **Johannes Estli** käest, kirjutatud **magister Johannese** käega Stommelnis.

[XXV kiri]

Jeesuses Kristuses, igaveses peigmehe ja sõbra kalleimale isale ja erilisele sõbrale, vend **Petrusele**, lektorile; **Cristina** Stommelnis, tema truu tütar ja lähedane sõbratar Kristuses; tervitusi selle sõnul kirjeldamatu südamerõõmu pärast, millega rõõmustab Kristuse pruut, kuigi oma kalleima peigmehe eemalviibimisest pikka aega lohutamatu kurnatud, tema juuresolekul. Jumala imede salavarandus antakse neile ärateenitult 166 teada, kes neid mitte ainult vagas südames ei hoia, vaid ka Jumala auks ja kiituseks ja ligimeste kasuks annavad kirjalike mälestuste hoolde. See on, miks, vaadates teie südame üliharrast kiindumust Jumala suhtes, otsustasin teie kristlikule armastusele mõned jumaliku sekkumise imeteod avaldada. Nii oli pärast teie lahkumist Cristina, teie tütre südames rõõm, mille andis tema armastatud peigmees kõige südamlikumalt; ja mida täiendas teiega kohtumine ja vaga lohutus. See jäi kestma kuni kõigi pühakute päevani^b, ja kuigi ta sellesama püha laupäeval imeliselt rõõmutses kõiki pühakuid meenutades, tuli selsamal ööl, kui ta ennast vagade palvetega pidi ennast armulauaks ette valmistama nagu tavaliselt, see tige kiusaja ja kuri vaenlane. Kõigepealt segas teda meelituste ja pugevate sõnadega.

^a Reedel, 9. augustil 1280.

^b Kolmapäev, 1. november 1279.

	<p>grediens; quibus dum mentem, in <i>criso</i> fundatam, minime flectere potuisset, acrius insistebat, minis quoque et terribilibus aspectibus ipsam perterrebat tandemque, duris uerberibus affligens, caput eius ferrea cuspide per auriculas transfixum terre infigebat, ibique tam diu miserabiliter torquebatur, quousque, uirtute diuina liberata et a domino confortata, resumptis uiribus, mane ad ecclesiam usque properauit. vbi percepto corpore domini non solum sacramentaliter sed et realiter, sibi abrepta est, suo sponso benignissimo sociata et in eius dilectissimo corde ineffabiliter consolata. ex tunc usque in uigiliam natalis domini fuit grauissime tribulata et a demonibus multipliciter persecuta; Nam ille dulcissimus sponsus suam subtraxit consolacionem et presenciam, relinquens adhuc sponse recordacionem sui et confidenciam. nempe in festo beate katherine, cum iterum communicare proposuisset, in nocte precedenti uenerunt demones, qui eam solita fraude uenenosis persuasionibus inpetebant; quam dum immobilem cognouissent, seuiantes in ipsam dicebant, quod propter eius inordinatam uitam et obstinaciam sibi dominarentur, /167/ et ideo, si eorum consiliis non acquiesceret, grauissima tormenta minabantur. ipsa uero, ut fortis athleta <i>crisi</i>, minas eorum cum blandiciis respuebat. quapropter irruentes in eam demones uariis tormentis affligebant, trahentes quoque ipsam extra suum thalamum in locum, quo fures et malefici suspenduntur; illic quoque more latronum ipsam condempnantes ac super incudem ponentes, singula membra eius malleis ferreis confringebant et, rote innectentes, circumgirando diutissime torquebant, donec eam diuina uirtus eripuit et, membris reintegratis et confortatis, uires ad ecclesiam eundi tribuit. sed adhuc uenenosi serpentis astucia non cessauit; qui se in speciem equi ferocissimi transfigurauit et ipsi ad ecclesiam eunti ad <i>communicandum</i>, sicut proposuit, retro uillam cursu rapidissimo obuiauunt. cuius fraudem ex inprouiso dum ipsa diuinis intenta meditationibus minime consideraret, equum effrenem fore existimabat; unde perterrita cessit a uia, uolens suo</p>	<p>XXXVv¹</p>
--	--	--------------------------

XXXVv¹

Kui ta nendega meelt, mis toetub Kristusele, kuidagi eksitada ei suutnud, püüdis ägedamalt, lõustade ja koledate nägudega Cristinat hirmutada, ja lõpuks andis tugevaid hoope ja lõi ta pea raudhargiga kõrvupidi maa külge kinni. Ja nii ta seal nii kaua haletsusväärset piinles, kuni ta vabanes Jumala väel ja Issanda toimel, sai jõu tagasi ja läks hommikul kirikusse, kus ta võttis Issanda ihu vastu mitte ainult sakramentaalselt vaid ka reaalselt. Ja võeti endast ära ja ühines õndsalt oma peigmehega ja oli tema üliarmastavas südames sõnulseletamatult kosutatud. Sellest ajast kuni jõululaupäevani olid tal suured piinad ja demonid kiusasid teda hirmsasti. Sest see sulneim peigmees võttis ära oma lohutuse ja juuresoleku, siiski jättes oma pruudile oma mälestuse ja usalduse. Muidugi tulid õöl enne kadripäeva, kui ta jälle kavatses armulauale minna, demonid, kes teda juba tavaks saanud petlike mürgiste veenmistega häirisid; kui nad said aru, et see teda ei liiguta, vihastasid metsikult tema peale ja ütlesid, et neil on tema üle võim tema kuulmatu elu ja kangekaelsuse pärast, 167 ja veel, et kui ta nende nõusse ei jää, siis ähvardab kohutav piinamine. Tema aga, nagu tugev Kristuse sõdalane, põlgas ära nii nende ähvardused kui ka meelitused. Selle peale demonid vihastasid ja tekitasid igasugu piinu; tirisid ta voodist välja kohta, kus vargaid ja kurjategijaid puuakse. Siis mõistsid ta hukka nagu röövli ja panid alasile ja tagusid raudhaamritega kõiki tema liikmeid, ja sidusid ta rattale ja piinasid teda keerutades hulk aega, kuni Jumala vägi ta vabastas, tegi ta liikmed terveks ja tugevaks ja andis jõudu kirikusse minna. Aga sellega mürgise ussi kavalus ei lõppenud. See muutis ennast kujult tuliseks hobuseks ja kihutas läbi küla nii talle järele, kes oli kirikusse armulauale minemas. See pettus oli ette nähtud, aga tema ei märganud seda üldse, olles mõtetes hõivatud jumalike mõtisklustega ja arvas, et on tavaline hobune lõhkuma hakanud. Ja ta astus ehmunult tee pealt ära, tahtes sellele

	<p> <i>cursu dare locum. ille autem, cupiens eius communicandi propositum inpedire, euomens ab ore flammam sulfuream, ipsam magna ferocitate inpetiit, et insiliens anterioribus pedibus super humeros eius, caput per dentes suos acerrimos arripuit, circumgirans ipsam et conculcans. tandem uero, uelaminibus detractis, frustum ab eius capite ad modum unius palme cum crinibus euulsit, tantum horrorem et strepitum cordi eius incuciens, ut ipsi uilla esse subuersa cum domibus uideretur; sed postquam demonis maliciam agnoscebat, in nomine ihesu cristi eum discedere ammonebat. ad huius dilectissimi nominis /168/ inuocacionem demon confusus, in fetidissimam nebulam resolutus, euanuit. tunc illa, uidens tantam nominis ihesu efficaciam, in uirtute eius confortata, uires resumpsit et, uelamina dispersa recolligens, caput uelauit et, licet toto corpore tremebunda, ad ecclesiam properauit, et communicans, diem illum in gemitibus et lacrimis amarissimis continuauit, nullam a suo dilectissimo sponso consolacionem percipiens, nisi quod de suis tribulacionibus uoluntatem eius scire meruit et usque ad tertium diem dyabolicas persecuciones non persensit. post hec uero sponse cristi tribulacio crescebat, et demonum persecucio grauior imminebat. quidquid enim consolacionis per recordacionem et fiduciam tam dilectissimi sponsi in corde sponse actenus permanserat, circa aduentum domini totum in contrarium uertebatur. nam inter ceteras graues tribulaciones pugna grauissima cordi eius, ex diuina permissione, a spiritu blasphemie parabatur. ille siquidem omnium demonum nequissimus omnes actus eius, passiones et consolaciones diuinas penitus peruertebat; omnem quoque eius uitam et conuersacionem inordinatam et inutilem fore affirmabat, et hoc multis argumentis et per religiosas personas, qui sic non uiuerent, mendaciter confirmauit. In hac graui cordis afflictione per primam ebdomadam aduentus absque omni corporis cruciatu continue luctabatur et derelictam se a domino, quia corporaliter non affligebatur, miserabiliter querebatur. transacta itaque prima ebdomada,</i> </p>	<p>XXXVv²</p>
--	--	--------------------------

XXXVv²

teed anda. Aga see, üritades tema armulauale mineku kavatsust takistada, sülitas suust väävlitule leeke, ründas teda väga ägedalt ja pannes esijalad tema õlgadele, rebis tema pead oma kohutavalt teravate hammastega, keereldes ta ümber ja pekstes. Lõpuks aga, loorid ära rebinud, tõmbas ta pea küljest tüki [nahka] koos juustega ära umbes ühe peopesa suuruselt. Pani tema südamesse sellise õuduse ja segaduse, et talle näis nagu oleks küla koos majadega pea peale keeratud. Kuid pärast ta tundis ära deemoni tigiduse, ja manitses ja lahkuma Jeesus Kristuse nimel. Selle armsaima nime mõjul 168 sattus deemon segadusse, hajus koledasti haisvaks uduks ja kadus. Siis Cristina, olles näinud sellist Jeesuse nime mõju, ja selle väega kosutatud, sai jõu tagasi, korjas kokku laialipillatud loorid, kattis pea ja, kuigi kogu kehast värisedes, läks kirikusse ja sai armulauda, jätkas päeva ohete ja väga kibedate pisaratega, sest ta ei saanud oma armastatud peigmehelt muud lohutust kui ainult see, et ta teadis oma kannatused olevat tema tahte, ja kuni kolmanda päevani ei tundnud kuratlikke tagakiusamisi. Aga pärast seda suurenesid Kristuse pruudi vaevad ja ähvardas hullem deemonite tagakiusamine. See mis oli nii armastatud peigmehe lohutusest pruudi südames tegevana säilinud meenutustes ja ustavuses, muutus advendi ajal kõik vastupidiseks. Nimelt oli muude koledate vaevade seas tema südames suur võitlus, Jumala loal, mis käis jumalateotuse vaimus. See justnagu kõige koledam deemonitest pööras kõik tema teod, kannatused ja lohutused Jumala karistuseks, kinnitas, et tema elu ja tegevus on kõik korravastane ja kasutu, ja tõestas seda paljude näidetega ja kloostriinimestega, kes nii ei ela, nagu ta valelikult kinnitas. Selles kohutavas südamevaevas võitles pidevalt esimese advendinädala ja tundis end Jumalast mahajäetuna, et ta kehaliselt mingit vaeva ei tundnud, ja oli väga vilets. Kui esimene nädal oli niimoodi möödas,

	<p>superadditur dolor dolori. nam post secundam dominicam eadem nocte aduersus sponsam <i>cristi</i> multitudo demonum consurgebat, qui eam singulis noctibus, licet in- /169/ tollerabile fuerit gelu, uestibus exspoliantes nudam a cubili suo <i>per sepes</i>, spinas et glebas congelatas, nunc <i>per caput</i>, nunc <i>per pedes</i>, ad quandam paludem uicinam silue <i>pertrahebant</i>, illic quoque mentem eius disputacionibus, <i>comminacionibus</i>, blasphemis et diuersis iniuriis torquentes, ipsam potestati eorum fore traditam asserebant, tandemque iudiciali sententia condempnatam ipsam <i>per collum</i> rapiebant et corpus eius <i>per tres noctes</i>, ad modum bouine pellis, diutissime cesum quasi exanime super glaciem proiciebant et, hoc facto, discedebant. sed quid tunc actum fuerit, solícite audiamus, adimpletum est illud ewangelium, quod de ipso sponso legitur: «reliquit eum temptator et accedentes angeli ministrabant ei»; quoniam quidem ille dilectissimus sponsus et fidelissimus amicus sponsam sibi dilectam in hac necessitate, sicut et in omnibus, non deseruit et, licet suam presenciam et omnem consolacionem cordi eius subtraxerit, tamen ipsam per suos fideles nuncios consolari dignatus est, fidem in infidelitate seruauit et sue sponse in consolacionem et ministerium duos angelos destinauit, qui tollentes corpus eius singulis noctibus a lesionibus curabant et a frigoribus lenissimo atque calidissimo pallio obumbrabant mentemque eius diuinis consolacionibus confortabant et se omnibus passionibus eius affuisse et pacienciam uidisse affirmabant, necnon et in tam miris consolacionibus et piis exhortacionibus ipsam domum reducebant, quod pre nimia admiracione neque modum reductionis perpendere ualebat; quibus tamen recedentibus, se in suo cubiculo inueniebat. angelos illos et pallium corporalibus oculis non uidebat, sed calorem, lenitatem et obumbracionem pallii realiter senciebat, et angelorum curaciones et consolaciones in corde suo spiritualiter et ueraciter cognoscebat. sed heu! tam mirifica consolacio statim ipsi in contrarium uertitur. nam sequenti nocte aduenientes /170/ demones illam con-</p>	XXXVIr ¹
--	---	---------------------

XXXVI¹

tuli valu aga valu otsa. Näiteks pärast teist pühapäeva tõusis samal ööl Kristuse pruudi vastu suur hulk deemoneid, kes teda igal ööl, kuigi oli talumatult 169 külm, tirisid ta paljalt voodist välja, riideid ära rebides, üle tarade, okashekkide ja mätaste metsa lähedale sohu, ja veel piinasid tema vaimu vaidluste, süüdistuste, jumalateotuste ja igasugu haavamistega, väitsid et ta on täiesti nende võimusse antud, lõpuks kuulutasid nagu kohtuotsuse, et ta on hukka mõistetud ja haarasid tal kaelast ja kehast kolmel ööl ning heitsid nagu härjanaha jää peale; see tehtud, läksid ära. Aga mis siis juhtus, kuulakem hoolikalt. Läks täide see evangeeliumi sõna, mida peigmehe enda kohta loetakse: „Kiusaja läks tema juurest ära ja inglid laskusid alla ja teenisid teda.“ Sest see väga armastatud peigmees ja truu sõber ei jätnud oma armastatud pruuti selles õnnetuses maha nagu teisteski, ja kuigi ta oma lohutuse ja juuresoleku tema südamest ära võttis, siiski arvas heaks teda oma ustavate teenrite kaudu lohutada, hoidis usku ustavuses ja saatis oma pruudile kaks inglit teda lohutama ja teenima, kes ta ihu igal ööl oma kätte võtsid, tervendasid haavadest ja kaitsesid külma eest ülipehme ja sooja mantliga ning tugevdasid tema vaimu jumalike lohutustega ja kinnitasid, et nad on koos temaga kõigis kannatustes ja näevad tema kannatlikkust; ja viisid ta nende imepärase lohutustega ja vagade toetustega koju tagasi. Suure imetluse tõttu ei märganud ta ei teed ega tagasitoomise viisi, aga kui nad olid lahkunud, leidis end oma voodis. Neid ingleid ja mantlit ta ei näinud mitte lihasilmaga, vaid tundis mantli soojust, pehmust ja ümbritsemist tõeliselt ning oma südames tundis vaimulikult ära inglite hoolitsuse ja lohutuse. Kuid oh häda! Nii imepärane lohutus muutus kohe sellele vastupidiseks. Järgmisel ööl tulid ju 170 deemonid ja väitsid, et see lohutus

	<p>solacionem ab ipsis factam fuisse mendaciter asserebant et comprehendentes eam nudam, sicut antea, ad horrenda loca nemoris pertrahebant ibique, sicut in precedentibus, mentem eius diuersis iniuriis et molestiis affligebant et insultantes ei dicebant: »nunc uides, quoniam potestatem habemus mortificandi et reuificandi te. si enim hic deus esset, cui tu seruis et confidis, utique liberaret te de manibus nostris». hec et plurima hiis similia exprobrando dicentes, ipsam in altam arborem suspenderunt, et quidam eorum super arborem ascendebant, alii autem deorsum in terra stabant, uncos ferreos in corpus eius infigentes, et tam diu corpus inuicem lacerando attractabant, quousque ossa carnibus spoliabant. tandem superior turba demonum inferioribus dicebat: »nos digitos eius firmiter seruare uolumus, uos autem trahendo acrius insistite». at illi cum tanta fortitudine traxerunt, quod digiti diuisi a corpore manserunt sursum in arbore, reliquum uero corpus in terram corruit moribundum. sic ergo trahendo, comminando, blasphemando, condemnando, potenciam illam, qua singulis noctibus reformabatur, sibi asscribendo, ad arborem suspendendo, carnes unguis lacerando, per singulas noctes usque ad uigiliam natiuitatis domini insistebant, donec singula membra eius, scilicet digitos, pedicas, brachia et crura, mamillas, oculos, linguam, nasum, aures et caput eo modo, quo ante digitos, a corpore diuidebant, ita quod in prima nocte digitos, secunda pedicas et sic deinceps. in omnibus hiis ad augmentum doloris discernendi sensum habebat, ita quod horrorem locorum, nuditatem membrorum simul et turbam demoniorum cognoscebat. Insuper eam /171/ demones in corde taliter illudebant, quod ad spectaculum tormentorum suorum multitudinem populi adesse credebat. hoc enim comminando ipsi sepius promittebant, quod ad confusionem sui uiros tocius uille conuocare deberent. In qua tamen promissione, sicut in multis, dominus mendaces eos ostendit. In omnibus hiis tribulacionibus uestram presenciam sepius optauit; sperabat enim uestris consolacionibus subleuari</p>	XXXVIr ²
--	---	---------------------

XXXVI²

oli nende petlik tegu ja tirisid ta paljalt, nagu enne, sinnasamasse jubedasse kohta metsas, nagu eelmistel öödel, ja piinasid tema vaimu igasuguste haavamiste ja vaevamistega ja ütlesid talle mõnitades: „Näed nüüd, et meil on võim sind suretada ja taaselustada. Kui see oleks Jumal, keda sa teenid ja usaldad, vabastaks ta sind lõplikult meie käest.“ Seda ja palju muud kiusates rääkides riputasid nad ta kõrge puu otsa ja mõned neist ronisid puu otsa ja teised seisid all maa peal, ja löid raudkonksud tema ihusse ja tirisid endi vahel tema keha nii rebides, kuni luud olid liha küljest lahti. Lõpuks ütles ülalpoolne deemonite kari alumistele: „Me tahame tema sõrmi kõvemini hoida, aga teie tõmmake teravamalt.“ Selle peale nad tõmbasid sellise jõuga, et tema sõrmed tulid keha küljest lahti ja jäid üles puu külge, aga ülejäänud keha langes suremas maha. Ja niimoodi tirides, ähvardades, Jumalat teotades, süüdistades, pannes enda arvele selle väe, mis teda igal ööl tervendas, puu otsa riputades, raudkonksudega ihu rebestades jätkasid igal ööl kuni jõululaupäevani. Kuni nad olid kõiki ta ihuliikmeid, nimelt sõrmi, varbaid, käsivarsi ja sääri, rindu, silmi, keelt, nina, kõrvu ja pead samamoodi nagu enne sõrmi, keha küljest lahti kiskunud, nii et esimesel ööl sõrmed, teisel varbad ja nii edasi. Kõiges selles tundis ta, kuidas valu aina suureneb, nii et ta tundis ära jubeda koha, liikmete alastuse ja samuti deemonite karja. Lisaks 171 petsid deemonid teda südames niimoodi, et ta uskus, nagu oleks tema piinade vaatepildi juures hulk inimesi. Nad hirmutasid teda tihti sellega, et tema häbiks kavatsevad kokku kutsuda terve küla mehed. Millises lubaduses, nagu paljudes, näitas Issand neid valelikud olevat. Kõigis neis kannatustes igatses ta tihti teie juuresolekut, ta ju lootis teie lohutusest kergendust saada

	<p>et oracionibus adiuuari. circa finem huius certaminis, hoc est in illa nocte, que uigiliam natalis domini precedit, cum iam singula membra, excepto capite, eo modo, quo supra dictum est, cruciata fuissent. uenerunt demones solito acriores, corpus eius trahentes, mentem quoque blasphemias et iniuriis torquentes, et insultando se ipsam mortificasse et reuiuificasse et ad hoc pepercisse testabantur, et nisi uelociter ab erronea uita respisceret, non ultra parcere, sed penitus ipsam exterminare minabantur; Cumque diu in huiusmodi comminationibus morarentur nec ipsam ad unam cogitationem a suo proposito auellere potuissent, comprehendentes denique ipsam, in altam arborem suspenderunt et, carnibus, ut supra dictum est, uingulis laceratis, ad truncationem capitis seuiebant. In hiis omnibus angustiis sponsa cristi, suo benignissimo sponso immobiliter, licet insensibiliter adherens, cor eius contritum et humiliatum in sui sponsi cor dulcissimum commendauit; et, hoc dicto, caput eius continuo, quomodo prius alia membra, a demonibus truncabatur. ad quem igitur illa beata anima, per tot genera tormentorum expulsa a corpore, tunc potius confugeret quam ad illum, qui mortificat et uiuificat, deducit ad inferos et reducit? pro cuius eciam amore tanta supplicia sustinuerat patienter? In omnibus hiis tormentis singulis noctibus similiter, ut supradictum est, per angelos absoluebatur, /172/ pallio tegabatur et magnis consolationibus mirabiliter ad eius thalamum reducebatur. numerus quoque demonum, qui eam a festo omnium sanctorum usque ad uigiliam natiuitatis domini uexauerant, .xii. fuerunt; qui omnes, diuina uirtute compulsi, in ipsa nocte, que uigiliam precedit, confusi ante conspectum sponse cristi conuenerunt, exponentes singuli persuasiones, operationes et intenciones eorum mortiferas, se mendaces per omnia et omnino ab ipsa superatos fore affirmabant et deum, quem prius uariis exprobacionibus blasphemabant, nunc eximiis laudibus commendabant, se quoque propter eorum nequiciam affligi pronuntiabant et se ab ipsa dimitti suppliciter postulabant. Tandem uero, ipsa sub uirtute</p>	<p>XXXVIv¹</p>
--	---	---------------------------

XXXVIv¹

ja palvetest abi. Selle katsumuse lõpu poole, see tähendab sel ööl, mis eelneb jõululaupäevale, kui nad tema kõiki liikmeid, pea välja arvatud, samal viisil, nagu ülal öeldud on, piinasid, tulid deemonid tavaliselt tigidamalt, tirisid ta keha ning piinasid ta vaimu jumalateotuste ja solvangutega, ja mõnitades tunnistasid, et nemad ise teda suretavad ja elustavad, ja et nii jääbki, kui ta ei loobu oma ekslikust elust, ähvardasid, et see piin ei lõppe kunagi, vaid jätkub. Kauaks jäid nad nendesse hirmutamistesse ega suutnud teda eksitada ühekski mõtteks nende soovi järgi; lõpuks haarasid ta kinni, riputasid kõrge puu otsa ja rebisid ta ihu konksudega kuni pea oli otsast ära. Neis kõigis piinades jäi Kristuse pruut liikumatuks, isegi tundetuks, andis oma puruks löödud ja alandatud südame oma peigmehe sulneima südame hoolde. Ja see öeldud, kui ikka tema pead, nagu enne teisi liikmeid, deemonid küljest rebisid, siis kelle juurde põgenes see õnnis hing, niisuguste piinadega ihust välja aetud, kui mitte selle juurde, kes suretab ja teeb elavaks, viib alla surmavalda ja toob sealt tagasi? Kelle armastuse pärast ta isegi selliseid alandusi talus kannatlikult? Kõigist neist piinadest vabastasid ta igal ööl, nagu ülalpool öeldud, inglid, 172 katsid mantliga ja viisid ta suure lohutusega tema voodisse tagasi. Nende deemonite arv, kes teda kõigi pühakute päevast kuni jõululaupäevani vaebasid, oli 12. Kes kõik tulid hämmingus kokku Kristuse pruudi palge ette selsamal ööl, mis eelneb jõululaupäevale, ja tunnistasid üles, kõik kahjulikud veenmised, teod ja kavatsused; kinnitasid, et nad on valetajad, et kõiges ja üleni on tema nad ära võitnud, ja ülistasid väga Jumalat, keda nad enne mitmesuguste süüdistustega teotasid. Rääkisid, et nad ise peavad oma metsikuste pärast kannatama palusid alandlikult, et ta neil minna laseks. Ja lõpuks, kui tema

	<p><i>nominis ihesu cristi iubente, non sine magnis ululatus discedebant. tunc deuota sponsa cristi aduentum sui dilectissimi sponsi usque in secundum diem, hoc est in diem natiuitatis cristi, cum magno desiderio expectabat. In quo uidelicet die post percepcionem dominici corporis, sponso adueniente, tanta auiditate et celeritate cum eo ad nupcias introiuit, quod ad locum retro altare, ubi semper post communionem recumbere solet, procedere nequiuit. in quibus nupciis tantis mirabilibus gaudiis et deliciis affluebat, quod usque ad diem tercium nullius rei discrecionem habebat, neque cibum infra sumebat. ex tunc usque post primam dominicam xl:e, exceptis paucis diebus, iugiter in magnis consolacionibus perseuerauit; Inerat enim cordi eius ad suum dilectum tam uehemens caritatis conuersio, /173/ cum aliquando collaciones de deo inuicem haberemus, uerborum tam a me quam ab ipsa incontinenti dictorum sepius obliuiscatur et, me eadem continuo repetente, se dixisse uel meminisse penitus diffitebatur. preterea, sicut incessanter, cum uigilaret, cordi eius ex beneficiis sui dilectissimi sponsi influxerunt mirabilia infinita, ita nichilominus per singulas noctes*, dum pausaret corpore, uisiones delectabiles apparuerunt; inter quas unam de uobis uisionem mirabilem uidit, quam michi cum magno gaudio narrauit et, ut uobis eam scriberem, postulauit. Quadam enim nocte uidit uestram personam sibi assistere et cuidam digito uestro perspicuo et ad modum auri splendido anulum pulcherrimum intrinsecus insertum, in cuius summitate erat gemma clarissima, in qua continebatur: »ihesus cristus est uestrorum amborum fides eterna«. illud autem, quod in inferiori parte anuli continebatur, narrare michi nullatenus uoluit, sed uos ipsam forsitan debere conuincere retulit. De hoc autem, quod supradictum est, exceptis paucis diebus, diligenter aduertite, quod post diem conuersionis beati pauli usque ad purificationem beate uirginis filia uestra singulis noctibus grauiter affligebatur a duobus demonibus; qui uenientes in illa nocte, que est ante diem purificationis, diuersis eam blandimentis et adulacionibus inpetebant et ab</i></p>	<p>XXXVIv²</p>
--	---	---------------------------

* Paulsoni konjektuur.

XXXVIv²

Jeesus Kristuse nime väes rõõmutses, kadusid nad ära, mitte ilma suure ulgumiseta. Siis ootas Kristuse andunud pruut oma armsama tulemist kuni teise päevani, see tähendab, Kristuse sündimise pühani, suure ihaldusega. Ja nimelt sel päeval pärast Issanda ihu vastuvõtmist, kui peigmees oli tulnud, läks nii kiiresti ja suure tahtmisega koos temaga pulmapeole, et ei jõudnud minna sinna kohta altari taga, kus ta tavaliselt pärast armulauda lebas. Sellest pulmapeost sai talle osaks nii imeline rõõm ja nauding, et kuni kolmanda päevani ei pööranud mitte millelegi tähelepanu ega võtnud palagi toitu suhu. Sellest ajast kuni suure paastu esimese pühapäevani^a, paar päeva välja arvatud, püsis ta suures lohutuses. Ta oli oma südames oma armastatuga nii tugevas armastuse ühenduses, 173 et kui me aegajalt omavahel vestlesime Jumalast, siis ununesid tihti nii minu kui tema sõnad, mis ei vastanud räägitavale, ja, mida ma pidevalt kahetsen, täiesti eitas nende ütlemist ja mäletamist. Peale selle, kui ta ärkvel oli, hoovasid tema südamesse pidevalt lõpmatud imed tema üliarmastatud peigmehe heldusest, nii et täiesti igal ööl, kui ta keha puhkas, ilmusid imekaunid nägemused; mille hulgas nägi teie kohta ühte imelist nägemust, mida ta mulle suure rõõmuga jutustas ja nõudis, et ma teile sellest kirjutaksin. Ühel ööl nägi ta teie isikut enda juures ja ühes sõrmes märkas ta säravaima kulla taolist imekaunist sõrmust kaugele paistmas, mille välisküljel väga selge graveering, kus seisis: „Jeesus Kristus on teie mõlema igavene usk.“ Aga seda, mis seisis sõrmuse siseküljel, ei tahtnud ta mulle sugugi rääkida, vaid ütles, et seda peab ta teile kindlasti ise rääkima.

Selle kohta, mis ülalpool mainitud, et paar päeva välja arvatud, pange lahkesti tähele, et pärast püha Pauluse pöördumise päeva kuni [küünlapäevani ehk] püha Neitsi puhastumispäevani kannatas teie tütar igal ööl väga kahe deemoni all. Nad tulid sel ööl, mis on enne küünlapäeva, kiusasid teda igasuguste meelituste ja komplimentidega ja

^a 10. märts 1280.

	<p>erronea uita actenus recedere persuadebant. at illa, ut mencionem uite fieri audiuit, audacter et intrepida respondit: »bene monuistis, quia tempus est, ut ad ueram uitam, que <i>cristus</i> est, me conuertam. Blandimenta enim uestra et adulaciones despicio, tormenta et comminaciones non solum non pauesco, sed cum magno desiderio exspecto». et in paciens more dixit: »Nolite tardare, sed quidquid uobis a domino preceptum /174/ est, festinanter perficite, nil parcendo». tunc quidem illi, mutatis aspectibus, horridiores apparuerunt et aduersus ipsam atrociter seuiebant, tenentesque in manibus uncos firmarios. post longas comminaciones ipsos eius corpori infigebant; cum quibus corpus a terra leuantes, tam diu comminando, blasphemando, corpus inuicem lacerando insistebant, donec de carne eius duo frusta, ad modum cubiti longa, abstrahebant. que tamen ipsa cum tali gaudio, quale se numquam in passionibus recepissee meminit, in utrasque manus arripens cadensque ad terram suo dilectissimo sponso immensas laudes et gratiarum actiones offerebat necnon et deuotis oracionibus insistebat. quanta autem huius laudacionis et oracionis efficacia fuerit, miraculi nouitas declarauit: Diuina etenim uirtus illum oracionis locum mirifico lumine illustrauit; cuius splendore exterriti demones et confusi, retro abierunt et, exclamantes uoce magna, dixerunt: »Cristina, ancilla dei omnipotentis, dimitte nos! oraciones enim tue nos exurunt». aperientes quoque eorum nequicias, mendaces se per omnia uictosque ab ipsa et numquam ultra inpetituros pronuntiabant Et, quidquid antea ad iniuriam dei insultando blasphemabant, cum magna sui confusione modo negando excusabant; Insuper et tanta de uirtute et bonitate dei mirabilia predicabant, quatenus ipsa, licet debilis corpore, ad audiendum iterato huiusmodi sermonem de deo ad locum remotum se uelle pergere fateretur. Mane autem facto, sponsa cristi, licet sanguine perfusa, uulnera tamen pre nimia iocunditate et admiracione non sciens /175/ uel potius sentire despiciens, pro corpore domini percipiendo ad ecclesiam properauit; quo percepto, dicto cicius</p>	<p>XXXVIIr¹</p>
--	---	----------------------------

XXXVIIr¹

veensid loobuma senisest ekslikust elust. Selle peale tema, kui kuulis, et ta elu on vale, vastas julgelt ja kõigutamatult: „Hästi manitsete, sest mul on aeg end pühendada tõelisele elule, mis on Kristus. Teie mesijuttu ja meelitusi põlgan; piinamist ja hukkamõistu ootan mitte üksnes kartmatult vaid suure sooviga.“ Ja lisas kannatamatu moega: „Ärge viivitage, vaid tehke ruttu, mida Issand teid on käskinud 174 teha, milleski halastamata.“ Siis need, muutunud välimusega, ilmusid jubedamatena ja märatsesid tema kallal kohutavalt. Neil olid käes sõnnikuhargid, mida nad pärast pikka ähvardamist tema ihusse torkasid, ja tõstsid ta maast üles ja sama kaua ähvardades ja jumalat teotades torkisid ta keha endi vahel hoides, kuni rebisid lahti kaks tüki, nii umbes vaksapikkused. Mille tema ise siiski sellise rõõmuga, nagu ta iialgi ei mäletanud piinamistes olevat, võttis mõlemasse kätte, ja maha langedes ohverdas oma armastatud peigmehele suurt kiitust ja tänu ning püsis vagades palvetes. Missugune aga oli selle kiituse ja palve mõju, näitas uus imetegu. Jumala vägi valgustas seda palve kohta imelise valgusega, mille särast kohutatud demonid läksid juhmistatult minema ja ütlesid suurel häälel hüüdes: „Cristina, kõikväelise Jumala ümmardaja, andesta meile! Sest sinu palved saavad meist võitu.“ Avaldades oma pahategusid tunnistasid end valetajateks ja kõiges tema poolt võidetuks ja et nad teda enam kunagi ei ründa. Ja seda, mis nad enne olid haavamiseks sõimanud ja Jumalat teotanud, vabandasid ja eitasid suures segaduses; peale selle jutustasid veel nii palju Jumala väest ja headusest ja imedest, niivõrd, et Cristina, kuigi kehalt nõrk, tahtis end peita kaugemasse nurka, kuuldes ikka jälle seesugust juttu Jumalast. Aga kui saabus hommik, läks Kristuse pruut, kuigi üleni verine, kuid suure rõõmu ja imetluse tõttu haavu tundmata 175 või pigem tundmisest välja tegemata, kirikusse Issanda ihu vastu võtma. Selle vastu võtnud, läks, nagu tihti öeldud,

	<p>in <i>plexus</i> sui sponsi rapitur et ibidem ineffabiliter consolatur. ab illo autem die usque ad noctem, que est post primam dominicam xl:e, in magna consolacione continue perseueravit. In qua quidem nocte, absentante se sponso, mirabilis sponse exultacio subito conuertitur in merorem, et inestimabilis consolacio in langorem. o quam graciosa et cara sponso, sponse uero fructuosa, licet amara, absentacio, per quam sponsa ad querendum audius sponsum incitatur necnon ad fruendum delectabilius, ad tenendum stabilius inuitatur; per quam eciam cor sponsi dilectissimum uulneratur et nichilominus fides utrorumque et dilectio ueraciter probatur. igitur tunc sponsa <i>crisi</i>, cum penitentibus a thalamo sponsi exclusa multisque doloribus et anxietatibus inclusa, in uariis tribulacionibus et afflictionibus mentis et corporis usque ad cenam domini perduravit. erat autem per primam ebdomadam xl:e absque persecucione demonis et afflictione corporis in tanto tedio posita, et maxime tempore oracionis, quod huius tedii grauitas tormento mortis possit non inmerito comparari. in qua tribulacione uirgo <i>crisi</i>, nec oracionem negligens neque uiribus parcens nec sompnum oculis indulgens, uiriliter decertauit. transacta itaque prima ebdomada, <i>cristus</i>, dilectam sibi sponsam diligencius examinare et fidem illius plenius probare uolens, ipsam exposuit contra turbas demonum pugnaturam: Duo siquidem demones in specie duorum fratrum predicatorum, sibi karissimorum atque fidelissimorum necnon et secretorum eius magis /176/ consciorum, vestri scilicet et fratris Gerardi de grifone, singulis noctibus a ii:a dominica xl:e usque ad cenam domini uenientes, uariis disputacionibus et argumentis mentem eius cruciabant et, exponentes ei plurima secreta cordis sui, ipsam in omnibus deceptam fore affirmabant et, ut ad uitam rationabilem se conuerteret, fallacibus consiliis informabant; tanto enim ipsam amplius eorum iniqua consilia affligebant, quanto uerius ipsos non demones, sed amicos dei specialissimos esse confidebat. Neque enim hoc</p>	<p>XXXVIIr²</p>
--	---	----------------------------

ekstaasi oma peigmehe embuses ja sealsamas sai sõnulseletamatu lohutuse osaliseks. Pärast sedasama päeva kuni selle ööni, mis on pärast suure paastu esimest pühapäeva, püsis pidevalt suures kosutuse seisundis. Aga sellel ööl, kui peigmees lahkus, muutus pruudi imeline rõõm järsku kurbuseks ja mõõtmatu lohutuse mureks. Oo milline õnnistav ja kallis, pruudile tõepoolest viljakas, kuigi mõru, on peigmehe lahkumine. Mille abil pruut pannakse peigmeest tugevamalt ihaldama, ja meeldivamat naudingut ootama, püsimavaid tundeid hellitama; mille abil ka peigmehe üliarmastav süda saab haavatud ja mitte vähe ei panda tõelisuse asjus proovile mõlema usku ja armastust. Niisiis nüüd oli Kristuse pruut koos patukahetsejatega peigmehe pulmakambrist välja aetud ja ühendatud paljude valude ja muredega ning oli igasugu vaevades ja piinades vaimu ja ihu poolest kuni suure neljapäevani. Aga suure paastu esimese nädala oli ta ilma deemonite tagakiusamise ja ihuliste piinadeta nii suures väsimuses, ja eriti palve ajal, et selle väsimuse raskust võis vääriliselt võrrelda surmaheitlusega. Selles vaevas pidas Kristuse neitsi mehiselt vastu, ei jätnud palveid ega säästnud jõudu ega andnud silmadele und. Kui nii oli möödunud esimene nädal, pani Kristus, et oma pruuti paremini läbi katsuda ja tema usku täielikumalt proovile panna, ta võitlema deemonite hulkade vastu. Tõesti tulid kaks deemonit kahe jutlustajavenna kujul, kes on talle väga kallid ja ustavad ja ka tema saladustest väga palju teavad, nimelt teie ja vend Gerardus de Grifone, igal ööl suure paastu teises pühapäevast alates kuni suure neljapäevani, piinasid tema vaimu igasugu vaidluste ja väidetega ja paljastades tema südame suurimaid saladusi, väitsid, et ta on kõiges eksiteel, ja et ta peab mõistliku elu juurde pöörduma ja andsid talle petlikke nõuandeid; seda enam need nõuanded teda aina vaevasid, mida enam ta arvas, et need ei ole deemonid, vaid Jumala erilised sõbrad. Isegi see ei aidanud

<p>ipsi ad cognoscendum astuciam demonum proficiebat, quod die superueniente uos in longinquis partibus positum, reliquum uero fratrem tunc temporis adesse nequaquam potuisse, sed demones ipsos fuisse ueraciter agnoscebat. Cum autem, ut supradictum est, demones illi disputacionibus, consiliis et exhortacionibus diu insisterent et mentem eius, licet per uerba eorum miserabiliter afflictam, a suo proposito flectere minime potuissent, continuo turba demonum horribilis, aduersus ipsam consurgens, diuersis tormentis singulis noctibus affligebant. erant autem tria genera grauissima tormentorum, quibus eam demones a secunda dominica xl:e usque ad sextam feriam, que est ante dominicam »in passione domini«, torquebant: unum scilicet, quod, cum post longas uexaciones duorum demonum in specie fratrum predicatorum se ostendencium sponsa cristi cum magno tedio et grauitate cordis oracionibus insisteret, uenientes duo demones et ipsam comminacionibus et penarum promissionibus ab oracionibus retardare uolentes, ignem ualidum ante conspectum eius exhibebant; Quem ipsa, licet nullam consolationem a suo dilecto sentiret, cum magno inpetu animi ingrediens, genuflexiones eciam in ipsum faciebat; /177/ quam obrem exurens flamma ignis totum corpus eius usque ad collum conburebat, Et ne ille ignis putetur esse fantasticus, genua eius exustis pustulis turgebant. – secundum autem genus tormentorum fuit, quod post exhortaciones duorum demonum predictorum uenerunt iiii:or demones, corpus eius alii per caput, alii per brachia, alii per pedes rapiantes; ad modum porci mactati igni ualido inuoluebant et, infigentes sibi uncas ferreas, huc atque illic sepiissime reuoluebant, et quidam eorum, salientes pedibus super ipsam, flamme penitus inmergebant. – Tercium uero genus, quod post longas afflictiones duorum demonum sepe dictorum demones iii, ipsa orante, uenerunt, qui, os eius inmisericorditer expandentes, picem ei cum bullienti sulphure infundebant. quociens autem unumquodque istorum tormentorum euenerit, uobis notificare non ualeo. hoc tamen</p>	<p>XXXVIIv¹</p>
--	----------------------------

XXXVIIv¹

tal demonite rünnakut ära tunda, et kui päev saabus, siis ta teadis küll, et teie olete kaugel maal ära, ja et teine vend ei saa ka mitte kuidagi sel ajal seal olla, vaid et need on tegelikult demonid. Kui siis need, nagu ülalpool öeldud, demonid talle kaua väitluste, nõuannete ja üleskutsetega peale käisid, ja tema vaim oli väga vaevatud, kuigi ainult sõnadega, aga nad ei suutnud teda tema veendumusest üldsegi kõrvale pöörata, tuli pidev kohutavate demonite hulk tema vastu tõustes, ja ründas teda igasugu piinadega igal ööl. Oli aga kolm liiki kõige koledamaid piinu, millega demonid teda suure paastu teisest pühapäevast kuni reedeni, mis on enne kannatuspühapäeva, piinasid. Üks nimelt, kui pärast pikka tüütamist kahe demoni poolt jutlustajavendade kujul ilmudes, üritas Kristuse pruut suures väsimuses ja raske südamega palvetada, tulid kaks demonit ja tahtsid tal palvetamist takistada ähvardustega ja piinadega hirmutamisega; tõid tema ette ka vägeva tuleleegi; aga tema, kuigi ta ei tundnud mingit lohutust oma armsamalt, astus suure südamejulgusega sinna sisse ja tegi seal ka oma põlvitused, 177 millise teo juures tuleleek kõrvetas tal terve keha kuni kaelani ära. Ja et ta seda leeki kujutluseks ei peaks, kattusid tema põlved põletusvillidega. Aga teine piinade liik oli see, pärast kahe eelmainitud demoni üleskutseid tuli neli demonit, haarasid tema kehast kinni, ühed peast, teised kätest, veel ühed jalgadest, veeretasid teda suures tules nagu tapetud siga, ja löönud talle ihusse raudhargid, veeretasid teda kogu aeg siia-sinna, ja mõned neist hüppasid jalgadega talle peale ja lükkasid ta üleni tulle. Ja kolmas liik, kui pärast tihti mainitud kaht demonit tulid kolm tükki, kui ta palvetas, venitasid ta suu halastamatult lahti ja valasid sinna tõrva ja keeva väävli. Mitu korda igaüks neist piinamistest toimus, ei suuda ma teile kirjeldada. Siiski teadke

	<p>notate, <i>quod</i>, quocienscumque secundum tormentum euenit, tociens corpus uirginis <i>cristi</i> celesti rore ab angelis perfundebatur et mirabiliter sanabatur; quociens autem tertium <i>genus</i> accidit, tociens illa gloriosa genitrix <i>cristi</i>, sui dilecti filii sponse reuerenciam exhibens, calicem ei mire dulcedinis propinauit; Quo gustato, omnis dolor et amaritudo subito euanuit;</p> <p>In primo uero genere tormentorum nullum remedium, sed dolorem continuum senciebat. sed heu! tam mirifica consolacio et subita curacio cordi eius solacium non prestabat, sed potius tristitiam augmentabat; Nam illi mendacissimi demones illam curationem et consolacionem a se factam fuisse pronuntiabant. hec tria genera /178/ tormentorum durabant per singulas noctes a secunda dominica xl:e usque in noctem*, que est ante sextam feriam predictam; In illa enim nocte uirginis pugna cum tortorum numero crescebat, siquidem ·xx· et ·vi· demones eadem nocte ad puniendum ipsam consurgebant. inter quos illi duo demones in specie fratrum predicatorum ueniebant, mentem eius diuersis propositiõibus et iniquis persuasionibus affligentes, et a uita erronea resipiscere admonebant. Cumque in huiusmodi sermonibus diu morantes nichil proficerent, duo alii demones horribiles confestim apparebant, qui, tollentes corpus eius, quasi nudum proiciebant ad terram et, duobus lapidibus frigidissimis illud diutissime, unus a pectore, alter uero a tergo, contundentes, pene ad expirationem perducebant. quo facto, reliqua turba demonum conueniebat, numero ·lxxvi·, quatuor prioribus simul computatis; qui omnes consilium inierunt, qualiter ipsam uariis suppliciis exterminarent. Et unus quidem ex ipsis, qui ipsam lapidibus tutuderat, insultabat ei dicens: »nonne uides, quod potestatem habemus cruciandite et sanandi? parcimus tibi et sanamus, ut grauiora tormenta inferamus». Tenentesque ipse et socius eius bipennes in manibus, consilium dederunt reliquis, dicentes: »placet uobis, ut dorsum eius ad modum porci mactati dissecemus hiis bipennibus et taliter ipsam exterminemus? Reliqua uero turba respondit: »non solum ista pena sufficit, sed nos singula mem-</p>	XXXVIIv ²
--	--	----------------------

* Paulsoni konjektuur.

<p>XXXVIIv²</p>	<p>seda, et iga kord teist liiki piin lõppes, kastsid inglid taevase kasteveega Kristuse neitsi kogu keha ja tervendasid ta imeliselt; ja iga kord kui oli olnud kolmandat liiki [piin], ilmutas auline Kristuse sünnitaja oma armsa Poja austust ja ulatas talle imelise magusa karika, millest maitsnud, kadusid kõik valu ja kibedus ühe hetkega. Aga esimest liiki piinades ei olnud mingit rohtu, vaid talus pidevat valu. Kuid oh häda! See imeline kosutus ja kiire tervenemine ei toonud tema südamesse lohutust, vaid pigem kasvatasid kurbust; sest need kohutavalt valelikud demonid kuulutasid selle tervendamise ja kosutuse enda tööks. Need kolm liiki 178 piinu kehtsid igal ööl paastuaja teisest pühapäevast kuni ööni enne eelmainitud reedet. Ja sellel ööl kasvas piinade hulk, millega neitsil tuli võidelda, sest teda karistama tõusid sel ööl kakskümmend ja kuus demonit, nende seas tulid ka need kaks demonit jutlustajavendade kujul, kes vaegasid tema vaimu igasuguste ettepanekute ja patuste veenetega, ja manitsesid pöörduma ekslikust elust. Kui nad kaua aega selliste juttudega midagi ei saavutanud, ilmusid kohe veel kaks jubedat demonit, kes võtsid ta keha, paiskasid peaaegu alasti maha ja tagusid teda kahe kohutavalt külma kiviga, üks vastu rinda ja teine tagantpoolt, kuni vaevalt hing sees oli. Kui see oli tehtud, tuli kokku ülejäänud hulk deemoneid, kokku 76^a, kelle hulka on arvatud ka neli esimest, kes pidasid omavahel nõu, kuidas teda mitmekesiste alandustega tappa. Ja üks neistsinastest, kes teda kividega olid tagunud, mõnitas teda öeldes: „Eks sa näe, et meil on võim sind nii piinata kui ka tervendada? Halastame su peale ja tervendame, selleks et rängemaid piinu tekitada.“ Tema ja ta kaaslane hoidsid kahe teraga kirveid käes ja pidasid teistega nõu, öeldes: „Kuidas teile meeldib, kui me nende kaksikkirvestega tema selja lõhki lõikame nagu tapetud seal ja niimoodi ta tapame?“ Ülejäänud kari vastas: „Sellest piinast üksi ei piisa, vaid me tahame ka kõik tema ihuliikmed</p>	<p>^a Võibolla siiski 26 nagu ülalpool: xxvi või lxxvi, vahe on väike.</p>
----------------------------	---	--

	<p>bra eius prius truncare uolumus». et cum hec et plura huiusmodi <i>comminando inuicem conferrent</i>, tenentes /179/ <i>singuli cultellos carnificum in manibus</i>, ipsam <i>crudeliter inuaserunt</i>; et <i>decem</i> ex ipsis <i>abscidentes</i> ei <i>singuli singulos digitos</i>, alii uero <i>decem pedicas</i>, quatuor autem alii <i>demones cetera membra, scilicet manus</i>, <i>brachia</i>, <i>scapulas</i>, <i>pedes</i> et <i>crura</i> <i>abscidebant</i>, Reliqui uero cum <i>bipennibus</i> <i>dorsum eius</i> <i>dissecabant</i> a <i>summo usque deorsum</i>. <i>hoc facto</i>, <i>corpus cum partibus truncatis</i> in <i>ignem maximum precipitabant</i>. Talibus uero <i>suppliciis idem demones</i> ab illa nocte, que est ante <i>sextam feriam</i>, que <i>dominicum passionis precedebat</i>, ipsam <i>per singulas noctes cruciabant</i>, hoc excepto, <i>quod post illam primam noctem membra eius cruciata amplius in ignem non precipitabant</i>. In hiis omnibus tormentis <i>membra eius truncata</i> <i>singulis noctibus recolligebantur</i> ab <i>angelis</i> et <i>mirabiliter sanabantur</i>; Que tamen <i>sanacio continuo ipsi a demonibus peruertebatur</i>. Inter omnes istas <i>grauissimas tribulaciones</i> <i>duabus uicibus sponsa cristi communicauit</i>; in quibus tamen <i>nichil consolationis percepit</i>, neque <i>eciam uoluntatem sui dilectissimi sponsi de suis tribulacionibus scire meruit</i>; <i>sed per illos dies</i>, in quibus <i>communicauit</i>, in <i>gemitibus</i> et <i>lacrimis amarissimis perdurans</i>, inter cetera <i>doloris uerba totum illum psalmum: »domine deus salutis mee»,</i> uoce <i>lacrimabili recitauit</i>; <i>Iam enim nomen sponsi in ore sponse non sonabat, sed patrem dilectum ipsum tantummodo appellabat</i>. Et <i>quid plura? quidquid de passione ipsius sponsi per omne illud tempus prophetarum et ewangelistarum sermo declarabat</i>, hoc ipsum in ore sponse <i>sepissime resonabat</i>. <i>erat tamen et est semper, in quacumque tribulacione posita fuerit, a persecucione post communionem usque ad tercium diem libera</i>. In fine autem huius certaminis, hoc est in illa nocte, que est ante <i>cenam domini</i>, <i>uenerunt omnes illi demones, qui eam per totam quadragesimam uexauerant, simul et plures cum ipsis</i>. /180/ <i>Erat autem numerus eorum in uniuerso sexaginta et unus</i>. et <i>accedentes duo ex ipsis, illi scilicet, qui eam</i></p>	<p>XXXVIII^r</p>
--	--	----------------------------

XXXVIII¹

kõigepealt küljest raiuda.“ Ja kui nad niiviisi ja veel palju sedamoodi omavahel ähvardades rääkisid, ja 179 igalühel oli lihanuga käes, ründasid nad teda julmalt. Ja kümme neist lõikasid igaüks ära ühe sõrme, teised kümme aga varbad, ja neli teist deemonit teised liikmed, nimelt käelabad, käsivarred, õlad, jalad ja sääred. Ülejäänud aga raiusid ta selja lõhki ülevalt kuni alla välja. See tehtud, heitsid nad keha koos äralõigatud kehaosadega kohutavalt suurde tulle. Ja nii piinasid teda selliste alandustega needsamad deemonid sellest ööst, mis on eelneb reedele, mis on enne kannatuspühapäeva, igal ööl, selle erinevusega, et pärast esimest ööd nad tema piinatud liikmeid enam tulle ei visanud. Kõigis neis piinades korjasid inglid ta eraldatud liikmed kokku ja tervendasid imeliselt, milline aga pidevalt deemonitest väärastati. Kõigi nende ülikohutavate piinade keskel käis Kristuse pruut kaks korda armulaual; siiski ei saanud ta sellest mingit lohutust, isegi mitte seda, mis on tema armsaima peigmehe tahe neis katsumustes. Aga nendel päevadel, kui armulaual käis, püsis ohetes ja kibedates pisarates, ja väljendas valu muuhulgas ka selle psalmiga, mille sõnu ta pisarais häälel luges: „Issand, mu pääste Jumal.“ Aga peigmehe nimi ei kõlanud enam pruudi huultelt, vaid ta pöördus sel moel armastatud Isa enda poole. Ja mida veel? See, mida peigmehe enda kannatustest kuulutas prohvetite ja evangelistide sõna, seesama kõlas tihti ka pruudi huultelt. Oli ju nii ja on alati, kui ta mingis vaevas oli, igasugustest tagakiusamistest vaba kuni kolmanda päevani pärast armulauda. Aga selle heitluse lõpul, see tähendab sel ööl, mis on enne suurt neljapäeva, tulid kõik need deemonid, kes teda terve paastuaja vaevasid, ja samuti paljud koos nendega, 180 ja nende arv oli kokku kuuskümmend ja üks. Ja tulid kaks neist, nimelt need, kes teda

	<p>in <i>specie fratrum predicatorum</i> ab inicio uexauerant, et acrius eius mentem disputacionibus et fallacibus persuasionibus sauciabant; quo <i>facto</i>, duo alii demones cum saxis durissimis pectus suum, sicut <i>premissum est</i> contundebant. hoc <i>facto</i>, horribilis illa turba demonum uniuersaliter aduersus eam <i>comminacionibus</i> et <i>exprobracionibus</i> consurgebant et, diuersis eam sentenciis <i>condempnantes</i>, ream mortis esse dicebant; portantes singuli lanceas <i>in manibus</i> suis, ipsas singulis <i>membris eius</i> infigebant, Ita tamen, <i>quod decem</i> demones ·x· digitos, alii uero ·x· pedicas, Residui autem cetera membra, <i>scilicet</i> caput, oculos, nares, os, aures, collum, scapulas, brachia, manus, crura et pedes, simul et <i>pectus</i>, lanceis acutissimis singuli singula <i>transfigebant</i>. similiter et illi duo <i>cum bipennibus</i> dorsum eius scindebant et sic membra <i>transfixa</i> disiungebant. <i>quis enim</i> teneram puellam in tantis tormentis multociens fuisse mortuam dubitaret, nisi eam ille, qui est uita uiuentium, salus omnium in se sperantium, suo uiuifico robore reformaret et ad <i>recolligendum eius membra</i> et sanandum de celo angelos destinaret? Eadem uero nocte post grauissimas afflictiones omnes illi demones, a quibus <i>per totam xl:mam</i> afflicta fuerat, ante <i>conspectum eius</i> confusi conuenerunt; et exponentes singuli <i>operaciones</i> et <i>intenciones eorum</i> pessimas, mendaces se <i>per omnia</i> ac ab ipsa superatos <i>pronunciauerunt</i>, et <i>quod eorum</i> in singulis tormentis fuerunt, simul et <i>nomina ipsorum</i> prodiderunt. <i>Ista enim</i> prius ipsi cognita non fuerunt, <i>scilicet</i> numerus demonum et <i>nomina</i>. Insuper et deum mirabiliter commendantes, tandem <i>cum magnis ululatibus</i> discedebant. tunc expleto tempore penitenciali, sponsa <i>cristi</i> in thalamum sui /181/ dilectissimi sponsi <i>introducitur</i>, ubi non solum <i>promeruit peccatorum remissionem</i>, uerum etiam sui sponsi desiderabilem <i>uisionem</i> et <i>intimam cordis exultacionem</i> – <i>illam, inquam, exultacionem, quam nemo tollet</i> ab ipsa. Erat <i>enim in parasceue</i> <i>per totum diem</i> suo thalamo <i>inclusa</i>; neque <i>enim</i> eam <i>quisquam</i> uidere potuit. In qua quidem, sicut postea intellexi, <i>eisdem horis</i>, quibus sponsus <i>paciebatur</i>, sponsa simul ipsi <i>conpaciebatur</i>, et hora sue <i>expiracionis ipsa aperto latere</i></p>	XXXVIIIr ²
--	--	-----------------------

XXXVIII²

algusest peale jutlustajavendade kujul vaevasid, ja haavasid veel teravamalt tema meelt vaidluste ja eksitavate veenmistega. Kui see oli tehtud, tagusid teised kaks deemonit tema rinda ülikõvade kividega, nagu ennegi. See tehtud, tõusis terve see jube deemonite hulk üleni tema vastu ähvarduste ja etteheidetega, ja mitmesuguste otsustega teda hukka mõistes ütlesid, et ta on surma mõistetud. Igalühel oli oda käes ja nad torkasid need kõigisse tema liikmetesse, nii et kümme deemonit 10 sõrme, teised 10 varvast, ülejäänud aga teised liikmed, nimelt pea, silmad, ninasõõrmed, suu, kõrvad, kaela õlad, käsivarred, käed, sääred, jalad, samuti rinna, igauhe läbi torkasid. Ja samuti lõhestasid need kaks kaksikkirvestega tema selja ja nii eraldasid läbitorgatud liikmed. Kes küll oleks kahelnud, et õrn tütarlaps sellistes piinades juba mitu korda surnud oleks, kui mitte see, kes on elavate elu, kõigi endasse lootjate pääste, ei oleks teda oma elustava väe ja tööga tagasi toonud ja taevast ingleid saatnud tema liikmeid kokku panema ja teda tervendama? Selsamal ööl tulid ja kogunesid pärast jubedaid piinamisi kõik need deemonid, kes teda terve paastuaja vaevanud olid, häämingus tema palge ette; ja avaldades kõik oma halvimal teod ja kavatsused, kuulutasid end kõiges valelikuks ja tema poolt ära võidetuks. Ja seda, mida nad igas piinamises tegid, kuulutasid ka nende nimed. See nimelt ei olnud talle enne teada, nimelt deemonite arv ja nimed. Peale selle Jumalat imeliselt kiites, siiski suure halamisega, nad lahkusid. Kui nüüd patukahetsuse aeg läbi sai, viidi Kristuse pruut oma 181 armsaima peigmehe pulmakambrisse, kus ta ei teeninud ära mitte ainult pattude andeksandmise, vaid ka ihaldatud nägemuse oma peigmehest ja sisima südame juubelduse – ma ütlen, selle juubelduse, mida keegi temalt ära ei võta. Ta oli niisiis suurel reedel terve päeva oma pulmakambrisse suletud; ega saanud ka keegi teda näha. Sel ajal, nagu ma pärast teada sain, selsamal tunnil, kui peigmees kannatas, kannatas temaga koos sama moodi pruut; ja samal tunnil, kui ta hinge heitis, lahkus hing ka pruudist, lõhestatud külje

	<p>ruptoque corde exspirauit; Cum quo eciam resurgens in uigilia pasche, sequentem diem cum magno desiderio exspectabat; in qua communicans, in sui dilectissimi sponsi amplexus est translata et in eius benignissimo corde consolata. – hec secreta uestre caritati notifico, que michi non ab homine, sed diuinitus sunt manifestata. nec mirum; Cum enim de ministris dei generaliter dicatur: »non enim uos estis, qui loquimini, sed spiritus patris uestri, qui loquitur in uobis«, multo uerius de sponsa hoc intelligendum est, et maxime illo tempore, cum recenter de thalamo sponsi proficiscitur, et non solum omnium rerum, uerum eciam sui ipsius obliuiscitur. Hoc uobis scribo, ut sciatis, quia cristina, uestra filia, sui conpos, nichil horum, que scripta sunt, preter pauca de passionibus michi retulit; quod tamen omnino non fecisset, si non me quasi conscium pro huiusmodi requirere audiisset. Salutat uos cristina, filia et amica, ex intimo corde pro beneficiis et consolacionibus anime et corporis sibi exhibitis, uobis regracians atque ad regraciandum suum dilectissimum sponsum sollicitans, rogans eciam, ut uestro amico pro ipsa hostias salutacionis et laudacionis offeratis. preterea rogat, ut desiderium suum, quod de fratre eius uobis exposuit, si aliquo modo poteritis, impleatis et per uestras litteras hoc ei demandetis. regracior /182/ eciam uestre caritati ego iohannes, uester ad omnia seruus, quod me salutacioni et litterarum uisitacioni dignum fore iudicastis, rogans intime, ut michi peccatorum remissionem et uirtutum augmentacionem a uestro amico impetretis. Rogo eciam cum filia uestra cristina insuper et comminor, quatinus, si umquam litteram manu mea scriptam recipere et aput amicam uestram consistere uolueritis, libellum michi promissum cum ceteris, que nobis ad solacium congrua noueritis, breuiter transmittatis. hoc autem scitote, quod illam partem, quam habeo, in similitudine cuiusdam filie uestre cristine exposui totaliter, de quo ipsa fuit mirabiliter consolata, et in tanta simplicitate audiuit, ut eciam de uobis, quare sibi de illa filia mencionem non feceritis, miraretur. salutat uos plebanus, hilla de monte cum ceteris uestris amicis, regraciantes uobis de uestris litteris et petentes, ut deum pro ipsis oretis.</p>	XXXVIII ^v ¹
--	---	-----------------------------------

<p>XXXVIIIv¹</p>	<p>ja läbistatud südamega. Aga siiski paasapüha vigiial üles tõusnud, ootas järgmist päeva suure ihaldusega; kui ta siis armulauda sai, kanti ta tema armastatud peigmehe embusse ja lohutati tema õnnistavas südames. – Need saladused teatan teie heldusele, mis pole mulle mitte inimeste poolt, vaid jumalikul viisil teada antud. Pole ka ime; kui Jumala sulastest üldiselt öeldakse: „Mitte teie ei räägi, vaid teie Isa vaim räägib teie,“^a siis veel rohkem on see tõde pruudi kohta, ja eriti sel ajal, kui ta just on väljunud peigmehe pulmakambrist, ja on unustanud mitte ainult kõik asjad, vaid ka iseene. Seda kirjutan teile, et te teaksite, et Cristina, teie tütar, pole teadvuse juures midagi sellest mulle jutustanud, mis siin kirjas on, peale paari asja kannatuste kohta; ta poleks sedagi teinud, kui poleks kuulnud, et ma olen sellest juba sel moel teada saanud. Teid tervitab Cristina, tütar ja sõbratar, kogu südamest teie heategude ja lohutuste eest talle nii ihu kui hinge poolest, tänab teid ja palub ka oma armsaimal peigmehel tänada, ja palub veel, et te oma sõbrale tema eest kiituse ja pääste ohvri tooksite. Peale selle palub, et tema soovi, mida teile oma venna kohta väljendas, kui te kuidagi saate, täidaksite ja oma kirjas sellest talle teataksite. Ka mina, 182 Johannes, tänan teie heldust, kõiges teie teener, et te arvasite mind tervituste ja kirjade saamise vääriliseks, ja palun südamest, et saavutaksite mulle oma sõbralt pattude andeksandmise ja vooruste rohkenemise. Ja palun ka koos teie tütre Cristinaga üle kõige ja meenutan, et kui te tahate kätte saada mõne minu käega kirjutatud kirja, kus on juttu teie sõbratarist, saatke mulle peagi see lubatud raamatuke, koos teistega, millest te teate, et tuleb kasuks meie lohutusele. Teadke seda, et selle osa, mis mul on, sarnane teie tütre Cristinaga, lugesin talle üleni ette, millest ta sai imelist kosutust, ja kuulis sellises lihtsuses, et imestab, miks te talle sellest tütre midagi pole rääkinud.^b Teid tervitab kogudusepreester, Hilla de Monte koos teiste teie sõpradega, tänades teie kirjade eest ja paludes, et te Jumalat paluksite nende eest.</p>	<p>^a Mt 10,20. ^b Jutt on tekstist, mis moodustab CJ esimese osa (publikatsiooni vt Asztalos 1982). Petrus ülistab seal Cristinat nii kõrge- lennuliselt, kuid nime mainimata, mistõttu Cristina ega ta sõbrad ei taipa, kellest on jutt.</p>
-----------------------------	---	--

<p>Ep. XXVI</p>	<p>Recepimus autem tria paria litterarum uestrarum, scilicet de sato, de minda, de lubec; illas autem de lubec post pascha recepimus. scripta est hec littera vi:a feria ante urbani, anno domini m:o cc:o lxxx. salutate fratrem folquinum ex parte omnium nostrum. Eodem anno xii kal. decembris accepi litteram immediate sequentem, scriptam manu predicti magistri iohannis:</p> <p>IN abyssu caritatis dei karissimo patri ac spirituali amico, fratri petro lectori, Cristina in stumbele salutem et in mirabilibus dei nouis semper gaudiis exultare. Quamquam uestre caritati litteram magnam ex utraque parte scriptam, continentem mirabilia de passionibus et consolacionibus uestre karissime filie et amice, que a festo omnium sanctorum usque in festum pasche acciderant, per /183/ quosdam fratres uestri ordinis transmiserim, tamen caritas dei et cordis sincera deuotio me inducit uobis quedam magnalia dei, que infra in uestra filia cognoui, declarare; siquidem, cum post multas et grauissimas tribulaciones mentis et corporis, quas propter absenciam sui dilectissimi sponsi per totam xl:mam perpessa fuerat uestra filia, circa festum pasche in thalamum sponsi recepta fuisset et, fugatis tocius diffidencie et ignorancie tenebris, ueritatis et iusticie sol, <i>cristus</i>, uerus sponsus et amicus, sue sponse cordi illuxisset. uel potius – quod iocundius est – per sui luminis immensitatem ipsam a suo corde penitus expulisset: in iii:a ebdomada post pascha, cum filia uestra quadam die iterum communicare proposuisset, uenerunt demones, ipsam ab oracione retardare uolentes. uariis eciam comminacionibus insistebant; quibus dum se nil proficere uidebant, acrius in ipsam seuentes, ferrea instrumenta ad modum subularum acutissima eius corpori infigebant; cum quibus faciem simul et omnia membra lacerando diutissime torquebant. quo facto, angeli missi a domino tamquam pannum lenissimum faciei sue imprimebant et, exteriorem apparenciam uulnerum detergentes, lesionem tamen infra cutem eam sentire permittebant. Mane autem facto, <i>cristi</i> uirgo leta ad ecclesiam perrexit, et post percepcionem eucharistie rapiens suus sponsus eam ad tabernaculum sui dilectissimi cordis transuexit.</p>	<p>XXXVIIIv²</p>
-----------------	---	-----------------------------

XXXVIIIv²

Me oleme saanud kolm paari teie kirju, nimelt Soestist, Mindenist ja Lüübekist; need Lüübekist saime kätte pärast paasapähi. See kiri on kirjutatud reedel enne Urbanuse päeva, Issanda aastal 1280.^a Tervitage vend **Folquinust** meie kõikide poolt.

Selsamal aastal detsembri kalenditest kaheteistkümnendal päeval^b sain kohe järgneva kirja, kirjutatud eelmainitud **magister Johannese** käega:

[XXVI kiri]

Jumala armastuse sügavikus, kalleimale isale ja vaimulikule sõbrale, vend **Petrusele**, lektorile; **Cristina** Stommelnis tervist ja uutes Jumala imedes alati rõõmudes juubeldada. Kui ma teie heldusele saatsin pika kirja, mõlemalt poolt kirjutatud, mis sisaldas teie kalleima tütre ja sõbratari imetegusid ja kannatusi, mis juhtusid kõigi pühakute päevast kuni paasapähadeni, 183 mõnede teie ordu vendade kaudu, siiski kutsub Jumala armastus ja siiras südame pühendumus mind kuulutama mõnesid Jumala tegusid, mida allpool teie tütres tähele panin. Tõepoolest, kui pärast paljusid ja kohutavaid ihu ja hinge kannatusi, mida teie tütar tema armsaima peigmehe eemaloleku pärast kannatas terve paastuaja, sai ta paasapähadel vastu võetud peigmehe pulmakambrisse ja, pääsenud kõigist mõistmatuse ja teadmatuses varjudest, valgustas tõe ja õigluse päike Kristus, tema tõeline peigmees ja sõber, oma pruudi südant. Või pigem – mis on veel suurem rõõm – oma valguse tohutu väega viis ta tema südamest täiesti välja. Kolmandal nädalal pärast paasapähi, kui teie tütar ühel päeval jälle kavatses armulauale minna, tulid demonid ja tahtsid teda palvetamises takistada. Ründasid teda mitmesuguste ähvardustega; kui nägid, et nendel pole mingit mõju, läksid metsikumalt talle kallale. Torkasid ta ihusse naasklitaolisi raudriistu, millega nad tal nii nagu kui ka kogu keha hulk aega piinasid. Kui see oli sündinud, panid Issanda saadetud inglid talle näo peale nagu ülipehme rätiku ja katsid ta nähtavad haavad väljastpoolt kinni. Siiski lasid tal naha all haavu tunda. Ja kui tuli hommik, läks Kristuse neitsi rõõmsalt kirikusse, ja pärast euharistia vastu võtmist viis tema peigmees ta ekstaasis oma armastava südame pühapaika.

^a Reedel, 24. mail 1280.

^b Reedel, 20. detsembril 1280.

	<p>Post hec in uigilia ascensionis, cum sequenti die <i>communicare</i> deberet et, post <i>uesperas communi- one facta</i>, <i>cunctis</i> recedentibus, oracionis causa sola in <i>ecclesia</i> remaneret, – ecce subito et <i>quasi</i> ex <i>in- prouiso</i> ille <i>callidus</i> hostis, <i>tocius</i> boni inimicus, oracionem eius impedire cupiens, tantum <i>horrorem</i> et <i>strepitum</i> cordi eius <i>inferebat</i>, ut ipsa /184/ <i>ecclesiam</i> totam cecidisse crederet et <i>propter</i> hoc <i>quasi</i> exanimis fieret. et post paululum, cum <i>resumptis</i> uiribus demonis agnouisset astuciam, maiorem sumpsit <i>audaciam</i>, et <i>deum</i>, quem prius <i>submissa</i> uoce orando laudabat, <i>nunc</i> ad <i>confusionem</i> ipsius demonis, oblita loci, in quo fuerat, alta uoce cantando <i>commendabat</i>. Ego autem cum in <i>reclusorio</i> fuissem et <i>cantum</i> huiusmodi <i>audiuissem</i>, <i>admirans</i>, quid nam hoc <i>esset</i>, aperui <i>fenestram</i> et <i>prospiciens</i> in <i>ecclesiam</i> ipsam esse conieci. qua <i>propter</i> <i>exiliens</i> <i>ecclesiam</i> celerius intraui, ipsam quoque <i>solam</i> in ea inueni; <i>Iam enim</i> a cantu cessauerant et oracionibus insistebat. me autem <i>propius</i> accedente, ut <i>ascultarem</i>, continuo liber ille, in quo orauit, ab eius <i>manibus</i> rapiebatur et cum magno impetu contra <i>terram</i> precipitabatur; ipsa uero <i>atrociter</i> ad <i>terram</i> collidebatur et ad <i>murum</i> conprimebatur. tunc ego, accedens ad eam, <i>librum</i> a <i>pauimento</i> sustuli et, <i>applicans</i> eum, coram ipsa in <i>scamno</i> posui, et <i>ascultans</i> ipsam plurima intra se <i>loquentem</i> audiui. Inter cetera autem dixit: »<i>quid</i> hic agis, <i>maligne spiritus?</i> nequaquam me a laude dei <i>dilectissimi</i> poteris reuocare». et cum hec et plurima hiis similia diceret, <i>iterato</i> ad <i>genua</i> se erexit. ego autem <i>nolens</i> eam conturbare illico discessi, <i>claudens</i> <i>hostia</i> <i>ecclesie</i> <i>circumquaque</i> <i>preter</i> <i>unum</i>, <i>per</i> <i>quod</i> <i>exire</i> debuerat; ipsa uero, oracione completa, post modicum <i>tempus</i> <i>domum</i> <i>perrexit</i>. Eadem uero nocte, ipsa oracionibus insistente, uenerunt demones, oracionem eius impedire uolentes; qui omnia <i>membra</i> eius <i>quasi</i> sub <i>torculari</i> conprimendo <i>torse- runt</i>. sed <i>fidelis</i> <i>deus</i>, qui in se <i>sperantes</i> <i>numquam</i></p>	<p>XXXIXr¹</p>
--	--	---------------------------

XXXIX^r

Pärast seda, taevaminemispüha laupäeval, kui ta pidi järgmisel päeval armulauale minema, ja kui ta oli pärast vesprit armulauda saanud, jäi ta palvetamiseks pärast teiste lahkumist üksi kirikusse. Ja näe, järsku ja ootamatult pani see äge vaenlane, kõige hea vastane, tema südamesse sellise õuduse ja südame paanika, et ta 184 uskus, et kirik kukub kokku ja oli sellepärast peaaegu minestuses. Ja natukese aja pärast, kui ta oli jõu kokku võtnud ja sai aru, et tegemist on deemoni rünnakuga, sai veel julgust juurde ülistas nüüd Jumalat, keda ta enne oli vaikselt häälel palvetades kiitnud, valjul häälel lauldes, deemoni segaduseks, unustades isegi koha, kus ta oli. Mina olin just siis eraklas ja kui kuulsin seesugust laulu, imestas, mis see küll on, tegin akna lahti ja kirikusse vaadates nägin, et see on tema. Sellepärast läksin välja ja ruttu kirikusse sisse. Ja leidsin ta seal üksi; oli juba laulmise jätnud ja püsivas palves. Aga kui ma lähedale läksin, et kuulata, tõmmati tal pidevalt see raamat käest, kust ta palvetas ja visati suure jõuga maha, aga tema ise paisati julmalt maha ja suruti vastu seinat. Siis ma läksin ta juurde, tõstsin raamatu põrandalt üles, panin kinni ja asetasin tema kõrvale pingile, ning teda kuulates kuulsin paljut, mida ta iseeneses rääkis. Muuhulgas ütles ta: „Mida sa siin teed, kuri vaim? Mitte kuidagi ei saa sa mind sundida armsa Jumala kiitmist lõpetama.“ Ja kui ta oli seda palju muud sedamoodi öelnud, tõusis jälle põlvedele püsti. Mina aga, tahtmata teda segada, läksin välja, panin kõik kiriku ukсед ümberringi kinni peale ühe, kustkaudu ta välja saaks. Ja tema ise, lõpetanud palvetamise, läks natukese aja pärast koju. Selsamal ööl aga, kui ta oli palves, tulid deemonid, tahtes teda palvetamisel takistada, ja pigistasid kõiki ta ihuliikmeid nagu pressi all. Kuid ustav Jumal, kes tema peale lootjaid ialgi

	<p>deserit, suam dilectissimam sponsam ab hac angustia eripuit et, confortans eam, uires eundi ad ecclesiam tribuit; vbi post communionem sibi ipsi auolauit et in corde sui dilectissimi sponsi feliciter repausauit et, sequens suum sponsum, ascensionis festum ueraciter celebrauit. In quo quidem festo /185/ inter plurima uerba melliflua uersum illum: »ascendit deus in iubilacione», non sine uero cordis iubilo sepissime recitauit, Insuper et in magno gaudio usque ad dominicam sequentem perdurauit. Post illam uero dominicam cor eius usque in penthecosten in magno tedio fuit et orare sine magna difficultate non potuit. preterea dominus ardentissimum desiderium cordi eius inspirauerat pro absolucione anime cuiusdam sui specialis amici, uidelicet domini iohannis bone memorie sacerdotis. desiderauit enim pro suis negligenciis sibi quecumque tormentorum genera infligi, ut dominus per suam misericordiam ipsum a penis breuiter eripere dignaretur; sed benignus et misericors dominus* desiderium, utique a suo spiritu inspiratum, frustrari non permisit. porro per tres noctes ante festum pentecostes ex diuina permissione uenit ille malignissimus spiritus in thalamum uirginis, in specie ipsius sacerdotis defuncti, horribili aspectu, et lamentabili uce se eternaliter dicebat dampnatum, exponens ei singulas et diuersas sue dampnacionis causas, scilicet, quia ei familiaris fuerit, et alias quam plures raciones, per singulas tres noctes cor eius miserabiliter et ultra quam credi possit affligebat. sed uirgo cristi cor suum omnino afflictum sursum ad dominum erigebat et animo turbato hoc intra se decebat: »Numquid, karissime pater et domine, hic tuus famulus a facie tua peribit, quem michi, ancille tue, tam familiarem et obsequiosum et ad omnia mirabilia tua fecisti credulum et deuotum? de cuius eciam saluacione cordi meo ueeram spem et plenariam fiduciam tribuisti? quid ergo faciam? quo me diuertam? hic enim si a uultu tuo separabitur, totalis mea fiducia et spes /186/ frustrabitur». hec et hiis plura similia ea loquente,</p>	XXXIXr ²
--	--	---------------------

* Paulsoni konjektuur.

XXXIX^{r2}

maha ei jäta, päästis oma armsaima pruudi sellest kitsikusest ja teda kosutades andis talle jõudu kirikusse minna. Seal pärast armulauda viis ta ära enda juurde ja pani õnnelikult tema armsaima peigmehe südamesse, ja pühitses taevaminemispüha tõeliselt oma peigmehele järgnedes.

Selsamal pühal 185 luges ta muude paljude kirjakohtade seas tihti seda imeilusat salmi: „Jumal on juubelduses üles läinud.“ Selle peal ja suures rõõmus püsis ta kuni järgneva pühapäevani. Aga pärast seda pühapäeva kuni nelipühadeni välja oli ta süda suures tülpmuses ja ei suutnud palvetada ilma suurte raskusteta. Siis pani Issand tema südamesse tulise soovi ühe tema lähedase sõbra hinge lunastuse eest, nimelt kadunud isand preester **Johannese** oma. Cristina soovis isegi tema eksimuste eest endale mingisuguseid piinu tekitada, et Issand oma halastuses arvaks heaks tema karistuse peagi lõpetada. Kuid helde ja halastaja Issand ei lasknud tema soovi tühja minna, eriti omaenda vaimust sisendatut. Järgneski see, et kolm ööd enne nelipüha tuli Jumala loal seesama kõige kurjem vaim neitsi pulmakambrisse sellesama surnud preestri kujul, kohutava väljanägemisega ja haletsusväärse häälega ütles end olevat igaveseks hukka mõistetud. Jutustas talle kõik mitmesugused hukkamõistmise põhjused, nimelt et ta oli Cristinale lähedane olnud, ja palju teisi asju, millega ta kõik need kolm ööd tema südant halastamatult ja uskumatult raskelt vaevas. Kuid Kristuse neitsi tõstis oma igati vaevatud südame üles Issanda poole ja piinatud vaimus ütles endamisi: „Ega ometi, kalleim Isa ja Issand, ei lähe see sinu sulane su palge eest kaduvikku, tema, kes oli mulle, sinu ümmardajale nii hea sõber ja kaaslane ja kelle sa panid uskuma ja austama kõiki sinu imetegusi? Kelle pääste tõelise lootuse ja usalduse sa minu südamesse panid? Mida ma küll teen? Kuidas sellest pöördu? Kui tema sinu palge eest eraldatakse, läheb ju tühja kõik minu usk ja lootus.“ 186 Sel ajal kui ta rääkis neid ja veel rohkem samalaadseid sõnu,

	<p>demon ille in <i>specie</i> sacerdotis, quem ipsa sacerdotem fore ueraciter estimabat, continuo discessit; et uenientes alii duo demones diuersis eam molestiis fatigabant et, membra eius <i>confringentes</i>, uariis cruciatibus caput eius a summo ad pedes recuruebant; hoc <i>facto</i> autem duo angeli celitus missi ueniebant, qui membra eius a demonibus <i>confracta</i> celesti medicamine reficiebant. hanc penam per tres noctes sustinuit, <i>sed</i> diebus <i>superuenientibus</i> leta fuit, <i>quia</i> demonis astuciam agnouit. In tertia uero nocte, hoc est in illa, que est ante diem penthecostes, post afflictiones supradictas demon ille, qui eam in <i>specie</i> sacerdotis afflixerat, <i>confusus</i> ante <i>conspectum</i> uirginis apparebat et, <i>cunctas</i> nequicias suas detegens, in <i>predicto</i> sacerdote nil sui iuris habere fatebatur. Mane autem <i>facto</i>, uirgo <i>cristi</i>, ab angelis sanata et a <i>domino</i> confortata, cum magna iocunditate ad ecclesiam properauit; et <i>confestim</i> post <i>perceptionem</i> <i>dominici</i> corporis <i>transuehitur</i> et <i>ibidem</i> ineffabiliter <i>consolatur</i>. ubi <i>inter</i> infinita archana sui sponsi <i>specialiter</i> ei de <i>absolucione anime</i> sacerdotis <i>predicti</i> reuelatur, simul et <i>tempus</i> et <i>hora</i>, <i>quando</i> absolui debeat, <i>demonstratur</i>. <i>quantas</i> ex hac reuelacione et sui amici uicina <i>absolucione</i> letificata sponso suo <i>gracias</i> egerit, uobis <i>scribere non</i> sufficio. <i>transactis</i> itaque post <i>communionem</i> <i>tribus</i> diebus, uirginis <i>cristi</i> desiderium <i>adimpletur</i> et multiformis pena, <i>quam pro</i> <i>absolucione</i> <i>predicti</i> sacerdotis <i>pecierat</i>, adhibetur. Igitur ex tunc usque in sextam feriam, que est post festum apostolorum petri et pauli, in qua anniuersarius sacerdotis <i>predicti</i> agebatur, filie uestre tormenta grauissima et multiformia singulis noctibus non a demonibus neque uisibiliter, ad instar purgatorii infligebantur: <i>scilicet</i> ignis super humanum modum feruens et gelu intollerabile, necnon /187/ et omnia genera tormentorum, quibus humana natura cruciari potest. que omnia simul per singulas noctes singula membra eius singulariter ac generaliter torquebant, et rationes, propter quas singula tormenta sustinuit, <i>scilicet</i> <i>predicti</i></p>	XXXIXv ¹
--	--	---------------------

XXXIX^{v1}

kaebles pidevalt see deemon, preestri kujul, keda Cristina ise kindalt selleks preestriks pidas; ja tulid veel kaks deemonit ja vaevasid teda igasuguste kiusamistega, ja väänates ta liikmeid, painutasid suure piinaga ta pea alla kuni jalgadeni. Aga kui see oli tehtud, siis tulid kaks taevast saadetud inglit, kes tema liikmed, mis deemonid katki murdsid, tervendasid taevaliku ravimiga. See piin kestis kolm ööd, kuid päeval oli ta rõõmus, sest tundis ära deemonite kiuslikkuse. Ning kolmandal ööl, see tähendab sel ööl, mis on enne nelipüha, pärast ülalkirjeldatud kannatusi, ilmus seesama deemon, kes oli preestri kujul esinenud, segaduses neitsi palge ette ja avalikustades kõik oma kuriteod, vandus, et tal pole mitte mingit õigust nimetatud preestri üle. Ja kui saabus hommik, läks Kristuse neitsi, keda inglid olid tervendanud ja Issand kosutanud, suure rõõmuga kirikusse; ja otsekohe pärast Issanda ihu vastuvõtmist võeti [vaimus] üles ja sai seal sõnulseletamatult lohutatud; kus tema peigmehe lõpmatute saladuste hulgas ilmutati talle ka erilisel eelmainitud preestri lunastuse kohta, ja näidati ära koos aja ja tunniga, millal see päästetud saab. Kui palju tänu ja kiitust ta sellest ilmutusest ja oma sõbra peatse pääsemise üle rõõmustades oma peigmehele andis, selles ei suuda ma teile kirjutada. Kui niisiis armulauast oli kolm päeva möödas, täideti Kristuse neitsi soov ja anti talle mitmesuguseid piinu, mida ta oli eelmainitud preestri lunastuse huvides palunud. Sellest ajast peale kuni reedeni, mis on pärast apostlite Peetruse ja Pauluse päeva, kui on selle preestri aastapäev, sai teie tütar igal ööl kohutavad ja mitmesugused piinad, mitte nähtavate deemonite käest, just nagu puhastustules; nimelt üleüldiselt kõrvetav tuleleek ja väljakannatamatu külm, 187 ja samuti kõikvõimalikku sorti piinad, millega inimloomust piinata saab. Millega piinatu igal ööl igat tema ihuliiget ükshaaval ja üldiselt, ja näidati iga üksiku piina põhjus, nimelt eelmainitud

	<p>sacerdotis negligencie, patebant. Erant enim tam graua et intollerabilia tormenta, ut in eis per singula momenta uirginem <i>crisi</i> consumi necesse fuisset, nisi eam diuina uirtus mirabiliter adiuuisset. sed uirgo <i>crisi</i> propter desiderium nimium, quod pro redemptione dicti sacerdotis in corde suo habuit, omnia tormenta patienter sustinuit, et diebus superuenientibus, quasi nullam lesionem senserit, iocunda apparuit. hec uero tormenta durabant usque in sextam feriam supradictam, in qua memorati sacerdotis dies anniuersarius agebatur; In quo quidem die filia uestra communicabat; – a festo enim penthecostes non communicauerat, quia illum felicem diem sibi a domino premonstratum expectauerat; – et subito post communionem beata eius anima a seipsa educitur et in thalamum dilectissimi sui sponsi raptim introducitur; vbi in speculo eterne ueritatis amicum, pro quo tanta sustinuerat, cum sempiterno sponso et amico speculatur. — Hic est iohannes plebanus, cuius mencio tociens fit in superioribus et specialiter in uisitacione nona; qui michi et cristine fuit familiarissimus, qui eciam litteras michi ex parte cristine scripsit et quedam de cristine statu ad meam petitionem connotauit.— O quantum tunc erit gaudium et exultacio! quam iocunda et mirabilis salutacio! cum in conspectu dei fuerit facta amicorum congregacio; cui sit honor et gloria in secula seculorum. AmeN. Ceterim rogo uos, karissime pater et domine, in fide et caritate domini nostri ihesu cristi, qua uos diligo et rediligi gaudeo, Quatenus, si a corde meo omnem sollicitudinem remouere cupitis et si perfectam anime mee libertatem desideratis, desiderium /188/ meum de fratre meo de quo uobis, cum presens fuissetis, mencionem feceram, licet, prohdolor, non seriosam, De quo eciam uos in littera nuper transmissa intime rogaueram, complere, sicut uobis in karitate dei confido, quantocius studeatis. hoc eciam scitote, quod post uestrum recessum circa salutem predicti fratris mei desiderium meum quasi assidue est ampliatur. Timeo enim, ne iuuenilis suus animus, qui nunc ad obediendum salubribus consiliis est beniuolus et paratus, seculo</p>	<p>XXXIXv²</p>
--	--	---------------------------

preestri eksimused. Ja olid need nii rasked ja väljakannatamatud piinad, et need pidid iga hetk Kristuse neitsi täiesti neelama, kui ei oleks teda toetanud Jumala vägi. Kuid Kristuse neitsi talus omaenda suure soovi pärast, mis tal südames oli nimetatud preestri lunastuseks, kõiki piinu kannatlikult, ja vahepealsetel päevadel paistis rõõmus, nagu ei tunneks mingeid haavu. Ja see piinamine kestiski kuni ülalmainitud reedeni, mil tähistati meenutatud preestri aastapäeva; millisel päeval teie tütar ka armulaual käis – nelipühäl ei võtnud armulauda, sest ootas seda õnnelikku päeva, mis Issand talle oli teada andnud. Ja otsekohe pärast armulauda võeti tema õnnistatud hing temast ära ja viidi ekstaasis tema armsaima peigmehe pulmakambrisse; kus ta igavese tõe peeglis nägi ka sõpra, kelle eest oli nii palju kannatanud, koos igavese peigmehe ja sõbraga. —See on kogudusepreester Johannes, keda on mitu korda ülalpool mainitud ja eriti üheksanda külastuse kirjelduses; kes oli minu ja Cristina hea sõber ja ka kirjutas mulle Cristina poolt kirju ja tähendas minu palve peale üles Cristina elusündmusi.— Oo, milline rõõm ja juubeldus seal oli! Milline rõõmurikas ja imeline tervitamine! Kui Jumala palge ees oli säherdune sõprade kohtumine; kellele olgu au ja austus igavesest ajast igavesti. Aamen. Peale selle palun teid, kalleim isa ja isand, meie Issanda Jeesuse Kristuse usus ja armastuses, milles ma teid armastan ja taas armastades rõõmustan, niivõrd, kui te soovite minu südamest kõik mure kõrvaldada ja kui tahate minu hinge täiuslikku vabadust, täidaksite minu soovi 188 **minu venna** kohta, kellest ma teile, kui te siin kohal olite, rääkisin, kuigi kahjuks mitte väga tõsiselt, kelle pärast ma teid juba hiljuti saadetud kirjas südamest palusin; nagu ma teid Jumala armastuses usaldan, nii palju kui te teada saite. Teadke ka seda, et pärast teie lahkumist on minu soov mainitud venna pärast tema pääste asjus pidevalt suurenenud. Ma kardan ju, et ega tema noor hing, mis praegu on heal meelel valmis alluma päästvatele nõuannetele, ei segaks end

<p>se <i>inmiscet</i> et sic – <i>quod absit</i> – a salute <i>procul</i> fiat. idcirco, <i>karissime</i> pater et <i>domine</i>, intime uos <i>deprecor</i> in eadem fide et caritate, qua <i>inuicem</i> <i>confederamur</i>, <i>quatenus</i>, si fieri potest, <i>qualicumque</i> occasione <i>inuenta</i>, <i>licenciam</i> postuletis et ad partes <i>nostras</i>, <i>quantocius</i> poteritis, <i>declinetis</i>; si autem <i>facultas</i> <i>personaliter</i> ueniendi uobis omnino <i>negata</i> fuerit, <i>saltem</i> <i>fratres</i> nobis <i>familiares</i> uel <i>nuncios</i>, quibus <i>confiditis</i>, <i>destinetis</i> et <i>per</i> eos de <i>fratre</i> meo, <i>quid</i> <i>faciat</i>, aut <i>quomodo</i> ad uos <i>peruenire</i> ualeat, <i>demandetis</i>, et si forte <i>predictus</i> <i>frater</i> meus, <i>quia</i> <i>laicus</i> et <i>minus</i> <i>ydoneus</i>, in <i>ordinem</i> in uite* <i>recipitur</i>, <i>saltem</i> <i>eundem</i> <i>sancte</i> religioni <i>penes</i> <i>uestram</i> <i>ciuitatem</i> <i>astringi</i> in <i>quocumque</i> <i>loco</i> <i>procuretis</i>, <i>vbi</i> <i>ipsum</i> <i>quasi</i> <i>peregrinum</i> et <i>exulem</i> <i>paterno</i> <i>affectu</i> et <i>piis</i> <i>monitis</i> <i>in</i> <i>seruicio</i> <i>cristi</i> <i>aliquociens</i> <i>confortetis</i>. <i>preterea</i>, pater <i>karissime</i>, <i>regracior</i> ex <i>intimo</i> <i>corde</i> <i>uestre</i> <i>benignitati</i> <i>pro</i> <i>singulis</i> et <i>uniuersis</i> <i>beneficiis</i> <i>mentis</i> et <i>corporis</i>, que <i>michi</i>, <i>licet</i> <i>indigine</i>, <i>fideliter</i> <i>inpendistis</i>; <i>pro</i> <i>quibus</i> <i>omnibus</i>, <i>quia</i> <i>mercedem</i> <i>dignam</i> uobis <i>soluere</i> <i>non</i> <i>potero</i>, <i>opto</i> <i>tamen</i> et <i>desidero</i>, <i>quantum</i> <i>ualeo</i>, ut <i>ille</i>, <i>pro</i> <i>cuius</i> <i>amore</i> <i>omnia</i> <i>fecistis</i> et <i>facitis</i>, <i>sit</i> <i>merces</i> <i>uestra</i> <i>magna</i> <i>nimis</i>. /189/ <i>salutat</i> <i>eciam</i> uos <i>iohannes</i>, <i>rector</i> <i>puerorum</i>, <i>michi</i> in <i>omnibus</i> <i>factis</i> <i>meis</i> <i>specialiter</i>, <i>familiariter</i> et <i>fideliter</i> <i>obsequiosus</i>; <i>vnde</i> <i>queso</i>, ut <i>ipsi</i> <i>aput</i> <i>uestrum</i> <i>amicum</i> <i>peccatorum</i> <i>ueniam</i> et <i>uirtutum</i> <i>graciam</i> <i>impetretis</i>. <i>item</i>, <i>karissime</i>! <i>una</i> <i>cum</i> <i>magistro</i> <i>iohanne</i> <i>suppliciter</i> <i>peto</i>, <i>quatenus</i>, si <i>ipsum</i> uobis <i>scribere</i> aut <i>in</i> <i>loco</i>, <i>in</i> <i>quo</i> <i>nunc</i> <i>est</i>, <i>residere</i> <i>uolueritis</i>, <i>libellum</i> <i>nobis</i> <i>promissum</i> <i>cum</i> <i>ceteris</i>, que <i>ad</i> <i>nostram</i> <i>edificacionem</i> <i>seu</i> <i>consolacionem</i> <i>congruere</i> <i>sciueritis</i>, <i>transmittere</i> <i>festinetis</i>, <i>hoc</i> <i>scientes</i>, <i>quod</i> <i>partem</i> <i>illius</i>, <i>quam</i> <i>penes</i> <i>nos</i> <i>habemus</i>, <i>michi</i> <i>predictus</i> <i>iohannes</i> <i>bis</i> <i>perlegit</i>; et <i>fateor</i> <i>uestre</i> <i>dilectioni</i>, <i>quod</i> <i>ex</i> <i>omnibus</i>, que <i>umquam</i> <i>audiui</i>, <i>numquam</i> <i>aliquid</i> <i>tantum</i> <i>audire</i> <i>delectabar</i>. et <i>supra</i> <i>modum</i> <i>admiror</i>, <i>cum</i> <i>michi</i> <i>iam</i> <i>multis</i> <i>temporibus</i> <i>familiaris</i> <i>fueritis</i>, <i>quare</i> <i>michi</i> <i>de</i> <i>hac</i> <i>filia</i> <i>seu</i> <i>amica</i> <i>numquam</i> <i>mencionem</i> <i>aliquam</i> <i>fecistis</i>. <i>salutat</i> <i>eciam</i> uos <i>frater</i> <i>meus</i> <i>sigwinus</i>,</p>	<p>XLr¹</p>
--	------------------------

* Paulsoni konjektuur: “inuite”.

<p>XLr¹</p>	<p>maailmaga ja sel moel – mida ärgu sündigu! – päästest kaugele jääb. Sellepärast palun teid südamest, kalleim isa ja isand, sellessamas usus ja armastuses, mis meid omavahel ühendab. Kuivõrd see võimalik on, taotlege luba ja tulge meie juurde, nii tihti kui saate; kui teil aga endal üldse pole võimalik ise tulla, saatke vähemalt meile tuttavad vennad või saadikud, keda te usaldate ja nende kaudu uurige minu venna kohta, kuidas tal läheb, või mis moel ta tahaks teie juurde tulla. Ja et lõpuks mu vend kui ilmik ja vähem võimekas, orduisse vastu võetaks; ja et hangiksite talle koha lõpuks selles samas pühas usus teie oma linnas Astringis, kus te kasvatate teda kui rändurit ja väljasaadetut isalikus armastuses ja vagade manitsustega Kristuse teenimises. Peale selle, kalleim isa, tänan teid kogu südamest teie helduse ja igäuhe ja kõigi teie heategude eest nii vaimus kui ihus mis te mulle, kuigi vääritle, olete truult osaks andnud; nende kõigi eest, kuigi ma ei suuda teile väärilist tasu anda, ootan siiski ja soovin, nii palju kui suudan, et tema, kelle armastuse pärast te seda kõike tegite ja teete, oleks väga teie suur tasu. 189</p> <p>Teid tervitab ka Johannes, poiste õpetaja, kõiges, mis minuga sünnib, minu eriline, lähedane ja truu kaaslane; sellepärast palun, et te talle oma sõbralt paluksite pattude andeksandmist ja vooruslikkuse armu. Ja veel, kalleim! Koos magister Johannesega palun alandlikult, et kirjutage meile valmis see lubatud raamatuke, või jätke pooleli sel kohal, kus praegu olete, ja saatke kiiremini meile koos teistega mis te meie ehitamiseks või kosutuseks olete kokku pannud. Teadke seda, et selle osa, mis meil käes on, luges eelmainitud Johannes mulle kaks korda ette, ja tunnistan teie armastusele, kõigest, mida ma olen kunagi kuulnud, kunagi pole ükski kuuldu nii meeldiv olnud. Ja ma imestan üliväga, et kui te mulle olete juba nii kaua aega lähedane sõber olnud, miks te pole mulle iialgi maininud seda tüürit või sõbratari.^a Teid tervitab ka minu vend Sigwinus,</p>	<p>^a Vt märkus a lk XXXVIIIv¹.</p>
------------------------	--	--

<p>Epist. XXVII</p>	<p><i>pro quo, queso, deum oretis; Insuper et hilla de monte cum omnibus amicis uestris, rogantes, ut pro eis ad dominum uestris precibus intercedatis. salutate eciam, si potestis, fratrem folquinum et rogate, ut pro nobis omnibus oret deum. scripta est hec littera in iii:a feria post diuisionem apostolorum; sed miramur et solliciti sumus de statu uestro, quia nobis, post quam ad partes uestras uenistis, nullam litteram misistis. valete, mi dulcissime pater, et orate uestrum amicum pro me. Quoniam in predictis litteris sepius michi reducitur ad memoriam dilectio, quam dominus inter me et cristinam plantauit, augmentauit, ad se ordinauit et in se confirmauit, ideo predictis litteris sic respondi:</i></p> <p>IN ihesu cristo, eterno amore, interno dulcore, utriusque hominis conuenientissimo decore, uirginitatis flore et /190/ pure societatis uigore, Karissime cristine, filie et amice, Frater petrus, suus in domino totus et suo solacio a deo specialiter accommodatus, salutem et ampliora et dulciora in corde sentire quam umquam sensu percipere. karissima! non miremini, si supra me scribo, quia de materia, que supra me est, loquor; quia me in uirum perfectum, cum sim imperfectissimus, transformo. secundum hanc ergo transformacionem, si licet dicere, similitudinem quandam in nobis uideo eterne societatis et intime sanctorum caritatis. Nam siue illa siue ista non diminuitur distancia locorum, nec impeditur diuturnitate temporum, nec deicitur diuersitate gencium nec disparilitate generum, cum nichil horum in illis computetur. Nam diuina infinitas comprehendit et connectit diuisibilitatem locorum, eternitas excedit et comprehendit uarietatem temporum, paternitas uel causalitas adequat diuersitatem gencium et generum; et ideo dilectio, que a deo originatur et in deo terminatur et secundum deum regulatur, uarietatum huiusmodi pericula uel dampna non sensit. hinc est, quod, cum angelici spiritus, quocumque mittantur, intra deum currant, – quia ipse capit omnes spiritus intelligibiles – distancia locorum spiritualis inter eos computari non potest, quia in eodem loco indiuisibili inueniuntur. similiter cum eternitas comprehendat</p>	<p>XLr²</p>
---------------------	--	------------------------

<p>XLr²</p>	<p>kelle eest, ma palun, paluge Jumalat; samuti Hilla de Monte koos kõigi teie sõpradega, paludes, et te nende eest kostaksite Issanda ees oma palvetega. Tervitage ka, kui saate, vend Folquinust ja paluge, et ta meie eest palvetaks Jumala poole. See kiri on kirjutatud kolmapäeval pärast apostlite lähetamist^a; kuid me imestame ja muretseme teie pärast, sest pärast seda kui te oma maale tagasi jõudsite, ei ole te ühtki kirja saatnud. Olge terve, heldeim isa, ja palvetage minu eest oma sõbra poole.</p> <p>Kuna eeltoodud kirjades meenub mulle tihti armastus, mille minu ja Cristina vahel Issand istutas, lasi kasvada ja kinnitas endas, siis vastasin eeltoodud kirjadele nõnda:</p> <p>[XXVII kiri]</p> <p>Jeesuses Kristuses, igaveses armastuses, mõlema inimese sobivaimas kaunistuses, neitsilikkuse õies ja 190 puhta osaduse väes; kalleimale Cristinale, tütrele ja sõbratarile; vend Petrus, Issandas täiesti tema oma ja Issandast tema eest eriliselt hoolitsemata pandud; tervisi ja tunda südames rohkem ja sulnimat, kui iial meeltega vastu võtta.</p> <p>Kalleim! Ärge imestage, et ma endast kirjutan, sest räägin asjadest, mis on minust; kuna ma muudan ennast täiuslikuks meheks, kui olen veel väga ebatäiuslik. Aga vastavalt sellele muutusele, kui tohib öelda, näen meis teatavat sarnasust igaveses osaduses ja pühade lähedases armastuses. Sest ei see ega teine ei vähene asukohtade kaugusest, ega takista neid aegade pikkus, ega kalluta kõrvale rahvuste erinevus või sugupoolte ebavõrdsus, sest midagi sellest ei ole ei ole neis kaasa arvestatud. Sest Jumala lõpmatus ju hõlmab ja ühendab kohtade eraldatuse, igavik ületab ja hõlmab aegade erinevuse, isalikkus või põhjuslikkus võrdsustab rahvuste ja sugude erinevuse. Ja sellepärast ei tunne armastus, mis Jumalast lähtub ja Jumalas lõppeb ja mida Jumal korraldab, sedasorti erinevuste ohte või needusi. See on see, kui inglite vaimud, ükskõik kuhu neid saadetakse, siirduvad Jumalasse. Sest tema ise võtab kõik intelligiiblid vaimud. Vaimulikus mõttes ei ole saa nende vahel vahemaad mõõta, sest nad leiduvad ühessamas jagamatus kohas. Samuti kui igavik vaatab</p>	<p>^a Kolmapäev, 17. juuli 1280.</p>
------------------------	---	--

	<p>omne tempus sicut indiuisibile nunc,* omnem locum, patet, quod hii, qui se in deo diligunt, quod eorum dilectio secundum tempus non mensuratur, quia secundum apostolum »caritas numquam excidit«. nichil enim in preterito amittitur, nichil in futuro, ratione tantum futuritatis, acquiritur, quamuis ratione intensioris affectionis et actionis /191/ augmentum assumitur; quia absentes ut presentes, preteritos et futuros eodem sinu amplexatur tamquam stet in indiuisibili numero eternitatis; quia nec labilitatem temporis nec disparilitatem generis nec localem distantiam animaduertit sic, ut secundum ea transmutetur. horum ergo similitudinem in nobis facile est inuenire. Quamuis enim corporalis locus nos diuidat, spiritualis tamen, qui est deus, nos coniungit; qui est spiritus incircumscribitus; nam qui manet in caritate, in deo manet et deus in eo. Corporalem ergo presentiam appetant et absentiam horreant, qui carnali student dilectioni: nos absentia corporalis nulla molestat, cum infinitus sit, quem diligimus; et ideo se semper exhibet presentem et ideo diligibile nostrum presens fore inuenietur; Nam in deo et ex deo et cum deo et per deum nos diligimus et diligimur. Gaude ergo, dulcissima! et ex intimis precordiis tuis exulta, iubila et iocundare pro tanta gracia nostri communis amici, tui autem sponsi specialis, qui in medio amicorum suorum se semper promisit affuturum: »ibi«, inquit, »sum in medio eorum«. Quod non de corporali situ, sed de intimo et precordiali influxu atque conuictu constat esse intelligendum. »ad eum uenimus et mansionem aput eum faciemus«; utique non corporalibus sensibus se exhibentes uel presentantes, sed animam interna dulcedine aficientes, intellectum illuminantes, affectum inflammandos, exteriorem hominem castificantes, interiorem renouantes. hic est deus noster, pater et filius et spiritus sanctus, et non estimabitur alius aduersus illum. hic est causa nostre amicicie, fons leticie, spes glorie et finis omnis intencionis. recte illi primo et in illo mutuo coniungamur; illi colloquamur, illo perfruamur. nichil enim aliud digne propter se iudicare possumus diligendum, /192/</p>	XLv ¹
--	---	------------------

* Paulson oletab, et need: "quemadmodum infinitas sicut indiuisibile hic" või sarnased sõnad on ümberkirjutajal vahele jäänud sõnade „nunc“ ja „omnem“ vahel.

<p>XLv¹</p>	<p>kõike aega kui jagamatut praegut, [nagu ka lõpmatus vaatab]^a kõiki kohti. Ja on näha, et nende armastus, kes teineteist Jumalas armastavad, ei ole ajaga mõõdetav, sest nagu apostel ütleb: „Armastus ei lõppe iialgi.“^b Seega ei jää ka midagi minevikku maha ega, selle tuleviku tähenduses, ei saada juurde tulevikus, kui palju ka arvatakse, et see kasvab, intensiivsema kiindumuse ja tegude põhjusel. 191 Sest eemalolijaid, nagu ka juuresviibijaid, möödunud ja tulevase emmatakse samas süles nagu seisab igaviku jagamatus arvus; ega vaata ka ajalise kaduvuse ega sugude erinevuse ega kohtade kauguse peale, sest temas nad kõik muutetakse. Sarnasust sellega võime kergesti meie juures leida. Kuivõrd ka materiaalselt kohad meid lahutavad, vaimselt siiski, mis on Jumal, ühendab; kes on piirideta vaim. Sest kes jääb armastusse, jääb Jumalasse ja Jumal temasse.^c Ihulist kohalviibimist püüdlevad ning eemalolekut väldivad need, kes eelistavad lihalikku armastust; meid ei vaeva ihuline lahusolek üldsegi, sest see, mida me armastame, on lõpmatu, ja sellepärast näitab enda alati kohalviibivana ja sellepärast on meie armastatu alati kohal. Sest me armastame teineteist Jumalas ja Jumalast ja koos Jumalaga ja Jumala abil. Niisiis, rõõmusta, sulneim! Ja juubelda kogu südamest ja sisimast, rõõmutse ja hõiska meie ühise sõbra, aga sinu erilise peigmehe säherduse armastuse pärast, kes lubas, et ta on alati oma sõprade hulgas kohal; ta ütles: „Seal olen ma nende seas.“^d Mida tuleb mõista mitte ihulise koha, vaid sisima kooseluna südamlikkuse hoovuses. „Tema juurde me tuleme ja tema juures teeme endale eluaseme.“^e Kindlasti mitte väljendades või andes tunda keha meeltele, vaid hinge sisemise magususega mõjutades, mõistust valgustades, tundeid sütitades,^f välimist inimest puhastades, sisemist uuendades. See on meie Jumal, Isa ja Poeg ja Püha Vaim, ja ei panda tema kõrvale kedagi teist. See on meie sõpruse põhjus, rõõmu läte, auhiilguse lootus ja kõigi kavatsuste lõpetus. Otse temaga ühineme esiteks ja temas omavahel; temaga suhtleme, teda naudime, iseendast ei saa me midagi teist leida, mis oleks armastust väärt 192</p>	<p>^a Paulsoni konjektuur, siin on väga tõenäoline, et ümberkirjutaja on need sõnad vahele jätnud (Paulson 190, märkus 7). ^b 1Kr 13,8. ^c 1Jh 4,16b. ^d Mt 18,20. ^e Jh 14,23b. ^f Palvest <i>Aperi, Domine, os meum .. intellectum illumina, affectum inflamma..</i> – „Issand, ava mu huuled“. Loetakse ka tänapäeval (soovitavalt) enne iga tunnipalvet.</p>
------------------------	--	---

<p>nisi deum nostrum, amabilem et delectabilem, pro quo merito omnia alia sunt contempnenda. Racio enim diligendi diligibile est bonum, pulchrum et stabile; verumptamen quid bonum, nisi deus, inuenitur? fallor, nisi sic scriptum inueni: »Nemo bonus, nisi solus deus»; In eo enim omnis boni bonum inuenitur, quia est bonum honestum, vtile et delectabile. »venerunt michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius». et alibi: »honestum fecit illum»; et alibi legitur: »ego dominus, docens te utilia»; Et in tercio loco legitur: »Delectaciones in dextera tua» usque in finem. si ergo bonum sub hac triplici differencia inuenitur et bonum temporale eciam sub una qualibet appetitur; quomodo bonum eternum, quod omnes continet boni condiciones in unum colligit, non diligitur? item si bonum diligitur accidentale, cur non substanciale magis? Item si diligitur bonum corpus eciam uiciose demulcens et inficiens et in sensibus tantum foris assistens: cur non magis diligitur bonum interiora anime replens, afficiens et reficiens? – secundam rationem diligendi dixi esse pulchrum uel ipsam pulchritudinem, quia bonum et pulchrum secundum omnem causam cuncta desiderant, ut dicit dyonisius, et quid pulchrius pulchritudinis tocius causa? nichil enim est in effectum, quod prius non preexistit in causa. ne autem credamus eiusdem rationis pulchritudinem in causa esse et causato, causam equiuocam deum aduertamus. quid ergo eo pulchrius, quod non solum pulchra omnia effecit causaliter, sed et ipsa eterna pulchritudo existit substancialiter, et a quo omnis pulchritudo defluit originaliter et in quo continetur ydealiter? huius autem immense pulchritudinis similitudine deus nos insigniuit: »signatum est», inquit, »super nos lumen uultus tui, domine». et apercius: /193/</p> <p>»faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram». Non solum autem similitudine pulchritudinis increate, sed et omnis creature nos excellenter decorauit; vnde secundum damascenum fecit deus hominem mundum quendam secundum, et secundum genus cum omni creatura homo aliquid habet commune. karissima! de hoc sublimi priuilegio quid dicam? quo me mea dedu-</p>	<p>XLv²</p>
---	------------------------

<p>XLv²</p>	<p>peale meie Jumala, kes on armastatud ja meeldiv, kelle väärtuse kõrval kõik muu on tühine. Armastatava armastamise põhjus aga on headus, ilu ja püsivus; tõepoolest, kes on hea, peale Jumala? Ma eksiksin, kui ei oleks niimoodi kirjutatud: „Keegi ei ole hea, ainult Jumal on.“^a Temas ju on leida kõige headuse hea, mis on aus, kasulik ja meeldiv headus. „Koos temaga tulevad minu juurde kõik hüved ja tema käest tema mõõtmatu rikkus,“^b ja teisel: „rikkaks tegi ta tema,“^c ja teisel on lugeda: „Mina, Issand, õpetan sulle, mis on kasulik.“^d Ja kolmandas kohas on lugeda: „Meeldivaid asju on sinu paremas käes,“^e kuni lõpuni. Kui nüüd headus on siin leida kolmel erineval moel ja ühe all ka ajalik hüve on ihaldatav, kuidas siis mitte armastada igavest headust, mis sisaldab kõiki häid tingimusi ja liidab üheks? Või jällegi, kui juhuslikku headust armastatakse, miks siis mitte sellest rohkem olemuslikku headust? Kui armastatakse isegi headust ihus, kuigi see on kuri kuluma ja puudulik, ja ainult väliste meeltega abiks, miks siis mitte veel enam armastada headust, mis täidab hinge seestpoolt, elustab ja tervendab? – Teiseks armastuse põhjuseks ütlesin ma ilus olemise, või ilu enda, sest headust ja ilu soovivad samal põhjusel kõik, nagu ütleb Dionysius.^f Ja mis on veel kaunim kui kõige ilu põhjus? Ei ole ju tulemuses midagi, mis poleks põhjuses juba enne olemas olnud. Siiski ei usu me, et samal määral on ilu nii põhjuses kui põhjustatus, põhjust vaatleme siin Jumalaga samana. Mis siis võiks olla temast kaunim, kes pole mitte ainult teinud kõik ilusa seda põhjustades, vaid ka igavene ilu eksisteerib olemuslikult; ja kellest alguses kõik ilu voolab välja ja kelles see sisaldub ideaalselt? Sellesama mõõtmatu kauniduse võrdkujuga on Jumal meid märgistanud, on öeldud: „Issand, sinu palge valgus paistab meie peale.“^g Ja veel selgemalt: 193 „Tehkem inimese oma näo ja sarnasuse järele.“^h Mitte üksnes loomatu ilu sarnasuse järele, vaid kaunistas meid ka rohkem kui kogu loodut; sellest ka, et vastavalt Damaskuse Johannese sõnadele tegi Jumal inimese pärast maailma / tegi puhta inimese teiseks ja liigi järgi on inimesel ja kogu loodul midagi ühist. Kalleim! Mida on mul öelda selle üleva privileegi kohta? Millega mind juhib</p>	<p>^a Lk 18,19. ^b Trk 7,11. ^c Trk 10,11 tervelt: „Kui ahnuse pärast talle liiga tehti, siis aitas teda tarkus ja tegi ta rikkaks.“ ^d Js 48,17. ^e Ps 16,11c. ^f <i>De divinis nominibus</i> 4.* ^g Ps 4,7. ^h 1Ms 1,26. i</p>
------------------------	---	--

* Viide Dionysiussele leitud: <http://content.cdlib.org/xtf/view?docId=ft8s200961&chunk.id=0&doc.view=print> (28. jaanuar 2008).

	<p> cet <i>consideracio</i>? In deo <i>nostram</i> <i>considero</i> ydealem similitudinem et in nobis aduerto dei ymaginem secundum illud Boecii: <i>Mundum</i> mente gerens similique in ymagine formans, In nobis eciam <i>quasi</i> in quodam operum dei breui epilogo collectam contemplor omnem omnimodo creatam pulchritudinem. si ergo pulchritudo est causa mouens dilectionis, quomodo aliquis non diligit tot stimulatus et tam efficacibus incitamentis amoris? Verum, <i>karissima</i>! scio neminem uacuum esse a dilectione; <i>sed non parum</i> differt, <i>circa</i> quam rem <i>quilibet</i> afficiatur. Ea enim est uis amoris, ut amantem transferat in amatum. <i>sed</i> ne in inensum materiam prolongem narrationis, de nobis ipsis <i>subiectum</i> accipiamus <i>consideracionis</i>. <i>karissima</i>! auctoritas dicit, <i>quod</i> »amicus diligendus est in deo et inimicus propter deum». cuius dicti ratio est: <i>quia</i> in amico duplex resplendet dei similitudo, <i>scilicet</i> essencie et amicie, Inimicus autem, quamuis affectu, actu et intentu a deo discordat, <i>diligendus</i> tamen est, <i>quia</i> dei similitudinem in essencia representat. si ergo similitudo dei in inimico, eciam culpa deformata, est diligenda, <i>gracia</i> decorata et adoptata quomodo est amplectenda? <i>quantum</i> autem amicos debeamus diligere, ex /194/ hoc lucide apparet, <i>quia cristus</i> eciam <i>pro</i> inimicis <i>mori non</i> dedignabatur. <i>quid</i> hoc exemplo, <i>karissima</i>! caritatis poterit esse expressius? <i>quid</i> efficacius aut uirtuosius? <i>quid</i> daturus est <i>cristus</i> suis amicis, qui uitam dedit <i>pro</i> inimicis, et mortem turpissimam <i>pro</i> eis et ab eis tollerauit? <i>nichil</i> uita desiderabilius, <i>nichil</i> morte horribilius. Qui ergo omnium desiderabilissimum <i>pro</i> inimicis tradidit et omnium horribilissimum <i>pro</i> eisdem sustinuit, <i>quid</i> is amplius aliquid faciet <i>pro</i> amicis? <i>karissima</i>! questionem hanc limpidius intelligis, <i>sapidus</i> sapis, <i>quia</i> in hac materia amplius studuisti; <i>pro</i> modulo tamen meo dico, <i>quod</i> <i>sencio</i>: uideo in <i>domino</i> ihesu duplicem uitam, <i>corporalem</i> <i>scilicet</i> et <i>eternalem</i>, multum utique inter se differentes, <i>quamuis</i> in suo genere <i>utramque</i> <i>preciosissimam</i>. qui ergo dedit <i>pro</i> inimicis uitam <i>temporalem</i>, ipse amicis suis confert <i>eternalem</i>. et »ego», <i>inquid</i>, »uitam eter-</p>	XLlr ¹
--	--	-------------------

<p>XLlr¹</p>	<p>minu kaalutus? Meie Jumalas näen ma meie ideaalset sarnasust ja meis näen Jumala sarnasust, vastavalt neile Boeciuse sõnadele: „Maailma nautides vaimus ja sarnast luues kujutluses.“^a Isegi meis näen ma nagu mõnede Jumala tööde lühikese epiloogi näidet, kõigele igati loodud kaunile. Kui seega ilu on armastuse liikumapanev põhjus, kuidas siis keegi saaks mitte armastada nii äratatud ja nii tõhusate ärgitajatega armastust? Tõesti, kalleim! Ma ei tea kedagi, kes oleks armastusest täiesti tühi; kuid mitte väike ei ole erinevus selles, millisele asjale on kellegi kiindumus suunatud. See on armastuse jõud, et muudab armastaja selleks, keda ta armastab.</p> <p>Kuid et selle haaramatu teemaga jutustust mitte pikaks ajada, hakkame vaatama meisse endisse puutuvat. Kalleim! Autoriteet ütleb, et „sõpra tuleb armastada Jumalas ja vaenlast Jumala pärast.“^b Selle ütluse mõte on järgmine: sest sõbras paistab Jumala sarnasus kahevõrra, nimelt olemuses ja sõpruses; vaenlast aga, kuivõrd ta tundmuste, tegude ja kavatsuste poolest on Jumalaga vastuolus, tuleb siiski armastada, sest ta esindab Jumala sarnasust olemuses. Kui siis juba Jumala sarnasust tuleb vaenlases armastada, isegi süüga moonutatud; kuidas siis emmata armuga ehitut ja omaks võetut? Kui palju me siis peame sõpru armastama, 194 on selgesti näha sellest, et Kristus ei kõhelnud suremast isegi vaenlaste eest. Milline eeskuju see on, kalleim! Kas võib olla ilmsemat armastust? Mis oleks tõhusam või jõulisem [vooruslikum?]? Mida veel annab Kristus oma sõpradele, tema, kes ta oma elu andis vaenlaste eest ja kannatas nende eest ja nende käest kohutavalt piinavat surma? Midagi ei ole elust ihaldusväärsemat, midagi ei ole surmast hirmsamat. Kui ta siis kõige ihaldusväärsema andis ära vaenlaste eest ja talus nendesamade pärast kõige kohutavamat, mida ta siis veel teeks sõprade eest? Kalleim! Seda küsimust mõistad sa selgemini, taipad targemini, sest oled seda asja süvitsi uurinud; siiski ütlen selle vähese, mis mul on öelda: Issandas Jeesuses näen kahekordset elu, nimelt ihulist ja igavest, ehkki nad väga erinevad omavahel, on mõlemad oma liigis väärtuslikemad. Kes niisiis andis vaenlaste eest ajaliku elu, annab ise sõpradele igavese. Ja ta ütleb: „Ma annan neile</p>	<p>^a De consolatio philosophiae III, metr. 9; viidatud Eisleri järgi.</p>
-------------------------	--	--

<p>nam do eis». o uita uitarum! uita omnem uitam uiuificans, conseruans et delectans! »vita», inquit philosophus, » illic fixa est et permanens in secula seculorum», et est melior uita uel uita uitarum. Item credo aliam esse mortem corporalem et aliam spiritualem, et hanc duplicem; vnam culpe occidentis, aliam pene ulciscntis. sed mortem corporalem dominus eciam pro inimicis tollerauit, sed ab utraque morte spiritali amicos suos liberauit, quamuis ergo amicis et inimicis mors domini ad liberacionem suffecit, solis tamen amicis eam effecit. et ideo: quantum differunt suficiencia et efficiencia, non in dantis largitate, sed in recipientis utilitate, tantum dominus inter amicos et inimicos suos distinxit sua morte preciosa. vt ergo ad propositum redeam, similitudo dei uel pulcritudo dei, in proximo relucens, eum nobis reddit amabilem; et quia incomparabiliter excellencior est pulchritudo in mente diuina quam in creatura, ideo deus super omnia uincitur merito esse diligendus. sed et ipse proximus eo magis debet amari, /195/ quanto magis ei datur deo assimilari; deus ergo, quem amat omne, quod est, siue sciens siue nesciens, et eius similitudo precipua causa est amoris. terciam causam amoris dixi esse stabilem firmitatem; Nam transitoria labilitas minuit racionem dilectionis; et quia »mundus transit et concupiscencia eius», facile et aperte se non esse diligendum, et quia solum deum aduerto sua uirtute esse stabilem, solum propter se predico amabilem, Non nego tamen et alia propter illum et in illo esse diligenda, in quantum stabilitatem a deo sorciuntur et ad deum perfruendum referuntur. Cum ergo nos mutuo diligere in domino profiteamur, resplendeat in nostre consciencie examinacionibus, cogitacionibus et affectionibus bonitas sanctitatis; reluceat in moribus et motibus exterioribus amenitas honestatis; in pia autem longanimitate inueniatur perseuerancia firmitatis.</p> <p>Ceterum, karissima! noueritis, quod nullius hominis uiuentis presencia michi tam grata fuit, sed nec tantam gratiam contulit, vt uestra, quia in uobis expressiorem dei similitudinem sum contemplatus. vnde optarem, si utile esset et decens, omnibus diebus uite</p>	<p>XLII²</p>
---	-------------------------

<p>XLlr²</p>	<p>igavese elu.^a Oo, elude elu! Elu, mis elustab kõiki elusid, neid hoiab ja armastab! Filosoof ütleb: „Elu on kinnitatud siin ja jääb kestma igavikkude igavikku.“ Ja on parem elu või elude elu. Samuti usun, et ihulik surm on ühtmoodi ja vaimulik teistmoodi, ja seda kahekordselt: üks tapab süütegude eest ja teine piinab karistuseks. Kuid ihulist surma talus Issand isegi vaenlaste eest, aga oma sõbrad päästis mõlemast vaimulikust surmast. Kuigi Issand andis seega oma surma nii sõprade kui vaenlaste vabastamiseks, on see lõplikult kätte saadud ainult sõpradel. Ja sellepärast: niivõrd, kuivõrd erineb andmine ja kättesaamine, mitte andja helduses, vaid vastuvõtja kasutamises, sedavõrd on Issand oma kalli surmaga vahet teinud sõprade ja vaenlaste vahel. Et seega algse väite juurde tagasi tulla, Jumala sarnasus või Jumala ilu, mis ligimeses paistab, teeb ta meile armastusväärseks. Ja kuivõrd võrreldamatult ülem on ilu Jumala meeles kui ilu loodus, sedavõrd on Jumal üle kõige väärt armastust. Kuid ka ligimene ise peab seda rohkem armastama, 195 mida rohkem on talle antud Jumalaga sarnaneda. Niisiis ongi Jumal, keda armastab kõik, mis on, kas siis teades või teadmatult, ja tema sarnasus, peamine armastuse põhjus.</p> <p>Kolmandaks armastuse põhjuseks ütlesin ma püsiva kindluse; mööduv kaduvus ju vähendab armastuse põhjust; ja kuna „maailm ja tema himud mööduvad,“^b on kerge ja selge näha, et seda ei pea armastama, ja kuna ainult Jumalat näen tema väes püsivana, on ainult tema iseenda pärast armastust väärt. Siiski ma ei eita seda, et ka muu on tema pärast ja temas armastust väärt, kuivõrd nende püsivus lähtub Jumalast ja naudib Jumala toetust. Kui me siis vastastikku armastades Issandas edeneme, peegeldub meie südametunnistuse läbikatsumises, mõtetes ja tunnetes pühaduse headus; kommetes ja välises käitumises särab aususe nauding; ning vagas pikameelsuses on leida kindluse püsivus. Peale selle, kalleim! Te teate, et ühegi elava inimese lähedus ei ole mulle nii tänuväärne ega isegi too seesugust armu nagu teie, sest teis ma olen ära näinud kõige ilmsema Jumala sarnasuse. Sellepärast sooviksin, kui oleks sobiv ja sünnis, kõigiks minu elu päevadeks</p>	<p>^a Jh 10,28. ^b 1Jh 2,17.</p>
-------------------------	--	--

<p>Ep. XXVIII</p>	<p>mee a patria et parentibus peregrinari, ut <i>cristo</i> conuiuere possim et <i>cristine</i>; que et in <i>cristo</i> semper ualeat!</p> <p>IN ihesu <i>cristo</i>, sempiterno sponso et amico dilectissimo, patri et amico, <i>domino</i> Fratri petro, lectori de gotlandia, Cristina de stumbele, filia eius pauperula ac desolata, salutem et in corde dilecti <i>consolacionem</i> stabilem et plenam, <i>quam</i> sibi, prohdolor! sentit penitus alienam. <i>Quoniam</i>, pater <i>karissime</i> et <i>domine</i>! multifarias tribulaciones et desolaciones <i>anime</i> mee litteris uel aliquibus sermonibus, <i>pro</i> ut <i>michi</i> cordi est, declarare non ualeo, oro, ut ille, qui est scrutator <i>renum</i> et <i>omnium</i> <i>cordium</i>, uobis indicare et cordi <i>uestro</i> ad intelligendum simul et <i>compaciendum</i> inspirare dignetur. Heu <i>karissime</i>! quibus bonis et <i>consolacionibus</i> sum priuata! heu! quibus doloribus et anxietatibus /196/ sum circumdata! luge ergo, miseranda <i>anima</i> mea, et <i>inconsolabiliter</i> geme, <i>quia</i> saluator et auxiliator tuus, <i>peccatis</i> tuis exigentibus, se a te penitus elongauit et uiuam aput <i>inferos</i> cum <i>demonibus</i> collocauit. <i>assimulata</i> nempes es cum <i>descendentibus</i> in lacum, <i>facta</i> es sicut uulnerata cum <i>dormientibus</i> in sepulcris; <i>quorum</i> mencio amplius in <i>benedictione</i> non erit, <i>quoniam</i> ipsi de beatifica facie dei repulsi sunt, <i>quid</i> igitur facies? ad quem <i>confugies</i>? <i>quis</i> te saluabit? <i>quis</i> te ab <i>inferno inferiori</i> liberabit? o utinam opcio tibi ob <i>amorem</i> dilecti tui, licet <i>incogniti</i>, moriendi aut <i>certe</i> plangendi <i>dolorem</i> tuum facultas tibi libera traderetur! <i>sed</i> heu! heu! dolor <i>super</i> <i>dolorem</i> <i>cumulatur</i>. <i>Nam</i> mundi curis et <i>solicitudinibus</i> <i>insuper</i> irretita, miserabiliter decerperis et ... uacare dolori tuo et flere incessanter <i>super</i> <i>amissione</i> dilecti tui. <i>Insuper</i> ad <i>augmentum</i> doloris tui, <i>hoc</i> tibi <i>inter</i> multa et <i>infinita</i> mala a <i>demonibus</i> <i>exprobratur</i>, <i>quia</i>, quos tibi esse putabas fidelissimos, hii <i>propter</i> <i>inordinatam</i> et <i>erroneam</i> uitam tuam te fastidiunt et penitus derelinquunt. si qua ego, pater <i>karissime</i>! in uobis <i>compassio</i>, siquis in corde <i>uestro</i> <i>pietatis</i> affectus, <i>hec</i> uos moueant et ad <i>compassionem</i> perducant. Coniuro quippe, pater <i>karissime</i>! <i>per</i> <i>illam</i></p>	<p>XLiv¹</p>
-------------------	--	-------------------------

<p>XLIV¹</p>	<p>lahkuda kodumaast ja vanematest, et elada koos Kristusega ja Cristinaga, kes ka Kristuses alati terve olgu!</p> <p>[XXVIII kiri]</p> <p>Jeesuses Kristuses, igaveses peigmehe ja armastatuimas sõbras; isale ja sõbrale, isand vend Petrusele, lektorile Gotlandil; Cristina Stommelnist, tema vaene ja üksildane tütar, tervist ja armsama südames püsivat ja täielikku kosutust – mis talle kahjuks tundub täiesti võõras. Isand ja kalleim isa, kuna ma oma hinge hulgalisi vaevu ja õnnetusi ei suuda kirja ega mingitesse sõnadesse panna, nagu ma südames tahaksin, palvetan, et tema, kes näeb läbi asjad ja iga südame, arvaks heaks seda teile teada anda ja teie südamesse nii mõistmiseks kui kaasa tundmiseks innustada. Oh häda, kalleim! Millistest hüvedest ja lohutustest olen ilma jäetud! Häda! Missuguste valude ja muredega ¹⁹⁶ olen ümbritsetud! Nuta, nüüd, mu haletsusväärne hing, ja ohka lohutamatult, sest sinu lunastaja ja aitaja on sinu suurte ja rohkete pattude tõttu sinust täiesti eemaldunud ja elusalt koos deemonitega põrgusse asetanud. Oled sarnane nendega, kes lähevad alla järve, oled haavatud nagu need, kes magavad haudades; keda enam ei meenutata õnnistussõnadega, sest nad on Jumala õnnistegeva palge eest ära saadetud.^a No mida sa siis teed? Kelle juures kaitset otsid? Kes sind päästab? Kes vabastab sind kõige sügavamast põrgust? Oh et ma saaksin sulle soovida sinu armastatu armastuse pärast, kuigi tundmatuna, surra või siis et sulle kindlasti antaks vaba võimalus sinu valu pärast nutta! Kuid oh häda, häda! Valu koguneb valu otsa. Oled ju päästmatult maailmas ja tema muredes, haletsusväärselt vilets ja ... sinu valu lõppemist ja nutta lakkamatult sinu armsama hülgamise pärast. Kõigele lisaks suurendab sinu valu, selle rohke ja lõpmatu kurja hulgas, millega deemonid sind vaevavad, et need, keda sa arvasid endale ustavad olevat, põlgavad sind ja hülgasid sinu su korratu ja eksliku elu pärast. Kui siis, kalleim isa, teis on kaastunnet, kui teie südames on vaga kiindumust, liigutagu see teid ja juhtigu kaastundele. Vannutan teid, kalleim isa, selle</p>	<p>^a Ps 88,5.6.</p>
-------------------------	--	--------------------------------

	<p> <i>fidem et caritatem, in qua ab eterno estis adoptatus, quod, si dolorem animi mei mitigare cupitis, si perfectam libertatem anime mee desideratis, ad alleuandum tam inportabile onus cordis mei simul et ad collocandum fratrem meum, pro quo uos tam suppliciter et frequenter orauit, in loco religionis et securitatis – quia ipse est quasi tocius exterioris sollicitudinis mee summa occasio –, ad nostras partes, quacumque occasione reperta, personaliter sine omni dilacione ueniat; personaliter autem dico, quia frater meus, qui non tantum ex proprio affectu, quantum ex erudicione et pia exhortacione trahitur, forsitan non alienam, sicut uestram, /197/ personam beniuole sequeretur. eya ergo, karissime pater! regracior ex toto corde uestre caritati pro singulis et uniuersis beneficiis michi tam paterne impensis. supplico et iterum rogo in ipso dilectissimo corde dilectissimi sponsi ac amici, in quo nos inuicem cupimus et diligimus nos, quatenus caritatem, actenus in omnibus tam fideliter exhibitam, in hac necessitate, que quasi finis uel origo tocius sollicitudinis mee erit, nullatenus dissimuletis nec tardetis, ne morando cor meum, quod letificare potestis, ultra modum conturbetis et lucrum, quod de predicto fratre meo facere potestis, differendo penitus amittatis. in prompto enim est, ut uel predictus frater meus per uestrum consilium et auxilium, quam diu ad persuadendum est humilis et aduentum uestrum desiderans, ad portum salutis adducatur, uel, ad amarissimum cordis mei dolorem et gemitum, a uanitatibus seculi, inter quas periculosissime conuersatur, deceptus, spretis salutaribus consiliis, in profundo uiciorum demergatur. preterea alia ratio est, propter quam aduentum uestrum uehementissime desidero, quia magister iohannes, in diaconum promotus, et in sacerdotem in proximis quatuor temporibus, prout ueraciter credo, est ordinandus, et propter subtractionem et paucitatem scolarium et uictualium necessitatem in loco, in quo nunc est, residere non poterit; qui si recesserit, nouerit uestra dilectio talem ex hoc in corde meo</i> </p>	<p>XLiv²</p>
--	---	-------------------------

XLiv²

usu ja armastuse pärast, milles te igavesti olete omaks võetud, et kui te soovite minu hinge valu leevendada, kui tahate minu hinge täiuslikku vabadust, leidke võimalus ja tulge isiklikult ilma mingi viivitusega meie maale, et kergendada minu südame talumatult rasket koormat ja samuti minu venna, kelle eest ma teid olen alandlikult ja korduvalt palunud, kaasa kutsumiseks usklikku ja turvalisse kohta; tema on nagu minu kõigi väliste murede suurim põhjus. Et isiklikult, ütlen ma sellepärast, et minu vend, keda ei veena mitte niivõrd isiklikud tunded, kuivõrd kasvatus ja vagad üleskutsed, ilmselt ei järgneks nii 197 vabatahtlikult kellegi teise kui teie isikule. Kuulge ometi, kalleim isa! Täna teie heldust kogu südamest igäühe ja kõigi teie heategude eest, mis te mulle nii isalikult olete teinud. Palun teid väga alandlikult veel kord armsaima peigmehe ja sõbra kalleimas südames endas, kelles me teineteist armastame ja ihaldame, et te sellepärast ei loobuks sellest armastusest, mida olete senini ja ustavalt väljendanud, ega viivitaks kuidagimoodi, et viivitamisega minu südant, mida te võite rõõmustada, üliväga ei vaevaks ja teenet, mida te mulle minu eelmainitud venna osas osutada saaksite, ei jäta ükskõiksusest tegemata. Praegu on aga nii, et kas juhib teie nõu ja abi minu eelmainitud **venna**, kes seni veel on veenmistele alluv ja soovib teie tulekut, pääste väravasse; või siis vajub ta sügavale pahedesse, maailma edevustest petetud, mille hulgas ta hukatuslikult elab, minu südame kibedaimaks valuks ja hädaks. Peale selle on veel teine põhjus, miks ma teie tulekut üliväga soovin, nimelt et **magister Johannes**, kes on pühitsetud diakoniks, ja nagu tõepoolest loodan, lähima veerandaasta jooksul preestriks ordineeritakse; ja väljaminekute pärast ja kooliõpilaste ja ülalpidamisvahendite vähesuse pärast ei saa enam selles kohas, kus ta praegu on, edasi elada. Kui ta ära läheb, siis teab teie lahkemeelsus sellest mu südames säherdust

<p>Ep. XXIX</p>	<p>dolorem, qualem numquam ex morte alicuius, generari. unde idem iohannes una mecum affectuosissime desiderat uestrum aduentum, tam ut fratrem meum predictum uobiscum deducatis, quam ut nobis, quid faciendum aut quo diuertendum sit, suadeatis. idcirco iterum atque iterum rogo et supplico: veniatis! valete, karissime pater! et pro filia afflicta et desolata uestrum amicum deuocius ac affectuosius orate. Mandat uobis iohannes, quia multa de mirabilibus cristi conscripsit; que si habere uolueritis, expedit, ut celerius ueniat. valete et in caritate cristi uigete! /198/ Litteram hanc recepi anno domini m:o cc:o lxxxi; cui alia erat coniuncta similis materie et tenoris. Litteram, que sequitur, accepi Anno domini m:o cc: lxxxii, que tamen longe ante fuit scripta, et continuatur ad eam, que tercio loco ante istam premititur: »In abyssso caritatis» et cetera; Cuius tenor talis erat.</p> <p>IN ihesu cristo, dulcissimo sponso et amico, dilectissimo et specialissimo amico et patri, Fratri petro, lectori, Cristina in stumbele, peruenire, quo tendit, et inuenire, quod querit, et cum sponsa cristi eterni sponsi thalamum feliciter introire!</p> <p>Karissime! huius salutacionis nouitas ex uestrarum litterarum serie occasionem accepit; in quibus uestri cordis mirabilem deuocionem et sinceram ueramque dilectionem, quam circa dei amicos geritis, perpendens letificor non modicum et consolor. cuius deuocionis ac dilectionis piam auiditatem nouis semper et diuinis miraculis refocillare cupiens et refocillando semper magis ac magis ampliare, quedam uobis de passionibus filie uestre simul et consolacionibus proposui declarare. quod tamen omnino facere non possem, si non magis filie uestre post communionem felix alienacio, quam ipsius conscie relacio michi ea, que scribere uobis debeo, ostendisset. supplico ergo caritati uestre, ut ipsam in hac parte super promissione non bene seruata corrigatis et, si conueniens uidetur, corripiatis. Transacto itaque illo felici die, in quo</p>	<p>XLIIr¹</p>
-----------------	--	--------------------------

valu, mida ei tee kunagi kellegi surmgi. Sestap soovib seesama **Johannes** koos minuga tungivalt teie tulekut, nii selleks, et te minu eelmainitud **venna** kaasa viiksite, kui ka selleks, et meile nõu anda, mida teha ja kuhu pöörduda. Sellepärast palun teid ikka ja jälle: tulge! Olge terve, kalleim isa! Ja palvetage oma sõbra poole teie masenduses ja hüljatud tütre eest. Teile läkitab Johannes, et ta on palju Kristuse imetegudest kirjutanud; kui te seda tahate saada, ootab, et kiiremini tuleksite. Olge terve ja õitsege Kristuse armastuses!

198

Selle kirja sain Issanda aastal 1281; selle juurde lisan teise, sarnase sisu ja ainega. Kirja, mis järgneb, sain Issanda aastal 1282, mis aga oli kirjutatud hulk aega varem, ja jätkab seda, mis on kolmas enne siinset, „armastuse sügavikus“ jne. Selle sisu oli seesugune:

[XXIX kiri]

Jeesuses Kristuses, sulneimas peigmehes ja sõbras, armsaimale ja erilisele sõbrale ja isale, vend **Petrusele**, lektorile, **Cristina** Stommelnis; jõuda sinna, kuhu kaldub, ja leida, mida otsib, ja koos Kristuse pruudiga õnnelikult igavese peigmehe pulmakaambrisse jõuda!

Kalleim! See uudne tervitus on põhjustatud teie kirjade reast, kus te väljendate oma südame imelist pühendumust ning siirast ja tõelist armastust, mida te tunnete Jumala sõprade vastu, millel üle mõeldes ma saan suuresti rõõmu ja lohutust. Et seda pühendumuse ja armastuse vaga ihalust alati uute Jumala imedega rahuldada püüda ja nii tehes seda ikka rohkem süvendada, üritan teile nii teie tütre kannatustest kui ka lohutustest teatada. Mida ma siiski ei saaks kogunisti teha, kui ei oleks pärast armulauda olnud teie tütres õnnelikku muudatust, mida ta mulle tema teadmisel, et ma pean teile sellest kirjutama, mulle näitas. Palun seega teie heldust, et te teda selles osas, mis puutub lubaduse mitte eriti pidamist, parandaksite, ja kui paistab sobilik, noomikssite. Kui oli niisiis möödunud see õnnelik päev, mil

	<p>eterni sponsi benignitas ob sue sponse merita <i>animam</i> sacerdotis, de quo uobis in <i>secunda</i> littera plenius significaueram, a penis purgatorii in celesti patria cum <i>sanctis</i> suis feliciter collocarat, filia uestra in magna consolacione et cordis exultacione usque ad festum beate marie /199/ magdalene continue perdurauit; siquidem beata eius <i>anima</i> sepe fuit in extasi posita et mirabilibus sui sponsi intenta, ita uidelicet, quod, cum ego aliquando domum eius aut thalamum ingrederer, mirum in modum ipsa, licet fusum manu teneret et fortiter fila traheret, aut fortassis aliud opus manuale exerceret, personam tamen meam sibi assistentem non uideret et pluries sibi loquentem me penitus non audiret, quousque, a nimietate luminis quasi reperiata et stupefacta, in seipsam rediret. semel tamen infra communicauit filia uestra, scilicet in sabbato festum beate marie magdalene precedente, Et post diem communionis usque ad tercium diem in magna consolacione permansit. Quo transacto, pugna uirginis innouatur et, sponso permittente, aduersus sponsam multitudo demonum congregatur, qui singulis noctibus usque ad assumptionem beate uirginis ipsam, cum magno tedio orantem, iniquis suasionibus et uariis comminationibus fatigantes, ipsam ab oracione retrahere nitebantur. quibus dum uirgo cristi virili animo resisteret nec propter eorum comminationes ab oracionibus desisteret, confestim demones acrius seuiebant; comprehendentes quoque ipsam, sursum a terra leuabant et ad modum pile inter manus eorum crudelissimas precipitabant et in precipitando mentem uariis subsannacionibus et blasfemiis cruciabant. Deinde fulgura magna et tonitrua ante conspectum uirginis suis nequiciis parabant et, quod propter eius inordinatam uitam mundus ab ipsis subuertendus esset, horribilibus uocibus acclamabant. hec tormenta a die supradicto usque ad diem assumptionis per singulas noctes durauerunt. hoc tamen adiuncto, quod ipsi demones tribus noctibus post tormenta predicta uirginem cristi instrumentis acutissimis usque ad maximam sanguinis</p>	<p>XLIIr²</p>
--	--	--------------------------

XLIIr²

igavese peigmehe heldus ja tema pruudi teened viisid preestri hinge, kellest teie teises kirjas põhjalikult jutustasin, purgatooriumi piinadest taevasele isamaale tema pühakute juurde, püsis teie tütar jätkuvalt suures lohutuses ja südame rõõmus kuni püha Maarja 199 Magdaleena päevani. Sellepärast oli tema õnnis hing tihti ekstaasis ja hõlmatud tema peigmehe imetegudega, nii et, kui ma ükskord tema majja mis on nagu pulmakamber, sisenesin, imestasin teda nähes, kui ta käega nagu kedervart hoidis ja tugevasti lõnga tõmbas, nagu teeks tõesti käsitööd, siiski ei näinud ta minu isikut enda kõrval istumas ja ei kuulnud üldse midagi, mis ma talle palju rääkisin, kuni sai nagu löögi eredast valgusest ja oli häämingus ja tuli endasse tagasi. Vahepeal on teie tütar ühe korra armulaua käinud, nimelt laupäeval enne Maarja Magdaleena püha. Ja pärast armulaua päeva püsis kuni kolmanda päevani suures lohutuses. Kui see möödus, jätkus taas neitsi võitlus ja, peigmehe loal, kogunes pruudi vastu deemonite vägi, kes igal ööl kuni püha Neitsi taevavõtmiseni teda, kes suures kurnatuses palvetas, painasid patuste veenmistega ja igasugu ähvardustega, üritades teda palvest eksitada, kellele aga Kristuse neitsi mehise hingega vastu seisis ega jätnud palvetamist nende ähvarduste pärast. Kohe hakkasid deemonid metsikumalt märatsema; haarasid ta kinni, tõstsid maast üles ja loopisid omavahel hirmus jõhkralt nagu palli ja loopides piinasid vaimu igasugu sõimu ja jumalateotusega. Siis valmistasid nad neitsi palge eest oma riugastega suure välgu ja kõuemürina ja kuulutasid kohutavate häältega, et tema korravastase elu pärast läheb maailm nende käe alla. Need piinad keetsid ülalmainitud päevast kuni taevavõtmispühani igal ööl. Lõpuks lisandus veel see, et need deemonid kolmel ööl pärast eelmainitud piinamisi vigastasid Kristuse neitsit üliteravate riistadega kuni suure verejooksuni;

	<p>effusionem /200/ uulnerauerunt; vna uero nocte faciem suam fulminibus incenderunt. Erat autem numerus illorum demonum centum; qui omnes in illa nocte, que est ante assumptionem beate uirginis, confusi et tremebundi, ante conspectum <i>cristi uirginis</i> conuenerunt et, <i>confitentes</i> multiformes nequicias eorum, ab ipsa se uictos <i>per omnia</i> ostenderunt et dimitti se ab ipsa suppliciter postulauerunt. Sequenti die uirgo <i>cristi</i>, a <i>domino</i> confortata, ad ecclesiam properauit, <i>ibique communicans</i>, sibi abrepta, <i>super choros angelorum</i> transueta, suo dilectissimo sponso <i>innitens</i>, deliciis affluens, <i>in ipsius dulcissimi cordis thalamum</i> transuolauit, <i>ibique conregnans et congaudens</i> uirgo uirgini <i>gloriose festum assumptionis feliciter celebrauit</i>. ex hoc autem nupciali thalamo <i>procedens</i> sponsa <i>cristi</i> quanta aut qualia de mirabilibus sui sponsi uerba melliflua locuta fuerit, quociens ne* <i>pre admiracionis magnitudine deficiens</i> a corde feliciter obmutuerit, uobis scribere non sufficio. Inter cetera tamen <i>unam uisionem, quam</i> michi de beata uirgine <i>in puericia</i> se uidisse retulit, <i>cristi dilectio et uestri cordis pia deuocio</i> uobis scribere me <i>compellit</i>. Accidit itaque <i>filie uestre</i>, cum adhuc <i>paruula esset</i> et ante <i>quam fidem</i> de suo sponso <i>percepisset</i>, circa festum <i>annunciacionis beate uirginis</i>, <i>tribus noctibus continue unam eandemque uisionem uidisse, scilicet</i>, quomodo ante conspectum beati dei <i>genitricis et uirginis</i> presentata foret et <i>duas sequencias, vnam de spiritu sancto, scilicet: ueni sancte spiritus et emitte celitus lucis tue radium, reliquam uero de beata uirgine, scilicet: aue rosa generosa, salue candens liliu, /201/ singulis noctibus tribus uicibus decantaret. quibus finitis, prosternens se coram beata uirgine, hanc oracionem suppliciter orauit: »deprecor uos, mater misericordie, per amorem dilectissimi filii uestri, ut michi aput ipsum peccatorum meorum ueniam inpetretis, necnon et amicitiam et fauorem eiusdem filii uestri michi procuretis». quociens hec hanc oracionem finierat, tociens beata dei genitrix</i></p>	<p>XLIIv¹</p>
--	---	--------------------------

* Paulsoni oletus: „quociensue“.

<p>XLIIv¹</p>	<p>200 aga ühel ööl kõrvetasid ta nägu välkudega. Ja neid deemoneid oli arvult sada, kes kõik sel ööl, mis on enne püha Neitsi taevavõtmist, tulid kohmetult ja värisedes Kristuse neitsi palge ette ja tunnistasid üles oma igasugused riukad ja näitasid et on tema poolt võidetud ja palusid alandlikult, et neile andestaks. Järgmisel päeval läks Kristuse neitsi, Issandast kosutatud, kirikusse, käis seal armulaua ja võeti endast ära ja viidi üles inglite kooridele, kus ta ühines oma peigmehega, nautis hüvesid, sisenes tema sulneima südame pulmakambrisse, valitses seal ja rõõmutses koos temaga ja pühitses õnnelikult neitsite Neitsi aurikka taevavõtmise püha. Ei jätku minust, et teile kirjutada sellest, milliseid ja kui palju magusakõlalisi sõnu rääkis Kristuse pruut sellest pulmakambrist tulles, samavõrd õndsalt vaikides, kui imetlusest süda nõrkes. Muude hulgas rääkis mulle siiski ühest visioonist, mida ta püha Neitsi kohta lapsena nägi, mida sunnib mind kirja panema Kristuse armastus ja teie südame vaga pühendumus. Niisiis, juhtus teie tütrele, kui ta oli veel väike tüdruk, ja enne seda kui ta sai oma peigmehega kihlatud, et ta nägi Maarja kuulutamise püha paiku kolmel ööl ühte ja sedasama nägemust, nimelt kuidas ta oli püha Neitsi, jumalasünnitaja palge ees; ja laulis kahte sekventsi, ühte Püha Vaimu kohta, nimelt <i>Veni, Sancte Spiritus et emitte celitus lucis tue radium</i>^a, ja teist püha Neitsi kohta, nimelt <i>Ave, rosa generosa, salve, candens lilium</i>^b, 201 igal ööl kolm korda. Need lõpetanud, langes silmili püha Neitsi ette ja palvetas alandlikult: „Palun teid, halastuse ema, teie armsa Poja armastuse nimel, et te mulle tema juures minu pattudele andeksandmist paluksite, ja samuti ka saavutaksite mulle sellesama teie Poja sõpruse ja poolehoidu.“ Iga kord, kui ta oli selle palve lõpetanud, vastas püha jumalasünnitaja</p>	<p>^a Nelipühade sekvents. ^b „Ole tervitatud, heldusrikas roos, tere, valge liilia“ ...</p>
--------------------------	--	---

	<p>et uirgo sibi respondit: »Gaude, <i>karissima</i> filia, et exulta! eris enim sponsa dilectissimi filii mei et amica». ex illo autem tempore filia uestra illas duas sequencias, licet necdum psalterium didicerit, corde sciuitet libenter eas, dum cantabantur, audiuit. fuit itaque filia uestra de festo assumptionis beate uirginis usque ad sextam feriam, que precedit festum natiuitatis eiusdem, in magna consolacione, exceptis noctibus, que precedunt sextam feriam eandem; In quibus uidelicet noctibus non uisibiliter, sed in corde sensibiliter diuersa tormentorum genera sustinuit. singulis enim noctibus, cum oracionibus insistere deberet, maximum tedium hanc inuasit, et multiformis nequicia demonum ipsam inuisibiliter circumdedit; qui nimirum demones fulgura maxima et tonitrua inuisibiliter eius pectori intulerunt; Insuper et omnia genera tormentorum, quibus homo torqueri posset, cordi eius subtiliter ingesserunt. At uirgo <i>cristi</i>, uiriliter agens, nec propter grauissimum cordis tedium oracionem intermittens, neque supplicia passura metuens, sed suo sponso immobiliter adherens, singula tormentorum genera uehementi cordis impetu pertransiuit; Nec minor erat cruciatus et dolor, quam si omnia corporaliter pateretur. In /202/ tercia uero nocte, post tormenta predicta, uirgo <i>cristi</i>, confortacione et audacia a domino percepta, admonuit ipsos demones, dicens: »adiuro uos, maligni <i>spiritus</i>, in nomine domini ihesu, ut, si hec omnia per uestram maliciam acta sint, continuo indicetis». Tunc exclamantes ipsi demones alta uoce dicebant: »o ancilla dei omnipotentis! ecce nos omnes demones sumus mille numero; qui ex concessu omnipotentis singula tormenta inuisibiliter tibi intulimus, cupientes cordi tuo horrorem incutere, uel saltem ab oracionibus penarum multitudine retardare; sed tu, inuincibilis per omnia, omnes nos uicisti simul et confudisti. precamur ergo te, ancilla dei, miserere et dimitte nos, quia oraciones tue ultra modum nos cruciant et exurunt». hec et aliis similia eis dicentibus, uirgine <i>cristi</i> iubente,</p>	<p>XLIIv²</p>
--	--	--------------------------

XLIIv²

ja neitsi talle: „Rõõmusta, kalleim tütar, ja juubelda! Sa saad olema minu kalleima Poja pruut ja sõbratar.“ Ja sellest ajast peale teadis teie tütar neid kahte sekventsi peast, kuigi ta kunagi polnud psaltrit õppinud, ja kuulas meeleldi, kui neid lauldi. Ja siis oli teie tütar püha Neitsi taevassevõtmisest kuni reedeni, mis on enne tema sündimise püha, suures lohutuses, välja arvatud neil öödel, mis eelnesid sellelesamale reedele; nimelt neil öödel kannatas mitte nähtavaid, kuid südames tuntavaid mitut sugu piinu. Igal ööl ju, kui ta pidi palvesse jääma, haaras teda suur tülpimus, ja mitmesugused deemonite riukad ümbritsesid teda nähtamatult; nende paljude deemonite arvukad välgud ja müristamine tabasid nähtamatult ta rinda; peale selle tulid ta südamesse igasugused piinad, mida inimene võib kannatada. Selle peale toimis Kristuse neitsi mehiselt, ei lasknud raskel südametüdimusel palvet segada, ega anumistele vahet tulla, vaid jäi kindlalt oma peigmehe juurde, ja ületas iga piinaliigi tarmuka südame jõuga. Ei olnud mitte väiksem see piin ja valu sellest, sellest, kui ta oleks seda ihuliselt kannatanud.

202 Kolmandal ööl siis, pärast eelmainitud piinamisi, saanud Issandalt kinnitust ja julgust, manitses neid deemoneid, öeldes: „Vannutan teid, oo kurjad vaimud, Issanda Jeesuse nimel, et kui see kõik on teie tigidusest sündinud, näidake seda endiselt.“ Siis ütlesid deemonid ise suurel häälel hüüdes: „Oo, Kõigeväelise Jumala teenijanna! Näe, meid kõiki deemoneid on arvult tuhat, kes Kõigeväelise loal toome sulle igäuhe neist piinadest, soovides sinu südamesse hirmu tekitada, või vähemalt hulgalistes palveharjutustes takistada; kuid sina, võitmatu igale viisile, võitsid meid kõiki koos ja häbistasid. Me palume sind, Jumala ümmardaja, halasta ja luba meil minna, sest sinu palved piinavad ja vaevavad meid üliväga.“ Seda ja taolisi asju rääkides, millest Kristuse neitsi väga rõõmustas,

	<p>abierunt. altera uero die, hoc est <i>in sexta feria</i>, que precedit festum natiuitatis <i>beate uirginis</i>, uirgo <i>cristi</i> leta ad ecclesiam <i>perrexit</i>, et statim corpore <i>domini</i> percepto, ille dulcissimus <i>sponsus</i>, <i>beatam</i> eius <i>animam</i> rapiens, <i>in</i> archanum sui dilectissimi cordis thalamum hanc transuexit; vbi <i>secundum multitudinem dolorum</i> precedentium diuine consolaciones eius animam ineffabiliter letificauerunt. permansit itaque <i>filia uestra</i> ab illo die usque ad octauam natiuitatis <i>beate uirginis</i> <i>in magna consolacione</i>. Contigit autem ipsam <i>in</i> <i>tercia nocte</i>, que est post natiuitatem <i>beate uirginis</i>, cum fratre eius sigwino et quodam alio uiro <i>pro</i> quibusdam negociis <i>coloniam</i> pergere <i>per noctem</i>; Frater uero eius pellebat <i>carrucam</i> cum tritico; <i>cumque</i> iam <i>colonie</i> <i>apropinquare</i> cepissent, et adhuc <i>quasi</i> media pars noctis <i>superesset</i>, equos a <i>carruca</i> soluentes <i>in</i> <i>pascua</i> dimiserunt <i>seque</i> <i>soporis gracia</i> ad terram reposuerunt. Tunc uirgo <i>cristi</i>, <i>carrucam</i> ascendens, <i>desuper</i> <i>saccos</i> <i>peruigil</i> residebat. Et ecce ille antiquus <i>serpens</i> ad <i>magnam</i> sui <i>confusionem</i> affuit; qui tanta fortitudine <i>rotas</i> <i>carruce</i> /203/ <i>huc atque</i> illuc mouebat, <i>quod</i> uirgo <i>cristi</i> <i>in</i> ea <i>residere</i> non ualebat. <i>qua propter</i>, <i>descendens</i> de <i>carruca</i>, <i>flexis</i> <i>genibus</i> uirgo <i>cristi</i> <i>oracionibus</i> insistebat. <i>tunc quidem</i> callidi <i>serpentis</i> <i>inpausabilis</i> <i>malicia</i> <i>uirginem</i> <i>cristi</i> <i>diuersis</i> sue <i>astucie</i> <i>machinamentis</i> <i>attemtauit</i>, et primo <i>quidem</i> <i>in speciem</i> <i>lupi</i> se <i>transformans</i> <i>uolensque</i> <i>sibi</i> <i>horrorem</i> <i>incutere</i>, <i>micantibus</i> <i>oculis</i> et <i>mordacibus</i> <i>dentibus</i> ipsam, uelud <i>deuoraturus</i> <i>esset</i>, <i>inpetebat</i>; <i>quam dum</i> <i>intrepidam</i> et <i>immobilem</i> <i>in oracionibus</i> <i>perseuerare</i> uidit, <i>auersus</i> ab ipsa <i>illico</i> ad <i>fratrem</i> eius <i>simili modo</i> se <i>conuertit</i> et, uelud <i>ipsum</i> <i>continuo</i> <i>suffocaret</i>, <i>lamentabilem</i> <i>sonum</i>, <i>tamquam</i> ex ore <i>fratris</i>, <i>auribus</i> ipsius inferebat, <i>deinde</i> <i>celeri</i> <i>cursum</i> ad equos <i>currebat</i> et <i>similiter</i> de ipsis <i>faciebat</i>. <i>post hec</i> uero <i>infiniti</i> <i>lupi</i> <i>uenerunt</i>, qui <i>simili modo</i> de <i>fratre</i> et <i>equis</i> <i>facientes</i>, ipsos <i>eciam</i>, <i>tamquam</i> ab ipsis <i>deuorati</i> <i>essent</i>, a <i>uirginis</i> <i>intuitu</i> <i>penitus</i> <i>absconderunt</i>, <i>simul</i> <i>campum</i> <i>horribilibus</i> <i>clamoribus</i> <i>repleuerunt</i>. <i>stabat</i> <i>autem</i> uirgo <i>cristi</i>, <i>de-</i></p>	<p>XLIIIr¹</p>
--	---	---------------------------

XLIIIr¹

läksid nad ära. Järgmisel päeval, see tähendab reedel, mis eelneb püha Neitsi sündimise pühale, läks Kristuse neitsi rõõmsalt kirikusse, ja kohe, kui ta oli Issanda ihu vastu võtnud, viis tema sulneim peigmees tema ündsä hinge ekstaasis oma armsaima südame salapaiga pulmakambrisse; seal rõõmustasid pärast eelnenud valude hulka tema hinge sõnulseletamatult jumalikud lohutused. Ja nii jäi teie tütar sellest päevast alates kuni püha Neitsi sünnipäeva oktaavini suurde lohutusse. Aga kolmandal ööl, mis on pärast püha Neitsi sünnipäeva, sündis nii, et ta pidi koos oma venna **Sigwini** ja veel ühe mehega läbi öö Kölni minema; tema vend juhtis vankrit nisukoormaga, ja kui nad hakkasid juba Kölni ligi jõudma, ja oli umbes kesköö käes, rakendasid nad hobused vankri eest lahti ja lasid karjamaale, aga ise heitsid väsimuse tõttu maa peale puhkama. Siis ronis Kristuse neitsi vankrile ja istus kottide otsas ärkvel. Ja näe, see vana madu tuli kohale teda kõvasti häirima. See liigutas vankri rattaid niisuguse jõuga 203 siia-sinna, nii et Kristuse neitsi ei saanud enam sinna jääda. Sellepärast, tulles vankrist maha, põlvitas Kristuse neitsi palvetama. Siis kiusas see kaval madu oma mõõtmatus õeluses Kristuse neitsit oma kavaluse mitmesuguste trikkidega, ja esiteks muutis ennast nagu hundi kujuliseks ja tahtis talle hirmu sisse ajada, välkuvate silmade ja laksuvate hammastega teda rünnates, nagu tahaks alla neelata. Aga kui see nägi, et tema jäi liikumatult ja kindlalt palvesse, pöördus tema juurest ära, sama moodi tema venna poole, ja tekitas [Cristina] kõrvadesse haletsusväärset häält, justnagu tema venna suust, nagu kägistataks teda pidevalt. Siis jooksis kiiresti hobuste juurde ja tegi nendega niisamuti. Ja pärast seda tuli lõpmata hulk hunte, kes venna ja hobustega tegid sama moodi, ja täiesti varjasid nad neitsi vaate eest, nagu oleks nende poolt alla neelatud, ja täitsid samal ajal välja kohutavate karjetega. Aga Kristuse neitsi seisis, deemonite

	<p>monum nequicias intuens et agnoscens, constanter et intrepida in oracionis deuocione perseuerans, et non solum ipsorum operationes demonum non formidare, sed nec aduertere, uel saltem cogitare penitus dignabatur. habens namque plenam fiduciam ad dominum, hoc in corde meditabatur, quia possibile esset omnipotenti deo et facile tam fratrem quam equos, etiam si a demonibus essent deuorati, mirabiliter reformare. hec ipsa cogitante, demones in specie luporum euauerunt, et confestim alter demon, in specie pulcherrimi iuuenis uiri ueniens, primo ipsam adulationibus et blandis sermonibus attemptabat, Deinde ipsam sue nequicie illusionibus fatigabat. Post hec uero multitudo demonum in specie uirorum ueniebat; qui, dum suas nequicias modis uariis /204/ exercuissent, nec uirginem terrere nec ab oracionibus flectere potuissent, protinus disparuerunt. post hec uero diuerse turbe demonum, alii uero in specie cattorum, alii in specie canum, alii in specie ursorum, reliqui uero in specie diuersorum horribilium animalium, tam uolatilium quam reptilium et bestiarum ueniebant cornutarum; qui simili modo, quo supra de lupis dictum est, suas nequicias exercebant: In hiis omnibus sponsa cristi, suo dilectissimo sponso intendens, immobilis in oracione et fide permansit. ad ultimum uero conuenientes illi demones omnes et per uirginem admoniti, demones se fore confessi sunt et exclamantes uoce magna dixerunt: »Immobilis es, o ancilla cristi omnipotentis, quia mentem tuam nullis horroribus terrere possumus nec te ab oracionibus ullis nostris artibus amouere. Dimitte ergo nos, ancilla dei, quia ab oracionibus tuis miserabiliter urimur et torque-mur». Cumque hec et hiis similia lacrimosis uocibus exclamassent, tandem soluti per iussum uirginis abierunt. Cesset iam manus de cetero scribere; iam enim magis libet flere quam aliquid dicere super diuersis angustiis et tribulacionibus, que filiam uestram circumdederunt. heu! pater mi karissime! quid accidit aut quid euenit? hoc quippe, quod filia uestra diu mul-</p>	<p>XLIIIr²</p>
--	---	---------------------------

XLIII²

riukaid nähes ja ära tundes, kindlalt ja püsivalt palvehardusse jäädes, ja mitte ainult deemoneid kartmata, vaid isegi nende poole vaatamata, ja isegi neist mõtlemata, sest tal oli täielik usaldus Issanda vastu, ja mõtles oma südames, et Kõikvæelisel Jumalal on võimalik ja kerge nii vend kui ka hobused, isegi kui deemonid oleksid nad ära õginud, imelisel viisil jälle terveks teha. Kui ta seda mõtles, kadusid deemonid huntide kujul ja kohe tuli teine deemon, väga kauni noormehe kujul, kõigepealt üritas teda meelituste ja kiitustega kiusatusse viia, ja siis vaevas teda oma kavalate illusioonidega. Pärast seda tuli hulk deemoneid meeste kujul; kes tegid mitmel moel oma riukaid, 204 aga kui nad ei suutnud neitsit ei hirmutada ega palvest eksitada, kadusid kohe minema. Pärast seda tulid aga mitmesugused deemonite hulgad, ühed kasside kujul, teised koerte kujul, teised karude kujul, ülejäänud igasuguste koledate loomade kujul, nii lendavate kui roomajate ja sarviliste elajate, kes tegid samamoodi oma trikke nagu ülalpool huntidest öeldud on; kõiges püsis Kristuse pruut, oma armastatud peigmehe poole palvetades vankumatult palves ja usus. Ja lõppude lõpuks tulid need deemonid kõik kokku ja kui neitsi neid vannutas, tunnistasid üles ja ütlesid suurel häälel hüüdes: „Vankumatu oled sa, oo kõigevæelise Kristuse ümmardaja! Sest me ei suuda sinu meelt ühegi koledusega hirmutada ega mingi meie kunsttükiga palvest ära tuua. Lase meil minna, Jumala ümmardaja, sest sinu palved vaevavad ja piinavad meid haledasti.“ Kui nad olid seda ja taolist nutuste häältega hüüdnud, läksid lõpuks neitsi loal minema. Käsi tõrgub juba muust kirjutamast; peaks ju pigem nutma kui midagi rääkima igasugustest ahistustest ja vaevadest, mis teie tütart ümbritsesid. Oh häda! Mu kalleim isa! Mis küll juhtus ja mis siis tuli? Nimelt, et see, mida teie tütar oli kaua ja väga palju

	<p>tumque formidauerat, ampliatur est, et quod sperauerat, <i>prolongatum</i> et <i>quasi omnino denegatum</i> est. <i>semper</i> quidem formidabat, ne <i>secularibus negociis, que mentem distrahunt et occupant, inmisceretur</i>; sed et <i>nunc maxime sperabat, quod, uestro auxilio et consilio fratre eius in religionem adducto, /205/ debitisque suis perquitatis cunctisque mundi curis et solitudinibus postpositis, sola cum solo libere residere, oracioni uacare, deuocioni intendere et mirabilibus sui sponsi inseparabiliter adherere posset. sed prohdolor! diuino iudicio ordinante, aliter euenit. Dominus enim manum suam extendit et quinque equos, quos habebant, graui morbo tetigit et, segetibus uix cum labore magno introductis, in maximo necessitatis articulo, cum iam agros ad seminandum colere deberent, equos predictos quasi subita morte prostrauit, ita uidelicet, quod infra spacium trium ebdomadarum duo equi, uno die deinde unus, postremum uero iterum duo equi uno die excoriati sunt. quare filia uestra multipliciter tribulatur, quia debitis, que omnino soluere sperauerat, pregrauatur. sed heu! neque de fratre, culturam agrorum postponere iam uolente, de cuius salute nimium est anxia, liberatur. et cum iam duas litteras, plenas diuinis miraculis, uestre karitati transmiserit, in quibus singulis pro eodem uos attentius et affectuose rogauerit, uos tamen, nescio qua causa prepediente, nichil, quod eam in hac parte consolaretur, remandastis. Restat autem, quod super omnia mentem eius magis cruciat et affligit, siquidem ille dulcissimus sponsus delicatam eius consolacionem, tunc temporis maxime necessariam, a corde sue dilecte sponse penitus elongauit, ipsam quoque ad subsannandum contemptibiliter et cruciandum horribiliter diuersis demonum agminibus assignauit. si que ergo, pater karissime! in uobis sunt uiscera misericordie, siquis caritatis affectus, compaciamini, obsecro, amice in omni parte desolate; subuenite filie tantis angustiis circumdate. Et quis, queso, filie in angustiis posite potius subueniet quam pater</i></p>	<p>XLIIIv¹</p>
--	--	---------------------------

XLIIIv¹

kartnud, sai teoks; ja see, mida ta lootis, jäi kaugele ja on üldse tulemata. Ta oli alati kartnud, end segada maailma asjadesse, mis meelt eksitavad ja haaravad. Ja ka nüüd lootis väga, et kui teie abil ja nõul astub tema vend orduisse, 205 tema võlad saavad lahendatud ja kõik maailma mured ja hooled kõrvale heidetud, et siis võib ta omaette vabalt elada, on aega palvetada, hardusele pühenduda ja jääda lahutamatu oma peigmehe imetegude juurde. Kuid oh häda! Jumalikul juhatusel sündis teisiti. Issand sirutas oma käe ja lõi viit hobust, mis neil oli, raske haigusega, siis kui põldudel oli vaevalt suurem töö alanud, suure vajaduse ajal, kui pidi põlde juba külviks ette valmistama, tabas mainitud hobuseid äkilise surmaga, nimelt nii, et kolme nädala jooksul lõppesid kaks hobust üheteise järel, pärast seda jälle kaks hobust ühe päevaga. See tegi teie tütrele väga palju muret, sest võlad, mis ta oli lootnud kõik tagasi maksta, hoopis kasvasid. Kuid oh häda! Ka **venna** pärast, kui ta põldude harimise juba tahtis edasi lükata, kelle hingeõnnistuse pärast oli väga mures, ei olnud tal rahu. Ja kui ta oli juba teie heldusele saatnud kaks kirja, täis Jumala imetegusi, millest igaühes ta teid tema [venna] pärast tungivalt ja murelikult palus, et te teda selles osas lohutaksite, ei ole teie, ma ei tea mis põhjuse takistusel, midagi vastanud. Ja veel on see, et üle kõige piinab ja vaevab üliväga tema meelt see, nagu oleks tema sulneim peigmees oma leebe lohutuse, mida just nüüd nii väga vaja oleks, oma armastatud pruudi südamest täiesti eemaldanud, ja andnud tema igasuguste deemonite trikkide alla kohutaval ja halastamatul moel piinata. Kui seega, kalleim isa, teie südames on halastust, armastuse tundeid, teie igas suhtes hüljatud sõbratari vastu, ma anun teid, tulge appi sellistes vaevades tütrele. Ja kes veel, ma küsin, võiks veel kitsikuses tütrele appi tulla, kui mitte isa,

	<p>non utique carnalis, sed omnino spiritualis et specialis? quis uero amicam desolatam dignius consolabitur quam amicus? Et amicus quidem, non inani spe terrene mercedis condutus, sed ex diuina caritate inductus; quem non illecebrose carnis uicinitas /206/ amice sociavit, sed diuine caritatis affinitas mirabiliter adoptauit. Recogitate eciam, karissime pater! quid scripsistis; quid optastis, mementote. scripsistis enim et optastis ob hoc uelle laborare, ut ipsa quiesceret; ideo uelle occupari, ut ipsa uacaret; ideo uelle turbari, ut ipsa in presencia dilecti sui posset liberius delectari. horum ergo uerborum et tocius fidei et caritatis tam sponsi quam sponse memores, ad nostras partes quantocius uos transferte, filiam ab angustiis eripite, amicam in tantis tribulacionibus confortate, Insuper et fratrem amice a periculosos fluctibus huius seculi in uita religionis collocate. Et ut minus laboris et uie uos tedeat, hoc caritas uestra sciat, quod, si uos ad partes nostras transtuleritis, filiam iam diu desideratam una cum iohanne reducere poteritis. hoc autem ide dico, quia filia uestra ad hoc faciendum magis est inclinata. Licet nec dum plenam concepit uoluntatem. spero tamen, quod in uestro aduentu hoc, quod modo minus inspiratum est, dominus illi debeat plenius inspirare. Et hoc uobis mandat uestra filia, ut prius ei in mansione solitaria et quieta simul et in capella, in qua predictus iohannes sacerdos ordinandus celebrare ualeat, prouideatis. multa quidem et miranda restant de passionibus filie uestre, que infra natiuitatem beate uirginis et festum omnium sanctorum acciderunt, que uobis ad presens nec scribere potui nec uolui. que tamen omnia cum ceteris, que postmodum, deo propicio, percepero. sollicite connotabo et uestro aduentui fideliter reseruabo. Ceterim, pater karissime! hoc uobis conqueror, quod prior ingeldus, nescio propter quam negligenciam, me non uidit, neque /207/ michi super negocio fratris mei loquebatur, propter quod in tantum amplius turbata fui, in quantum in uestris litteris, quas predictus prior ap-</p>	<p>XLIIIV²</p>
--	---	---------------------------

<p>XLIIIv²</p>	<p>mitte küll lihane, kuid tõeline vaimulik ja eriline isa? Kes veel muretsevat sõbratari paremini lohutaks kui sõber? Ja pealegi sõber, keda ei juhi mitte pealiskaudselt maine mannetu tasu, vaid sisemiselt jumalik armastus; keda ei ühenda sõbratariga mitte kõlvatu lihalik lähedus, 206 vaid kes on omaks võetud imelises Jumala armastuse kiindumuses. Meenutage ometi, kalleim isa, mida te kirjutasite; tuletage meelde, mida lubasite. Te ju kirjutasite ja lubasite, et tahate tööd teha, selleks et tema saaks puhata; pigem ise vaeva näha, et tema oleks vaba, pigem ise muretseda, et tema saaks vabalt nautida oma armsama seltskonda. Meeles kandes neid sõnu ja nii peigmehe kui ka pruudi usku ja armastust, toimetage ennast kiiremini meie juurde, päästke tütar kitsikusest, lohutage sõbratari niisugustes vaevades. Ja kutsuge sõbratari vend selle maailma hukatuslike mõjude käest ära usuelusse ordu. Ja et teile see vaev ja teekond vähem tüütu oleks, teadku teie heldus, et kui te meie juurde tulete, siis võite tagasi koju minna koos teie ammuigatsetud tütre ja Johannesega. Seda ütlen eelkõige sellepärast, et teie tütar on väga kaldumas seda tegema; kuigi pole veel täit tahtejõudu kokku võtnud. Loodan siiski, et teie saabumisel peaks Issand teda selleks täielikult inspireerima, mis veel praegu päris täielik ei ole. Ja seda paneb teile südamele teie tütar, et te esiteks muretseksite talle elamise omaette ja vaikselt majas; ja kabelis, kus eelmainitud Johannes, kui ta saab preestriks pühitsetud, missat pidada saab.</p> <p>On veel palju imeväärset teie tütre kannatustest, mis sündisid püha Neitsi sünnipäeva ja kõigi pühakute päeva vahel, mida ma teile praegu ei saa ega taha kirjutada; kuid mis ma koos teiste asjadega, mis ma hiljem Jumala abiga teada saan, hoolikalt talletan ja hoian teie tulekuks. Ja veel, kalleim isa, kaeban teile, et prior Ingeldus^a, ei tea mis hooletuse pärast, ei tulnud mind vaatama ega rääkinud minuga mu venna asja pärast, mis mulle samavõrd väga meelehärmi tegi, kuivõrd mind teie kirjad, mis mainitud prior kohale tõi,</p>	<p>^a Kalmari dominiiklaste kloostri prior, oli <i>Dacia</i> provintsiiaali <i>socius</i> Oxfordi generaalkapiitlil 1280. aastal (Gallén 1946: 234; 257).</p>
---------------------------	---	---

	<p>portauerat, letificata fuissem, si non post recessum suum in dominica sequente festum bartholomei predictas litteras recepissem. vos igitur, karissime pater! singulas et uniuersas tribulaciones mentis mee et corporis diligenter pensate et aput eternum sponsum et amicum uestrum me continuis precibus adiuuate, necnon ad perficiendum ea, que littera continet, quantocius properate. salutat uos dominus plebanus, magister iohannes, hilla de monte, frater meus et soror cum ceteris amicis vestris, rogantes, ut pro ipsis fideliter oretis, specialiter tamen pro magistro iohanne, quia ad sacros ordines, uidelicet dyaconatus ac consequenter presbiteratus, promoueri desiderat. Rogate ergo deum deuotis precibus, vt, si uoluntati sue beneplacitum fuerit et si predictus iohannes ad maiorem humilitatem et deuocionem proficere debeat, desiderium suum in hac parte exaudiat, mentem quoque eius et omnes actus ordinet et disponat in sue beneplacito uoluntatis. libellum promissum magistro iohanni ad nostram consolacionem actenus peteremus, si uos personaliter aduenturum ueraciter non speraremus. valete, pater karissime! et uigete in amore eterni sponsi et amici uestri intimi. huic littere non litterarum inopia, sed persone vestre diu multumque desiderate copia respondeat. Iterum dico: ualete et semper in domino gaudete!</p> <p>Quia una peticio in utraque harum litterarum continetur, scilicet procuracio salutis fratris cristine et eiusdem in religione collocacio, ideo eas coniunxi. quam petitionem dominus mirabili clemencia et modo conuenienti adimpleuit. Nam cum priorem litteram in capitulo prouinciali skenigie recepissem et ualde propter graues querelas corde commotus fuissem, contuli cum specialissimo patre /208/ meo, priore insulensi Bertoldo, quomodo cristinam turbatam consolari possemus. et ipse, quia circa statum cristine speciali deuocione fuit astrictus, motus et ipse ad compassionem, misit ei ·xii· solidos sterlingorum ad subleuandam suam paupertatem. insuper et indidit nobis bonum consilium ad turbacionem mitigandam, ut</p>	XLIVr ¹
--	--	--------------------

<p>XLIV^{r1}</p>	<p>rõõmustasin, kui ma poleks eelmainitud kirju kätte saanud pärast tema lahkumist, pühapäeval^a pärast pärtlipäeva. Niisiis, kalleim isa, te mõelge hoolikalt minu kõigi vaevade peale koos ja eraldi, ja aidake mind igavese peigmehe ja teie sõbra juures pidevate palvetega, ja samuti tehke kiiremini seda, mida teilt selles kirjas palutakse. Teid tervitavad isand kogudusepreester, magister Johannes, Hilla de Monte, minu vend ja õde koos teiste teie sõpradega, paludes, et te nende eest ustavalt palvetaksite, eriti aga magister Johannese eest, kes soovib astuda vaimulikku seisusse, nimelt diakoniks ja pärast ka preestriks. Paluge siis Jumalat vagade palvetega, et kui see tema tahtmise järgi on ja kui mainitud Johannes peab rohkem alandlikkuses ja vagaduses edenema, et Ta võtaks selles osas tema soovi kuulda, ja juhiks ja korraldaks tema vaimu ja kõiki tegusid oma heaksarvamise järgi. Kui me ei saa loota teie isiklikku kohaletulekut, palume väga tungivalt meie lohutuseks seda magister Johannesele lubatud raamatukest. Olge terve, kalleim isa! Ja valvake ikka igavese peigmehe ja teie südamesõbra armastuses. Vastaku sellele kirjale mitte kirjatähe vaesus, vaid teie isiku kaua ja palju soovitud ohtrus. Taas ma ütlen: olge terve ja olge ikka rõõmus Issandas!</p> <p>Kuna neis mõlemas kirjas on sees seesama palve, nimelt Cristina venna hingeõnnistuse eest hoolitsemine ja tema ordusse viimine, sellepärast ühendasin need kaks. Ja selle palve täitis Issand imelise heldusega ja väga sobival viisil. Nimelt kui ma olin esimese kirja kätte saanud Skänninge provintsiaalkapiitli^b, ja olin südames väga liigutatud nende suurte murede pärast, rääkisin sellest minu erilise 208 isaga, Västeråsi prior Bertoldiga, et kuidas me saaksime Cristinat tema muredes lohutada. Ja tema, kes oli Cristina käekäigu pärast eriliselt rabatud oma suures vagaduses, ja ka väga liigutatud kaastundest, saatis talle 12 tukatit sterlingites tema vaesuse leevenduseks. Ja peale selle andis meile head nõu selle mure lahendamiseks, et</p>	<p>^a 25. august 1280. ^b 1281. aasta sügisel (Gallén 1946: 234).</p>
--------------------------	--	--

<p>Ep. XXX</p>	<p>fratrem suum uocaremus et ei de ingressu ordinis <i>predicatorum</i> prouideremus. Cum ergo frater mauricius, de quo in <i>superioribus</i> sepius est mencio habita, <i>factus</i> fuisset socius diffinitoris capituli generalis vyenne celebrandi, et ipse notus esset <i>cristine</i>, negocium sibi ex integro <i>commisimus</i>, rogantes, ut <i>predictum</i> fratrem <i>cristine</i> secum in <i>provinciam</i> dacie adducere dignaretur. Qui petitionem nostram adimplens cum effectu, uenit cum eodem in uigilia beati laurencii wysbey, vbi tunc capitulum <i>prouinciale</i> celebrabatur, afferens litteram, cuius tenor talis erat:</p> <p>IN ihesu <i>cristo</i>, dulcissimo sponso et amico, <i>karissimo</i> patri ac <i>domino</i>, fratri petro, lectori de gotlandia, Cristina <i>in</i> stumbele, filia eius pauperula, oraciones humiles et deuotas et <i>quidquid</i> in thalamo eterni sponsi poterit iocundius inueniri. <i>uestre</i> benignitati et fidelitati, <i>karissime</i> pater et <i>domine</i>, <i>quam</i> michi <i>ubique</i> et in <i>omnibus</i> paterno affectu demonstratis et <i>precipue</i> in hoc presenti <i>facto</i>, <i>scilicet</i> quod <i>pro</i> fratre meo tam fideliter laborastis, quod regraciari nullis meritis <i>umquam</i> potero, rogo et opto, ut ille <i>dulcissimus</i> sponsus et <i>amicus</i> uobis <i>pro</i> me retribuat, qui est <i>benignus</i> et fidelis et <i>omnium</i> bonorum <i>copiosissimus</i> retributor. De <i>uestra</i> ergo benignitate et fidelitate plenarie <i>confisa</i>, <i>fratrem</i> meum, <i>hominem</i> simplicem, <i>uerecundum</i> et <i>mansuetum</i>, quem <i>semper</i> ab infancia <i>inter</i> cunctos <i>fratres</i> et <i>sorores</i> meas <i>carnales</i> <i>specialiter</i> diligebam et, <i>tamquam</i> firmam spem saluacionis sue eterne <i>retinens</i>, piis <i>semper</i> <i>exhortacionibus</i> et <i>benignis</i> <i>allocucionibus</i> /209/ fouere solebam, ad uos destino et <i>uestre</i> in <i>cristo</i> caritati <i>recommendo</i>, rogans <i>suppliciter</i> in omni fide et caritate, qua nos <i>inuicem</i> diligimus, ut hunc <i>tamquam</i> aduenam et <i>peregrinum</i> in <i>partibus</i> <i>uestris</i> benigne suscipiatis et ei caritatis beneficia <i>amplius</i> <i>quam</i> <i>michi</i>, si <i>personaliter</i> adessem, <i>propter</i> deum impendatis. <i>peto</i> <i>eciam</i>, si <i>umquam</i> fieri potest, ut <i>ipsum</i> in <i>uestro</i> <i>conuentu</i> collocari <i>procuretis</i>; ubi <i>ipsum</i> loco filii</p>	<p>XLIVr²</p>
----------------	---	--------------------------

XLIV^{r2}

me ta venna enda juurde kutsuksime ja tal jutlustajate orduusse astuda laseksime. Kuna vend **Mauricius**, kellest ülalpool tihti juttu on olnud, oli saanud *diffinitor*'i kaaslaseks Viinis koguneval generaalkapiitlil^a, ja ta ise oli Cristina tuttav, andsime selle asja kordaajamise talle ülesandeks, paludes, et ta eelmainitud Cristina venna koos endaga *Dacia* provintsi kaasa võtaks. Millise palve ta ka hästi täitis, tuli koos temaga lauritsapäeva laupäeval^b Visbyse, kus siis peeti provintsiaalkapiitlit, ja tõi kaasa kirja, mille sisu oli järgmine. [XXX kiri]

Jeesuses Kristuses, sulneimas peigmehe ja sõbras, kalleimale isale ja isandale, vend **Petrusele**, Gotlandi lektorile; **Cristina** Stommelnis, tema vaene väike tütar; alandlikke ja vagasid palveid ja et ta igavese peigmehe pulmakambris võiks rõõmsamat leida. Ma palun ja loodan, teie heldusele ja ustavusele, kalleim isa ja isand, kes te igati ja kõiges mulle oma isalikku armastust olete näidanud ja eriti selles asjas nüüd, nimelt minu venna asjus nii truult vaeva nägite, et ei suuda teid kuidagi ära tänada, et see sulneim peigmees ja sõber teile minu eest tasuks, tema kes ta on helde ja ustav ja kõige hea heldekäeline jagaja. Tunnistades täiesti teie heldust ja ustavust, saadan teie juurde oma venna, lihtsa, tagasihoidliku ja vagura inimese, keda ma alati lapsest saati kõigi oma lihaste vendade ja õdede seas eriti armastasin ja alati alal hoides kindlat lootust tema igavese lunastuse kohta, keda ma alati vagade õhutuste ja heatahtlike kõnedega 209 julgustada tavatsesin; ja annan ta Kristuses teie armastuse hoolde, paludes teid alandlikult kõiges usus ja armastuses, millega me teineteist armastame, et te võtaksite ta oma maal lahkesti vastu kui palveränduri ja võõra, laseksite talle Jumala pärast osaks saada rohkemgi armastuse hüvesid kui mulle, kui ma ise kohal oleksin. Ja veel palun, et kui kuidagi võimalik, et te võtaksite ta vastu oma konventi, ja ta oleks teil seal poja eest,

^a Ilmselt nelipühi, 10. mai paiku 1282. aastal (Gallén 1946: 236).

^b Pühapäeval, 9. augustil 1282.

	<p>habentes, piis exhortacionibus et salutaribus doctrinis teneram tamquam plantulam irrigantes, ad sanctam et religiosam uitam informetis. hoc enim magno desiderio desidero et opto, quia uobis pre cunctis mortalibus melius confido. quod si tamen contingere non poterit, rogo instantissime et deuote, ut ipsum domino priori bertoldo, amico uestro speciali, simul et singulis fratribus illius conuentus fideliter recommendetis, et ipsos, ut benigne eum suscipiant; et piis exhortacionibus et familiaribus allocucionibus mores suos instituant et mentem foueant, exhortetis. exhortari enim ad bonum et benigne affari expostulant eius mores. et quoniam inter cunctos sacre religionis ordines ordinem predicatorum semper sincera dilectione et precipua deuocione amplector, in ipso locari fratrem meum gaudeo nimirum et delector. Idcirco rogo, ut eundem fratrem meum non alibi, sed in ordine fratrum uestrorum collocetis, et tam benigne a fratribus tractari procuretis, ne peregrinus locus, exilii grauitas et discipline austeritas ipsi tedium inducant et in bono torpere faciant et fortassis – quod absit! – ad patriam in immensum cordis mei dolorem redire conpellant. —et post plura huius additum fuit:— Rogo iterato et moneo, ut ad magnam leticiam cordis mei michi cuncta per ordinem, ubi, quomodo, uel quando idem frater meus in uestrum ordinem receptus fuerit, aut qualiter ei in uia successerit, quantocius poteritis, rescribatis; Sed et hoc uehementer desidero, ut ipsum ad nostras partes in habitu predicatorum adducatis, quia, si /210/ uoluntas dei esset, nichil me tantum ad commorandum in uestris partibus traheret et moueret. Scripta in die apostolorum petri et pauli. valet in eternum. accepta autem hac littera, procuraui cum priore Bertoldo fratris cristine sigwini in ordinem predicatorum ingressum; qui et in die beati bernardi habitum dicti ordinis assumpsit. per omnia dominus sit benedictus, qui in hoc desiderium pauperum exaudiuit. Casus, qui subditur, ad litteram fratris laurencii, studentis colonie, continuatur, qui sic incipit.</p>	<p>XLIVv¹</p>
--	--	--------------------------

<p>XLIV^{v1}</p>	<p>teda nagu habrast taimekest vagade õhutuste ja õndsakstegevate käsusõnadega kastes, teda pühaks ja usklikuks eluks vormiksite. Aga seda soovin väga tungival ja loodan, kuna ma teid kõigist surelikest kõige rohkem usaldan, et kui see ei ole kuidagi võimalik, siis palun samal ajal pühendunult, et annaksite ta isand prior Bertoldi, teie erilise sõbra hoolde, ja samuti selle konvendi kõikide vendade. Ja paluge neid, et nad teda lahkelt vastu võtaksid, ja vagade õhutuste ja sõbralike kõnelustega tema kombeid parandaksid ja meelt julgustaksid. Tema kombes juba nõuavad heatahtlikku ja leebet kohtlemist, ja kuna ma kõigi pühade ordude seas alati jutlustajate orduisse siira armastuse ja erilise hardusega suhtun, rõõmustan väga selle üle, et minu vend seal on ja naudin seda mõtet. Sellepärast palun, et te seda minu venda ei saadaks mujale kui teie vendade orduisse, ja et vennad teda seal heasoovlikult kohtleksid, et võõras koht, kodumaalt eemalviibimise raskused ja karm kord teda ei kurnaks ja head asja piinavaks ei muudaks, ja ehk ei sunniks – mida ärgu sündigu! – minu südame suureks valuks kodumaale tagasi pöörduma. —Ja pärast seda pikka juttu oli lisatud:— Palun teid veel kord ja vannutan, et minu südame suureks heameeleks kirjutaksite mulle vastu, niipalju kui saate, kõik selle korralduse kohta, kus, kuidasmoodi ja millal see minu vend teie orduisse vastu võeti ning kuidas tal teekond läks. Ja ka seda soovin väga tungival, et te ise tooksite ta jutlustajate rüüs meie kanti tagasi, kui, siis kui see on 210 Jumala tahtmine, mind siiski lõpuks miski ei saada teie maale elama. Kirjutatud apostlite Peetruse ja Pauluse pühal. Tervitusi igavesti.</p> <p>Saanud selle kirja, korraldasin koos prior Bertoldiga Cristina venna Sigwini astumise jutlustajate orduisse; kes ka võttis nimetatud ordu haabiti vastu püha Bernarduse päeval^a.</p> <p>Kõiges olgu õnnistatud Issand, kes nii vaeste soove kuulda võttis. See asi jätkub vend Laurenciuse kirjas, kes õpib Kölnis, ja mis algab nii:</p>	<p>^a 20. augustil 1282 (?) (Gallén 1946: 237).</p>
--------------------------	---	---

Ep. XXXI	<p>Karissimo in <i>cristo</i> patri, <i>Fratri</i> petro, lectori skenigen- si, <i>suorum filiorum minimus</i>. Sic scriptus autem e- rat casus <i>predictus</i>: Reuerendo et in <i>cristo dilecto</i> patri, <i>Fratri</i> petro, priori insulensi, frater laurencius eiusdem conuentus, existens colonie, reuerenciam et obedienciam filialem. —et post <i>plura</i>:— <i>Cristina</i> in festo na- tiuitatis <i>domini</i> terribiliter est afflicta. Nam de nocte <i>pro-</i> <i>iecta</i> est in lutum maximum, remote a domo sua, et, uix semiuiua extracta, inuenta est in toto cor- pore lacerata. valeat <i>uestra paternitas!</i> —Locum, in quo <i>proiecta</i> fuit, sepius <i>pertransiui</i>; ab hiis autem, qui rem cognouerunt, audiui, <i>quod totaliter</i> in lutum fu- it dimersa, in tantum <i>quod</i> de corpore uel de uestibus eius <i>nichil</i> apparuit, excepta <i>peplorum</i> extremitate; <i>quam</i> quidam transeuntes uidentes et effodientes, hoc in- dicio <i>cristinam</i> inuenerunt et effoderunt et extraxe- runt. Alia uice dyabolus <i>cristinam</i> omnino nudam in maximo gelu noctis hiemalis in <i>quandam</i> con- geriem <i>lignorum</i> <i>proiecit</i>, de qua se non potuit aliquo modo liberare; que fuit in curia aduocati seni- oris, que distat a domo <i>cristine</i>, a qua fuit <i>proiec-</i> <i>ta</i>, ad iactum lapidis; <i>quam</i> filia aduocati <i>antiquior</i>, gementem audiens de nocte et admirans et in- quirens, tandem <i>inuentam</i> uestibus suis induit et ad domum suam remisit.— /211/</p>	XLIVv ²
Ep. XXXII	<p>IN uirtute spiritus sancti dilectissime et dulcissime uirgini cristi <i>cristine</i> Frater petrus eterno amore inflammari, interno dulcore delectari et in fine sine fine superno honore sublimari. Quoniam, karissima, secundum <i>augustinum</i> sunt quedam bona mini- ma et infima, ut sunt bona corporis et temporis; sunt et media, ut bona pure mentis et grauiti necnon gratificantis muneris; sunt et bona summa, ut bona felicis etenitatis et etene felicitatis: in hiis, karissima, ascensiones in corde nostro disponamus et de bonis minimis ad maxima proficiamus, nec ab hoc profectu desistamus, donec deum deorum in sy- on uidere ualeamus. vere bona presencia, licet bo- na esse iudicentur, quia a bono egrediuntur, minima ta- men fore dinoscuntur ratione breuitatis in dura-</p>	

<p>XLIV^{v2}</p>	<p>„Kristuses kalleimale isale, vend Petrusele, Skänninge lektorile, tema poegadest vähim.“ Aga nii oli kirjas eelmainitud asi: [XXXI kiri]</p> <p>Lugupeetud ja Kristuses armastatud isale, vend Petrusele, Gotlandi priorile, vend Laurencius sellestsamast konvendist, austust ja pojalikku kuulekust. —ja pärast pikka juttu— Cristina sai jõuluööl kohutavalt kannatada. Öösel visati ta ju suurde tiiki, tema majast kaugel, ja tõmmati välja, poolsurnud, ja leiti kogu kehast haavatud. Olge terve, isa! — Kohast, kuhu ta visati, olen tihti mööda käinud; nendelt, kes seda asja teavad, kuulsin, et oli üleni tiiki uppunud, nii et tema kehast ega riietest mitte midagi polnud näha, peale sõba serva, mida mõned möödakäijad nägid ja välja tirisid, ja selle märgi peale leidsid Cristina ja tirisid ta välja ja päästsid sealt ära. Teine kord heitis kurat Cristina täitsa alasti väga külmal talveööl ühte puuriita, kust ta ei suutnud ennast kuidagi lahti saada; see oli vanema advokaadi talus. See on Cristina majast, kust ta välja heideti, kiviviske kaugusel. Kui advokaadi vanem tütar öösel oigamist kuulis ja pani imeks ja tuli vaatama, lõpuks leidis ta, andis oma riided selga ja saatis tema koju tagasi.—^a</p> <p>211 [XXXII kiri]</p> <p>Püha Vaimu väes, armsaimale ja sulneimale Kristuse neitsile Cristinale; vend Petrus, igaveses armastuses leegitseda, sisemist sulnidust nautida ja lõpuks üleneda lõputusse ülimesse ausse. Sest, kalleim, vastavalt Augustinusele on mõned hüved vähimad ja nõrgimad, nagu on ihulised ja ajalikud hüved; on ka keskmised, nagu puhtalt mõistuslik hüve ja vaba ning tänuväärse annetuse hüve; ja on ka ülimald hüved, nagu õnneliku igaviku ja igavese õnne hüve. Nende järgi, kalleim, seame oma südame ülendamise ja edeneme vähimatest hüvedest ülimateni, ning ei lakka neid püüdlema, kuni saame näha jumalate Jumalat Siionis. Praegused hüved, kuigi need arvatakse hüvede hulka, sest nad lähtuvad headusest, tunnistatakse siiski vähimateks, sest nad on üürikesed kestuselt,</p>	<p>^a Viimane Petruse repliik, järgnevad korrastamata järjekorras kirjad Cristinale (Gallén 1946: 237).</p>
--------------------------	---	---

	<p>cione, paucitatis in enumeratione et possessione, paruitatis in ualore, anxietatis in acuisicione, solitudinis in conseruacione, doloris in ineuitabili amissione uel separacione; vut hiis et aliis defectibus plurimis et incommodis innumeris probent se non solum esse bona minima, sed pocius falsa et fallacia, quin et propter quorumdam abusum nociua, quia peccatoribus in malum conuertentur. ab hiis ergo, karissima, affectum abstrahamus, tamquam a termino reliquendo et merito contempnendo. Et quia nullus potest uenire ad terminum a termino distante, nisi per medium, nec potest simul in utroque termino commorari, ideo dicitur: »qui diligit mundum, non est caritas patris in illo«. ideo, karissima, bona spiritualia, ut uirtutes et spiritus sancti dona et cordis solacia, eterne uite prenuncia et prelua, summo desiderio appetamus, ut per ea, tamquam segura itinera, in eterna tabernacula introeamus. et utique hec bona merito media iudicantur, quia a temporalibus ad eterna transeuntibus medium locum sciuntur optinere; sine quibus ad eterna, utpote omni nature create inaccessibleia, nullus umquam non solum hominum, sed /212/ et angelorum peruenit; Deinde eciam, quod partim transeunt cum temporalibus, ut bona uite actiue, partim manent cum eternalibus, ut bona uite contemplatiue, cuius racione maxime pars optima esse pronunciat; Quod et de uirtutibus apostolus determinat, dicens caritatem maiorem esse fide et spe, quia numquam excidit. Caritati ergo et exercitiis uel pocius ociis uite contemplatiue, tamquam supremis bonis uite presentis et eterne, inhereamus feruenti desiderio, continuo studio; quibus nichil iocundius, nichil utilius, nichil durabilius inuenitur. o quam felix erit, qui diuino igne succensus fuerit in syon, scilicet ecclesia militante, ut tantem totus suo ferueat in camino ierusalem, scilicet ecclesie triumphantis! sed nec minus felicem iudico, qui transierit a contemplacione dei in speculo et enigmate, et peruenerit ad uisionem facie ad faciem in eadem similitudine et ymagine.</p> <p>»Similes ei erimus«, dicit iohannes, »quoniam uidebimus</p>	<p>XLVr¹</p>
--	--	-------------------------

<p>XLVr¹</p>	<p>vähesed arvult ja omatavalt hulgalt, väikesed väärtuselt, vaevalised hankida, nende alalhoidmine paneb muretsema, nendest loobumine või lahkumine teeb valu. Kõik need ja teisedki rohked vead ja loendamatud ebamugavused näitavad, et nad pole üksnes vähimad hüved, vaid pigem valed ja ekslikud, sest nende väärtarvitus on kahjulik, patustele pöörduvad nad halvaks. Neist seega, kalleim, pöördugem ära nagu mahajäetavast maatükist või põlastusväärsest teenest. Ja kuna keegi ei saa ühest kohast minna teise, kaugemasse kohta ilma nende vahet läbimata, ega saa ühel ajal viibida mõlemas kohas, sellepärast öeldaksegi: „kui keegi armastab maailma, ei ole Isa armastust temas.“^a Sellepärast, kalleim, ihaldagem suurima sooviga vaimulikke hüvesid, nagu vourused ja Püha Vaimu annid ja südame kosutused, igavese elu ettekuulutajaid ja eelmängu, et nende kaudu, nagu turvalisel teekonnal, astuksime igavestesse hoonetesse. Ja tõesti peetakse neid hüvesid teenitult keskmisteks, sest ajalike asjade juurest igaveste juurde suundujatele on need teatavasti vahelisel kohal; ilma milleta ei saaks igaveste asjade juurde, mis muidu on igale loodud olendile kättesaamatud, mitte ainult et mitte ükski inimene, vaid 212 ka mitte ingel. Sellest tuleb ka see, et osalt lähevad nad üle koos ajalike asjadega, nagu aktiivse elu hüved, osalt jäävad igaveste asjade juurde, mille kohta suuresti sel põhjusel öeldakse, et see on parim osa; mida ka Apostel ütleb vouruste kohta, et armastus on suurem kui usk ja lootus, sest ei hääbu ialgi.^b Niisiis püüelgem tulise ihalusega ja entusiasmiga armastust, ning kontemplatiivse elu pingutusi, või pigem puhkust, samuti ka käesoleva elu ja igavese elu ülimaid hüvesid, millega võrreldes midagi meeldivamat, midagi kasulikumat, midagi kestmamat ei ole leida. Oo, kui õnnelik saab see olema, kes Jumala tulest sütitatuna oli Siionis, see tähendab võitlevas kirikus, ja lõpuks on kõige tulisusega teel Jeruusalemma, see tähendab, võidutsevas kirikus! Kuid ega ma ei arva vähem õnnelikuks seda, kes möödub Jumala nägemisest peeglis ja aimamisi ning jõuab täielikku nägemisse palgest palgesse,^c tema sarnasuses ja kujus. „Siis me oleme tema sarnased,“ ütleb Johannes, sest siis me näeme</p>	<p>^a 1Jh 2,15b. ^b 1Kr 13,8a.13. ^c 1Kr 13,12.</p>
-------------------------	--	---

<p>Ep. XXXIII</p>	<p>eum, sicut est». et paulus: »Nos reuelata facie gloriam domini specularantes, in eandem ymaginem transformamur de claritate in claritatem». sic ergo contemplari et sic transformari sicut summum bonum augustinus esse pronunciat. Et digne, quid enim pulchrius est ad contemplandum, quam splendor gloria et figura substance diuine, candor lucis eterne et speculum sine macula omnia representans, omnia uenustans, omnia conseruans in perpetuo uigore? heu me! heu anima mea! cur circa multa sollicitaris et turbaris erga plurima, cum unum sit bonum tuum, in quo omnia bona possidebis? o dulcissima et intima sponsa cristi cristina! quid dicam ego de predicto uerbo apostoli: »in eandem ymaginem transformamur»? quid hac transformatione gloriosus, quid nobilior, quid sublimior poterit inueniri? sed benedictus /213/ deus et pater domini nostri ihesu cristi, pater misericordiarum et deus totius consolationis, qui per beneficia in presenti exhibita de futuris nos certificauit. Nam si deus aliquando ex speciali gracia passionis sue uestigia et stigmata, digna memoria et reuerencia, imprimere in presenti uita dignatur, utique et glorificationis sue insignia amatoribus suis non negabit. »Nam si conpatimur, et conregnabimus»; Quia »si conplantati fuerimus similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus»; quia reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue*</p> <p>Karissime sibi in cristo cristine, filie spirituali et amice singulari, a seculo relicte et a deo in speciale consortium collecte, Frater petrus, dictus prior fratrum predicatorum, salutem et in presenti gustu interne dulcedinis consolari et in futuro eterne beatitudinis presentia saciari. Quoniam appetibile bonum primum est inter mouencia motiuum, merito, qui ad eternam uitam anhelat, eius dulcedinem, quantum possibile est, pregustare satagat, ut ex hoc refectus et hylarior effectus per queque deuia</p>	<p>XLVr²</p>
-------------------	---	-------------------------

* Järgneb kaks tühja rida.

<p>XLVr²</p>	<p>teda, nii nagu ta on.^a Ja Paulus: „Meie, ilmutatud palgel Issanda auhiilgust vaadeldes, me muutume ise tema kujus selgusest selgusesse.“^b Ja ka Augustinus väidab, et nii kontempleerida ja nii muutuda on ülim hüve. Ja vääriliselt, sest mis oleks veel kaunim vaadelda, kui Jumala kirkuse hiilgus ja olemuse kuju, igavese valguse sära ja veatu peegel, milles kõik peegeldub, kõik on kaunis, kõik säilib igaveses väes? Häda mulle! Häda mu hingele! Miks sa nii palju üle muretsed ja teed endale vaeva rohkete asjade pärast, kui üks on sinu hüve,^c milles sa saad kõik hüved? Oo sulneim ja lähedasim Kristuse pruut Cristina! Mida ma ütleks eelmainitud Apostli sõnade kohta: „Muutume tema sarnaseks.“? Mida veel leida sellest muutumisest hiilgavam, mida aulisemat, mida ülevamat? Kuid õnnistatud 213 olgu Jumal ja meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa, halastuste Isa ja kõige lohutuse Jumal,^d kes praegu jagatud õnnistuste abil kinnitab meid tulevaste õnnistuste asjus. Nimelt kui Jumal juba ükskord erilisest armust arvas heaks vermida oma kannatuste tundemärgid ja jäljed praegusesse ellu, siis ta ei keela ka oma auhiilguse tunnuseid neile, kes teda armastavad. „Kui me koos temaga kannatame, ka valitseme koos temaga.“ Sest „kui me oleme temaga koos tema surmas, siis samuti ka ülestõusmises,“^e sest ta muudab meie alanduse ihu oma kirkastatud ihu sarnaseks.</p> <p>[XXXIII kiri]^f</p> <p>Kristuses mulle kalleimale Cristinale, vaimulikule tütrele ja ainulisele sõbratarile, maailma poolt maha jäetud ja Jumalast eriliseks kaaslaseks võetud; vend Petrus, jutlustajavendade prioriks nimetatud; tervitusi ja leida lohutust käesolevas sisemise sulniduse maitstes ja tulevikus täituda igavese õndsuse juuresolekust. Kuna ihaldatav esmane hüve on liikuvate asjade hulgas liigutaja,^g näeb see, kes ohkab igavese elu järele, teenitult vaeva, et nii palju kui võimalik tema sulnidusest eelmaitset saada; selleks et sellest värskendatuna ja rõõmsamaks saanuna ületaks igasugused eksiteed</p>	<p>^a 1Jh 3,2b. ^b 2Kr 3,18 „Aga meid kõiki, kes me katmata palgega vaatleme Issanda kirkust peegeldumas, muudetakse samasuguseks kujuks kirkusest kirkusesse.“ ^c Lk 10,41–42 järgi. ^d 2Kr 1,3. ^e 2Tm 2,11–12. ^f Galléni dateeringu kohaselt kirjutatud 1288. aasta sügisel, seega Petrusse viimane kiri Cristinale (1946: 244). ^g Ilmselt teosest teosesse korduv mõte, kuid väga sarnane Albertus Magnuse sõnastusega: „Oportet enim unum primum esse movens appetitum, gratia cuius movet omne secundum movens.“ (Üks ja esmane peab ju olema see, mis paneb liikuma ihalduse, tänu millele liiguvad kõik teised liikujad.) (<i>Super Dionysium de caelesti hierarchia</i>; prologus)</p>
-------------------------	---	---

	<p>simul et pericula celerius transcurrat. Nam gustus interne dulcedinis, qui est prelibatio eterne beatitudinis, turbacionem miserie presentis mitigat, labores alleuiat, Tedia abrauiat, affectiones purificat, desideria amplificat, cordis precordia letificat, Interdum eciam, licet parua mora et rara hora, diuinis interesse condonat. o quam felices nimiumque beati Iudicandi sunt, qui simul mundo pociuntur et celo! In carne ambulantes, et non secundum carnem militantes! Mundo utentes ad obsequium et celo inherentes per desiderium et celestibus fruentes ad solacium! quibus mundus seruit cum contentis, celum arridet cum delectamentis, Cetus infernalis cedit cum tormentis; a quibus caro conteritur cum blandimentis. Quamuis autem hec magna sint et magnis concedantur, vnum tamen pre omnibus predictis est /214/ necessarium, quod dominus optimam partem fore iudicauit: Mundo scilicet non solum uti pro obsequio, sed habere fastidio; de uita presenti non solum non gaudere, sed et ipsam, desiderabilem cunctis, tedio habere; Caela non solum speculando contemplari, sed et ea supergrediendo in solo domino celorum delectari. on infelices impii, qui in circuitu ambulant, circa circumferenciam creaturarum occupati, Medium uirtutis deserentes et propter hoc premium uirtutis amittentes! uideres namque, si attenderes, alium, relicta pudicicia, interminabilem circumulum luxurie circuire; alium, abiecta humilitate, superbia inflari; alium, neglecta parsimonia, Gula delectari. et quid hos et horum similes dixerim, nisi in circuitu ambulare? Nam cum bonum eternum et internum sit finis desideriorum et tamquam centrum eorum, vtuque in circuitu ambulant, qui extremam residenciam et apparenciam boni pro uero bono amplectuntur. Quis non uideat, quod circuitus quilibet uiciosus faciat, vt bonum, quod appetit, non apprehendat? sed quid nobis et hominibus istis? Multum per omnem</p>	<p>XLVv¹</p>
--	---	-------------------------

XLVv¹

ja samuti kiiremini saaks üle ohtudest. Sest sisemise sulniduse maitse, mis on igavese õndsuse eel, leevendab praeguse viletsuse piina, kergendab vaevu, lühendab väsimust, puhastab tundeid, suurendab soove, rõõmustab südame sisemust; vahel isegi, kuigi harvadel juhtudel ja lühikeseks ajaks, lubab viibida jumalikkuse sees. Oo, kui õnnelikeks tuleb need tunnistada, kes saavad olla samal ajal nii maailmas kui ka taevas! Kõndides lihas, kuid mitte liha järgi võideldes! Maailma kasutades kuulekuse pärast, taevaga seotud olles ihalduse järgi ja taevalikku nautides lohutuseks! Keda maailm teenib põlgusega, kellele taevas naeratab meeldivustega, kelle eest taganeb põrgusugu oma piinadega; millest ihu pääseb kiusatustega. Kuigi need kõik on suurepärased ja lubavad suuri, on siiski üks eeltoodutest 214 vajalik, mida ka Issand tunnistas parimaks osaks: nimelt maailma mitte ainult et kasutada kuulekusest, vaid põlata; mitte ainult et mitte rõõmustada praeguse elu üle, vaid ka seda, mida kõik nii soovivad, tüütuseks pidada; taevasi asju mitte ainult vaadeldes mõtiskleda, vaid ka neist üle astudes rõõmutseada ükspäinis taevaste Issandas. Oh õnnetuid patuseid, kes ringis kõnnivad, kinni loodud asjade ümberolekus. Ihaldades keskmisi voorusi ja nende pärast selle vooruse tasu hüljates! Kui sa vaataksid, siis näeksid ju ka ühte, kes hülgab häbelikkuse, ringleb mõõtmatu iharuse ringis; teist, kes jätab maha alandlikkuse ja paisub uhkusest; teist, kes ei hooli kasinusest ja naudib aplust; ja mida ma nende ja nende sarnaste kohta ütleksin, kui et nad käivad kinnist ringi mööda? Sest kui igavene ja sisemine hüve on soovide siht ja nende keskpunkt, siis järelikut käivad need ringi mööda, kes hüve äärekest ja nägemist peavad hüveks endaks. Kes ei näeks, et ta teeb nõiutud ringe, kui ta hoomaks hüvet, mida ihaldab? Kuid mis on meil asja nende inimestega? Igatepidi

	<p>modum. Primum quidem, ut eorum instans et constans laborum, dolorum et sudorum, necnon et timorum in rebus uanis et noxiis perseuerancia nostram pigriciam ... si enim ipsi tam infatigabiles inueniuntur pro acquirendis mundi rebus morituris et perituris: que nobis sollicitudo adhibenda esset, ut uitam possimus consequi eternam, quam quidem describere nescio, quia non sufficio? sed vestre eam relinquo deuocioni magis prelibandam quam examinandam. Ceterum, karissima, scio cor uestrum grauatum fuisse hoc anno, quia litteras meas non recepistis, quamuis uobis eas miserim, que propter quoddam impedimentum ad me redierunt. sed ex grauamine cordis uestri, pensate mesticiam cordis mei, qui post to labores et sudores, temporis dispendia et uite pericula, que omnia sperabam me posse alleuiare more quondam solito, per dulcem de communi /215/ nostro dilecto collocutionem; sed, peccatis meis exigentibus, nec unum uerbum de ore uestro audire merui, quod tanti laboris et amoris mercedulam putarem. Fateor quod licet indignus, aliquando audiui uerba quidem pauca et breuia et aput me omnibus laboribus meis preciosiora et omnibus affectionibus meis dulciora; et quia nemo suis stipendiis militat umquam, non miremini deinceps, si pauciores littere mee ad uos peruenerint, quem secretorum uestrorum, ut estimo, indignum fore iudicatis. Nescio, si faciem meam amplius uideatis in uita presenti, quia quartana pregrauor uehementi. De transitu uestro ad nos, heu! quia extra spem positus sum secundum modum, quia guerra maxima in terra nostra fuit hoc anno inter terram ipsam et ciuitatem. spero, quod frater uester in estate proxima futura ad uos ueniet. valete! diuina uos gracia consoletur! salutate dominum plebanum, Magistrum Iohannem, hillam de monte, Hillam de yngindorp, hillam sororem uestram, alleym cecam, filios aduocati senioris, duas sorores cognatas uestras in poylheim cum fratribus</p>	<p>XLVv²</p>
--	---	-------------------------

<p>XLVv²</p>	<p>palju. Esiteks, et nende visa ja püsiv kangekaelsus vaevades, valudes, palgehigis, ja hirmudes tühiste ja kahjulike asjade pärast meie laiskust ... kui nemad ka paistavad nii väsimatud hankides maailma asju, mis surevad ja sünnivad^a; mis peaks meis lisama hoolikust, et suudaksime saavutada igavese elu; mida selle kohta öelda, ei oska ma kirjeldada, sest minust ei piisa? Kuid jätan selle teie harduse hooleks, pigem eelteadmiseks kui vaatluseks. Peale selle, kalleim, tean, et teie süda oli mures sel aastal, sest te ei saanud minult kirju, kuigi ma neid saatsin, mis tulid teatava takistuse tõttu mulle tagasi. Kuid teie südame mures mõelge minu südame kurbusele, kui ma pärast nii suurt vaeva ja palgehigi, ajakulu ja ohtu elule, mida kõike ma lootsin suutvat kergendada rohkem kui tavaliselt, magusa vestlusega meie 215 ühise armastatu üle, kuid minu rohkete pattude tõttu ei olnud ma väärt teie suust isegi üht sõna kuulma, nii et sellise vaeva ja armastuse eest tasu lõigata. Tunnistan, et kuigi väärilt, kuulsin kunagi sõnu, kuigi vähe ja lühidalt ja minu jaoks minu kõigis vaevades magusamaid, ja kuna keegi oma palga eest kunagi ei sõdi, ärge siis imestage, et teieni jõudis vähem kirju minult, keda te, nagu ma arvan, ei lugenud teie saladuste vääriliseks. Ma ei tea, kas te mu nägu üldse näete enam selles elus, sest mind vaevab raske palavik. Teie tulekust meie juurde, oh häda!, olen väljaspoole lootust pandud selle viisi pärast, kuidas sel aastal oli meie maal suur sõda maa enda ja linna vahel.^b Loodan, et teie vend tuleb lähemal järgneval suvel teie juurde. Olge terve! Lohutagu teid Jumala arm! Tervitage isand kogudusepreestrit, magister Johannest, Hilla de Montet, Hillat Ingendorpist, teie õde Hillat, pimedat Aleydist, vanema advokaadi poegi^c, kahte teie tuttavat õde Pollheimis koos nende vendadega,</p>	<p>^a „...surevad ja kaovad“, kui tõlkida Paulsoni konjektuuri järgi.</p> <p>^b Sõda Visby linna ja Gotlandi maa vahel 1288. aastal (Gallén 1946: 238).</p> <p>^c Paulsoni oletus: <i>filias</i> – ’tütred’. Ilmselgelt on tal õigus, sest vastavaid tütreid on ennegi mainitud.</p>
-------------------------	--	--

<p>Ep. XXXIV</p>	<p>earum, Magistrum henricum de sanctis uirginibus et dominum engilbertum de sancta cecilia Et cristinam de sanctis uirginibus cum sorore sua gertrudi et dominum canonicum maioris ecclesia, fratrem domini decani, cuius nomen ignoro. Iterum et in eternum ualeatis.</p> <p>Karissime in cristo filie et dilectissime amice, Cristine de stumbele, Frater petrus, lector fratrum predicatorum Gotlandie, uitam quietam et finem beatum cum salute corporis et anime! Karissima! noueritis, quia sanus sum corpore more solito. sed et rumores uidi de fratre uestro, filio meo – quem fratres gerardum uocant, quia nomen sigwini apud nos non est usitatum –, quia et ipse bene ualeat corpore et, quod plus audire delectat, mente sanus est, quia deo et hominibus dilectus. Nam fratres nostri, qui eum nuper uiderunt et cum eo multo tempore steterunt, michi retulerunt, quod ipse est fratrum nostrorum celerarius, et quod in illo officio tam prudenter se gerit, quod omnibus fratribus est gratum et acceptum. Dixerunt eciam, quod ad deum est deuotus et ad obseruandum statuta ordinis ualde est sollicitus. vnde, karissima, summo affectu debetis deo regraciarum eo, quod uestrum desiderium tam benigne adimpleuit. Nam uobis audeo et uolo ueritatem confiteri, quam usque nunc dicere dissimulaui. sciatis ergo, quod omnino contra spem meam hoc negocium est procuratum; Et si uos sciretis, cum quanta deliberacione fratres laici ad ordinem nostrum recipiuntur, vtique pro miraculo uel speciali dei beneficio reputaretis, quod frater uester ignotos in ordinem tam faciliter fuit receptus. Deo ergo et sue gloriose matri graciaram actiones referamus pro eo, quod ordinem predicatorum intrauit; sed incomparabiliter plus gaudeamus, quia deus ei gratam sibi et fratribus acceptam, inter quos moratur, dedit conuersacionem. vnde super sollicitudine de statu eius cor uestrum omnino quiescat, Nec de eo, nisi tamen in oracionibus uestris cottidianis, sollicitetur. Ceterum, karissima, habeo de uo-</p>	<p>XLVIr¹</p>
------------------	---	--------------------------

magister **Henricust** Pühade neitsite [kirikust] ja isand **Engilberti** Püha Cecilia [kirikust] ja **Cristinat** Pühade neitsite [begiinide õeskonnast] koos tema õe **Gertrudi** ja suurema kiriku isand **kanoonikuga**, isand **dekaani** vennaga, kelle nime ma ei tea. Taas ja igavesti, olge terve.

[XXXIV kiri]

Kristuses kalleimale tütrele ja armsaimale sõbratarile, **Cristinale** Stommelnist; vend **Petrus**, Gotlandi jutlustajavendade lektor; rahulikku elu ja õndsat lõppu koos ihu ja hinge pääsemisega! Kalleim! Teate, et olen ihu poolest terve nagu 216 tavaliselt, ja kuulsin ka kuuldusi teie venna, minu poja kohta – keda vennad hüüavad **Gerarduseks**, sest nimi **Sigwinus** pole meie pool tuntud –, et ka tema on hea tervise juures ihu poolest, ja mida on veel meeldivam kuulda, ka vaimu poolest, nii Jumala kui inimeste poolt armastatud. Meie vennad, kes teda tihti nägid ja temaga palju aega koos olid, jutustasid mulle, et ta on meie vendade keldriülem, ja et talitab selles ametis nii mõistlikult, et on kõigi vendade poolt tänatud ja vastu võetud. Nad ütlesid ka, et on Jumalale pühendunud ja väga hoolikas järgima ordu põhikirja. Seega, kalleim, peate väga kiindunult Jumalat tänama selle eest, et ta teie soovi nii lahkelt täitis. Sest nüüd julgen ja tahan ma teile tõtt tunnistada, mida ma senini varjasin. Teadke siis, et kogu see asjaajamine toimus vastu minu lootust; ja kui te teaksite, kui suure kaalumisega ilmikvendi meie ordu vastu võetakse, peaksite seda kindlasti imeks või Jumala eriliseks armuteoks, et teie vend tundmatute hulgas nii kergesti ordu vastu võeti. Teeme siis tänu Jumalale ja tema aurikkale Emale selle eest, et [teie vend] astus jutlustajate ordu; kuid võrreldamatult rohkem rõõmustagem, et Jumal andis talle endale meelepärase ja neile vendadele, kelle juures ta elab, vastuvõetava eluviisi. Nii et teie süda olgu täiesti rahulik hoolest selle üle, kuidas tal läheb, ega muretsegu tema pärast, kui just teie igapäevastes palvetes. Peale selle, kalleim, on mul midagi teilt

	<p>bis et de magistro iohanne, amico meo et uestro, aliqua conqueri. Nam ante annos aliquos promisistis michi aliqua mittere scripta de dei miraculis, que michi multum desideranti usque nunc transmittere obmisistis. vnde rogo, ut hanc negligenciam corrigatis. Quid /217/ enim uobis nocet, si uobis in dei beneficiis congratulor et deo pro eisdem regracior? estimo nec deo nec uobis preiudicium aliquod generari. sane, karissima, est adhuc aliquid, quod a uobis usque ad presens occultauit, si uos habetis in memoria, ante decem annos, adhuc uiuente domino iohanne plebano, scripsistis michi litteram ualde amicabilem, in qua me uos ad uisitandam inuitastis; In qua eciam michi promisistis, quod michi de statu uestro uelletis dicere, que nulli alii hominum essetis dictura; et litteram hanc adhuc penes me habeo. sed cum per multos lbaores ad uos nuper peruenissem, spe promissionis obtinende, inueni uos in hac parte nimis tacitam, super quo mirabiliter fui grauatus, licet usque ad presens dissimulaui. scripsistis eciam in littera, quam nuperrime, hoc est ante annum, misistis, quod multum desiderastis me uidere cum fratre uestro; Quod et ego summe desidero et eo amplius desiderarem et celerius studerem adimplere, si certus essem, quod cor uestrum michi super statu uestro uelletis aperire, Quod usque nunc nimis fuerat obseratum. Certus autem sum, quod per annos fuistis dampnificata, et ego eo minus consolatus et deus minus honorificatus. potest esse, quod eciam ad me aliqua guttula diuinorum beneficiorum peruenit, et ideo ad uos non declinauit. vnde rogo et paterna auctoritate uobis iniungo, Quatenus de hiis uos emendetis. Nam scire uellem, quid uobis nocuit, quando ore ad os domino Iohanni plebano dixistis michi per eum scribenda. Nunc autem nec unum uerbum uultis dicere magistro iohanni, quod michi possit scripto communicare. vnde tercio in nomine trinitatis uos rogo, ut hoc corrigatis, et ut rogetis magistrum /218/ iohannem, ut promissa michi dei mirabilia scripto quantocius transmittat con-</p>	<p>XLVIr²</p>
--	---	--------------------------

<p>XLVIr²</p>	<p>ja magister Johanneselt saada. Nimelt lubasite aasta eest mulle midagi saata, mis on kirjutatud Jumala imedest, mida ma väga igatsen, kuid mida te seni olete unustanud mulle saata.^a Seepärast palun, et te parandaksite selle hooletuse. Mis 217 kahju see teile teeb, kui ma teid Jumala helduse eest õnnitlen ja Jumalat nendesamade eest tänan? Ma loodan, et ei Jumalal ega teil pole midagi selle vastu. Tervelt, kalleim, on veel midagi, mida ma teie eest kuni praeguseni varjasin. Kui teil on meeles, kümme aastat tagasi, kui isand kogudusepreester Johannes veel elas, kirjutasite mulle väga kena kirja, kus kutsusite mind teid külastama; kus te ka lubasite mulle, et tahate oma elust rääkida, mida te ühelegi inimesele ei ütle; see kiri on mul praegugi alles. Aga kui ma viimati pärast suurt vaeva teie juurde tulin, lubaduse täitmist lootes, leidsin teid selles osas väga sõnaahtrana, mille pärast olin üleloomulikult mures, kuigi ma seda kuni praeguseni varjasin. Kirjutasite ka kirjas, mille saatsite viimati, see on aasta tagasi, et tahate mind väga näha koos teie vennaga; mida ka mina väga soovin ja seda enam sooviksin ja püüaksin kiiremini täita, kui ma oleksin kindel, et te tahate mulle oma südame avada teie elu kohta, mis senini on olnud väga suletud. Siiski olen kindel, et olite aastaid hukatuses, mis mind ei lohuta ega Jumalat austa. Võib olla, et isegi mulle saab osaks mõni tilgake Jumala heldusest, ja ei kaldu teie vastu. Sellepärast palun ja käsin teid isaliku meelevallaga, et te end sellest parandaksite. Ma ju tahaksin teada, mis kahju see teile teeb, kui te seda juba suust suhu isand kogudusepreester Johannesele ütlesite, et ta mulle sellest kirjutaks. Nüüd aga ei taha te mitte ainsatki sõna öelda magister Johannesele, mida ta võiks mulle kirjalikult edasi anda. Seetõttu palun teid kolmandat korda Kolmainu nimel, et te seda parandaksite, ja et paluksite magister 218 Johannest, et ta mulle rutem saadaks mulle lubatud kirjutise Jumala imedest.</p>	<p>^a Jälle on jutt tekstist, mis moodustab CJ kolmanda osa.</p>
--------------------------	--	--

<p>Ep. XXXV</p>	<p>mendata. Ceterum, karissima, de talibus hec dixisse ad presens sufficiat. Quamuis autem iam quasi conquerendo scripserim, Noueritis tamen affectum meum ad uos omnino esse ignotum. vnde karissima, dilectio inter nos mutua, diuinitus nobis a deo inspirata, eternaliter in nobis et inter nos iugiter perseueret et de die in diem augmentetur. De negotio magistri iohannis de fratre suo nichil certi habeo uobis remandare, Quia adhuc de hoc nichil contuli cum priore prouinciali, quia nec habui occasionem. consulo tamen, si eum wlt ad nostrum ordinem uenire, ut eum aliqua arte nobis necessaria faciat informari, quia alias uix recipietur. karissima! mitto uobis tunicam unam, quam modico tempore portauit, et utinam plura uobis possem destinare! karissima! super omnia desidero, ut michi de statu uestro rescribatis et ut ea, que scribere facitis, ore uestro scriptori dicatis. valete!</p> <p>Karissimis sibi in cristo, pre cunctis mortalibus dilectis et diligendis, domino et magistro iohanni et sorori Cristine de stumbele Frater petrus, aliquando lector, nunc autem prior indignus fratrum predicatorum in gotlandia, sinceram in domino dilectionem cum salute. Quoniam michi frequenter scripsistis et rogastis, ut occasione habita uos uisitarem, Dilectioni uestre significo, quoniam a diffinitoribus capituli prouincialis datus fui socius priori nostro prouinciali ad capitulum generale; vnde, si domino deo placuerit, hac estate circa festum iohannis baptiste uos uidebo. vnde rogo dilectionem uestram quantum possum, ut, cum uenero, de statu uestro me certificetis, aduertentes, quod non ex ioco neque ex leuitate tot terram spacia, tot marium pericula, sed propter desiderium uidendi uos et uobiscum conferendi propono pertransire. /219/ sin autem hac gracia me indignum iudicastis, sicut et ego iudico, id ipsum michi aperte dicatis. Peto tamen magis, ut deum pro me et uobis deprecemini, vt deus michi conferre dignetur dignitatem et uobis inspiret</p>	<p>XLVIv¹</p>
-----------------	--	--------------------------

XLVIv¹

Peale selle, kalleim, praegu jätkub sellistest asjadest rääkimisest, kuigi ma neid kirjutasin justnagu sõjakalt. Te ju teate, et minu kiindumus teie vastu on täiesti seniteadmata^a. Sellest ka, kalleim, püsigu meie vastastikune, jumalik armastus, mille Jumal on meile sisendanud, meis ja meie vahel igavesti kindlalt ja kasvagu päev päevalt. Magister **Johannese** asjast tema venna kohta ei ole mul teile midagi kindlat öelda, sest senini pole ma sellest **provintsiaaliga** midagi rääkinud, sest pole juhust olnud. Annan siiski nõu, et kui ta tahab, et ta tuleks meie orduisse, vaadaku, et tal oleks meile vajalik haridus, kuna muidu vaevalt vastu võetakse. Kalleim! Saadan teile ühe särgi, mida olen vähe aega kandnud. Oh et saaksin teile veel palju saata! Kalleim! Üle kõige soovin, et te mulle kirjutaksite, kuidas teil läheb, ja et selle, mis te lasete kirja panna, ise oma suuga kirjutajale dikteeriks. Olge terve!

[XXXV kiri]

Kristuses endale kalleimatele, kõigist surelikest rohkem armastatud ja armastusväärsetele, isand ja magister **Johannesele** ja õde **Cristinale** Stommelnist; vend **Petrus**, kunagi lektor, kuid nüüd aga, vääritu, Gotlandil jutlustajavendade prior; siirast armastust Issandas koos tervitustega. Kuna te mulle tihti kirjutasite ja palusite, et, kui on võimalust, teie külla tuleksin, teatan teile, armastatule, et provintsiaalkapitli *diffinitor*'ite poolt olen määratud meie **provintsiaali**^b *socius*'eks generaalkapiitli^c; nii et, kui Issandale meeldib, näen teid sel aastal jaanipäeva paiku. Seepärast palun teie armastusväärsetele, et kui ma tulen, kindlasti räägiks te mulle oma elust, silmas pidades, et seda maade kaugusi, neid mere ohtusid ei ületa ma mitte naljapärast või kergemeelselt, vaid kavatsen seda soovist teid näha ja teiega vestelda. 219 Aga kui te arvate, et ma ei vääri seda armu, nagu ma ka ise arvan, öelge mulle seda avameelselt. Palun siiski rohkem, et te minu ja enda eest Jumalat paluksite, et Jumal arvaks heaks mind teha vääriliseks seda kuulma ja sisendaks teisse

^a "...muutmata", oletab Paulson.

^b Vend Olavus ehk Oliverius, kes valiti Sigtuna provintsiaalkapiitli 1286. a (Gallén 1946: 238).

^c Tõenäoliselt 1287. a

Bordeaux' generaalkapiitel, mis oli provintsiaalide kapiitel. On oletatud ka, et 1285. a kapiitel Bolognas, kus Munio de Zamora valiti ordumeistriks, kuid kirjast nr XLII on teada, et Petrus läks Leeuwenist läbi, mis selle teekonnaga ei näi sobivat. (Gallén 1946: 238).

<p>Ep. XXXVI</p>	<p>caritatem, vt ego diuina deuote possim au- dire et uos eadem referre gracia edificacionis, non solum mei, sed – quod plus in infinitum ponderat – diuine causa glorificacionis. valeatis! scire enim uos uolo, quod ab homine nichil possum per inportunitatem inpetrare propter quandam ue- recundiam naturalem, sicut et uos, cristina, filia karissima, ut puto, ex uerbis meis connicere potuistis, si aduertistis. Ceterum, carissima cristina, multum fueram grauatus in corde meo, quod, post- quam a uobis nuperrime recessi, quasi nulla michi de statu uestro significastis, sed quod michi in- notuit, ex parte magistri iohannis michi est relatum; recordor tamen, quod aliud michi promisistis in nostra separacione. Frater sigwinus, uester frater, bene et optime ualet, gratus deo et hominibus; vnde omnes expense fratrum sui conuentus per ma- num eius transeunt credite dispensacioni; Cui scripsi ante capitulum nostrum prouin- ciale, ut michi de suo statu significaret, et re- mandauit michi, quod sibi stare in conuentu, in quo nunc est, optime placeret. – forte quando uene- ro ad uos, moram michi contrahere non licebit; Ideo rogo uos ambos, ut mirabilia dei, que michi per plures litteras promisistis, cum uenero, in prompto habeatis. Recommendo uos graciae dei. sanus sum competenter. salutate dominum henricum pleba- num uestrum et gertrudem sororem eius, hillam sororem ues- tram et hillam de monte et hillam de ingendorp, aleidem cecam et engilradem et aliam aleidem, sed et totum collegium begginarum uestrarum; Non enim tra- didi obliuioni honestatem, quam michi et Fratri volquino exhibuerunt. valete in domino, dilectissi- mi! deus ostendat michi faciem uestram cito cum consolacione. capita uirginum, de quibus michi scripsistis, michi conseruate. IN uirginis filio et uirginum sponso uirgini karissime, In cristi no- mine precordialissime, Cristine, filie et amice, vel uerius anime sue dimidie, Frater et pater,</p>	<p>XLVIv²</p>
------------------	--	--------------------------

halastust ja armastust, et saaksin vagalt kuulata jumalikke asju ja teid selle eest tänada ehitavas armus, mitte ainult minu, vaid – mis on igavikust vaadates kaalukam – jumalikul juubeldamise põhjusel. Olge terve! Ma tahan, et te teaksite, et ma ei saa midagi inimeselt pealekäivald paluda oma teatava loomupärase tagasihoidlikkuse tõttu, mida ka teie, kalleim tütar Cristina, ma arvan, võisite minu sõnadest järeldada, kui panite tähele. Peale selle, kalleim Cristina, tegi mu südame väga raskeks see, et pärast seda, kui ma teie juurest viimati lahkusin, ei ole te mulle nagu mitte midagi oma elust teatanud, vaid kõik, mis ma teada sain, on mulle edasi andnud magister **Johannes**; kuigi ma mäletan, et meie lahkumisel andsite mulle teistsuguse lubaduse. Vend **Sigwinusel**, teie vennal, läheb hästi ja väga hästi, tänu Jumalale ja inimestele; sestpeale on tema kloostri vendade väljaminekud tema käe all Ma kirjutasin talle enne meie provintsi aalkapiitlit, et ta mulle teataks, kuidas tal läheb, ja ta saatis mulle tagasi teate, et talle väga meeldib jääda sinna kloostriisse, kus ta praegu on. – Kui ma tulen teie juurde, ei ole mul tõenäoliselt aega sinna kauaks jääda, sellepärast palun teid mõlemaid, et kui ma tulen, oleksid teil Jumala imed, mida te mulle mitmes kirjas lubasite, ette valmistatud. Annan teid Jumala armu hoolde. Olen täiesti terve. Tervitage isand **Henricust**, teie kogudusepreestrit ja tema õde **Gertrudi**; teie õde **Hillat** ja **Hilla de Montet** ja **Hillat Ingendorpist**, pimedat **Aleidist** ja **Engilradi** ja teist **Aleidist**, ja ka tervet teie begiinide õeskonda; ei ma ole unustanud seda austavat kohtlemist, mis nad minu ja vend **Volquinuse** vastu üles näitasid. Olge terved Issandas, kalleimad! Lasku Issand mul peagi teie palgeid lohutuseks näha. Neitsite pead, millest te mulle kirjutasite, hoidke mulle alles.

[XXXVI kiri] 220

Neitsi Pojas ja neitsite peigmehes, kalleimale neitsile, Kristuse nimes südames lähedasele **Cristinale**, tütrele ja sõbratarile, või pigem oma hinge teisele poolele; **vend** ja isa,

	<p>amicus et secretarius, in spiritu sancto confortari, contra aduersa conseruari, inter prospera et in agendis et obmittendis eiusdem munere et lumine dirigi, corrigi et erudiri. Karissima! estimo, quod dulcedinem consolacionis, quam littera uestra continebat, solus sensit, qui recepit, quia sola nouit, quem misit. Nam et noueritis me in dicta littera cordis uestri sinceritatem et uirginalis uerecundie taciturnitatem Intellexisse bipartitusque affectus in anima mea ex ea est generatus, compassionis uidelicet et consolacionis. Nam quomodo non conpaterer amice mee tam predilecte, in corpore afflicte, in corde desolate, rebus exterioribus destitute, amicis et parentibus orbate, consiliariis et consolatoribus priuate? certe, propter hec et hiis similia commota sunt uiscera mea, et inferiora transfixa sunt gladio doloris, eo quod tam in longinquo positus sum, et quia meis humeris sarcinam tot turbacionum, eciam fortissimis quibuscumque formidandam, non possum uobiscum subleuare; Nam libenter conpaterer desolate, ut conregnare possim glorificate. status autem cordis uestri, inter prospera et aduersa immobilis; paciencia inter demonis persecuciones, corporis afflictiones, rerum amissiones et amicorum orbaciones Inuiolabilis consolacionis michi non modicum infudit. Nam scio, quod dominus faciet cum temptationibus prouentum. karissima! quia consideracio premii minuit vim flagelli; quia scimus, quod non sunt condigne passionis huius temporis ad culpam, que dimittitur, ad gratiam, que inmittitur, ad gloriam, que promittitur; quia id, quod est in presenti momentaneum et leue tribulacionis nostre, supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operabitur /221/ in nobis: Ideo cor nostrum dilatemus et purgemus ad considerandum diuina beneficia, ad contemplandum beatorum premia, ad intuendum sanctorum presencia et eterna solacia. quis umquam digne possit cogitare et enarrare et uenerari diuinam largitatem, qua nobis unigenitum dedit In speculum conuersacionis, exemplum operationis, magistrum erudicionis, incitamentum di-</p>	<p>XLVIIr¹</p>
--	---	---------------------------

XLVIir¹

sõber ja usaldusalune, Pühas Vaimus vastupidavust, vaenlase vastu püsivust, edenemises ja tegudes ja tegematajätmistes lasta Tema annil ja valgusel end juhtida, parandada ja õpetada. Kalleim! Ma oletan, et selle lohutuse magusust, mida teie kiri sisaldab, tunneb seda saades ainult see, kes tunneb üksi seda, kes saatis. Te ju teadsite, et ma mõistan nimetatud kirjas teie südame siirust ja neitsiliku tagasihoidlikkuse vaikimist. Ja need tekitasid minu südames kahesuguseid tundeid, nimelt kaastunnet ja lohutust. Sest kuidas ma ei tunneks kaasa nii armastatud sõbratarile, kelle ihu on vaevatud, südames on hüljatus, välistest asjadest puudus, sõprade ja vanemate poolest orvuks jäetud, nõuandjatest ja lohutajatest ilma? Kindlasti olen selle ja sarnaste asjade pärast sisimalt liigutatud ja minu sisemust läbibistab valu mõõk, sest ma olen nii kaugel ja ma ei saa oma õlgadele võtta seda vaevade koormat, mis oleks ka väga tugevatele kole raske. Ma kannataksin ju meeeldi koos kurvaga, et saaksin valitseda koos austatuga. Kuid teie südame meelsus, nii edus kui vaenamises muutmatu, kannatlikkus demonite tagakiusamises, ihulikes kannatustes, asjade kaotamises ja sõpradest ilmajäämises ei tekitanud minu südames mitte vähe äravõitmatut lohutust. Ma ju tean, et Issand edutab läbi kiusatuste. Kalleim! Kuna autasu peale mõtlemine vähendab piitsa jõudu; kuna teame, et praeguse aja kannatused ei ole samaväärsed süüga, mis andestatakse, armuga, mida antakse, auhiilgusega, mida lubatakse; sest see, mis on meie kannatustes praegu üürrike ja kerge, saab olema üliväga raske igavese ülevuse auhiilguses. 221 Sestap avardagem oma süda ja puhastugem Jumala armutegude vaatlemiseks, õndsate tasu kontempleerimiseks, pühade juuresoleku igaveste lohutuste nägemiseks. Kes iial suudab vääriliselt mõelda ja jutustada ja austada Jumala heldekäelisust, kes andis meile Ainusündinu eluviiside peegliks, teotsemise eeskujuks, õpetuse õpetajaks, kiindumuse äratajaks,

<p>Ep. XXXVII</p>	<p>lectionis, occasionem et causam erudicionis, precium redempcionis et premium remuneracionis? karissima! ex hiis concipiamus ardorem caritatis, decorem honestatis, uirtutem stabilitatis, amorem puritatis et sanctitatis, vt hoc senciamus in nobis, quod et in cristo ihesu, qui per acerbitatem passionis peruenit ad triumphum glorificacionis. eleuemus oculos nostros in illam supernam ierusalem, que ab omni culpa et miseria libera est, nullis subiacens molestiis, nullis carens deliciis, habundans gaudiis internis et eternis. Consideremus eciam presencia solacia, quamuis respectu future felicitatis modica in se, tamen medullitus exhilarancia animam et omnia interiora secundum illud: »anima mea exultabit in domino»; Nec hoc solum, sed et »omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi»? Ceterum, karissima, diu multumque desiderauit, ut uos possim uidere et uobis loqui, sed usque ad presens fui inpeditus. sed spero in domino, quod hoc anno uos uidebo, si diuine hoc placuerit uoluntati. Karissima! dominus uos consoletur; et uere propter uestram consolacionem intendo uos corporaliter uisitare. valeat et exultet spiritus uester in deo salutari uestro. More solito ualeo. De statu meo uobis plura lator presencium poterit significare.</p> <p>Karissime sorori sue et amice et filie, Cristine de stumbele Frater petrus, lector fratrum predicatorum in /222/ prouincia dacie, salutem, quam sibi optat, presentem scilicet et eternam, in caritate et dulcedine spiritus sancti. Karissima! litteras uestras recepi in autumpno, diu desideratas et concupiscenti animo oblatas, in quibus me mirabiliter letificastis, quamuis in eis michi multa de penis uestris significastis. nescio enim michi maius gaudium in mundo, quam de uobis rumores aliquos percipere, quia et in eis rumores percipio de cristo communiter a nobis dilecto. vnde pro predictis litteris ex corde uobis regracior. De statu autem meo noueritis, quoniam sanus sum corpore, licet in spiritualibus bonis plurimum, ut timeo, deficiam. consolatus eciam est me</p>	<p>XLVII²</p>
-------------------	--	--------------------------

<p>XLVIIr²</p>	<p>lohutuse võimaluseks ja põhjuseks, lunastuse hinnaks ja lepituse tasuks? Kalleim! Sellest võtame vastu armastuse tulisuse, aususe kauniduse, vooruste püsivuse, kiindumuse puhtuse ja pühaduse, et tunneme endas ära selle, mille ka Kristuses Jeesuses, kes tuli kannatuse kibedusest läbi auhiilguse triumfini. Tõstkem oma silmad selle kõrgeima Jeruusalemma poole, mis on kõigest süüst ja viletsusest vaba, ei ole ühegi vaevamise all, ei puudu tal ükski nauding, on ülevoolavalt palju sisemisi ja igavesi rõõme. Vaadeldgem isegi praegusi muresid, mis on iseenesest väikesed tulevase õnne ees, kuid südamest tulevat hingerõõmu ja kõike sisemist vastavalt sellele [kirjakohale]: „Mu hing rõõmustab väga Issandas.“^a Mitte ainult seda, vaid ka: „Kõik mu luud ütlevad: Issand, kes on veel sinu sarnane?“^b Peale selle, kalleim, olen palju soovinud, et teid saaksin näha ja teile kõnelda, kuid senini olin selles takistatud. Aga ma loodan Issandas, et näen teid sel aastal, kui see Jumala tahte järgi on. Kalleim! Issand lohutagu meid; ja teie lohutuseks tahan teid tõesti isiklikult külastada. Olgu terve ja rõõmutsegu teie vaim Jumalas, teie Õnnistegijas. Mina olen terve, nagu ikka. Kuidas mul muidu läheb, seda võib teile rääkida selle kirja tooja.</p> <p>[XXXVII kiri]</p> <p>Mu kalleimale õele ja sõbratarile ja tütrele, Cristinale Stommelnis, vend Petrus, jutlustajavendade lektor 222 <i>Dacia</i> provintsis; tervist, mida ka endale loodab, nimelt praegust ja igavest, Püha Vaimu armastuses ja helduses. Kalleim! Sain teie kirjad kätte sügisel, kaua soovitud ja ihaldavale hingele pühendatud, millega te mind imeliselt rõõmustasite, kuna te seal mulle teatasite palju oma vaevade kohta. Ma ei tea ju endale suuremat rõõmu maailmas, kui saada teie kohta kasvõi kuuldusi, sest neis kuuldustes saan osa Kristusest, keda me ühiselt armastame. Sellepärast tänan teid südamest eelmainitud kirjade eest. Minu käekäigust te ju teate, et ma olen ihu poolest terve, kuigi vaimulike hüvede osas, ma kardan, on puudujääke. Aga Issand on mulle</p>	<p>^a <i>Magnificat</i>, Lk 1,46.</p> <p>^b Ps 35,10.</p>
---------------------------	--	---

	<p>dominus in istis partibus per quasdam dominas deuotas; Quarum quedam habitum ordinis nostri portant, quedam habitum secularem et quedam beginarum, de quibus eciam prius uobis scripsi. Nam habeo filiam unam bene ·lxii· annorum, que plurimas passa est penas et plurimas a domino promeruit consolationes. Nam iiiior annis et dimidio numquam iacuit, sed continue sedit uel modicum iuit. In quo tempore numquam nisi bis in septimana comedit, et tunc tantum panem et aquam, et hoc in tanto pondere, ut puto, quod non excederet in pondere solidum coloniensem denariorum; sed et ipse panis subcinericius erat. aliam filiam habeo, que mirabilem gratiam habet a deo et plurimas reuelaciones; que continue abstinet a carnibus et rarissime bibit ceruisiam et adhuc rarius comedit lactinia; Que omni sexta feria est in raptu, ita quod incipit in media nocte et ad se reuertitur circa uesperas; que et aliquando habet stigmata, et plurima signa cristi passionis portat in corpore suo; Que cilicio asperrimo continue induitur, quando sana est, exceptis diebus sollempnibus. In oracione autem frequentissime est et contemplacione, /223/ sed et eleemosinarum largicioni plurimum studet et seruicio pauperum. et de hac plurima haberem uobis significare, si tempus adesset; De quibus saltem uel hoc solum sciatis, quod in hoc optimo patrizat, quod uos miro affectu diligit, et aliqua, que in litteris uestris continebantur, michi longestum reuelauit. uocat autem uos semper sororem eo, quod dixi ei uos meam esse filiam et uos me patrem uocare. Desiderat autem miro affectu uos, si possibile esset, uidere, et sperat, quod hoc suum desiderium debeat impleri, si uixerit, quod nos tres debeamus in unum conuenire. Ceterum, dilectissima, cogitate et recogitate et recognoscite, qua de causa hoc uobis scripserim: vtique ut una mecum deo et pro me gratias agatis, qui me non meis meritis, sed sua gratuita bonitate sanctorum suorum secreta, uel potius secreta sua, que in sanctis</p>	<p>XLVIIv¹</p>
--	--	---------------------------

XLVIIv¹

selles osas lohutust saanud, mõnede vagade emandate kaudu; kellest mõned kannavad meie ordu rüüd, mõned ilmalikku ja mõned begiinide oma, kellest ma teile juba varem kirjutasin. Mul on siin üks **tütar** juba 72-aastane, kes on palju vaevu kannatanud ja Issandalt palju lohutusi pälvinud. Näiteks oli neli ja pool aastat, kui ta kunagi pikali ei heitnud, vaid istus kogu aeg või kõndis natuke. Sel ajal ta ei söönud rohkem kui kaks korda nädalas, ja siis ka ainult leiba ja vett, ja ma arvan, et sedagi mitte rohkem kui kaalub üks Kölni tukatimünt; ja see leib oli ka üsna kõva. Teine **tütar** on mul, kellele on imeline and Jumala ja paljudeks ilmutusteks; kes alati hoidub lihast ja väga harva joob õlut ja veel harvem sööb piimatoite; kes igal reedel on ekstaasis, nii et see algab keskööl ja ta tuleb endasse tagasi umbes vespri ajaks; kellel vahel on ka stigmad ja paljusid Kristuse kannatuste märke kannab oma ihus; kes kannab kogu aeg rasket ogavööd, kui on terve, välja arvatud suurtel pühadel. Väga tihti on palves ja kontemplatsioonis, ²²³ kuid hoolitseb väga ka almuste andmise ja vaeste teenimise eest. Ja temast tahaksin teile palju teatada, kui aega oleks. Vähemalt niipalju teadke temast, et ta on selle poolest väga hoolitsev, et armastab teid imelise kiindumusega, ja et mõndagi, mis teie kirjades oli, ilmutas mulle juba ette. Ja nimetab teid alati oma õeks, sest ma ütlesin talle, et teie olete mu tütar ja te mind nimetate isaks. Pealegi tahab imelises kiindumuses teid näha, kui see võimalik oleks, ja loodab, et see tema soov võiks täituda, kui ta nii kaua elab, et meie kolm omavahel peaksime kokku saama. Peale selle, kalleim, mõelge ja mõelge üle ja tundke ära, mis põhjusel ma teile seda kirjutan: nimelt et te koos minuga ja minu eest Jumalat tänaksite, et mitte minu teenetest, vaid tema heldest headusest on ta tahtnud mind teha osaliseks ja kaasteadjaks oma pühakute saladustes, või pigemini oma saladustes, mida ta on

<p>Ep. XXXVIII</p>	<p>suis fecit et ostendit, participem esse uoluit et conscium. o dulcissima! scire debetis, quod, sicut a uobis, ita et a dictis filiabus me deus elongauit. Nam nunc ad aliam domum sum emissus, utique, sicut adam, propter peccata mea a facie domini uagus et profagus. pro deo recogitate, quod nos in paradyso domini, hoc est in loco uoluptatis, quondam ambulabamus; Cuius presencia ablata est, ita ut memoria uix remanserit. v- tinam lacrimas patris uestri uidissetis, quas effudit, dum hanc litteram scripsit! Certitudinaliter scio, quod uiscera uestra ad misericordiam mouerentur et ad compassionem. Non miremini, karissima, quod uobis rarius scribo, quia oportunitatem nunciorum non habeo eo, quod habito in profundo terre, unde rari peregrini, sed mercatores nulli exire consueuerunt. filia mea, quam sororem uestram dixi, rogauit me, ut uos ex parte sua salutarem. Donet dominus, ut nos omnes adhuc in uita ista possimus salutare inuicem presencialiter. valete! /224/ Rescribatis michi propter deum. Diuina uos gracia semper conseruet. animas fratrum meorum carnalium uobis recomendo, qui ambo moriebantur u- no anno, postquam ego redii. salutate omnes amicos nostros et specialiter dominum plebanum et patrem vestrum et matrem, hillas omnes et gertrudem, sororem plebani, et aleidem cecam. Diuina uos gracia semper conseruet. orate pro me!</p> <p>Karissime in cristo uirgini, Cristine, precordialissime amice et filie, Frater petrus, lector fratrum predicatorum gotlandie, Consolacionem sancti spiritus cum sincera dilectione et salute. statum uestrum mente pertractans, plurimum sollicitor de uestra pace et consolacione. nam nuperrime michi litteram misistis grauibus querelis plenam, in quibus uos hiis, qui descendunt in lacum et quorum memoria non est amplius, et hiis, qui a facie dei proiecti sunt, testabamini fore assimilata. que uerba plura, que in littera continebantur, cor meum dupliciter grauauerunt: primo, quia grauiter sonuerunt; secundo, quia tam generaliter dicta fuerunt, quod nullum sensum michi in particulari prebuerunt; vnde dubito,</p>	<p>XLVIIv²</p>
--------------------	---	---------------------------

teinud ja näidanud oma pühakutes. Oo, sulneim! Te peate teadma, et nagu teist, nii ka nimetatud tütardest viib Jumal mind lahku. Sest nüüd saadetakse mind teise kloostriisse, just nagu Aadam olen oma pattude eest Issanda palge eest peitumas ja põgenemas. Mõelge Jumalast, kuidas me Issanda paradiisis, see on naudingute aias, kunagi jalutasime; mis on meie juurest ära võetud, nii et vaevalt mälestus jääb. Oh kui te näeksite oma isa pisaraid, mida ta valas, kui seda kirja kirjutas! Tean kindlalt, et te oleksite sügavalt liigutatud halastuseks ja kaastundeks. Ärge imestage, kalleim, et kirjutan teile harvem, sest elan sügaval keset maad, kust vähe palverändureid ja üldse mitte kaupmehi tavaliselt välja rändab. Mu tütar, keda ma nimetasin teie õeks, palub mind, et ma teid tema poolt tervitaksin. Annaks Issand, et me kõik veel selles elus saaksime üksteist vastastikku tervitada üheskoos viibides. Olge terve! 224 Kirjutage mulle Jumala pärast. Hoidku teid alati Jumala arm. Annan teie hoolde minu lihaste **vendade**^a hinged, kes mõlemad surid samal aastal, pärast seda kui ma tagasi tulin. Tervitage kõiki meie sõpru ja eriti isand **kogudusepreestrit** ja teie **ema** ja **isa**, kõiki **Hillasid** ja **Gertrudi**, kogudusepreestri õde ja pimedat **Aleidist**. Jumala arm hoidku teid alati. Palvetage minu eest! [XXXVIII kiri]

Kristuses kalleimale neitsile, **Cristinale**, südamesõbratarile ja tütrele; vend **Petrus**, Gotlandi jutlustajavendade lektor, Püha Vaimu lohutust siira armastuse ja tervitusega. Teie käekäiku meeles kandes muretsen väga teie rahu ja kosutuse pärast. Sest just saatsite mulle kirja, täis tõsiseid õnnetusi, kus te tunnistate end olevat sarnase nendega kes lähevad surmavarju orgu ja kelle mälestust ei ole enam.^b Need sõnad ja paljud teised, mida kiri sisaldas, tegid mu südame kahekordselt raskeks: esiteks, kuna need kõlasid murelikult; teiseks, kuna need olid nii üldiselt öeldud, et mingit täpsemat tähendust nad mulle edasi ei andnud. Selle pärast pole mul selge,

^a Petrus vennad, keda ta esimest korda mainib käesoleva jutustuse eessõnas (Ir¹, märkus b).

^b Js 38,18 järgi. Laudese (hommikune tunnipalve) psalmist.

	<p>pro quo uel pro quanto, quod scriptum est, debeam interpretari. Cum ergo noueritis, quod rumores de statu uestro, prosperos uel aduersos, non possim sine intima leticia uel tristitia cordis audire propter copiosum affectum, quem michi dominus dedit circa uestram personam, rogo instancius, quatinus in speciali michi semper, quantum potestis, exprimatis ea, que circa uos geruntur. que eciam si grauia essent cordi meo, significata uertuntur in precordialem consolacionem, quod deum non dubito ea operari. Ceterum, karissima, noueritis, quod litteras uestras non surda aure neque frigido corde soleo perlegere, sed summo gaudio et precipua deuocione amplecti. vnde quod uobis quarto scribenti nichil certi rescriberim de fratre uestro, non pigricie neque duricie mee ascribatis, sed potius eius, quod desiderastis, procurandi /225/ inoportunitati. nunc autem, domino prouidente et amico nostro speciali, priore bertoldo, cooperante – cuius eciam, cum apud uos nuperrime essem, feci mentionem – eidem fratri uestro locum oportunum, utilem et salubrem procurauit; vnde eum secure ad me secundum consilium prioris Mauricii, latoris presencium, destinatis. Mittit eciam uobis dictus frater et prior bertoldus ·xii· solidos sterlingorum cum predicto fratre mauricio. Noueritis eciam, quod dictus prior bertoldus personam uestram sincerissimo diligit affectu et ex toto corde desiderat, ut ad partes nostras personaliter uenire cum fratre uestro uelit, quia ipse uobis et fratri uestro in omnibus necessariis uite sufficienter proponit prouidere; potens est enim; vnde uos ei et fratrem uestrum potestis committere secure; Credo enim hoc a domino esse ordinatum. verum inopportune uobis pro hoc negocio nolo instare, quia certus sum uos spiritum dei habere, qui nos de omnibus solet edocere. vnde, karissima, sponsum uestrum precordialissimum rogate, ut uos in hiis dirigat secundum suam inclitam benignitatem. scripsi eciam uobis in estate litteram ex parte domini iohannis, qui nos ad suam sororem sollicite inuitauit, quoniam dicta soror sua habitum sororum ordinis nostri in die assumptionis</p>	<p>XLVIIIr¹</p>
--	--	----------------------------

<p>XLVIII^r</p>	<p>kuidas ja kui palju ma pean seda, mis on kirjas, tõlgendama. Kuna te teate, et kuuldusi teie käekäigu kohta, häid ja halbu uudiseid, ei suuda ma kuulda ilma sügava südame rõõmu või kurbuseta, selle määratu kiindumuse pärast, mis Issand on mulle andnud teie isiku vastu, palun teid tungivalt, et te mulle täpsemalt väljendaksite, nii palju kui saate, seda, mis teiega juhtub. Kui nad isegi on mu südamele rasked, muutuvad need uudised südamelähedaseks lohutuseks, sest ma ei kahtle selles, et Jumal tegutseb. Peale selle, kalleim, teate et tavatsen teie kirju mitte ainult et mitte kurdi kõrva ja külma südamega läbi lugeda, vaid emban neid suurima rõõmu ja erilise hardusega. Sellepärast pange see, et kui te mulle neli korda kirjutasite oma vennast ja mina teile midagi kindlat ei vastanud, mitte minu laiskuse või ükskõiksuse arvele, vaid pigem selle arvele, et teie soovitu saavutamine 225 ei olnud võimalik. Nüüd aga, Jumala ettehooldusel ja meie erilise sõbra, prior Bertoldi abil – keda ma teile ka mainisin, kui ma viimati teie juures käisin – sain sellele teie vennale sobiva, kasuliku ja õnnistava koha; nii et saatke ta turvaliselt minu juurde vastavalt prior Mauriciuse, selle kirja tooja, nõuandele. Nimetatud prior Bertoldus saadab teile ka kaksteist tukatit eelmainitud vend Mauriciusega. Teadke ka, et nimetatud prior Bertoldus armastab teie isikut siiraima kiindumusega ja soovib kogu südamest, et te arvaksite heaks koos oma vennaga meie maale tulla, kuna ta ise kavatseb teid ja teie venda kõige eluks vajalikuga varustada; tal on võimu. Võite ennast ja oma venda julgesti tema hoolde usaldada; ma usungi, et see on Issanda korraldatud. Tõesti ma ei taha teile selles asjas ebamugavalt peale käia, sest olen kindel, et teil on Jumala vaim, kes teid ikka kõiges õpetab. Sellepärast, kalleim, paluge oma südamelähedast peigmeest, et ta teid selles juhataks vastavalt oma kõigutamatule heldusele. Suvel kirjutasin teile ka kirja isand Johannese^a poolt, kes kutsub meid väga oma õe juurde, sest tema nimetatud õde võttis sel aastal püha Neitsi taevavõtmise pühal vastu</p>	<p>^a XLVI kiri. Johannes Elovsson, Saksa ordu rüütel; õndsakskiidetud Ingridi vend; tema tütar Kristina Johansdotter oli püha Birgitta isa esimene naine (Gallén 1946: 49; 117; 236).</p>
---------------------------	---	--

	<p>beate uirginis hoc anno assumpsit. ob cuius eciam deuocionem prior prouincialis ad eam misit quatuor sorores ordinis nostri, ut nouum conuen- tum sororum instituerent, consensu domini regis swecie et episcopi illius loci dyocesani in hoc pariter conue- niente; qui dictas sorores cum omnibus cibi attinen- tibus ad suam protectionem receperunt in nostro capitu- lo generali, cui personaliter interfuerunt. Aput dictum ergo locum prememoratus prior bertoldus uos, si placuerit, cum fratre uestro intendit collocare, uel alibi, si uobis melius placuerit, /226/ uobis intendit pro- idere. De persona uestra in hac parte non oportet multum loqui, quia scio uos certam esse, quia pro uobis paratus sum facere quicquid necessarium fuerit et ho- nestum. Priorem mauricium michi in domino karissimum si- cut me suscipiatis et cum eo de omnibus nego- ciis uestris securissime et confidenter conferatis, quia hominem non habeo in mundo familiariorum; qui et personam uestram precipua diligit deuocione; Ei enim negocium uestrum totaliter commisi, et consulo, quod et uos eidem committatis; et summe michi placet, quod ipse habet occasionem honestam uos uisitan- di, quia credo hoc a deo esse concessum ad uestram et meam consolacionem. Karissima! bona fide de omnibus premissis me intromisi, quantum potui, ut cor ue- strum ab omnibus liberum reddere inpedimentis. – si inueni gratiam aput uestram personam, de mira- bilibus dei, more antiquo, michi propter deum signific- tis. Karissima! quando littera premissa scripta fuit, eram minutus, et ideo eam propria manu non scripsi, li- cet proprio corde dictaui. De omnibus autem, que in ea scripta sunt, peto a uobis sufficientem res- poncionem, et specialiter, quomodo uobis placet de statu uestro et fratris uestri ordinare. De hoc enim non solus ego sollicitor, sed et plures ami- ci mei et uestri in hiis partibus, et specialiter hii, qui uobis super hoc scripserunt; unde michi luci- de demandetis, quid eis ex parte uestra debeam res- pondere. Consilium autem meum est, ut fratrem uestrum ad me et priorem bertoldum cum priore</p>	XLVIIIr ²
--	---	----------------------

meie ordu õdede rüü. Tema suure vagaduse tõttu saatis **provintsiaal**^a tema juurde neli meie ordu õde, et nad asutaksid uue õdede konvendi, mille poolt on väga ka isand Rootsi **kuninga**^b nõusolek ja kohalik diötseesi **piiskop**^c; kes mainitud õdesid koos kõigi juurdekuuluvatega oma kaitse alla võtsid meie generaalkapiitlil, kus nad ise isiklikult kohal viibisid. Justnimelt mainitud kohta kavatseb eelnimetatud prior **Bertoldus** teid kutsuda, või kui teile meeldib rohkem, siis kuhugi mujale 226 teile koha muretseda. Teie isikust pole selles osas vaja palju rääkida, sest ma tean, et te olete kindel, et olen valmis teie heaks tegema mida iganes, mis on vajalik ja auväärne. Issandas mulle kalleimat prior **Mauriciust** võtke vastu nagu mind ennast ja rääkige talle kõigist oma asjadest turvaliselt ja usaldades, sest maailmas ei ole mul temast lähedasemat inimest; ja kes ka teie isikut armastab erilise pühendumusega. Tema hoolde andsin ma teie asja täielikult ja annan nõu, et ka teie selle tema hooleks jätaksite; ja mulle meeldib väga, et temal on auväärne põhjus teid külastada, sest ma usun, et see on Jumala korraldatud teie ja minu lohutuseks. Kalleim! Heas usus segasin ennast kõigesse sellesse, niipalju kui sain, et saaksin teie südame vabastada kõigist raskustest. – Kui ma olen teie isiku juures armu leidnud, Jumala pärast, teatage mulle, nagu vanasti, Jumala imedest. Kalleim! Kui eeltoodud kiri sai kirja pandud, olin vigastatud, ja sellepärast ei kirjutanud seda oma käega, kuigi dikteerisin oma südamega. Aga selle kõige peale, mis seal kirjas on, palun teilt piisavat vastust, et kuidas teile sobib teie ja oma venna elu korraldada. Sellepärast ei muretse ainult mina, vaid ka paljud minu ja teie sõbrad siinkandis, ja eriti need, kes teile sellest kirjutasid; seega andke mulle selgesti teada, mida ma neile teie poolt pean vastama. Minu soovitus on aga, et te oma venna saadaksite viivitamatult koos prior

^a Augustinus, *Dacia* provintsiaal 1261–1266 ja 1272–1285 (Gallén 1946: 252).

^b Kuningas Magnus Birgersson Ladulås (Gallén 1946: 100).

^c Henricus, Linköpingi piiskop (Gallén 1946: 128).

<p>Ep. XXXIX</p>	<p>mauricio sine mora transmittatis et cum ipso, si uobis placet, personaliter ueniatis. Quod si uobis nondum placet uenire, fratrem uestrum premittatis, ut ipse de hiis partibus consideret et, si ei placet nobiscum manere, Iterum pro uobis reuertatur ad uos, uel ex parte sua et mea aliquis nuncius pro uobis mittatur. karissima! pro omnibus hiis deliberetis et, quid potius elegeritis, michi demandetis. Quod autem scripsistis michi, quod demon obicit uobis, quod amici uestri uos dereliquerint, mendacium est /227/ locutus, ut ex predictis potestis probare. Nam, ut de me sileam, scitote, quia plures deuote persone in hiis partibus uos uidere desiderant, que circa uos precipua deuocione afficiuntur. In corde autem meo, karissima, memoria uestri et presencia eadem perseuerat; unde si uobis placet me uisitare et in partibus nostris manere, summe michi hoc placebit. hoc eciam sciatis, quod prior bertoldus dixit priori prouinciali de uobis et fratre uestro; qui acceptauit et dixit sibi placere aduentum uestrum, si uos contingerit uenire. Totum ergo negocium uestrum de uobis constat in uestra uoluntate.</p> <p>Karissime sue filie et amice dulcissime in cristo, Cristine, Frater petrus intimum gaudium spiritus sancti non solum in corde sentire, sed et ore confiteri, et laudare, quoniam bonus est dominus, cum salute corporis et anime. Quamuis cor meum totaliter sit in motu propter sollicitudinem uie et grauamina laboris, et ideo uobis nichil gratum uel solaciosum scribere possum, occasione tamen habita latoris, nolui dissimulare vobis significare, quoniam tercio die ante festum martini sanus et fortis ueni in mindam, vbi, benigne receptus, mansi noctibus tribus. sed quidem hoc, karissima, memores simus dilecti nostri, et omnium malorum presencium, preteritorum et futurorum facillime obliuiscemur – dilecti, inquam, qui nobis tanta bona dedit et nobis ipsis scripsit, sed et incomparabilia repromisit. Karissima, quamuis plurima solacia michi deus dederit in hac uia, ita ut in comparacione horum non /228/ sint condigne passionis huius</p>	<p>XLVIIIv¹</p>
------------------	--	----------------------------

<p>XLVIIIv¹</p>	<p>Mauriciusega minu ja prior Bertolduse juurde ja kui teile sobib, tuleksite ise koos temaga. Kui te ei saa kuidagi tulla, siis saatke ette oma vend, et ta siinkandis ringi vaataks, ja kui ta tahab meie juurde jääda, tuleks tagasi, või saadetakse tema ja minu poolt mõni saadik teie järele. Kalleim! Kaaluge kõike seda ja mida te eelistate, andke mulle teada. See, mida te mulle kirjutasite, et demon valetas teile, et teie sõbrad on teid maha jätnud, on ju vale 227 jutt, nagu tõestab teile eeltoodu. Te ju teate et, minust rääkimata, tahavad paljud vagad inimesed siinkandis teid näha, kes teie vastu erilist kiindumust väljendavad. Aga minu südames, kalleim, püsib alati mälestus teist ja teie juures olemisest. Sellepärast meeldiks mulle väga, kui te saaksite mind külastada ja meie maale jääda. Teadke ka seda, et prior Bertoldus rääkis provintsiaalile teist ja teie vennast; see oli poolt ja ütles, et teie tulek meeldiks talle, kui te tahate tulla. Seega on kogu see teie asi teie enda tahtmise järgi otsustada.</p> <p>[XXXIX kiri]</p> <p>Kristuses endale kalleimale tütrele ja sulneimale sõbratarile Cristinale; vend Petrus; Püha Vaimu sisemist rõõmu mitte ainult südames tunda vaid ka suuga kuulutada, ja kiita, kui hea on Issand, ihu ja hinge tervisega. Kuigi mu süda on üleni hõivatud teekonna murede ja vaevade raskuse pärast, ja sellepärast ei suuda teile midagi helget või lohutavat kirjutada, siiski, kuna on võimalus seda kellegagi saata, ei tahtnud ma jätta teile kirjutamata, et jõudsin kolmandal päeval enne mardipäeva^a tugeva ja tervena Mindenisse, kus, lahkesti vastu võetud, veetsin kolm päeva. Kuid kuigi siin on meil meeles meie armastatud, ja unustame väga kergesti kõik käesolevad, möödunud ja tulevased halvad – armastatud, ma ütlen, kuna ta meile nii palju head andis ja meile kirjutas, kuid lubas ka võrreldamatuid asju. Kalleim, kuna sel teekonnal on Jumal mulle andnud nii palju lohutust, et nendega võrreldes ei 228 ole väärt selle ajastu</p>	<p>^a Neljapäeval, 9. novembril 1279.</p>
----------------------------	--	---

	<p>temporis, non dico quantum ad futuram gloriam, sed ad presentem leticiam: unum tamen est, quod pre omnibus me letificat, quia uidelicet datum est michi intelligere, quid sit dictum: »Despondi enim uos uni uiro uirginem castam exhibere cristo». karissima! de hoc uerbo magnus michi ad uos est sermo, qui presenti cartula non potest comprehendi. Rogate autem dominum, karissima et per amorem diuinum deo et anime mee desponsata, ut huius desponsacionis fidem seruemus intemeratam et arram amoris senciamus incontaminatam. karissima et omni re temporali carior, in caritate dei uiuas, uigeas, ualeas, proficias, et preter deum contra eum nullum amorem sencias, nulli consencias, sed ipse tibi sit uita, sit sensus, sit affectus, sti census, sit consolacio, sit delectacio, sit hereditatis possessio; sine quo nichil est, quod possidere, quod diligere, quo frui uidemur uel conamur. karissima! in locum lucis et refrigerii, locum pascue et leticie, locum caritatis et iocunditatis festina nimiumque accelera ingredi, quia tedium pacior in hoc exilio miserie et mesticie tam diu et, heu! quam diu? commorari. Quod ideo scribo, quia optastis, quod me in hoc mundo in orando superstitem relinqueretis, sed inpaciens efficior, quod tantum tardatis. sed unum est, quod rogo, ut cogitetis, quia, si iam durum est, quod sencio, cum tamen uos comitem itineris habeo, vtique maximum cordis mei solacium, Quid faciam, cum solitarius ambulare incepero? Ideo, karissima, omni, qua possum, atencione peto et rogo, ut me celeriter precedatis et, ut festine subsequi possim, ab amico uestro instanter petatis; Nam si fieri posset, nusquam sine uobis diu uellem permanere. Quod ideo dico, quia, sicut in presenti familiaris in uobis deum inueni pre omnibus hominibus, Ita spero me uos in futuro familiarius in deo fore inuenturum. vnde non in /229/ uobis, sed in deo leticiam cordis mei colloco: estis tamen uasculum, ut credo, diuine habitacionis, et hac ratione et non alia obiectum mee dilectionis, secundum illud: »Domine! dilexi decorem domus tue». Karissima! in domino, amiconostro, uiuas et ualeas, quem ex parte mea deuotissime salutes et ex parte amborum nostrum dicas: »Que-</p>	<p>XLVIII^v²</p>
--	---	---------------------------------------

<p>XLVIIIv²</p>	<p>kannatused, ma ei ütle ainult et võrreldes tulevase auhiilgusega, vaid ka oleviku rõõmuga. Üks on siiski, mis mind kõigest rohkem rõõmustab, nimelt et mulle on antud mõista, mis on öeldud: „Kihlasin teid ühe mehega puhta neitsina, et tuua esile Kristus.“^a Kalleim! Sellest kirjakohest on mul teile pikk jutlus, mida praegune leht ei suuda mahutada. Paluge aga Issandat, kalleim ja jumaliku armastusega Jumalaga ja minu hingega kihlatud, et selle kihluse ustavust hoiaksime varjutamata ja tunneksime armastuse altarit mäárdumatuna. Kalleim ja igast ajalikust asjast kallim, sa ela, kasva, ole terve, edene Jumala armastuses, midagi muud ära tunne, vaid tema üksi olgu sulle elu, olgu meel, olgu tunne, olgu hindamine, olgu lohus, olgu nauding, olgu pärusvara; ilma kellela pole midagi, mida omada, mida armastada, mida näha või ära tunda meeldivana. Kalleim! Rutta kiiremini sisenema valguse ja värskenduse paika, roheluse ja rõõmu paika, armastuse ja hea meele paika, sest kannatan kurnatult siia sellesse hüljatud viletsusse ja kurbusesse nii kaua, ja, oh häda! kui kauaks jäädes? Kirjutan seda sellepärast, et te lootsite, et jätate mind siia maailma maha eeskostjaks palves, kuid ma muutun kannatamatuks, kui te nii palju viivitate. Kuid on üks asi, millest ma palun, et te selle üle mõtleksite. Kui juba see on karm, mida ma tunnen, kui teie olete mul siiski teekaaslasteks, siis igatahes on mu südame mure ülisuur, mida ma teen siis, kui hakkab üksi käima? Sellepärast, kalleim, palun ja anun kogu veenmisjõuga, mida suudan, et teie kiiremini minu ees lähöksite ja et mina saaksin viivitamata järgneda. Paluge seda oma sõbralt järelejätmatult; kui see võimalik on, ei taha ma siia ilma teieta kauemaks jääda. Ütlen seda sellepärast, et nagu ma leidsin praeguses ajas teid kõigist inimestest Jumalale kõige lähemal olevat, nii loodan teid ka tulevikus leida lähimana Jumalas. Seepärast ei leia ma 229 oma südamerõõmu mitte teis, vaid Jumalas. Teie olete siiski astja, kus elab jumalik, ja sellel põhjusel ja mitte teisel olete minu armastuse sihtmärk, vastavalt sellele: „Issand! Ma armastan su koja kaunidust.“^b Kalleim! Ela ja ole terve Issandas, meie sõbras, tervita teda minu poolt hardalt ja ütle meie mõlema poolt:</p>	<p>^a 2Kr 11,2. ^b Ps 26,8.</p>
----------------------------	---	---

Ep. XL	<p>siui uultum tuum; wltum tuum, domine, requiram». In quo te, dulcissima, saluto et cui te ad corpus et animam recomendo. Karissima! properate in occursum eius, quia ueniens ueniet, et spero, quod non tardabit. eciam si amantibus omnis celeritas uideatur morosa et ideo penosa, tamen cum apprehenderint, quod desiderant, tunc uidebuntur dies laboris pauci pre amoris dilecti apprehensi magnitudine. Karissima! hoc sit uestrum solacium, quod erit eternitatis premium. salutate omnes, quos scitis salutandos, et cetera.</p> <p>Karissime et in uisceribus caritatis cristi nimium diligende sorori cristine suus frater, Frater petrus, sincere caritatis augmentum! Noueritis, karissima, quoniam corpore quidem sanus sum, sed corde ualde distractus propter plurima inpedimenta, que in uia passus sum. Nam licet in dominica proxima post omnium sanctorum intrauerim nostram prouinciam, non potui tamen ultra procedere quam quod in die beati Nicholai ueni in halmstad, que est domus ultima de dacia, proxima regno suecie. vnde, adhuc in dominica infra epyphanie constitutus in dacia propter defectum societatis, hanc uobis scribere litteram institui, nesciens, quando potero uiam agredi uersus sueciam. habeo autem adhuc tantam uiam ad domum meam, per deserta, siluas et montes, quanta est, ut puto, de Colonia parisius. hoc eciam noueritis, quoniam, licet a multis annis non fuerit tantum frigus, quantum fuit hoc anno in dacia, tamen non indui pelliceum nisi duobus diebus circa omnium sanctorum prius quam in epyphania domini; tunc enim michi fuit missum pelliceum de domo mea. hoc pro eo /230/ uobis scribo tam diligenter, quia uos me rogastis super hoc tam humiliter. sed deo gracias, qui me in hiis et in multis aliis periculis sanum conseruauit. siquid autem in omnibus placet deo, hoc uobis libenter offero, ut pro meis negligenciis deum pro me uestris oracionibus placare uelit. Nam, ut puto, raro uel numquam melius indigui. et rogo propter deum per omne, quod possum, ut pacienciam et mansuetudinem michi a deo impetretis. Ceterum, dilectissima, hec de corporis dicta</p>	XLIXr ¹
--------	--	--------------------

<p>XLVIIIv²</p>	<p>kannatused, ma ei ütle ainult et võrreldes tulevase auhiilgusega, vaid ka oleviku rõõmuga. Üks on siiski, mis mind kõigest rohkem rõõmustab, nimelt et mulle on antud mõista, mis on öeldud: „Kihlasin teid ühe mehega puhta neitsina, et tuua esile Kristus.“^a Kalleim! Sellest kirjakohest on mul teile pikk jutlus, mida praegune leht ei suuda mahutada. Paluge aga Issandat, kalleim ja jumaliku armastusega Jumalaga ja minu hingega kihlatud, et selle kihluse ustavust hoiaksime varjutamata ja tunneksime armastuse altarit mäardumatuna. Kalleim ja igast ajalikust asjast kallim, sa ela, kasva, ole terve, edene Jumala armastuses, midagi muud ära tunne, vaid tema üksi olgu sulle elu, olgu meel, olgu tunne, olgu hindamine, olgu lohus, olgu nauding, olgu pärusvara; ilma kellel pole midagi, mida omada, mida armastada, mida näha või ära tunda meeldivana. Kalleim! Rutta kiiremini sisenema valguse ja värskenduse paika, roheluse ja rõõmu paika, armastuse ja hea meele paika, sest kannatan kurnatult siia sellesse hüljatud viletsusse ja kurbusesse nii kaua, ja, oh häda! kui kauaks jäädes? Kirjutan seda sellepärast, et te lootsite, et jätate mind siia maailma maha eeskostjaks palves, kuid ma muutun kannatamatuks, kui te nii palju viivitate. Kuid on üks asi, millest ma palun, et te selle üle mõtleksite. Kui juba see on karm, mida ma tunnen, kui teie olete mul siiski teekaaslasteks, siis igatahes on mu südame mure ülisuur, mida ma teen siis, kui hakkab üksi käima? Sellepärast, kalleim, palun ja anun kogu veenmisjõuga, mida suudan, et teie kiiremini minu ees lähöksite ja et mina saaksin viivitamata järgneda. Paluge seda oma sõbralt järelejätmatult; kui see võimalik on, ei taha ma siia ilma teieta kauemaks jääda. Ütlen seda sellepärast, et nagu ma leidsin praeguses ajas teid kõigist inimestest Jumalale kõige lähemal olevat, nii loodan teid ka tulevikus leida lähimana Jumalas. Seepärast ei leia ma 229 oma südamerõõmu mitte teis, vaid Jumalas. Teie olete siiski astja, kus elab jumalik, ja sellel põhjusel ja mitte teisel olete minu armastuse sihtmärk, vastavalt sellele: „Issand! Ma armastan su koja kaunidust.“^b Kalleim! Ela ja ole terve Issandas, meie sõbras, tervita teda minu poolt hardalt ja ütle meie mõlema poolt:</p>	<p>^a 2Kr 11,2. ^b Ps 26,8.</p>
----------------------------	--	---

<p>Ep. XLI</p>	<p>sint laboribus; de cordis autem doloribus Hoc eciam sciatis, quod omnibus diebus uite mee, postquam aliquid sciui, numquam tanto tempore deum michi sensi tam alienum. vnde super hoc, queso, michi conpaciamini; Nam me duplex tedium affligit: memoria utique preteritorum bonorum, sed heu! amissorum, et presencia malorum, sed heu! magis commissorum quam assumptorum uel inflictorum. sed cum hiis narrandis possem et cartas implere et plurimum tempus consumere et uobis, utique delectabilioribus intente, tedium ingerere, in hoc hiis finem ponam, ut deum pro me uelitis assidue et affectuose deprecari, ut defectus meos perpetua uelit delere obliuione. heu! dilectissima mea! non est hodie, sicut fuit aliquando, vnde uobiscum in litteris meis de dilecto possim confabulari, sed magis, unde de eius absencia debeam querulari. Heu! karissima mea! nescio, quid dicam, cum et dilectum et meipsum nesciam. Nam cum aliquando ... ex eius presencia, et lumen infuit cordi ad inuestigandum, et delectacio affuit ori ad proferendum, et facilitas aderat manui ad notandum. vnde enim alias uobis litteras tam longas et iocundas misissem? sed heu! et heu me! quia defecit gaudium cordis mei, uersus est in luctum chorus meus, cecidit corona capitis mei; Ideo obtenebrati sunt oculi mei. Dilectissima deo et michi dulcissima! hec uobis non sine causa scribo, licet uobis tanti /231/ causam tedii reserare non ualeo. Hoc solum faciatis, ut oretis pro me, Et rogate deum, ut uel saltem uos possim semel uidere, ante quam moriar. valete, dulcissima in domino! salutate omnes amicos meos, specialiter omnes hillas et parentes uestros et sororem plebani et omnes alios, et recommendate me eorum orationibus. Iterum et in eternum ualeatis. In die beati uincencii misi hanc litteram. sanus ipso die agrediebar uiam uersus regnum suecie. scripsi uobis prius post recessum meum iiii:or paria litterarum de diuersis locis. valete! Diuina uos gracia semper conseruet.</p> <p>IN uisceribus caritatis cristi karissime uirgini et sponse eiusdem ihesu cristi, Cristine de stumbele,</p>	<p>XLIXr²</p>
----------------	---	--------------------------

<p>XLIX^{r2}</p>	<p>vaevadest; südame valudest aga olgu teil teada, et kõigil minu elu päevil, alates sellest kui ma midagi taipama hakkasin, ei ole ma kunagi tundnud Jumalat nii võõrana. Sellepärast, ma palun, tundke mulle kaasa; sest mind vaevab kahekordne masendus: nimelt mineviku, kuid, oh häda! möödunud hüvede mälestus, ning halbuste kohalolek, kuid, oh häda! pigem kaasa saadute kui kaasa võetute või peale pandute. Kuid kuna ma nende jutustamisega võiksin nii kirjalehed täita kui ka hulga aega raisata ja teile, kes hoolib rohkem meeldivamast, tühimust tekitada, teen siin lõpu, et te suvatseksite Jumalat andunult ja kiindunult paluda, et ta kustutaks igaveseks unustuseks minu vead. Oh häda! Mu kõige armsam! Ei ole täna nii, nagu oli kunagi, mil ma suutsin teile oma kirjades armastatust pikalt jutustada, vaid pigem pean siin tema äraoleku üle kaebama. Oh häda! Mu kalleim! Ma ei tea, mida ütlen, sest ma ei tunne enam ei armastatut ega mind ennast. Kunagi ju ... tema juuresolekust, ja armastus aitas suul seda ette kanda ja andis käele kergust seda üles märkida. Siis ju saatsin teile teistsuguseid kirju, pikki ja rõõmustavaid? Kuid häda! Ja häda mulle! Sest mus südamest puudub rõõmustus, minu laul on muutunud nutuks, pärg on mu peast kukkunud; sellepärast on vari mu silmade peal. Jumala armastatu ja minu sulneim! Ma ei kirjuta seda teile mitte ilma põhjuseta, kuigi ma teile ²³¹ ei taha tühimust tekitada. Tehke ainult seda, et palvetate minu eest. Ja paluge Jumalat, et ma kasvõi üks kord saaksin teid näha, enne kui suren. Olge terve, sulneim Issandas! Tervitage kõiki mu sõpru, eriti kõiki Hillasid ja teie vanemaid ja kogudusepreestri õde ja kõiki teisi, ja andke mind nende palvete hoolde. Taas ja igavesti, olge terve. Selle kirja saatsin püha Vincenciuse päeval.^a Samal päeval asusin tervisega teele Rootsi kuningriigi poole. Pärast lahkumist kirjutasin teile neli paari kirju eri kohtadest. Olge terve! Hoidku teid alati Jumala arm.</p> <p>[XLI kiri]</p> <p>Kristuse südamlikus armastuses kalleimale neitsile ja sellesama Jeesus Kristuse pruudile, Cristinale Stommelnist,</p>	<p>^a Neljapäev, 22. jaanuar 1271.</p>
--------------------------	--	--

	<p>Frater petrus, lector de gotlandia, uinculum indissolubile caritatis in spiritu sancto cum salute corporis et anime! Dilectioni uestre, karissima, significo, quoniam sanus et incolumis in octaua pasche redii in terram meam, uidelicet in gotlandiam, cum socio meo, et quod in quadam domo fratrum meorum, que dicitur kalmarnia, hyemaui; Cum cuius domus priore misi uobis litteras, statum meum et uiam continentes. significo eciam caritati tue, dulcissima amica mea in cristo, Quoniam pars reliquiarum, quas colonie procurauui, ad me peruenit; unde ut omnes peruenire possint, dominum exorate. Karissima! hanc quintam uobis scribo litteram, postquam a uobis separabar, et multum desidero, quod de statu uestro significetis michi. Ceterum, karissima, que retro sunt, obliuiscetes, et que transeunt, contempnentes, et que inficiunt, abicientes, et ab hiis, que inpediunt, nos expedientes, ad interiora nos extendamus, eternis et internis nostris intendamus, superna concupiscamus, deum diligamus et eum tamquam sponsum delectabilissimum et amicum intimum apprehendamus, nec eum aliquo modo dimittamus, donec introducat nos, non solum in cubiculum tantum uere pietatis, sed et in palacium /232/ paterne benignitatis, deifice maiestatis et inestimabilis iocunditatis et indiuisibilis societatis. Karissima! oculos attollamus et cor nostrum in contemplacione suspendamus tanti conuiuii, vbi deus pater, tamquam architriclinus, sedet in sed maiestatis sue; vbi filius precinget se et dilectis suis ministrabit; vbi spiritus sanctus conuiuas suos inebriabit ab ubertate domus sue et torrente potabit uoluptatis; vbi in patre relucet gubernacionis utilis prouidencia, In filio humane restauracionis diligencia, In spiritu autem sancto eterne beatitudinis exuberancia, In omnibus autem tribus eadem predicatur essentia, operacio indiuisa et uoluntas indistincta. Karissima! ad hoc laboremus, ut diuina potencia possimus in omnibus confortari contra aduersa, in omnibus illuminari inter prospera, in omnibus consolari quo ad nostra interiora, et ut</p>	<p>XLIXv¹</p>
--	--	--------------------------

<p>XLIXv¹</p>	<p>vend Petrus, lektor Gotlandilt, Kristuse armastuse lahtipäästetamatut sidet Pühas Vaimus koos ihu ja hinge tervisega! Teie armulikkusele teatan, kalleim, et terve ja kahjustamata jõudsin paasaoktaavil tagasi oma maale, nimelt Gotlandile, koos oma kaaslasega, ja et talvitusin ühes meie vendade kloostri, kohas nimega Kalmar; selle kloostri prioriga^b saatsin teile kirjad, mis sisaldasid minu käekäiku ja teekonda. Teatan teie heldusele veel, mu sulneim sõbratar Kristuses, et osa reliikviatest, mis ma Kölnis hankisin, jõudsid mulle kohale; et kõik saaksid kohale, paluge Issandat. Kalleim! Siin ma kirjutan teile viiendat kirja sellest alates, kui ma teist lahkusin, ja soovin väga, et mulle teataksite, kuidas teil läheb. Peale selle, kalleim, unustades selle, mis möödab, põlates seda, mis möödub, öeldes lahti sellest, mis hävineb; sirutugem sisemuse poole, pöördugem sisemiste ja igaveste asjade poole, ihaldagem ülemisi asju, armastagem Jumalat ja võtkem ta vastu kui üliväga armastatud peigmeest ja lähedast sõpra, ja ärgem jätkem teda iialgi maha, kuni ta juhib meid mitte ainult tõelise vagaduse kambrisse, vaid ka 232 Isa helduse, jumalikustava majesteetsuse ja etteaimamatu rõõmu ning lahutamatu koosolemise paleesse. Kalleim! Tõstame üles oma silmad ja ülendame oma südamed selle pidusöögi vaatlemiseks, kus Jumal Isa istub oma majesteetlikul troonil nagu peoperemees; kus Poeg võõtab enda ja teenib oma armastatuid; kus Püha Vaim joovastab oma peokaaslasi oma maja heldusest ja joodab oma rõõmujoovastuse ojast;^a kus Isas särab hea valitsuse providents, Pojas inimkonna olu taastamise hoolitsus, Pühas Vaimus aga igavese õndsuse küllus, ning kõigis kolmes jutlustab seesama olemus, jagamatu tegutsemine ja eraldamatu tahe. Kalleim! Nähkem vaeva selleks, et võiksime Jumala väga kindlustuda kõiges vastaste vastu, igati saada valgustust edenemises, igati saada meile sisemist lohutust, ja et</p>	<p>^a Ps 36 „Nad saavad söönuks su koja küllusest, ja sa joodad neid oma rõõmujoovastuse ojast.“</p> <p>^b Prior Ingeldus, mainitud ka XXIX kirjas, XLIIIv², vt märkus a. Kalmari dominiiklaste kloostri prior, oli <i>Dacia</i> provintsiaali <i>socius</i> Oxfordi generaalkapiitlil 1280. aastal (Gallén 1946: 234; 257).</p>
--------------------------	---	---

Ep. XLII	<p>potencie per obedienciam nos subiciamus, sapiencie per humilitatem supponamus, ad consolacionem diuinam nos per transitorie consolacionis abranunciacionem disponamus. »Renuit consolari anima mea», dicit quidam; »memor fui dei, et delectatus sum». karissima! scio uos exterioribus et corporalibus consolacionibus totaliter priuatam, et ideo cotidie dominum exoro, vt uos sua gracia dignetur uisitare et consolari. o karissima mea! quantum consolacionem uestram diligo, in parte scitis; vnde rogate deum, ut nos adhuc ante mortem ex mutuo aspectu et conuictu dignetur uisitare et consolari. karissima! salutate omnes amicos meos et uestros, specialiter dominum plebanum, et cetera, et dicatis magistro iohanni, quod non potui facere scribi, quod sibi promisi, quia pergamentum non potui habere nec scriptorem. valete!</p> <p>Karissimis sibi in cristo, domino et magistro iohanni et sorori Cristine de stumbele, Frater petrus, dictus prior fratrum predicatorum de gotlandia, sincere dilectionis affectum cum salute. Quamuis »amor inprobus omnia uincit», non tamen omnia sine labore et dolore peragit; quod in presenti in meipso cogor experiri. Nam longa peregrinacione et non minus periculosa quam tediosa, ob amorem uestri assumpta, multiplicem laborem, sed et non modicum dolorem corporis in diuersis membris sum expertus; et hoc utique gaudenter et libenter porto et portauit, dummodo hoc scirem ad uestram consolacionem prouenire. et uestre quamuis consolacioni pro uiribus cupiam intendere, scio me tamen plus uobis consolacione indigere. vnde rogo uos propter deum, ut ea, que pertinent ad diuinam consolacionem, michi, licet indigno, uelit sine inportunis precibus communicare, quia numquam per inportunitatem rem aliquam ab homine inpetraui. Reduco eciam uobis ad memoriam, quia uos, domine iohannes, duos sexternos de dei mirabilibus, et uos, karissima, ·L· reliquias sanctorum michi promissistis. spero in domino, licet claudicem sinistro pede grauiter, quod uos in sequenti septimana uidebo, et utinam sic ualentes, ut desidero. valete!</p>	XLIXv ²
----------	--	--------------------

XLIXv²

saaksime seda väge endale kuulekuses, painutame tarkuse alandlikkuse alla, anname end ajalikku lohutust kõrvale heites Jumala lohutuse hoolde. „Mu hing igatseb kosutust,“ ütles keegi; „Ma meenutan Jumalat ja olen õnnelik.“ Kalleim! Tean, et te olete välistest ja ihulistest kosutustest täiesti ilma, ja sellepärast palun iga päev Jumalat, et ta arvaks heaks teid oma armuga külastada ja lohutada. Oo, mu kõige kallim! Kui palju ma armastan teie lohutust, teate osalt; sestap paluge Jumalat, et ta veel enne surma arvaks heaks meile osaks saada lohutust teineteise nägemisest ja kohtumisest. Kalleim! Tervitage kõiki minu ja teie sõpru, eriti isand **kogudusepreestrit**, ja teisi, ja õelge magister **Johannesele**, et ma ei saanud lasta kirja panna seda, mida ma talle lubasin, sest ma ei saanud kätte ei pärgamenti ega kirjutajat. Olge terve!

[XLII kiri]

Kristuses endale kalleimatele, isand ja **magister Johannesele** ja õde **Cristinale** Stommelnis; vend **Petrus**, nimetatud 233 Gotlandi jutlustajavendade prioriks, siirast armastuse kiindumust ja tervisi. Kuigi „püsiv armastus võidab kõik,“ ei saa ta siiski kõigest üle ilma vaeva ja valuta; mida ma praegu endas arvan tajuvat. Sest pikast rändamisest, mis on nii ohtlik kui ka väsitav, teie armastuse juurest ära võetud, olen kogenud hulgaliselt vaeva, ja mitte vähe valu kogu kehas ja mitmetes liikmetes; ja siiski seda kannan ja kandsin rõõmuga, kui teadsin et see tuleb teie lohutuseks. Ja kuigi tahan kogu jõuga teie lohutusele kaasa aidata, tean, et mul endal on teie lohutust rohkem vaja. Sestap palun Jumala pärast, et te suvatseksite mulle, kuigi vääritule, edasi anda selles, mis puutub jumalikku lohutusse, ilma ebamugava palumiseta, sest iialgi ei ole ma inimesele peale käinud tagasihoidlikkuse tõttu. Tuletan teile ka meelde, et teie, isand Johannes, lubasite mulle kaks kuuendikformaati vihikut Jumala imedest, ja teie, kalleim, 50 pühakute reliikviat. Loodan Issandas, kuigi lonkan raskelt vasakut jalga, et näen teid tuleval nädalal, ja just nii tervetena, kui ma soovin. Olge terved!

<p>Ep. XLIII</p>	<p>salutate omnes amicos meos et specialiter hillam de monte cum reliquis beginis. scripta a-put louanium in octaua beati iohannis baptiste.</p> <p>Discreto uiro, dilecto amico suo, Magistro iohanni in stumbele, Frater petrus, lector predicatorum in gotlandia, sinceram in domino dilectionem cum salute. significo dilectioni vestre karissime, quoniam in estate per quendam ciuem coloniensem, Iohannem nomine, Iuuenem de stolzinberch, misi uobis et cristine, filie mee, tractatum, quem tociens postulastis. contracta mora fuit propter meas occupationes. vnde si eum recepistis, michi cum fratre et priore mauricio significetis. Quod si eum non habuistis, ipsum per dicti prioris adiutorium, qui predicti iohannis /234/ domum nouit, requiratis. Karissime! multum doleo quod michi de statu cristine, filie mee karissime, nichil more solito et de mirabilibus, que circa eam aguntur, hoc anno demandastis. litteras quidem habui ex parte sua querelis plenas, que plus michi turbacionis quam consolacionis incusserunt, quia de graui materia tam grauius scripte fuerunt, et generaliter, pro quo vel quanto eas intelligere deberem, ignoraui. vnde, karissime, rogo honestatem uestram suppliciter et humiliter, quatinus, sicut de uobis confido et sicut michi promisistis, de mirabilibus dei michi more solito significetis tam in tribulacionibus quam in consolacionibus, que circa cristinam aguntur; alias enim grauius conturbabor. scripsi cristine plura, que amici sui circa statum eius cogitauerunt. vnde iuuetis eam consilio uestro hoc eligere, quod creditis magis ad dei honorem et sue salutis profectum pertinere; De quo ego eo minus in particulari consulere audeo, quia, quid circa eam agatur, ignoro. valete in domino, karissime amice cristi et cristine!</p>	<p>Lr¹</p>
<p>Ep. XLIV</p>	<p>Karissimo sibi et specialissimo amico, magistro iohanni, Frater petrus, lector de gotlandia, consolacionem spiritus sancti cum salute. Karissime! regracior uobis ex toto corde multiplici racione: primo, quia michi ignoto tam familiaris et beneficus fuistis;</p>	

Lr ¹	<p>Tervitage kõiki mu sõpru ja eriti Hilla de Montet koos teiste begiinidega. Kirjutatud Leeuweni lähedal püha Ristija Johannese oktaavil^a.</p> <p>[XLIII kiri]</p> <p>Lugupeetud mehele, oma armastatud sõbrale, magister Johannesele Stommelnis, vend Petrus, jutlustajate lektor Gotlandil, siirast armastust Issandas koos tervitusega. Teatan teie heldusele, lugupeetav, et suvel saatsin ühe Kölni kodanikuga, nimega Johannes, noormees Stoltenbergist, teile ja mu tütrele Cristinale traktaadi^b, mida te nii mitu korda tahtsite. Minu hõivatuse tõttu tuli see lühike. Niisiis, kui te selle kätte saite, teatage sellest vend Mauriciuse kaudu. Et kui te pole seda kätte saanud, siis otsige seda mainitud priori abiga, kes teab, kus eelmainitud Johannes 234 elab. Kalleim! Kurvastan väga, et te ei saanud mulle sel aastal midagi rohkem kui tavaliselt mu kalleima tütre Cristina käekäigust, ja imedest, mis tema ümber juhtuvad. Sain tema poolt mõned kirjad, täis kaeblemist, mis mind tõukasid pigem muretsema kui lohutust leidma, sest olid kirjutatud tõsiselt tõsisest asjadest ja üldiselt, nii et ma ei saanud aru, kuidas või kui palju ma neist mõistma pean. Sestap, kalleim, palun teie ausust alandlikult ja tagasihoidlikult, kuivõrd ma teid usaldan, ja nagu te mulle lubasite, teatage mulle nagu tavaliselt Jumala imedest, nii õnnetustest kui ka lohutustest, mis Cristina ümber toimuvad; muidu olen ma väga mures. Kirjutasin Cristinale palju sellest, mida tema sõbrad mõtlevad tema käekäigust. Seega juhatage teda oma nõuga valima seda, mida te usute kõige rohkem tuleva kasuks Jumala auks ja tema hingeõnnistuseks. Selle kohta ei julge mina talle nõu anda, sest ma ei tea, mis temaga toimub. Olge terve Issandas, Kristuse ja Cristina kalleim sõber!</p> <p>[XLIV kiri]</p> <p>Kalleimale ja erilisele sõbrale, magister Johannesele, vend Petrus, lektor Gotlandilt, Püha Vaimu lohutust ja tervisi. Lugupeetav! Tänan teid kogu südamest mitmel põhjusel: esiteks, et te mulle, tundmatule, saite nii suureks sõbraks ja heategijaks;</p>	<p>^a 1. juulil 1287.</p> <p>^b Tekst, mis leidub CJ esimeses osas, publikatsioon Asztalos 1982.</p>
-----------------	--	--

	<p>secundo, quia karissime mee filie et amice tam familiariter et obsequiosum uos exhibetis, quod utique est pre omnibus michi gratissimum, et spero uobis fore utilissimum. karissime! non uobis displiceat, quod uobiscum familiariter confero. vtinam me deus elegisset et in uestrum officium posuisset, saluato et saluo ordine et officio meo, quod michi iniunxit! hoc est: utinam hiis, que dedit michi, eciam quod uos habetis, addidisset! sed forte queritis, que sint, que uobis dominus contulit, que tantum desidero? ad quod in promptu respondeo, quia posuit uos dominus custodem tabernaculi sui, Immo sancti sanctorum, testem utique sponse sue. o karissime iohannes, iohanni, /235/ si aduertis, conpararis; Nam illi glorioso, illi immaculato, illi secretario, illi specialiter dilecto commissa est maria, cristi mater; sponsam tibi autem dominus commisit, si aduertis, suam equiuocam, vtique, ut puto, uirtutum uasculum et omnium bellorum spiritualium gimnasium. solus, karissime iohannes, testis assistis et custos; Nam in hiis porro es prelatus. Excerce ergo, karissime, uires, acue sensum, diligenciam omnem appone et mirabilia domini contemplare! Nullum pertranseat sensus tuos factum uel uerbum, quod sponsus uel sponsa operantur uel locuntur; Mores considera, gestus pondera, gaudia degusta, priuilegia commenda, secreta corde conserua, fidelibus tempore oportuno enarra! Nam adhuc tempus erit, quo hec a te requirentur. et quia memoria mortalium ualde est instabilis, in carta nota domini magnalia. karissime! sicut uos rogau presens, ita nunc rogo absens toto corde, quatinus ea, que dominus uobis reuelauit uel manifestauerit in karissima amica mea cristina et que eciam ipsa uobis dixerit, michi integraliter scribere uelitis; aduertentes dies, in quibus aliqua notabilia euenerint, et eosdem michi significetis Certitudinaliter, quia nichil michi in hac uita poteritis facere magis gratum magisque acceptum. sanus sum et incolumis, immo corpore fortis et animo gaudens. salutate karissimam amicam meam Cristinam et dominum plebanum et cetera. In uigilia katherine ueni lubec.</p>	Lr ²
--	--	-----------------

Lr ²	<p>teiseks, et te mu kalleimale tütrele ja sõbratarile näitate ennast nii lähedase ja hoolitsejana, mis on mulle kõigest kõige tänuväärsem, ja loodan et teile väga kasulik. Kalleim! Ärge pange pahaks, et ma teiega nii familiaarselt räägin. Sest on ju Jumal mind valinud ja teie teenistusse pannud, lunastatud ja lunastavasse seisusesse ja ametisse, kuhu ta mind on võidnud! See on: et ta lisaks sellest, mis ta mulle on andnud, teie osale! Kuid kindlasti te küsite, mis on see, mida Issand teile on andnud, mida ma niivõrd ihaldan. Selle peale on mul vastus valmis, et Issand on teid pannud oma koja valvuriks, just pühimaist pühima, nimelt oma pruudi kaitsjaks. Oo kalleim Johannes, 235 kui paned tähele, oled Johannesega võrreldav; nimelt temale, aulisele, neitsilikule, usaldusalusele, temale, eriliselt armastatule on usaldatud Maarja, Kristuse ema; sulle usaldas Issand aga pruudi, kui paned tähele, oled samasuguse, nagu ma arvan, vooruste astja ja kõigi vaimulike võitluste areeni ainus abiline, kaitsja ja valvur. Treeni siis, kalleim, jõudu, terita meelt, kasuta kogu hoolsust ja vaatle Jumala imesid! Ärgu jäägu sul tähelepanuta ükski tegu või sõna, mida peigmees või pruut ütleb või teeb; vaatle kombeid, tunnista liigutusi, maitse rõõme, hoolitse eeliste eest, saladusi hoia südames, jutusta ustavatele sobival ajal! Sest kunagi on aeg, kui seda sinult nõutakse, ja kuna surelike mälu on väga ebapüsiv, märgi Jumala suured teod paberile üles. Kalleim! Nii nagu ma teid palusin kohal olles, nii palun teid eemal viibides kogu südamest, et te arvaksite heaks mulle põhjalikult kirjutada sellest, mis Issand teile ilmutab ja näitab minu kalleimas sõbrataris Cristinas ja ka seda, mis ta ise teile räägib. Pange tähele päeva, mil midagi märkimisväärset sünnib, ja märkige need mulle kindlalt üles, sest selles elus ei saa te mulle midagi sellest tänuväärsemat ega teretulnumat teha. Olen terve ja korras, tõepoolest ihu poolest tugev ja hinges rõõmus. Tervitage mu kalleimat sõbratari Cristinat ja isand kogudusepreestrit ja teisi. Kadripäeva laupäeval^a jõudsin Lüübekisse.</p>	<p>^a Reedel, 24. novembril 1279.</p>
-----------------	--	---

Ep. XLV	<p>Karissimo amico suo, Magistro iohanni, Frater petrus, lector fratrum predicatorum gotlandie, sinceram in domino dilectionem. Dilectioni uestre regracior pro labore, quem pro filia mea karissima habetis, cristina, et pro eo, quod eam consolamini, deus uos dignetur consolari. Item regracior uobis pro labore, quem pro me habuistis, michi scribendo et consolando me. Maius enim solacium non habeo, quam quando de mirabilibus dei aliquid intelligere possim, que in /236/ cristina et circa eam contingunt; sed uiam, per quam ad me ueniant, ignoro, nisi per uestre dilectionis laborem. sanus sum ego, karissime, et bene ualeo. Mitto cristine tractatum, quem tanta instancia petuistis; vtamini ergo eo, sicut decet, sic familiariter, ne de eo uel eius ratione aliqua turbacio possit peroriri. In eo autem notabilia multa aduertere potestis. Rogo autem ut ea, que cristine exponitis, ponderetis, ut possit intellegere ea, que dicuntur. Dominus sit uobiscum. Rogo uos propter deum, Quatinus de statu cristine michi more solito rescribatis, que circaeam de nouo contigerunt. Karissime magister iohannes! rogo et consulo, ut ea, que uidetis et certitudinaliter intelligitis, ad dei honorem et posterorum consolacionem in aliquem libellum de dei operibus et dyaboli temptacionibus et cristine uictoriosis et uirilibus actionibus conscribatis, Quem et michi propter deum communicetis. valet! salutate cristinam et ad congregacionem begginarum in ecclesiam eatis, et eas omnes et singulas ex parte mea salutetis, familiarius autem hillam de monte et illas personas, que mecum et cum socio meo familiarius fuerunt. Iterum et in eternum ualeatis!</p>	Lv ¹
Ep. XLVI	<p>IN uirginis filio, ihesu cristo, uirgini cristi Cristine, specialiter dilecte, Frater iohannes de ordine milicie cristi sinceram spiritus sancti dilectionem cum salute. Quoniam, secundum dictum Ieronymi, illa uera cristi et in cristo est caritas, quam non corporalis mutuus aspectus, sed intimus cordis affectus generauit, Ideo dilectioni uestre significo, quia ex quibusdam, que audiui a fratre petro lectore, uestro patre dilecto, meo autem karissimo amico, cor-</p>	

<p>Lv¹</p>	<p>[XLV kiri]</p> <p>Kalleimale sõbrale, magister Johannesele, vend Petrus, Gotlandi jutlustajavendade lektor, siirast armastust Issandas. Tänan teie heldust vaeva eest, mis te minu kalleima tütre Cristina pärast olete näinud, ja selle eest, et te teda lohutate, jagagu Jumal teilegi lohutust. Veel kord tänan teid selle vaeva eest, mis te minu pärast nägite, mulle kirjutades ja mind lohutades. Ei ole mulle suuremat lohutust kui see, et saan midagi teada Jumala imedest, mis Cristinaga ja tema ümber juhtuvad; ma ei tea mis kaudu nad minuni jõuaksid, kui mitte teie helduse vaevaga. Ma olen terve, kalleim, ja läheb hästi. Saadan Cristinale traktaadi, mida te nii väsimatult palusite; kasutage seda siis, nagu on sünnis, nii omavahel, et sellest ega selle põhjusest ei saaks tulla mingit segadust. Seal võite näha palju märkimisväärset. Aga ma palun, et te seda, mis te Cristinale ette loete, kaalute, et ta suudaks öeldavast aru saada. Issand olgu teiega. Palun teid Jumala pärast, et te mulle Cristina käekäigust kirjutaksite nagu tavaliselt, mis uuemat tema ümber on juhtunud. Kallis magister Johannes! Ma palun seda, ja annan nõu, et te selle, mida te näete ja kindlalt teada saate Jumala tegudest ja kuradi kiusamistest ja Cristina võidukast ja mehiseist tegutsemisest, kirjutaksite ühte vihikusse Jumala auks ja järeltulevate lohutuseks, ja Jumala pärast ka mulle saadaksite. Olge terve! Tervitage Cristinat ja minge kiriku juurde begiinide ühendusse ja tervitage neid kõiki ja igaihte minu poolt, kõige sõbralikumalt aga Hilla de Montet ja neid isikuid, kes olid minu ja mu kaaslaste parimad sõbrad. Taas ja igavesti, olge terve!</p> <p>[XLVI kiri]</p> <p>Neitsi Pojas Jeesus Kristuses, Kristuse neitsile Cristinale, eriti armastatule; vend Johannes^a Kristuse sõjateenistuse vendade ordust, siirast Püha Vaimu armastust koos tervitustega. Kuna, vastavalt Hieronymuse öeldule, on see tõeline Kristuse armastus ja armastus Kristuses, mida ei tekita mitte vastastikune nägemine silmast silma, vaid sisemine südametundmus, sellepärast teatan teie armulisusele, et mõnest asjast, mida kuulsin lektorilt vend Petruselt, teie armastatud isalt, aga minu kalleimalt sõbralt,</p>	<p>^a Johannes Elovsson, Saksa ordu rüütel; õndsakskiidetud Ingridi vend; tema tütar Kristina Johansdotter oli püha Birgitta isa esimene naine (Gallén 1946: 49; 117; 236).</p>
-----------------------	--	---

	<p>di meo diuinitus, ut credo, quidam affectus circa statum persone uestre est inspiratus, quo libenter ad interiora et diuiniora excederem, si uirtus adesset; Quam quia michi sencio deesse, /237/ personarum, quas deo placere estimo, patrocinium statui inplorare. Rogo ergo in primis, ut mei apud deum in oracionibus uestris memor esse uelit; Quod summo desiderio exopto. Ceterum, quia faciem uestram uidere non merui, nec uobiscum corporaliter conferre, non miremini, si uobis, cum sitis michi corpore ignota, tamquam spiritualiter cognite familiarius aliqua, que circa me sunt, declarem. Caritati ergo uestre significo, Quoniam a progenitoribus meis specialem affectum ad ordinem fratrum predicatorum hereditauit, sicut et tota parentela mea habere dinoscitur et retinere. Cuius rei signa quamuis plura uobis possim enarrare, unum tamen pro presenti sufficiat. Nam sciatis me duas sorores carnales habuisse, quarum una iam in domino requieuit, nomine Cristina; que ambe primitus habitum ordinis fratrum predicatorum in regno suecie susceperunt et annis amplius quam decem sole de sexu muliebri portauerunt cum magno desiderio, quod sorores eius ordinis plures possint adiungi. sed desiderium earum, quamuis fuerit ad tempus dilatatum propter fratrum deliberacionem et eciam quorundam secularium minorem deuocionem, nunc tamen, prouidente deo et oraciones earum exaudiente, dinoscitur ad effectum productum. Domino enim rege suecie concedente et episcopo illius loci fauente et prouinciali dacie consenciente et sorores mittente, sororibus ordinis predicatorum pro conuentu habendo locus pulcher et habilis est deputatus, qui et competenter est domificatus; Qui eciam de patrimonio meo et fratris mei andree et sororum mearum ad modum redditibus rerum temporalium est dotatus. Hec pro eo uobis scribo, quia ad locum illum uos inuito, quia desidero uos cristine sororis mee mortue uicem in loco illo supplere, cuius nomen dinoscimini possidere. Nec me solum hoc credatis desiderare, sed sciatis hoc plures affectare, ad quos fama nominis /238/ uestri peruenit. Dilectionem ergo uestram in domino rogo et</p>	Lv ²
--	---	-----------------

Lv ²	<p>tuli mu südamesse jumalik, nagu ma usun, kiindumus teie isiku vastu ja huvi teie käekäigu suhtes, mille ma meeleldi suunaksin sisemiste ja jumalikumate asjade poole, kui oleks jõudu; kuid kuna tunnen seda puuduvat, 237 hakkasin taotlema isikute eestkostet, keda arvan Jumalale meeldivat. Kõigepealt palun teid, et te arvaksite heaks mind Jumalale oma palvetes meenutada; seda loodan ülima sooviga. Peale selle, kuigi ma pole väärinud teie palge nägemist, ega teiega isiklikult rääkinud, ärge pange imeks, et ma teile, kellega ma pole isiklikult tuttav, kuid siiski tunnistan vaimulikult tuttavaks ja lähedasemaks mõnedest, kes mu juures on. Niisiis teatan teie heldusele, et pärisin juba oma esivanematelt erilise kiindumuse jutlustajavendade ordu vastu, nagu teavad ka kõik mu pere ja kaaskond. Selle asja tõestuseks võiksin teile palju jutustada, siiski piisab praegu ühest. Te teadke siis, et mul oli kaks lihast õde, kellest üks juba Issandas puhkab, nimega Cristina; kes mõlemad esimestena Rootsi kuningriigis võtsid vastu jutlustajavendade ordu rüü ja olid rohkem kui kümme aastat ainsad naised, kes seda kandsid, suure sooviga, et nende orduga võiks liituda rohkem naisi. Kuid nende soov, mis aina ajas edasi lükati, vendade otsusel ja ka mõnede ilmikute vähese vagaduse tõttu, on nüüd lõpuks, Jumala ettehooldusel ja nende palveid kuulda võttes, kandnud nähtavat vilja. Isand rootsi kuninga^a loal ja selle paiga piiskopi^b soodustusel ja <i>Dacia</i> provintsiaali^c nõusolekul ja õdesid saates, on jutlustajate ordu õdedele antud imekaunis ja mugav koht, mis on ka sobivalt hoonestatud; millele on ka annetatud üht-teist ajalikest asjadest minu ja mu venna Andrease ja mu õdede pärandusest. Kirjutan seda teile sellepärast, et soovin teid minu surnud õe Cristina asemele tema kohta täitma, kelle nime ma tean teid kandvat. Ja uskuge, et see ei ole ainult minu soov, vaid teadke, et seda tahavad paljud, kelleni on jõudnud teie 238 nime kuulsus. Palun niisiis Issandas teie armulisust ja</p>	<p>^a Kuningas Magnus Birgersson Ladulås (Gallén 1946: 100). ^b Henricus, Linköpingi piiskop (Gallén 1946: 128). ^c Augustinus, <i>Dacia</i> provintsiaal 1261–1266 ja 1272–1285 (Gallén 1946: 252).</p>
-----------------	---	--

Ep. XLVII	<p>hortor, Quatenus ad hospicium uobis a domino, ut estimo, preparatum cum uestro fratre sigwino secure ueniatis; quia apero, quod honor dei in patria mea poterit augmentari per uestrum aduentum. valete, in domino dilecta! Deus omnipotens in hac parte me consoletur, vt in hac uita merear personam uestram uidere.</p> <p>Karissime sibi in cristo ihesu, amore eterno, Cristine de stumbele Frater petrus lector sinceram in domino dilectionem cum salute. litteram in hac eadem cedula scriptam ex parte fratris iohannis ad suam magnam instanciam scripsi. Nam summo desiderio affectat, ut ad sororem suam ueniatis, non fecte, sed seriose intendens; sperat enim, quod per uos locum sororum nostrarum deus uelit decorare. Certa eciam sitis, quod ego idem desidero, dum modo domini super hoc plene intelligerem uoluntatem. Quid uobis super hoc placeat, deliberetis et cum primis michi uoluntatem uestram super hoc signoficetis. plures sunt, qui libenter uos in partibus nostris uiderent. karissima! rogate deum, ut uobis significet, quid sibi placeat de supra memoratis. scripsi uobis aliam litteram prius de fratre uestro et de pluribus aliis, que circa me contigerunt. karissima! sanus sum corpore. De fratre uestro certos rumores uobis de capitulo nostro prouinciali rescribam et de aliis quibuscumque, que uos scire credo expedire. Nimum fui occupatus, quando hanc cedulam scripsi, scilicet in octaua assumptionis. priorem litteram faciatis requiri a fratre iohanne de mûfeltorp, vel fratre Gerardo de grifone; Nam illis eam misi per iohannem, ciuem coloniensem, agnomine stoltenberg. valete, karissima in domino! salutate amico uestros et meos, qui idem sunt. /239/</p>	Llr ¹
Ep. XLVIII	<p>Karissimo amico suo, Magistro iohanni in stumbele, Frater petrus, lector gothensis, salutem cum sincera dilectione. Karissime! scripsi uobis in autumpno de lube litteram vnam circa festum beati clementis, sig-</p>	

Llr¹

kutsun, et te turvaliselt tuleksite Issanda poolt, nagu ma arvan, teile ettevalmistatud varjupaika koos oma venna Sigwinusega; sest ma usun, et minu kodumaal Jumala austamine kasvab teie tulekuga. Olge terve, Issandas armastatu! Lohutagu mind selles osas kõikväeline Jumal, et väärksin selles elus teie isikut näha.

[XLVII kiri]

Kristuses Jeesuses, igaveses armastuses, endale kalleimale Cristinale Stommelnis; vend Petrus, lektor, Issandas siirast armastust koos tervitusega. Sellele samale lehele kirjutasin isand Johannese poolt kirja tema suure ärgituse peale. Ta ju soovib üliväga, et te tuleksite tema õe juurde; ei soovi mitte näiliselt, vaid tõsiselt kavatsedes; ja loodab isegi, et teie kaudu arwab Jumal heaks meie õdede paika kaunistada. Teadke kindlalt, et ka mina soovin seda, kui ma Issanda tahtmist selles asjas õiget moodi mõistan. Kuidas teile see asi meeldib, otsustage, ja teatage mulle oma tahe esimesel võimalusel. Neid on palju, kes teid meeeldi meie maal näeksid. Kalleim! Paluge Jumalat, et ta teile märku annaks, kuidas talle ülalmainitu meeldib. Kirjutasin teile enne teise kirja teie venna kohta ja paljudest muudest asjadest, mis minu ümber on juhtunud. Kalleim! Teie venna kohta teatan teile kindlaid uudiseid meie provintsiaalkapiitlilt ja mõnest teisest asjast, millest ma usun, et te tahate teada. Ma olin väga hõivatud, kui kirjutasin seda kirja, nimelt [neitsi Maarja] taevavõtmispüha oktaavil. Eelmist kirja laske otsida vend Johannesel Muffindorpist või vend Gerardus de Grifonel; nimelt saatsin ma selle neile Kölni kodaniku Johannesega, hüüdnimi Stoltenberg. Olge terve, kalleim, Issandas! Tervitage teie ja minu sõpru, kes seal on.

239 [XLVIII kiri]

Kalleimale sõbrale, **magister Johannesele** Stommelnis, vend **Petrus**, Gotlandi lektor, tervitus koos siira armastusega. Lugupeetav! Kirjutasin teile sügisel Lüübekist ühe kirja püha Clemensi päeva paiku, andes

	<p>nificans uobis de statu meo. Nunc autem iterato uobis scribo, in octaua epyphanie, de eodem, constitutus kalmarnie, que est proxima domus theutonie ordinis nostri de regno nostro, in qua hyemaui, quia ad terram meam non potui propter hyemem superuenientem peruenire. Noueritis eciam, quod michi omnia prospere successerunt in uia, quamuis periculum magnum uite passus fuero in mari propter superuenientem tempestatem; sed benedictus deus, qui me liberauit. sanus sum, karissime, et bene ualeo; sed eo essem corde hilarior, si de statu karissime filie mee et amice cristine et uestro michi aliquid constaret. unde rogo propter filium dei, ut michi de hiis scribere uelitis in anime mee gaudium precordiale. Rogauit cristinam, karissimam meam, ut uobis aliqua diceret de statu suo, ut ea michi significaretis; quod et promisit, dicens: »dicatis ei, ut me de talibus interrogat, et faciam, quantum potero«. unde, sicut de uobis confido, hoc faciatis in uestrum et meum solacium sempiternum et, ut spero, in multorum pro tempore futuro edificacionem. litteram, quam mitto beginis uille vestre, eis exponatis. Quando fui uobiscum, propter superuenientes et mecum colloquentes nimis occupabar et ideo minus potui cum cristina conferre de hiis, que scire desiderauit; et hoc feci propter pacem eiusdem cristine, quia super hoc me rogauit. unde rogo uos et eam, ut hoc suppleatis scripto, quod tunc propter pacem aliorum fuit obmissum. valete, karissime! Memores estote officii uestri et illud diligenter impleatis: posuit enim uos dominus sponse sue camerarium, secretarium et cappellanum. vtinam unum illorum michi contulisset! sed, heu me! non sum dignus habitus tanta gracia tantaque prerogatiua. salutate et cetera.</p>	Llr ²
--	---	------------------

Llr²

teile teada oma käekäigust. Nüüd kirjutan teile jälle, kolmekuningapäeva oktaavil, seitsamast, asumas Kalmaris, mis on *Teutonia* provintsis meie kuningriigile lähim meie ordu klooster, kus ma talvitasin, sest ma ei saanud pealetuleva talve tõttu oma maale minna. Teadke siis, et teekond sujus mul igati hästi, kuigi elu oli väga ohus merel peale tulnud tormi tõttu; kuid olgu kiidetud Jumal, kes mind päästis. Olen terve, kalleim, ja mul läheb hästi; kuid oleksin südamest rõõmsam, kui mul oleks kuskilt teada mu kalleima tütre ja sõbratari Cristina ja teie käekäigust. Seepärast palun Jumala Poja nimel, et te arvaksite heaks mulle sellest kirjutada minu hinge südamlikuks rõõmuks. Palusin Cristinat, mu kalleimat, et ta teile midagi räägiks oma elust, et te mulle sellest teada annaksite; mida ta ka lubas, öeldes: „Õelge talle, et ta mulle selliste asjade kohta küsimusi esitaks, ja ma teen, mida suudan. Ja sellest ma usaldan teid, et te seda teete teie ja minu igaveseks lohutuseks, ja, nagu ma loodan, paljude kosutuseks tulevikus. Kiri, mille ma saatsin teie küla begiinidele, lugege neile ette. Kui ma olin teie juures, olin juurdeastujate ja minuga rääkijate pärast väga hõivatud ja sellepärast sain vähem Cristinaga vestelda sellest, mida ma teada soovisin; ja tegin seda sellesama Cristina rahu pärast, kes mind selles asjas palus. Ja nüüd palun ma teid ja teda, et usaldaksite selle kirja hooleks, mis tookord teiste rahu pärast tegemata jäi. Olge terve, kalleim! Pidage meeles oma ametit ja täitke seda hoolikalt; Issand on teid ju pannud oma pruudi kojaülemaks, usaldusaluseks ja kaplaniks. Oh et ta mulle neist ühe annaks! Kuid, häda mulle, ei ole ma väärt saama seda armu ja neid kohustusi. Tervitage ka teisi.

Ep. XLIX	<p>/240/</p> <p>IN uirginis filio, cristo ihesu, dilecte uirgini cristi cristine Frater bertoldus, dictus prior fratrum predicatorum de insula, prouincie dacie, continuum augmentum graciaram cum salute et spiritus sancti consolacione. Perceptis miris et mirabilibus dei operibus et dyaboli temptationibus, que circa uos actitantur, per fratrem petrum, lectorem gothensem, corde concucior, et ammiror super ammirabili diuina dispensacione, et ex intimo corde particeps esse desidero uestre familiaritatis. Ceterum inter cetera, que michi dictus frater petrus de statu uestro retulit, eciam hoc adiecit, quod libenter uideretis, quod frater uester alicubi aput nos religiose educaretur; quod desiderium uestrum eciam cum fratre petro prememorato, quem loco filii adoptaui, paratus sum adimplere. vnde secure eum ad nos secundum consilium prioris Mauricii transmittatis. Consulo eciam, rogo et desidero, ut cum eo personaliter ueniat, quia aput sorores ordinis nostri in regno nostro iam uobis in prebenda preuidi sufficienti. inibi, domino concedente, in pace cordis et corporis secundum humanam estimacionem poteritis omnibus diebus uite uestre domino deseruire, siue in habitu, quem nunc habetis, siue in habitu sororum, secundum quod uobis uidebitur expedire. de omnibus supra memoratis michi cum priore Mauricio uestram expressam scribi faciatis uoluntatem.</p>	Llv ¹
Ep. L	<p>Karissime amice sue et in domino predilecte, hille de monte, Frater petrus, lector de gotlandia, sincerum dilectionis affectum cum salute et oracionibus. Quamuis, karissima, inter nos multa fuerit caritas in domino et antiqua cordis familiaritas, sicut uos ipsa optime nostis, non memini me tamen uobis umquam specialem misisse litteram. sed quia in hac uia perfectam in uobis et honestam aduerti familiaritatem, que nullam /241/ sapit cu-</p>	

240 [XLIX kiri]

Neitsi Pojas, Jeesuses Kristuses, armastatud Kristuse neitsile **Cristinale**; vend **Bertoldus**, nimetatud jutlustajavendade prioriks Västerås, *Dacia* provintsis; pidevat armude kasvamist tervitusega ja Püha Vaimu lohutusega. Olles vend **Petruse**, Gotlandi lektori käest teada saanud Jumala imedest ja imelistest tegudest ning kuradi kiusatustest, mis teie ümber sünnivad, olin südamesse tabatud ja imestasin Jumala imestusväärsete armuandide üle, ja soovin kogu südamest olla osaline teie sõpruses. Peale selle, muu hulgas, mis vend Petrus mulle teie käekäigust jutustas, lisas ka seda, et te näeksite meeleldi, et teie vend kusagil meie juures saaks usus kasvatust; olen valmis selle teie soovi täitma, koos eelmainitud vend Petrusiga, kelle olen omale pojaks võtnud. Seega saatke ta julgelt meie juurde vastavalt prior **Mauriciuse** nõule. Soovitan ka, palun ja soovin, et te ise koos temaga tuleksite, sest meie ordu õdede juures meie kuningriigis on teile juba piisav elatis ette nähtud. Kui Issand annab, võite seal südame ja ihu rahus vastavalt inimlikule arvamusele kõik oma elu päevad Issandale pühendada, kas selles rüüs, mida te praegu kannate, või õdede rüüs, nagu teile paistab sobivam. Kõige ülalmainitu kohta laske oma täpne tahe kirja panna ja mulle prior Mauriciusega saata.

[L kiri]

Kalleimale sõbratarile ja Issandas armastatud **Hilla de Montele**; vend **Petrus**, lektor Gotlandilt, siirast armastuse kiindumust koos tervituse ja palvetega. Kuigi, kalleim, oli meie vahel Issandas suur armastus ja ammune südamesõprus, ei mäleta ma siiski, et oleksin teile kunagi eraldi kirja saatnud. Kuid kuna nägin sel teekonnal teis täiuslikku ja ausat sõprust, mis ei tea 241 miskit uudishimu

Ep. LI	<p>riositatem vel, ut planius dicam, carnalitatem, Ideo, gaudens de puritate simul et familiaritate, hanc uobis primam litteram scribo, rogans et monens, Quatinus diligentissime aduertatis et corde puro ponderetis, quantam gratiam dominus uobis contulit et conferre non obmittit. posuit enim uos dominus, si tamen gratum est uobis, conmensalem, contemporalem et quasi collateralem sponse sue, Immo quod plus est, corpore similem, consanguinitate uicinam, loco proximam, caritate familiarissimam et secretorum omnium consciam. Quid ergo, karissima, uobis restat? nisi quod a puericia incepistis uiriliter et finaliter consummetis. Castitas et puritas et simplicitas, quas quasi a natura possidetis, in uobis cum etate proficiant! Caritas, humilitas simul et morum honestas, quas gracia uobis donauit, continue in uobis crescant. Karissima! pre feruore diuini amoris cor incalcescat, mundus uilescat, demonis tumultuosa temptatio obmutescat, carnis concupiscentia sordescat, solus deus dulcescat, pro cuius amore omnia alia contempsistis et relinquenda fore iudicastis. Ceterum, karissima, optime nostis, quia in domino specialiter uos diligo et a multo tempore iam dilexi. Cuius quamuis plures sint cause, vnā tamen nunc sufficit commemorare, quia uidelicet Cristine, karissime mee filie et amice, sic inseparabiliter adheretis, eam fouetis et eam in omnibus tribulacionibus suis, quantum potestis, adiuuatis et supportatis; Quod michi super omnia, que facere pro me potestis, est gratissimum et peracceptum, et credo uobis futurum fore utilissimum simul et gloriosum. valete in domino, karissima! salutate dominam uestram matrem et cetera. sanus et incolumis in vigilia beate katherine ueni lubec et in die eiusdem inueni nauem uolentem transire in kalmarniam.</p> <p>Virgini cristi deuote et in domino sibi karissime, Cristine de stumbele, Frater Mauricius,</p>	Llv ²
--------	--	------------------

Liv²

või, avameelsemalt öeldes, lihalikkust, sellepärast, rõõmustades korraga neitsilikkuse ja sõpruse üle, kirjutan teile esimese kirja, paludes ja vannutades, et te hoolikalt vaataksite ja puhtast südamest kaaluksite, millise armu on Issand teile osaks andnud ja pole lasknud mööda minna. Issand on teid ju pannud, mis on teile armuks, oma pruudi seltsiliseks, naabriks ja nagu paariliseks, ja mis on veel enam, ihu poolest sarnanes, suguluse poolest lähedane, elukoha poolest samas, armastuses väga lähedane ja kõigi saladuste kaasteadja. Mis teile, kalleim, üle jääb? Ei midagi muud kui see, mida te lapsena alustasite ja lõpuks täide viisite; neitsilikkus ja puhtus ja lihtsus, mis teil nagu loomuses juba on, edenegu ajaga! Kasvagu teis pidevalt armastus, samuti alandlikkus ja ausad kombed, mis arm on teile osaks andnud. Kalleim! Jumala armastuse tule ees soojenegu süda, närtsigu maailm, vaikigu deemoni lärmakas kiusamine, kadugu lihahimud, olgu ainult Jumal magus, kelle armastuse pärast põlgate kõike muud ja otsustasite, et need tuleb maha jätta. Peale selle, kalleim, teate väga hästi, et armastan teid Issandas eriliselt ja olen juba kaua aega armastanud. Kuigi selleks on mitu põhjust, piisab siiski, kui neist ühte meenutada, nimelt et te Cristinale, mu tütrele ja sõbratarile olete nii lahutamatu kaaslane, tema eest hoolitsete ja teda, niipalju kui suudate, aitate ja toetate kõigis tema hädades; see on mulle kõigest, mida saaksite teha, tänuväärseim ja vastuvõetavaim, ja ma usun et saab teile tulevikus kasuks ja auks. Olge terve Issandas, kalleim! Tervitage emandat, teie ema ja teisi. Terve ja tugevana jõudsin kadripäeva laupäeval Lüübekisse ja leidsin samal päeval laeva, mis kavatses minna Kalmarisse.

[LI kiri]

Vagale Kristuse neitsile ja endale Issandas kalleimale,
Cristinale Stommelnis; vend **Mauricius**,

	<p>studens parisius ordinis <i>predicatorum</i>, salutem et <i>sancti spiritus consolacionem</i>. /242/ scribere uobis non <i>quidem pigrum</i>, <i>sed</i> re uera gaudio plenum, cum uobiscum, sicut cum corde meo, loqui delecter. sed quia <i>materiam</i> scribendi non habui, timens <i>uiarum pericula</i> in litteris, <i>precipue</i> feminis destinatis, <i>diuersis</i> negociis et <i>occupacionibus</i> distractus, uobis rescribere tanto tempore <i>obmisi</i>. <i>vnde pro</i> malo non habeatis <i>nec</i> ingratitude in <i>inputetis</i>, <i>donantes michi</i> talem <i>obmissionem</i>, scientes <i>hoc pro uero</i>, <i>quod</i>, <i>quamuis</i> mei <i>oblita</i> sitis, ut timeo, <i>memoriam</i> tamen uestri habens, <i>semper</i> postea, <i>non solum</i> in <i>prenotis</i> oracionibus, <i>sed</i> <i>eciam</i> inter honestos <i>fratres</i> et <i>extraneos</i>, in <i>omnibus</i> locucionibus <i>personam</i> uestram <i>semper</i> habui <i>reconmendatam</i>, <i>sperans</i> et <i>optans</i> hoc idem, <i>secundum promissum uestrum</i>, michi fieri a uobis. <i>Ceterum</i> noueritis de statu fratris petri, <i>socii</i> uestri et mei, <i>quod</i> ego cum sociis meis parisius <i>litteram</i> unam <i>paruulam</i>, <i>non</i> sigillatam, post octauas trinitatis ex parte sua accepi; in qua dicebat, <i>quod</i> sanus et <i>incolumis</i> post multos labores et <i>terrarum</i> spacia sexta feria post purificacionem beate uirginis uenit in Srenigniam,* <i>conuentum</i> suum, et in quarta feria post matthie legere incepit <i>ibidem</i>, <i>Rogans</i> dilectionem uestram in eadem littera, <i>quatenus</i> memor sitis <i>antique</i> caritatis et <i>intime</i> familiaritatis et ut <i>pro</i> eo et amicis suis, sicut de uobis <i>confidit</i>, <i>uelitis</i> deum assidue <i>deprecari</i>. uobis non potuit mittere aliquam <i>litteram</i> <i>propter</i> <i>artitudinem</i> temporis et <i>nuncii</i> <i>festinanciam</i>, istam uix mittens nobis. in <i>omnibus</i> ista scripsit michi et <i>non</i> plus, <i>rogans</i> inter alia <i>negocia</i> <i>procuranda</i> sibi, ut uos ex parte sua salutarem <i>statum</i> eius intimando. De statu autem meo, <i>amici</i> uestri <i>specialis</i>, sed timidi <i>propter</i> metum <i>iudeorum</i>, noueritis, <i>quod</i>, <i>transiens</i> per ignem et aquam, multas tribulaciones /243/ in corpore et <i>anima</i> passus – sicut credo, a <i>fratribus</i> intellexistis – in die beati</p>	LIir ¹
--	---	-------------------

* Imselt siiski „Skeningiam“ – Skänninge.

<p>LIIR¹</p>	<p>jutlustajate ordust, õppimas Pariisis; tervitust ja Püha Vaimu lohutust. 242 Ei ole ma mitte laisk teile kirjutama, vaid tegelikult täis rõõmu, kui ma teiega nagu oma südamega meeldivalt vestlen. Kuid kuna mul ei olnud millest kirjutada, kartes kirjadele teel ohtusid, eriti naisterahvastele saadetud, eksitatud igasugustest asjaajamistest ja tegemistest, jätsin nii kaua aega teile kirjutamata. Siis ärge pange seda pahaks ega arvake tänamatuseks, andke andeks mu hooletus, teades kindlasti, et kuigi, nagu ma kardan, olete minu unustanud, olete teie mul alati meeles, ja alati pärast seda, mitte ainult palves ära märkides, vaid teie isikut kiidan alati ka vestlustes ausate vendade ja võõrastega, lootes ja oodates sedasama, vastavalt teie lubadusele, mulle teie poolt. Peale selle teadke vend Petruse käekäigust, teie ja minu kaaslase, et ma sain koos oma kaaslastega talt ühe väikese kirja, pitseerimata, pärast kolmainupüha oktaavi; kus ta ütles, et jõudis tervelt ja puutumata oma konventi Skänninges reedel pärast küünlapäeva, ja kolmapäeval pärast madisepäeva hakkas seal [loenguid] lugema. Samas kirjas paludes, et meenutaksite ammust armastust ja lähedast sõprust, ja et te suvatseksite tema ja tema sõprade eest väsimatult Jumalat paluda, nagu ta teid usaldab. Ta ei saanud teile ühtki kirja saata, sest aega oli vähe ja saadik kiirustas, vaevalt sai ta meile selle saadetud. See on kõik, mis ta mulle kirjutab, rohkem ei ole; ja muude asjade hulgas palub, et ma teid tema poolt tervitaksin ja annaksin teada tema käekäigust. Kuidas läheb minul, teie erilisel sõbral, kuid juutide pärast hirmul olles^a häbelikul, teate, et tulnud läbi tule ja vee, kannatanud palju raskusi 243 ihu ja hinge poolest – nagu ma usun, olete vendadelt teada saanud – jõudsin püha</p>	<p>^a Jh 20,19.</p>
-------------------------	---	-------------------------------

<p>Ep. LII</p>	<p>mauricii veni parisius, vbi propter inmutacionem et no- uitatem diete numquam in eodem statu permansi, quin diuersis inpeterer infirmitatibus per totam hyemem usque post pascha, a quibus omnibus per dei gra- ciam et magnam mei custodiam ante ascensi- onem domini ad plenum fui liberatus et curatus; et iam assuesco oua comedere magis corrup- ta et quantitate parua quam illa oua de eflia, que fratribus nostris colonie dantur; et anxior in hac solitudine ac reditu, recogitans oua recen- cia et olera iuxta ollam carniuum, nobis sedenti- bus et uidentibus et comedentibus, descendo sepius, uidelicet non corpore, in egyptum stumbelensem, Et corpore descenderem et sepius descendissem, et alii plures socii mecum, eciamsi de parisius ad de- cem miliaria plus quam de colonia distaret. de isto tamen sufficienter. Rogo, ut statum uestrum et fratrum uestrorum, et uos, domine plebane, uestrum et matris vestre et familie michi significare ue- litis, quam primo potestis, vt fratri petro sig- nificem, quia nuncios aliquos habeo, ut credo, qui ibunt ad terram suam. valete semper in domino, memores mei secundum promissum vestrum in o- rationibus uestris et confidenciam, quam de uobis habeo, cum secrete locuti fueritis in cubili sponso vestro ihesu cristo, salutantes ex parte mea matrem, patrem, sorores uestras, et cetera. Nolo, ut ali- cui hanc litteram ostendatis, ne per sinistras interpretaciones alicuius nota aliqua refun- datur in scribentem. Dicatis domine beatrix, quod pro redeuntibus fratribus de capitulo oua recen- cia preparat et condimentum de nouis caseis, /244/ et mei memoriam habeat, cum bene sibi fuerit inter begginas. Datum in die beati viti et mo- desti. valete et orate pro me.</p> <p>Karissimis sibi in cristo et amicis speci- alibus, Domino plebano et magistro iohanni et sorori Cristine de stumbele, frater petrus, prior fratrum predicatorum wysbi, sincerum ca- ritatis affectum cum salute et spiritus sancti con-</p>	<p>LIIr²</p>
----------------	--	-------------------------

<p>LIIr²</p>	<p>Mauriciuse päeval^a Pariisi, kus üksluse ja harjumatu toidu pärast jäingi sellesse olukorda, nii et kannatasin igasugu haiguste all terve talve läbi, kuni pärast paasapühi, milles Jumala armuga ja minu suure hoolega vabanesin ja sain täiesti terveks enne taevaminemispüha. Ja juba harjun sööma rohkem riknenud ja suuruselt väiksemaid mune kui need Eflia omad, mida meie vendadele Kölnis antakse; ja mures selle allakäigu pärast, meenutan värskaid ja suuri mune lihapottide kõrval, kui me istusime ja nägime ja sõime, laskun tihti, kuigi mitte ihus, Stommelni Egiptusse^b; ja tuleksin ka ihulikult ja sagedamini, ja paljud teised kaaslased koos minuga, isegi kui Pariisist oleks Kölni kümme miili rohkem. Kuid sellest piisab. Palun, et te teataksite mulle oma käekäigust ja oma vendade, ja teie, isand kogudusepreester, ja teie ema ja perekonna, niipea kui te saate, et ma saaksin teatada vend Petrusele, kui mul on keegi saadikuks, nagu ma usun, kes lähevad tema maale. Olge alati terve Issandas, meenutage mind oma palvetes vastavalt oma lubadusele usaldusele, mis mul teie vastu on, kui te salajas räägite oma peigmehe Jeesus Kristusega tema kambris. Tervitage minu poolt oma ema, isa, õdesid ja teisi. Ma ei taha, et te seda kirja kellelegi näitaksite, et see ei langeks pahatahtlike tõlgenduste ohvriks kui keegi märkab, kes selle kirjutas. Õelge emand Beatrixile, et ta kapiitlilt tagasipöörduvate vendade jaoks valmistaks ette värskaid mune ja värsket kirsimoosi, 244 ja et ta mind meelde tuletaks, kui tal begiinide juures hästi läheb. Antud püha Vituse ja Modestuse päeval.^c Olge terve ja palvetage minu eest.</p> <p>[LII kiri]</p> <p>Kristuses kalleimatele ja erilistele sõpradele, isand kogudusepreestrile ja magister Johannesele ja õde Cristinale Stommelnis; vend Petrus, Visby jutlustajavendade prior, siirast armastuse kiindumust tervitusega ja Püha Vaimu lohutust.</p>	<p>^a Esmaspäev, 22. september 1270.</p> <p>^b 2Ms 16,3</p> <p>^c Esmaspäev, 15. juuni 1271.</p>
-------------------------	---	--

Ep. LIII	<p>solacione. Ex intimis <i>precordiis</i> meis uobis omnibus regracior <i>pro</i> solaciis et beneficiis et <i>sanctorum</i> reliquiis, que <i>michi</i> contulistis. <i>Ceterum</i>, quia ualde sum occupatus, significo uobis, <i>quoniam</i> sanus ueni ad capitulum nostrum <i>prouinciale</i>, vbi <i>procurau</i> cum priore <i>nostro</i> <i>prouinciali</i>, quod frater uester, karissima Cristina, domui et conuentui <i>nostro</i> est assignatus; Cuius litteram in capitulo <i>prouinciali</i> recepi, in qua significauit <i>michi</i>, quod bene ualeat et quod de uobis libenter audiret certos rumores; cui eciam de statu uestro litteram rescripsi. quem faciam ad domum <i>nostram</i> ante hiemem adduci. valete in <i>domino</i>, karissimi! cum <i>michi</i> melius uacauerit, scribam uobis uerba plura et dulciora. si prius non habueritis occasionem, per diffinitorem uel socium eius, fratrem nicolaum, quondam studentem colonie, poteritis rescribere, que uobis placuerint.</p> <p>IN uisceribus caritatis cristi karissime sorori, cristine de stumbele, helborgis et . . ., sorores secundum carnem et spiritum, In gotlandia, beggine alio nomine nominate, sinceram in domino dilectionem cum salute. De statu uestro rumores plures audiimus de fratre petro, lectore fratrum predicatorum In nostra ciuitate, et ex corde sumus consolate pariterque letificate. Et quia inter cetera dictum est nobis, quod pater uester et /245/ mater mortui sunt, et quod solaciis corporalibus caretis, dominus autem nobis ex prouisione paterna curiam paruam et domos modicas dedit, In quibus nullus hominum manet exceptis nobis duabus, ad quas uos inuitamus sicut nostram karissimam sororem, Dilectissima, rogamus uos, ut nostram exhibicionem acceptetis, quia, quamuis in parte pauperem uitam ducamus, dulcis tamen nobis multipliciter redditur ex domini uisitacione et fratrum predicatorum in ciuitate nostra consolacione. Dominus dirigat uiam uestram ad partes nostras et affectum ues-</p>	LIIv ¹
----------	---	-------------------

LIIv¹

Kõige sügavamast südamest tänan teid kõiki kosutuse ja heategude ja pühakute reliikviade eest, mis te mulle olete andnud. Peale selle, kuna ma olen väga hõivatud, teatan teile, et jõudsin tervena meie provintsiaalkapiitlile, kus saavutasin meie provintsiaaliga, et teie **vend**, kalleim Cristina, määratakse meie kloostrisse ja konventi; tema kirja sain provintsiaalkapiitlil, kus ta mulle teatab, et ta on hea tervise juures ja et meeleldi kuuleks teist kindlaid uudiseid; kellele ma ka teie käekäigust kirja kirjutasin. Korraldan ta tuleku meie kloostrisse enne talve. Olge terve Issandas, kalleim! Kui mul on paremini aega, kirjutan teile rohkem ja magusamaid sõnu. Kui teil enne pole võimalust, siis saate vastu kirjutada *diffinitor*'i või tema kaaslaste vend **Nicolausega**, kunagise Kölni studendiga, kuidas teile meeldib.

[LIII kiri]

Kristuse südamlikus armastuses kalleimale õele, **Cristinale** Stommelnis; **Helborgis** ..., lihased ja vaimulikud õed Gotlandil, teise nimega begiinideks nimetatud, siirast armastust Issandas koos tervitusega. Kuulsime teie käekäigu kohta vend **Petruselt**, kes on meie linnas jutlustajavendade lektor, palju uudiseid, ja oleme südames kosutatud ja samavõrd rõõmsad. Ja kuna muuhulgas öeldi meile, et teie isa ja 245 ema on surnud, ja et teil on puudus ihulisest kosutusest, aga meil on isanda isalikust hoolitsusest väike talu ja tagasihoidlikud hooned, kus ei ela ühtki inimest peale meie kahe; kelle juurde me teid kutsume oma kalleimaks õeks. Kalleim, me palume teid, te meie pakkumise vastu võtaksite, et kuigi osalt elame vaest elu, on see meile siiski magus isanda külastustest ja meie linna jutlustajavendade lohutusest. Juhatagu Issand teile teed meie maale ja kallutagu teie

Ep. LIV	<p>trum ad nos inclinet, ut simul in <i>domino</i> letificemur et <i>consolemur</i>. veni, soror mea karissima et amica in <i>cristo</i> dulcissima!</p> <p>Deute <i>cristi</i> sponse et in <i>domino</i> semper diligende, Cristine in stumbele, Frater Mauricius, parisius degens in studio, salutem et <i>sancti</i> spiritus consolationem. Tedet me meis scribere, aput quos obliuioni datus sum tamquam mortuus a corde; <i>sed</i> pudet ad <i>presens</i> manum scribendo retrahere, affectu nominum et tedium propellente. Licet enim spes periit, <i>que</i> pro tot scriptis uel solum responsum <i>promiserat</i>, tamen, ut scribam iterum, latoris <i>presencium</i> occasio me induxit. et <i>nunc</i>, <i>karissima</i>, ut singulariter et familiarius loquar, et humanam ex humilitate tua sumens audaciam, scio et <i>per</i> latorem <i>presencium</i> intellexi, <i>quod</i> circumdederunt te tribulaciones multiplices et dolores <i>propter</i> parentum tuorum iniurias, quas sustinent, et obitum prioris, amici tui et mei. nec ignoro tumidos aduersitatum fluctus, quibus tue mentis nauicula iactatur. Iam multo tempore inter periculosas et procellosas tuorum /246/ hostium specialium tempestates, et ideo tanto <i>precordialius</i> tibi ex caritate, qua te in <i>domino</i> diligo, <i>compacior</i>, quanto <i>inbecillior</i> et debilior <i>sexus muliebris</i> existit ad tribulacionum et uexacionum impetus sustinendos. <i>verumptamen quia</i> mulierem fortem te in angustiis reputo, spero in <i>domino</i>, qui est in se sperancium fortitudo, <i>Quod</i> tibi constantiam tribuet et ex alto uirtutem tot et tantis calamitatibus resistendi, <i>facietque</i> tecum in hiis finem bonum et optatum cum huiusmodi temptatione <i>prouentum</i>. hortor in <i>domino</i> igitur et rogo, quatenus, <i>assumens spiritum</i> fortitudinis in aduersis, iactes in <i>deum</i> cogitatum tuum et ad ipsum dirigas totaliter uota tua. ipse enim est, qui percutit et medetur, wlnerat atque sanat, et</p>	LIIV ²
---------	---	-------------------

LIIv²

kiindumust meie poole, et me koos rõõmustaksime Issandas ja saaksime lohutust. Tule, mu kalleim õde ja Kristuses magus sõbratar!

[LIV kiri]

Vagale Kristuse pruudile ja Issandas alati armastatavale **Cristinale** Stommelnis; vend **Mauricius**, kes on Pariisis õppimas, tervitus ja Püha Vaimu lohutust. Tüütab mind kirjutamine omadele, kelle juures olen pandud unustusse nagu südamest surnud, kuid häbenemine ei lase ka kirjutavat kätt tagasi tõmmata; kiindumusest ja häbenemisest aetud. Kuigi lootus on ju kadunud, mis lubas nii paljudele kirjadele kasvõi üht vastust, kirjutan ma siiski jälle, mind tõukab võimalus kirja saadikuga saata. Ja nüüd kalleim, rääkides eraldi ja lähedaselt, ja sinu alandlikkusest inimlikku julgust võttes, tean ja selle kirja toojalt sain kuulda, et sind ümbritsevad mitmekordsed hädad ja valud sinu vanemate kahjude pärast, mis on juhtunud, ja sinu ja minu sõbra priori lahkumise pärast. Ja ma ei unusta mässavat vaenlase jõge, kus sinu hinge laevuke juba kaua ulbib sinu eriliste vaenlaste ohtlike ja hukutavate 246 tormide käes, ja sellepärast tunnen sulle kaasa, armastusest, millega ma sind armastan Issandas, seda südamlikumalt, mida nõrgem ja hapram on naissugu hädades ja koledates õnnetustes. Siiski, kuna ma arvan, et sa oled kitsikuses tugev naine, loodan Issandas, kes on tema peale lootjate tugevus, et ta sulle kõrgustest ikka jõudu annab, neile ja nii paljudele viletsustele vastu seista, ja teeb sinuga nii, et nende kiustatuste lõpp on hea ja loodetud. Õhutan jälle Issandas ja palun, et võttes tugevuse vaimu vaenlase vastu, paneksid oma mõtlemise Jumala peale ja juhiksid kõik oma töötused tema poole. Tema on ju ise see, kes paiskab maha ja tõstab üles, haavab ja ka tervendab^a ja

^a Ps 117,18; 123,7; 102,10.

<p>Ep. LV</p>	<p>post meroris uerba consolationis adhibet lenimenta. vale, memor mei in oracionibus matutinis apud deum secundum meam confidentiam in te et tuam promissionem, salutans plebanum, matrem et sorores eius et tuas. scripta in nocte beati valentini post matutinas; cui plus addi non potuit, scriptore in aliis occupato. quod scripsi, scripsi, nec adiciam ultra scribere, nisi scribas.</p> <p>IN ihesu cristo, eterno amore, interno dulcore, vtriusque hominis conuenientissimo decore, virginitatis flore, karissime cristime, filie et amice sue, de stumbele, Frater petrus, lector predicatorum de gotlandia, suo solacio a deo specialiter accommodatus, Intimam cordis dilectionem de fonte dominici cordis illibato non solum habundanter haurire, sed et pie et dulciter degustare. karissima! in te sola et per de didici, quoniam non est personarum acceptor deus; quia, qui in natura coniunxit corpus de limo terre formatum et spiritum rationalem ad /247/ dei ymaginem sublimatum, Ipse etiam nos, distantes loco, dispares merito et dissimiles cotidiano exercicio, in unum fedus amicicie adunauit. o dulcissima mea! quantum dolorem et merorem cordi meo generet locorum a te tanta distancia, dicere non possum; quod non oportet, quia puto uos in eodem libro experientie eadem legere, que ego iam annis plurimis legi et relegi, sed credo me numquam posse perlegere, quam diu in hoc corpusculo peregrinor: et hanc uobis esse lectionem cotidianam non dubito, quia scio uos mecum animam unam et cor unum habere in domino. Que autem fuerit ratio, quare dominus tantum distantes, tam dispares et tam dissimiles uoluerit in unum caritatis uinculum colligare, ignorans, hoc solum pro certo assero, quod nulli rei uisibili cor meum tantum associauit secundum se et uniuert in se, sicut cordi uestro. Nam si carnaliter diligencium et carnalia exerencium efficitur</p>	<p>LIII^r¹</p>
---------------	---	-------------------------------------

LIIIr¹

pärast masenduse hoope annab lohutuse leevendust. Ole terve, meenuta mind hommikustes palvetes Jumalale, nagu ma sind usaldan ja sinu lubadusi; tervitades

kogudusepreestrit, tema **ema** ja **õdesid** ja sinu omi.

Kirjutatud valentinipäeva öösel pärast matutiini; millele ma rohkem lisada ei saanud, sest kirjutaja oli muuga hõivatud.

Mida olen kirjutanud, olen kirjutanud, ja ei kirjuta enam rohkem, kui sa ei kirjuta.

[LV kiri]

Jeesuses Kristuses, igaveses armastuses, sisemises sulniduses, mõlema inimese sobivaimas ehtes, neitsilikkuse õies; kalleimale **Cristinale**, oma tütrele ja sõbratarile Stommelnist; vend **Petrus**, jutlustajavendade lektor Gotlandilt, Jumalalt talle eriliselt antud lohutust, sisimat südame armastust Issanda südame põhjatust allikast mitte ainult ohtralt ammutada, vaid ja vagalt ja magusalt maitseda. Kalleim! Ainult sinu ja sinu kaudu õppisin, et Jumal ei tee vahet isikute vahel; tema, kes loomuses ühendas maa põrmust tehtud ihu ja mõistusega vaimu ²⁴⁷ Jumala üleva kujuga, tema on ka meid, kaugetes paikades, teenetelt ebavõrdseid ja igapäevase elu poolest erinevaid ühendanud kokku sõpruse liitu. Oo, mu sulneim! Millist valu ja kurbust põhjustab minu südamele sinust nii kaugel paik, ei suuda ma öelda; mida pole vajagi, sest ma arvan, et olete sellest samast kogemuste raamatust sedasama lugenud, mida mina olen juba palju aastaid lugenud ja üle lugenud; aga ma ei usu, et suudan selle iial läbi lugeda, kui kaua ma selles ihus rändan. Ja ma ei kahtle, et see on teile igapäevaseks lugemisvaraks, sest tean, et teil on minuga üks hing ja üks süda Issandas. Mis põhjus küll võis olla, miks Issand arvas heaks nii kaugel, nii ebavõrdsed ja nii erinevad ühendada ühte armastuse sidemega, ma ei tea, väidan vaid seda kindlalt, et minu süda pole ühegi nähtava asja külge ennast niimoodi kinnitanud ja ühendanud nagu teie südame külge. Sest kui lihalike armastajate ja lihalik läbikäimine saab

<p>Ep. LVI</p>	<p>cor unum et caro una, multo forcius et congru- encius deum diligencium et se inuicem in deo per- fruentium efficitur in domino cor unum et anima una. Hanc igitur vnionem expertus cum nullo melius quam uobiscum, sic uos diligo absentem ut presentem, sic dolentem ut ridentem, sic pauperem ut diutem, et e conuerso, Et ut breuiter dicam: In quacumque uer- taris formam, qualemcumque paciariis ignomi- niam, meam tamen esse cognosco filiam et dulcissi- mam amicam, Quam utique michi preciosiorem reddit pena, gloriosiorem ignominia, eiusdem gracie representat contraria fortuna. o amantissima mea! o dul- cissima! o cordis mei intima medulla! rogo te, oculos attollamus et cor erigamus ad deum, in quo omnia sunt unum, et ex eo et in eo nos inuenimus, in quantum unum sumus, qui in nobis in plurima diuidemur. o karissima! utinam te ore ad os alloqui possem et tecum eciam corporali pre- sencia commorari; quod utique preeligerem omni cognatorum /248/ et amicorum, inter quos habito, con- solacioni; Quod et rogo cotidie deum, ut hoc faciat ante meam mortem, quacumque data occa- sione. sanus sum pater tuus, Karissima filia, et intime doleo, quia de statu tuo nichil nuper in- tellexi.</p> <p>Karissime sibi in cristo cristine Frater alde- brandinus romanus salutem et consolaci- onem recipere in aduersis. Nam amicorum est, quo- rum idem uelle et nolle esse dinoscitur, ut, sicut confederantur in prosperis, sic in angustiis et tris- titiis adhibeant mutuo remedia oportu- na. Hinc est, quod cum olim fuerim uester fa- miliaris aliquoaliter et amicus, Doleo non in- merito super hiis, que uobis succedunt ad pre- sens. ecce karissima cristina! uenit hora, in qua aures vestre audiunt, non uocem exultaci- onis et gaudii, sed amaritudinis et me- roris. Nam uox turturis in stumbele audi- ta est, uox, inquam, flentis et deplorantis ultimum recessum amabilis tui petri; et</p>	<p>LIII²</p>
----------------	---	-------------------------

LIIIr²

üheks südameks ja üheks ihuks, siis veel palju tugevamalt ja sobivamalt saab Issandas üks süda ja üks vaim neist, kes armastavad Jumalat ja naudivad teineteist Jumalas. Iial ei ole ma kogenud paremat ühendust kui teiega, nagu ma teid armastan eemal viibides ja kohal olles, nii valus kui naerdes, nii vaesuses kui rikkuses, ja vastupidi. Ja et öelda lühidalt: ükskõik milliseks muutub välimus, missugust häbi peaksid kannatama, siiski tunnistan sind oma tütreks ja sulneimaks sõbratariks. Mis igatahes teeb piinad mulle väärtuslikuks, häbistused auväärseks, see arm on ebaõnne vastu. Oo, mu kõige armastatum! Oo sulneim! Oo mu südame sisim mesimagus! Palun sind, tõstkem silmad ja ülendame südamed Jumala poole, kelles kõik on üks, ja leiame endid temast ja temas, kuivõrd me oleme üks, kes meis endis on paljus eraldatud. Oo kalleim! Oh et ma saaksin sinuga rääkida suud suu vastu ja sinuga ka ihulises kohalolekus kokku saada! Seda ma eelistaksin kõigi tuttavate 248 ja sõprade, kelle seas ma elan, lohutusele. Seda ma ka palun iga päev Jumalalt, et ta seda veel enne mu surma teeks, kui antakse mingi võimalus. Mina, su isa olen terve, kalleim tütar, ja kannatan südamest, et ma teist hiljuti midagi teada pole saanud.

[LVI kiri]

Kristuses endale kalleimale **Cristinale** vend **Aldebrandinus Romanus**, tervitusi ja lohtust vastaste hulgas. On ju sõbrad need, kellest on teada, mida nad tahavad ja ei taha, nii et nagu nad on koos headel aegadel, nii aitavad üksteist vastastikku kitsikuses ja kurbuses vajaliku abiga. See on, et kuna ma kunagi olin teile teataval määral lähedane ja sõber, ei tee mulle mitte vähe valu see, mis teiega on praegu juhtunud. Näe, kalleim Cristina! On tulnud tund, mil teie kõrvad ei kuule mitte juubelduse ja rõõmu häält, vaid kibeduse ja kurbuse. Sest Stommelnis on kuulda turteltuvi häält^a, mis kurdab ja nutab sinu armastatud **Petruse** viimase lahkumise üle; ja

^a Parafraas kirjakohale Ül 2,12.

	<p>ideo conturbatum est cor meum super te, cristina, et spiritus meus in precordiis meis plangit; nec fas est locum esse leticie, vbi tam amarum aduenit diuorcium amicorum. Quis te consolabitur, o cristina, tam dulciter, sicut petrus? numquid aliquis alius tam ydoneus inueniri tui poterit consolator? Circuire poteris mare et aridam: nusquam poteris reperire. numquid Gerardus, dictus de griphone, ei poterit adequari, Quod in tui possessionem liberam iam sit intentus? longe abest. Nescit enim uotiuua uerba proferre, ut petrus, secundum desiderium audientis. Quid ergo commisisti in daciam, o cristina, Quod ex abrupto tibi facta est inimica, auferens fratrem petrum? Credo, quod quicquid uides, in amaritudinem uertitur, quia iam cito non aspicias amicum tuum. Adiuro uos, o carissime domicelle, Geua et yrmegardis cum omnibus sodalibus uestris, que secundum consuetudinem in stumbele presentes estis, ut super contricione et amaro discessu istorum duorum amabilium amicorum, Petri et /249/ Cristine, solacia adhibere uelitis; Iungatur plebanus Iohannes, ubi locus fuerit, arripiens uirgellam suam, et disponat se toto corpore et corde, sicut decet amicos dei, et dulcis melodie cantus incipiat personare: forsitan refocillabitur spiritus in cristina in cristo ihesu. et tu, gertrudis, soror ipsius, que cantilenas dulces consueueras decantare, nunc suauius cantare studeas in recessu, ne nimia tristitia corda amicorum absorbeat. rogo uos, o cristina! ut accipiatis tersorium, quo lacrimas defluentes ex oculis detergatis. ecce aduenit tempus lamenti et fletus, quod testantur lacrimae ille, quas, cum remeares de colonia, sub quadam arbore profudisti. et quid succedit tibi pro amico tuo in deliciis tuis? credo, quod nichil aliud nisi fletus. in illo forsitan aliquantula requies erit. valete et orate pro me. si placet, salute plebanum ex parte mea intime, sicut potes-</p>	<p>LIIIv¹</p>
--	---	--------------------------

<p>LIIIr²</p>	<p>üheks südameks ja üheks ihuks, siis veel palju tugevamalt ja sobivamalt saab Issandas üks süda ja üks vaim neist, kes armastavad Jumalat ja naudivad teineteist Jumalas. Iial ei ole ma kogenud paremat ühendust kui teiega, nagu ma teid armastan eemal viibides ja kohal olles, nii valus kui naerdes, nii vaesuses kui rikkuses, ja vastupidi. Ja et öelda lühidalt: ükskõik milliseks muutub välimus, missugust häbi peaksid kannatama, siiski tunnistan sind oma tütreks ja sulneimaks sõbratariks. Mis igatahes teeb piinad mulle väärtuslikuks, häbistused auväärseks, see arm on ebaõnne vastu. Oo, mu kõige armastatum! Oo sulneim! Oo mu südame sisim mesimagus! Palun sind, tõstkem silmad ja ülendame südamed Jumala poole, kelles kõik on üks, ja leiame endid temast ja temas, kuivõrd me oleme üks, kes meis endis on paljus eraldatud. Oo kalleim! Oh et ma saaksin sinuga rääkida suud suu vastu ja sinuga ka ihulises kohalolekus kokku saada! Seda ma eelistaksin kõigi tuttavate 248 ja sõprade, kelle seas ma elan, lohutusele. Seda ma ka palun iga päev Jumalalt, et ta seda veel enne mu surma teeks, kui antakse mingi võimalus. Mina, su isa olen terve, kalleim tütar, ja kannatan südamest, et ma teist hiljuti midagi teada pole saanud.</p> <p>[LVI kiri]</p> <p>Kristuses endale kalleimale Cristinale vend Aldebrandinus Romanus, tervitusi ja lohtust vastaste hulgas. On ju sõbrad need, kellest on teada, mida nad tahavad ja ei taha, nii et nagu nad on koos headel aegadel, nii aitavad üksteist vastastikku kitsikuses ja kurbuses vajaliku abiga. See on, et kuna ma kunagi olin teile teataval määral lähedane ja sõber, ei tee mulle mitte vähe valu see, mis teiega on praegu juhtunud. Näe, kalleim Cristina! On tulnud tund, mil teie kõrvad ei kuule mitte juubelduse ja rõõmu häält, vaid kibeduse ja kurbuse. Sest Stommelnis on kuulda turteltuvi häält^a, mis kurdab ja nutab sinu armastatud Petruse viimase lahkumise üle; ja</p>	<p>^a Parafraas kirjakohale Ül 2,12.</p>
--------------------------	--	--

<p>Ep. LVII</p>	<p>tis, Quia, licet absens, amicus sum ei bonus. salute matrem plebani et hadewigem.*</p> <p>Karissime sibi in cristo Sorori, cristine de stumbele, Frater volquinus, ordinis fratrum predicatorum minimus in Gotlandia, oraciones, utinam tam deuotas quam continuas, in cristo, uirginis filio, cum salute. Recognosco in parte mei, michi in cristo karissima, negligenciam et pigriciam meam, quoniam post tanta beneficia et solacia plurima, michi per uos et vestros – tum a fratre et sorore uestra, tum etiam ab aliis amicis – exhibita pariter et inpensa, tamen, ingritudinis reus, nec scripto, nec alio modo aliquo caritati uestre, ut dignum erat, graciaram retulerim actiones. veniam igitur peto et de cetero libenter me emendare studebo. sed tamen in aliqua parte me excuso, Quia et uiarum laboribus et /250/ aliis multis occupationibus fueram impeditus. Regracior igitur nunc pietati uestre et omnibus tam sororibus quam aliis, qui me et dilectum ac reuerendum patrem meum, fratrem petrum lectorem, honeste et caritatiue tractauerunt et multiplicibus solaciis ac deductionibus edificatoriis refouerunt. et rogo, ut ipse, qui nullum bonum mittit irremuneratum, det uobis et augeat graciaram suam in presenti et tribuat gloriam in futuro, Dominus ihesus cristus, et confortet uos in tribulationibus, et in angustiis consoletur. Quia uero pauper sum nunc tam spiritualiter quam corporaliter, non habeo ad presens, quod uobis mittam, nisi unum coclear corneum nigrum positum cum albo illo cocleari, quod mittit lector. Item mitto karissime filie mee, hille, sorori uestre, unum coclear nigrum minus aliis. Item mitto unum coclear album, cuius manubrium est nigrum, sorori hille de monte, predilectissime filie mee. Item mitto dilecte filie mee, filie aduocati antiquioris, unum coclear nigrum. plura et maiora mitterem, si plura haberem. Memoria autem vestri in corde meo manet inuiolabilis et omnium filiarum mearum; que, cum essem extraneus, non dedignabantur michi confiteri, et pitancias</p>	<p>LIIIV²</p>
-----------------	--	--------------------------

* Järgneb tühi rida. Paulsoni märkus.

<p>LIIIv²</p>	<p>sest kuigi eemal, olen ta hea sõber. Tervitage kogudusepreestri ema ja Hedwigit.</p> <p>[LVII kiri]</p> <p>Kristuses endale kalleimale õele, Cristinale Stommelnis, vend Volquinus, vähim Gotlandi jutlustajavendadest, palveid, mis oleksid ometi sama vagad kui püsivad, Kristuses, Neitsi pojas, koos tervitustega. Ma tunnen, Kristuses kalleim, enda poolt hooletust ja laiskust, et ma pärast niisuguseid heategusid ja lohutust, mis mulle teilt ja teie omadelt – nii teie venna ja õe kui ka teiste sõprade poolt – on väljendatud ja mõeldud, ei ole tänamatu võlglasena ei kirjas ega muul moel üles näidanud tänu teie armastusele, nagu oleks kohane. Nüüd palun andestust ja peale selle üritan end meeeldi parandada, kuid siiski vabandan end osaliselt, sest mind takistasid teekonna raskused ja 250 paljud teised kohustused. Nüüd siis lõpuks tänan teid, teie jumalakartlikkus, ja kõiki, nii õdesid kui teisi, kes mind ja mu austatud isa, vend Petrust, lektorit, auväärselt ja armastusega kohtlesid, ja soojendasid mitmekesiste lohutustega ja kosutavate mõtetega. Ja ma palun, et tema ise, kes ei jäta ühtki heategu tasumata, annaks teile ja rohkendaks oma armu praegu ja auhiilgust tulevases, ja lohutagu kitsikustes. Kuna olen tõesti vaene nüüd nii vaimus kui ihus, ei ole mul teile kingituseks saata midagi muud kui üks must sarvest lusikas, mille panen selle valge lusika juurde, mille saadab lektor^a. Veel saadan mu kalleimale tütrele Hillale, teie õele, ühe musta lusika, teistest väiksema. Veel saadan ühe valge lusika, mille saba on must, õde Hilla de Montele, mu armsale tütrele. Veel saadan mu armastatud tütrele, vanema advokaadi tütrele, ühe musta lusika. Saadaksin rohkem ja suuremaid asju, kui mul oleks rohkem. Kuid mälestus teist ja kõigist mu tütardest jääb kustumatult minu südamesse. Kuigi ma olin võõras, arvasid nad vääriliseks mulle pihtida ja armuande anda</p>	<p>^a Petrus?</p>
--------------------------	--	-----------------------------

<p>Ep. LVIII</p>	<p>et alia multa solacia facere; quas libentissime omnes et singulas nominatim salutarem, si nomina ipsarum in memoria haberem. salute ex cordis mei intimo affectu filias meas supra nominatas; Item saluto dominum plebanum et cetera. vigeat et ualeat in domino semper uestra caritas. desidero, si placet deo et matri sue, adhuc uos semel uidere in hac uita cum patre meo karissimo. valete in domino ihesu cristo.</p> <p>Karissime sibi in cristo filie et amice, in presenti precordialiter dilecte et in eternum diligende, Frater petrus, lector fratrum predicatorum in Gotlandia, salutem et inter prospera et aduersa salubriter incedere, in spiritualibus proficere et ad eterna feliciter peruenire. /251/ Cum status uestri consideracio sit cordis mei excellens admiracio et intellectus frequens occupacio, sed et interioris hominis mei summa consolacio, Quas in precordiis meis dilectio generat et profundat, et multiplicitas et magnitudo materie uarificat et continuat, scire tamen debetis, quod in hiis omnibus nec infectionem inuenio affectionis, nec aliquale inpedimentum deuocionis; sed pocius materiam in hiis inuenio felicis consolacionis et efficacissimam causam proprie humiliacionis. sed et occasionem reperio graciaram actionis. karissima! hec meditari dixi sapienciam, Quia in hiis inueni, quid defectus corrigeret, quid affectus accenderet, quid intellectum instrueret. hic lego et relego diuina beneficia, aduerto inimici demonis inenarrabilia maleficia, audio uiribus humanis inproporcionata tormenta. sed quid inter hec, karissima, est faciendum, nisi diuina benignitas collaudanda, Dyaboli malignitas euitanda, humana infirmitas consolanda? vtinam hec taliter legerem, relegerem et perlegerem, ut in lacrimas erumperem similiter et gauderem: optime tunc studerem. sed heu me infelicem! qui propter continuas occupaciones diuinis defraudor consolacionibus et ideo ad consolandum alios factus indignus et ineptus, Quia in meipso</p>	<p>LIVr¹</p>
------------------	---	-------------------------

LIVr¹

ja palju lohutust jagada. Neid kõiki ma tervitaksin ükshaaval nimepidi, kui mul nende nimed meeles oleks. Tervitage mu südame sisima kiindumusega minu ülalmainitud tütreid; veel tervitan isand **kogudusepreestrit** ja teisi. Kasvagu ja õitsegu Issandas alati teie armastus. Ma soovin, kui see on Jumalale ja tema emale meele pärast, teid veel üks kord siinses elus näha koos mu kalleima isaga. Olge terve Issandas Jeesuses Kristuses.

[LVIII kiri]

Kristuses kalleimale **tütrelle** ja sõbratarile, olevikus südamest armastatud ja igavesti armastusväärsele, vend **Petrus**, jutlustajavendade lektor Gotlandil, tervitust ja nii külluses kui puuduses tervise juures olla, vaimulikult edeneda ja õndsalt igavikku edasi minna. ²⁵¹ Teie käekäigu jälgimine on minu südame alaline imetus ja mõistuse sagedane tegevus, ja ka sisemise inimese ülim lohutus. Mida minu südame ümber armastus sünnitab ja süvendab, ja selle asja suurus ja mitmekesisus varieerib ja jätkab. Siiski te peate teadma, et neis kõigis ei leia ma ühtki armastuse plekki, ega mingit takistust vagadusele; vaid pigem leian siin õnnelikku lohutust ja suurepärasest põhjust enese alandamiseks ja korduvalt juhust tänulikkuseks. Kalleim! Siin ma rääkisin tarkuse üle mediteerimisest. Mida ma neis leidsin, mis puudusi parandab, mis kiindumust kergitab, mis mõistust õpetab. Siit loen ikka ja jälle välja Jumala armutegusid, näen vaenlase, demoni kirjeldamatut õelust, kuulen inimlikule jõule mitte kohastest piinadest. Kuid mis nende keskel on teha, kalleim, kui aga kiita Jumala heldust, vältida kuradi tighedust, lohutada inimlikku nõrkust? Oh et ma seda niimoodi loeksin, üle loeksin ja läbi loeksin, et valaksin samamoodi pisaraid ja rõõmustaksin, see oleks mulle parim õpetus. Kuid oh mind õnnetut! Kes ma pideva hõivatuse tõttu jätan end ilma jumalikust lohutusest ja sellepärast olen saanud väärituks ja võimetuks teisi lohutama, sest olen eneses

<p>Ep. LIX</p>	<p>mirabiliter sum desolatus. occasionem tamen michi et materiam dedistis maxime consolacionis, quia litteram michi misistis insignis dilectionis, continentem insignia uestre passionis simul et multiplicis consolacionis, pro qua ad tantas uobis teneor gratiarum actiones, quod, si numquam aliquid plus michi exhibissetis familiaritatis, tamen pro hoc me perpetuo uobis recognoscerem obligatum. Ceterum quia ad hoc tempus fui omnino de statu meo incertus, ideo uobis de fratre uestro et aliis quibusdam, super quibus me rogastis, usque ad presens non rescripsi. sed quia modo capitulo prouinciali sum missus in terram natiuitatis mee, vbi maiorem habeo occasionem uobis sepius scribendi, Dabo /252/ operam efficacem ea, que ad uos pertinent, pro uiribus procurare et uobis quam primum potero intimare. Dicitis eciam magistro iohanni, quod impacienter non ferat, quod non potui ei transscribere libellum, pro ut ei promissi; Cuius causa fuit, quia de loco ad locum hoc anno transmigraui et ideo michi non uacat. vnde rogate eum, ut propter hoc non dimittat michi de statu uestro significare, quando habuerit oportunitatem. vnde et uos rogo propter deum, ut eum super hoc moneatis. karissima! corpore sanus sum et bene ualeo. Circa festum marie magdalene uenturus est ad vos frater iohannes, diffinitor capituli generalis, amicus meus specialissimus; cum quo rogo, si prius non potestis, michi de statu uestro plenarie rescribatis. Dominus per suam misericordiam uos conseruet. Karissima! salutate omnes amicos uestros et meos, ex nomine autem dominum plebanum et sororem eius, Magistrum iohannem, hillam de monte, et sororem uestram et fratrem uestrum et cetera. Dominus sit uobiscum. scripta est hec cedula in die beati augustini. latorem presencium uobis recommendo, qui stabit colonie pre studente. valete in domino ihesu cristo.</p> <p>IN uirginis filio karissime filie et dulcissime amice, cristine de stumbele, Frater</p>	<p>LIV²</p>
----------------	--	------------------------

LIVr ²	<p>üleloomulikult kurblik. Siiski andsite te mulle põhjust ja ainet ülimaldse lohutuseks, kui te saatsite mulle kirja armastuse märkidega, mis sisaldas ka teie kannatuste märke ja mitmekordse lohutuse. Selle eest olen teile nii tänulik, et kui te mulle enam kunagi sõprust ei näitaks, ikkagi peaksin end teie suureks tänuvõlgaseks. Peale selle, kuna sel ajal ei olnud üldse kindel, kuidas mul läheb, sellepärast ei kirjutanud ma teile senini teie vennast ja mõnedest teistest, kelle kohta mult küsisite. Kuid kuna provintsialkapiitel on mind lähetanud mu sünnimaale, kus mul on rohkem võimalusi teile sagedamini kirjutada, panen 252 kogu jõu mängu, et saavutada seda, mis teisse puutub, ja teile võimalikult ruttu sellest teatada. Õelge ka magister Johannesele, et ta ei oleks kannatamatu, sest ma ei saanud talle seda vihikut, mis ma lubasin, ümber kirjutada; selle põhjuseks oli, et sel aastal siirdusin ühest kohast teise ja sellepärast polnud mul aega. Paluge teda siis, et ta sellepärast ei jätaks mulle teie käekäigust teatamata, kui tal võimalust on. Palun ka teid Jumala pärast, et te teda selles asjas manitseksite. Kalleim! Olen ihu poolest terve ja mul läheb hästi. Maarja Magdaleena püha paiku tuleb teie juurde vend Johannes^a, generaalkapiitli <i>diffinitor</i>, minu eriline sõber; palun teid, et kui te enne ei saanud, siis kirjutaksite mulle temaga oma käekäigust põhjalikumalt. Issand hoidku meid oma halastusega. Kalleim! Tervitage kõiki teie ja minu sõpru, nimepidi aga isand kogudusepreestrit ja tema õde, magister Johannest, Hilla de Montet ja teie õde ja teie venda ja teisi. Issand olgu teiega. See leht on kirjutatud püha Augustinuse päeval^b. Soovitan teile selle kirja toojat, kes jääb Kölni õppima. Olge terve Issandas Jeesuses Kristuses.</p> <p>[LIX kiri]</p> <p>Neitsi Pojas kalleimale tütrele ja sulneimale sõbratarile, Cristinale Stommelnist, vend</p>	<p>^a Vend Johannes Dacus, Firenze generaalkapiitli (1281) <i>diffinitor</i>.</p> <p>^b Kolmapäev, 28. august 1280 (Gallén 1946: 243).</p>
-------------------	---	--

	<p>petrus, lector strenigensis, spiritus sancti consolacionem cum uirtutum omnium cotidiano augmento. Audiui, dulcissima, et conturbatum est cor meum, quod multipliciter sitis tribulata propter demonis persecucionem et multifarie desolata propter amicorum subtractionem; et ideo opto uobis, ut pro desolacione succedat uobis ex dei clemencia spiritus consolacio et pro graui corporis turbacione uirtutum augmentacio. scio enim, quis promisit: »cum ipso sum in tribulacione; eripiam eum et glorificabo eum». sed nec hoc latet: »quia uirtus in infirmitate perficitur». * libenter enim gloriabor in infirmitatibus /253/ meis, ut inhabitet in me uirtus cristi. o carissima mea! ad quid deueni? quid scripsi? certe enim diuina dulcedine dilectatus, eius amore inflammatus, eius splendore illustratus, scribere consueui de sponsi aduentu et sponse occursu, eorum muto colloquio, conuiuio, consorcio; quanta inter eos inueniatur familiaritas, caritas, iocunditas. sed heu me! quia, quando sponsam amisi quo ad presenciam, et sponsi amisi leticie influenciam; et ideo defecit gaudium cordis mei, uersus est in luctum chorus meus. inter cetera utem uite presentis parua et minima cordis solacia, hoc unum michi precipuum est tristicie refrigerium et cordis gaudium, cum michi uestri occurrit delectabilis memoria, cuius utique ratio est non paruipendenda. nam uix uel numquam uestri possum recordari, nisi domini memoria qualiscumque eciam michi occurrat, ut euidens michi fiat, quoniam Germani sibi mutuo sint cristus et cristina, amicus et amica, sponsus et sponsa; ut ex hoc certitudinaliter probem, ex quo fonte procedat dilectio, qua uos diligo et a uobis diligor. scire eciam debetis, quod uix uel numquam memor sum domini, quin et uestra memoria michi statim oriatur, et ideo frequentissime desidero, vt uestri memoria numquam a corde meo recedat, que michi delectabilis est propter uos, sed summe delectabilis propter dominum, qui continuo secum eam cordi meo representat. o karissima mea!</p>	LIVv ¹
--	--	-------------------

* Sõnadele „scio enim“ kuni „perficitur“ on õrn joon peale tõmmatud. Paulsoni märkus.

Petrus, Skänninge lektor, Püha Vaimu lohutust ja kõigi vooruste igapäevast kasvu. Kuulsin, sulneim, ja mu süda on väga mures, et olite mitmekordselt vaevatud deemonite tagakiusamise poolt ja erakordselt kurb sõprade lahkumise pärast; ja sellepärast loodan teile, et kurbusele järgneb Jumala heldusest lohutuse vaim ja suures ihulises piinas tugevnevad voorused. Ma ju tean, kes töotas: „Olen koos temaga kitsikuses ja tõmban ta välja ja austan teda.“^a Kuid ka see sobib: „Sest voorused kasvavad nõrkuses.“^b Pigem kiitleksin oma viletsusest, 253 et Kristuse vägi elaks minu sees. Oo mu kalleim! Kuhu ma olen jõudnud? Mida ma kirjutasin?

Kindlasti, Jumala sulniduses armastatud, tema armastuses leegitsedes, tema hiilgusega valgustatud, tavatsesin kirjutada peigmehe saabumisest ja pruudi vastuminekust, nende ühisest vestlusest, kooselust, koos olemisest; milline sõprus, armastus, rõõm nende vahel leidub. Kuid häda mulle! Olen nüüd pruudi maha jätnud praeguses ajas, ja peigmehe rõõmustuse mõjust ilma; ja sellepärast on mu südamest rõõm kustunud, mu rõõmulaul on muutunud halamiseks. Aga kõigi muude praeguse elu väikeste ja tähtsusetute südamelehtuste seas on mulle üks eriti kallis kurbuse hajutaja ja rõõm südamesse, kui mulle tuleb ette meeldiv mälestus teist, mis pole üldse tühine põhjus. Sest ma vaevalt või üldse mitte ei suuda meenutada teid, ilma et mulle kohe meenuks midagi Issandast, nii et mulle saab ilmselgeks, kui lähedased on vastastikku Kristus ja Cristina, sõber ja sõbratar, peigmees ja pruut; see tõestab mulle kindlalt, millisest allikast pärineb armastus, millega ma teid armastan ja olen teist armastatud. Te peate ka teadma, et vaevalt või mitte kunagi meenutan Issandat, ilma et mul kohe ei tõuseks meelde mälestus teist, ja sellepärast soovin sageli, et teie mälestus iialgi mu südamest ei lahkuks, mis on mulle meeldiv teie pärast, kuid ülimalt armastusväärne Issanda pärast, kes vastavalt sellele pidevalt teda mu südames esitab. Oo, mu kõigekallim!

<p>Ep. LX</p>	<p>qui me sic qualicumque consolor uestri memoria, quid facerem, si presenciam mererer intueri? vtique totus iocundarer et, si dicere liceret, iubilarem, quia, sicut nunc uestri memoria domini memoriam generat, sic presenciam presenciam presentaret. Quomodo non gauderem, quin potius congauderem homini, qui dicere posset: »uiuo ego, iam non ego, uiuit uero in me cristus», et quod diceret, facto conprobaret, /254/ uel potius miraculo confirmaret, adiciens: »stigmata domini mei ihesu cristi in corpore meo porto»? hec autem uidere nichil aliud est, quam dominicum speculum et diuinum spectaculum. karissima! hec meditari dixi sapienciam, sed inspiciendo expertus sum summam leticiam, sed nunc recordando pro hoc dulcoro omnem tristitiam. consulo ergo, karissima, ut hec ab oculis uestris numquam recedant, et certus sum, quod tuta eritis ab omnibus aduersitatibus. scripsi uobis de capitulo prouinciali duas litteras, in quarum una significauit uobis quod, si uelletis ad partes nostras uenire, quod uellem uobis pater esse, consiliarius, amicus et consolator, et quia habeo sex filias religiosas, inter quas possitis commorari, que uobis uictum et uestitum ex patrimonio suo libenter procurarent, quod et nunc scribo. unde, quid uobis super hoc placeat, michi cum plena notificacione status uestri, quam cicius potestis, fratrem laurencium rescribere faciatis. sanus sum pater uester, et quo ad corpus et seculum, satis prospere michi omnia succedunt, licet, quo ad spiritum, plurimos paciar defectus. valete, karissima in domino! salutate omnes amicos meos antiquos. scripta tertia die post festum dyonisii. valete!</p> <p>Deute ac dilecte in <i>cristo</i> Cristine, dei famule, Mauricius, lector de fecualia* <i>ordinis fratrum predicatorum</i>, salutem et post <i>presentem</i> miseriam uerum sponsum in syon reuelata facie contemplari. Licet absens corpore, <i>presens tamen spiritu</i>, memor omnium bonorum <i>que fecistis michi</i>, ex corde regracior, significans, <i>quod sanus sum per dei gratiam in corpore</i>, utinam et <i>spiritu</i>! sicut lator presencium, <i>quem bene noscitis</i>, de hoc et aliis poterit uobis plenius</p>	<p>LIVv²</p>
---------------	--	-------------------------

* Paulsoni oletus: "reualia".

<p>LIVv²</p>	<p>Kui mind niimoodi lohutab mälestus teist, siis mida ma teeksin, kui vääraksin teile teie juures otsa vaadata? Igatahes oleksin igati rõõmus, ja kui tohib öelda, juubeldaksin. Sest, nagu praegu tekitab mälestus teist mälestust Issandast, siis esitaks kohalviibimine kohalviibimist. Kuidas ma ei rõõmustaks, kui ma pigem rõõmustaksin koos inimesega, kes sai öelda: „Nüüd ei ela enam mina, vaid tegelikult elab minus Kristus.“^a Ja kes ütleb, toetab seda ka teoga, 254 või pigem kinnitab imega, lisades: „Kannan oma ihus mu Issanda Jeesuse Kristuse kannatuse märke.“^b See, mida siin näha, pole mitte midagi muud kui Issanda peegeldus ja jumalik vaatepilt. Kalleim! Ma ütlesin, et see on mõtisklus tarkusest, kuid alustades kogesin ülimat rõõmu, ja nüüd meenutades pärast seda magusust, kogu kurbust. Ma soovitan seega, kalleim, et see kunagi teie silme alt ei lahkuks, ja olen kindel, et olete terve kõigis vaenamistes. Kirjutasin teile provintsiaalkapiitlilt kaks kirja, millest ühes teatasin teile, et kui te sooviksite meie maale tulla, siis tahan ma teile olla isaks, nõuandjaks, sõbraks ja lohutajaks; ja et mul on kuus vaimulikku tüdruku, kelle juures te võite elada, kes oma pärandusest teile meeleldi hangivad toidu ja riided, mida ma kirjutan ka praegu. Niisiis, laske vend Laurenciusel see kirja panna, mida te sellest asjast arvate, nii kiiresti kui võimalik, koos täieliku teadaandega oma käekäigust. Mina, teie isa, olen terve, ja ihu poolest ja ajalikes asjades edeneb mul kõik üsna hästi, kuigi mis puutub hinge, siis kannatan paljude puuduste all. Olge terve, kalleim Issandas! Tervitage kõiki minu vanu sõpru. Kirjutatud kolmandal päeval pärast Dionysiuse püha.^c Olge terve!</p> <p>[LX kiri]</p> <p>Vagale ja Kristuses armastatud Cristinale, Jumala ümmardajale, Mauricius, lektor Tallinnast^d, jutlustajavendade ordust, tervitusi ja pärast praegust viletsust vaadelda tõelist peigmeest Siionis ilmsiks tehtud näoga. Kuigi ihu poolest eemal, siiski vaimus juures olles, meenutan kõike seda head, mis te mulle tegite, ja tänan südamest, teatades, et olen Jumala armust ihu poolest terve; oh et nii oleks ka hingest! Nagu selle kirja tooja, keda te hästi tunnete, sellest ja muustki võib teile täielikumalt</p>	<p>^a GI 2,20.</p> <p>^b GI 6,17: „sest ma kannan Jeesuse vermeid oma ihu küljes.“</p> <p>^c Esmaspäev, 11. oktoober 1277.</p> <p>^d Koodeksis täht-tähelt <i>fecualia</i> (vt pilti). Oletan, et CJ ümberkirjutaja eeskujuks olnud tekstis oli pisut ebaselgelt kirjas <i>Reualia</i>, suure algustähega. Kui hoolega vaadata, siis on suur „R“ mõnevõrra sarnane täheühendiga „fe“, ning „e“ ja „c“ on samuti sarnase kujuga; vrdl nt sõnaga <i>Respondit</i> VIIv¹ 13. rida ülevalt (vt pilti).</p>
-------------------------	--	---

Ep. LXI	<p>enarrare. Rogo humiliter et deuote, ut mei non obliuiscamini in oracionibus uestris, qui positus sum in finibus pater noster*, /255/ Salutantes sorores uestras et matrem plebani et sorores eius et ipsum plebanum. valete et gracia dei uobiscum.</p> <p>IN dei filio dilectissime Cristine, cristi sponse, Frater wilhelmus de werigehale, peccator, quondam studens in colonia pro prouincia angelicana, salutem et inter amplexus sponsi celestis iugiter commorari. Ignoscat michi humilitas tua, sponsa dei, quod indignus presumo tibi quicquam scriptitare. vt enim hoc faciam, vis amoris me compellit, quem in me sine tedio prouocauit suauiterque rapuit tua sancta conuersacio, quam habes in cristo ihesu; quem in cordis tui thalamo mansionem fecisse non dubito. Ipse est dilectus unicus, propter quem uanitas mundialis salubriter contempnitur, et uoluntas carnalis feliciter substernitur, et in quo potestas infernalis potenter confringitur. ipse est, propter quem cuncta sponse precordia iugiter debent languere, propter quem sui quasi oblita dulciter debet insanire. per ipsum igitur te deprecor, cuius consolaciones tuum animum frequenter letificant, quatenus in tuis deuotissimis cum deo colloquiis mei memor esse uelis; michi impetra tuis precibus, ut sibi, dum uixero, secundum suum placitum ualeame deseruire et post hanc uitam ad suam beatissimam uisionem peruenire. sed et hoc ora, vt tibi, siue uiue siue mortue, loqui possim, ante quam moriar, recommendo tue sanctitati fratrem Nicolaum, latorem presencium, quem spirituali affectu a multis temporibus complexus sum. saluta intime dominum adolfum et dominum Iohannem capellannum, quos diligo in ueritate; cui domino adolfo scripsi alias, sed, an litteram receperit, ignoro. ualeat et exultet spiritus tuus in deo salutari tuo. Gracia dei tecum! amen. Memor esto mei, quia tui non obliuiscor. Rogo tuam dulcedinem affectu cordis Integro, quatenus statum tuum et</p>	LVr ¹
---------	--	------------------

* Paulsoni oletus: "patrie nostre".

<p>LVR¹</p>	<p>jutustada. Palun andlikult ja pühendunult, et te mind oma palvetes ei unustaks, kes ma olen pandud meie isa lõppu^a; 255 tervitades teie õdesid ja kogudusepreestri ema ja tema õdesid ja teda ennast. Olge terve, ja Jumala arm teiega! [LXI kiri]</p> <p>Jumala Pojas armsaimale Cristinale, Kristuse pruudile, vend Wilhelmus de Werighale, patune, kunagi Kölnis õppinud, <i>Anglia</i> provintsist, tervitus ja igavesti jääda taevase peigmehe embustesse. Ärgu märgaku mind sinu andlikkus, Jumala pruut, sest mina, vääritu, võtan ette sulle midagi kritseldada. Selleks, et seda teha, sunnib mind armastuse vägi, mida minus väsimatult toob esile ja rabab magusalt sinu püha eluviis, mis sul on Kristuses Jeesuses; ma ei kahtle, et ta on endale eluaseme teinud sinu südame pruudikambrisse. Tema on ainus armastatu, kelle pärast ilmalik tühisus saab õndsalt ärapõlatud, liha tahe õnnelikult allutatud, ja kelles põrgu võim võimsalt purustatakse. Tema on see, kelle pärast terve pruudi sisemus peab alati nõrkema, kelle pärast ta peab nagu ennast unustades magusalt meelest ära olema. Tema pärast palungi sind, kelle lohutused sinu hinge tihti rõõmustavad, et sa arvaksid heaks ka mind meenutada sinu vagades kõnelustes Jumalaga. Palu mulle oma palvetes, et kuni ma elan, suudaksin teda teenida vastavalt tema tahtele ja pärast sedasinast elu saaksin minna tema õndsaimasse nägemisse. Kuid palu ka seda, et ma saaksin sinuga rääkida, kas elava või surnuna, enne kui ma suren. Soovitan sinu pühadusele vend Nicolaust, selle kirja toojat, kellega olen juba ammu seotud vaimuliku kiindumusega. Tervita südamlilikult isand Adolfust ja kaplanit isand Johannest, keda armastan tões; sellele isand Adolfusele kirjutasin teine kord, kuid ma ei tea, kas ta sai kirja kätte. Olgu terve ja rõõmustagu sinu vaim Jumalas, sinu Õnnistegijas. Jumala arm olgu sinuga! Aamen. Meenuta mind, kes ma sind ei unusta. Palun sinu heldust sisima südame kiindumusega, et te hoolitseksite oma käekäigust teatamise eest, ja ka</p>	<p>^a Vastavalt sellele, mis on kirjas. Paulson oletab, et mõeldud on <i>patrie nostre</i>. Mis võiks ehk tähendada, et Mauricus kurdab, et ta elab viimases kolmas, isamaa ehk ladina kristluse alade äärel. Alternatiivne oletus: ümber kirjutatud on õigesti, Mauricius kirjutaski <i>Secualia</i> ja <i>pater noster</i>. Meieisapalve lõpp on: <i>in secula seculorum</i>. Sel juhul on tegemist mingi rasketidešifreeritava vaimukusega. Võibolla nimetab Mauricius oma kodulinna ajalikuks. s.t ilmalikuks linnaks. – Teiste inimeste erakirjadest on mõnevõrra ohtlik midagi järeldada, sest tegemist võib olla väga omavahelise naljaga vms.</p>
------------------------	---	---

Ep. LXII	<p>statum dominorum adolfi et iohannis studeas significare. si fieri posset secundum uotum meum, desidero /256/ te uisitare et oretenus tibi cor meum exprimere.</p> <p>Bene valeas cum sponso tuo!</p> <p>RELigiose ac deuote sibi que in dei filio karissime sorori, Cristine de stumbele, Frater volquinus, ordinis fratrum predicatorum infimus, de Gotlandia, oraciones, utinam tam deuotas quam continuas, cum salute. Quod raro scribo uobis et scripseram, pigricie mee nec uoluntati non est inputandum, sed quia distractus multum fueram et inpeditus propter diuersos discursus, speciale frequenter habueram inpedimentum. Nunc autem significo uobis cum dolore et lacrimis, quod ille reuerendus pater noster, frater petrus, quondam prior et lector domus nostre, in xl:a migravit ad dominum; Cuius animam uestris sanctis oracionibus attentius recomendo, Rogans intime, quatinus eiusdem animam non solum sororum, que aput uos commorantur, sed eciam in colonia, quarum noticiam habuit, oracionibus affectuosius recommendetis.</p> <p>Rogo insuper, ut animas fratrum meorum carnalium, uidelicet fratris weneri, qui obiit in flandria, et fratris Iohannis lectoris, qui mortuus est in reualia, Fratrum ordinis predicatorum, me eciam, quamuis indignum, et fratrem meum, fratrem albertum, lectorem wisbycorum, qui adhuc uiuimus domino donante, sedulo in uestris oracionibus habeatis.</p> <p>Regracior autem uobis, sicut dignum est, pro omni solacio, quod michi sepius exhibuistis et fecistis, cuius non sum inmemor. Rogo ex intimo corde, ut me, licet peccatorem et indignum loco fratris petri, felicis memorie, familiarum habere uelit. Frater sigwinus bene ualet et, si uixerit, in breui ad uos ueniet. Saluto hillam de monte, sororem uestram, Engilradem, filiam aduocati, et alias beginas filias meas, quarum nomina scripta sint in libro uite, Quibus regracior ex corde. scripta sequenti /257/ die post natiuitatem beate uirginis.</p>	LVR ²
----------	---	------------------

<p>LVI²</p>	<p>isandate Adolfuse ja Johannese. Kui see on võimalik vastavalt minu töotusele, soovin 256 sind külastada ja palves sulle oma südant avada. Ela hästi koos oma peigmehega! [LXII kiri]</p> <p>Usklikule ja pühendunud ja endale kalleimale õele Jumala Pojas, Cristinale Stommelnis, vend Volquinus, tähtsusetuim jutlustajavendade ordu, Gotlandilt, palveid, samavõrd hardaid kui pidevaid, koos tervitustega. Et ma teile harva kirjutan ja kirjutasin, ei tule panna mitte minu laiskuse ega tahtmise arvele, vaid et mind viisid palju kõrvale ja takistasid igasugused asjaajamised, ja tihti olin ka eriti haige. Aga nüüd teatan teile valu ja pisaratega, et see meie austatud isa, vend Petrus, kunagi meie kloostri prior ja lektor, läks paastuajal^a Issanda juurde; kelle hinge ma annan hoolikalt teie pühade palvete hoolde. Palun ka südamest, et annaksite tema hinge ka mitte ainult nende õdede hoolde, kes teie juures elavad, vaid ka neile Kölnis, kellest ta teadis, soovitage kirglikele palvetele. Peale selle palun, et hoiaksite ikka oma palvetes ka minu lihaste vendade hingi, nimelt vend Werneri, kes lahkus Flandrias, ja vend lektor Johannese, kes on Tallinnas surnud, mõlemad jutlustajate ordu vennad; ja ka mind, kuigi vääritut, ja mu venda, vend Albertust, visbylaste lektorit, kes Jumala abiga seni elus oleme. Ja ma tänan teid, nagu on väärt, kõige lohutuse eest, mida te mulle tihti näitasite ja tegite, mida ma pole unustanud. Palun teid südamest, et te mind, kuigi patust ja vääritut, arvaksite heaks õndsas vend Petruse asemel sõbraks pidada. Vend Sigwinus elab hästi, ja kui elu jätkub, tuleb varsti teie juurde. Tervitan Hilla de Montet, teie õde, Engilradi, advokaadi tütart ja teisi begiine, mu tütreid, kelle nimed on kirjutatud eluraamatusse. Kirjutatud järgmisel 257 päeval pärast püha Neitsi sünnipäeva.^b</p>	<p>^a <i>in quadragesima</i> – see võib tähendada ka paastuaja esimest pühapäeva, järelkult on tõenäoline, et Petrus suri pühapäeval, 27. veebruaril 1289. Vt ka sissejuhatus, lk 14.</p> <p>^b Reedel, 9. septembril 1289.</p>
------------------------	--	---

<p>Ep. LXIII</p>	<p>Plura ad presens non occurrunt. Rogo, ut michi aliqua de statu uestro scribatis.</p> <p>Cristine in stumbele Frater laurencius dacus, colonie constitutus, Salutem mentis et corporis! Noueritis per fratrem mauricium, quondam colonie studentem, uobis fore demandatum, quod taliter ordinetis, ut, cum de capitulo viennensi aput austria redierit, ad uos reuersus, frater uester totaliter sit paratus, ut cum ipso ad fratrem petrum in daciam ueniat. animam fratris Iohannis, preteriti generalis capituli diffinitoris, cui caput sacrum procurastis, recommendatam habeatis; me eciam uestris oracionibus recommendo. salutate Magistrum Iohannem, amandum cum uxore et liberis, et sororem uestram hillam cum ceteris, quos placet. valete semper!</p>	<p>LVv¹</p>
------------------	--	------------------------

LVv¹

Praeguseni pole palju juhtunud. Palun, et kirjutaksite mulle natuke, kuidas teil läheb.

[LXIII kiri]

Cristinale Stommelnis vend **Laurencius Dacus**, Kölnis asumis, vaimu ja ihu tervist! Te saite vend **Mauriciuse** käest teada, kes kunagi Kölnis õppis, kes on teie juurde saadetud, et te peate niimoodi korraldama, et kui ta tuleb tagasi kapiitlilt Viinis Austria lähedal, ja tagasi teie juurde, et teie **vend** oleks täiesti valmis, et koos temaga minna vend **Petruse** juurde Taani. Annan teie hoolde vend **Johannese** hinge, eelmise generaalkapiitli *diffinitor*'i, kellele te hankisite püha pea; annan ka ennast teie palvete hoolde. Tervitage **magister Johannest**, **Amandust** koos naise ja lastega, ja teie õde **Hillat** koos teistega, keda soovite. Olge alati terve!

Kokkuvõtteks

Eluloolisi andmeid Tallinna Mauriciusest

Mida saab eelnenust teada ja järeldada Mauriciuse elust ja isiksuse kohta? Fakte on väga vähe. – Nendegi andmete käsitlemisel faktidena on vaja võtta eelduseks see, et Petruse jutt on absoluutselt usaldusväärne ja dateeringud täpsed. Me kohtume Mauriciusega esimest korda 2. mail 1268 (Vv²). Kas ta oli just siis Kölni jõudnud, või oli seal juba aasta õppinud, pole teada. Siiski võib oletada, et see oli tema Kölnis õppimise aja algus. Oletuse alus on väga nõrk: et kui ta oleks juba varem seal olnud, oleks juba varem hakanud paluma võimalust koos Petrusega, kelle hea sõber ta oli (kuid pole teada, millal see sõprus algas; ma oletan, et Kölnis, sest kui üks oli pärit Gotlandilt ja teine Tallinnast, ei olnud neil varem väga palju võimalusi kohtuda ja tutvuda), Cristinat külastada.

Edasi saabki teada, et Mauricius õppis Kölnis (vähemalt) 1268/69 ja 1269/70 õppeaastatel. 1269. aasta nelipühade paiku oli ta vend Petruse kaaslasena teekonnal Pariisi, kui see sinna õpinguid jätkama siirdus. Mauricius pöördus pärast pühi Kölni tagasi. Mis põhjusel ta selle reisi ette võttis, selle üle võib ainult spekulatiivselt oletusi teha. Igatahes pidi põhjus olema väga mõjuv, sest dominiiklased lihtsalt niisama ringi ei käinud, vaid liikusid siis, kui ülemused neid asja pärast kuhugi saatsid. Mauricius pidi järelikult näiteks midagi olulist kas Pariisi viima või sealt tooma. Sel ajal peeti Pariisis dominiiklaste ordu generaalkapiitlit. Võimalik, et ta pidi sealt võimalikult kiiremini uudiseid tooma; enne kui *Teutonia* provintsi ametlikud esindajad Kölni jõudsid. Kuna tavaline õppimise aeg lektoriameti tarvis oli neli aastat, mis eelistatavalt, ja andekamatele vendadele eriti, tähendas just õppimist ordu suuremates õppekeskustes (*studium generale*) nagu Pariis ja Köln, siis saab juba kindlamalt järeldada, juhul kui ta alustas Kölnis 1268. aastal, õppis ta Pariisis 1270/71 ja 1271/72 õppeaastal. Pariisi jõudmise kuupäev on teada, see oli esmaspäev, 22. september 1271, püha Mauriciuse mälestuspäev (kiri Cristinale, nr LI). Ta kirjutab Pariisist Cristinale veel ühe kirja, nr LIV, valentinipäeva laupäeval 1272, 13. veebruaril. Ta on võrdlemisi kurb, et Cristina on ta arvatavasti unustanud ega kirjuta talle. Järgmine ja ka

viimane Mauriciuse kiri (nr LX) on kirjutatud siis, kui Mauricius on Tallinna dominiiklaste kloostris lektor. Gallén ei dateeri seda täpsemalt kui millalgi vahemikus 1273–1277, kirjutatud enne kogudusepreester Johannese surma (lisa 1). Julgen tõenäolisemaks oletada võimalikult varast daatumit, nii kohe pärast Pariisi õpingute lõppu Tallinna tagasi jõudmist ja lektoriametisse asumist, kui tal oli võimalik kirja saata. Mauricius ütleb, et Cristina selle kirja toojat hästi tunneb. Kes see võis olla? Võimatu oletada. Kui see oleks olnud järgmine Tallinna kloostri vend, kes Kölni õppima saadeti, siis ei saanud Cristina teda juba enne tunda. Mõni Cristina tuttav Kölni kodanik, kellel Tallinnaga ärisidemeid oli? Või käis Mauricius provintsiaalkapiitlil, ja järgnevale generaalkapiitlile pidi *Dacia* provintsisist minema mõni nende ühine tuttav, kusjuures viimasel oli võimalus teel Stommelnist läbi minna? Kuna kirja kirjutamise aeg ega kapiitlitel osalejate nimed pole teada, ei saa sel suunal täpsemaid oletusi teha. Veel üks isiklik järeldus: Cristina vist ikkagi kirjutas vahepeal Mauriciusele; see lubas ju, et enne talle ei kirjuta, kui saab Cristinalt kirja. Ja Mauriciuse kirjas on ainult teade, kuidas tal läheb, mitte olulisi teateid teiste tuttavate kohta, mis nõudnuks endale antud lubaduse murdmist.

Kronoloogiliselt järgmine Mauriciuse mainimine on Petruse kirjas nr XXXVIII, kus see teda Cristinale kõige soojemate sõnadega soovitab. Mauricius on sel ajal prior (Tallinna küll siinkohal otsesõnu ei mainita, kuid pole põhjust oletada, et ta oleks vahepeal Tallinnast kuhugi mujale üle viidud), see tähendab vähemalt 1281. ja 1282. aastal, ja läheb Viini dominiiklaste ordu generaalkapiitlile, tulles tagasiteel Stommelnist läbi, et Cristina vend endaga koos Rootsi viia. Edasi on teada juba teisest allikast, Tartu piiskopi kirjast Lüübeki raehärradele, et 1284. aastal oli Mauricius jälle Tallinna dominiiklaste kloostri lektor. See oli pigem erand kui reegel, et lektoriharidusega vend prioriks valitakse – prioriks sobivaid vendi oli kergem leida kui haritud lektoreid. Nende loenguid pidid kuulama ka priorid (MOPH III, 99).

See on faktidest ja kindlamatest oletustest kõik. Elulookirjelduses tavaliselt esikohal olevaid andmeid, sünnikohta ja -aega ning eluiga ei ole võimalik täpsustada rohkem kui väga kaudsetes piirides. Seda, et ta oli Kölni õpingute ajal preester, saame teada Petruse seitsmenda Stommelniküllastuse kirjeldusest, kus oli kaasas ka Mauricius (VIIv¹) – „läksime kirikusse missasid pidama“. Ordu põhikirja 1241. aasta versioonis oli kirjas, et väljaspool klausuuri jutlustamiseks, mis on just preestervendade kohustuseks, peab vend olema vähemalt 25-aastane (Cretyens 1948: 63). Niisiis on alust oletada, et Mauricius pidi enne 1268. aastat saama 25-aastaseks, seega sündima enne 1243. aastat. Pole võimatu, et 22. septembri paiku – Mauricius pole küll haruldane,

kuid ka mitte väga sage nimi, ja sünnipäeva pühaku järgi ristimine on loomulik. Kloostrisse astudes uue nime võtmine ei olnud sel ajal veel tavaks. Võibolla sündis ta isegi üsna mitu aastat varem – ei ole ju teada, kas ta astus kloostrisse esimesel võimalusel või tegeles enne millegi muuga. Siiski pidi ta 1282. ja 1284. aastal olema veel piisavalt tugev ja terve, et olla vastavalt generaalkapiitli *diffinitor*'i saatjaks ja testamenditäitjaks. Kui võtta sünniaastaks 1242, siis vanuselt neljakümne ümber. Julgem oletus, et mitte palju üle viiekümne. Nii et teatmeteoste jaoks võiks anda Mauriciuse sünniaasta piirides umbes 1234–1242.

Dominiiklaste puhul oluline ja vahel isegi esimene kindel eludaatum on kloostrisse astumise aeg. Mauriciuse puhul pole sedagi võimalik oletada. Kui lähtuda niigi ebakindlast sünniajast, ja arvestada, et töotuste andmiseks pidi olema 18 täis, millele eelnes kuni aastane novitsiaat, siis pidi ta kloostrisse astuma hiljemalt $1242 + 17 = 1259$. aastal. Veel üks järeldus, kõrvaline: kui meenutada, et dominiiklaste klooster taasasutati Tallinnas 1246. aastal, ja on teatav alus oletada, et all-linna, praegusse asukohta kolisid nad 1263. aasta paiku (Tamm 2001: 21), siis järelikult toimus see siis, kui Mauricius oli juba kloostrisse astunud.

Surma kohta pole jällegi mitte mingeid andmeid isegi oletusteks, peale selle, et kui ta elas kaua, kaheksakümneaastaseks, siis oli ta surnud hiljemalt 1322. aastaks. Kuid, niipalju kui me teame (see tähendab pigem, ei tea), võis ta surra mistahes ajal pärast 1284. aastat.

Isiksuseomadustest on oletada, et ta oli tark, töökas ja andekas – ilma nende omadusteta oleks teda vaevalt lektoriks koolitama hakatud. Negatiivselt aluselt järeldades – tavalise, rahuliku iseloomuga. Sest mõne teise venna kohta, kes olid tema sama lähedased sõbrad, mainib Petrus erilisel ära, et see vend oli väga äkilise loomuga või pilkehimuline. Tegelikult kehtis see nõue üldiselt, dominiiklaste 1259. aasta generaalkapiitli otsusega, et suurematesse õppekeskustesse saadetagu edasi õppima ainult hea iseloomuga vennad¹ – kuid ilmselt sattus nende hulka ka mõnevõrra äkilisemaid isiksusi.

Söök oli Mauriciusele kahtlemata oluline. Võrrelgem Pariisi tähtsamaid uudiseid, mida saadavad Cristinale Petrus ja Mauricius. Esimene kirjutab (kirjas nr XV), et seal on väga pühendunud, vagad ja õpetatud inimesed; teine (kirjas nr LI), et võrreldes Kölni kloostris

¹ *Quod ad studia generalia ordinis non mittantur fratres, nisi qui sunt bene morigendi et apti ad proficiendum.* – „Ordu [kõigile provintsidele avatud] õppekeskustesse saadetagu ainult need vennad, kes on heade kommetega ja võimelised edenema.“ (MOPH III, 1898: 99.)

pakutavatega on Pariisis näiteks munad väiksemad ja halvemad, ja üldse saab süüa halvemini, nii et ta jäi harjumatuks dieedist haigeks.

Kindel, juba mõnel pool mainitud järeldus: Mauricius oli arvatavasti üks esimesi nii kõrge haridusega tallinlasi. Seda, et ta oli just Tallinnast pärit, mainib ühes kohas Petrus – „vend Mauricius Tallinnast, *Dacia* provintsist“ (VIIr¹) – ja teises kohas, kirjas Cristinale (nr LX), ta ise – „Mauricius, lektor Tallinnast“ (LIVv²).

Allikad

Codex Juliacensis. Hs. 599, Bischöfliche Diözesanarchiv Aachen.

Paulson 1896 = *Petri de Dacia, Uita Christinae Stumbelensis*. Edidit Johannes Paulson. —
Scriptores Latini Medii Aevi Suecani, I; fasc. II. Göteborg, 1896.

Kirjandus

Albertus Magnus. *Super Dionysium de caelesti hierarchia*. Opera omnia, t. XXXVI, pars I.
Münster, 1993.

Amelung, Friedrich. *Das Revaler Mönchskloster, genannt: Der Münkenhof*. (Sonder-Abdruck aus
„Revaler Beobachter“). Reval [Tallinn], 1882.

AS = *Acta Sanctorum Junii*, tomus IV, Antwerpen 1707, 270–454

Asztalos 1982 = Petrus de Dacia, *De gratia naturam ditante sive de virtutibus Christinae
Stumbelensis*. Edition critique avec une introduction par Monika Asztalos. — Acta
Universitatis Stockholmiensis. Studia Latina Stockholmiensia XXVIII, 1982.

Bibliotheka Augustana <http://www2.fh-augsburg.de/> 22. jaanuar 2008.

Corpus Thomisticum <http://www.corpusthomisticum.org/> 22. jaanuar 2008.

Creytens, Raymond. „Les constitutions des Frères Prêcheurs dans la rédaction de s. Raymond de
Peñaafort (1241)“. — Archivum Fratrum Praedicatorum, volumen XVIII, Roma, Istituto storico
domenicano di S. Sabina, 1948.

Eisler, Rudolf. *Wörterbuch der philosophischen Begriffe*. <http://www.textlog.de/12772.html> 28.
jaanuar 2008.

Electronic Grosseteste <http://www.grosseteste.com/> 22. jaanuar 2008.

Gallén, Jarl. *La Province de Dacie de l'Ordre des Frères Prêcheurs I*. Histoire générale jusqu'au
Grande Schisme. (Institutum Historicum FF. Praedicatorum Romae ad S. Sabina,
Dissertationes historicae, fasc. XII), Helsingi, 1946.

Grotfend, Hermann. *Taschenbuch der Zeitrechnung*. 13. Auflage. Hahnsche Buchhandlung,
Hannover, 1991.

„Jesu dulcis memoria.“ — *Kiriku Elu*, oktoober 1991, 14.

Kaeppli, Thomas. *Scriptores Ordinis Praedicatorum Medii Aevi*. III, I–S. Roma, 1980.

Lexikon des Mittelalters. Verlag J. B. Metzler, Stuttgart, Weimar, 1999.

- LUB = *Liv-, Esth- und Curländisches Urkundenbuch nebst Regesten*. Herausgegeben von Dr. Friedrich Georg von Bunge. Erster Band. 1093 – 1300. Tartu, 1853.
- MOPH III = *Acta Capitulorum Generalium Ordinis Praedicatorum vol. I, ab anno 1220 usque ad annum 1303*. Monumenta ordinis fratrum praedicatorum historia, tomus III, Roma, 1898.
- Motettenhandschrift. Staatsbibliothek Bamberg, Msc. Lit. 115
- Nieveler, Peter. „Christina von Stommeln – Ein erstaunliches Leben.“ — *Christina von Stommeln*. Propstei-Pfarrgemeinde St. Mariä Himmelfahrt, Jülich, 9–24.
- Nieveler, Peter. *Codex Iuliacensis, Christina von Stommeln und Petrus von Dacien*. Veröffentlichungen des bischöflichen Diözesanarchivs Aachen, Bd. 34, 1975.
- Paulson 1985 = *Petri de Dacia, Vita Christinae Stumbelensis*. Ed. Johannes Paulson. Nachdr. der Ausgabe Göteborg 1896. Lateinische Sprache und Literatur des Mittelalters. Hrsg. Alf Önnersfors, Bd 20, Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main 1985.
- Rebane, Siiri. „Kes ütles, et Tallinna Mauricius oli Albertus Magnuse õpilane?“ — *Acta Historica Tallinnensia*, 2003 (7), 3–14.
- Sorokin, Reginald. „Sugemeid püha Katariina kloostri ajaloost.“ — *Kiriku Elu*, 1936, nr 1, 2; nr 2, 9–10; nr 5, 34–36
- Tamm, Marek. „Millal jõudsid dominikaanid Tallinna?“ — *Tuna*, 2001, nr 2, 13–23.
- Vita Socratis et Senecae www.bibliotekaitaliana.it/repository/bibit/bibit001382/bibit00382.xml
25. jaanuar 2008.

Mauricius de Revalia in „Vita Cristine Stumbelensis“ by Petrus de Dacia

Summary

Present thesis for MTh degree is actually re-edition of second part, by editors titled as “Vita Cristine Stumbelensis”, of medieval manuscript, known as Codex Juliensis, with some changes from first critical edition by Johannes Paulson at 1896. Contains also translation into Estonian of this most important source for life and deeds of 13th century Dominican friar of Tallinn, Mauricius.

The source, known as Codex Juliensis (CJ), deposited in Aachen (Aix-la-Chapelle) bishopric archive, is manuscript on good strong parchment, written in this form possibly around first decades of 14th century; original chronologically first text parts, some letters, date back to year 1270, text is mostly composed from 1278 until 1289. The codex consists of three parts, all concerning life, deeds and sanctity of visionnaire Cristina from Stommeln. Most important and interesting is second part of the three, where her friend, Dominican friar Petrus de Dacia describes minutely beginning and continuation of his friendship with her, their meeting, mostly in company of other Dominican students from Cologne. One of them was student from Tallinn, Mauricius de Revalia, most we know about him is derived from abovementioned narration. The only other contemporary source mentioning him is a letter by bishop of Tartu, Frederic Haseldorp, where Mauricius is named as one executor and witness of bishop’s will, when he was ill at Tallinn Dominican convent.

It is important to remember, that source of all we know, facts and conjectures, about Mauricius, except little fact in bishop Frederic’s letter, is abovementioned second part of CJ. First appearance of fr. Mauricius is dated 2nd of May 1268 as student in Cologne. He visits with fr. Petrus Cristina in Stommeln. In autumn 1270 he goes to study in Paris. As usual length of studies, preparing Dominican lectors were 4 academic years, and he was in Cologne summer 1268, we can guess that he studied in Cologne during academic years 1268/69 and 1269/70,

thereafter in Paris 1270/71 and 1271/72. Then he returned to Tallinn, where he presumably was born, and became lector of friars' convent, what duty he held at least until 1284; with little pause of being prior around 1282.

Very unsure guesswork places year of his birth somewhere between 1234–42. So he could not live any longer than until around year 1322; but he might have died any time after 1284, for all we know. As a person he must have been trustworthy, rather calm, intelligent; with healthy appetite, and gentle heart, as we learn from his letters.

Lisa 1. CJ kronoloogia

Aluseks on vastav tabel Galléni raamatus (1946: 240–244), mida olen mõnevõrra kohendanud. Näiteks on tal kirjad nr LX, LVI, LXI tabeli lõpus eraldi, kuna neid ei saa täpselt dateerida; lisasin need ühtluse mõttes siiski üldisse kronoloogilisse järjekorda, tõenäolistesse kohtadesse. Püstkirjas on leheküljenumbrid n-ö süžee järgi, s.t see osa, mille Petrus ise on toimetanud, kursiivis on n-ö faabula alusel järjestusse lisatud leheküljenumbrid, millele vastavatel lehekülgedel leiduvad kirjad, mis kuuluvad sellesse järgnevasse kronoloogiliselt, kuid mida Petrus ise kas ei tahtnud või ei jõudnud oma jutustusse lülitada. Need kõik on eri isikute poolt Cristinale või tema lähedastele Stommelni saadetud kirjad, mistõttu võib oletada, et see oli magister Johannes, kes need Stommelnis kokku korjas, ümber kirjutas ja Cristina loole lisas; arvatavasti pärast Petruse surma, et tema töö lõpetada.

<i>Vita Cristine</i> lk		
Ir ¹	<i>Incipit liber secundus</i>	
Ir ² –IIIr ¹	Esimene külastus	20. dets. 1267
IIIr ¹ –IIIv ²	Teine külastus	24. veebr. 1268
IIIv ² –IVr ²	Kolmas külastus	24. märts 1268
IVr ² –Vv ¹	Neljas külastus	7. apr. 1268
Vv ² –VIr ¹	Viies külastus (koos Mauriciusega)	2. mai 1268
VIr ¹ –VIv ²	Kuues külastus	27. mai 1268
VIv ¹ –VIIIv ¹	Seitsmes külastus (koos Mauriciusega)	22. juuli 1268

<i>Vita Cristine</i> lk		
VIII _v ¹ –VIII _v ²	Kaheksas külastus	31. okt. 1268
VIII _v ² –X _v ²	Üheksas külastus	13. dets. 1268
X _v ² –XII _r ²	Kümnes külastus	23. dets. 1268
XII _r ² –XII _v ¹	Üheteistkümnes külastus	10. veebruaril 1269
XII _v ¹ –XIV _r ¹	Kaheteistkümnes külastus (koos Mauriciusega)	21. märts 1269
XIV _r ¹ –XIV _r ²	Kolmeteistkümnes külastus (koos Mauriciusega)	14. apr 1269
XIV _r ²	<i>Incipiunt epistole fratris Petri ad Cristinam</i>	
	Petruse saabumine Pariisi	10. mai 1269

	Kirjad	Saatmine	Saabumine
--	---------------	-----------------	------------------

<i>Vita Cristine</i> lk			
XIVr ² –XIVv ²	I <i>Cristine Petrus</i>	12. mai 1269	varsti pärast 30. maid 1269 (Gallén seda miskipärast ei dateeri, kuid kuupäeva saab järeldada sellest, et kirja tõi Mauricius, kes hakkas Pariisist tulema pärast pühi; teekonna pikkuseks on Petrusel ühes kohas märgitud 18 päeva, lk XXIIv ²)
XIVv ²	II <i>Petro Daco Parisius existenti Cristina</i>	juuli 1269	15. aug. 1269
XIVv ²	III <i>Petro Gothensi studentii Parisius fr. Gerardus de Grifone</i>	juuli 1269	
XVr ¹ –XVIr ²	IV <i>Petro Daco Parisius existenti Cristina</i> (mainitud Mauriciuse külaskäiku)	sept. 1269	3. okt. 1269
XVIr ² –XVIIv ²	V <i>Cristine Petrus</i>	okt. 1269	

<i>Vita Cristine</i> lk			
XIXr ¹	VIII <i>Cristine Petrus</i>		
XVIIv ²	VI <i>Petro Gothensi Parisius</i> <i>studenti fr. Mauricius Colonie</i> <i>studens</i>	dets. 1269	
XVIIv ² – XVIIIv ²	VII <i>Petro de Dacia Parisius</i> <i>existenti Cristina</i>	dets. 1269	31. jaan. 1270
XIXr ¹ –XIXv ²	IX <i>Cristine Petrus. Vastus</i> eelmisele	veebr. 1270	
XIXv ² –XXIv ¹	X <i>Filie (Cristine) secretarius</i> <i>(Petrus)</i>		
XXIv ¹	XI <i>Petro studenti Parisius fr.</i> <i>Mauricius</i>	16. veebr. 1270	23. apr. 1270
XXIv ¹ – XXIIr ¹	XIII <i>Petro de Dacia Parisius</i> <i>existenti Cristina</i>	märts 1270	
XXIIr ¹ – XXIIr ²	XIV <i>Cristine Petrus</i>	mai 1270	
XXIIr ² – XXIIv ¹	XV <i>Cristine Petrus</i>		
XLIVv ² – XLVr ²	XXXII <i>Cristine Petrus</i>	suvi 1270	
XXIIv ²	Lahkumine Pariisist	25. juuli	1270
XXIIv ²	Neljateistkümmes külastus Stommelni	13. aug.	1270
XXIIv ²	Saabumine Kölni	15. aug.	1270
XXIIv ²	Viieteistkümmes külastus (koos Mauriciusega)		

<i>Vita Cristine</i> lk			
XXIIv ² – XXIIIr ²	Kuueteistkümmes külastus	29. sept.	1270
	Lahkumine Stommelnist	30. sept.	1270
XXIIIv ¹ – XXVIIv ²	<i>Tenor quaterni. Cristina</i> elulugu kuni 1269. aastani, kirjutanud Johannes, Stommelni küree. (Petruse vahemärkuses XXVIIr ¹ on mainitud Mauriciust .)		
<i>XLIXr¹</i>	Petruse saabumine Halmstadi	6. dets.	1270
<i>XLIXr¹– XLIXr²</i>	XL <i>Cristine Petrus</i> . Kirjutatud Halmstadis	22. jaan. 1271	
<i>LIIr²–LIIIv²</i>	LVI <i>Cristine fr. Aldebrandinus Romanus</i>	talv 1270– 1271	
<i>LIIr¹</i>	Saabumine Skänningesse	6. veebr.	1271
<i>LIV²–LIIr²</i>	LI <i>Cristine fr. Mauricius studens Parisius</i>	15. juuni 1271	
XXVIIIr ¹ – XXVIIIv ¹	XVI <i>Petro lectori Skenigie Cristina</i>	sügis 1270	
XXVIIIv ¹ – XXIXv ¹	XVII <i>Petro lectori Skenigie Cristina</i>	pärast 2. apr. 1271	sept. 1272, Aarhusi provintsiaal kapiitlil
XXIXv ¹ – XXIXv ²	XVIII <i>Petro lectori in Skenigia Cristina</i>	24. veebr.– 16. apr. 1272	

<i>Vita Cristine</i> lk			
<i>LIIv²–LIIIr¹</i>	<i>LIV Cristine fr. Mauricius Parisius degens in studio</i>	13. veebr. 1272	
<i>XXIXv²– XXXr²</i>	<i>XIX Petro lectori Skenigensi Cristina</i>	pärast 10. aug. 1272	
<i>XXXr²– XXXIv¹</i>	<i>XX Cristine Petrus</i>		
<i>LIVv²–LVr¹</i>	<i>LX Cristine fr. Mauricius lector de Revalia</i>	1273–1277	
<i>LVr¹–LVr²</i>	<i>LXI Cristine fr. Wilhelmus de Werigehale</i>	enne 1277	
<i>LIVr²–LIVv²</i>	<i>LIX Cristine Petrus lector Strenigensis (loe Skenigensis)</i>	11. okt. 1277	
<i>XLVIIr²– XLVIIv²</i>	<i>XXXVII Cristine Petrus lector in provincia Dacie</i>	1277–1278	15. juuli 1278?
<i>XXXIv¹– XXXIIr¹</i>	<i>XXI Patri (Petro) filiarum minima (Cristina)</i>	22. juuli 1278	
<i>XXXIIr¹</i>	<i>XXII Petro lectori Skenigensi suorum filiorum minimus (fr. Laurencius Sweus)</i>		
<i>XLIVv²</i>	<i>XXXI Petro priori Insulensis fr. Laurencius</i>	pärast 25. dets. 1278	
<i>XLVIv²– XLVIIr²</i>	<i>XXXVI Cristine frater et pater (Petrus)</i>	kevad 1279?	
<i>XXXIIr¹– XXXv²</i>	Petruse lahkumine Västeråsist	22. mai	1279

<i>Vita Cristine</i> lk			
	Seitsmeteistkümnes külastus Stommelni	15. sept. 1279	
	Saabumine Kölni	18. sept. 1279	
	Kaheksateistkümnes külastus	30. sept. 1279	
	Üheksateistkümnes külastus	21. okt. 1279	
	Lahkumine Stommelnist	25. okt. 1279	
<i>XLVIIIv¹</i>	Saabumine Mindenisse	9. nov. 1279	
<i>XLVIIIv¹– XLIXr¹</i>	<i>XXXIX Cristine Petrus</i>	12. nov. 1279	
	Saabumine Lüübekisse	24. nov. 1279	
<i>XXXIIIv²– XXXIVv¹</i>	<i>XXIII Cristine Petrus</i>		
<i>Lr¹–Lr²</i>	<i>XLIV Magistro Johanni Petrus lector de Gotlandia</i>	24. nov. 1279	pärast 21. apr. 1280
<i>Llv¹–Llv²</i>	<i>L Hille de Monte Petrus lector de Gotlandia</i>		
<i>XXXIVv¹</i>	Saabumine Kalmarisse	14. dets. 1279	
<i>XXXIVv¹– XXXVr²</i>	<i>XXIV Cristine Petrus lector Gothensis</i>	13. jaan. 1280	25. aug. 1280
<i>Llr¹–Llr²</i>	<i>XLVIII Magistro Johanni Petrus lector Gothensis</i>		
<i>XLIXv¹</i>	Saabumine Visbyse	28. apr. 1280	
<i>XLIXr²– XLIXv²</i>	<i>XLI Cristine Petrus lector de Gotlandia</i>		

<i>Vita Cristine</i> lk			
<i>LIIIv²–LIVr¹</i>	<i>LVII Cristine fr. Volquinus in Gotlandia</i>		
<i>XXXVr²–XXXVIIIv²</i>	<i>XXV Petro lectori Cristina</i>	24. mai 1280	9. aug. 1280
<i>LIVr¹–LIVr²</i>	<i>LVIII Filie (Cristine) Petrus lector in Gotlandia</i>	28. aug. 1280	
<i>XXXVIIIv²–XLr²</i>	<i>XXVI Petro lectori Cristina</i>	17. juuli 1280	20. nov. 1280
<i>XLr²–XLIV¹</i>	<i>XXVII Cristine Petrus</i>	nov.–dets. 1280	
<i>XLIIr¹–XLIVr¹</i>	<i>XXIX Petro lectori Cristina.</i> Kirjale järgnevas Petrus kommentaaris XLIVr ² on mainitud Mauriciust .	nov. 1280	kevad 1282
<i>XLIV¹–XLIIr²</i>	<i>XXVIII Petro lectori de Gotlandia Cristina</i>	kevad 1281	aug. 1281
<i>Lv¹</i>	<i>XLV Magistro Iohanni Petrus lector Gotlandie</i>	suvi 1281	
<i>Lv¹–Llr¹</i>	<i>XLVI Cristine fr. Iohannes de ordine milicie Cristi</i>	22. aug. 1281	
<i>Llr¹</i>	<i>XLVII Cristine Petrus lector</i>		
<i>XLVIIv²–XLVIIIv¹</i>	<i>XXXVIII Cristine Petrus lector Gotlandie. Mauriciust</i> mitu korda väga sõbralikult mainitud.	kevad 1282	

<i>Vita Cristine</i> lk			
<i>Llv¹</i>	<i>XLIX Cristine fr. Bertoldus prior de Insula. Mainitud Mauriciust.</i>		
<i>Lr¹</i>	<i>XLIII Magistro Iohanni Petrus lector in Gotlandia. Mainitud Mauriciust.</i>		
<i>LVv¹</i>	<i>LXIII Cristine fr. Laurencius Dacus Colonie constitutus. Mainitud Mauriciust.</i>	mai 1282	
<i>XLIVr²</i>	Sigwinuse saabumine Visbysse	9. aug.	1282
<i>XLIVr²–</i> <i>XLIVv¹</i>	<i>XXX Petro lectori de Gotlandia Cristina</i>	29. juuni 1282	9. aug. 1282
<i>XLIVv¹</i>	Sigwinus saab haabiti	20. aug.	1282
<i>XLVIr¹–</i> <i>XLVIv¹</i>	<i>XXXIV Cristine Petrus lector Gotlandie</i>	sügis 1283	
<i>LIIIr¹–LIIIr²</i>	<i>LV Cristine Petrus lector de Gotlandia</i>	1280–1286	
<i>LIIv¹–LIIv²</i>	<i>LIII Cristine Helborgis et... sorores in Gotlandia beggine</i>	1280–1286	
<i>XLVIv¹–</i> <i>XLVIv²</i>	<i>XXXV Magistro Iohanni et Cristine Petrus aliquando lector nunc prior in Gotlandia</i>	talv 1286– 1287	
<i>XLIXv²–Lr¹</i>	<i>XLII Magistro Iohanni et Cristine Petrus prior de Gotlandia. Kirjutet Leeuwenis.</i>	1. juuli 1287	
	Kahekümnes külastus Stommelni		

<i>Vita Cristine</i> lk			
<i>LIIr²–LIIv¹</i>	<i>LII Plebano et magistro Iohanni et Cristine Petrus prior Wysbi</i>	sügis 1287	
<i>XLVr²– XLVIr¹</i>	<i>XXXIII Cristine Petrus prior</i>	sügis 1288	
<i>LVR²</i>	Petruse surm	23. veebr.–2. apr. (pühapäev, 27. veebruar?) 1289	
<i>LVR²–LVv¹</i>	<i>LXII Cristine fr. Volquinus de Gotlandia</i>	9. sept. 1289	

Lisa 2. Tartu piiskopi kiri.

LUB col. 607

CDXCIV [494]

[Friedrich, B. von Dorpat] verfügt letztwillig über einige in Lübeck deponirte Gelder, den 15. December 1284.

Fridericus, Dei gratia episcopus Tharbatensis, viris honoratis et amicis suis praedilectis, consulibus et domino Willelmo dicto de Grone et domino Godefrido Cremun Lubicensis civitatis, salutem in Christo, et quicquid potest, laborans in extremis. Vestrae discretionis summa necessitatis summa necessitatis imminetia notum facere nos compellit, quod Dei filius quinta feria, quae praecessit immediate Dominicam, qua cantatur Gaudete, infirmitatis impedimentum super nos agravavit; et dum sentiremus, ex ipsius iudicio instare nobis horam mortis, nos, vocatis viris religiosis, videlicet priore et lectore ordinis praedicatorum domus Revaliensis, ubi decubuimus, sacerdotibus, vasallis regis quibusdam et quatuor consulibus eiusdem civitatis, incepimus tractare de illis, quae videbantur respicere animae nostrae salutem, et condidimus, mediante eorum consilio, nostrae ultimae voluntatis testamentum, et constituimus talis testamenti executores seu fideicommissarios viros religiosos, priorem et fratrem Mauritium praenotatos, et famulum nostrum Herboldum. Unde cum in civitate vestra apud dominum Willelmum et dominum Godefridum praenotatos deposuerimus per debitores nostros pecuniam, ad pias causas erogandam, secundum formam testamenti, vobis declarandi, honestatem vestram, nobis saepius expositam, nunc primitus esse volumus exoratum, quod intuitu pietatis, omnem pecuniam sive denarios receptos, secundum formam testamenti per nostras testamentarios, simul mediante illorum duorum praedictorum consilio, in pios usus converti faciatis. [col. 608] Satisfactio servata humana, clementia Deo accepta, nostrae extremae voluntati.

Data sexta feria, quae praecessit immediate dominicam adventus, qua cantatur Gaudete, anno Domini MCCLXXXIV. [1284]

Lisa 3. Codex Juliacensise leheküljed (r – *recto*, esikül; v – *verso*, tagakül)

Ir	XXIIIv
Ir (koos mõõtuodega)	XXVIIr
Iv	XXVIIv
Vr	XLIIr
Vv	XLIIv
VIIr	XLIVr
VIIv	XLIVv
XIIr	XLVIIIr
XIIv	XLVIIIv
XIIIr	Lr
XIIIv	Lv
XIVr	Lr
XIVv	Liv
XVr	LIIr
XVv	LIIv
XVIIr	LIIIr
XVIIv	LIIIv
XXIr	LIVr
XXIv	LIVv
XXIIv	LVr
XXIIIr	LVv

Magnū dñm et magnā uirtutē eius
merito laudare si indignitas nō ob
staret ut diuine gr̄ie cōgruati fierē
quo p̄ me ad fontē gr̄ati flumīnis gr̄arē re
flueret unde largit̄ efflueret ut ad gr̄arē
actiones eo alacri⁹ assurgerē referēdas q̄
me nō antiquoz tñ exempla s̄ et in prof
p̄ctū uisoz recōdaret mirabilū. Quāuis
ergo plurima sūt et inōprehēnsibilia q̄ de
uoluntate postēris antiquoz mandauit aut
comitas p̄uitas tñ in ea ex immēsis mīma ex
sumis infima ex c̄mis caduca p̄cipiens ad
uirtū q̄ se i ydūctō creaturaz ostendit oī
potētē cui⁹ dicere est cūcta facē inōuitā
a scripturaz se p̄baueit sapientē in effus
ione gr̄atiarū et recōpensatōe ad mēlitas
labor p̄mior mēlitarē se demōstrabit largū
et benignū ideo q̄ michi idignū ostē
derē dignat̄ est p̄ paucis uerbis scripto cō
mēdat̄ s̄ p̄pono elucidare in quib⁹ carnē si
aduerteretur et p̄tētia et sapientia et tem
uolētia oīmp̄tētis dare ut eximo intel
ligi poterunt.

Quāntū ad memoriā possū reducere a
p̄mīno etatis mee diluculo quāto u
tā et mores passionēs et mores sc̄orū et
p̄pue xpi dñi et gloriose maris ei⁹ audi
ui in audiēdo medullis delectabar et i re
colligēdo audita ex corde cōsolabar ita ut
ex tñc inciperē michi mūdus uilescere cū
suis delectationib⁹ ita ut ex tñc cū fratrib⁹
meis sc̄orūum carnē sepius creaturē ut in
de renūciarem⁹ in re s̄ cordi meo cogitaci
onib⁹ q̄ quodcūq̄ desiderū inuātebat̄ cepi
q̄ desiderare et optare ut dñs me sua gr̄a i
hac parte dignat̄ et iustitire ut aliquē ser
uoz suoz michi ostēderet. Iquo cōuictā
oīe sc̄orū suoz nō solum uerbis s̄ factis et ex
emplis seruire et plane addiscere cui carita
te et corde cōiungeret q̄ cōsolaret̄ cui⁹ mo

rib⁹ informaret cui⁹ deuotione inflammarer
et ad accidia q̄ me a p̄tētia depelleret ex
tiner cui⁹ colloquione illuminaret cui⁹ fa
miliantare cōsolaret̄ cui⁹ exemplis de oīu
bus certificaret dubijs maxie que ad con
uictationē p̄uenerē sc̄orū. Sub hoc affectū
meo supererit tempa multa et dies plurimi
et anni ut puto ultra uiginti i quib⁹ dñs
ex sua liberalissima benignitate nō meis mī
tis uel desiderijs cogentib⁹ plures uirtutūq̄
serus p̄sonas demōstrauit michi quib⁹ cor
meū sepius lenificauit nō carnē intensionis
meē appetitū satiat ut s̄ nec cordis motū
quietauit Quas c̄to diligētius cōsideraui
quāto ampli⁹ inueni desideria q̄ro q̄
plures uidi c̄to plures uidere cōcupiui q̄
i nulla iuēni q̄ querebā et ideo affectū me
um semp̄ famelicū inueniebā.

Tandem autē pater miscbar
uiscera mīe sue me h̄stās cui uice
bar merita nō superere et inopiuato michi
p̄sona quōdā hoc in ostendit cui⁹ aspectu s̄
mūl et affectu me multiplicat̄ lenificauit nō so
lū per p̄sētia exhibitiōne s̄ memoriē recōda
tione. Dñā alfidis generē nobilis et maris
p̄clarū cōiūctiōne honestata iternata gēnuit
uiscerē p̄ fratre Waltero cōfessore suo ab anti
quo qui me assumēs in foratū in uigilia b̄i
thome apostoli ad eā p̄fatus est. Cū autē car
de uenissē et ip̄e sc̄orū et cōfessione h̄ste
dñe audiret accessit ad me in eadē uocē se
te tegina quēdā noīe alexis et quēbar unie
uenisse cui⁹ cū respondit te cōsenti aduen
utina fuisse i uilla nostra et mirabilia que
ibi sūt in quadā puella uisibile. Lentigū
autē sequens die uelge nos seruib⁹ quōdā
tione p̄dicti walteri ad domū plebani p̄ro
chie declinatē ubi et p̄dicta puella tñc rem
p̄is p̄p̄e itantis robulatā nescitūte p̄ro
candēna uisitacione sua p̄cedēs qui fuerat

30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

M. H. K.
CLASSIC LIBRARY

Ignū dñm et magnā uirtutē eius
mentō laudare si indignitas nō ob
staret. ut diuine grē cograas fierē
quo p me ad fontē grātū flūuīus grāe re
fluere. unde largit' effluerat. ut ad grāe
actiones eo alacris assingerē referēdas qd
me nō antiquor tū exempla s' et in prof
pectu uisoz recōrdare mirabiliū. Quāuis
ergo plurima sūt et inōprehensibilia q' de
i bonitate potēris antiquoz mandauit aut
copias. pūitas tū in ea ex inuicis mīma ex
sūmis infima ex etnis caduca papiens ad
uerti. qd se i p dūctōe creaturaz ostēdit. oī
potēntē cui' dicere est cūcta facē inōtūta
a scripturaz se pbauer sapientē in effusi
one grātar. et recōpensatōe ad mētas
labor p'moz mētas se demōstrabit largū
et benignū. iteo qd michi idignitō ostē
dere dignat' est. p pauca uerbis scripto cō
mēdatas p'ono elucare in quib' carnis si
aductatur et potēntia et sapientia. et ben
uolēntia oīmpotēntis dare ut ethimo intel
ligi poterunt.

Quāntū ad memoriā possū reducere a
pūmēto etas mee distūculo quādo ui
tā et mores. passiones et mores scōrū et
p'apue xpi dñi et gloriose matris ei' audi
ui in audiēdo medullit' delectabar. et i re
colligēdo audita ex corde cōsolabar. ita ut
ex tūc inciper michi mūdus uilescere cū
suis delectationib' ita ut ex tūc cū fratrib'
meis scōrdum carnis sepius tractatē ut in
do renūcārem. in t' h' cordi meo cogitā
onib' q' quodcūq' desiderū inuāscēbat. cepi
q' desiderare et optare. ut dñs me sua grā i
hac parte dignaret' iustrare. ut aliquē ter
noz suoz michi ostēderet. I quo cōuictā
onē scōrū suoz nō sōlū uerbis s' factis et ex
emplo secure et plane addidit. cū carita
te ex corde cōsingeret et cōsolaret' cū' mo

rib' informaret. cū' deuotione inflammarer
et ab accidia q' me a puericia depresserat exci
taret. cū' collocacone illuminauer. cū' fa
miliaritate cōsolaret. cū' exemplis de oīu
bus certificare dubis maxie que ad con
uersationē p'tinent scōrum. sub hoc affū
meo fluxerit tempa multa. et dies plurimi.
et anni. ut puto ultra uiginti i quib' dñs
ex sua liberalissima benignitate nō meis mi
tis uel desideris exigentib' plures uirtutib'
serus p'onas demōstrauit michi. quib' cor
meū sepius letificauit nō carnis intentionis
mee appetitū satiauit s' nec cordis motū
quietauit. Quas cāto diligētis cōsideraui
quāto ampl' inueni deidemū. quōto q'
plures uidi. cāto plures uidere cōcupiui. q'
i nulla inueni qd quereba. et iteo affū me
um semp famelicū inuenieba.

Tandem autē pater misericordiaz
p uiscera mīe sue me miserā cū uice
bar merita nō suppetere et inopinato michi
p'sona quōndā hoc m' ostēdit. cū' aspectu si
mul et affatu me multiplicat' letificauit. nō so
lū per p'sentae exhibicionē s' memorie recōrda
cionē. Dña alfradis generis nobilis et mariti
p'dari cōiūctione. honestata. it'firmata genuit
mich' p' fratre Waltero cōfessore suo ab anti
quo. qui me assumēs in sociū in uigilia bñ
thome apostoli ad eā p'sertus est. Cū autē tar
de uenissen' et ipse letaret et cōsolationē hūc
dñe audiret. accessit ad me in eadē uicinis
tē legina quēdā noīe aleidis et quēbat. unde
uenisse cū cū responditē de colonia aduent
utina fuisses i uilla nostra et mirabilia que
ibi fūit in quādā puella uidisses. Contigit
autē sequens dies uelge nos seruib' q'dam
aconē p'dicti walteri ad isonā plebanū p'p'ri
chie declinare. ubi et p'dicta puella tūc tem
pō pater isonantis tō bulatōis necessitate p'p'ri
audētā uisitacione fuit p'cedēs qui fuerat

enacare. Rogo humiliter et deuote ut mei
no obliuiscamini i orationib' uris. qui post
tus su in finib' pac' noster. Salutantes sorores
uirs et marit' plebanu. et sorores eius et
ipsa plebanu. valeat et gra' dei uobiscum.

Rogor filio dilectissime carissime xpi sponse.
Fiat Wilhelm' de wigehale p'cato: q' h'c
studens i colonia p' puincia angelicana. la-
lur' et ut amplectus spona celestis iugiter
comoran. Ignoscat in humilitas tua sponda
dei qd' indignus plumo tibi q'cqm' scripta
re. ut eni h' faciam. vis amoris me copellit
que i me sine tedio puocauit suauit' q' in
puit tua sancta conuersatio qm' habes in xpo
ihu. que in cordis tui thalamo mansione te-
cille no dubito. Ipse est dilectus unicus pp'
que uanitas mundialis salubrit' contempni-
tur. et uoluntas carnalis felicit' subternit.
et i quo potestas fernalis potens stringit.
ip' est p'pter que cuncta sponse p'cordia iugi-
ter languere pp' que sui quasi oblita dulci-
ter debet flantire. p' ipm' igit' te depro. cui' ad
solaciones tui animi frequenter lectitant.
quaten' i tuis deuotissimis cu' deo colloqui
mei memo' ee uelis. in q' impetra tuis pa-
bis. ut sibi du' uixero secundu' suu' placatu'
ualeat delectare. et post hac uita' ad tua' tea-
tissima uisione puenire. Sed et hoc ora-
tibi siue uine siue mortue loq' possim. ante
qua' moriar. recomendo tue sacra' fante' suo-
laum' laroze p'sentiu' que sp'uali affectu' a
multas tempibus p'plexus su'. Saluta' in
me dnm' adolsum. et dnm' iohem' capella-
nu' quos diligo i ueritate. cui dno adolfo
scripti alias. h' an' luctu' recepi ignoro. Va-
leat et exultet spirit' tuus in deo saluati-
tus. Gra' dei recti. ante. Memor' esto mei. qm'
tui no obliuiscor. Rogo tua' dulcedine af-
fectu' corbis. In te ro' quaten' statu' tuu' et

statu' dno' adolphi et iohis studias significat
re. Si fieri posset secundu' uoti' meu' de deo
te uisitare. et orerem' tibi cor' meu' exprime.
hu' ualeas cu' spona tuo.

Rogor ac deuote sibi q' i dei situ la-
rissime sorori carissime i stumbele. fiat
volquin' ordinis fratru' p'dicator' istinus
de Borussia orationes utiq' cam deuota
qm' primas cu' salute. Et uro scito uob'
et scripta' pigritate mee n' uoluntati no' or-
imputandu' h' quia dulcatus multu' fue-
ra et speditus pp' diuulos discursus. Spale
frequenter habuerat impedim'ntu' stur' autu'
significat uobis cu' dolore. et iacimus qd'
ille reuerend' pater n'r' fiat p'ri' quondam
p'ri' et lector' uob' n'r' in. v' migrante ad
dnm'. Cui' anima uirs t'as orationib' ar-
tenu' recomendo. Rogas intime q' uant'
tem aiam no' solu' soroz q' apur uos amo-
rant. h' etia' in colonia quar uocata ha-
buit orationib' affectuosu' recomentens.
Rogo insup' ut aias fratru' meoz carua-
liu' uidelic' frs werneri q' obur' i flandria
et frs iohis lectoris. qui mox tuus et i re-
ualia. fratru' ordinis p'dicator' me etia'
qm'is indignu'. et fr'em' meu' fr'em' albu'
lector' wisbycoz. qui adhuc uiuim' dno
donante sedulo i uis orationib' hateras.
Rogatio: autu' uob' siq' dignu' est pro
omni solacio qd' in sepius exhibuistis et
fecistis. cui' no' su' memo'. Rogo et in
mo corde ut me licet p'coze et indignu'
loco frs petri felix memorie familia
te hater uelias. fiat liguin' hu' ualeat
et si uixere i breui ad uos uenier' Sa-
luto h' illa de mouet soroz uiam angul-
ratem sibi ad uocata. et alias leginas fi-
lias meas. quar noia scripta' siue i lib-
uere. Quib' regnauit. ex corde scripta.
sequenti die post natiuitate b'ie uirginis.

XXXI

*Obis F. petri
republice h'oraz' sp'ing
libri s'or' uob'
auctoritate p'p'ia
Et equal' s'or' b'ie*

XXX

perus lecto: attingens sibi sibi consolatione cum
uirtutum omnium cotidiano augmento. Audiu
dulcissima et turbata: et: meum quod multiplici
at sine turbata: pro demeris plectuone et
multipliciter desolata: pro amorem subractione
et ideo opto uobis: ut per consolatione succedat
uobis ex dei clemencia: sicut consolatio et pro
grauu corporis turbatione uirtutum augmento.
suo enim quis punitur cum ipso in turbulatione.
et ipsa cum et glorificato cum: et nec hinc latet: quia
uirtus in infirmitate pficitur: uident enim glo
riabatur: in infirmitatibus meis: ut inuenerit in me
uirtus xpi: o carissima mea ad quod deueni
quod scriptum est enim diuina dulcedine dilecta
tus: et amore inflammar: et splendore illuf
tratus: scribere consueui de sponsum aduentu
et sponse occursum: eorum mutuo colloquio: con
uiuio: foras: quam in eos inuenerit fa
miliantia: caritas: uoluntas: et: heu me quia
quando sponsa amisi quo ad presentiam et spon
si amisi leticie influentiam: et ideo defectu gau
dium cordis mei: uisus est: in uirtu: choris meis.
intra cetera autem uirtu presentia parua et nimia
cordis solacia: hoc unum michi precipuum est:
carnalis refrigerium: et cordis gaudium: cum
in uirtu occurrit delictibus memoria: cuius
uirtu: uicio est: non puzpendenda: nam uirtu: uirtu
quam unum possit recordari: nisi diuina memoria:
qualitatem: etiam in occurrit: ut euidens in
fiat: quoniam Germani sibi mutuo sunt ipse et
cetera: amice et amica: sponsum et sponsum: ut
et si certitudinaliter pben: ex quo solum me p
cedat: pcedat dilectio: qua uos diligo: et a
uobis diligo: sicut etiam ceteris: ad uirtu: uel
nisi quia memoria: sicut diuina: quia et uirtu: memo
ria in statu oritur: et ideo frequenter me de
sitero: ut uirtu: memoria: nisi quia a corde me
o recedat: quod michi delictibus est: pro uos:
et sicut delictibus pro diuina: quia sicut uos se
cum ea corde meo respiciat: o herma mea

quod me sic qualicumque consolatio: unum memoria: quod
facere si presentia mereret: sicut: uirtu: uirtu: uirtu:
iocundaret: et si diceret: liceret: iubilare: quia si
autem unum: unum memoria: diuina: memoria: gaudet:
sic presentia presentaret: Quomodo unum
gaudere qui potius congaudere: homini qui
dicit: propter unum ego: iam non ego: unum uero
me ipse: et quod diceret: sicut: conplacet: uel potius
in uirtu: confirmare: adiciens: stigmata: con
muni mei: ipse ipse in corde meo: pro: et: hinc au
tem uirtu: nichil aliud est: quam dilectio: sicut: uirtu:
et diuina: sicut: uirtu: herma: hinc medicum: dicit
sapientia: et in sapientia: exyris: sicut: sicut: uirtu:
ticia: et uirtu: recordatio: pro hinc dulcoro: omne: cetera
ca: consilio: ergo: herma: ut hinc ab oculis: uirtu:
nisi quia recedant: et ceteris: sicut: quod: cetera: ab
omni: ad uirtu: sicut: uirtu: uirtu: de capitulo: pro
uirtu: uirtu: duas: uirtu: in quia: uirtu: uirtu: uirtu:
bis: quod si uirtu: ad partes: uirtu: uirtu: uirtu:
uirtu: uirtu: par: et: uirtu: amice: et: uirtu:
et: quia: hinc: sicut: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu:
sicut: uirtu: que: uirtu: uirtu: et: uirtu: et: pa
trimonio: suo: uirtu: uirtu: uirtu: quod et uirtu: sicut:
lo: uirtu: quod: uirtu: sicut: hinc: placet: in: uirtu: plena
uirtu: cetera: non: sicut: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu:
laurentia: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu:
et: quo: ad: uirtu: et: sicut: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu:
succedat: licet: quo: ad: sicut: uirtu: uirtu: uirtu:
defect: uirtu: uirtu: in: diuina: salutem: omni: amice
cos: meos: uirtu: uirtu: sicut: uirtu: uirtu: uirtu:
diuina: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu: uirtu:

Deuore ac dilecte in xpo Examine dei fa
mule gaudio lecto: de serualia ordis
fratru p'dicator salute et post presentia mife
tia uertu sponsum in spon reuelata facie uirtu
plan licet absens uirtu presentia tamen spon me
mo: omni tonor quod fecit in ex corde uirtu
aor: significis: quod sanus sicut pro dei gratiam sicut
pe uirtu et spon. Sicut: sicut: uirtu: uirtu: uirtu:
nostans: de hoc et alius potest nobis presentia

in p'p'io p' s'p'ie hinc p'p'io s'p'ie

et alia multa solacia facit quas licentissime
me omnes et singulas nominati salutariter
si nomina ipsarum in memoria habere salu-
tare et cordis mei intimo affecto filias me-
as super nominatas Ite saluto dominum plebe-
num et vigent et valeant in christo semper uin-
cancas desidero si placeat deo et matris sue ad-
ducit uos semel uidere in hac uita cum patre
meo karissimo ualere in domino ihesu christo.

Parillie tibi in christo filie

et amice in presenti precordialiter dilecte
et in eternum diligenter frater per lecto-
fratrum predicatores in Borussia salutem et in-
prosperam et ad uita salutem in christo
pater. et ad eterna felicitatem puenire. Cum ita-
tus uisus ostendat sic cordis mei exultans ad-
mirans. et intellectus frequenter occupatio. et
et serena hominis mei summa consolatio. Quas in
serenitate meis dilatio generat et profundat. et
multiplicat. et magnitudo materne uanifi-
cat. et primas. Sic tamen dicitur in his
omnibus in infectione iuuenio affectionis in
aliquale impedimentum deuocionis. Sed per
matrem in his iuenio felicitas consolacionis.
et efficacissima causa ipse humilitacionis. et
et occasione reperio gratiarum actionis. hinc
hinc meditantur dixi sapiam. Quia in his iuenio quod
defectum corrigere. quod affectu accedere. quod in-
tellectum instrueret. hic lego et relego diuina
uirtutia actum iusticia demeritis inenarrabilia
malescia. audio uirtutibus humanis inpropria
ta romica. si quod in hoc hinc est faciens.
uili diuina benignitas collaudanda. Spatoli
malignitas euadenda humana infirmitas con-
solanda. Verum hec taliter legere relegeret
plegeret. ut in lacrimas erumpere simul ut
gaudere optime tunc tunc. Sed heu me se-
lute qui propter ebrietas occupaciones diu-
tis desuadit. consolacionibus. et ideo ad consola-
tionem alios facit indignos. et inepos. Quia in meo

mirabiliter tui de solat. occasione tamen michi
et materis delectus matris consolacionis. Quia
ita in multis iugis dilectionis. concitantes
iugis uita passionis sunt et multiplicas
consolacionis. p qua ad caritas uos tenet gen-
tium actiones. quod si nunquam aliud plus in christo
uultis familiaritatis tamen per me petuo
uos recognoscere obligati. Item quia ad hunc
tempus fui omnino de statu meo incertus. ideo
uos de fine uro et alius quibusdam super quibus
me rogatis usque ad presentem non rescripti. Sed
quia motu capitulo principaliter tui in ista
narratione mee. ubi maiore habeo occasi-
one uos sepius scribendi. Dato operam effica-
ce ea quae ad uos pertinet per uirtutibus puocare.
et uos tamen primis potest inuicem. Dicitur
tamen magister iohannes quod impatiens non
ferat. quod non potest ei resistere libellum per
ut ei permissum. Cuius causa fuit. quia de loco ad
locum hoc anno toto transiigunt. et ideo in
non uacabat. unde rogare eum ut propter hoc non
dimittat in de statu uro significare quoniam
habuerit oportunitate. unde et uos rogo
propter deum ut eum super hoc monentis. hinc
corpe sanus sum. et bene ualeo. Circa festum
matris magdalene uenturum. et ad uos frat-
ter iohannes dicitur. capitulum generalis amicus
meis specialissimum. cum quo rogo si potest non
portatis in de statu uro plenarie relati-
batur. Dominus per sua misericordiam uos colere.
hinc salutem omnes amicos uros et me-
os. et uos autem diuine plebanum et seriore
ei. quagratia iohannes. hinc de more. et sero-
re uirtutibus. et ferre uertit. et. Dicitur sic uo-
bitur. Scripta est hec uobis in die uobis au-
gustinus. latere presentium uos recomendo
quod stabit colonie per uirtutibus. ualere in domino ihesu
christo.

In uirginis filio hinc fine et dilecti-
sime amice christine de tunc. frater

itō conurbatū est cor meū sup̄ et cuncta
et spiritus meus in precordibus meis plangit
n̄ fas est locū esse leticie vbi tam amari ad
uenit duoz: cui amicos. Qs̄ te consolabit
O cunctina tā dulcis sicut perus. niq̄ ali
quis alius tam ydone inueniū tu pote
re consolari. curruere portus mare et an
dā nullqm̄ potens reperire niq̄ Gerard
drus de graphone ei potuit adequari. Qd̄ i
tui possessio n̄e litterā iam sub incertis lo
ge abeat. placat enī uocū uia p̄ferre.
ut perus secundū desiderū audiens. Qd̄
ergo simul in dacia O cunctina. Qd̄ ex ab
rupto tibi facta est summa. auferēs fāctū
perū. Credo qd̄ n̄c quid uides i amaritudi
nē uertit. Qa iam cito nō aspicias amicitū
tū. Ad uos uos o cunctissime comitelle.
beata. et ynnegardis cū omnibus sodalib
uictis q̄ sed in animā cōsuetudinē i tū
tele p̄sentes estis. vt sup̄ p̄uocōne r̄ ama
ro discessu inoz duoz amabiliū amicos.
p̄m̄ et cunctine solacia n̄slibere uelut
jungat pleban̄. iohes ubi locus fuerit
arripēs uigella suā. et disp̄ nar se toto
corpe et corde sic deet amicos dei. et dulci
melodie canit. inuariat p̄sonare. forsitan
recoalabit sp̄e i cunctina. in xpo ihu. et tu
geritudo soror ip̄ius que cātilenas dul
ces fluctenas decantare. nūc sua uir cāta
re studeas i uellu. ne nimia cunctina cor
da amicos abloisat. rogo uos o cunctina.
ut accipias ceterozū quo lacti mas de
fluctes ex oculis detragatis. ecce aduenit
temp̄. lāmeti et cuncta qd̄ lacti me uic
cū remeas de colonia sub quadā artoze
p̄fudisti. et qd̄ succedit tibi p̄ amico
tuo i delictis tuis. credo qd̄ nichil aliud
n̄. fletus f̄ illo fossitan aliquāctula uel
es erit. ualere et orare p̄ me si placet. Sa
lutare plebanū ex p̄e iname licet potest

ris. Quia licet absens amicus tui ei boni salutem
tate marie pleban. et haderwigem.

Parissime sibi in xpo sorori cunctine
p̄hibete. frater uolunt. ordinis factū
p̄dicatoz minū in scotlandia orationes
uamā tam deuotas qm̄ p̄nuas i xpo uigis
filio cū salute recognosco i p̄e mei in xpo
hūmā negligenciā et pigriā meā qm̄ p̄t
tanta tenetia et solacia plurima in p̄ uos
et vōs. dū a fratre et sorore uā tam crām
ab alijs amicis exhibita pariter et sp̄entiā tā
ingratiūditus reus n̄. scripto n̄. alio nō al
quo cantam uir ut dignū eiat grām reuolū
actiones uenit igit̄ p̄o. et de cetero libet cū
dare studeo. Sed tam in aliq̄ p̄e me grāto
Qa et uiaz laborib̄ et alijs multis occupā
onib̄ factū i p̄ditus. Regitioz igit̄ nunc
p̄ctan uir et omnib̄ tam sororib̄ quā alijs
q̄ me et dilectū ac reuocēdū patre meū fin
tū perū lactoze honore et caritate tractare
tū. et multiplicib̄ solacijs ac deditionib̄
edificatoz. reuocēdū. et rogo ut ip̄e q̄ nul
lū bonū mittere uirumencatū der uobis et
augeat grām suā in plenti et tribuat glām
i futurū. dñs ihc xpc et p̄fiter uos i tribu
lationib̄ et tangitibus cōsoleat. Qa uero pau
per sū nūc tam sp̄ualit̄ qm̄ corp̄alit̄ nō habeo
ad p̄sentes qd̄ uobis mittere nisi unū codicē. q̄
neu nigrū positū cū albo illo codicē q̄ mir
at̄ lectoz. Jc̄ tūto latine filie mee hille so
roz v̄e unū codicē nigrū nūc alijs. Jc̄m
mūto unū codicē albū cui manubell̄ et n̄
bū nigrū sorori hille de morte p̄dāssime
ue mee. Jc̄ mūto dilectē filie mee. filie ad
uocati antiquozū unū codicē nigrū plu
ra et maiora mittere si plura habere meo
na autē v̄e in corde meo maner. sūo lib
tus et omnia filijs meis. q̄ cū cetera certane
nō adignabant. m̄ conuicti et p̄m̄nāte

post meritis ueritatem consolationis adhiber
lentissima uale memores mei in orationibus
maritimus apud deum secundum meam fiducia
am et iure et tua promissione salutis ple
banum matrem et sorores eius et tuas scripta
in nocte beati Valentini post maritimas au
plus addi non potuit scriptore in alius occu
pato quod scripta scripta nec actiua ultra
lectare nisi scilicet.

In ihu christo eterno amore
In tanto dulcore uirtutum hominis iue
mentissimo decore uirginitatis flore ha
rillime cristine filie et amice sue et stule
le frater petrus lector predicator de gloria
dia suo solacio a deo specialiter accommodat.
Iucunda cordis dilectione de fonte diuina cor
dis illibato non solum habundant haurire.
Sed et pie et dulciter degustare. hinc in te
sola et pie et dulciter quam non est personarum ac
ceptio deus quia qui in natura unum corpus
de limbo terre formatum et spiritu uacua
le ad dei imaginem sublimatum ipse etiam
uos distantibus loco distans merito et dul
cissimiliter cotidiano exercitio in unum sedus
amicicie adhaeruit. O dulcissima mea quam
cum dolore et merore cordi meo generet lo
cor a te tanta distantia dicere non possum quia
quod non oportet quia puro uos in eodem libro ex
perientiae eadem lege que ego iam antea plu
rimis legi et relegi si credo me nunquam posse
perlegere. quam diu in hoc corpore peregrinor
et hanc uobis de lectione cotidiana non dubito
quia scio uos mecum animam unam et cor unum ha
bere in domino. Que autem fuerit ratio quare deus
tantum distantibus cum distans et cum distans
uoluerit in unum caritatis unum colligare
ignoscens si solum pro certo assero quod nulli rei
uicibili cor meum tantum allociatur sed in se et
vniuersum in se sicut cor dei uero. Nam si carnaliter
diligentium deo et carnaliter exercitium estia

cor unum et caro una multo fortius et cogru
entius deum diligentiis et se inuicem in deo per
sententiam efficiat in domino cor unum et anima una.
hanc igitur uisionem expectat cum nullo melius quam
uobiscum sic uos diligo absentem ut presentem sic
colentem ut uidentem sic pauperem ut diuitem. et
conuerso. et ut breuiter dicam in quantum uer
tatis forma qualemcumque patientis ignomi
nam meam tamen et cognosco filiam et dulcissi
mam amicum. Quia in paciosiore reddi per
gloriosiore ignominia cuius gratia respiciatur.
perita fortuna. O amantissima mea. O dul
cissima. O cordis mei iucunda medulla rogo
te oculos attollam et cor erigam ad deum in
quo omnia sunt unum. et ex eo et in eo uos
inueniemus in quantum unum sumus qui in uobis
in plurima diuidimur. O hinc uirtus te ore ad
os alloqui possem. et tecum etiam corporali pre
sentia commorari. et unquam felicitas omni
cognatorum et amicorum in quibus habito co
solacione. Ad et rogo corde dei ut hoc
faciat ante meam mercedem quacumque data occa
sione. sanus sum pater tuus. hinc filia. et
in te uolo. quia de statu tuo nichil nunc in
tellectu.

Parillime tibi in christo christine fiat alie
brandin roman salutem et consolati
one recipere in adiutis. Nam amicum est qui
tibi ut uelle et uolle est dimoscat ut sic
siderant in presentibus sic in angustibus et in
tichis adhibeant mutuo remedia oportu
na. hinc est quod cum olim fuerit ueteris fa
milias aliquantulum et amicum. uolo non in
merito super his que uobis succedunt ad pre
sens. ecce hinc carissima uenit hora in
qua aures uestrae audiunt non uocem exultan
tium et gaudium. si amantibus et me
ris. Nam uox caritatis in stitute audi
ta est. uox in qua silentis et deploratis.
victimum recessu amabilis tui petri. et

solacione et incrimis p̄cordijs meis uob
omnibus regitior: p̄ solacijs et uisitatjs et
scōrū reliquis que in cōsulatjs. Item quia
ualde sū occupatus significo uob qm̄ iam
ueni ad capitulū nr̄m p̄uinciale. vbi p̄
curam cū priorē nr̄o p̄uinciali. qd̄ facer
ueter̄ karissima d̄n̄a d̄n̄a domi et cōuen
tū nr̄o est assignat. Cur̄ litterā in ca
pitulo p̄uinciali recepi i qua significat
uir m̄ qd̄ bene ualeat. et qd̄ de uobis libe
ter audiret certos rumores. cui etiam de
stati uestro litterā rescripti que factam
ad domū nr̄am ante h̄m̄e acdua. Vale
te in d̄no km̄. Et m̄ melius uacauerit.
scribā uob uerba plura et dulciora. Si p̄
us nō habueritis occasiōne p̄ distan
tiā uel locū eius. frat̄e nicolaū quon
dā studentē colome poteritis rescribere
que uob placuerit.

In uisitatjs caritas carit̄e h̄m̄e sozo
r̄i ḡstine de stubele. hellogis sozore
scōm̄ et ip̄m in goerlandia legginge alio
uole nō iacet. Sincer̄ in d̄no dilectiōne cū
salute. de statu nr̄o rumores plures audiu
mus de fratre p̄cto lectore frat̄rū predica
torū. In nr̄a breuitate et ex corde sum̄ cō
solare p̄uinc̄ q̄ cōsolat̄. Et q̄a uir cetera
dictū est nob̄. qd̄ pater uel et mar̄ mox
tū sūt. et qd̄ solacijs copulū careas.
d̄ns autē uobis ex p̄uisione paternā cur
am parū et comos modicas. In quibus
nulli hominū manet exceptis nob̄ dua
bus. ad quas uos in uicam. sicut nostrā
karissimā sozore. Dulcissima rogam̄ uos
ut nostrā exultatione acceptis. q̄a qm̄
uis in parte pauper̄ uis̄ ducim̄. dulci
tante nobis multiplicat̄ reddid̄. ex d̄ni u
sitatione et frat̄rū predicator̄ i carita
te nostrā cōsolacione. d̄ns dirigat uis̄
uestrā ad partes nostras et affectū uel

retū ad uos inclinet. ut sum̄ in d̄no len
ficcimur et cōsolemur. Veni sozo: mea ka
rissima. et amica in x̄po dulcissima

Duo te x̄pi sponte. XXII
Et in d̄no semp̄ diligende. Carissime
inlumbele. frater ḡuauricus parū
degens i studio. salute et s̄i spiritus cō
solacione. Teder me meis scribere apud
quos obliuioni datus sum̄ tamq̄m mox
cuius a corde s̄ p̄der ad p̄sens manū sca
lendo recalcit̄ affectu nominū et reditū
p̄cellent. Licet enī spes p̄sent q̄ p̄ cor scrip
tis. uel solū rescriptū p̄miserat. tamen ur
sc̄it̄am iterū laboris p̄senc̄iū occasiō me
induit. et nūc̄ l̄ma ur̄ singularit̄ et si
militariū loquar. et humana ex humil
tate tua sum̄s audacā. s̄no et p̄ laborē
p̄senc̄iū intellexi. qd̄ curū dederit̄ te ca
bulaciones multiplices et dolores p̄ter
parentū tuor̄ inuicias quas susti
nent et obitū prioris amica tuar̄ me
nec ignoro cum idis aduicariū fluctus.
quib̄ tue mētis nauicula iactat̄. Jam ml
co temp̄e inter periculosas et prestosas
temptates tuor̄ hostiū specialū tempta
tates. et ideo tanto p̄cordialius tibi ex ca
ritate qua te in d̄no diligo cōpator. q̄m̄o
nitare et debilio. s̄ens multib̄ris con
fir. ad tribulacionū et uexatio nū imp
tus sūt nēdos. uerūp̄tamē q̄a multat̄
forte te i angustijs rep̄uo spero in d̄no.
qui est i se sperangū fortitudo. Ad tibi cō
stantiam tribuet̄. ex alio uirtutē cor et a
tis calamitatis. uerūp̄tamē facer̄ q̄ tēn
i hys sine tonū et op̄atū cū huī rep̄a
cione p̄uentū. h̄ozor̄ in d̄no igni et uogo
quarē. assimēs sp̄m̄ fortitudinis i ad
ueris iactis i deū cogitacū tuū. et ad q̄
sū dirigas totalit̄ uoca tua. ip̄e n̄ est qui
p̄curat et medet̄. uolunt̄ atq̄ timet̄ et

Esti h̄m̄e in uisitatjs
p̄a d̄n̄a ad te m̄o.

thentis parvulus ordinis p̄dicator. Salūte et
 cā sp̄m̄ cōsolacione. Scitote uobis nō q̄
 p̄gri. s̄ reuerens gaudio plenū cū uobiscū
 iac̄ cū corde meo loqui delecter. Sed quia
 materā scitendi nō habui. timens uiaz
 pericla i litteris p̄apue feminis destina
 tis. diuisis negotijs et occupacionib⁹ dis
 tractus. uobis rescribere timeo. temp̄e ob
 misi. vñ p̄ malo nō habearis. n̄ ingran
 tudini nō p̄ ueris. dñares in calē obmul
 sione. Sacrites h̄ p̄no qd̄ q̄muis mei ob
 lita sint. ut timeo. me morā canie uestrā
 habens semp̄ postea. nō solū in p̄nois ca
 cionib⁹. Sed etā in honestos fies et exca
 ucos in om̄ib⁹ locucionib⁹. personā uestrā
 semp̄ habui recommendatā. sp̄ns et op̄as
 hoc item secunduū p̄missū vñ michi fieri
 a uob⁹. Item noueritis de statu fratris petri
 socij uestrī. et mei qd̄ ego cū socijs meis pa
 trisius litterā unā paruulā nō sigillatam.
 post octauas trinitatis ex parte sua in qua
 dicitur qd̄ sanus et solūmus. p̄t multos la
 bores et terraz sp̄acia sepea sepea post p̄uisti
 cagone leate uirginis uenit in strenua
 uentū suū. et i quarta feria post machie
 legere incepit ibidē. Rogas dudonem uel
 eam i eadem littera. quaten⁹ memor sitis
 Anaq̄ caritatis. et fime familiaritatis.
 et ut p̄ eo et amias suis. sicut de uob⁹ cō
 fidit. uelut deū assidue depari. uobis nō
 potuit mittere aliquā litterā p̄pter ar
 tudine temp̄is et nūq̄ festinaciā istam.
 Ita ut mittes nob⁹ i om̄ibus. ita scripser
 michi. et nō plus inē alia negocia. p̄uā
 de sibi ut uos ex parte sua saluarem. ita
 cum e⁹ incrimando. de statu autē meo a
 mia uñ specialis. Sed tibi. p̄pter mētū u
 deor noueritis. qd̄ cūcens p̄ igne et aqua
 mulens tribulaciones i corpe etāla p̄uā
 sicut credo a fratrib⁹ intelligatis i die bñ

mauriciū ueni parisi. vbi inuictacione et no
 uitate dicere nūq̄m in eodē statu p̄manā. qn̄
 diuisi spererent s̄armicab⁹. per totā hyeme
 usq̄ post pascha a quib⁹ om̄ibus p̄ dei gra
 tiam et magnā mei custodia ante ascensū
 onē dñi ad plenū fui liberatus. et curatus.
 et iam assucto oua comedere magis corrup
 ta. et quitate parua. qm̄ illa oua de eslia.
 q̄ fratrib⁹ uñs colonie dant. et anq̄o. i h̄
 solitudine a creditoris. recogitās oua recen
 cia. et olea supra ollam carniū nob⁹ sedenti
 bus et uidentib⁹. et comedeb⁹. desecto sepe
 uide lux nō egypt̄ in egyptū struēlentē et
 corpe descendē. et sepius descendisse et ali
 plures loci mētū eā si de parisijs ad de
 cē militaria plus qm̄ de colonia distaret
 de isto tā sufficient. Rogo ut statu uñm
 et fratru uestror. et uos dñe plebane uñm
 et matris v̄e et familie in significare ue
 litis qm̄ primo potatis. v̄ fratru petro sig
 nificam. qm̄ nūcos aliquos habeto ut credo.
 qui ibū ad terrā suā ualere semp̄ in dño.
 memores mei secunduū p̄missū vñm fo
 uacionib⁹. uñs. et p̄ fidenciā quā de uobis
 habeo. cū secrete locuti fueritis in cubili
 spondo v̄o ihu xpo. Saluētes ex pre mea
 matre parit seiores uñs. et ē. solo ut ali
 cui hanc litterā ostendatis. ne p̄ similitas
 inuicaciones aliau. nota aliqua referu
 dat. in scribente. Dicatis dñe beata. qd̄
 p̄ reduntib⁹. fratrib⁹. de capitulo oua p̄c
 cia sp̄aret. et condimentū de nouis cās
 et mei memoria habeat. cū bene sibi fuerit
 iur. legginas. Datū in die bñ viā et mo
 dū. Valere et orate p̄ me.

Benignissimis sibi in xpo. et amias sp̄ca
 alib⁹. dño plebane. et magistro uolū
 et seiori Antine de stūtele. frater petrus
 p̄no. fratru p̄dicator. w̄h. Sincerū ca
 ritatis affectū cū salute. et sp̄e sancti cō

relicti

XXI

 ff. de test. p̄uā. in
 uñq̄.

ista bonitas pariter
 in omni parte sua
 in omni re sua
 in omni re sua
 in omni re sua

Iuerginis filio xpi ihu dilecte uir-
 ginis xpi cunctis frater leucold' dicit'
 prius frater predicator de insula puina
 e dicit conuicium augmencti gratiam cu
 salute et spe sa' solacione. Percepis mir'
 et mirabilib' dei opibus et dyaboli temp-
 tacionib' que circa uos aditant' p' frater
 petru' lectorem gorhense corde conuicior'
 et ammuo' sup' ammuabili diuina dis-
 pensacione et ex intimo corde participas
 ee desidero uie familiaritatis. Etenim inter
 certan' que in dictis frater petri' de itaru'
 uio' retulit' eam' hoc adicit' qd' libent' ui-
 deras qd' frater uider' alicubi apud nos
 religiose educaret' qd' desideru' uim' eam'
 cu' fratre petro p' memorato que loco filij
 adoptati p'curas su' adimplere. Unde te-
 cure cu' ad nos secundu' uisum prius
 gaurit' transmittatis. Consulo eam' ro-
 go et desidero. ut cu' co' psonaliter ueniat'
 qa' apud sorores ordinis nri in regno nri
 ia uobis in p'fenda preuidi sufficiens.
 in dno credente in pace cordis et corpis
 secundu' humana' estimacione poteritis
 omnibus diebus uite uentre dno delectare
 siue in habitu que nunc habetis. siue in
 habitu soror' secundu' qd' uos uidebitur
 expedire. de omni' sup' memoratis in cum
 priore p'curas uiam expressam scribi

faciatis uoluntate.

XIX

Barillime amice sue et in dno p'dilec-
 te hille de monte frater petrus lec-
 tor de gorlandia. Sinceru' dilectionis affec-
 tum cu' salute et oracionib'. Amicus ha-
 rillima int' nos multa fuerit caritas in
 dno et antiq' cordis familiaritas sic uos
 ipsa optime no' memini me tamē uobis
 umquam specialē misisse litteras. sed quia
 t' hac uia perfectam in uob' et honestam
 aduerti familiaritatem que nulla sapit cu'

uoluntate uel ut plani' dicta carnalitate iho
 gaudes et puritate simul et familiaritate
 hanc uobis prima' littera' scribo rogare et
 mones. Quarta' diligenter hinc aduertatis.
 et corde puro ponderatis quam gratiam dñs
 uobis reulit' et cōfere nō obmutat' potuit
 n' uos dñs. si tamē gratia est uobis conuic-
 sate' rempalem et q' collateralē ipse
 sue immo qd' plus est corpe simile constan-
 guinitate uicinā loco proxima' caritate si-
 militudinis. et secretor' omnium p'ficia. Quid
 ergo herma uobis retat' nisi qd' a puertia
 incepitis uulit' et finalit' p'ficias. Car-
 itas et puritas et simplicitas quas q' a natu-
 ra possidetis. i' uobis cu' caritate p'ficiant'. Car-
 itas. hūilitas simul et mor' honestas quas
 grā uos donauit' p'ficias i' uobis creder' ha-
 rillima p' feruore diuini amoris cor' inai-
 lestat' mund' uideat' demons' cumulus
 la temperatio obmutat' carnis concupis-
 cia condit'at'. Solus deus dulcescat p' cuius
 amore omnia alia conceptus. et reliqui-
 da fore iudicatis. Etenim herma optime uobis
 qua in dno specialit' uos diligit. et a multo
 tempore iam diligit. Cuius q'mus plures sunt
 carit' vna tamē nunc sufficit commemorat'
 qa' uidelicet dicitur hanc hinc meo filie et
 amice sic inseparabiliter adheretis cu' fouetis
 et eam t' omnibus tribulationib' suis quā
 potestis adiuuatis et supportatis. Qd' michi
 sup' omnia que facere p' me potestis et gra-
 tissimū et p' acceptū. Et credo uobis futur'
 fore uelutimū simul et gloriosū. Valeat in
 dno herma. Salutate dñam uestri matris.
 et e' sanus et scolumus in vigilia b'c hanc
 rine ueni uisec. et in die cuius inueni ma-
 uem uolente' transire in halmarus.

Uirginis xpi deuore. et t' dno sibi herma.
 Cunctis de stumbete. frater p'curas.

XX

horoy. Quaten' ad hospitium vobis a dno ur
ultimo pparatum. cu' uictio fratre ligwino
secure ueniaris. qd' spero qd' honoy dei in pa
tria mea poretur augmentari. p uestru' aduen
tum. Valere in dno dilecta. Deus omnipotens
i hac parte consolatur. ut i hac uita inuicem
psonam uestra' uideat.

XVI

Harissime tibi in xpo ihu a more eterno
dum me de stumbele frater petrus lecto.
Sincera in dno dilectione cu' salute. littera
in hac eadem eodula scripta ex parte fratris io
hannis ad sua magna instanciam scripti. Nam
sumo desiderio affectat ut ad sorore sua ue
nias nro fide h' fecisse intendes. Spem
enim qd' per uos locu' sororu' uirarum deus ue
lit decore. Seta caa sum et ego id' desidero
du' modo dno supra hoc plene intelligere uo
luntate. Quid uobis super hoc placeat deli
beratis. Et cu' primis michi uoluntate uiam
super hoc significatis. plures sunt qui libent
uos i partibus nris uideat. Litem rogare
deu' ut uobis significet quid tibi placeat de
supra memoratis. Scripsi uobis aliam litem
tam prius de fratre uestro. et de plurib' alijs
que circa me contigerit. litem tamis sum
corpe. de fratre uestro certos rumores uobis
de capitulo nro puinoali retribi. et de alijs
quibuscuq' que uos scire credo expedire. si
mihi fuerit occupat' quando hanc certulam
scripti. scilicet in octaua assumpcionis. pro
tem littera faciatu' requiri a fratre iohanne
misticoy. vel fratre beuardo de grifone. na
illjs cam mihi per iohem aiuem colonientem
agnunc strolcentem. ualere litem in dno.

Salutate amicos uos et uicos qui id' sunt.
Amissimo amico
dno. gaudet iohi in stumbele. frater pe
trus lecto. gorchensis. Salute cu' sincera dila
tione. Harissime scripti uob in auctupno de lu
ber littera vna cura fecit beati clemencis sig

uificas uobis de statu meo. que aut' ue
trio uobis scribo in octaua epyphanie
de eode' mirturus halmariue que est pri
ma domus rheuro me ordinis nri de reg
no nro in qua hyemari qa ad terram
mea' nro portu' ppter hysente supuenien
te puenire. Noueritis etiam qd' michi
omnia proficere successerit in uia. qui
uis periculi magni uice passus fuerit
in mari ppter superuenientem tempesta
te. Sed benedictus deus qui me liberauit.

Janus sui harissime et bene ualeo. sed
eo et' eoy de hilario. si de statu harissime
fuit mee et amice xpine et uestro michi
aliquo' staret. Unde uogo ppter filiu' dei
ut in de hys scribere uelitis i animo me
e gaudiu' p cordiale. Rogau' xpynam
harissima meam ut uobis aliqua dice
ret de statu suo. ut ea michi significare
tis. qd' et' pmissit dicens. ducatis et' ur me
de calibus iteru' roger. et etiam quicum
poretu' unde sicut de uobis. Quid hoc fa
ciatis in uestru' et' meo solaciu' sempie
nu'. et ut spero in multo' p' ceince futu
ro edificatione littera quam uicito be
ginis uille ure eis exponatis. Quando su
uobiscu' ppter supuenientes et' metu' col
loquens nimis occupabar. et' ideo min
potui cu' xpina conferre de hys que scire
desiderau'. et' hoc feci ppter pacem eiusde'
xpine qa sup' h' me rogauit. Unde uogo
uos et' ea. ut h' suppleas scripto. quod
tunc ppter pacem alio' fuit obmissu'. uale
te harissime. q' emores et' ore officij uiri
et' illud diligenti impieatis. postur. u
uos dno sponte sine camerariu' secreta
riu' et' appellauit. uia u' unu' illo' in
cordulisset. Sed heu me nro su dignus
habitis tanta gra' tanta q' p'rogati
ua. Salutate. et' c.

XVII

Rerissimo amico suo magistro iohanni
 sine per' lecto. fratri predicator' gor
 landie. sinera in dno dilectio. Dilatione uir
 rogatio: p' latore que p' sua mea luma ha
 betis cantina et p' eo qd' eam cololam' aus
 uos digner' cololam'. Jte rogatio: uos p' la
 bore que p' me habuistis in scribendo et conso
 lando me. Nam n' cololam' no habeo. qm' de mi
 trabilib' dei aliqd' scilicet potui. que i' xpi
 na cura ei contingit. Sed uia per qua ad
 me ueniant ignoro. nisi p' uir' dilectio' uis. laly
 ue. sau' su' ego lumie et u' ualco. q' uro xpi
 ue tractam' que tanta istancia peruenit. uer
 mini. ergo eo sic decet sic familiarit' ne de co
 ul' eius ratione aliq' turbacio possit perorari.
 In eo aut' notabilia multa ad uir' potestis.
 Rogo aut' ut ea que xpine exponis p' de
 reas ut possit intelligi ea que dicunt'. d'ns sit
 uobiscum. rogo uos p' deum. Quatin' de ita
 tu xpine in more solus resideratis. que cur
 ea ei de nouo congerit'. In rone magist' io
 hes rogo et cololo. ut ea q' uideris et certum
 dinalit' intelligas ad dei honore et postere
 cololacione saluque uicellu' de dei opibus et
 dyabol' exp'ationib'. et xpi ne uictoriosis et
 uinib' actionib' cololans. Que et in p' p'
 deum communitis. ualere. salutare certina et
 ad congregacione' legginare. certam' oatis.
 et eas omis et singulas et per' mea salute
 tis. familiarit' aut' hulla de more. et uias p'
 sonas que mecum cu' loco meo familiaris
 fuerit. Jte et in uerum ualcatis.

In uirginis filio ihu xpo uirgini xpi. In
 rone specialit' dilectio. frater iohes de ordine
 milite. xpi linca' sp'ca' dilectio' cu' salute.
 In scdm' dictu' ieronimi. illa uera xpi. et xpo
 et caritas qua no' corp' uis uirtutis aspectus. s'
 uirtut' cordis affectus genantur. Jte dilectio' uir
 significo. qd' ex quibusda' q' audui a fr' p'rio
 lectore uo' patre dilectio' meo aut' luma' amico ay

di meo diuinit' ut credo quida' affectus cura da
 tu plene est ip' uicatus. quo libent' ad innoza
 et diuinita' excedere si uir' abest. Qm' qd' michi
 lenao deo' p'lonari' quas deo' placet ultimo. pa
 trocinu' itatu' ip'lorare. Rogo ergo i' primis. ue
 mei apud deum in oracionib' uos memoy' et ue
 licis. Et sumo desidero exopto. Item qd' faciem
 uiam uideri no' merui. n' uobiscum copulit' co
 ferre no' merui. si uos cu' lris michi corpe ig
 nota tamq' sp'ualit' cognite familiarit'. aliqua
 que cura me sint declar'. Caritati ergo uir' sig
 nifico. Qm' a p'genitorib' meis sp'alem affec
 tu ad ordinem fratrū' p'dicator' hereditariu' hie
 et t'ra p'entela mea habere dinoscit' et retine.
 Cur' ut signa q'muis plura uos possit enata
 re. Vni tamen p' senta sufficiat. Na' scians me
 duas sorores carnales habuisse. quar' una in i'
 dno requiescit uoie' Cristina q' ambe primis
 habitu' ordinis fratrū' p'dicator' i' regno swe
 ae susceperit. et annis amplius qm' deo' solo
 de seip' multib' p'orauerit cu' magno delecto
 rio ei' qd' sorores ei' plures possit adungi.
 Sed delectu' eaz' q'muis fuerit ad temp' dila
 tu'. p'per' fratrū' delectacione' et etiā quoru'
 da' seculari' riuioze de uocacione' nunc tamen pui
 dente deo' et oraciones eaz' exaudient' dinosca
 tur ad affectu' p'ductu'. d'ns em' regi s'uent' co
 cedente et ep' illius loci fauente et p'uinati
 dante p'ncipate et sorores mittente. Sororibus
 ordinis p'dicator' p' uentru' habendo loc' pul
 cher et habitus est depuratus qui et cop'auerit
 est dominica'. Qui etia' de patrimonio meo et
 fratis mei andree et sororu' meaz' ad modu' re
 ditibus reru' temporalium est dotatus. Hec pro eo
 uobis scribo qd' ad locu' illu' uos inuico. qd' ad
 deo' uos trahite sororis mee uide' uir' i' loco
 illo sup'plere. cur' nomie' dinoscami' possidete.
 Nec me solu' hoc credatis delectare. s' scians si
 plures affectare ad quos fama nominis uir'
 puenit. Dilacione' ergo uiam in dno rogo et

XV

Ep' ad ...
 In ...
 In ...

Salutate omnes amicos meos. et spualiter
hulla de morte cu' redit' reginis. s'cepta a
pno iohanni i octava leati iohis baptiste.

Dilecto uero dilecto amico suo magno
Iohi in d'ubele frat' petrus lector: p'di
ctor i goelandia. s' in uera in d'no dilacione
cu' salute. significo dilacioni v're l'rine q'm i
claret p' quenda' die Coleuic' iohanne no
mine iuuenis de dolzinterch. misi uob' r' cur
tine sine mee tractatu' que co'ces postulat
tis tracta fuit p'pter meos occupaciones.
Vn' si cu' recep'itis in cu' fratre et p'noze mau
nao significatis. Qd' si cu' no' habu'itis ip'm p'
dicti p'noze ad uocozu' qui p'roca' iohis domi
nomie requiritis. L'rine multu' coloco qd' in
de statu x'pine sine mee l'rine nichil more lo
luro. et de mirabilib' que circa ea agunt' hoc
anno demadatis. l'ris quide' habui ex p'ce
sua quere' plenas. que plus in turbacionis
q'm consolacois incusserunt. q'a de graui ma
terna ca' graui' scripte fuerunt et generalit'
p' quo v' quato cas intellige' detere' ignora
u. Vn' l'rine rogo honestate uam sup'pluit
et humilit'. quib' uic' de uob' co'fido. et licet
in p'missis de mirabilib' de in more soluro
significans ca' in tabulacoib' qui in consolaco
nib' que ca' curia agunt'. alias n' graui
ter p'curaboz. s'cepta contine plura q' amia
sua cura itari cogitauerit. vn' iuuenis cam
co'sue uo' hoc elige' qd' creditis mag' ad dei
honor' et sine saluans p'fectu' p'noze. de quo
ego co' min' in p'noze co'sulere aucto. q'a
qd' circa ea agant' ignoro. valeat i d'no l'rine
amice x'pi. et caritue.

Ratissimo sibi et specialissimo amico ma
gistro iohi. frat' petri lector: de goelandi
a. conuocacione h'c la' cu' salute. l'rine regni
cop' uob' et toto corde multiplici racione p'no
qa' in ignoto ca' famulans et b'nficis fuisse.

Secundo q'a l'rine mee sine et amia ca' famuli
aue' et obsequio' uos exhibitis. qd' utiq' co'
p' omibus michi gratissimu' et l'pero uob' fore
utilissimu' l'rine no' uob' duplicat' qd' uob' cu'
famulauit co'fiteo. Scina' me deus elegit. et in
u'm officiu' posu'it. saluato et saluo ordine
et officio meo qd' in iuuu'it. h' et u'ina h'us q'
delet in caa' qd' habetis addidit. Sed forte q'
ritas que sit que uob' d'ns co'curt. que cantu'
delecto. ad qd' in p'p'ctu' respiceo. q'a posuit
uos d'ns custo' de tabernaculi sui. Junno la' la'
u' u'it utiq' spole suo. l'rine iohes. l'ri tu'
ad u'ns co'pans. na' illi g'lo'io. illi imadato. u'
li secretano. illi spualiter dilco' omilla est ma
ria x'pi mar' et spola tibi auct' d'ns o' misit si
ad u'ns sua equiuoca' uaq' ut puro uirtutu'
ualculu'. et omiu' teloz spualiu' gimnastiu'.
Sol' l'rine iohes cetis alluis et auctos. na' i
in h'us porto es planis. Exere' ergo l'rine ui
res acue' sensu' diligencia' omne' appone' r' mi
ralia d'ni r'emplare. nullu' p'canfor' sensu'
tuos factu' uel uerbu' qd' sp'nsus ul' sp'nsa
opantur ul' locutur u'eres co'sidera. g'itus p'
dea. gaudia degusta. p'riuilegia co'meda. l'ete
ca' co'ye co'serua. fidelib' temp' opoz. r'no enar
ta. na' adhuc temp' cur' qd' h' a te requirunt'.
et q'a memoria mo' talia ualde est inu'abilis i
carca nota d'ni magna l'rine sicut uos ro
gau' plens. ita n'ic' rogo ables toto corde. q'
bus ea que d'ns uob' reuclauit ul' manifesta
uere' i l'rina amica mea x'pina. et q' caa' ipa
uobis dixit michi integraliter scribere uelins.
ad u'entes dies i quib' aliqua nouamb' eue
nerit. et co'ste' in significatis. Scitudo malit'
qa' nichil in in hac uita potius facit magis
g'ratu' mag' ue' acceptu'. s' au' iu' et scolumus
suo co'p' fortis. et animo gaudes. Saluta
te l'um amica mea l'rina. et d'ni pleba
na. et c'. In uig'ia katherine ueni l'itec.

mauricio sine mora cōsuetudinis. et cū ipso
 si uobis placet psonaliter ueniat. Ad si uobis
 uōdū placet uenire fratē uestrū pūnitatē
 ut ipse de his partib' cōsideret. et si ei placet
 nobiscū manere. Item p uobis reuertat ad uos
 uel ex parte sua et mea aliq' uicius p uobis
 mittat. lūma p omnibus hīs cōsideretis. et qd
 pot' d'egeritis in demāderis. Ad autē scriptu-
 ris in qd demō obiat uobis qd amica vā uos
 dereliquit. mendacū est locut' ut ex pōtās
 potētis pbarē. Nam ut de me sciam. scire
 qd plures deuote psonē in hīs part' uos ui-
 det' d'iderat. que cura uos p'cipua deuote
 afficiunt. In corde autē lūma meo memoria
 uū et p'sentia eadē p'sentat. vñ si uobis pla-
 cet me uisitare et in partib' u'ris manē sū-
 me in hoc placebit. h' eadē scitis. qd prior ter-
 colus dixit p'p'io p'p'iali de uobis et fratre
 u'ro qui accepit. et dixit sibi placere ad-
 uentū uestrū si uos p'cingent uenire. Totū
 ergo negotiū uestrū de uobis cōstat uolūta-

VIII

Barullime sine filie et amice dulcissime
 xpo Lutine frater petri inuicū gaudiū
 ipse tā nō solū in corde sentit. s' et ore cōfiteri
 et laudare qm bon' est d'ns cū salute corpis
 et aie. Quibus cor meū totalit' sit i motu. p
 sollicitudine ue et g'namina laboris. et ito
 uobis nich' gratū uisolationū scribere possū.
 occasione tamē habita laboris nolui dissimu-
 lare. uobis significare. qm t'cio die ante festū
 martini san' et fortis ueni in mindā. vbi te
 nigne receptus mālū noctib' trib'. Sed quidē
 h' lūma memores sim' dilā nocti. et omniū
 maloz p'sentū. p'p'io. et futuror. facit
 lime obuiūscem. dūcā inq' uū qui uob' can-
 ta bona dedit. et uob' ip'is scripsit. Sed et in
 comp'atua rep'misit. lūma quāuis plurima
 solacia tā deū dedit. in hac uia ita ut in cō-
 p'atione hor' nō sint. p'digne p'passiones hui'

tempis uō dico quā ad futurā gl'iam. h' ad
 p'sentē leticiā. uerū tamē est qd' p'p' omni-
 me letificat. qā uidet' datū est in intelligere
 qd' sic d'ctm. d'esp'io. cui uos unū u'ro uig'ne
 cantā cōlitate xpo. lūma de h' uerto magn' in
 ad uos est sermo qui p'sentā cartula nō potet
 cōprehendi. Rogate autē d'nm lūma et p' amo-
 rē d'ni u'ro deo et aie mee d'esp'io. ut huius
 d'esp'io. sicut sicut uerū inuenerat. et h' in
 amoris leticiam' inuenerat. lūma et omni-
 re tempali carno. i caritate dei uiuas. luges
 ualeas. p'ficiat. et p'p' deū p'ra cū nullū amo-
 rē leticias. nullū cōsentias. Sed ipse tibi sit uia
 sit sent'. ut affectus. sit cōtus sit p'olatio. sit de-
 leticio. sit hereditas p'olatio sine quo nūq'
 est qd' possidere qd' dilige quo frui uidet' uel
 conam. lūma in locū lucis et uig'ent. locū
 p'p'ie et leticie locū caritatis et uolūtatē
 festina utinū q' accedat ingredi. qā reddū pa-
 cio. i hoc exilio miserie et mēdicie. cū dūc' et
 h'cū quā dū cōmoyan. Ad ito sermo. qā op'atū
 qd' me i hoc mūdo in op'io sup' h'cū reliquerat.
 Sed ip'atens efficit. qd' tantū caritatis. s' uū
 est qd' rogo ut cogitatis. qā si uā qd' dūc' est q'
 lenao. cū tamē uos comit' itrueris h'aleo uig'
 magnū cor'is mei solacū. Ad faciam cū sol-
 catus ambulare d'p'p'io. Sed lūma omni qua
 possū accione peto. rogo ut me celerit' p'p'
 dat. et ut festine subleq' possim ab amica
 u'ro indant' petatis. Nā si fieri possit nullū
 sine uobis dū uelle p'manere. Ad ito dico q'
 sicut in p'sentā familiar' in uob' deū inueni
 omib' hominū. Ita spero me uos i futuro fa-
 miliar' in deo fore inueniū. vñ nō in uob'
 s' i deo leticiā cor'is mei colloco. etis tamē uel
 ceterū ut credo diuine habitacōis. et h'ac mō
 me et nō alia obiectū mee d'lectōis. Sed m' uig'
 dūc' dilige deo' dom' tue lūma in d'no am-
 co uō uiuas et ualeas. que ex parte mos d'no
 tissime salutes. et ex p'p' am'or' u'ro d'no.

p quo uel p quanto qd scriptū est: deos
 inuocant. cū ergo no ueritas qd rumore
 de itam uro pferos. ul' adūlos no possi sine
 inima leticia uel tristitia cordis audire pp
 copiosa affectū que michi dñs dedit cura
 ueritā psonā rogo inima² quatū in spā
 li in semp quātū precibus exprimatō ea que
 cura uos geritur: que etiā si graua eēt
 cordi meo significata sūt in p cordia
 lem cōsolatiōne qd deū no dubito operari.
 Scēpi hūma uoueritis qd licetis uitas non
 sūda aut neq' fugido corde soleo plegere
 si sūmo gaudio et p capua deuocōne amplex
 a. vū qd uob qdō scriberem nich' certi relap
 sci de fante uro no pugnat. neq' durat me
 ascribans. si pot' eius qd desideratis pec
 uandi i oporūnitate nūc autē dño p uidente
 et amico nro spāali priore terrolo coopan
 te au' etiā cū apur uos nuprime eem feci in
 aonē eide fante uro locū oporūnū uale et
 salubē. vnde cū secure ad me fecidū si consi
 lū priore maurici' lauro p'sentū deti
 nens: quare etiā uob dñs fante et priore
 terrolo². ex solido sterlingoz cū predā fia
 re mauricio. flouitis etiā qd dictū priore
 terrolo psonam uam sincerissimo diligit
 affectū et ex toto corde desiderat. ut ad partes
 uas psonaliter uerū cū fante uro uelitis.
 qd ipse uob et tū nro in omnibus necessariis
 uic' sufficiēt' pponit p uideat. pōtō et enū
 vū uos et et fante uam pōtō comitē secu
 re credo cū hoc a dño eē ordinatū. uerū in
 oporūne uob p hoc negotio uolo ūtare. qd
 certus sū nos ipm dei habere. qui uos de omi
 bus soler' cōcete. vū hūma spōnū uam pōr
 dialissimū rogare. ut uos i hys dirigat fecū
 dū suā inducta benignitate. Scēpi etiā uob
 in cōtate ueritā ex parte dñi iohis. qui uos ad
 suā sororē sollicitare iuuuauit. qm dca soror
 sua habuit sororū ordinis nri i die assūptōis

bē uirginis hoc anno assūptū. Et cuius
 etiā deuocōne priore p uinculis ad cā mīse
 quatuor sorores ordinis nri. ut nouis conue
 cū sororū instruerēt. cōsensu dñi regis fūceat.
 et epi illius loci dyocelani in hoc parte cōue
 niente. qui dca sorores cū omnibus qūi accūne
 tū ad suā p'fectionē receperūt in nro capitu
 lo genali. cū psonaliter interfuerūt. Apud dca
 ergo locū p'p'memoriā priore terrolo² uos si
 placuerit cū fante uro in dca colloca. uel
 alibi si uobis meli' placuerit uos in dca p
 uidere. de psona uā in hac parte no oporēt
 multū loqui. qd scō uos certā eē. qd p uobis
 patris sū facere qdō necessariū fuerit. et ho
 nestū. priore mauriciū michi i dno hūmā
 cur me suscipians. et cū eo de omnibus nego
 cis uis securitē et cōfidētē pferatis. quia
 hominē nro habeo in mīdo familiaritōe q
 et psonā uam p'cipua diligit deuocōne. Et
 enim negotiū uam uolūt cōmissū et cōsūo
 qd et uos eide cōmittans. et sūme tū placet
 qd ipse habet occasiōne hōuētā uos uisitā
 di. qd credo hoc a deo eē cōcessū ad uam et
 meā cōsolatiōne. hūma bona fide et omnibus
 p'missis me iromū qmū potu. ut uos uer
 tū ab omnibus liberū redatē impediēt. Si
 inueni gratiā apur uam psonā de mīa
 bilib' dei moye antiquo in pp' deū significa
 tis. hūma qū licetā p'missa scripta sūt cū
 minur'. et itō eā p'p'na manu no scriptū
 cet p'p'no corde dictam. de omi' aut que
 in ea scripta sūt. p'p'no a uob sufficiēt' uel
 p'p'ositione. et spāliter quomō uob placet
 de statu uro et fante uam ordinat. de hoc
 n. no sol' ego sollicitoz. sed et plures ami
 ci mei et uā in hys p'p'ibus. et spāliter
 hy qui uob super h' scripterūt. vū in lica
 de demāctis. qd eis ex parte uā dca uel
 pōtō. cōsiliū autē meū est. ut fante uam
 uam ad me et priore terrolo cū priore

Deus p'p'it et cōtra
 hōm' uenit q' exiit
 de mō. uenit q' uel fūce
 oia. et p'p'it uro p'p'it
 hōm' de cōtra q'p'it.

habeat p[ro]p[ri]e exhortat[i]o[n]e[m] et salutarib[us] doctri-
 nis etiam tamq[ua]m plantula irrigans ad sciam et
 religiosam vitam informans hoc n[on] magno deside-
 rio desidero et opto q[ui]a vobis p[ro] cunctis mox ca-
 lib[us] melius co[n]silio q[uo]d si tam co[n]tinge[re] no[n] poterit
 rogo instantissime et devote ut ip[s]i d[omi]no p[ro]-
 op[er]e et b[e]n[e]d[i]c[t]io[n]e amio v[ost]ro sp[irit]u simul et lingu-
 lis s[er]vibus illius co[n]vent[us] fidelit[er] reco[m]mende[n]s
 et ip[s]os ut benigne cu[m] suscipiat et p[ro]p[ri]e exhor-
 tatio[n]ib[us] et familiarib[us] allocutio[n]ib[us] moyses su-
 os instituat et mentes foueat exhortetis et
 hortari v[os] ad bonu[m] et benigne assua[m] exhorta-
 lionem et moyses et q[ui]n[que] tunc cunctos sacre religio-
 nis ordines ordine p[re]dicat temp[or]e sancta di-
 latione et p[ro]p[ri]a devoc[i]o[n]e amplectit[ur] i[n] ip[s]o lo-
 can[te]m fr[atr]em meum gaudeo v[est]rum et delecto[rum] i[n] de-
 co ut eundem fr[atr]em meum no[n] alibi s[ed] i[n] ordine fra-
 trum v[ost]ro colloca[n]s et tam benigne a s[er]vibus et
 cari p[ro]curatis ne p[er]grinus loc[us] exili grauias
 et discipline austeritas ip[s]i redit inducat et i[n]
 bono co[m]p[er]e faciant et fortiss[im]e q[uo]d ablit ad
 patria[m] i[n] sinentia[m] cordis mei dolore redire co-
 pellat et post pla[n]tia hui[us] additu[m] fuit Rogo ite-
 rato et monco ut ad magna[m] leticia[m] cordis
 mei i[n] cuncta p[er] ord[in]e[m] ubi quomodo ul[tra] qua-
 do ut facer[et] n[on] i[n] v[est]ro ordine recepit fuerit
 aut qualiter ei i[n] via successe[n]t q[ui]a t[ame]n p[ro]p[ri]as
 rescribatis Sed et hoc uehement[er] desidero ut
 ip[s]i ad n[ost]ras partes i[n] habitu p[re]dicato[rum] addu-
 cantis q[ui]a si uoluntas dei est nichil me tantu[m] ad
 co[m]m[un]dand[um] i[n] v[est]ris partib[us] calice[m] et mouet
 Scilicet i[n] die ap[osto]lo[rum] petri et pauli ualeat
 uenerem[us] accepta aut[em] hac littera p[ro]m[iss]i cu[m]
 p[ro]p[ri]e b[e]n[e]d[i]c[t]io[n]e s[er]vibus castine signum i[n] ord[in]e p[re]-
 dicato[rum] igressu[m] qui et i[n] die b[e]n[e]d[i]c[t]i bernardi habi-
 tu d[omi]ni ordinis assu[m]ptu[m] p[ro] om[n]ia d[omi]ni s[er]vibus
 qui i[n] hoc desideriu[m] paup[er]u[m] exaudiu[n]t Ca-
 liss[us] qui subdit ad littera[m] s[er]vibus laudat[ur] i[n] i[n]d[omi]n-
 tis colone continuatur qui sic incipit

Ritio in xpo patri f[ra]t[er] petro lecto[rum] s[er]uicij
 si suoz suoz in iunio sic scriptus aut e-
 rat calis p[ro]cedis Reuerend[us] et in xpo d[omi]no
 patri f[ra]t[er] petro prior insulenti f[ra]t[er] laudat[ur]
 eundem conuenit cantes colone reuerentia[m] et
 obediencia[m] fua[n]te[m] et post p[ro]p[ri]a l[ite]ra i[n] f[ra]t[er] na-
 tuicans d[omi]ni occubuit et afflicta s[er]vibus de nocte p[ro]-
 lecta est i[n] lura maximo i[n] morte a domo sua
 et uir tenuiuua cetera[m] uita[m] et i[n]no[n]e op[er]e
 p[ro]laxata ualeat uia p[ro]curatis Locu[m] i[n] quo
 p[ro]ceda fuit sepius p[ro]nauit ab his aut[em] qui
 tem cognouerit audiu[n]t q[uo]d totu[m] i[n] lura f[ra]-
 ut dimicta i[n] canu[m] q[uo]d de corp[or]e ut de uetibus o-
 uia apparuit cetera p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e cetera[m] q[ui]a
 quid transiens i[n] uictis et effodientis hoc i[n]
 diao x[rist]i i[n] uenerit et effodit et cetera
 r[ati]o. Alia uice ep[isto]lus x[rist]i o[mn]ino n[on] d[omi]n[us]
 i[n] maximo gelu noctis h[er]emalis i[n] q[ui]da[m] con-
 grem lignoz p[ro]curat de qua se no[n] potuit aliq[ui]s
 modo liberare que fuit i[n] cura ad uocati tenu-
 oris que dicitur a domo x[rist]i a qua fuit p[ro]c-
 ta ad iactu[m] lapidis q[ui]a fua ad uocati anaq[ue]
 gement[er] audient de nocte et ad miras et i[n]
 quies et i[n]de i[n] uenit uetibus suis induit
 et ad domu[m] suam remittit.

In uirtute ip[s]e i[n] d[omi]n[us] et dulcissime
 uirtut[em] x[rist]i x[rist]i f[ra]t[er] petrus cetero
 amore i[n]flamari i[n]no[n]e dulcior delat[ur] et i[n]
 sine sine sine sup[er]no honore sublimat[ur] d[omi]n[us]
 luma s[er]vibus augustinu[m] s[er]vibus quoda[m] bona mini-
 ma et i[n]fima ut s[er]vibus bona corp[or]is et temp[or]is
 s[er]vibus et media ut bona p[ro]p[ri]e mens et gratia
 u[er]u[m] gratia[m] munit s[er]vibus et bona summa
 ut bona felix eternitas et cetera felicitatis
 i[n] his luma ascensionis t[er]re n[on] disp[er]dit
 et de bonis minutis ad magna[m] p[ro]p[ri]am
 nec ad hoc p[ro]p[ri]a delatam donec dea d[omi]n[us] s[er]vibus
 ou uidet ualeam? Ve bona p[ro]p[ri]a i[n] h[er]em
 na et uidetur q[ui]a a bono egrediu[n]t m[un]da
 ne fore dicitur i[n]no[n]e uirtutis bona

permanet. lecturam fuisse. si uo post recessu
 suu in dñica sequente factu darcholomei
 predcis litteras recepisse vos igitur lūme p̄
 singulas et uniuersas tribulationes mens uice
 et corpus diligenter pensat et apud eternū
 sponū et amicu uestrū me continuis p̄ab
 adiuuare uenit ad p̄faciendū ea que litteras
 continet assuetū p̄xitate. Salutate uos dñs
 pleban⁹ magister iohes hulla de morte frater
 meus et soror cū ceteris amicis v̄is rogātes
 ut p̄ ipis fideli⁹ oretis. S̄p̄aliter tamē p̄ ma
 gistro iohes q̄a ad sacros ordines iudicis dya
 conat⁹ ac consequentē predictatus p̄moueri
 desiderat. Rogate ergo deū deuotus p̄abus ut
 si uoluerit sic b̄nplacitū fuit. et si predictus
 iohes ad maiore hūilitate et deuotione p̄fici
 debeat desiderū suū i hac p̄ce exaudiat men
 tē quosq; ei et om̄s actus ordinet et disponat
 sic b̄nplacitū uoluerit. libellū p̄missū magis
 tro iohis ad m̄m̄ consolatione n̄ adēn⁹ pererem⁹
 si uos p̄sonalit̄ aduenturū ueniat⁹ nō spera
 rem⁹. valete p̄q; lūme et iugiter i amore et
 in sponū et amicu ūi intimi hūic littere n̄
 litterarū inopia s̄ persone v̄re diu multūq;
 desiderat copia respo deat. Iacetū dico q̄ uale
 te et semp in dño gaudeat.

Ouia p̄cacio in utraq; harū litterarū
 continet. s̄ p̄cacio salutis f̄ris conti
 ne et ciuitē in religione colloca. ideo eas cō
 iūq; qm̄ p̄cacione dñs inuicibili clemētia et
 modo cōuicem adimpleuit. n̄ cū p̄roxiem
 litterā recepisse in capitulo p̄uincali t̄nēgre
 recepisse et uale p̄pter gr̄nes q̄relas corde cō
 motus fuisse. contruli cū sp̄alissimo parte me
 o p̄re insulēt. b̄coldo quomō curā curba
 cū consolari possem⁹ et ip̄e quia curā tantum
 xp̄ine sp̄nali deuocōe fuit astut⁹. mor⁹ et ip̄e
 ad p̄cacionē m̄l̄te ei. xi. sol. d̄celingor ad b̄
 letandā suā paup̄tate inūq; et inūdit nob
 bonū consiliū ad curacionē mitigandā ut

fincit suū uocarem⁹ et ei de ingressū ordi
 nis p̄dicatoꝝ p̄uiderem⁹. Cū ergo fuit mau
 nicus de quo in supioribus sepius est mencio
 habita sc̄is fuisse locus diffinitoꝝ capi
 ti generalis xp̄icane celestis. et ip̄e notis et
 sc̄e xp̄ine negotiū ubi ex integro cōmūm⁹
 rogantes ut p̄dictū fiant xp̄ine sc̄ti in p̄
 uincā d̄nec adduc̄ dignaret. Qui p̄cacionē
 ūm̄ ad implēs cū effectū uenit cū eodē in u
 gilia b̄n laurencij w̄yter⁹ ubi cū capitulū
 p̄uincale celebrabat. affectus litterarū cuius
 tenor talis erat.

Isi ihu xp̄o dulcissimo sponū et amicu
 hūmō patri ac dño finitū petro lectoꝝ de
 gotlandia. Luitana s̄ iumble filia eius pau
 percula oratōe humiles et deuotas et qd qd
 in chalamo eternū sponū poterit iocundi⁹ in
 ueniri v̄re benignitati et fidelitati lūme pat
 et dñe qm̄ michi ubiq; et in om̄ib⁹ paternū
 affectū demonstratis. et p̄cipue i hoc p̄senti
 sc̄o. s̄ qd p̄ fr̄e meo cā fideliter laboratis. qd
 regnari nullis micis unq; potero. rogo
 et opto. ut ille dulcissim⁹ sponū et amicu
 uos p̄ me retribuat. qui est benign⁹ et fide
 lis. et omniū bonorū copiosissim⁹ retribuat.
 de ūm̄ ergo benignitate et fidelitate plenam
 e cōfida fiantē meū hominē simplici uere
 cundū q; mansuetū quē semp ab int̄ cūnt
 tas f̄ris et sorores meas carnales sp̄aliter
 diligebā. et tamq; firmā sp̄em saluacōis sue
 etne retinēs p̄is semp exhortatōib⁹ et be
 nignis allocutōib⁹ t̄uare solebā ad uos
 d̄ntino. et ūre in xp̄o caritati redimento ro
 gans supplicat in om̄i fide et caritate qua
 uos inuicē diligim⁹. ut hūic tamq; aduenā
 et p̄grinū in partib⁹ ūis benignē suscipi
 atis. et ei caritatis b̄stina amplius qm̄ m̄
 si p̄sonalit̄ adēn⁹ p̄pter deū impendatis. p̄
 co cca si unq; fieri poterit. ut ip̄m in ūo cō
 uentu collocaꝝ p̄uereis. ubi ip̄m loco filij

impulsa

Elampud nūm̄ i p̄b̄is. s̄ facti. hōm̄
 in religione solent.

fulmine coronat
100 denarii pendentibus
metalli ad altitudinem

effusione uulnera uerit. vna uero nocte
facie suam fulminibus inuenerit. Erat au
tē numerus. Mor demouit curam qui omnes
illa nocte que est ante assumptione bē uir
ginis cōfusi et tremebūdi ante conspectū
uirginis conuenerunt et cōfiteres multos
mes nequicias eoz ab ipsa se uictos p omnia
ostenderūt. et dimitti se ab ipsa supplicat pos
tulauerūt. Sequenti die uirgo xpi a dño cō
fortata ad certam peraurit ubi q̄ cōmūcatis
sibi arrepta sup choros angeloz transiuecta
suo dulcissimo spōso inuictis delicijs affluēs
t̄ ipsius dulcissimi cordis thalamū cōsolata
uit. ibi q̄ conreguās et cōgandēs uirgo uir
ginis gloriose festū assumptionis celebrat celestiter.
ex hoc autē nuptiali thalamo pcedēs sponta
xpi quā aur qualia de mirabilibus sui spōsi
uerba melifluis locuta fuit quociens ne p
admirandis magnitudine certāns a corde ce
lar obmutuerit. uobis scribere iō iustitiao.
Inter cetā carne unā uisione quā michi de be
ata uirgine t̄ puernia se uidisse recitū xpi
dilecto et uestri cordis pia deuocō nob̄ scri
bere me cōpellit. Accidit ita q̄ filie uirē cum
adhuc paruula est. et ante quā fuit de suo spō
so percipisset circa festū annūciationis beate
uirginis tabus noctibus cōtinue unā eandē q̄
uisione uidisse. t̄ quomō ante conspēim beate
dei genitricis et uirginis presentata foret et
duas sequēcias vna de spū scō. t̄ ueni scē spi
ritus et emitte celitus lucas tunc iudū relig
uero de bēa uirgine. t̄ aue rosa generosa
salue candēs liliū singulis noctibus tabus ui
abus decantaret. quibus finit̄s p̄ternēs se co
ram bēa uirgine hanc orationem suppliciter
orauer. de p̄or uos uat̄ misēdie p̄ amorē di
lētissimi filij uir. ut in apur ipm p̄corū me
orū ueniam speretis. nō et amicitia et fa
uore eundē filij uir in p̄uenis. quociēs hoc
hāc orationē finient̄. totiens b̄a dei gratia

in hunc a. p̄o dicit b.
uigine. p̄terea et q̄
uobis se est. p̄terea
fictio. 12.

sententia de p̄terea
et b. uirgine uentat.

200 de b. uirgine

et uirgo sibi respondit. Quia uide lūma filia et
exiuit eus enī sponta dilectissimi filij mater
nita ex illo autē temp̄e filia uir uxor duas se
quēcias. licet necdū placet rū didicert̄ corde
sunt. et libent̄ eas dū cantabāt. audiunt. sunt
ita q̄ filia uir de festo assumptionis bē uirginē
uisq̄ ad festū feriam q̄ p̄cedit. festū natūti
as eundē in magna consolatioe exceptis nocti
bus que p̄cedunt festū feriam candē. In q̄b̄
uidelicet noctibus noctibus nō uisibit̄ s̄ i corde
sensibit̄. diuisa tormentoz genera sustinuit.
Singulis n. noctibus cū orationibus insiste debet.
maximū cedū hanc inuauit. et multosq̄
nequicia demouit ipam inuisibit̄ curā dicit.
qui nimirū demones fulgura maxima et ton
trua inuisibit̄ ei p̄torū inuēnt̄. In sup̄
et omnia genera tormentoz quib̄ homo terren
torquetur post̄ cordi eius subit̄r ingellerunt.
Ac uirgo xpi uuluer agēs. n̄ p̄ter grauiss
mū cordis cedū orationē intermitēs. neq̄
supplicia passura metūēs. t̄ suo spōso immobi
lit̄ adherens singula tormentoz genā uehēm
a cordis impetu p̄cantiuit. nec minor̄ eoz
cruciatu et dolo. quā si omnia corpora p̄ter.
In ita uero nocte post̄ cōmūcā p̄cedit uirgo
xpi cōfortatione et audacia a dño p̄p̄ta ad
monuit q̄s demones dicit̄. Adiuo uos o ma
ligni sp̄t̄ in noie dñi ihu ut si her omnia p̄ ue
ctam malicia sint cōtinuo indictas. Tunc p̄
clamantes ipi demones alia uoce dicebant.
O ancilla dei omnipotētas ecce nos omēs demo
nes sum̄. mille num̄o qui ex cōfessu om̄ipōtē
tis singula tibi tormentā inuisibit̄ tibi inu
lum̄. cupientes cordi tuo horrore incur̄. uel
salte ab orationibus p̄nar multitudine recu
dare. Sed tu inuincibil̄ p̄ omnia omēs nos
uicti simul et cōfuditi. p̄teramur ego et an
cilla dei miserece et dimitte nos q̄ oratione
tue ultra modū nos cruciant et erunt. hec
et hys simula eis dicebat̄ uirgine xpi uide

177 fulmine. vni mōnstr̄ demouit p̄ p̄corū
erant uimere mille

Compendium...
De...
scriptis.

241

colore qualis inquit et mox alicui genitum
vni idem iohes una mecum affluosissimum deinde
ut vni aduentu ut scdm meum predictum nos
cum delectatis qui ut nobis qd faciendum aut
quo diuertendum sic suadentur idcirco iterum ar
q iterum rogo et supplico ueniam ualere hie
parce et p filia afflicta et desolata uentum amu
cu tenocius ac affluosius orare. quoniam uobis
iohes qd multa de mirabilibus xpi conscripserit q
si habere uolueritis expedit ut celerius ueni
atis. ualere. et i caritate xpi uigere. litteram
hanc recepi. Anno dñi. g. c. lxxxi. cum alia car
conuicta similis materie et tenocis. **L**it
teram que sequitur recepi. Anno dñi. g. c. lxxxi.
que carnis longe ante fuit scripta. et conuictu
arum ad ea que scio loco aut ista pmitte.
In abysso caritatis. et c. cuius tenor talis e
rat.

15.
12. De

In ihu xpo dulcissimo spso et amico di
lectissimo. et spualissimo amico. et patri
fratri petro lectoy. Continua in tribule puen
te quo tendit et inuenire qd queat et cu sp
sa xpi ceterum spouu thalamu felicitate inuicere
carne huius salutatoris nouitas et uirgine litte
raru scire occasione accepit. in quibus uis cor
dis mirabilis deuotione et sinceris ueris qd di
lectione qua cura dei amicos gerit ppendens
sentit. cor no modicu et cololo. Cum tenocis
ac dilacionis piam audiamet nouis semp et
diuini muneral' resocillat' cupiens. et resocil
landu temp magis ac magis ampliare quoda
uobis de passionibus filie ure simul et consolaci
onibus ipsam declarare. qd carnis omnino face
re no possim si no magis filie ure post con
munioue felix alienatio qm ipsius consue
tudo michi ea que scilicet uos delecto oide
dillat. Supplico ergo caritati ure ut ipam
in hac parte sup pmissione no bene serua
ta conjugatis. et si conueniens uideatur con
piano. Transacto un q illo felix die in quo

ceterum spouu benignitas ob sue sponte merita
autem sacrorum de quo uobis in scda littera ple
uius significauerat a penus purgatorij i cetera
patra cu scis suis felicit' colloquar filia ure
i magna consolacione et cordis exultacione usq ad
fectu bte mane magdalene continec potuauit.
Siquide bta eius an sepe fuit i cetera pota et
mirabilibus sui spouu intencis ita uidelicet qd
cu ego aliqui domu eius aut thalamu ingrede
rer miru inmodu ipsa licet fuis manu teneret
et fortiter fil a traheret aut fortassis aliud op
manuale. exeret psona carnis meae sibi afflu
tente no uideret. et plures sibi loquente me
penit' no audiret quousq a nimicente laus
q reposita et stupescit in scipam rediret. Seml
carne infra pmiuicatur filia ure. i in saluato
fectu bte mane magdalene pcedente. Et post
diem pmiuicatus usq ad certu diem i magna
cololacione pmanet. Quo rursu pugnata uir
ginitus inuouat. et spouu pmiuicetur adulus
spouu multatudo temon congregat. qui sin
gulis noctibus usq ad assuptione beate uirgi
nis ipam cu magno rebio orant' inuis suata
onibus et uariis conuicibus fatigates ipam
ab oracione retrahere uidebant quibus du ugo
xpi uirili animo resisteret. n' pper eorum con
uiciones ab oracionibus desisteret ceterum dno
nes a curis seuebar. complendentes quoq ipa
surtu a terra leuabar. et ad modu pile int' ma
nus eorum crudelissimas pceptabat. et in papi
tando ment' uariis sublimina onibus et blas
phemiis cruciabat. Deinde fulgura magna et co
uicta ante spectum uirginis suis nequicis
pabant. et qd pper eius inordinata uita mu
dus ab ipsis subuertend' eest horribilib' uocab'
acclamabat. hec tunc mta a die suspicito usq ad
diem assuptionis p singulas noctes durauerit.
hoc tunc adiuncto qd ipsi demones trib' nocti
bus post tunc mta pecta uirginit' xpi inuic
uicis acutissimis usq ad maxima languinis

laborant et scripti
huius in p. circa f. lxxxi
et c. plene scriptis.

a. f. lxxxi. h. m. magdalene
xpi. et uirg. assuptione
p. m. lxxxi. h. m. magdalene
xpi. et uirg. assuptione
p. m. lxxxi. h. m. magdalene
xpi. et uirg. assuptione

xxxij

hominem desiderare et uidere et lecti loqui

hominem desiderare et uidere et lecti loqui
 hunc hominem et nomen qui erat factus
 suus et latio publicus si et cum xpiana sui cum
 fratre matris qm hoc tempore incepit qm
 de nulla reuertebam deducto fratre harulo
 ut supra habetur in uisitatione. Et qm suo
 no cōsentit desidero ita doluit qd uidebatur.
 qd cor eius frangeret et quia in nullo malo
 eū dilexit inuabit quomo hoc eēt qd tam se
 cularē hominē et que autē tam sic hominē
 horribi et cui uocē sicut de motis ab homina
 bat desideraret uidē et loqui cū illo. postea ue
 nit deus omni uoce in specie illius mali ho
 minis dicit ad dam. dilectissima ecce ego su
 iurauit domi aperta est. n̄ parer n̄ marer
 sciam me hic ēe noli timere cū sic loquerē
 credebatur omni uo illi ēe et sic cepit eam am
 plecti et tangere suas man. Illa hoc tenacis
 retinuit suas man defendē se uisus suis ui
 ribus dicitur si me ceteris sicut dicitis qd
 dyabolus uos inficiat et damas uoce mag
 na sicut et uidebat cū magna acerbitate cor
 dis monuit eū p omis dñi passionē qd di
 mitteret eā. Respondit ille. p̄ p̄cordialissi
 ma uirginē dilecti hominē sicut te. Si me solū
 libens uideres nolo diuicijs ēe malus sed si
 uolueris ero bon. si uolueris ero malus sem
 per te faciam diuiciam etiam tibi pulcherrime
 res et denarios dabo qd uolueris et nullius
 rei habebis indigentia et diuicijs sine facti
 parenti ad nobiles et delicatos homines ubi
 tibi nimis tenuis erit. in terra dū sic ille loque
 tur cepit ipa se cōprimere et sine uim illi hōe
 cogitatur de dñi passione et cū ille uideret qd
 nil responderet cepit cūlarē et flexit dicit. di
 lectissima uis tu me occiderē in morte no cō
 pareris in qd ita auerius sū p qd nec dormi
 re n̄ comederet possit causa tua. hoc dicto cū h̄
 uideret qd ipm spernaret dixit. Jhs tu sis dñi
 solus ego faciam ceterū meā uoluntatē. cōpre

hendit eam uolent. ita qd uidebat illi qd ab
 ea dēteret auferre uitā. Illa autē innocētiā suā
 sponti cōprensā manū dicit et dñe deus confite
 ra me i hac hora et omibz uerbis dilectissimi
 que poterat inuenire alioquebat eū. nec tamē
 aliqd dulcedinis in corde sentit. n̄ putabat qd a
 deo auderet. multas ei inuoluit penas cepit
 ei p̄p̄ta. dilaniat eam et crucias dicit. et quo in
 uo das respondit p̄clamato ad omis qd te fecit
 meā uoluntatē. respondit illa. nec mori n̄
 scandali ullū ueror. de motis uocē libentē qd
 uim audire. tūc ille erraret cūtellicū et post
 it sup cor eius dicit. sū hoc cūtellicū occidit
 ita. nisi dicas qd me omni no sequis. respondit
 dñs meus ihc xpc sp̄s. n̄s est. cū fidei mo
 p̄mū i cuius uocē mon dēderet. respondit. no
 dicit parer eius et marer primi eū. Omis in
 hac domo occidit te autē adhuc uoluerat. et
 exemit gladiū uidebat ei qd omis occideret
 qd audiuit sicut uisū fuit ei qd omis fieret
 miserabilis sicut q occidit. tūc respondit
 parer ad illū. cetera ego inuicam qd qd tibi cō
 sentiat autē quā occidat. uocē ergo parer di
 cēt. lūna filia reor. dicit qd uim qd dilecti ho
 minē n̄ puerū sicut te. ut meā op̄tinet uicā
 cōsentias uti. uirginē recuperabis aduersus deū
 si tui causa decadar. Respondit parer dicit qd
 deū detulit. nescias qd deus p nobis mori cū
 est. Letum accedat. et paciamini mori. Et
 sic ille inuicē parer occidit illū. tūc parer lonā
 i gūttare et sup̄stuitat sanguinis moriens
 est. tūc appians illi. Illa autē dñi arripit cū
 tellū. crucis se i p̄p̄iam carnis hoc fecit et in
 tenatione nec. cor eius p̄ueneret. si uolentia a
 liqd frater uoluit. qd p̄na corpis sentit. tūc
 i uolentia omnia membra eius sanguine p̄m
 debant. Cūtellicū utū cū quo te crucis in te
 mur. cepit uidi et cū eo frequer cōmede
 in cūc cūtellicū cū quo ipa cor meē cōfiterit. qd
 dñs pleban ab eo p̄p̄ter illa deo nō iudicauit et

habetur in monte uincit
 p̄p̄ta. et qd uoluerat
 by. dicitur in ipse lib.
 n̄t in ipse p̄p̄ta carnis
 p̄p̄ta.

ip̄s l̄t̄s. et uoluerat
 p̄p̄ta. et qd uoluerat
 cūtellicū p̄p̄ta.

capit de unio hinc
conle xpi xpm co
pro ad no solt p
ore i thimete.

cast p...
ma...
ne...
est...

Rever.

cl...
23

Am...
Re...

insuppar ca in corde suo frequenter reuoluit
reclugit co p uniuersis vntatibus suis agit
spine palle et patienti orationis suis sub
uolant et patienti. Tenor cygo quatu su
pmemoria eius est. **Arine** par rogo uo
uoluit dei et sue passionis quatenus ea que
uobis uacare ppno de amica uia dieb' uite
mee unquam alicui homini reueler' ita quod
possim et hoc incurre pcurbatione qd uos
facis meam tentione. **Quando** fuit decem
annoz una nocte uidit in sompnis pulcherrim
iuuene **Quo** uis' circa fuit qa uiri prende
bat suat **Qui** aut ad os herina filia esse ihe
xpc suu pmitte in fidem tuam ita qd se
per michi seruias. **Ang** de celo uos et alta
fide requiritur dicite qa **Ihu** xpc eam p
misit i suas man' in quas h' pmitit ai
beginis maneb' tota aut die tenit q man'
fuit h' ipta. a die illa nunqm potat mes
eius pacificati quon' sup modu auerret qua
lucet ad beginis uenit. **Anno** dñi. 61. cō
lxxx. cū uerit uidisse eam conuul' scru de pre
da uisione et dixit in. In cāte glie splendore
et decore uidi dilecti meū ut sensus hūanus
illu nō possit sustine. Vñ mente excess' z cōpa
lucet nich' tena' r' dieb' et r'at' noctis. **Quo**
cō annoz. xi. et dēbet suū placitum dīcē sepe
quāto legit uidebat ei q loqterur illi cui fide
pmitent. Vñ supra modū ei quada dūlardi
ne flectit. ante ignozas de regno celoz. et de
omibus alijs. **Quādo** fuit. xxi. annoz suis pa
rentib' ignozantib' cū magno gaudio iur
colonia. mar' autē eius flendo uenies. nō po
tuit animū eius flectē ab illo temp' usq' ad
anni circulū nich' michi mīstrabat. **Et** dixit
qd quada die dñi mar' sua nō eēt i como linc
ante unū posuit sup caput suū. et nich' p'
solas h'atens de reb' patris eū quada' fem
ua uenit colonia et quia seppa eiat et na
turalit' uerecēda plurimū suā timuit ne

ditu' sua eam protē. et ad aliquē locū in
sanie deducer' ubi ei aliq' cōsilio ul' itama
possit euenire. **Quibus** dieb' fuit qm nō ha
buir panē. et p'ca cū magna eūnt' conue te
gine quēda' imitabat qd rediret ad suos pen
tes. **Que** tēnuir ehyes pot' eēt cū deo i pauper
tate qm cū p'itibus i delictis pmaner'. In
ter reginas manēs temp' sola sedir sola orauit
ab omī zōyco omīs consolōnis se alienauit
Semp in corde habuit qd libat eēt i regno
celoz. vñ nō curauit cōsolari z orare omī sep
ciana in pane et aqua ieiunauit. omīs iugi
lias scōrū per curulū anni relinquit i pa
ne et aqua. lincas nō utebat. **Cingulo** uteba
qd tangebat totū lat' eius. **Sola** dormiuit
sup lignū et lapides recubuit p eo ut eo nō
ad opandū euigilaret. omī nocte. cō fignit pe
nua. de die orauit omīs scōs quos uoluit p
teat ut optineret ei qd carnatē possit ab
p'ia. **Costerudinane** dixit omīs suas uozas i
uenis. **Continue** nudis pedib' uicētat i cal
ceis absq' solas. ieiunauit dimidiū annū
sine carib'. **Aqm** bibit. et potū tenuē qm
uillime cecusit. omī scera scera die suas om
giones i modū cruas et foodē ad lectū de dep
sunt. **Ad** qd molliat ei fuit et quies conu
sui cor fuit. qd omīs sensus sui sine iurmi
sione fuerit occupati que et quia passus
eēt xpc. **De** isto secū cōruli. et dixit qd h'
cōtigit i fāctū p'udicator' ecclia colone
et dixit se tantū fuisse a scruib' rapit qd de
ecclia i hospitū suū deppozata fuit et p'ere
ille mās r'at' diebus cōtinuus diuini. **Bogi**
ne autē scru cōmāres et nō intelligites pu
tabat qd infamier. uel morbu caduū pa
teret. vñ tamq' fatua eam habebat. **Qua**
dā uicē cū sederet et iurper ardēna' cogitauit
de passione dñi in solute supra modū incept
flect. et i flendo uidebat ei qd appareret que
dā ymago passionis. et ecclā ipā nocte vnde

cast p...

Rever.

cl...

Am...

Re...

cast p...
ma...
ne...
est...

120

Handwritten note in right margin

qm iam a me es recessur' interrogo te de quodam
 familiari secreto. Si scias die tu cuius murie oi-
 lidonis nre respondere ad muris qd intendit. Sim
 actoris et auctoris credo non admiuere caritatis si
 mul et familiaritatis. Et illa nō inq' dubio de
 hac responsioe si reguio an alig' sup hoc rec-
 piti ciudes expimentur. Sim cu' dissimularē rec-
 pondē qā uolui die' fati. Et tinnu' cōstentat
 reuolūtū ip' et que sup p'p'ma sūt in uisima
 one seprina illa adient. Sao qā in p'imo in
 stat temp' nre sepacionis et mee cōsolacionis
 et ideo secretū tibi reuelo qd tibi alias nō ma-
 nifestauē. habens ue imemoria qd quando
 uos p'imo ad me uenistis cū frat' ualtero to-
 ne memoire curā expulsaui. qm nos p'imo
 uidi qd parū me sup quēdā cūstunū uir uos
 collocari me scilicet. Cui cū dicerē memo' sū
 illa adicit. illo in temp' dīs in apparuit. et di-
 lecti meū uidi elucētē michi. Continua uerum
 p' que es inclinata agnoscis. et cōdicōnes et
 quid dicit. Cui cū dicerē dñe uir' hūc nō no-
 uis et sciam a' nūquā aspect' dñs adicit cō-
 dita hūc hominē diligēt' qā amē tuus et
 et erit et multa p' te facit. Sed et tu p' co fa-
 acis et que p' nullo alio mortalū es scia-
 Sed et scias qd certū cōmanū' est in uia et
 na et si cā frat' petre quare te diligo et fami-
 liarē me uobis reuelo. Q' ideo nūc tibi et nō
 prius reuelo. qā uic in breui copalit ad in-
 uicē sepabimur et natio. si ampli' in hac uia
 ta nos murus portinus uide ut ex hys possitis
 dōlan. Sū xpina si dicit cū lacrimis deo re-
 gnatat qd me eare p'sone dignatus est fa-
 cere familiarē et qd me uoluerit cōstitū
 tantō' secretor' et tam diuinoz misioe ue
 rīpanū clausa si in corde meo cōseruam que f-
 time in fuerit causa cōsolacionis. et quomō nō
 p'olauer in amicitia xpine qm tibi ip'e xpr in
 sponsū elegit. et aui tam nobili et euidentē i-
 signatur. Quibus u ad lū p' nulla longe ece
Handwritten note at bottom left

dere mea menta sperabā tamē et adhuc spe-
 ro p' xpīnam xpī amīā posse optine et ueni-
 am p'cedē et grām exeret honor opm in creat-
 tino autē hoc est i die bñ uerouim. Anno dñ-
 g' cē. lxx. cū frat' nicholaus er ego de thimete
 p'ficiafemur. frat' uohes helpe et frat' heluice
 studēs de puincia dante dñs pleban' et ser-
 uua serarudis. et hulla de uire et xpīna. et a-
 lie plures p'sone uer nostrū ad temp' sūt cōse-
 aut et cū ego cū xpīna ambulare delect' illa in
 quaternū in quo plura de statu suo cōtinuan-
 tur. que ip'a ad penaconē meā in eo fecerat
 uotan. et hoc interpretor ē qd supradicm et-
 qd p' me deit' facit qd p' nullo mortalū ceter
 factura. Quaternū autē p'rememoran' dōnāe
 aam infra uti cōtactū in p'p'ma. Sū ego du-
 o uerū pauer' meti et cōdēs de tūmētia se-
 pacione et plura suspina qm colloquia cō-
 miscerim' dya. l'uma xpīna temp' aduenit.
 ut ab inuicē seperem. uale in dño luma. Q'
 hec audiens nichil respondit s' pallio facit
 opur. et sup ceterā reledit. fletus amantissime
 et habūdantissime. Qu' uicē facit nichola-
 um uo eam qui paululū p'cellat. et dya et
 ut rediret et xpīna saluaret et sic uerū. Et
 redirent xpīna a s'urrexit et inuicē uos salu-
 cantes. et murus oracōibus nos rēcomēdā-
 tes cepit uer carpebam'. dedit autē nichola-
 xpīne suū p'at' not'. qd p'sonalit' quartor
 annis p'p'atit. Qu' u' et ip'e in magnā cō-
 aone p' xpīne aspectū p'mouit ut ip'e b'itū
 Qu' ego ab ea recessim' nō absp' cōdū con-
 turbacione et lacrimas p'fusionē illa uerū re-
 sedit. et facit pallio cōppur. et habūdantū
 me fleuit. ut infra i s'uis l'itis patibit. p'os
 uerū uā cōtinuauit' inchoat'. p'ur tempus
 ē uicē oportunitū. ut ea que dīs in reuela-
 re de statu sponte sūt dignatus et hys inter-
 lect' uogās et exhortans lectōre simul et au-
 ditōre. ut treuore dicendis intendat' lenigūe

249

7. 2. 259

Quoniam de se ipso in xpi nomine scripsit

uicibus miseremini ma qui in terra et actor
deuotione ante tam multorum seruiciu ditione
fructus tam streuina conuictatione remissus an
rigida religione dissoluti conuictari non formi
to si qua igitur in uobis est mens consolatio si q
cordis compassio si qua uisita pietatis si qd affectus
caritatis operatur deum ut me ad hoc intendunt
corpe negligentie ceptore iusticie topore dignetur in
a gratia exeat. si igitur est mea continua dicta
cotidiana peccata et dolenda nimium miserata
sed uerit cor habeam induantur sensu obdura
cu affectu infirmitate cogor tantu secudu apstu ga
uere cu gaudentib' u' salu' gaudenti dolere pre
cedente unde uoluntas qd uerit tanta heya et pua
mora illucetatur tam increduli dies seruuoz aspi
rar aua salubrio respicender sol uocudio; seruic
tur deuotio cordis dulcor et papue cu sui uari
ae manib' meas p' tangit et gerit qm opt
Tunc iugis u' ay modicu incalescat oclis madet
intellectus illucetatur mund' uilelar ois aliena
delectatio euancelat o'nis recuperat obmutat
at o'nis inordinatus apparet q' uilelar tunc no
ua p' genes celo dimittat' alto tunc redit et uir
go heu in diluissima qd dixi et qd memini na
fratruerit omnia h' tamq' umbra et uix sui
memoria reliquerit p' sentia' penit' sub' casta
tas d' qm uocand' et qm secundu' i' hys est con
moyz delictis calib' seruic' conuulsis calib' deli
cari epulis nisi pignora s'peduer negligentia re
carduer p' ceoz multitudine obdurer sed h' er
hys similia deuotiois s'pedimta plurima que
i me sentio qd desleo spero ubi compassione dete
re euancescere.

Quia a patrisa usq' post festu' b' iacobi maio
ris cotinuit i' colonia ab amicis meis exp
tabat' iteo in nichil scriptu' de hys q' a patrisa
usq' ad illud temp' congererit circa xpina' cept
to co qd infans ponet et scribere qui purgauer
ea uir' et corrigir ante festu' pentecost' audiu
tam qd s' dicit patreus magna d' mite passio

uis more annoz p'cederit in ea apparuerit
hoc ergo temp' ignorantie pacto cu ego d' mta
prima post festu' b' iacobi de p'ius eruitur et
in die p'cederit uigilia assumpciois b'ie et g' h' uir
grinis instabile uenisse in ipa uigilia xpina
uerbis pauas saluauit et cu' fuit nichola' q'
meru' p'ior de p'ius ueritat' colit die uell' colo
na' accelerare ut i' festo assumpciois cu' scribis et
mus colouie nichomiu' sedm' colliu' fuis' iud
conis remanant' ubi cu' d' mta d' mta d' mta
culla de l'ca' cealia p'fectu' p' m' m'ozoz' p'ctis
aure' fuit h' d' d' uir' cur' mir' matricitas et
mox religiozoz' cultus attrigat' fima quoz' q'
l'ca' illu'it'is q' fuit u' annoz fuit p'oz' p'ua
aalis i' ch' conia qui et p' d' d' d' m' abba' u' u' e' m'
p'fectoz' et colliu'at' s' p'aus' in die aut' assump
nis t' p' uandio et lucena op'era cu' f' h' d'
done conuictu' f' m' t' u' colouie comoz'at' u' m'
u' in uigilia aure' p' d' m' cu' loqueret' xpine
quesiuit a me an moyz detere colouie f' m' d' m'
qd' no' nisi p' s' f' m' m' m' s' p' d' m' m' m' m' m'
na' sub' quoz'cu' e' u' u' d' d' m' m' m' m' m' m'
duab' noctib' f' u' i' s' m' m' m' m' m' m' m' m'
laus om'ino f' m' m' m' m' m' m' m' m' m' m' m'
noct' app'hendit cu' febris ualidissima et u' s'
septianis usq' ad des' p' m' m' m' m' m' m' m' m'
illo temp' ego f' m' m' m' m' m' m' m' m' m' m' m'
am actent' euntes p' m' m' m' m' m' m' m' m' m' m'
i' st' u' t' e' l' e' p' s' e' q' u' e' b' a' r' s' i' s' p' e' d' i' t' u' s' p' p' o' u' i' c' o' l' a' i' s' i' s' t' r'
m' i' t' a' t' e' p' h' i' b' i' t' u' s' i' b' i' p' n' o' d' a' r' e' f' u' l' l' i' s' d' i' e' b' u' s'
c' r' i' s' t' i' n' a' u' i' t' i' n' c' o' l' o' n' i' a' e' t' d' i' u' i' b' i' e' s' t' d' i' a' b' o' l' u' s'
e' i' a' b' i' t' u' r' e' u' i' q' s' o' l' i' d' o' s' c' o' l' o' n' i' e' n' t' i' u' s' q' u' o' s' i' n'
d' a' r' e' i' n' c' e' n' d' e' b' a' t' u' r' e' x' e' r' e' s' t' i' m' i' s' i' n' p' r' i' m' e'
q' u' a' m' e' s' t' r' e' l' l' e' c' t' a' t' p' l' u' r' i' m' u' s' i' n' d' i' g' e' s' s' e' s' e' d' d' i'
a' l' o' s' u' s' s' u' a' u' e' n' e' r' e' n' t' i' a' n' i' m' e' s' i' n' d' i' g' e' n' t' i' a'
i' h' a' c' p' a' r' t' e' p' o' n' d' a' u' i' t' C' u' a' u' t' e' s' t' i' n' i' c' o' l' a' u' s'
u' i' c' e' s' r' e' s' u' m' e' r' e' p' u' e' n' i' t' e' t' p' e' c' c' a' t' i' s' e' u' i' n' s' t' i' t' u' t' e'
u' r' i' b' i' a' m' i' c' o' s' m' e' o' s' s' a' l' u' a' u' i' t' e' t' d' i' u' i' n' d' i' e' s' t'
n' i' c' h' a' e' l' i' s' c' o' n' f' e' r' e' t' e' u' s' p' p' i' n' a' d' e' o' e' t' e' u' s'
d' i' u' i' s' i' o' n' e' i' n' a' m' c' e' c' e' r' a' s' u' b' t' r' u' l' t' e' f' i' n' i' t' p' e' t' e'

Quoniam de se ipso in xpi nomine scripsit

Quoniam de se ipso in xpi nomine scripsit

Quoniam de se ipso in xpi nomine scripsit

naq; licet ſino necesse est mucuo amantē in
amati tūctōm: hoc ideo dico q̄a nō ſolū di
lugere: ſ; et diligi me ſonno: ſ; ip̄ et aclur in
ter ūba plurima dilatoſa q̄ michi mōdatis
q̄ ſcriptūis vobis ſicut in cit in corde nō poſ
ſum ſatē. Lōnō n. de quo ceitū carnis ſer
uore et quo cōtinebat uerecūdie uirginal pu
core ac ſi hoc ſit q̄ dicit abſq; eo q̄ intrinſe
latur litteras uēis memoriter teno frequer
plego habundant ſcio et intine gaudio. Que
quomō conuēiant qui legit ſtelligat. Rogo
uos intūctū dūe dilatoſis etne remunacoſis
et mee cōſolacoſis impetūū ut in ſcribi ſina
tis de ſtatu uro quauā colligere poteris in u
nū quater nū. **C**urā deinceps ſubinat conti
nēures ea que cōgeritū circa xp̄na a natiuit
tate dñi uſq; palcha.

Ratiſſimo ſuo fratri petro ſtudenti pūſius ſin
ter mauria ſuus intūctū ſalutē cū ſinere
ta dilatoſe. Diabol' om̄s uerdes xp̄ine abſtule
rat circa natiuitate dñi quas om̄s recitū cōſuſus
ſi pūſificacōne et alias quāſda ea ſent p̄nalit
tates. ſ; ſcripta ſertinant in dñica exurge q̄re
obtozimus hanc recepī ſ die beati Georgij.

Dilecti in xp̄o fratri petro de dacia pūſius ex
tudenti iohes pleban' in ſtūlele q̄d q̄d pore
tur honore et dilatoſis. Dilecte lūctis uobis
ſcripti quas om̄i affatū meo ſcripti et ſicut dete
tis q̄d ſilia uerā xp̄na ſaſſuſſione magna cit
tate dñica remunūſſe p̄dicante fratre geur
es de gūſone de paſſione dñi. recepī ip̄a uul
nera et ſ capite coyonia et felle p̄nata et ſi
uobis ip̄a uelſiente notam. ſ; agūgi et abſa
tū ſuū p̄ſalēntū a demone. hāc litterā cū ſe
quētū recepī in die beati petri martiris.

Dilectiſſimo i xp̄o ihu fr̄i petro de dacia pūſi
ſis exſtenti. Crutina ſua ſilia uel ſeyo; in
ſtūlele. ſalutē et q̄d q̄d in dño uel melius
uē ſuſius. poſſit exoptare. Ratiſſie ſicut dete
tis q̄d p uobis intine ſoliatō; et licet uobis

ſepius ſcripti tamē aclur dimire nō poſſi
quin uos ſerua q̄ntū ſi meū deſiderij cura uos
uicēly habendi uerā ſtencia que in ſa lona
fuit. et quomō uos cupiam i uſerib' iſu xp̄i
et quomō deſidero uos uide uiuicē in regno dei
nū. vñ rogo uos intine quatin' ſi aliquo mō
p̄uare poteris q̄d colone p aliq̄ temp' ſtina
ſubij uos uimq' ſuſſicio regnācā ſup conſo
latoſe in uita p lūctis uēis que ſa lona ſi
ſiur q̄d oēs uobis reddat in eceſſū. p̄ceda ea
q̄ michi ſep̄natis nup' qualis iam dūdū deſe
ratū ſare de ſtatu uro et notat ſi quater nū.
ſ; ſicut deſeris q̄d hoc p̄pono q̄ntū poſſū. et ſi hoc
habetis p̄rogāam q̄a uemini ſub celo ſatere
hoc bene poſſem. p̄t hoc ſi uos p̄mitto q̄a cō
do uobis. q̄a ſicut ego merpam uos me ſoſuſus
cōſuetudis cultodire ſup her om̄ia fidelitū me
uos rogo. quatin' michi q̄ntos habē poteris ſi
retreſſores p̄uare. et uos p me ſicut de uis
habeo cōſidencā oracionū' intēdatis q̄a mag
na michi iuabit necellitas q̄a om̄i nocte ſim
ta ſi paſſione q̄d uide' michi q̄d nō poſſū uide
q̄a de me cauō redio afficio. q̄d uide' in q̄d ſi
qui in ſerulo ſūt melioſe habē' uerā et diſperū
deo licet in moleſtū ſit. In huiſ plus curam q̄m
uobis ad ſtens ſeruire uelim. et in mutū uerū
uoy; p ea ad ſuſuſū uſq; ad eſſuſſione ſanguis
natis et oēs. vñ ſcā delectō; in aliquo tem. po
quo miſeremū mei. Debitū ſi in oſp. ſ; ſatere et
in capite. eceſſioſe autē penā a demone a natiuit
tate nō habui. Quatin' ſerua poſt ſi uoſ uerū uerū
mūltitudo demouit in moſ amem. et me au
dience a p̄ncipio. vñ p̄mo alii loq̄at' quatin
cū malū michi ſeruat. et quū' temp' nō ſi
uicēly. et quū' uicti ceit. et que eor' penā
ſuūſi. Tandē in uelſū dimittentū ſtūſa p̄
ſit ſi q̄d cōbūſſent. rogo uos ſtino uide
Quatin' michi ſep̄natis de ſtatu nō ſeruat. q̄a
ſi ſeruat q̄ntū michi gaudū cē uide' ſicut
uē uis ſi uerā ſtina. ſalutē uos par me

q̄d habet in palchis
dñi uerā in palchis
reſerū.

uolunt a dōm
p̄ſalēntū et q̄d q̄d

et in alia p̄ntū recipiat obsequiū cordis in uocari
autē desiderū deuoere expectatiois. sic igitur placit
to spontū. p̄abus placitō mundūbus placitō ob
sequiūbus opibus. et dicit ut factū. alius. effica
cius suadet. et forci. tūhā. habeo forose iunior.
ueniuntore ad illā ingredē. illi conuigē. illā am
plectē ut ut sic memoria mei ab affectu ei. nō delecta
tur. Tu autē foroy moa krtina salūtē tūc memēny
mei cū hū tibi fuerit. Et o quū tene ut fugas de
lō. ut de isto carē rectū. et laboris cūly. et color
me educat. quo i hoc corpe moens detineat. capri
uus. et si forte ei nō placet. q̄a wondū merui. ut
i forū luas et refrigerū me inducat salūtē in da
tū p̄ntū me reducat. ut aliq̄ uel in fruptū so
lacia sp̄ialis q̄ in matrimonij signa. et in tūgna
iūlligē. et p̄p̄e merari simt. et sentire. et delecta
bū p̄ntū p̄na moe foroy. et sui amatois simt.
et solatoy. et sibi cōgaudē in eoz cōsolatōibus
qui de meis delectatōib. nō sufficiēt. si ad uertē in
plangē et dōle. Quomō nō inuio. ad plandū et
luctū fieri. et alitū qui s̄ de nouo expulsi. de
pandis cogoy. carcerē horrendū inuare. et ex
illū ip̄a moere graui. subire. Q. n. sū ego in ip̄
si derelict. nisi carcer horrendū. Educatur q̄dā
incompabilē me sc̄oy. de carē aiām moim.
et aliū nō infiois uir s̄tatis. Insc̄e ego ho
mo q̄s me iūlabat. de corpe mois hui. Si er
go ego michi sine sp̄sō tuo. et te carcer tene
biant. et corpus mois q̄ est finis infuitate
p̄cedentiū aliaz penar. minime q̄ in in me. et
ex me aliq̄ inuicō labor. remediū ut dolor so
laciū. et quūuis uos stelligo. meā intelligē. s̄e
aone p̄p̄ quorūcūq̄ uirū carualit. et carnalit.
diuidicandū utandā dēpnatōis. et sup̄fluo
adto. q̄a et uos sine uirō dilō. et meo etis ut
com. sc̄opis mūdara. q̄a multa plurib. peno
purgata. et ornata. q̄a multatana dicitur. s̄e
depnata. d. nō tamē dom. obata. Que autē pote
ut cō familiarē sine dño leticia. Que obediēcia.
Que ordinatio recta. que ceterūto legitima.

Que recōpentiō labor. iūda. lūmā. s̄ oīūa
absente dño dom. mūit. et uallit. et ideo n̄
in uob sine uirō dilō. inuēt. aiā meā requiem
sibi. et autē dicit. et manu iūgnas. s̄
e apicure. et oīe animal. b̄ndicōne implent.
q̄s p̄andysū nō citimer. lo cū luas. et refrigū
in quo cū sponto tuo. tam delectose cōuertans.
cā familiarē cōfabulans. cū uirtute collecta
ris. cū uirtutē. et sincentē fecidans. cū priuile
giosis inuūly. glans. cū exp̄sē. et cā cōpallit
illū assūmāns. ubi nichil audir. nisi laus sp̄s
si nichil uider. nisi s̄ctas sp̄s. glā. ubi sp̄ntus. ue
hemencia. sū p̄dit amoris. s̄mūhan. cōlabi
cāde. s̄etereoy. uelaudire. priuilegiator. gau
diōy. munitatōe. sed et sp̄s. q̄muis. p̄uere
cūda. opa. sua. occultet. tamē. p̄uolē. d. d. d.
nis. s̄at. apertū. q̄d. oīūb. cupit. et. in cognitū.
Inde. est. q̄d. in. absentia. sp̄s. altissima. suspiria.
audiunt. habu. nō. tā. lū. lacrimē. effūduntur.
abundāte. iugulis. oratōes. disciplinis. cōiūgu
tur. ut. ut. sic. ad. miam. flex. r̄. r̄. in. p̄na. at.
uerba. amara. dulcia. et. dulciosa. p̄ferunt.
risus. et. iubilus. gaudij. et. rapudij. nō. totū. in.
tus. sentiunt. et. certitū. exp̄mūt. Ody.
mūit. et. ody. dicitur. et. ad. c̄. d. d. d. m.
mūit. et. sup̄naturalit. sp̄gnit. In. h. uelā. q̄.
uob. r̄. r̄. h. hoc. q̄. sc̄p̄lū. Conq̄. uob.
de. absentia. mei. dū. ubi. n. et. in. m. amari
dinis. Quia. simul. iure. uno. hā. tēs. a. in. q̄d.
te. nō. debuit. d. m. u. a. nob. te. quo. q. d.
s̄mlo. uelente. q̄a. nō. ualeo. intelligē. glā. n. p̄r.
de. absentia. a. d. u. i. d. i. t. e. q. u. d. u. l. c. e. s̄.
s̄entē. nō. memit. degūtate. Conq̄. r̄. m. i. n. i.
cē. q̄. me. i. u. s̄. t. u. l. a. t. o. i. b. nō. habuistis. p̄.
tem. et. quo. et. ego. ex. m. i. n. i. s̄. p̄. c. o. i. s̄. m. e. i. s̄.
doleo. q̄a. deus. hāc. grā. me. p̄mūt. fr̄. r̄. r̄. q̄.
lucē. i. p̄. r̄. u. o. u. e. l. n. u. l. l. o. u. o. b. p̄. f. u. i. s̄. t. e. m. c. e. r. t. e. m.
s̄. q̄. nō. ob. f. u. i. s̄. t. e. s̄. c. a. r. e. u. o. s. c. r. e. d. o. q̄. c. o. r. d. e. u. o. b.
cum. sc̄p̄. p̄. s̄. e. n. s̄. s̄. u. l. u. t. a. p̄. r̄. t. i. n. s̄. d. i. c. ā. u. o. s. t. e.
p̄. p̄. s̄. e. n. s̄. e. t. i. s̄. c. o. r. d. i. m. e. o. i. m. o. e. t. i. c. o. s̄. t. e. s̄. i. c. u. e.

sua et super seos suos. et eos qui conuertuntur
 ad eum. intra quos numerus non audeo me copu-
 rare. et ubi tunc ut respondere sponte quod plures
 audiuimus deum eius in punita dicitur. Si uir huius
 quod fuit cordis mei affectus uere stupetis per ad-
 miratione gaudetis. per consolatione artibus. per di-
 lectione magnificanti dei. per totum mirabilium et
 supernaturalium ostendit. et totum familiaritatem exhibi-
 dit. totum humanitatem infusione. et hoc unquam
 accepti et acceptam per Ctenodis nuptialis. ex-
 nis et uelut. hoc igitur fuit mea intentio cum
 uos uisitam ut cogitauerit uos sponte presentem et
 nuptias celebrare. ut saltem in eius absentia de ea
 delictibus presentiae caritatis uos qualitercumque colo-
 lan. nam licet per experientiam non noui per temp-
 tationem tamen cognoui quoniam amari sit et acerbis
 calibus delictis fructuar. talibus consolationibus defen-
 dit ei qui semel talia degustauit. Salua igitur
 in omnibus sit mea intentio. ut uiam totaliter
 et integraliter cura uobis dilectam spoliare et sin-
 gulariter occupet affectio. et in eis congregetur
 unia et pacietur. Quia autem uestra et con-
 passio subueniat indigentibus. uenit imperare
 delinquentibus. et uehementi fiat pacientibus. Con-
 sulo igitur et sincerissime exhortor. ut summo
 studio ingentem desiderio. et continuo exercitio la-
 boris. ut talis esse mereamini. ut uita uia uobis
 sit in meritum amicus uos in solacium omnibus in
 exemplum angelis et hominibus in spectaculum.
 Deo in laudem spontis gloriosae auctorem uiam sit ilabo-
 rum et dolor terminum omnium reparationum et uim
 pluri et eterne glorie introitu. Quod si fuerit comple-
 tum impletum erit desiderium meum precipuum cordis
 mei gaudium. et ex hoc spero. quod inchoabit in
 certantibus primum. huius pro eo scriptis quia scriptis
 tas quod non uobis meum sicut cum alijs. ut gratias
 ut potius conuincatis quomodo in eis uobis uelut
 leat et uigore si uobis christi carnis. uisum huius
 crederet familiaritatis tunc huius pariter audiamus.
 donec per uisum ut saluamini. **A**nne quam sedam

ponam litteram meam sedam. plus ponam ea quod michi sig-
 nificata sunt de hijs que christi acciderunt in adue-
 tu domini in medijs per similia sequuntur
Parillimo suo fecisti petro
 Gochenti parillimo student. fratris gauricus
 colonie studentis salutem cum sincere dilectionis affectu.
 hanc illi significo uobis. iucilleret de uelute quod
 mater et soror plebam cum plebam sunt reuoluit
 te. Recitauerunt. uerba maledicta quod de ipso et alijs
 locute fuerunt contra plonis illis ubi ipse idem
 rurum dices te a dyabolo indagatas ad hunc fatendum.
 Crimina noui corpe et nimis audax modo
 hater per aduentum istum qui nimis et nouis corpi-
 tis eam affligit nimis uehementem uia ut omnia quod
 circa ea sunt patet et mar et freres uiri tribulentiur.
 et affligant. moxer. n. carnes corporis eius mo-
 re canino. et fructuar excahar. uelut et cobu-
 rit. corpe quado induta est. et horribilibus af-
 fectibus se ostendit. glo. n. fufficit aduiliario su-
 a deformitas. et ena caput hominis moxer
 carnen uidelicet assumens non solum apparere a p-
 oculos et loquitur. et et alijs hominibus qui caput
 illud nudum et decaluar uidet. Deum non timet et
 hoies non reueret. freres uos alijs leat et multum
 ut. p. nese de uerulire multas uulnibus affectu
 et alios uiros et mulieres precipue fuganda uide-
 um et uros sui qui eum uolent fugant. uia la-
 pidato fugauerit quod de cetero ad curam plebam
 non accedent. et alia multa opatur quod longum est
 scribere orare per ipsa. spero quod deus tranquillum suum
 et sic solet post expectare. **H**uc quoniam ad ma-
 teriam uita etiam alia litteram per hunc modum.

Recordialissimo tuo
 amico et fidelissimo suo patri in christo fratri
 petro de dacia prius exident. Crimina sua filia
 magni sui affectu cum oratione hanc illi me
 sustinere uos regnati per uos lictis quas se-
 plus potest a me recellimus in uisitis. Scire de-
 letis quod nescio in manus solacium certiter esse
 quam audire et parere de uobis. Vn et ipas simela

Cetero me
 huius
 non lae

receptus deus. f. ce eius amice? qd uicq; amara
 et amatur. et aut amoy diuini exaltat
 facies ut dicit diuus dyonisi? no fines su
 si amatoz. Ad qso negare potiq; deus ha
 bitant i se. et ubi hospitiu parat in se cu
 utiq; seipm donauit. Et quomo no omnia
 facta conabit. siquid aliqd aliud a se pfectu
 se estimabit ut se ce. et illud requirat ab
 fir. Quin pot? uenerunt michi omnia bona
 parit cu illa die ille papius amatoz qui
 pmisserat. hac amara et exquisitua a iuuu
 cuit mox et amatoz. scis su forme illa? Que
 sim ca in sponsa assumit. hinc xpina xpi
 sponsa hinc in cecei parump pfabulari di
 cans in questo ubi maneret qn n uos mem
 sa sentans. puto qd uelocitas an i coyp an ex
 tra coyp? imo qd plus est suo qd uelocitas an
 simulo an extra mund. d. dulcissima cui in
 dus angust. et ce imund. ad habitandū
 ubi ce quere. et ubi ce inueniā. Cui angust
 ra est omis cocitue latitudo despecta. q. nō
 pedis iaccens est omis cocata altitudo bre
 uis cernit. et nullitona quicrarūq; et longi
 tudo amara sentit. et fallax et dulcedo. si i
 hinc no inuicis ubi requiescat pes affectis
 ubi qn ab hinc omib. et sup h. mix excedat.
 indicat in ubi i mendre culcans et pascans.
 hinc cu illo tempore uelocitas an hinc i co
 pe ul extra coyp. car. tamen su qd factis an si
 tis i deo ut cer. qn. siuq; ergo hinc magis
 et. nō ubi conuicta deo tempore illo qm coyp
 pno ut i illo se ce laar et in coyp ce uelocit.
 vng. vñ hoc qd die. B. n. anima uertus est
 ubi amar qm u auar. vñ scdm dyonisiu mag
 nus paul. exaltim pass. die. vñ ego iā nō
 ego uiuio. ilo i me xpc hinc qn xpm factis
 et uos ipam uelocitas audire uellem an uos
 uiuatis ul xpc uiuare i uob. Sed ut in uide
 tur. uiuatis quide. h. nō uos h. xpc i uobis.

qd nō uiuatis hincano h. xpi nō. imo non
 uia uita h. xpi uita. et h. est uita uicaz u
 on uicatis omni uicaz melioz. in tantū dul
 cas ut uita uicatis nō sentiat in tantū est
 cap ut omis sentis ab actu suo et pcedū
 ca rapiat. in tantū secua ut tūc tempis
 nich. timent. t. tantū habitus. ut logitudo
 ul breuitas et nō discernat. uia u. illic h. p
 a est. et pmanes i terra taloz et est melioz u
 ta. sed in sapientē. In deo ergo hinc temp
 illo manens. qn nō solū alias creatas. h. et
 uos ipam negligens reliquias et sup exce
 dias. h. et xpc in uob manet cu sue pscne
 tam euidentia lingua tam mirifica insignia
 i uob uelut. vñ deū est a quibusdā h. tu
 nia filii cui sit an nō. s. et xpc dñs die. Cui
 est hoc p mago et sup scriptio. et dñabus ceta
 tis dñs iudicū p. uol. reddat que sūt ceta
 tis celari. et que sūt deo. hinc nūmifima
 uideo sup pscione lego et relego. h. p ad min
 cōne dūpo p multiplicare figurar ploger
 nō iusticia p sublimitate et sbrilitate itelli
 gere nō ualeo. p pmanere uitate dubitare nō
 plumo. Tunc uideo si magis aspicio. et su
 pscione lego dū nō pita themat. h. lan
 grūc fluens uulnea pūdero p. p. cōmatis loar
 ūa. h. et nūmo pgrna. Sed de hinc alioz cōfite
 uacio. Hinc aut quidā dico. Sciaman do
 mini i coyp meo poto. et hinc credo ce uerte
 nuptialē. qm qui coyp hie et dilōne pōtate
 negligit de nuptis abē dubio i certioz reu
 bus ceter. hinc qd de tali habitu nō possū
 glian sequi tamen si quo nō apprehendā. r. op
 co. ut salit pōt. pscitē misit dñs me i chala
 nū suū mtruduit dignet. et etualib. nupta
 is interē cōcedat. cui iā spūali nuptiā
 qualemūq; i alius ostēdit. pūtemōne et ex
 hoc extrema quandā cōtūit. p. p. cōmatis. et
 fūco. n. qd qmuis spūsi nō mereret uerba
 audire quib. inuicet loquit. pat. in plebē

qui eam sicut ei uidet sup omnes penas p
catis cruciatur nunc molestat temp n qm
uult orare ut qdqm boni medicum ul suas
negligentias cōfiteri apert ei i horrore tolle
inbilu et lacrye et cunctis ei pforare mi
cur r minar et h iam uerba est in rebū
omnis boni accidit quoz nup cū sederet
fēder ante reclusozū cū multis psonis
alio et aliqd orare ul medicari conaret
uenit dyabol' et sensibile ei lanceā infyā
in ore ita qd p̄tinuo uidentib' cūctis qui
adēnt i magna quāitate euomunt langu
nē q' de reccati uulnē emanatē. Insup et q
sibi gūius reputat omi malo uidet' et q
omino eam deliquerit de' qā iam aliquo
tēs cōsuetas dulcedines i cōmuniōne nō
sentit. Vñ qd ex utris grauit' tribulat' rogo
uos qm' oratis p ea diligēt qd eam fa
tis sic ardo.

His dual' lictis conuic
ta erat licta cetina quo ad matiam quia
omnis agūt de tribulacōib' quas xp̄ina sus
tinuit a festo iohis bap̄tiste usq' ad assūp
tione uirgis gloriose qm' accepit in uigilia
festi s̄nastasi cūctis anni. Tenor autē eius
erat talis. *in p̄ma*

Glāssimo ac p̄cordialissimo in xp̄o ihu
fili p̄tro daco de ordie p̄dicatoz p̄si
us contenta xp̄ina filia sua de itūtele cor
sui affcū et suaz p̄ccati effectū enā pos
se p̄riū. Cū quada' uice ex tenore lictaz
uicini cognoscere qualē sp̄alit' ad me
habens affcū n' op̄zteret mirari si hoc
ul' talē ore ul' manu ul' p̄na delectas p̄ce
in effcū qd int' in cordis cozā ocul' dñi
lact' affcū scire delectas qd nō miror si
omino itē est ad uos in cozā deo affcū q
in vñ p̄sencia sūt in absentia nūqm' sui
op̄ta qā raw est cū uñ memoz sū in ore
ne quin oculi mei declucāt fontē lacrima
rū uicēdas uirē fidelitatis et xp̄o dilectō

mus. lictas uis cū audire legē nō potui susti
nere sine lacrimis cū p̄ hoc qā cognoui cōnie
datis ūba ad me nō p̄tinere cū p̄ter hoc qā
uām fidelitatis illis cognoscēs ad plenū mi
uilitū sui cōsolata. Cū cōā fiat mauiata ad
me uerēt tota die sui cōsolata p̄ eo qd ip̄c fuit
ser uobiscū i recessu uir' et qā ip̄c recessit.
et nō potui p̄ magna fatia uob loqui sicut
desidau' et cū fies de tua uirā uelut desolo; pro
eo qd longe a me i exilio p̄manetis qā etiam
de ūbis uis sp̄alit' sep' habui cōsolationē.
et quādo loq̄hamū de dilectō uidi uos accentiū
in cantū qd recoluebat i iocunditate cordis mei
et i quāda' hilaritate extioze et p̄rupi in quāda'
ūba. Quā iocunditate et q' ūba cozā nullo ho
minū potuissē exhibuisse nisi cozā uobis qā
uos noui meā intelligē mēcōne. p̄ qd
cōsuetata sūt qā post recessū uirū null' est
cozā quo possim ul' autem ita facē cū omis
timeā et nō sit in cū eis sūt uobiscū. Cū ali
quādo eēm tribulata et uos in familiarit' ex
hibuissē. et cōtrario ego uob scire delectas qd
tūc nō p̄ter uos ita itēli. si p̄ alia i corde meo
certētia. quare rogo ne hoc uelitis mittere q
ego me talē uob exhibui. uerūtamē lict hoc
roge eam temp' p̄cto de uob' qd null' est quē
i meis lictaz tribulacōib' habet' qā semp
patus fuissē cū tribularet ad me uirē. p̄
ter qd cōsuetata sūt qā post uirū recessū plura
passa sūt et i cozpe et i corde. Que omnia licten
tius uob ore quā licta referre. octo dieb' an
te festū iohis bap̄tiste usq' ad assūptōne le
ate uirgis p̄tinue sui in tribulacōe s̄mā p'
cōmuniōne alia die ad cōpletōnū festi sui cō
dēti p̄tro. Cui' exp̄sitiōne a cōfessōre suo qm'
ui et talē audim' omi temp' qm' imp̄ta fuit.
p' cōmuniōne licta illa die q' p̄mūcavit et
legit' usq' ad cōpletōnū suū quocūq' gene
tēp̄mōnis ul' tribulacōis est p̄sūp̄it' mo
lentare. Et cū cōfiterer ita qd obliuioni cōi

ola pñciabam? quāto interū licet tūta? mo
dūa moza ab uertate tom? dei inebriabam.
et tūte ut uoluptatis potabam quibulda nūc
teuēb's redus et angustis suoluoꝝ. sicut mirū
q̄a mutaco subitō fca p̄ta uoluntate de cont
no p̄tariū cathac plūmū ingit et turbaco
uis. Et licet hoc sit om̄ib' geniale in tamē
nūc no tormentū infligit sp̄ale unq; cui sū
uulso hūana sū p̄missio diuina peccans am̄
meis eigentib' tantū bonū cordis mei dilāo
nis de uocōne et cōsolacōne ad temp' s' capir.
et celū redū et laboz p̄tinuū subire inq̄it.
Cōmutacō lacrimosa rediosa labozosa ubi
p̄ cordis gaudio uolūtanis delitico mēns in
bilo cōsuetudine solaco dolo; laboz; et mero; in
mutant. nā hūc grauissime imutacōis ut
pot' desolacōis. ut nūc dar' itelligi p̄nūac fue
rūr ille p̄sissime lacrimae uis cōmiser. unq;
cū cordis mei genuiti quas cū mōsolabulit
i meo recessu estuditis. Quas unq; p̄ cordis
meis itygas medullit' nulla unq; celebit ob
liuio. quū pot' cas i cōspectu dñi obtuli. et
officā frequent' et feruent' rogās et suppl
cans. Os nos mei causa cū grauit' turbata
sua uelut distcedit'ne om̄ne collere amantudi
ne cōsolat. et i sua solacōne delectatā cōser
uare iugit dignet'. Quare autē h' et hys simi
lia nob' i meo recessu nō reuelau' n' uos sūū
ariter saluau' puto uos causa quā sepultū
expta etis nō hūere. sū ueracūda ex parte
mei et uolē ut uideat' ex pre uis n' me loqui
n' uos eadē si dyalle autē p̄ miserū. Ceterū
h' te precūs ab p̄sens dicta iusticiat' ne mei
terū uos de nouo cōtingat' p̄nūbare q' intē
de solat' In h' ergo sic finis q̄ uob' sine fi
ne p̄ precūs bñtatis et saluacōis p̄cipu'
tūe. cys dñs scdm̄ dīcas bonitatis sue rem
buere dignet'. Sed et ego ex intūnis p̄cedis
aie meo nō q̄les a nouo h' quāculatūq; postū
gratū uob' refero actōes ceterū uos cōsuetū

q̄d qualis sui p̄sens. talis ero et absens. et opo
q̄d uobis possū esse fidelis et deuotus. hūc tur
cere duas litteras resposūto. recepī dīc assūpa
om̄s bñe uirginis in hūc modū.

Dilecto fili petro dāro p̄sūs
cyrenenti. Carissima filia tua in tūbēle tuas
in dño oraciones. stonitas q̄d te recessu uiro u
tra qm̄ crechōdūle sui p̄nūbare q̄a fidelitacō
uam licet nō multū exētere uob' multū cōs
deuū. et sperabā sicut adhuc spero uos me de
bere sepele. Quocūq; requisuūitis a me q' uo
bis nō reuelau' unde potca doli. Et scio in
bonū fuisse illa et alia plūm uob' recitacōe. Sa
re etiā delectis q̄a scito iohis baptiste nō postū
oyare neq; cōfiteri. qm̄ deūto ignito ferro me cō
būare et putulas in faciat eſt in apertua oſis
et tur' et hoc ardo diuare deſe usq; ad assūp
acōne bñe mane uirgis. Et qm̄ in fidelis fuit
tis in om̄ibus quos in ad amicitia dequie
potuūis. Rogo p̄cum mox itāntia q̄d uos
in acquirē plures uelins amicos p̄ me inter
cedētes. Duo corpalia misisse uob' p̄ latere pre
sentiā si uolūit' deſerre. Et q̄cūquid uolueri
tis in demācans q' om̄ia para sū face. Valere
krine. Salutar dñs pleban' uos. et intēdite
p̄ parte meo sic uob' cōmū. et sicut delectis q̄d
in est homo quē uicna' uideat' vñ si uobis
placuar' me uideatis quāto potēis.

Dilecto sibi x̄p̄o fī
petro gothenū tūdētī p̄sūs fuit beu
dus de Britone quōd honoris et felicitatis po
teat' exoptat. stonitas q̄d te recessu uiro u
tra qm̄ crechōdūle sui p̄nūbare q̄a fidelitacō
uam licet nō multū exētere uob' multū cōs
deuū. et sperabā sicut adhuc spero uos me de
bere sepele. Quocūq; requisuūitis a me q' uo
bis nō reuelau' unde potca doli. Et scio in
bonū fuisse illa et alia plūm uob' recitacōe. Sa
re etiā delectis q̄a scito iohis baptiste nō postū
oyare neq; cōfiteri. qm̄ deūto ignito ferro me cō
būare et putulas in faciat eſt in apertua oſis
et tur' et hoc ardo diuare deſe usq; ad assūp
acōne bñe mane uirgis. Et qm̄ in fidelis fuit
tis in om̄ibus quos in ad amicitia dequie
potuūis. Rogo p̄cum mox itāntia q̄d uos
in acquirē plures uelins amicos p̄ me inter
cedētes. Duo corpalia misisse uob' p̄ latere pre
sentiā si uolūit' deſerre. Et q̄cūquid uolueri
tis in demācans q' om̄ia para sū face. Valere
krine. Salutar dñs pleban' uos. et intēdite
p̄ parte meo sic uob' cōmū. et sicut delectis q̄d
in est homo quē uicna' uideat' vñ si uobis
placuar' me uideatis quāto potēis.

A. D. 1000. p̄sūs fuit beu
dus de Britone quōd honoris et felicitatis po
teat' exoptat. stonitas q̄d te recessu uiro u
tra qm̄ crechōdūle sui p̄nūbare q̄a fidelitacō
uam licet nō multū exētere uob' multū cōs
deuū. et sperabā sicut adhuc spero uos me de
bere sepele. Quocūq; requisuūitis a me q' uo
bis nō reuelau' unde potca doli. Et scio in
bonū fuisse illa et alia plūm uob' recitacōe. Sa
re etiā delectis q̄a scito iohis baptiste nō postū
oyare neq; cōfiteri. qm̄ deūto ignito ferro me cō
būare et putulas in faciat eſt in apertua oſis
et tur' et hoc ardo diuare deſe usq; ad assūp
acōne bñe mane uirgis. Et qm̄ in fidelis fuit
tis in om̄ibus quos in ad amicitia dequie
potuūis. Rogo p̄cum mox itāntia q̄d uos
in acquirē plures uelins amicos p̄ me inter
cedētes. Duo corpalia misisse uob' p̄ latere pre
sentiā si uolūit' deſerre. Et q̄cūquid uolueri
tis in demācans q' om̄ia para sū face. Valere
krine. Salutar dñs pleban' uos. et intēdite
p̄ parte meo sic uob' cōmū. et sicut delectis q̄d
in est homo quē uicna' uideat' vñ si uobis
placuar' me uideatis quāto potēis.

videtur fuit salomō qđ deditur uidelicet i meo
 utriusq; manū iur' et exē signa de quib' sup
 fca memorat. har ergo aut causa pie cō
 ciliat ut ignora sceret pder qđ uolebat
 occidit. dicit ueliam i dicit in alb' fuit her
 mann' pō colonie. et fuit arnot' de factis
 pō argentiueis tūc diffinito; capiti gñali
 cū locis suis uenerūt i tumbel i uia ad ca
 pitalū gñale qđ in primo factō pterentes pi
 sius erat celebrand' qđ dñā abbatilla de tca ce
 alia puenat cū suis comitellab' ut eos colli
 geret. et fuit ad. etiam qđ i domo sua xii
 frēs collā et honeste recepit. In castro autē cū
 fuit hermann' p'roz xpīnā uidit; qm unq;
 p' aspexerat hoc de ea pculit testimoniū.
 h' faates nō hōis sup terrā conuulans. Et iūc
 testimoniū hoc uerū erat. In facie illa qđ a
 nico; cōā corpali' relucebat cū similitudie;
 unq; uidi i uultu alicui' moxal' excepto uno.
 Cū mīllā de brā uirgīe celebrat' et pō; arnot
 dius p'dicaret de ewanglio stabat iuxta crucē
 ihu. qđ illo tēpōe solēt de brā uirgīe legē lectā
 res rapta est xpīna et usq; ad ueliam i nobilis
 et sensibul' pmanit. quā plerūq; frēs cōlidem
 res i deuotione sūt attentū. fō autē pñdio frēs
 qđā pilius ubat quidā coloniā exirebant. ut
 quos suum' fuit iohes et ego. reliquim' autē
 xpīnā in sua deuotione pmanēt.

Acto inuallo. q. xv.
 dicit nār coloniā fuit nicholaus herma
 cūc tempis de puincia daae diffinito; capiti
 gñalis et dicit in qđ null' cēm pilius ex pre
 puincia p' studij expectatōe. Et qā eū sequi cō
 sūto nō poterā qā festinauit. assūpio fratre
 maurico cū subleq; bar. Et qā nō longe erat
 a uia diuim' in strībele ut ibidē amicos mōs
 saluarem'. Cū ergo sequen' nocte ibi puocaf
 tem' in castro fō pñdio pfecti sum' psequē
 et iter uim' dño plebano et xpīna et pluribus
 alijs usq; i cūgetop. et ibi corpali' a xpīna di

lecta in in dño sū tepacus nō ablat' tū cordis et
 ma uicino coloye ut luce infra poltre ancitan
 tur. ueni autē pilius sepa fena ante factū pñ
 thecost. anno dñi. q. 66. lxx. dñia autē que a
 principio usq; huc pñtia sūt a fine anni. q. 66.
 lxxv. i a factō bā chome apsi usq; ad dñicā terrā
 post pascha. anul' anni. q. 67. lxxv. coagerūt tē
 pibus p'memorijs. vñ hie t'minat' tractatus
 primus.

Incipiunt eplē eiusde' sctis petri ad e
 pillime p'dicm' lūmā spōsam xpī xpī
 nam et cōsolō. 7 ceteros. p' uic pate
 bit per processum.

Deo de hys q' oculus ui
 di et auribus audiui cō
 poze quo colome studui.
 sicut illa subiacenda sūt
 q' scripto illor' illoz itel
 leri q' uictu uerū dū ego
 pilius morabar. et ut lucidi' illa tēligant
 necessariū usū sūt in ut er' ea q' scripti ego
 uel salte parte cor huc iūponēt uariacōni
 ut ex hys iūcōno cordis mei itelligat' et re
 gēte plenaria cognico. habeat' post qm' ergo
 ueni pilius. vñ fena ut dictū ebat ante p're
 contē cū fū maurico cū cōtē post' sentū colom
 am redeunte calē relapsi iūcēā. **Carīne**
 i uirgīs filio uigini ypi xpīne i uiscibus ca
 ritatis i'eternū diligēt. f'rat' petri' s'innere
 caritatis augmentū in spū sctō. Cū it'cubi
 nali' cōnitiā in corde meo qđ uob' uerbis
 exprime nō possū. et forte nō decet qđ sena
 o ingens in est certame. utrū omnino sū. le
 detea an aliqd' dicit ul' senle iūufficiēti' s;
 deceret postposita uerēditiā et neglecta in
 sufficiētia aliqd' uob' de itaru meo significā
 re. Cū in i' memoria uenerūt dies p'ccati t'
 quib' in domo dei nō solū cū p'senti spūali
 s; et cū consolone et deuocōe multiplici am
 bulabam' qā ut puo i cōuulacōne religi

Nota anno qđ p'ccati
 et qđā contemnit.

1269

cui expressa uirtus in xp̄ina uirtutebatur simi
 to fieri ad domū plebani tuum: et sc̄o p̄udio
 illi diei debito pari ante horā cōpletorū ad do
 mū xp̄ine sum̄ reuēsi. et adhuc nullū uirtē se
 sibilis in xp̄ina inuicem signū. q̄a n̄ sp̄ua
 bat. n̄ mouebat. s̄ adhuc tota rigida p̄ma
 nebat. **S**icut ergo plebano p̄tem̄ si aliquid sig
 nū similitudinis passiois xp̄i possit. i xp̄ine
 capite reperit. et ille dix̄. modū nō uidco q̄
 hoc possit fieri. q̄a facies sua siml̄ cū capite
 cū magna diligētia et coop̄a. posuit. n̄ p̄
 modū crucis b̄m̄cha sup̄ p̄ct̄. s̄m̄. et pug
 nū manū dextere ad sinistram̄ maxilla. et sinist̄
 pugnū ad maxilla dextrā collocauit. modo
 cancellato. et int̄ digitos poplū et p̄e sup̄uo
 ri str̄xerat. quib; caput et facie uelauit. ta
 cis diligenti et artificose ad utranq̄a tamē
 meā cōp̄auit plebanū. cura autē dextrā cap̄
 discoopuit. et quātū ad dextere partē ibi nullū
 signū ualium inuēit. s̄m̄ autē antiozem
 pris capitis discoopuit. inuēimus. u. r̄mo
 q̄. de uno fōte sanguis deflue. duoz quib;
 tenebat latitudinē duoz digitorū. et quib;
 duo extremi tēdebāt ad t̄p̄a medij medij
 ut uisus nati tenebat. diuine ḡ p̄sente
 q̄ se p̄ signa tā euidētia p̄eident̄ honore
 exhibēt amplij diuini multū formida
 uim̄ p̄scriuari. **S**icut die autē pasche audi
 uim̄ a iugitib; secretariis suis. q̄ uertis
 sua int̄ima coopi p̄tina cur sanguine p̄tu
 sa ad latitudinē palme hūane t̄a locū q̄
 s̄m̄ cordis attingebat. s̄ et signa i māibus
 et euidētia s̄m̄ et euidētia s̄m̄ lacrya s̄
 totūda om̄s q̄ medij et bibim̄ cū ea per
 totū octo dies diligenti cōtemplabam̄. s̄o
 diei autē ante solis occasū cū ad se fuisset
 xp̄ina uirtū q̄ mox̄ arctōis sp̄e iudicabat
 dix̄ ei. Quom̄o hates. Resp̄dit. debilis sum̄
 plurimū. s̄m̄ in plum̄ loq̄. q̄a nō ualeo t̄ rec
 pondē. p̄ os et palati amaritudie. et di

ligent̄ cōfidam̄. q̄d s̄ ip̄a uerba cū magno co
 namie formaui et quom̄o latoyauit. adeo ta
 mē ea s̄m̄ in se p̄tuler q̄d uix̄ poterat eā autē
 appōta p̄p̄i. **R**edit autē ad se s̄m̄ singula
 eō et s̄m̄ q̄bitib; uirtis q̄ a cōt̄sētib; p̄
 t̄at̄ audiri. s̄os autē ea relictā reuēbām̄.
 ad eccl̄iam. n̄ cam uidim̄. p̄us q̄m̄ cura cōn
 p̄letorū i s̄m̄to s̄o. et cū ante lectū suū s̄e
 rē et f̄nt̄ ioh̄es cōf̄s̄s̄ōes audiri. leticiā cor̄d̄
 xp̄ine magnā p̄ signa adūa euidētia tā uitor
 quā factor ul̄ gestū. **D**icaco. n̄. et collatō in
 nos de dei dilectōne et cōtemplone p̄curat̄.
 cui xp̄ina marian̄ habūdantē m̄strabat.
 et m̄stratā augmētabat. **S**imo autē ma
 ne i die s̄o pasche a par̄ suo i equo ad eccl̄iam
 ē deducta. sub habitu seclari. car. n̄. l̄ur̄ho
 c̄rius coop̄a loco pallij. q̄a p̄t̄ uuln̄a pedū
 nō potuit ambulare. et ut q̄d r̄igat̄ oīno
 occultaret. q̄a s̄m̄ p̄t̄o anno fama p̄t̄eb̄
 erat q̄d s̄m̄ a cadat̄ q̄d et eo pap̄ue cōt̄iḡ.
 q̄a i tomo p̄ba cōm̄uicauit. hac ergo arte u
 sa eā ne cognosceret. neq̄ q̄d s̄m̄ eā t̄a cā
 diuicis diuulgaret. s̄m̄ autē i prima missa
 cōm̄unicat̄. imob̄ eā i oīub; m̄tib; rigida
 p̄m̄st̄. n̄. m̄er̄o idē n̄ ad p̄cl̄ariū sc̄n̄sa
 cor̄ dilectōne redit̄. autē cōpletorū. **D**e uo
 cois autē signa et exultatōis pla uisim̄. in
 xp̄ina. vna autē diez i septimana pasche p̄
 dicat̄ s̄m̄. **S**icut in p̄t̄a eā xp̄ina. et illo die
 m̄st̄. sup̄p̄o m̄o in secl̄ibus usq̄ ad uict̄p̄.
In s̄m̄to autē ante d̄m̄a in al̄b̄ uict̄. f̄at̄
 saloniū ungar̄. in s̄m̄to me. am̄. familia
 rissim̄. iur̄. p̄t̄us ad studendū. et cū a me
 audis̄. que cōt̄iḡat̄ illis dieb; cura xp̄ina.
 rogauit me ut dicer̄ ei qua subtrahat ut
 det̄er̄. ut eā uide possit. **S**icut d̄m̄. s̄m̄ eā sup̄
 hoc rogat̄. q̄a manū suas n̄t̄ absceder̄. s̄
 p̄t̄. aliq̄d retinendū i uict̄. eius equite et
 roga eā ut illd̄ ret̄n̄at̄. **Q**uestiuit autē et rup
 turā in cap̄a sua inuēit. **Q**m̄ cū illa res̄tat̄
 Certe t̄p̄a p̄t̄. s̄m̄ d̄m̄. f̄at̄. s̄m̄.

Item capite uirtutebatur

29.

in latera

et manib;

amantissimē uelut ex
 gislat.

exantill' affuit ut eos caa' lathan et magna
 parte plebis tertia defecit cum maria q' sepius
 et n' d'ata de qua feco; p'ssum' q'ualaur' et fuit
 mirabile qd' cu' plebe q' p'sone q' cura xp'ina fue
 rit ab ante et retro a dextis et sinistris fuisse
 cecidit quedam t'cunias q'da in pallis quedam
 i' p'p'us xp'ina i' medio cor' cōstruā q' una gur
 ta inuēditae cōtingebat. h' nos qui fuim' i' cho
 ro dū fiebat latebat q' d'is matutinis et cande
 lis reaccensis i'p'ellim' fuisse p'p'etua. Tūc n'
 quilib' sibi p'ximo ul' p'p'rie de iura et cōtine
 ta sibi cōquerēbat: armū et u' omīs incūctat' se
 co; tūc p'ssum' op' in mūd' p'elidit' lū ergo
 pleban' et frēs i' t'rbā cumulatūant' exisset: ut
 fū et ol'tū relacōe q' et q'rimonia plurimū tem
 p'um cognouerūt fuerūt autē qui dixerūt qd'
 hec defecatio ideo ē adō fien' p'missa et d'p'atolo
 aduūctata. qd' plurime fuerūt qui xp'ine d'xerūt
 eū q' salū eēt: et fidū qd' ipa fuisse p' defecati
 ones afflata et dicebat qd' nūc ille p'sone corp'
 fuerūt tractare q' illi plus d'rogauerūt: dū g'
 hec fierēt accessi ego ad xp'ina que adhuc i' loco
 o'iois cōsuetō iacebat: et q'sim ab ea qd' p'p'is
 cumlans habet: et illa respōdit: igitur audio
 canē qd' plures cōqueruntur qd' curpit sic ma
 culat' finico autē cumultu ibat singla ad sua
 hospitia. Sed et pat' xp'ine oī ad domū sua d'x'
 qd' p' se ut nō poterat s' debilitat. Quē et ego ad
 uim usq' ad biuū. et alia uia ad domū plebā
 declinaret. fuit autē xp'ina tota nocte illa in q' d'ā
 exchali ip' cordis occupacōne cura xp'i passio
 nē i' t'antū ut se alloquerent' nō attendebat ut
 pōtē uel' qd' aliud ūba sua sonabāt: q' quāuis
 pauca dicit' ū xp'i passione h' ab eis audiri ur
 g'itū: que cura illa illa nocte uigilabāt: mane
 autē scō i' die pascues dixerūt frēs albrādin'
 et quāuis qd' uellēt redire colonā et rogauerūt
 plebanū ut cū eis xp'ina uisitaret. Q' et fecit q'
 quē a plebano et caa' ab ipis p' modū i'p'ellere
 uel' aliud uiderūt nisi xp'ina i' lecto iaceat' co

to corp' reuēte. sane p'p'o et lecto corp' p'p'o
 uelam habent: et hoc uisō d'icēntē fuit io
 hes autē et ego circa tertia iuim' ad xp'ina u'
 litanda: et i'p'ō dō mō eā inuēim' i'acuit' hoc
 accidit qd' omīus scā fuit simobilis et omīb'
 mēb' rugida ut solēt eē corpa defictōz i' qua
 nullū signū uite potuim' p'p'ndē. Quō audi
 to et cōsiderato iuim' ad eccl'iam et h'is q' ad
 officū illi' secūdū mōse p'ribat' cōpleas p'
 uerēdit' reūi fuim' cū plebano ad ea q' cura
 xp'ina gerēbant cōsiderāda: et cū camerulā i'
 crastem' et xp'ina i'p'ō dō mō reuēsem' facta
 oracōne a nob' t'p'z: ut deus nob' aliqd' ex h'is
 ostendē dignaret: que cura xp'ina scā i'p'p'io
 bām. d'xi ad illos duos. uob' libm' est temp' s'
 ego recessur' i' u' et nūq'm spero me hac die re
 diturū ad hūc locū ul' p'sonā et iteo multū do
 leo si cōsolacōe d'cto defraudari. quā me spera
 bā h'ic habiturū credēbā me de h'is q' audiui
 alio anno nūc debere certificari. Et d'xi pleba
 no audient' frē i'ohē. O p'ime nocti qd' nec tu
 riositas n' carnalitas nos mouet ad puellā
 ita uisitanda et cōsideranda s' xp'i caritas et
 ut gedoz ei' possit uis' aduadari et omīs
 salūtas et dubietas p'pulsari. Exēte ergo ma
 nū tuā et tange plantā pedis ei' ad instantiā
 meā fēt hoc ualde timorare et manū uerū
 totā sanguīe p'usa et ego d'xi. uocem' unā
 puellā que extremū pedū d'rogat: ut u'
 de p'ssum' qd' ita significat' illis cōsuetū
 bus uocau' hūllā de mōre et rogau' oī ut
 extremū pedū xp'ine reuelaret. Que lic'
 se excusaret p'ce eam et mōre uicta cū mag
 na reuēnta et timore qd' pecc' fēt: et nos uis'
 uidim' qd' scō i' medio pedis d'exti i' p're sup'
 ori et i'feton uuln' em' iac' i'feligno aliq'
 culū de quo. uis' riuū sanguīs nō ad pedicas
 s' p' cūuētū pedis fluxerūt i' latitudine nō
 modica. Quō uisō quilib' uisū locū sterni
 ap'ā q'rebat: co qd' xp' passio cōpactebatur.

de nocte
 p'p'io m'

In pede dexto d'xi
 uel' p'p'io q' m' d'exto

sub qua spina i lecto iacebat que demō cōtra
 ebrietas h' ergo uicta et multo plura nimis
 hēdā spina omib' curūdecant' audietib' dū
 et blasphemā nōmī dei illata ut arbitro; cōmo
 ta. aduuro te demō p uirtute passiois dñi nū
 ihu xpi ut a te dīor ubor elucides uitate ar ille
 flicy ad hūc uoce ūba mutauit cancū dimisit.
 et modū tremūti neglexit: et q ante q. pugil
 de duello cū uictoria recūsus cū pōpa et cācus
 rēsonācia et ūbor cōsonācia alie decantauit.
 deiceps q uerūl' decēpit' uir tremula uoce cū
 muce die cepit simplici' ūbis uitate p̄fiteri.
 et se uictū fuisse cōfici dīces. uere omnia sū
 mentit' q sum loquit' iho. n. deus sū ego aut
 nō solū nō partūq̄o natus: h. et ex' b' uirtudinis
 cōmuniōne iuste et irrecupabiliter p̄didit. q̄ali
 at canie mee exēquēdē i uos ab eo auctoritatē ac
 cepi. Quā et studiose sū exēcut' ut uir' ut arā
 diuina p̄missione nich' diminuēti ul' sup' addi
 deū ēr q̄a me p uirtutē passiois dñi me aduui
 a ueritate nō possū negare. Quibus ergo int
 ta tibi penosa et ignominiosa iudicā. q̄a tam
 de te nullā potui optine uictoriā. cer' sū qd h
 i me ipō cū ētrū pl' augmētacōe incēnū recipi
 am cū locoz meoz p̄tina uisione deperierit
 me tamq' ignauū q̄a cōst' unā puellā nō p̄r
 ualuit ēr hys et si milibus plibus dās strepit
 magnū fec' q uelutā rumpit subito cōprimēdo.
 ēr sic recessit. s̄ior' autē uel cōcussio lecti itaū
 ad uocē aduocacōis cōquieuit. s̄mōs fēd' ut
 uallo post dōnis recessū pleban' et frāt' Le
 ran'. et ego camerulā intrauim'. ut ut p̄fē
 res mirabant' qd dixim' nos strepitū p̄missū
 nō audiuisse et inuēim' omīs qui cū xp̄ina i
 camerula erāt ēē i mirabili deuocōe et lacri
 mōse ipām autē xp̄inā i uberrima ḡrāz ac
 tiōe q̄ nūc uertebant' p̄ maloz euasīōe nūc p̄
 bonoz collacōe nūc p̄ p̄mūcā dīna cōsolōne.
 ēr h' uarietas ḡrāz actiōnū cā dulcis erat et
 delēabil' ut omīs p̄fentes ad lacrimas p̄moue

ret. hys sic ceptis ium' omīs nos. iū. fēs cū
 plebano ad domū suā ad p̄uidentū et xp̄ine an
 hostiū camerule sue calida aq' in dolo ad laui
 dū pabatur. Quā scdm hominē plimū idiguit
 q̄a p̄ corū ad uentū i in mūdicijs quas de mou
 ad mūtariat sine lauacro iatuerit. puelle ar
 que cā inuērit' dixerit qd i corpe suo plima
 uulnra inuenerūt fēa p lapidū conuulsiōne
 adeo p̄fūda aliq' qd manū possit cōtinē. Que
 tam omnia sine hūana cura sūt curata p̄ dei
 mirabile clemētiā sicut fuerūt illata p̄ demō
 nis detestabile maliciā. Dās autē matutinis
 i die natalis dñi et missa prima pleban' uir
 et xp̄ine corpe dñi ad mūtariat. In ortu autē
 diei lōgo fēd' spaco a p̄mūone p̄dā ibat sine
 iohes que et ego sequēbar ad xp̄inā. cōstūem'
 cā in lecto iacuit modo sup' exēp̄to iduēnt'.
 et modū uite hūane mee exētere. Que ex
 deuocōe sua p̄ corū die natal' uir' i p̄fūda
 nocte sequēte p̄māsit. Cū qua p̄trea i reliq̄
 dieb' p̄redā lecta comedim'. et diue cōsolōis
 et intne dilacōis plā iudim' ut ap̄t' poss'
 p̄ uicē q̄a sup' multatū inē dolor quos pas
 sa fūar cōsolōnes dei et aliam lecti cauerē.

capituli archidiaconi
 de ueneranda fidei...

Qum iā terti' ann' fini appropinquet. pot
 quā in coloniā obtudū cōuacōne et
 rimo; ad me uenit et parit' dēter' p̄fial
 a cogitauit ut exiret et amicos meos saluta
 rē accepta ergo licēta et assūpto fēd' iohē
 dano deo hēpē ibā in vī. uisitare xp̄inā. Q
 cū una dixit circa cōplectōnē d̄uillē et q
 dā deuota i magnū cordis accēta est affe
 ctū ut ex ūbis suis potit' p̄bar. et rogauit
 me ut i cōtinuo missa de b̄a uirgīe cū no
 ra celebratē. In cōtinuo ergo dū missa no
 uate celi desup. dixit cū omibus artitētis
 et ad illud officiū spectantib'. q̄a ad illud
 officiū speciali mouebat deuocōe. p̄p̄ filij
 dei icarnacōne et glīose uirgīe maris et

in 3...

carere et portare. sup omnia in graue est sic co-
fundi. p facile in est qd qd me pages pati ena
qumtuncq; graue tenauer qd et solo certe cofio
me coningeri sustinere verupm dulcissime omnie
pofitione et ueritudia que in unq; eature pta
pis p tui noims amore no pceptio. far de anal
la tua pta; dulcissime dñe qd qd tibi placet. hono-
rabile deo iudicare qd qd de me fare decreuis.
uba hec et multo plura cu tano dñe ponde r ay
dis deuoode et lacrimar effusioe qd puto ne
mine affuisse q ad lacrimas no fua; puocar.
post h ergo uba et plurias effusas lacrimas qñ
ui cur sic curbar. Respodit mirari no debet
de mea curbarde. Quomodo n me decuit maibus
uitor tractari et pyitari. et cu ea cofolari p h
qd sca nich iudexs sit uisus ul' genit' cofolaco;
mei no acceptauit. h dei ordinacone i omibus
magnifice conitendat. puidetur aut diuina
clemencia. qñ eam dyaboli seculas et malicia p
icari qd uoluit fuit decuit coopari ita qd in ea
nich iudiu apuit. neq; ena faaes neq; man' e
mat. n idua tunica alba que ultra pedes exte
debat. qua ad carnie ut solebat. Caput et collu
pelo tangebant. que et man' ante faae eleuare
erat inuoluit. Sic ergo ea in lecto dimissim' ia
cruce et ad hospitiu urm cu plebano sum' reu
li. In coactum. r. f. die bñe xpime. et i iugliu bñ ia
cobi apostoli tres omis pda cu plebano reuili qd
et ego seqbar cu ea saluataer. benigna eis rel
pudic. Juc acta aut questum ab ea qd priori
die uideat dñe. hoc ipm uidi int' alia qd poste
a tu expta no tñ puata qd ateo cito in hoc de
ret euenire cui ego respdi in caa aut octo noc
tes i dormitorio frim du dormiut. et tca aq; exca
heca et tota madida int' brachia mea deponite.
his dieb' iuim' ad eamum pmissis dieb'is. et p'
millas fris albrndini celebrant. ego milia de spu
leo. et cu memoza facat xpime affuit et pier
et dar' est. in pmbre lacimar. cu in expti quadra
cedis dulcedie que u nuqm plus i tota uita mea

leni du aut' hec fieret. pleban' ibat ad p'muonem
du etam xpina expeditas aut' nullas unar in fi
albrandin' ut uenit' et xpina uideamus. audiam
n qd post p'muonem solebat iux' susdicto no et
cece et iduata corpe iace fecim audiam. h uidi
intellectu modu. Que hoc mo danti est. et uideat
instancia ergo sua q' pccat' ibam' et cu ille i uia
sepe scander. nescio quo casu manū meā simula
appa. et ta rubea signa puula i ea cofidencu q'
p'm' nuqua cofpexca. quoz duo ad huc uicq; no
ueat cu iam undecim' ann' ueritat'. Quoz signa
ficacione alia nescio nec tuc alia scam uidi p q'
danti data in fuisset memoriali. ut memo' eia
plone i qua dñice passionis expressissia uideat
uulna. et uisus ergo strupeti h i corde lectu
et aio quodamō certificat' tu. qa a dño erat. qd
a dño erat qd sic circa xpina sinera quada bñ
out affaebat. Omnino tñ omib' mortalib' u'
lud lectu' occultauit. don' post tres annos sine
scam mo ill' cuida plone de' reuelauit. cui nesci
cān lectu' cedi cognosceri occasione ur' q' hoc u'
mura. et q' mo hoc cogit' obmirat' et negotiū
pleq' iuchocati domū inuicauim' in qua xpina fa
it qm' fuit albrandin' uisitare et uide' uideat.
Intines aut' inuicim' ea in lecto inuente face p
plo uelata habuerit ea immobile ur' n' ignare ad
portum' ad uent' Eoti aut' corpe' reliquū suū o
opozio lecti erat decent' uat' paup' mo coactū p
qm' ergo cu reuicena itates i pauimto h cofidencu
sem' fr' albrandin' ad lectulu suū accessit et hanc
rū suū cogit' ur' an iduatus eēt. ur' fuit sine dñe
experiret. Et cu sensus qd no erat ul' i motu h
mani corpe' iduata' couertus ad me cu iduata
pripit in h uerba. eunt. n. hō multū fecit. p' p'p'
p'p'ate mendaciu' et qd de ita puella th' et r' l' a
qd in tñ impu' qd corpe' eius inducet. Aliu' resp'
di ur' modicu' expectare. qa nondū uenit' hosp'
la uerba solari solebat. n. moza ad modū longu
stereate int' p'muonē et corpe' iduata' qd
fuit albrandin' ignoscat' et ideo curbar' t' r' r' r'

post compunctio' fuit
na accipim' mentis
fuit.

dico uidi. respodit parit ei tibi dice posse si est nec
 sed totu nullu unq' dicit uicicia. et i hoc collatio
 emana est. qd nec ego ei dixi meū sompniū n' ipa
 suū m' reuelauit. ante exgo temp' uespertinu ab ea
 crederes cū uespas dixisset' sup uenerat' alij duo
 frēs cōstudēs fās albardinū de colōia uidelz fr
 baldwin' de flandria. et frat' maurici' de reualia
 puincia dicit. et fā cenā cū dñā Lucia dñā abbat'
 sa de sōa ecclesia. qā mar. q. fratru erat. et p'pua
 p'ntica iugo honesta. et p' omnia bone fame et ceta
 nis ad modū pūctē ibat dñā abbatissa ad capū
 p' deductōe cū suis puellis et domesticis. Quia er
 nos frēs q' tuoz ad petitiōne suā sequebam'. cano
 autē dñe de ordine suo sex uing'os nobiles. et bene
 litate. q's dñas nominauerū p' p'cellione. h' domice
 las p' nobilitate. et quoruāda in moy' erat. Cople
 et autē deambūcōe dñā abbatissa i colle quōda an
 suā curiā sup sece' reledit. circa qm' et nos frēs et
 dñā domicele reledim'. In' cenā autē q' hinc inde
 dñā fuerūt dix' pleban' dñe abbatisse. dñā ecce i
 p'ntica un' suū q' tuoz studēs litata de ordine p'
 dicitoz dicitariū puinciar dicitas eis ut aliqua
 theologica cozā nob' tractat'. Quia me uocāre nō
 p'per' faencia h' qā mei maiorē habuit noticiā. et
 madante. ut de aliq' questione cōferrem'. roga
 ui eā ut nos sup'p'aret. tūm u. n. ne inde ut al
 sol' fieret tūm u'. in' dispūcātes. et cū petitiō
 nē meā nō acceptat. qā curiositas quedā eā mo
 uit. qā nūq'm dispūcātiū audierat collatōne.
 uocans solus p'p'ita est dubitacō a dñā abbat'
 la ad instictū domū pleban' utri' pl' fuit qd' do'
 p' misit petto ecciam an iohi cui comisit iugūe
 gl'iosa marē suā. et cū frat' albardin' in' nos
 scuo: et i patrimonio bñ pet' uat' itare p' peti
 dicitate et ego p' iohis pūctate et familiarita
 te. et argūta et sol'nes eoz hūc inde p'oma
 rē aduūatib' nos alijs cōstudētib' nris du
 ob' p'dcis. ecce subito puella curtes et gemēs
 uenit et plebanū uoce sedula uocauit dicit'
 et rogaō ut uerret. et cū omīs op'mareū ut

eū ad aliquē infirmū cui moys' iunier' uo
 carz cū ipē ad eā uēsser. et negociū itelligit
 ser. alca uoce me uocauit. et ut allūpō loco
 uenire celerit' roga uir. tractatu ego ob
 misit. et tūc albardin' loco allūpō. cū ad
 eū uenisse dix' michi. dicitol' p'icat' curiā
 i alteriā luro plenā. et tūmco qd' subinger' eā
 nisi cito ueniam'. Quo audito curiū qm'
 tū potui. ita ut aspiciat' i lura mi uarent'.
 omīs qā qui me sequebant' pueniēs in uent'
 xp'ia i luro imū distimo corā. ex p'pō cap'i
 te iunib' qd' hilla de more i sola camilia. pel
 lico sine manibus nudis pedib' nris iudēta
 ur. erat autē lura usq' ad genua. In qd' cū
 calais inūtes conabar eā cū hilla lenare de lu
 to. h' nō p'ualui don' dñs pleban' et frat' al
 brādir' sup uenerūt. ex rāda autē ea de luro
 exi me cap'ia mea. et p'icat' sup stramīa. et
 eā sup eā p'osui. et domū intrauim'. ut
 a sup uenientib' negociū occultarem'. qui p'
 celerit' curiū uim' et iulianū admira nos
 fuerāt secuti illis autē ad p'p'ia reūis et ni
 chil de ea iū itelligentib' xp'ia i domū dep
 tauim'. ita ut frat' albardin' caput iudēta
 ur. ego humos portat' et brachia puelle aut
 pet' et meua q' sequebant' q' aderāt defertē. cū
 autē eā in lectū collocalem'. erat oīno isentū
 bilis sup'pōe mo. ut i lura uisitacōe. et qm' ē
 declarari. ex p'pō eo qd' corp' suū nō fuit tactu
 durū ut' induantū. et p' uerū temp' q' i luro
 iacuit. et q' dep'zata fuit. sic itentib' mātē
 rar. cū in lecto ad cūmudiā hozā iacuit. ad
 se. q. ex quodā dēfū sine p'nullis gendib' ap'
 redire. et ita amarissime flere et hys iūbis qū
 tū aduerit' potui cōquēto ualde submisit loq'
 bat' dñs. lūmē et amantissime dñe dicitatē spō
 se tantā honestatē de te audiui. et canā tōia
 tē in te sū ex p'pā qd' nō credidisse qd' me misē
 rā et abiectam ancillā tuā p'mictēs ad mē
 ignominia puenit ut uiroz mātibus tūc

Demo. cōfession
 in p'ord. dicitatē lura
 p'p'icat'.
 22.

70

et seruū uidebat iocōm, p̄r uictor et mox eque
 nimitate, post xp̄m̄ nescio si uidi puellā cōte pu
 etnas, uidebat. n. michi qd̄ peccat nescire: et ip̄e
 deus scit qd̄ gerat signū ut uerbū labiue inos q̄
 us multū cōsternuēt, uimq̄ aduertit q̄muis tā
 militansime seruū fuerit sepi' et diuer' conūtat
 ut infra patebit; secūda erat gerrudis foroy
 plebam mozi et ip̄a honestate p̄clara de qua i
 ferius dicit, Secūda alcidis ceca que plozando
 ut credit oculos amiserat: et eoz amissione n̄
 doluit et itiq̄ i lecto. vii. annos decriuētat: et
 mirabile pacētia in omniū uirū destrucōe
 exhibuit, vut' eui' nō est scripto enūmāda
 maxie ei qui nouit p̄sonā iā putabit omnem
 laudē tās ei' inferoy. Quarta erat puella par
 uula bone indolis uoto castitatis et coyde uolūta
 uo i seculari habitu obligata, Cū hys ergo p̄sonis
 dei secūti q̄a om̄s p̄ uirginibus habebant et
 uere ut credo sic erāt seorsum et diuisim cōtuli et
 om̄s una uoce de p̄missis magnalib' ac responde
 bāt, post matutinas dōs de p̄stere p'cepit
 lū in die cere cū ad hospitium alcidis xp̄m̄ deduxer
 sem' in quo om̄ia p̄missa hui' tractat' cōtingit
 cepit nobis iustitio modo loqui et dicē hanc sic
 locie nescio qd̄ michi in cōsuetū accidit: et cū hoc
 dixisset cepit grauissime pauca et medullis cōtur
 bar. in cantu q̄ autē exerceat turbatio qd̄ parum
 ante mediā noctē sudauit sanguine et her turba
 cio usq̄ in die crastinū p̄duxiuit don' p̄r officiu
 dici ad eccliam om̄s ueni' alcidem autē q̄ ip̄e cōi
 tate: et uirū debilitatē sola remāserat cepi deia
 cepi singulari iutrogare. Bona alcidis audisti
 aliud uel scelerit de hys que gerat sūt: cum xp̄i
 nam i p̄stere cepte officii quo sola secū fructi
 et respōdit sōmū magnū auctiū ar si un' homo
 i cōtū fuit' extēdit: ut om̄ia ossa sua a cōpa
 gib' suis distoluerit: et cū iutrogat' si nocē ali
 quā audiuit' respōdit, uoces et ūba audim que
 nūq̄m dū uigeto reuelatō: et sic cōtinuam est col
 latio respōditis et iutrogatis nō sine uirtutū

erullacione et cōstancōne
 P
 ost seruū p̄stere cū ad domū fuisset' reuē con
 struauit om̄ia p̄dicta et multa plura cōstans
 de eis i corde meo: et hinc inde cogitacōes meo exortat'
 iūe. n. de uis de mirabilib' admistracōib' nūc de p̄ hū
 bilitatis regnabat: nūc de meo dōmū' in cōspicu dōi
 humilabat. In uigilia autē hōi p̄r p̄stis de cōdine
 p̄dicatoy uocatus fui ad p̄ra qd̄ michi p̄ uero cōi
 gur. et iut' cōtis p̄sonas que in loquebant' eā p̄
 dictā xp̄m̄a uidi et salutauit q̄ ob deuocōne facti i
 cōlonia ueniat ad eccliam sicuti uisitanda: ut p̄ra
 pacōne indulgētē rep̄taret. Cū ego dixisset qd̄
 fuerat mauricius me rogast' ut aliquib' dōmū' cū
 eo exire rogauit nos amicos ut ad uillā in qua ma
 nebat declinarem'. Ad qd̄ et sēm est; nam i uigilia sic
 curas ad eam uenim' et cā ab ip̄a qm̄ ab alijs uilla
 nis recepti fuerim' benigno, in crastino autē hoc i
 in die sic curas cū sō p̄randio cōpā plurib' gradus d̄
 cōplacōis sōm uicardū de sō uictore expectat' aduē
 ego cū alijs qd̄ crastina i mirabile deuocōne et gra
 tacione p̄ p̄cedōs gradus fuit' deduda. In crastino q̄
 gaudiū suū nō p̄car occultare: quin illō uerbo et
 gētib' uisitauer. s̄cā autē collacōne cū placit'
 ser plurib' q̄ aduenit ut modicū de ambulacōne ad
 quidā aq̄m. cōtingit ut duob' et duob' simul q̄ i p̄
 cellione cunctib' me xp̄m̄a allocare dōi autē sic re
 mus et de dei dulcedine tractarem'. in cōm cōmū
 xp̄m̄a a me q̄re quidā scelerōs dicit' celest' q̄ alij
 celebrant. ar ego respōdi p̄ similitudinē. Ad manū
 plena uenire papauis p̄uere i os suū et iungit
 dulcedine ueller deglutit' op̄teter cū dicit' uel
 ticit' qm̄ qui grana in cōspū deglutit'. sic q̄ iugit'
 loz ūtor in cōspū: i cōmone p̄stere suauitate
 cur uocast' est cū in quolib' ūto atq̄m magnā cō
 trahere in p̄cedō. placuit ei solacio et s̄cām mo
 ut quacōne dicit' Bone fuit' p̄ter nō d̄p̄t
 ar tibi qd̄ a re queto. Quomō est tibi cū celebrat'
 et ego respondi. Bene et op̄time. Ad cū dixisset i
 cōspū genu i terra fuit. et q̄ se uocā i cōspū inclina
 do cōquauit. Cū autē surrexisset et ad hospitium

a cane dicit ante me
 uictor dicitur sicut
 sanximen

17.

no. lo. exempli

dm̄ xpm̄ arundine percussit: et palmis cecide-
rit: facies sua sic luida fuit ex percussio nū gū
uocare ut in multiplicata quale pucandū ea fuit
se dōm̄ ex flagello: accerbitate que tūc erat ut
p̄ om̄i cōā crudelis et imp̄: p̄placis iudex inuē-
nimico: suos i xpi incendit ad misericordiam e-
mollire, in q̄ iudicatis cogitauit scruia flagella-
tis i misericordiam s̄ populi aspiciētis ho: rru dectā
bile sup̄biam s̄: fero: ego ut si aperta dicit̄ dolo-
rē quenda cor meū ex eo coepit: accellus q̄ est in
corde meo ignis quidā: s̄ et i promp̄tū fuisse im-
ter copiosus lacrimar: nisi mox gessit̄ curūscē
cū: et rimulle notat̄ ac p̄ hoc et igne certūscē
se et flumū lacrimar: repressit̄. Sed hys sopi-
tis sui cū dñō plebano ad officū uesp̄tū per-
agendū, dñi autē in uia fuit Gerardus nobis oc-
currens cū plurib: p̄sonis utriusq̄ sexus int̄ cere-
ros aduenit: et quēdā tēna xp̄ina nomine et q̄
fuit a me uocādo an̄ xp̄ina diligētē sc̄pām no-
tās: cui cū dicit̄ uerba sua parū ponderās: sed
p̄ā flamma cordis celare nō ualēs diligo uiden-
do subdidit̄ nō ēā notās. Ad et uerū erat: p̄so-
nā n̄ de qua recessi notam. Vñ q̄ tūm̄ illa ex pu-
entia xp̄ina sic uocata: ego cū eā ab ea homi-
xp̄ina uocare statui quā i ea xpi tigmata num̄o
et loco debito dño cōcedente resp̄xi: De cui dñā
ouis t̄atē infra dicit̄: Officio ergo uesp̄tino se-
cundū mox parit mane cōpleto: ut uix dia pos-
sūt qm̄ aduehat̄: et sic Gerardus et plebanus ad p̄-
nam redierūt: et me sequētes eos inuenim̄: alios du-
os fr̄es sua uidelicet fr̄em ioh̄em de m̄stindyp-
et fr̄em nicolaū, hos ergo: uis̄ fr̄es p̄dicti cū qui
uulsa alijs p̄sonis deuotis ad dōm xp̄ina inuē-
tes: et eā uis̄cātes: et saluātes sup̄mōdo modo i
lato uacāte: ad modicā mortuā secū loquebam̄.
Fuit cōm̄ autē xp̄ina dixit fr̄ Gerardus: Cur me p̄-
nō nō uis̄cātes i cōm̄ n̄citate ḡstruā: illo ar̄ se ex-
cūlate sic post cōm̄ deterrim̄ nauat̄: ut fuit Ge-
rardus: et fuit ioh̄es i cōm̄ comedēt cū aduo-
cāto anna quoye: et fr̄ nicholaus et ego cū dñā

xp̄ina comedēt: Que ordinatio in plurimū pla-
ciat: et corde n̄ deciduū si in deus dignaret̄ of-
fendit̄ sup̄memorare mat̄ plebanū uelocis uocā-
tū cōsp̄are: cui dñs iam parit michi manūscē
caur: In cōm̄o ergo officio diurno i cōm̄o petado:
temp̄e p̄m̄di aduenire uenim̄: fuit nicholaus: et
ego ad domū xp̄ine: et officio de spu s̄cō et b̄a ut
gine cōp̄ ea lectis q̄a officio tūne libro igno: au-
mus cōlectim̄: ante lectū suū ad ymedū: et tem-
pe quo cū ea ymedū: cōm̄a uice ligna saluāte
passionis xpi i manib: eius sum̄ cōm̄placit̄: Quoz
mod̄ hic erat: In medio palme utriusq̄ manū uidi
uuln: caro n̄ uida apuit ad latitudine unū dēc-
lingi: forma habēs uerūcū nō p̄cā s̄ carni abs-
notabili p̄funditate impressā: qd̄ ex per octo dies
ytriuos p̄seuerat̄: licet succellus et paulat̄ p̄-
singulos dies minueret̄: erat autē et i ceteroz
manū parit uuln: inioy in quāitate et loco re-
pondēs p̄p̄cionalit̄: ac si uulgū est̄ clau manū
penetās: et ut uerū fatore asp̄cis hui: uuln̄is
erat in gratius fertulū in mēla: ita ut p̄ dūcē
ne illi: facile cōm̄ uulūscē: cōm̄ si plura fuisset̄: et
lauātoy. Octo autē dies: sequentib: ut p̄m̄ cōm̄
die sum̄ fuit m̄cālis: i quib: sans q̄ntū lucit̄
de p̄dictis p̄secutab̄: Sed p̄ter ea q̄ uidi ea que
a familiarib: audui eā: hic recitāto: qm̄q̄ om̄
nec uno ūto auditi de hys fact̄ mēndū: s̄ sic
cacebat: ac si ei nichil accidisset̄: sic q̄ d̄stimula-
bat ac si negociū oim̄o ignoraret̄: imo qd̄ p̄-
est multū ei disp̄cebat: et q̄ offēdā se ostēdēbat:
si qd̄ cōp̄ ea de hoc mentione facebat: et c̄p̄cū
ego qui placere nō studebā: et disp̄ce nō formi-
dabā: familiarib: oculi cū p̄sonis que p̄sentas ad-
fuerūt: audicāt̄ et uideāt̄ unū: autē em̄ her-
p̄p̄re hulla de noxē cognata sua: et i om̄ibus in-
bulacionib: et cōsolacionib: suis comes in didu-
a: cui facem unū aduerā et p̄sp̄ca nūq̄m uidi
mutatā: uox p̄ om̄ia laudabilis ad cōm̄a ip̄e
cōm̄a in letis et p̄sp̄ca caua: uirgine actu ha-
bitu affatu ubi q̄ p̄cērens: locus ei em̄ letis?

110 De signis
yphorū dñi

16
Christina, Nicolaus,
p̄cōm̄ mēndū suū
re p̄p̄ra Sabē

Socij p̄cōm̄
Christina, Nicolaus

confessor; fuis. q. a puercia ad domū predic
cā intravit. Inueniedo autē in corde meo sta
tu ut si q̄ multata. aut mumbilia ubi contige
ret me uidere ut de hīs omnino tacere quia
cū esset p̄ci apud p̄sentes nesciui. Domū er
go prefatā ingressi uidi i ea paupere supple
talem familiā trāse puellā unā pallio coop
tam habentē facie seorsū aliquēculū sedente
que cū fratri Waltero assurgenti. demon tō
tinenti int̄ ut a saluacionis uocatiō p̄car.
et caput ad parietē cā grauit̄ allisit ut pan
es totus sit comorus. In̄ hec turbabatur pre
sentes sup̄ eo qd̄ accidat. s̄ multo plus time
bāt sup̄ futura tribulacione qm̄ secundū mo
tū cūrtū certitudinali expectabāt. cūctis q̄
dolentibus q̄ aderāt sup̄ malis illatis et tū
ctis sup̄ peiorib̄ expectans solus ego gaudio q̄
dam multatio p̄fidebar int̄ime q̄ consolabar.
et i stupore mētis suspēdebar qd̄ ualde admi
rus qd̄ accidit. uectūdabar. q̄a timui de hoc
uocari. aduā. n. aliqd̄ insolutū moȳ futurū. su
chil. n. talitū sentū. fornicetus offerrebat. qd̄
cordi tantū int̄miser̄ gaudiū post̄ cauare.
Dȳ pot̄ ut p̄dictū est demonis adesse sentē
tiā p̄sencia. timebat̄ seruicia. familie audie
batur methica puelle p̄memozare facile adū
ti poterat trāstia. et inrer̄ si queis unde ori
ti poterat leticia. et immutatio cā solū cā. ad
occulandū ego qd̄ sentū cū familia. me. hoc
est. cū dño plebano marie et et foronib̄. et ali
is p̄sonis p̄sencia. in eadē como me occupa
u. i qua locius me. cū p̄dictā puella aliqua
tulā seorsū sedet. et ei de xpi et seorsū patēt
a recitauit exempla d̄iūta. sup̄ memoiate
autē leticie tam foras sine uenit̄ ip̄ressio ut
uq̄ nūc cū iam undecim̄ ueratur annus ap̄
me nō solū et remaneat memoria. s̄ certa pre
sencia p̄seueret. De. n. i ip̄a hora ut estimo in
fluencia qualitatū suscep̄. Cūq̄ p̄dicto mō
sedere ūba familie audis. q̄ uocis scia inrer

missēs. ubi t̄m erat oculus nō solū corpis
s̄ et int̄cio cordis ubi p̄sonā esse sciebam.
cū p̄sencia me credidi immutari. nō. n. p̄
na me cā dilectā in facie latebat. cū. ḡra
a dñs tantū donū in p̄sencia cōtulerat. inrer
s̄ ergo locū meū et puellā p̄dictā cū di
lugent̄ considerare uidi qd̄ dyabol̄ cā sepius
p̄car. quat̄ ad parietē qui erat a tergo con
er ter ad cūā quandā que erat ad sinist̄ā
puelle posita cā ualide ut sonus cū. et ite
pir̄ pauca a remotis possit audiri. ad hec
cepi admirari qd̄ int̄ cor ictus. et cā grauis
uultus audiui puellā emittere gemitū. uel
singulū. s̄ et qd̄ nec aliter. aliter. nō dico
ip̄aencie s̄ nec aliter. aliter doloris signū
i uerbis uel factis exp̄mebat. s̄ imobilis per
uulū. nō minime. n. quieremōia uelona.
Dixi ergo cū Waltero amplus distimulari
nō uales. hantissime pat̄ nescio si adicitis
qd̄ demō puellā que sup̄ uos sedet cā grauit̄
affligit. meli. est. qd̄ remotius sederetis a
cūā et parietē. et ponētis aliqd̄ p̄uulnar in
ter eā et dicta obitacula. ut si eā ampli. p̄e
cent a mollit̄ obiectis suscipiat. factū q̄
ta. et cū sic ad temp̄ modici sedisset. audi
ui dictā puellā suspirante. q̄. et inopinatio
aliqd̄ doloris ei euenit. qd̄ et mulieres emet
cūca eā sedentes cū aduenerit. inquirebat̄ p̄
dicti suspirii causa. Resp̄dit. i pedib̄. cū uul
nerata. quēritū est et ita inuenit̄. in utroq̄
n. pede uuln̄. uerū sanguine fluens iuenit̄.
Cūq̄ sic successit̄ quat̄ ingemuit̄ cōpassiōe
quandā comorus int̄ assidētū cōpassiōe et
lacrimas. q̄ ad quēlib̄. gemitū noua uideat̄
uulna surrixi et ego q̄ ut credo uel. dua
bus ultimis resp̄xi. et cā recēta uidi uulnā
qd̄ p̄uo qd̄ iūtu sanguis fluxū p̄uenēt
solet. n. int̄ uuln̄. inflatū. et sanguis exi
morula quēdā int̄erit̄. In hoc autē sine hor
negorū est cōclutū qd̄ murr̄. pedis p̄e tu

110. & uulnib̄. inflato. pedibus. p̄uip̄. me

Non p[ro]p[ter] q[uo]d d[omi]n[u]s s[er]u[us] d[omi]n[u]m s[er]u[us] d[omi]n[u]m in h[ab]it[u]s
m[ag]ist[er] de d[omi]n[u]m s[er]u[us] d[omi]n[u]m et d[omi]n[u]m s[er]u[us] d[omi]n[u]m
g[ra]t[ia] a s[er]u[us] d[omi]n[u]m et d[omi]n[u]m s[er]u[us] d[omi]n[u]m

XXXII

Plura ad p[re]sens n[on] occurr[un]t. Rogo ut
in aliq[ui] de itacu u[er]ito scribatis.

Constitue i[n] stumete. frater laureti d[omi]n[u]m
coloni[ensis] c[on]stituit. salutē me[is] et corp[or]is.
Stouentis p[ro] fr[atr]em m[ag]ist[er]u[m] quondā coloni[ensis]
studētē uob[is] fore demandatū q[uo]d t[em]p[or]e
dinetis. ut cū de capitulo vicinien apud au
lstrā redierit. uos uisus fiat i[n] totali
ter sit p[ro]p[ri]us. ut cū ip[s]o ad fr[atr]em p[er]t[in]e[n]t in
dactam ueniat. a[n]i[m]a[m] s[er]u[us] ioh[ann]is p[er]t[in]e[n]t ge
neral[iter] capiti d[omi]n[u]m c[on]stituit cui caput l[ate]n
p[ro]curatis r[ec]omendatā habeatis me cu
am u[ost]ris oracionib[us] r[ec]omendo. Saluta
te magist[er]u[m] ioh[ann]em Amandū cū uxore
et liberis. et sorore u[ost]ra[m] h[ab]itā cū ceteris
quos placet. valete semper.